

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MILLI İSTİHBARAT TEŞKİLATI
MİT
DÜNDEN BUGÜNE GİZLİ DÜNYANIN BİLİNMEYENLERİ
TUNCAY ÖZKAN

GİRİŞ

Bu kitap, Türkiye'de üzerinde en çok soru işaretlerinin bulunduğu kuruluşlardan birisi olan MİT ve onun bilinmeyenleri üzerine yazılmıştır.

Kitabı yazarken sıradan, sokaktaki bir Türk yurttaşının MİT hakkındaki merakları ile, bu konuda araştırma yapacak insanlara malzeme oluşturacak örgütlenmeleri ve eylemleri ortaya çıkarmaya özen gösterdim. Kitabı yazma fikri öncelikle Arena için hazırlanmaya çalışılan bir MİT belgeselinin araştırmalarının sonucunda ortaya çıktı.

Araştırmalarımız sırasında en önemli sorun MİT yetkilileriyle bir diyalog kurabilmek ve kitaba girebilecek bir görüşler birikimini onlardan alabilmek olmuştur. Bunun yapılmaması durumunda tek sesli, renksiz ve

yanlı gibi görülecek bir çalışmanın ortaya çıkması en büyük korkumuzu oluşturmuştur.

Bu amaçla yapılan başvurulara, uzun süren görüşmelerin ardından olumlu

yanıtlar alınmıştır. MİT'in bugünkü kadrolarında bulunan en üst düzey yetkililerin bir kısmıyla yüzyüze görüşme yapmak mümkün olmuştur. Bu görüşmelerin sonucunda MİT'e iletilen yazılı soruların bir kısmına

yanıt da alınabilmiştir. MİT tarihinde ilk kez, bir kitap için iletilen sorulara

yanıt vermiştir. Bu ilk örnek, kitapta aynıyla yer almaktadır. Ayrıca bu

görüşmelerin sonucunda MİT yetkilileri şu an hayattaki en yaşlı mensupları

ile bir röportaj yapmamızı da sağlamışlardır.

86 yaşındaki bu en eski "Casus" MİT'in kuruluşunu izleyen yıllar ve 1960

darbesinin sonrasına kadar, Türk gizli servisinin içindeki olaylara ışık

tutmaktadır. "Neşet Usta" ile yapılan bu röportaj, bugüne kadar hiç bilinmeyen pek çok olayı yeniden gündeme getirmektedir. Bu röportaj da

kitaptaki yerini almıştır.

Ayrıca MİT'den emekli olmuş veya ayrılmış çok sayıda kaynak ile görüşmek

mümkün olmuştur. Bunlardan çok azı görüşmelerde tartışmaya ve eldeki bilgileri karşılıklı değerlendirmeye ikna olmuşlar, diğerleri ise bizi dinlemekle yetinip ve çalışmalarımızda başarı dileyerek kendilerini aramamamızı istemişlerdir... Emekli istihbaratçıların aktif halde bulunanlardan daha ürkek oldukları hiç kuşku götürmez bir gerçektir. Araştırmalar sırasında ulaşılan insanlar ancak araya başka hatırlı dostlarını koyarak görüşmelere ikna edilebilmişlerdir. Bu görüşmelerin yapıldığı yerler ve mekanlar çoğu kez kalabalık çarşılar, uzun yolculuklara çıkılan araçlar, Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Bürosundaki Arena bölümü, postane önünde başlayıp kasaba veya köy evlerine kadar uzanan bir mekansal farklılaşma içinde olmuştur. Bu durumlar istihbarat insanların ürkeklik ve açıklama yapma korkularının açığa vurmasıdır. Konuşurken fotoğraf, film karesi, ses kaydı gibi konularda verilen sözlere uyulup, uyulmadığı çoğu zaman yapılan aramalarla peşiktirilmişdir. MİT mensuplarıyla yapılan görüşmeler, keçiboynuzu öyküsünü anımsatmaktadır. Bir kaşık şekerin tadını alabilmek için, kilolarca keçiboynuzu yemek gerekmektedir. MİT ile ilgili görüşmelerde de bir kelime ala bilmek için saatlerce dil dökmek gerekmiştir. Güvensizlik bu insanların çalışmaları boyunca basına yaklaşım, halkla ilişkiler ve bilgi toplama konusunda eğitilmemeleri ve basından kaçmaları gerektiği yolundaki şartlandırılmışlıklarının bir ürünü olsa gerektir. Bunlara ek olarak MİT'den emekli edilirken ettirilen sadakat yemini bu insanları isteseler de konuşmak konusunda bağlamaktadır. Kitap ile ilgili araştırmalarımız sırasında ulaşabildiğimiz kadar çok yazılı kaynak taranmaya çalışılmıştır. Bu sırada Almanya, Fransa, İtalya, Moskova, Amerika nezninde bizzat gidilerek veya mektuplar yazılarak araştırma ile ilgili bilgi ve belgeler toplanmaya çalışılmıştır. Bunlar sonraki sayfalarda aktarılmaktadır. Araştırmalarımız sırasında kimi zaman elimize geçen belgeler sonucu kahrolmadık dersek yalan olur. Bunlardan en acı vereni de bir MİT raporunda büyük hoca Prof. Dr. Muammer Aksoy'un katil zanlılarının adlarını görmek olmuştur. Bu bölümü okurken sanırsınız sizin de

Türkiye'nin
içine düştüğü aczi görerek yürekleriniz burkulacaktır. PKK
konusundaki
hatalar, ASALA operasyonunun iç yüzü ve ülkücülerin MİT içindeki
kullanım
alanları ilk kez bu şekliyle karşınıza çıkacaktır.
Kitap'ta yanıt aramak istediğimiz bir soru da usta gazeteci Uğur
Mumcu'nun yarım kalan araştırmasında dile getirilen Apo-MİT
ilişkisi
oldu. Abdullah Öcalan'a gidip bunu sormak ve araştırmak istedik.
Randevu
için girişimlerde de bulunduk ama engellendik. Bu konu da sayfaları
çevirdikçe karşınıza gelecek olaylardan biridir.
Bu kitabın hazırlanmasında büyük emekleri geçen, düzeltemeler ve
yanlışların ayıklanmasında onca işlerinin arasında benim için çaba
gösteren bütün dostlarıma, bizimle görüşmeyi kabul eden, etmeyen
herkese;
adlarını buraya koyamadığım aydınlık kafları ve yetenekleriyle beni
etkileyen MİT yöneticileri ve mensuplarına , öğretim üyelerine,
gazeteci
arkadaşlarıma ve ARENA'nın Genel Yönetmeni Uğur Dünder ile Editör'ü
Haluk
Şahin'e , diğer çalışma arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.
Araştırmalarım sırasında hiç bir yardımı esirgemeyen T.B.M.M
Kütüphanesi
çalışanlarına ve özellikle Müdür Yardımcısı Ali Rıza Cihan'a ayrıca
teşekkürü borç biliyorum.
Çalışmama herşeyiyle katılan; el emeğini, göznurunu esirgemeyen hep
destek olan gazeteci dostum Zeki Saral ile Ankara'da gece, gündüz
demedi
benimle koşturan, randevularımızın sorunsuz gerçekleşmesinde büyük
emeği
olan ulaştırma sorumlumuz Muammer Tez'e ayrıca sağolsunlar diyorum.

Tuncay

Özkan/
Kasım 1995 Ankara

ARZU VE NAZLICAN'A

İSTİHBARAT ÖRGÜTLERİ VE REJİM

Devletlerin kuruluş şemalarında gizli servislerin veya casusluk örgütlerinin bulunduğu yer ve onlara yüklenen görevler, demokrasileri en temelinden etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. İstihbarat servisinin yapısına ve devlet içindeki yerine yönelik tercih, ülkenin rejiminin göstergesidir. Haberalma faaliyeti ne için, kime karşı ve nasıl gerçekleştirilecektir? Gizli servis hangi ihtiyacı karşılayacaktır? Bu soruları yanıtlayabilmek için günümüzde hiyerarşideki yeri, faaliyetleri, denetlenmesi ve operasyonları üzerindeki kontrol ile mali kaynakları açısından incelenebilen gizli servislerin sayısı son derece azdır. Bu da dünya demokratik yaşamını etkileyen en temel sorunlardan birisini oluşturmaktadır. İstihbarat veya istihbarat servisleri elbette ki, her olayın kahramanı veya her derdin dermanı değildir. İstihbarat örgütlerinin ulusların kaderini veya tarihini tek başlarına tayin etme veya yapma durumunda olmadıkları da açıktır. Askeri, ekonomik, politik açıdan istihbarat, önemli olmakla birlikte başarıda veya başarısızlıkta tek başına belirleyici değildir. Ancak bugün dünyanın içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi durum, bu birimlerin varlıklarını ve yaptıklarını yaşamsal düzeyde önemli kılmaktadır. Ülkesinin ambargo uyguladığı ülkelere gizlice silah satan gizli servisler (örneğin CIA İrangate olayı) uyuşturucu ile finans kaynağı oluşturan gizli servisler (Ortadoğulu ve batılı gizli servislerin büyük bölümü) terör yaratan, hastalık yayan, bilgiyi silah ve kara paraya dönüştüren , yeraltı ekonomisinin ve terör örgütlerinin tam göbeğinde olan gizli servisler bulunmaktadır. Gizli servislerin birer devlet organı olduğunu gözönüne alırsak, bu faaliyetlerin sonucunun ne kadar etkili olduğu, kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Hele ekonomik çıkarlara dayalı hale gelen ve herşeyiyle ekonomilerin ihtiyaçlarına göre şekillenen siyasal dayanışmalar veya zıtlasmalar çağa damgasını vururken , her istihbarat yapısının iyiden iyiye irdelenmesi, artık kaçınılmaz bir doğru olarak önümüzde durmaktadır. Dünya ekonomisini bilinen, vergilendirilen kaynaklardan daha fazlaca

kara

noktalardan çıkan ve yeraltı olarak tanımlanan, mali yapılar yönlendirmektedir.

Peki bunların ne kadarında gizli servislerin faaliyetleri etkilidir?

Veya karapara kaynaklarının kurutulmasında bu servisler neden başarılı

olamamaktadırlar? Acaba gizli servislerin operasyonlarıyla bertaraf

edilen Devlet Başkanları veya saf değiştirtilen ülkeler bugün ekonomik ve

siyasi görüşlerini uygulayabilselerdi, dünya böyle bir noktada mı olurdu?

Bütün bunların yanıtları ancak gizli servislerin faaliyetlerinin bilinmesi

ile tahlil edilebilecek şeylerdir. Yani gizli servisler ve istihbarat

kurumları, rejimlerin ana yapılarından birini oluşturuyor.

"Demokrasi"

diyen herkesin, bu yapılanmaların tahliline çok önem vermesi gerekiyor.

Çünkü bir anlayış da; istihbaratı ve istihbarat teşkilatlarını operasyonel

yapılarından ayrı olarak sadece ve sadece akademik veya dış politikasal

bir satranç oyunu gibi görmek istiyor. Oysa istihbarat örgütleri, satranç

oyunlarında bile kendi oyuncularının kazanması için oyunlara ve oyunculara müdahale edebiliyorlar. Bu da istihbaratın bir eylem olayı olduğunu gözler önüne sermektedir. İstihbaratı aktif , operasyonel yapılanmasından ayrı olarak ele almak bir hatadır. Yani istihbaratın toplanması, değerlendirilmesi ve operasyonel çalışmaları haberalma faaliyetleri açısından, birbirlerinden ayırmak mümkün değildir.

İstihbarat faaliyetleri açısından dost veya düşman ülke diye bir ayırım

kesinlikle söz konusu olmamaktadır. Tıpkı ekonomik ilişkilerin belirlediği

siyasal dayanışma veya karşıtlıklarda olduğu gibi ilişkiler, çıkara dayalı olarak gelişmektedir. Türkiye'nin dostu gözüken ve dış istihbarat

açısından haber kaynaklarının yüzde 80'ine yakın bilgiyi "çekinmeden aktaran" Batılı müttefikleri Sovyetlerin yıkılması ve ardından ortaya

çıkan Türki Cumhuriyetler ile Türkiye arasındaki dayanışma ve yakınlaşmalar karşısında hemen tavır alarak Türkiye'yi yalnız bırakmışlardır. Bunda ana etken 19. yüzyılın başında küçülen coğrafyasını,

sloganist bir şekilde de olsa " Adriyatikten, Çin Seddine" diye hatırlamaya çalışan Türkiye'nin, bunu bir arzu olarak görüp görmediği ve yeni coğrafyadan ne kadar ekonomik çıkar talep ettiğinin veya bundan ne kadarını elde edebileceğinin henüz bilinmemesi olmuştur. Bütün bunlar gözönüne alındığında istihbarat örgütlerini iyi tanımanın kaçınılmazlığı ortadadır.

Peki Türk gizli servisi MİT, bu olayların neresindedir? Nasıl çalışmaktadır? Yöntemleri nedir? Tarihi ve kökeni nereden gelmektedir?

Bu soruların yanıtları kendisini büyük bir giz perdesinin arkasında saklayan MİT'i aydınlatmak ve demokratik hukuk devleti içindeki yerine oturtmak bakımından önemlidir. Hemen her Türk yurttaşının kafasında yeralan bu soruların yanıtlarını aramak ve bunları elden geldiğince yanıtlayarak , aydınlatmak bu kitabın yazılmasındaki ana amaçtır. Bunun için de öncelikle gizli servislerin oluşumu açısından Dünya tarihine kısaca bakmakta yarar bulunmaktadır.

TÜRLERE ÇAĞ AÇTIRAN İSTİHBARAT EKSİKLİĞİ

Bilginin; güç ve istenileni elde etmenin anahtarlarından vazgeçilmez birisi olduğunu keşfeden insanoğlu, tarihi boyunca onu elde edebilmenin, gizliyi öğrenmenin yollarını aramıştır, aramaktadır. Bu nedenle gizlinin bilinmesi için dünyanın en eski mesleklerinden birisi oluşturulmuştur; bu da istihbarat veya haber alma faaliyetidir. Yaygın adına casusluk denen gizliyi öğrenme çalışmaları, önceleri başıboş ve bireyseldir. İktidar sahibinin, ya da iktidarı sahiplenmek isteyen muhbirleri, casusları aracılığıyla yürütülür. Kapitalizmin gelişmesi ve ulus devletlerin ortaya çıkmasıyla oluşan yeni devlet yapıları bireyci istihbarat anlayışını devlete çevirirler. Çünkü artık adına istihbarat denilen faaliyetler; bilgilenme ve öğrenilenin gereğini yerine getirme çabaları, bireylerin değil, halkın oluşturduğu örgütlülüklerin; yeniden oluşturulan devlet yapılarının işi haline gelmiştir. Böyle örgütlenmelerin modern anlamda birer gizli servis şeklini almalarının

öyküsü çok eskilere dayanmamaktadır.

Çağdaş anlamda, kurumsal istihbarat çalışmalarının ilk örneklerine Dünya'da, İngilizlerin Kraliyet Gizli Servisi'ni kurmalarıyla 1530'lu

yıllarda rastlanır. Bunlardan önce İtalyanlar daimi elçilikler oluşturarak, istihbarat toplamada yol aldılar ise de, bu İngilizlerinki

gibi sırf casusluğa dayalı bir yapılanma değildir. Fransızlar 18 yüzyılda, daha sonra da Almanlar ve diğer batılı ülkeler istihbarat teşkilatlarını oluşturmuşlardır.

Ancak casusluk ve casusluk çalışmalarıyla ülkeleri baltalama ve haber

alma konusunda, insanlık tarihinin oldukça eski, güçlü deneyimleri vardır.

M.Ö 500 yılında Çinli hoca Sun Tzu savaş sanatı ile ilgili bilinen ilk

kitabı yazmıştır. " Harp Sanatı" adlı kitabında Tzu, geleceği kestirmek

için istihbarat yapmanın önemini vurgular ve bunu ruhlara, kahinlere, ilahlara müracaat etmekten daha yararlı ve geçerli bir yol olarak gösterir.

Amerikan istihbarat teşkilatı CIA'nın başkanlarından Allen Dulles'a göre,

Orta Çağda Batı Avrupalılar , istihbarat konusunda ileri olmadıkları

için Moğolların batıya doğru ilerlemeyi hedef tutuklarını göremediler ve

Bizansı desteklemek yerine onu zayıflatarak yenilgilerine yolaçtılar. Yani

batının istihbaratındaki eksiklik Türklerin bir çağa damgalarını vurmadaki

en önemli avantajlarını oluşturmuştur.

Ayrıca İtalyan Seyyah Marco Polo'nun Çin'e yaptığı gezilerdeki izlenim ve

değerlendirmeleri stratejik istihbarat açısından son derece zengin bir

kaynak oluşturmalarına karşın, dönemin Avrupalıları bundan da yararlanmayı

bilememişlerdir. Çünkü istihbarat bu dönemler boyunca devletler değil,

güçlü derebeyler, soylular ; bireyler için yapılmıştır.

SAVAŞLARDA AŞÇILAR VE CASUSLAR

Örneğin Türkler ilk tarihleri boyunca Çinlilerin casusluk faaliyetlerine

karşı koymaya çalışmışlar, bunda başarılı olamamışlardır. Bunlardan Topalar ve GökTürkler, Çinli hanedanlarca görevlendirilen casusların yarattığı toplumsal kargaşa ve kültür empozesine dayanamayarak önce

bölünmüş, sonra da yok olmuşlardır. Topalar M.Ö 534 yılında Çinli casusların öylesine etkisinde kalırlar ki; topraklarını yitirmekle kalmayıp, Çin kültürünü benimserler: Çinlileşirler. Türkler tarihleri boyunca gizli servis faaliyetlerinin etkilerine daima açık olan bir devlet ve idari yapı sürdürmüşlerdir. Bizans, İran ve diğer uluslarla ilişkilerde Türklerin gizli servisleri ya da casuslarının çokça başarılı olamadıkları görülmektedir. Türklerin "Çaşı" (Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre; casus, arabozmak amacıyla söz taşıyan kimse) diye ilk zamanlar adlandırdıkları, daha sonra devşirmeler arasından yetiştirdikleri ve "Martolos" adını verdikleri casusları vardır. Ancak karşı casusluk veya casusluğu çözecek bir organizasyonları yoktur. Zaten devletin yönetiminin büyük bir bölümü Türk olmayan ve devşirme olarak adlandırılan gayri müslimlerin elindedir. Saraya alınan cariyeler veya eşler de hep yabancıdır. Bunların devletin üst kademelerine gelişleri gibi, casusluk faaliyetlerinin kontrolü de hemen hemen imkansız olmuştur. İstihbarat örgütlerinin gelişiminin ardından çalışmalar konusunda 1. Napolyon'un söyledikleri Batının bu konudaki açığını görmesi ve bu alana verdiği önemi sergilemesi bakımından çok ilginçtir: "İnanın bana, savaşların sonuçları incelendiğinde topçunun, süvarinin, piyadenin kahramanlıkları, casusların şu göze görünmez, lanetli ordusu yanında hiç kalır." Napolyon bunu söylerken Prusya kralı Büyük Frederik'in Fransa ile alay edişinden ders almış olsa gerektir. Çünkü istihbaratın önemini kavrayan Frederik, Fransız Maraşali Charles Soubise, Rossbach'da mağlup ettiğinde şunları söylemiştir: "O zat, savaşa gittiğinde yanında yüzlerce aşçı götürür. Ben ise önümden yüzlerce casus gönderirim" Napolyon bu alanda zayıf olmamak için gizli servisini güçlendirir. Fransa'nın 18. yüzyılda oluşturduğu gizli servisi, dönemin bütün önde gelen adlarını fişler ve izler bir konuma gelmiştir. Yani geleneğini oluşturmaya başlamıştır. Napolyon'un gizli servisinin başında bulunan Mareşal Joseph Fouche (1759-1820) Avusturya gizli servisinin başındaki Karl Schulmeister'i dahi elde etmeyi başarmıştır. Bu sayede Napolyon Ulm ve Austerlitz savaşlarını kazanmanın kapılarını da açmıştır.

Schulmeister,
Napolyon'un karşısında çok zorlandığı Avusturyalı general Mack'ı da zehirleyerek ortadan kaldırmış , 1805 savaşının parlak günlerini Napolyon'a armağan etmiştir.
Napolyon azıllı bir sahtekar olan Vidocq'u da gizli servisinin başına getirmiştir. Vidocq bu dönemde yaptığı çalışmalarla göz doldurmuştur.
"Muhteşem" diye döneminde tanımlanan ve örgütten emekli olan Vidocq'a,
başarıları nedeniyle kendi özel gizli polis teşkilatını kurması izni bile verilmiştir

-BİRİNCİ BÖLÜM-

TEŞKİLAT-I MAHSUSA (1914):

OSMANLI CASUSLARIN AÇIK PAZARIYDI

Osmanlı, Avrupa'da gelişen gizli servis ağının ve bunun savaşlar ile ticaretteki etkisinin farkında dahi olmadan yaşamış, bütün bunların dışında kalmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak ülkesini casusların açık

pazarı haline dönüştürmüştür.

Osmanlı Devleti, batılı mutlak monarşiler gibi homojen bir ulusa ve gelişen bir pazara dayanan merkezîyetçi devlet değildir. Bu yüzden Osmanlılar 19. yüzyıl ortalarına kadar gizli bir haberalma örgütüne sahip olamamışlar ve klasik muhbirliklerle yetinmişlerdir.

Osmanlılar, istihbarat servisine en güçlü olduğu 16 yüzyıl da bile gerek

duymamışlardır. Ekonomilerini de hep başka ülkelerin mal hareketlerine ve

yönlendirmelerine açık tuttukları için , ekonomik casuslukla da hiç alakaları olmamıştır. Onlar hep casus kurbanı olarak kalmışlardır. Ancak Osmanlılar'da ve onlardan önce de diğer Türk boylarındaki yazılı

kaynaklarda, yöneticilerin sürekli olarak casusluk faaliyetlerine karşı

uyarıldıklarını görülmektedir. Türkler tehlikeyi görmüş, ama önlemini

alamamışlardır.

Osmanlılar'da bir çeşit yönetim bilimi ilkelerini teşkil eden "Siyasetnameler" de sık sık casusluğun önemini belirtmişlerdir.

Örneğin

Nizamülmülk'ün Siyasetname'sinde " Her tarafa tacir, seyyah, sufi, ilaç

satan ziy kıyafetinde daima casuslar gitmeli ve ne işitirlerse haber

getirmelidir...Çok vakit olur ki valile, mukataa erbabı, memurin ve ümera

isyan ve muhalefete meyleder ve padişah hakkında fenalık ister ve sufi fikirde bulunur. Casus gelip haber verince, heman padişah atına biner ve askerini sevkeder" denmiştir.

Türklerin Orta Asya'da Çin ile ilişkilerinde, daha sonra Araplarla ve son

olarak da kendilerini derinden etkileyen Bizans ve İran kültürleriyle girdikleri etkileşimde, casusluğun önemini kavrayan aydın ve yöneticileri

zaman zaman görülmüştür. Ancak bunlar hiç bir devrede casusluk faaliyetlerini kurumlaştıra-mamışlardır.

Osmanlılar da istihbaratçılığı dış ve iç hedefli olmak üzere iki düzeyde

kullanmışlardır.Osmanlı yükseliş çağında yabancı ülkelerle ilgili bilgileri genellikle Hristiyan ve Yahudi cemaatler arasından çıkan kimseler sağlamıştır. Batılı ülkeler de özellikle ticari ilişkilerinde ya

da taht kavgalarında Osmanlı'ya düşmanları ile ilgili bilgiler aktarmışlardır. Ancak bunlar casusluk teşkilatları aracılığıyla olmamıştır. Örneğin Fransa ile Osmanlı'nın Kanuni dönemindeki ilişkileri

bu çerçevededir. Ortadaki tablo kraldan, krala düşmana karşı ittifak amacıyla ulaştırılan haberlerden oluşmaktadır.

F. Babinger, Fatih Sultan Mehmed ile ilgili biyografisinde Sultan'ın

sarayına davet ettiği İtalyan sanatkarlardan zaman zaman istihbarat amacıyla yararlandığını yazmaktadır. Ancak nedense o dönemde bile Osmanlı'nın en iyi padişah ve yönetici kadroları yurtdışında elçilik açmayı düşünmemişlerdir.

OSMANLI'YI İÇTEN VURAN KADIN: ROXELANE

Osmanlı yükseliş döneminde sağladığı bu bilgileri daha sonra sağlayamamıştır. Bir zamanlar içinden yetiştirdiği Hristiyan ve Yahudi

"Martolos"ları ise, daha sonra düşmanlarının ele geçirdiği ve kullandığı

görülmektedir.

Prof. Dr. Taner Timur bu döneme ilişkin değerlendirmesinde Osmanlı'nın

neden geri kaldığını şöyle yorumlamaktadır:

"Dış ülkelerle istihbarat konusunda Batı ile Osmanlı Devleti'ni karşılaştırırken önemli bir noktayı gözden uzak tutmamak gerekiyor.

Toplumsal bilimler ilerledikçe ve çeşitli ülkeler arasındaki temas olanakları arttıkça, yabancı memleketlerle ilgili istihbaratın büyük bir

kısmı legal yollarla toplanmaya başlamış ve casusluk başka yollarla

edinilemeyen, sır teşkil eden bilgilere dayandırılmıştır. Örneğin yasal alanda, batılının Osmanlı toplumu ile ilgili olarak kaleme aldıkları yüzlerce "Seyahatnameleri" düşünelim. Aslında misyoner, tüccar, asker, maceraperest gibi çeşitli kimseler tarafından yazılan bu seyahatnameler, kısmen birer istihbarat raporu gibi kaleme alınmışlardır. Bunların bir çoğu prenslere ithaf olunmuş olup, içlerinde planlar, askeri ve stratejik bilgiler ihtiva edenler de az değildir. Hatta bunlardan Türklere karşı bir savaş planı ile bitenler vardır. Ayrıca bu gibi geçici misyonlar dışında, batılılar 16. yüzyılın ortalarından itibaren İstanbul'da devamlı diplomatik temsilcilikler kurarak, istihbaratı kurumsallaştırmışlardır. Osmanlılar ise ilkel ve bağınaz bir inatla, Batıda olup bitenleri küçümsemişlerdir. 19. yüzyıla kadar Batıda devamlı elçilikler kuramamışlardır. Fransız düşünürü Voltaire, 12. Charles adlı eserinde , Osmanlı Devleti'nin kendini beğenmişlik içinde Batıya temsilci göndermediğini bu yüzden dış politikasının tam bir cehalet içinde olduğunu yazar. Oysa daha 17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı sarayı ile ilgili ayrıntılı dedikodular ve bilgiler Batı gazetelerinde haber olarak çıkmaktadır. Osmanlılar Batı ile ilgili olan bu bilgisizliklerinin acısını, özellikle gerileme devrinde çekmişlerdir. Bu dönemde İstanbul'da büyük devletlerin elçilikleri, dragomanları, ticari ve askeri uzmanları ve yerli ajanları ile birlikte birer iktidar mihrakı haline gelmiş 'Şark Meselesi' adı altında asıl siyasi mücadele bunlar arasında geçmeye başlamıştır. Burada Türkiye'de egemen tarih görüşünde hala süregelen bir yanlışın altını çizmek isterim. Osmanlılar askeri alanda başarısızlıklara uğramaya başlayınca, batılı devletler askeri uzmanlar göndermeye ve bu alanda reformlara öncülük etmeye başlamışlardır. Gerçekten Baron de Tott, Moltke gibi subaylarından Osmanlı ordusunda Batılı askeri eğitim açısından yararlı oldukları doğrudur. Ancak unutmamak gerekir ki bu subaylar aynı zamanda diplomat olarak ikili bir işleve

sahiptiler. Amaçları Osmanlı ordusunun savaş yeteneğini arttırmak; fakat aynı zamanda kendi ülkelerinin ulusal çıkarları yönünde kullanmaktı. Yüzyıllar boyunca Osmanlı ordusunu baş düşman olarak görmüş Avrupalı uluslar, neden şimdi onu güçlendirmeye çalışacaklardı? " Osmanlı sarayında Kanuni döneminde en etkili kişiler arasında Fransa ve Venedik elçileri sayılmaktadır. Bu elçiler rüşvet ile olmazsa sarayda kendilerini destekleyen ve Hürrem Sultan olarak bilinen Roxelane (Polonya asıllı fakir bir papazın kızıydı) önce esir, sonra cariye, daha sonra Sultan olmayı başaran bu kadın aracılığıyla, Kanuni'ye ulaşmayı başarmışlardır. O dönem içinde elçilerin ülkelerine gönderdikleri mektuplardan, Osmanlı ordusu ve toplum yaşamı ile, Osmanlı'yı oluşturan toplum mozaigi üzerine en ince ayrıntısına kadar her türlü bilgiyi bulmak mümkündür. Bu elçiler ordu ile birlikte savaşlara dahi götürülüp, Osmanlı savaş sistemi onlara tanıtılmıştır. O dönemin Fransız Kralı Ferdinand'ın elçisi Busbecq mektuplarında saray dedikodularının yanı sıra Kanuni Sultan Süleyman'ın oğullarından Mustafa'yı da çok yakından izlediğini belirtmektedir. Mustafa'nın tahta geçmesinden çekinen Avrupa, elçinin bir mektubunda Kanuni'nin öz oğlu Mustafa'yı ve çocukları ile eşlerini nasıl boğdurduğunu öğrenince sevinmiştir. Kanuni'nin Mustafa'yı nasıl gözlerinin önünde kementçilerine boğdurduğunun detaylı anlatımı yine bu mektuplarda yer almıştır. Kanuni'ye bunları yaptıran ise Osmanlı'da rüşveti tırmandırıp, özellikle eğitim sisteminin çökmesinde ilk kayırmacılıkları başlatan, bugünkü tanımıyla bir "Köstebek"; yani içerdeki çökertici gibi çalışan Hürrem Sultan, ya da diğer adıyla Roxelane'dır.

HAFİYELER KELLE AVINDA

Osmanlı idaresi, zaman içinde gövdesindeki kurt misali, devlet yönetimindeki casusların da farkına varır. Ancak artık güç onların elindedir. Sistem onlar için üretmekte ve yok etmektedir. Bu çevrelerin de desteği ile iktidar olan Mustafa Reşid Paşa acı da olsa şunları söyler:

- "Bir vezir memleketin iyiliği için çalıştığı vakit, yabancı ajanlar ustalıkla onun rakiplerinin etrafını sarıyor. Bir yandan kıskançlıklarını tahrik ederek, öte yandan da Sultan nezninde bir sürü entrika ile ruhunda bin türlü şüphe yaratıyorlar idi." Osmanlı'da iç istihbarat ise kötü bir dedikodu ve gammazcılık ağıyla bütün devleti, hatta halkı sarmalamıştır. 4. Murat, Köprülü Mehmed Paşa, 2. Mahmud, 2. Abdülhamid, Nakl-i Kelam olarak adlandırılan muhbirciliği ve muhbirleri en çok kullanan yöneticiler olmuşlardır. Osmanlı'da aşığılanan bu hafiyeçilik türü çok yaygın olarak kullanılmıştır. Bir de Osmanlı'da tarih içinde sayısız örneği gözlenen kışkırtıcı ajan ve provakatörler, yöneticilerin iktidar kavgalarının en önemli kozları olmuşlardır. 2. Abdülhamit haber almada çokça da tarikat şeyh ve dervişlerini kullanmıştır. Özellikle Sufi Şeyhler Abdülhamit için birer casus gibi hizmet etmişler, bölgelerinde ne olup bitiğini Yıldız Sarayına aktarmışlardır. Nakşi tarikatı bu amaçla çokça kullanılmıştır. Osmanlı da önceleri kötü bir Fransız kopyası olan istihbarat çalışmaları, daha sonra Almanlaştırılmaya çalışılır. Bunun için Alman uzmanlar da getirtilir. Bakın Osmanlı istihbarat sistemi üzerine Alman uzman Von der Goltz neler diyor: "Türkiye casusluğun klasik bir yurdudur. Sultanlar hakimiyetlerini muhafaza edebilmek için hafiyeçiliğe büyük önem vermişlerdir. Hafiyeçilik Abdülhamit döneminde son noktasına ulaşmıştır. Bu düşünüş ta Bizans'tan kalma bir zandır. Bütün yüksek memurların yanında yaver, muavin, katip gibi gözcüler bulunurdu. Abdülhamit kendi ailesinin arasına bile casuslar ve hafiyeçiler sokmuştu. Devletin en yüksek memuru adı bir hafiyeçinin vereceği jurnalden korkardı. Abdülhamit'in bu hafiye veya casus teşkilatı sadece kendi halkı aleyhine işliyor, Türkiye ile harbedecek devletlerin sınırlarında çalışmak akla bile gelmiyordu. Halbuki yabancı casuslar, içerde ve dışarda serbestçe, hiç durmadan ve hummalı bir surette çalışıyorlardı. Avrupa "Hasta Adam" ın mirasını bölüşmek için

gayret

sarf ediyordu. Başta Rusya, İngiltere ve Fransa olmak üzere her devlet istihbarat hizmetleri vasıtasıyla İstanbul'a gerek Türkiye'nin içindeki

vaziyeti, gerek Avrupalı rakiplerin çalışması hakkında bilgi almaya çalışıyordu. Türkiye'de azınlıklar Türklere düşman oldukları için Birinci

Dünya Savaşı sırasında itilaf devletleri kendi tabanlarından casus

kullanmaya lüzum görmediler. Zira Türkiye'deki Ermeni, Rum, Yahudilerden

gönüllü casus bulmak kolaydı."

19. yüzyılda Osmanlı artık bağımsızlığını yitirmek üzeredir. Saray dahil

her devlet kademesinde casusların etkinliği tartışmasızdır.

OSMANLI'YA İLK GİZLİ SERVİSİ İNGİLİZLER KURDURDU

Osmanlı'da ilk gizli polis teşkilatı da tam bu sıralarda bir yabancı elçinin girişimiyle, hatta dayatmasıyla kurulmuş ve başına da bir yabancı

getirilmiştir.

Bu konuda 1891 yılında Sultan 2. Abdülhamit tarafından

hazırlatılan,

yazarı konusunda net bir bilgi bulunmayan, 51 sayfalık bir kitapçık bulunmaktadır. Fransız Ulusal Kütüphanesinde kıymetli kitaplar bölümde

halen 2 nüshası saklanan kitapçık, Osmanlı gizli polisinin öyküsünü anlatmaktadır. Bu kitabın Sultan Abdülhamit'in özel doktoru

Mavroyani Paşa

tarafından yazıldığı da iddia edilmiştir. Mavroyani'nin de Osmanlı sarayındaki çift taraflı ajan olarak görev yapan diğer doktorlardan biri

olduğu ortadadır. Yazandan çok kitabı Fransız Ulusal Kütüphanesine gönderen kişinin Mavroyani olduğu da belirtilmektedir. Osmanlı

Sarayı,

tarihi boyunca bu ajan doktorların cirit attığı ve şüpheli ölümlere yolaçtıkları bir casus kazanı olmuştur.

Kitap 2. Abdülhamit 'in isteğiyle hazırlandıktan sonra yine Sultanın isteğiyle toplatılmış ve yokedilmiştir.

Kitaba göre Osmanlı gizli örgütü İngiliz Elçisi Startford Canning'in telkinleri üzerine kurulmuştur. Mustafa Reşit Paşa tarafından

kuruluşu

kabul edilen teşkilat için, önce Batılı ülkelerin teşkilatları incelenmeye

alınmıştır.

Napolyon'un gizli servisini kuran ve eski bir sabıkalı olan Vidocq tecrübesinin üzerinde durulur. Bu konuda Paris'deki Türk elçisinin hazırladığı kalınca bir rapor incelenir. Teşkilatın başına da bir Rum

getirilir. Bu Rum, Rus Çariçe'sinin elmaslarını da çalmayı başaran Civinis Efendi'dir. Civinis kah imam, kah zengin bir batılı ama hep sahtekar olarak Anadolu'da dolaşmış durmuştur. Mustafa Reşit Paşa'yı da

etkilemeyi başarinca, Albay rütbesi ile Osmanlı Gizli Polis Teşkilatı'nın

başına getirilmiştir. Buradan da emekli olmuştur.

Osmanlı Sarayı'nın İngiliz elçinin iseğiyle kurduğu, başına bir Rum'u (büyük olasılık çift taraflı ajandı) getirdiği bu ilk gizli polis teşkilatı, çalışmalarında öncelikle üst düzey yöneticileri ve onların

ilişkileriyle özel yaşamlarını çok sıkı bir şekilde gözaltında tutmuştur.

Haremden, sokağa her yerde özel hayatlarına ilişkin bilgiler toplanmış ve

bunlar adam yocketmede siyasi amaçlarla kullanılmıştır. Osmanlı devlet

adamlarının birbirlerinin özel hayatlarına ilişkin dedikodu yazılarını

kahkahalarla okumaları bir anlamda bu teşkilatın da sonu olur.

Osmanlı

bürokrasisi başına geleni geç de olsa anlamış ve özel yaşamına sahip çıkmıştır. Örgüt kapatılır.

GİZLİ SERVİSİNİN BAŞI OSMANLI'YI NASIL SATTI

1863 yılında çalışmalarına yeniden başlamasına yine yabancı baskısıyla

izin verilir. Bu sefer de örgütün başına büyük bir Katolik Ermeni grubunun isteği üzerine, Dniester kıyılarında doğmuş olan Baron C....,(

Baron'un adı kaynaklarda böyle belirtiliyor) getirilir. Ancak örgüt

Osmanlı içinde adeta bir hançerdir. Sahibini durmadan vuran bir hançer.

Bakın Baron C...., nasıl örgüt yönetir ve neden işinden olur:

Baron C..., yabancı bir elçiye, elde ettiği bir anlaşma taslağının kopyasını yüksek bir fiyatla satar. Taslağa göre Osmanlılar elçinin ülkesine karşı bir başka ülke ile birlikte saldırı planları yapmaktadırlar. Taslağı elde eden elçi çok sinirli bir şekilde Sadrazam

Ali Paşa'nın yanına çıkar.

Ali Paşa taslağı görünce çekmecesinden bir başka taslak çıkartır. Viyana'daki Türk büyükelçisinin çok para ödeyerek elde ettiği bu taslağa

göreyse elçinin ülkesi Osmanlı'ya karşı bir taksim anlaşması imzalamış

bulunmaktadır. Sonuçta taslaklar karşılaştırılınca her ikisinin de Osmanlı gizli servisinin başındaki Baron C... 'nin kaleminden çıktığı

anlaşılır. Ali Paşa sinirlenir, ancak elçi tutum değiştirip kendisine taslağı satan Osmanlı Gizli Polis Şefi'nin terfisini bile ister. Elçinin bastırması sonucu Baron C.... işini korur. Ama daha sonra başının altından çıkan bir başka olay nedeniyle kovulur. Baron C..... Osmanlı'nın sırtından kazandığı yüklüce bir servet ile Anadolu topraklarını kazasız belasız terkeder.

Evet Osmanlı İmparatorluğu artık tarih olmak üzeredir. Bu gizli polis teşkilatı macerası bunun delillerinden sadece bir küçük örnektir. Bu dönem Osmanlı sosyal yaşamı, siyasi etkinliği ve en önemlisi ekonomisiyle artık bir hasta adamdır.

1535 Şubatında ilk defa Osmanlı'nın yakın ilişkiler içinde bulunduğu Fransa Kralı 1. François'e tanınan Kapütülasyonlar, daha sonra 1579'da İngilizlere, 1615'de Avusturyalılara, 1680'de Hollandalılara, 1737'de İsveç, 1740'da Sicilya, 1746'da Danimarka, 1761'de Prusya, 1728'de İspanya, 1783'de Rusya, 1823'de Sardinya, 1830'da Amerika Birleşik Devletleri, 1838'de Belçika, 1843'de Portekiz, 1855'de Yunanistan, 1858'de Brezilya, 1870'de Bavyera'ya da tanınmış ve Türk ekonomisi bir büyük pazar haline gelmiştir. Bu ayrıcalıklar kaldırılmak istenmesine karşın bu ülkelerin baskısıyla bir türlü bu gerçekleştirilememiş ve Türk ekonomisi adım adım sömürgeleştirilme yolunda ilerlenmiştir. Bu ayrıcalıkların kaldırılışı ancak Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla, Sait Halim Paşa Hükümeti'nin aldığı 13 Ekim 1914 tarihli ve epey gürültü koparan bir karar ile mümkün olabilmıştır.

OSMANLI'NIN GAMMAZCILARI YIKILIŞI GÖREMİYOR

Osmanlı kendisine yönelik kararları bile alamamaktadır. İttihatçıların izlemeye çalıştıkları Milli İktisat Politikası yabancılarca, "düşmanlık" olarak adlandırılmış ve baltalanmıştır.

Osmanlı Devleti'nin 1875 tarihinde ilan edilen borç tutarı 5 milyar 297 milyon 676 bin 500 Fransız Frangıdır. Bu borçların faiz tutarı da 299 milyon 069 bin Fransız Frangıdır. Devletin bu dönem içindeki geliri ise 380 milyon Fransız Frangı olmuştur. Yani Osmanlı maliyesi iflas

etmiştir.

20 Aralık 1881 Muharrem Kararnamesi ile Düyunu Umumiye İdaresi kurulmuştur. Bu kurum içinde sadece bir Osmanlı memurunun danışman statüsüyle bulunduğunu, geri kalan çalışanların yabancı uyruklu olduğunu

gözönüne alırsak, ve bu kurumun Osmanlı'nın borçlarını ödemek üzere tümüyle kendi emrine verilen devlet vergilerini, gümrük resimlerini

toplama hakkına sahip olduğunu belirtirsek, Osmanlı'nın içinde bulunduğu

tablo daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

İnsan yaşamında olduğu gibi, tarihte de kaybedilmiş zamanların ağlama veya

suçlu yaratma ile yeniden yaşanır kılındığı hiç görülmemiştir.

19 yüzyılın sonlarında Osmanlı İmparatorluğu süper güç olma olanaklarını

artık yitirmiştir. Ekonomisi, bilimi, teknolojisi, sosyal yaşamı, eğitimi

ve sisteminin herşeyi olan askeri gücü çökmüştür. Osmanlı yönetimi geçmişinin görkeminin hayaliyle avunmakta, dününe bakıp günü için suçlular

yaratmaya çalışmaktadır. Oysa çok zamandır dünyanın yeni güç merkezleri

Avrupa ve Amerikadır. Avurapa'da Almanya giderek öne çıkma arayışlarındadır. Osmanlı İmparatorluğu ise her gün yeni bir milliyetçilik

dalgasıyla sarsılmakta, bir cephede Bulgarlar, Yunanlılar, Arnavutlar,

Karadağlılar, Sırp, diğer cephelerde Araplar ile mücadele etmektedir.

Padişah 2. Abdülhamit 'in başlattığı, yabancı güçlerce körüklenen, sürdürülen ve bir insan avına dönüşen "gammazcılık istibdadı" hiç bir

muhalif fikir hareketinin yaşamasına olanak vermemektedir. Ancak toplumda

arayışlar sürmektedir. 1906 yılına gelindiğinde ülkede en önemli siyasi

oluşumlardan biri İttihat ve Terakki'dir.

Tıp Okulu öğrencilerinin 1889 da küçük bir hücre olarak 5 kişiyle kurdukları " İttihatı Osmani Cemiyeti " Harb Okulu, Mülkiye gibi eğitim

kurumlarından öğrencilerinin katılımı ile büyümektedir. Pariste Genç Türkler hareketince oluşturulan ve liderliğini Ahmet Rıza Bey''in yaptığı

cemiyet de İttihatcılarla birleşir. Yeni ad: " Osmanlı İttihat ve Terakki

Cemiyeti" olur. Bu cemiyete 1906'da çoğunluğunu Selanik'de bulunan

subayların oluşturduğu örgütler katılır.

Bütün bu birleşmeler, adını daha sonra bir döneme damgasını vuracak parti

olan " İttihat ve Terakki Cemiyeti" ni (Birlik ve ilerleme) ortaya çıkara caktır.

Tam bu sıralarda İngiltere Kralı 7. Edward ile Rus Çarı 2. Nikolay Estonya'da, Reval'de buluşarak, Makedonya sorunuyla ilgili kararlar

alırırlar. Aldıkları kararların bir giz perdesiyle örtülmesi, İttihat ve

Terakki liderlerini bu konuda çeşitli spekülasyonları düşünmeye iter.

Onlara göre bu buluşma Osmanlı'nın parçalanması ve paylaşılması içindir.

Padişah bu olaylara seyircidir ama İttihat ve Terakki seyirci kalmamalı

bir an önce harekete geçmelidir.

Bu tartışmalar sırasında 1. Meşrutiyet'in getirdiği bütün hak ve özgürlükleri ortadan kaldıran 2. Abülhamit'e karşı, yeni bir hak ve özgürlükler hareketi başlatılması kararlaştırılır.

İttihat ve Terakki'nin subaylarından Resneli Kolağası yani Ön Yüzbaşı

Niyazi yanına aldığı adamlarıyla birlikte dağa çıkar. Abdülhamit'e "

Hürriyet ilan edilinceye kadar silahlarını ellerinden bırakmayacaklarını"

bildirir. İsyan bayrağı açılmıştır.

ENVER DİYE BİR ADAM

Abdülhamit bunun üzerine kendisini destekleyen komutanları Rumeli'ne göndererek, buraların kontrol altında tutulmasını sağlamaya çalışır. Ama

bu çaba İttihat ve Terakki yanlısı subaylarla, saray yanlılarının çarpışmalarına dönüşür. Yaşanan şey bir nevi iç savaştır.

İttihat ve Terakki yanlıları bütün Rumeli'de bildiriler dağıtırlar, Manastır sokaklarını afişlerler, saraya telgraflar yağdırırlar:"

Hürriyet

isteriz" diye.

İttihatçılar 2. Meşrutiyetin bir an önce ilanını ve yürürlüğe girecek Anayasa'da, özellikle ayrılıkçı şiddeti giderek arttıran

Hristiyan

tebayı rahatlatacak önlemlerin alınmasında diretirler. Onlar ne kadar çok

hak ve özgürlük verilirse, ayrılıkcılığın önü o kadar alınabilir, Osmanlı'nın dağılmasının önüne geçilebilir diye düşünmektedirler. Bu sırada ayaklanan Arnavutlar da bu baskıların ve uzun mücadelelerinin sonucu toprak kazanmışlardır. Osmanlı'ya karşı yürüttükleri gizli

servis

alışmaları da çok ünlüdür.

Bu arada padişah ile İttihat ve Terakki yanlıları arasında süren çatışmalarda, Selanik Merkez Komutanı Nazım Bey yaralanır. Birinci Ferik,

yani korgeneral şemsi Paşa ldrlr. Müşir Tatar Osman Paşa dağa kaldırılır. Rumeli, Paris'e kadar uzanan yeni Türk hareketinin merkezi

olmuştur; adeta bir kaynar kazandır. Abdülhamit kararsızdır.

İttihat ve

Terakki sabırsızdır.

İşte tam bu sırada Makedonya ve Rumeli' de dağlarda hiç durmaksızın ayrılıki çetelerle çarpışan Enver Bey, tarihteki diğer adıyla Enver Paşa,

yanındaki arkadaşlarıyla birlikte İttihat ve Terakki'nin dağlardaki isyancı gruplarına katılır. Kendisi 1906'da Binbaşıyken İttihat ve Terakki

ile birleşen ve Selanik'de gizlice kurulan Osmanlı Hürriyet Cemiyetine

girmiştir. İttihat ve Terakki içinde adeta bir kuyruklu yıldız gibi parlayan Enver Paşa, özellikle çete-gerilla savaşında uzmanlaşmıştır.

Bölgedeki hemen bütün milletlerin dilini konuşabilen bu genç adam, yenilgiyle sonuçlanacak Osmanlı tarihinin akışını, ya da kendi kaderini

değiştirme çabalarına burada başlamıştır.

İttihat ve Terakkiciler nce 23 Temmuz 1908' de 2. Meşrutiyeti, yani 2.

Anayasanın ilanını sağlarlar. Daha sonra da iten içe çürümüş ve kmş

imparatorluğun idaresini ellerine alarak, yeni bir şans ararlar. Ama nafile. Kaybedilen zamanlar, hayali sevmeyen tarih, yenilgiyi onların

kaderi yapmıştır.

Tarihte, maceraperesttiler suçlamasıyla karşı karşıya kalırlar. Oysa Birinci Dünya Savaşı'na girmelerinin macera ile bir alakası yoktur. Osmanlı'nın etrafını saran ateş çemberini yarıp çıkmak için atılmışlardır

savaşın göbeğine. Daha çok idealisttirler, hayalleri ve dünyayı değiştireceğine inandıkları yürekleri vardır. Ama onlardan yana olmayan

zamanı tersine çevirmeyi hiç bir zaman başaramamışlardır. Hele 41 yıllık

kısa yaşam serüveninde Enver Paşa hiç bir zaman hayallerini gerçekleştirememiştir. Onlara yaklaştığını sandığı zamanlarda aslında daha

da uzaklaşır. Ondan geriye şanlı bir ad, dramatik bir ölüm öyküsü ve

temellerini attığı istihbarat örgütünün yapısı kalır.

İttihat ve Terakki ile Enver Paşa, 1909 dan 1918'e kadar olan yönetim serüveninde modern anlamda ilk Türk gizli servisini de kurmuşlardır. Türk tarihinde, çağdaş anlamdaki istihbarat çalışmalarına en fazla önemi

veren yönetim, İttihat ve Terakki olmuştur. Amaç dağılan, kum gibi parmakların arasından akıp giden Osmanlı toprağına ve devletine sahip çıkabilmektir. Bu konudaki ilk harcı İttihat ve Terakki'nin üç paşasından

Enver, Cemal ve Talat Paşalardan, Enver Paşa atmıştır.

22 Kasım 1881 de İstanbul'da doğan ve 1922 de Türkistan'da Sovyet Kızılordusu'na karşı savaşıarak ölen Enver Paşa, yaşamı boyunca örgütçü

kimliğini hep korumuştur. Her bulunduğu yerde kendisini de içine alan bir

örgütlenmenin önderi olmuştur.

İşte bu örgütlerden biri bugünkü Türk istihbarat örgütü MİT'in de köklerinin bulunduğu "Teşkilat-ı Mahsusa"dır. Ve bu örgüt ulusal bir kimlik taşır. Ülkenin dinamik unsurlarının birleşmesiyle ortaya çıkar.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın doğuş günleri tıpkı diğer ulusların ağır bunalımlı

dönemlerinde ortaya çıkan, düşmana karşı direniş örgütlerinin yapılanmalarını anımsatmaktadır.

GİZLİ SERVİS MERİÇ'İN ÖTE YAKASINDA

Önceleri Enver Paşa'nın , sonra İttihat ve Terakki'nin, daha sonra da son

Osmanlı yönetiminin devlet istihbarat servisi olarak çalışan Teşkilat-ı

Mahsusa, 1919'dan sonra başlayan Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne uzanan yolda, adlar değiştirerek

günümüz Türk istihbarat geleneğinin temelini atmıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa ilk olarak 1909' lar da şekillenmiştir. Çekirdek anlamdaki Teşkilat-ı Mahsusa 1911' de Bingazi'de Enver Paşa komutasında

bağımsız birliklerle İtalyanlara karşı başarı göstermiştir.

İstanbul'a

kahraman olarak dönen Enver Paşa 1. Balkan Savaşı yenilgisinin ardından,

Çatalca Savaşı'nda da başarısını tekrarlamıştır.

Bu sırada İstanbul'da herkes kentin Bulgarların eline düşmesinden korkmaktadır. Korkulan olmamıştır. Bulgar dağlarından gelen tecrübe ve iç

siyasi dengelerin kısmen yerine oturması, bu sırada Balkanlarda başgösteren iç hesaplaşmalar , İstanbul kapılarına dayanan Bulgarların

Çatalca savunma ve saldırı savaşları sonucu sökülüp atılmasını sağlamıştır.

Bu savaşta Teşkilat-ı Mahsusa da aktif bir şekilde rol oynamıştır. Teşkilat-ı Mahsusa İttihat ve Terakki ile birlikte devletin içinde ve

savaşın göbeğindedir. Başında da Enver Paşa'nın dostu olan ve çete savaşlarının uzmanı sayılan Süleyman Askeri Bey vardır.

Tarihte adından yazılı kayıtlarda çok az bahsedilen Teşkilat-ı Mahsusa

ile ilgili bu ilk eylem bilgisi, o dönemi anılarında anlatan İttihat ve

Terakki'nin üç paşasından biri olan, Cemal Paşa'ya aittir. Teşkilat-ı Mahsusa konusunda en fazla bilgi sahibi olanlardan Cemal Paşa, bu konuda

diğer ittihatçılar gibi, nedense anılarında bile çok ketum davranmıştır.

Ancak gizli teşkilatın hakkını vermeyi de ihmal etmemiştir. Bu tutum daha

sonraları Türk gizli servislerinin en büyük başağrısını oluşturacak hastalığın, yani gizliliği ikinci plana atma sorununun, Teşkilat-ı Mahsusa

içinde halledildiğinin bir örneği sayılsa gerektir.

Paşa hatıralarının 63. sayfasında 1912 yılının sonları ile 1913'ün başlarında yaşanan Balkan Harbi'ni ve bunda Teşkilat-ı Mahsusa'nın başarılarını şöyle dile getirmektedir:

"Ordunun Edirne üstüne hareketi sırasında hükümetçe neşrolunan beyannamede, ordumuzun Meriç nehrini katıyen geçmeyeceği açıkça taahhüt

edilmişse de, o zaman ordu zihniyetinin ruhu olan bazı kimseler bu taahhüdün isabetsizliğini dikkat nazarına alarak hükümete bağlı olmayan

yarı resmi bir Teşkilat-ı Mahsusa (Hususi Teşkilat)' nın Meriç nehrinin

öte tarafında kendi istediği gibi hareket etmesine gözyummak esasını Başkumandanlığa ve Hükümete kabul ettirdiler.Ve bu Teşkilat-ı Mahsusa

akıllı ve süratli bir hareketle Mesta Karasuyu Vadisine kadar bütün Batı

Trakya'yı işgale muvaffak oldu. Garbi Trakya kıtası Edirne vilayetinin

Ortaköy ve Karacaali kazalarıyla bütün Dedeağaç ve Gümülcine sancaklarını

ve nüfusun yüzde 95'i İslamlardan terekküb eden mühim bir bölgedir.Bu

kıtayı işgal eden Teşkilat-ı Mahsusanın başında şehit Süleyman Askeri Bey

bulunuyor ve Çerkes Yüzbaşısı Reşit ve İzmir'li Eşref ve Kardeşi Sami

ve

yine yüzbaşı Fehmi Bey'lerle daha bazı zevat asli erkanını teşkil ediyorlardı."

Evet, Teşkilat-ı Mahsusa tarih kitaplarında bulunmayan, anlatılmayan

küçük vurkaç eylemlerinin ardından, böylesine büyük bir eylemi başarıyla

gerçekleştirebilmiştir. Bulgarların işgaline uğrayan bu bölgede 15 Ağustos

1913'de Kuşçubaşı Eşref ile Süleyman Askeri komutasında başlatılan direniş

ve saldırı faaliyeti, 15 gün gibi kısa bir sürede ekibin istihbarattaki

başarısı sayesinde sonuçlandırılır. Çünkü başındaki komutanların hepsi,

özellikle Enver Paşa ve Süleyman Askeri bölge siyasetini, ekonomisini ve

özellikle dil ve coğrafyasını çok iyi bilmektedirler.

Batı Trakya'da Bulgar işgaline karşı mücadele eden Teşkilat-ı Mahsusa

kadro su şöyle oluşmaktadır:

Kuşçubaşı Eşref (Sencer), Binbaşı Süleyman Askeri, Yüzbaşılar; Kısıklı

Cemil (Irak'da şehit düştü), İlyas Seçkin (Sonra General), Fahri (Şehit

oldu), Akkalı Kasım, Beşiktaşlı Ekrem, İhsan Eryavuz, Çolak İbrahim, Kısıklı Ali Rıza, Hilmi, Üsteğmenler; Manastırlı Halim (Irak'da şehit

düştü), Fuat Balkan (sonra Yüzbaşı), İskeçeli Arif, Fahri, Şehreminli

Sadık, Ömer Lütfü Suman, Teğmenler; Beykozlu Reşat, Nişantaşlı Sıtkı (

Şehit oldu), Filibeli Halim Cevad, Beykozlu Hasan, Tahsin, Refik, Besim,

sivil istihbaratçılar; Manastırlı Hüsrev Sami, Hacı Sami (Kuşçubaşı

Eşref'in kardeşi), Çerkes Reşid (Çerkes Etem'in kadeşi), Çakır Efe, Sabancalı Hakkı, Tatar Hasan, Karakaş İbrahim, Silahçı Hüseyin, Karagümrüklü Etem Nuri, Cihangiroğlu İbrahim (Kafkasyalı), Giritli İsmail

Kaptan, Mamaka Mustafa Kaptan, Said Kaptan.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA DEVLET KURDU

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir anda ortaya çıkıp böylesine önemli bir hareketi

gerçekleştirmesi mümkün olamayacağına göre, ilk şekillenmesinin ve bir

gizli servis haline gelmesinin hazırlıklarının 1909 dan önceye

gitmesi
gerekmektedir. Gerçi ordu içindeki bir hareket olarak gelişmesi,
organizasyonunu hızlandırıcı bir etken olmuştur. Ancak bazı
kaynaklar
1903- 1907 yıllarından itibaren bazı örgütlenmelerin yapıldığını
dile
getirmektedir. Çünkü böylesine bir gizli servisin oluşturulması için
en az
bir iki yıllık zaman gerekmektedir. Bu örgütlenmeden önce gerek
istihbarat
açısından devlet içinde, gerekse dışında bağımsız muhalif unsurlar
olarak-
burada kastedilen rejim muhalifi gruplardır- bir takım grupların
varlığı
muhakkaktır. Ancak bunların hiçbirisinin yeterliliği ve gücü
Teşkilat-1
Mahsusa ile bir karşılaştırma kabul etmeyecek düzeydedir. Teşkilat-1
Mahsusa bir güç merkezidir. O, diğerlerini de içinde eritmiştir.
Teşkilat-1 Mahsusa Meriç Nehrinin ötesindeki bu eyleminde sadece
toprak
kurtarmakla kalmamıştır. İşinde usta olan her gizli servisin
yapacağını
yapmış ve aldığı topraklar üzerinde bir de geçici hükümet
kurduştur.
Evet yanlış okumadınız, işgal edilen topraklar üzerinde 31 Ağustos
1913
tarihinde Anadolu'nun ilk Türk Cumhuriyeti kurulmuştur. Bu daha
sonra
araştırmacıların ortaya çıkardığı Kars ve civarındaki 1918 yılında
kurulan
Azerbaycan Türk Cumhuriyeti oluşumundan daha da öncelere
rastlamaktadır.
Ve bu oluşumun bir gizli servis tarafından gerçekleştirildiği
unutulmamalıdır. Anadolu'nun kurtarılması ve Mustafa Kemal ile
arkadaşlarının Ankara merkezli Türkiye Cumhuriyet'ini ilan etmeleri
ise
çok çok sonraları gerçekleşecektir. Süleyman Askeri Bey bölgenin
İslam
halkından ileri gelenleri Enver Paşa'nın çabalarıyla Gümülcine de bir
genel kongreye davet etmiştir. Bundan önce kurulan "Muhacirin
Müdüriyeti
İdaresi"nin başına da Süleyman Askeri getirilerek bu tür hareketleri
rahatça yapabilmesi sağlanmıştır. Gümülcine'de Süleyman Askeri
"BATI
TRAKYA MUHTAR TÜRK CUMHURİYETİ" nin ve Batı Trakya Muvaffak İslam
Hükümeti " adı altında bir hükümetin kurulduğunu da ilan edecek
düzeyde

etkili çalışmıştır. İlan edilen Cumhuriyeti ve Hükümeti , Yunanlılar ile

Bulgarlar tanımak zorunda kalmışlardır. Hükümet hemen para ve pul bastırmıştır. Hükümetin geçici başkanlığına da teşkilatın güvendiği Gümölcine Belediye Başkanı getirilmiştir.Oluşturulan Hükümetin üyeleri

şunlardır:

"Cumhurbaşkanı Hafız Salih Efendi, Hafız Galip, Hacı Saffet Bey, Hüseyin

Paşa, Mehmet Paşa, Hacı İsa Efendi, Şükrü Bey, Süleyman Askeri, Hilmi Paşa, Kuşçubaşı Eşref (Sencer)

Teşkilat-ı Mahsusa'nın iki numaralı adamı Süleyman Askeri de yeni cumhuriyetin Genelkurmay Başkanlığı'nı yürütür. Altında oluşturduğu ordu

kadroşu şöyledir:

Batı Trakya Genelkurmay 2. Başkanı Çerkes Raşit, Harekat Şube Müdürü Üsteğmen Manastırlı Halim, Topçu Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İhsan Eryavuz, Süvari Kuvvetleri Komutanı Yüzbaşı İlyas Seçkin, Ağır Kuvvetler

Komutanı Üsteğmen Ömer Lütfü, Akıncı Kuvvetler Komutanı Üsteğmen Sırcıfeli

Ekrem, Akıncı Kuvvetler İkinci Komutanı Üsteğmen İskeceli Arif, Hücum Taburu Komutanı Yüzbaşı Kısıklı Cemil, Milli Kuvvetler Komutanı Kuşçubaşı Eşref Sencer, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Manastırlı Hüseyin

Samî, Kuvayı Milliye Müfreze Komutanı Cihangiroğlu İbrahim.

ÇERKES ETHEM GİZLİ SERVİSİ ANLATIYOR

Bölge ve yeni hükümet her ne şart altında olursa olsun teşkilatın elindedir.

Türk tarihinde bilinen en eski ve şu an için ilk Cumhuriyet bu olmuştur.

Buraya bağlı asker sayısı 4 Ekim 1913'de 29 bin'i bulmuştur. Bu hükümet 25

Ekim 1913'e kadar yaşayacaktır. Bundan sonrası ise gizli servis ile hükümet arasındaki anlaşmazlıklar ve karşı çıkışlarla geçer.

Hükümet,

barış görüşmelerinde bölgenin tamamen boşaltılmasını kabul etmiştir. Ancak

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bazı elemanları bu karara karşı direnirler. Süleyman Askeri çaresiz kalmıştır. Duruma o dönemin İstanbul Muhafızı

Cemal Bey, yani Cemal Paşa müdahale eder. Teşkilat onu sevmektedir. O da

bu etkisini kullanır. Sonuçta teşkilat üyeleri bölgeyi hükümetin isteği

üzerine Bulgarlara bırakırlar. Ancak bu alandaki istihbarat ve kışkırtma

alışmaları devam eder. Enver Paşa buraya imam, köylü, işadamı kılığında

Teşkilat-ı Mahsusa ajanları göndererek, bölge zerindeki Türk etkinliğini korumaya çalışır. Yıllar sonra bakıldığında uygulama başarılı olmuştur.

Bu ilk eylemde etkili olan İzmir'li Eşref ve Kardeşi Sami Bey'ler daha

sonra Süleyman Askeri ile birlikte pek çok yerde Teşkilat-ı Mahsusa için

eylemler yapmışlardır. Burada bölgede Eşref Sencer tarafından yetiştirilen erkes Ethem ile kardeşi Reşit Bey'de Kurtuluş Savaşı sırasında ve öncesinde çok önemli işler gerçekleştirmişlerdir.

Çerkes

Ethem anılarında Ruslara ve İngilizlere karşı Teşkilat-ı Mahsusa saflarındaki mücadelelerinden şöyle söz ediyor:

" Birinci Dünya Savaşı'nın ilk senesinde büyük kardeşim Reşit Bey'in kendi

başına askeri ve politik amacı olan , Kürtlerden ve başka milletlerden toplanmış ' Teşkilat-ı Mahsusa' kuvvetleri ile Ruslara karşı , daha sonra

İran'ın güneyinde İngiliz bölgesinde ve Efgan sefer heyetinde bulundum.

Pek uzun sürecek olan bu maceralardan bahsetmeyeceğim."

Her iki kardeş de Teşkilat-ı Mahsusa'nın elemanıdır. Çerkes Ethem Kurtuluş Savaşı sırasında gösterdiği büyük yararlılıklara karşın daha

sonra kardeşlerinin ve sevmeyenlerinin üzerindeki oyunları sonucu "hain"

damgası yemiştir. Bu Ethem için haksız ve büyük bir suçlamadır. Bu konuda

Atatürk'ün sağlığı boyunca Dışışleri Bakanı olarak görev yapan ve kendisi

de bir Teşkilat-ı Mahsusacı olan Dr. Tefik Rüştü Aras'a Atatürk, Ethem'in

toyluğundan ve yeterince bilgi ile donanmamışlığından yakındır.

ENVER'İN GİZLİ SERVİSİNİ SULTAN DA TANIYOR

1913 de fiili eylemleriyle ortaya çıkan Teşkilat-ı Mahsusa, Osmanlı'nın

yıkımı için casusların cirit attığı bir gizli örgütler savaşının ortasındadır artık. Adını İttihatçı subaylardan Veteriner Albay Rasim

Bey'in koyduğu dile getirilen Teşkilat-ı Mahsusa'ya resmi belgelerde ilk

kez 5 Ağustos 1914 de rastlanır. Enver Paşa bu sırada Harbiye Nazırı ve

Başkumandan Vekili olarak teşkilatın genişlemesi ve örgütünü

güçlendirmesi

için bir gizli emir yayınlar. Enver Paşa Padişah 5. Mehmed Reşat'ın yeğeni Naciye Sultan ile evlidir,- Gerçi bu evlilik, Sultan'ın yaşının

küçük olması nedeniyle fiilen olmamıştır- emrini yayınlarken sarayın gücü

de arkasındadır. İttihat ve Terakki yönetimide en etkin kişidir. Osmanlı

da İttihat ve Terakki'nin Enver, Cemal ve Talat paşalarının adıyla anılacak

olan ve 1918'e kadar süren Üç Paşalar Devri başlamıştır.

İşte bu güç ve yakınlıklarla Teşkilat-ı Mahsusa 1914' den itibaren padişah

5. Mehmed Reşad'a da benimsetilir. Sultan Reşat, Teşkilat-ı Mahsusayı

devletin gizli servisi olarak onaylar.

Örgüt şeklen Sadrazama bağlı olarak çalışacak, elde ettiği bilgileri örgüt

başkanı sadece Sadrazam ve Harbiye Nazırı'na iletecektir. Enver Paşa bu

düzenlemeyle Teşkilat-ı Mahsusa'yı doğrudan kendisine bağlı olarak çalışan, bağımsız bir örgüt haline getirmiştir. Enver Paşa kurduğu, büyüttüğü, kabul ettirdiği bu gizli servisi, kimselere bırakma niyetinde

değildir. Onu, hayallerinin gerçekleşmesinde kullanacaktır. Öyle de yapar.

Buraya kadarki gelişimine baktığımızda Teşkilat-ı Mahsusa bireysel çıkışların sonucunda doğmuş bir tepki örgütüdür. Tepki Osmanlı'nın parçalanmasına karşıdır. Beslenen kaynak askeri kitalardır.

Sığınılan

yuva İttihat ve Terakki çatısıdır. Kendisi de bir gizli örgüt olarak ortaya çıkan İttihat ve Terakki ile Teşkilat-ı Mahsusa zaman zaman birbirine karıştırılmıştır. Bu iki yapılanma tamamen farklıdır. Biri parti

olarak baskıcı rejime karşı örgütlenirken; siyasi bir oluşumken, diğeri

casusluk ve karşı casusluk amacıyla oluşturulmuş bir askeri yapılanmadır.

TÜRK-İSLAM SENTEZCİ CASUSLAR

Teşkilatın başında ilk bulunan kişi Enver Paşa'nın ardından ikinci adam

olarak anılan Süleyman Askeri Bey'dir. Askeri gözüpek bir subaydır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın başkanlığı görevini Basra Valiliğine atanana kadar

südürmüştür. Burada da teşkilat için çalışmalar yapmıştır. Cemal Paşa

onunla ilgili olarak Hatıralarında şu bilgileri verir:

" Süleyman Askeri Bey biraz aceleci ve biraz da nikbin olmasına rağmen pek mükemmel ve müteşebbis bir idare adamı sayılabılırdi. Yüksek zekası, son derece cesaret ve fedakarlığıyla muhitine itimat ve emniyet veren bu mümtaz şahsiyetten..... pek çok siyasi istifadeler temin edilmiştir" Teşkilat-ı Mahsusa çete savaşı, casusluk, karşı casusluk, propaganda faaliyetlerinde bulunan, kaynağını ve köklerini ordu içinden ve dinamek genç kitlelerden alan bir gizli servistir. Ordu bütçesinin dışında bol miktarda parasal kaynak da elde edebilmektedir. Teşkilat-ı Mahsusa'nın amacı imparatorluk içindeki ihanet şebekelerini ortadan kaldırmak, gelişen milliyetçilik hareketlerini bastırmak, kontrol altında tutmak, dışardaki belirli hedeflere karşı sabotajlarda bulunmak ve Osmanlı toprağında cirit atan bütün gizli servislerle boy ölçüşebilmektir. Teşkilatın ideolojisi Pan Türkizmdir. Ancak İslam birliği temeldir. Enver Paşa gerçi zaman zaman Pan İslamcılığı da gündemine almamış değildir. Gerçi o komünistlerden bile yardım istemiştir. Ama ana temel Türkçülüktür. O dönemin ünlü Türkçü düşünürlerinden Ziya Gökalp'in hareketi etkilediği belirtilir. İslam konusundaki etkilenmenin kaynağı ise İttihat ve Terakki'nin programına Panislamizmi koyan Emiri Efendi' dir. Bugünkü tanımlamayla amaçlanan İttihatçı bir Türk-İslam sentezidir. Bugünkü arayışların kaynakları açısından o dönemin incelenmesinde büyük yarar vardır. Bugünkü Türk-İslam sentezinin şahinler kanadının ideolojik temelleri o zaman atılmıştır. Türkçülüğün geliştirilmesi için ilk kez Kuran'ın Türkçe basımı çalışmalarına geçilmiş ve bu muhalefetin büyük tepkisiyle karşılanmıştır. Bugünkü Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'ne bağlı Toplumla İlişkiler Başkanlığı'nın yürüttüğü propaganda ve yönlendirme çalışmaları dikkate alınacak olursa, o zamanların Türk-İslam sentezinin günümüze uyarlanmış şekline ne kadar benzediğini görmek mümkündür. Hele bu başkanlığın PKK için Güneydoğu'da yürüttüğü dine dayalı mücadele yöntemiyle, Türkiye dışındaki eylem ve örgütlenmelerine bakılacak olursa, Teşkilat-ı Mahsusa'nın yöntemleriyle büyük benzerlikler içerdiği

gözlenecektir.

Teşkilat-ı Mahsusa'nın yönetici kadrosu iyi eğitilmiş asker ve sivillerden

oluşmaktadır. Teşkilat içinde bulunanların büyük kısmı ordu içinden seçilmiştir. Ancak diplomatlar, gazeteciler ve bazı bakanlıkların yönetim

kadroları da teşkilatın içinde yer almışlardır.

Bu sırada 1869 yılında iç birliğini sağlayan İtalya sömürgeci bir politika

izlemekte ve nüfuz alanı olarak da Trablusgarp'ı seçmiş

bulunmaktadır.

İkinci Meşrutiyetle birlikte Bulgaristan bağımsızlığını ilan eder, Avusturya Bosna Hersek'i, Yunanistan Girit'i ilhak eder. Bunları gören ve

Osmanlı'nın dağılmakta olduğunu bilen İtalya, 1911'de Trablusgarp'e çıkar.

Boğazlara gönderdiği gemilerle kıyıları bombalar. Osmanlı yönetimi olayı

proteste eder, ama ötesine geçemez. Ne bir asker gönderebilir, ne de bir

gemi. İşte burada devreye Teşkilat ve onunla birlikte hareket eden askerler girer.

MUSTAFA KEMAL GİZLİ SERVİS KITALARINDA

Teşkilatın organizasyonu altında , üyeleri arasında, bir süre görev alan

önemli bir ad da Mustafa Kemal'dir. Teşkilat hakkında geniş bir araştırmayı bu konudaki en önemli kaynak olan Eşref Kuşçubaşı'nın anlatımları ve belge destekleriyle gerçekleştiren Phillip H. Stoddard,

Teşkilat-ı Mahsusa adlı Princeton Üniversitesi'ne sunduğu doktora tezinde

bu konuyu gündeme getirmektedir. Arba Yayınları tarafından kitap haline

getirilen çalışmada Mustafa Kemal teşkilatın kadroları arasında sayılmaktadır. Eşref Sencer'de kadroları arasında onun adını saymaktadır.

Atatürk de Balkanlardaki mücadeleler ve 31 Mart vakasının ardından, topraklarını savunmak gereğini duyan pek çok gönüllü subay gibi (kaldı ki

Teşkilat-ı Mahsusadan öte İttihat ve Terakki'nin içindedir, hatta bir ara

bu teşkilatın kurucusu olduğu savı da yakın çevresince iddia edilmiştir)

teşkilatın organizesi altına girmiştir.

Mustafa Kemal Ekim 1905'de Şam'da gizli olarak Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurmuştur. Daha sonra bu küçük ve etkisiz cemiyetler birleşerek İttihat ve Terakki çatısında toplanmıştır. Mustafa Kemal

İttihat ve Terakki'ye 29 Ekim 1907 de üye olmuştur. Bu üyeliğin ardından
İttihat ve Terakki kendisini 1908'de Avusturya-Macaristan hükümetinin
Bosna Hersek sınırına yaptığı yığınak ile ilgili bilgi toplamak için
gizlice ve askeri istihbarat amaçlı olarak Kasım ayında Bosna'ya
göndermiştir. Mustafa Kemal bu görevi yerine getirirken ilk kez
çıktığı
yurtdışı görevinde Taşlıca'da 35. Tugay Komutanı olan Binbaşı Fevzi
Çakmak
(Daha sonra Mareşal Fevzi Çakmak) ile de tanışır ve ondan çokça bilgi
toplar. Dönüşte gayrı resmi gizli raporunu veren Mustafa Kemal'e göre
yığınak, Sırlara karşı yapılmaktadır.
Daha sonra diğer gönüllü subaylarla birlikte Mustafa Kemal de
Trablusgarp
cephesinde Teşkilat-ı Mahsusa ile hareket etmiştir. Mustafa Kemal'e
Trablusgarp'e ilk gidiş görevini veren İttihat ve Terakki
Cemiyeti'dir.
Mustafa Kemal'in Bingazi'ye varış tarihi 1908'in Eylül sonudur.
Trablusgarp'taki Fransız Konsolosu A. Alrick'in Dışişlerine
gönderdiği
raporda bakın neler yeralıyor:
"Muhtemelen Selanik İttihat ve Terakki Komitesi üyesi olan bir Türk
subayı
(Mustafa Kemal'i kastediyor) bir kaç günden beri bu civarda olup
bitenler
ve kişiler hakkında soruşturma yapmaktadır. Kendisinin daha şimdiden
bir
çok yüksek memur ve eşrafı Anayasaya ve onun başlıca ilkelerini
sadakat
yemini yapmaya davet ettiği, hürriyet ilkesi konusunda
dindaşlarının
menfi davranışlarıyla veya hiç değilse tereddütleriyle karşılaştığı
söylenmektedir."
Atatürk'ün bölgeye İkinci kez gidişi ise gönüllü olaraktır ve
Teşkilat-ı
Mahsusa'nın saflarındadır. Yanında Teşkilat-ı Mahsusacı arkadaşı ,
yakın
dostu Ömer Naci de vardır. Ömer Naci daha sonra Teşkilat-ı Mahsusa
için
Kerkük'de çalışmalar yaparken 28 Ağustos 1916'da ölecektir. İttihat
ve
Terakki'nin en güçlü hatiplerinden birisi olarak tanınır. Atatürk 23
Kasım
1916'da bu arkadaşının ölümünden duyduğu üzüntüyü not defterine
kaydedecektir. Enver Paşa gönüllü subaylardan oluşturduğu
gruplarla

Trablusgarp'ta İtalyanlara karşı mücadele verecektir. Grup, Teşkilat-ı Mahsusa tarafından oluşturulmuştur. Mustafa Kemal'in yanında teşkilatın lider kadrosundan Eşref Sencer (Kuşçubaşı) da bulunur. Hatta Trablusgarp ile ilgili kararlılık Eşref Sencer (Kuşçubaşı) tarafından şöyle dile getirilir:

" Osmanlı Askerleri olarak haysiyetimizi yenebileceğimiz bir düşmana rehin verircesine teslim etmenin ayıbını taşıyamazdık."

MUSTAFA KEMAL'İN SAHTE KİMLİĞİ

Enver Paşa gönüllü subaylardan oluşan grubunun Mısır ve Tunus üzerinden sıcak bölgelere geçmesine karar verir. İki ayrı ekip yola çıkar. Bunlardan birinin başında kendisi ve Mustafa Kemal vardır. Bu grup Mısır üzerinden Trablusgarp'a geçecektir. Eşref Sencer de bunlara Arapça bilen rehber olarak yardım edecektir. İlk yola çıkanlar sahte kimlik, evrak ve uygun kılıklarla Enver Paşa ile Mustafa Kemal olur. Mustafa Kemal 15 Ekim 1911'de "Tanin Gazetesi Muharriri Mustafa Şerif" kimliğiyle ve Rus bandıralı bir gemiyle hareket etmiştir. Mustafa Kemal Mısır'da rahatsızlanınca, Trablusgarp'a gidişi biraz gecikir. Mısır'da kalması ve dinlenmesi gerekmiştir. Ancak daha sonra Enver Paşa, Nuri paşa ve birkaç Alman danışmanla birlikte, 30 Aralık 1911'de Derne şehrinde direniş hareketinin komuta kademesinde görev alır. Libya 'da halk uzunca süre Osmanlılara yardım etmemiştir. İtalyanlar uçaklardan halka dağıttıkları bildirilerde Türklere karşı Arapları tahrik etmekte ve sindirmeye çalışmaktadır. Bu bildirilerden biri şöyledir:

"Bismillahirrahmanirrahim. Bingazi ve havalisi Arapları beni dinleyiniz. Bundan bir ay önce uçaklarımızla göndermiş olduğumuz bildirilerimizde şunları söylemiştik.:

Siz Türklerin söyledikleri yalanların kurbanısınız. Bizim sözümüzü dinleyin ki bir parça harp gücünüz olsun. Tamamen aleyhinize olan durum lehinize dönsün. Bütün olaylar bizim haklı olduğumuzu gösterdi.

Yüce

Allah 12 Mart 1912, hicri sene 23 Rebiül evvel 1330 tarihinde bize büyük zaferi verdi. Yüce Allah hangi tarafa nimetini hak kıldığını bize

ve size gösterebilir. Acaba o gün sizlerden kaç kişi geri dönmedi. Yüzlerce

ve yüzlerce insan öldü. Ve biz inceledik hepsi Araplardandı. Sizin kardeşleriniz o gün bizim top ve tüfeklerimize karşı savaşırken Türkler neredeydi ve ne yapıyorlardı. Onlar her türlü tehlikeden uzak

kendilerini koruyorlardı. Siz ne zaman gözlerinizi açacak ve ikna olacaksınız. Türkleri bırakmanız sizin menfaatiniz icabıdır. Onlar sizi

aldatıyor ve ümidi olmayan siyasetlere alet olarak kullanıyorlar. sizi bu

şekilde ölüme ve mutlak yenilgiye sürüklüyorlar. Onlar üzerinden uzun

seneler geçmesine rağmen sizin memleketinizi kuraklaştırarak, harap

olmuş, fakirleşmiş, adaletsizlik ve yoksulluklarla dolu bir yer olarak

bırakmışlardır. Herşeye kadir olan, herşeyi gören ve herşeyi bilen Allah'tan sizin akıllarınızı aydınlatmasını dileriz.

Bingazi ve beldesi sakinleri şimdi sevinçli ve huzurlu ve güven içindedirler. Ve herkes kendi ailesinin yaşamı için yardım edebilir. Dininiz saygın, örf ve adetleriniz ve yasalarınız saygın olduğuna göre

mülkleriniz de saygın olacaktır. Eğer bizim tarafımıza geçerseniz sözlerimizin doğruluğunu gözlerinizle görüp , kulaklarınızla duyacaksınız.

İttiaatinizin delili olarak beyaz bayrak dalgalandırıp bizim tarafımıza

geçin. Bizden size hiç bir kötülük gelmeyecektir. Sizi büyük bir sevinçle

karşılایacağız. O zaman aramızda konuşur, olayları düzeltir ve hepimizin

hayrı için çalışırız.

Ama Allah korusun eğer, Türklerin yalanlarını dinleyerek bu halinizin

devamını tercih ederseniz siz bilirsiniz; bizim silahlarımızın gücünü

tanıyorsunuz. Allahın gücü ile havadan uçaklarımızla evlerinizin ve sizin

üzerinize , hayvanlarınız ve arpa , buğday yetiştirdiğiniz tarlalarınız

üzerine yakıcı ateş atacağız. Ama bu zararın size olmamasını yüce Allah'tan dileriz. Bilakis, o, bu memlekete birlik ve ilerleme

bahşetsin.

Çünkü o herşeye kadirdir.

Bingazi, 25 Mart 1912. İkinci Fırka Kumandanı General Bricola." İtalyanların bu propagandası, yerleşik halkın tavırsızlığı sabırla ve

inadla yürütülen propaganda çalışmalarıyla kırılmaya ve bir başkaldırı

organize edilmeye çalışılmıştır.

İNGİLİZLER TÜRK AVINDA

İngilizler, İtalyanlara karşı savaşı engellemek için teşkilat elemanlarının bölgeye gidişini durdurmaya olağanüstü bir çaba göstermişlerdir. Ancak Trablusgarp' da gönüllüler olarak adlandırılan bu

grup, İtalyanlar karşısında büyük başarılar sağlamıştır. Bu sırada Osmanlı

Ordusu Balkan Harbinde Çatalca'ya kadar yenilgi içinde çekilince, İstanbul'dan gelen bir emir sonucu buradaki bütün kuvvetler acele geri

çağrılır. 1912 sonbaharında Libya'da hemen hemen hiç Türk yönetici kalmamıştır. İtalyanlara karşı Enver Bey'in bölgede Bedevilerden sağlanacak yardımlar karşılığında ödenecek olan paralarla birlikte bıraktığı tek komutan Aziz Ali Bey dir. Enver Paşa Libyalılara Aziz Ali

Bey''in her türlü yardımda bulunacağına ve son ana kadar orada kalacağına

dair söz vermiştir. Ancak aralarında orada da bir çok sorun yaşanan Enver

Paşa ve Aziz Ali'nin bağları bu ayrılık sonrasında iyiden iyiye kopma noktasına gelmiştir. Aziz Ali Bey daha sonra Enver Paşa'nın bıraktığı paraların bir kısmını, Osmanlı askerlerini ve techizatı alarak Mısır'a

kızkardeşinin yanına , oradan da İstanbul'a geçmiştir.

Ancak kendisini burada bir sürpriz beklemektedir. Aziz Ali'nin bölgeyi

terketmesine ve Bedevileri satın alması için gönderdiği paraları zimmetine

geçirmesine sinirlenen Enver Paşa, onu Divanı Harpte yargılayacaktır.

Enver Paşa, Aziz Ali'nin yaptıklarını bölgede Osmanlıları destekleyen

Araplara ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanlarına tek tek rapor ettirmiştir. Bu Teşkilat-ı Mahsusa'nın iç denetimi de elinden bırakmadığının bir örneğidir.

Harbiye mezunu ve asıl adı Aziz Ali Mısri olan bu subay, yargılama sonucu

idama mahkum olmuştur, Eniştesi Kahire Merkez Komutanıdır. Yemen ve Bingazi'de çarpışmıştır. Libya'da elindeki silahları da Sunusilere

teslim

etmesi talimatını almasına rağmen bunu yapmamıştır. İdama mahkumiyetinin ardından İngilizlerin araya girmesi ve zorlaması sonucu kurtulup Mısır'a

sınır dışı edilmiş ve serbest bırakılmıştır. Arap milliyetçilik hareketinin Türklere ilk isyan bayrağı açan kişisi olan Şerif Hüseyin'in

ordusunda Türklere karşı çarpışmıştır. Sonra Mısır Genelkurmay Başkanlığı

makamına kadar yükselmiştir. Mısri'nin serbest bırakılmasında Araplara

karşı bir jest isteğinde olan Osmanlı yönetiminin de etkisi olmuştur. Bu

konuda Şam'ın Fransız elçisi M. Bompar merkezine ulaştırdığı bir raporunda Türklerin, Arap örgütlerle ilgili bütün çalışmaları öğrendiğini

belirterek şunları kaydediyordu:

" Aziz Ali'nin affı çok yakında başlayacak daha ciddi ve ağır tedbirleri

örtmek için biçimsel bir jesttir. "

Bölgede Afrika Grupları Genel Komutanlığı görevini yürüten Nuri Paşa (Killigil) 1915'den 1918'e kadar buralarda kalarak Süveyş operasyonlarına

da katılmıştır. Bunun ardından 1918'de Kafkasya İslam Orduları Komutanlığı'na gönderilmiştir. Ateşkesten sonra tutuklanarak Ardahan

cezaevine konmuştur. Ancak buradan iki İngiliz memur ile dört askerin

öldürülmesiyle sonuçlanan 8-9 Ağustos 1919 tarihli firarının ardından

isyancı birliklere liderlik yapmak üzere Kuzey Kafkasya ve Azarbeycan'a

gitmiştir. Burada da Teşkilat-ı Mahsusa'nın birliklerini organize ederek

istihbarat çalışmalarına devam etmiştir. Daha sonra Anadolu'ya dönmüştür.

İLK GİZLİ SERVİS SORUŞTURMASI: TEŞKİLATI NASIL BİLİRSİNİZ

İttihat ve Terakki yönetiminin 1918' de cephelerde yenilmesi ve ülkenin

içinde bulunduğu felaket üzerine yurt dışına kaçması sonucu, 1918 Kasımında Osmanlı Meclisi Mebusanı'nın "Beşinci Komitesi" İttihat ve Terakkinin ilişkilerini incelemeye almıştır. Teşkilat-ı Mahsusa incelemenin odağındaki örgütler arasında yer alır. Bu Türk gizli servisleri

için parlamentoda oluşturulan ilk ve tek araştırma komisyonudur. Komite'nin Teşkilat-ı Mahsusa ile ilgili sorularına dönemin Maliye

Nazırı

Cavit Bey "Gizli bir askeri gruptur. Ancak kabine kararıyla kurulmamıştır"

yanıtını verir. 1913-1917 yılları arasında Sadrazamlık yapan Sait Halim

Paşa ise Komite'ye Teşkilat-ı Mahsusa'nın ordunun bir parçası olduğunu

söyler. Ancak " Benim sorumluluğum dışındaydı" diye ekler. Kötü şöhrete

sahip teşkilatın dağıtılmasını defalarca Enver Paşa'dan istediğini de

söyleyen Sait Paşa, Harbiye Nezaretinin geniş parasal yetkilerinin de

teşkilat için kullanıldığını belirtir. Teşkilat-ı Mahsusa üzerinde hiç

bir bütçe kontrolü yoktur. İsmail Canbolat eski İçişleri Bakanı olarak

komiteye Teşkilat-ı Mahsusa'nın dış güvenlikle ilişkili bir teşkilat olduğunu söyler. Milli Eğitim Bakanı Ahmet Şükrü Bey ise Teşkilat-ı Mahsusa konusunda bildiği tek şeyin, Enver Paşa'nın ilgilendiği bir gizli

örgüt olduğunu komiteye açıklar. Adalet Bakanı İbrahim Bey ise Teşkilatı

"kabine dışında bir askeri oluşum" olarak nitelendirir. Kabinenin geri

kalan kısmı Enver Paşa'nın örgütünü bilmediğini itiraf eder. Bu da gizli

servisin zaman zaman kişisel hırslar için kullanıldığı konusunda pek çok

endişeyi günümüze taşımaktadır.

Teşkilatın Süleyman Askeri'den sonraki lideri Eşref Sencer(Kuşçubaşı)

kabinenin bilgisizliğini "güvenilmezliklerine" bağlamaktadır. Yani o

dönemin gizli servisi hükümete güvenmez. Bu o zamandan bugünlere uzanan

zaman diliminde gizli servis ile hükümetler ve parlamentolar arasında sık

sık yaşanan bir açmaz olarak tarihimizde yer almıştır. Bugün dahi pek çok

gizli servis elemanı veya yöneticisi, bazı bakan ve parlamenterler ile

bürokratları "güvenilmez" bulabilmektedir. Bundaki haklılık paylarını

siyasetin geçirdiği değişime ve karanlık odakların güç arayışları içinde

satın aldıkları mevkilere bakarak vermek, sanırız hem parlamentonun

hem de
diğer kurumların hakkını inkar etmek olur.
MİT, ÇAĞLAYANGİL'E NEDEN GÜVENMİYOR
Örneğin sırf Sovyet yakınlığı nedeniyle Türk politik yaşamının
önemli
adlarından biri olan ve Cumhurbaşkanlığı vekilliği gibi çok önemli
görevlere dahi gelen İhsan Sabri Çağlayangil ile ilgili bazı MİT
yöneticilerinin değerlendirmeleri şaşırtıcıdır. Onlara göre
Çağlayangil bu
Sovyet yakınlığı veya sıcak ilişkileri içinde bulunması nedeniyle
üzerinde
hep şüpheler ve soru işaretleri bulunan ve daima kontrol edilmesi
gereken kişidir. Bunda MİT'in bazı operasyonlarıyla ilgili olarak
Parlamento tutanaklarına bazı bilgileri geçirtmiş olmasının da
etkisi olsa
gerektir. MİT'e göre Türk siyasi yaşamının en renkli simalarından
ve
Cumhurbaşkanı Demirel'in yakın arkadaşlarından Çağlayangil
"güvenilmez"
dir. Güvenilmezlik sıralamalarında başka adlar da dün olduğu gibi
bugün
de yer almaktadır.
Teşkilat-ı Mahsusa o dönemin kabinesinde üç beş kişiden başka hiç
kimseyi
güvenilir bulmamaktadır. Osmanlı Hükümeti'nin büyük kısmı
teşkilatı
sıradan insanlar kadar bilmektedir. Onunla ilgili hiç bir şeye
karıştırılmamışlardır.
Teşkilat-ı Mahsusa Balkanlardan, Doğu Anadolu ve Kafkasya'ya,
Suriye'den
Afrika Kıtasına, Trablusgarp, Mısır, Sudan ve Habeşistana kadar olan
geniş
bir coğrafyada etkinliklerini devam ettirir. Avrupada Türkiye ile
ilgili
konferansları izler, batılı ajanlarla mücadele eder.
1914' de Enver Paşa, Süleyman Askeri, Eşref Sencer (Kuşçubaşı),
Bahaeddin Şakir, Mithat Şükrü (Bleda)' den oluşan bir kurulun
sorumluluğunda olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın kadrolarına sonradan
yönetici
olarak İttihat ve Terakki'nin önde gelenlerinden Küçük Efendi (Kara
Kemal), Yenibahçeli Nail Bey, Binbaşı Hüsamettin Ertürk, Trabzonlu
Rıza Bey
de katılırlar.
Teşkilat, Enver Paşa'nın eski günler özleminin yaktığı ateşle bir o
cephede bir bu cephede koşturmaktadır.
Kadrolarında Türkiye'nin en eğitimli elemanlarını bulunduran
Teşkilat-ı

Mahsusacılar çalışmalarında müttefik Almanların, özellikle Afrika ve Arap

yarımadasındaki mücadelelerine de destek vermişlerdir. Kavga İngilizlerledir. Almanlar, ittihatçıların büyük kısmının gözünde Osmanlı'yı eski günlere taşıyacak araçtır. Osmanlı yönetimi Almanlarla

birliktedir ve Almanlar bu amaçla Teşkilata para yardımıyla bulunmaktadır.

Almanya'nın Teşkilata o dönemde ödediği paraların 1918 yılı sonundaki toplam tutarı 4 milyon altın lira , yani 1918 rakamlarıyla yaklaşık 18

milyon Dolardır. Almanlar parayı veriyor, karşılığında ise iş satın alıyorlardır. Bu yöntem bugün de diğer gizli servislerle kurulan ilişkilerde zaman zaman uygulanmaktadır. Ancak bu taktikte bazen zorlama

yaratmak amacıyla Almanların musluğu kestikleri de olmuştur. Teşkilat bu

durumlarda Almanları çoğunlukla umursamamayı yeğler. Zaten özellikle Arap

Yarımadasındaki Alman ajanlarının İngilizlere karşı yürüttüğü operasyonların büyük bir kısmına da Teşkilat-ı Mahsusa karşı çıkıyor ama

yapılacak işleri engelleyemiyordur. Almanlar da kendi istihbarat ağlarını

ve elemanlarını bölgede öyle veya böyle Osmanlı idaresinden aldıkları destekle rahatça kullanmaktadırlar. Yani karşılıklı çıkar ilişkileri bir

dengede devam etmektedir.

ALMAN GİZLİ SERVİSİ ORTADOĞU'YA NASIL YERLEŞTİ

Teşkilat-ı Mahsusa'nın karşı çıktığı işlerden biri de ünlü Alman casusu

Wassmuss'un İran üzerine yapılacak olan ve Arap Yarımadası'nda Cihad ile

birlikte İngilizlere karşı yaratılacak kargaşa planının

uygulamalarıdır. Alman Gizli Servisi Teşkilat-ı Mahsusa'nın da yardımıyla

Afganistan'a ulaşacak ve buradaki yöneticileri de ikna ederek Cihad çağrısına uymalarını sağlayacaktır. Bu amaçla çokça da para harcanacaktır.

Bölgeye Teşkilat-ı Mahsusa'nın da yardımcı olacağı ve casuslardan oluşan

kamufleji sirk olan iki grup gönderilir. Bunlardan ilki yeteneksiz bir

gruptur ve 13 Aralık 1914 de geri çekilir. İkincisi ise daha nitelikli casuslardan oluşur. Çalışmalarına başlarlar. Ancak onları da İngiliz gizli

servisi durdurmayı başarır. Almanlar bu büyük doğu özlemlerini ve ele

geçirme dileklerini temsil eden hareketi "Drang Nach Osten" politikası diye nitelendirdiler. Zor doğa koşulları, Arapların Türklere karşı duyduğu kin ve güvensizlik, Enver Paşa'nın Almanlardan ürkmeye başlaması ve buna bağlı olarak engelleme çabaları ortasında kanlı ve zorlu mücadelelerden sonra Almanlar düşlerine ulaşma olanağını yitirirler.

Ama casusları Wassmuss, bölgede ünü çok büyük bir ajan olarak çalışmalarına devam eder. Özellikle İran üzerindeki Alman gizli servisi bağlantıları öylesine güçlü atılır ki bugün dahi Alman gizli servisi ile İran gizli servisi arasındaki bağlar son derece kuvvetlidir. İran Almanya'da öldürme eylemleri gerçekleştirmekte ve hatta adam kaçırmakta ama buna göz yumulmaktadır. Bu hep o zaman atılan temeller üzerine bugünlerde dahi sürdürülen mücadelelerin sonucudur.

İran Kürdistan Demokrat Partisi lideri Sadık Şerefkendi, Berlin'de mafya usulü bir suikast sonucu öldürülür. 1992 Eylül'ünde üç gün süreyle yapılacak olan Sosyalist Enternasyonal kongresini izlemek için Berlin'e gelen Şerefkendi yemek için gittiği Mykonos Restoran'da kendileri için ayrılan özel odada arkadaşlarıyla bir araya gelir. Geceyarısına doğru lokantayı basan üç kişi susturucu takılan silahlarla Doktor Sait kod adlı Sadık Şerefkendi ile birlikte partisinin Almanya temsilcisi Humayum Ardalan , Avrupa Temsilcisi Fattah Abduli ve İran muhaliflerinden Nuri de Kurdi' yi öldürür. Suikastçiler yakalanır. Hizbullah üyesi iki Lübnanlı ve bir İranlı ele geçirilir. Katillerin İran'ın emriyle hareket ettikleri belirlenir. Ama kimse İran'a ses çıkartmaz. Alman gizli servisinin bir kanadı olayın planlamasının İran'ın Bon Büyükelçiliğinde yapıldığını bilmektedir oysa. Ayrıca İran, Alman yönetiminin de gözyumması sonucu, Türk örgüt ve derneklerine sızarak buralarda propaganda da yapmaktadır.

İran'ın Bon Büyükelçiliğinde 6 oda İran gizli servislerinin elemanlarına ayrılmış durumdadır. Ayrıca buradan yayın yapan bir de radyo

bulunmaktadır.

Almanya'da, İran Gizli Servisi'nin şeflerine uygulanan protokol neredeyse

bir başbakana uygulanılanla aynı düzeydedir. Bunda ana etkenler arasında

bu tarihi sürecin geliştirilmesi sonucu ortaya çıkan ilişkiler ağı ön

planda gündeme gelmektedir. İran'ın silahlanması ve Nükleer gelişiminde de

Alman kaynaklı ürünlerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Almanya'nın politik arenada 2000'li yıllarda Ortadoğu'da Amerika'nın karşısına sürebileceği elindeki koz azlığı önemlidir. "İstanbul'un Doğusunda Bitmeyen Oyun"un senaryosu hep yürürlükte bulunmaktadır. İran'ın Batılı

müttefikleri Almanya'dır ve Almanya olayları yakından izlemeye ve yönlendirmeye devam etmektedir.

ALMAN PARASIYLA CASUSLUK OYUNU

Teşkilat-ı Mahsusa ile Almanlar arasındaki para alışverişi konusunda teşkilatın yöneticilerinden Eşref Sencer (Kuşçubaşı) 1914 ile 1917 yılları

arasında zaman zaman durdurulan ödemelerin yapılması ve Almanlarla operasyonlarda koordinasyon konusunu görüşmek için Almanya'ya gitmiştir.

Kuşçubaşı, Almanların operasyonlarda direk müdahalesinin olmadığını anılarında aktarmaktadır. Ancak Enver Paşa ile Alman Genelkurmay'ı arasındaki yakın işbirliğinin teşkilatı etkilediğine de dikkat çekmektedir. Almanların etkinliğinin, teşkilatın ajan kadrolarında önemsenmemesini Eşref Bey şöyle açıklamaktadır:

"Koordinasyon, mali kaynak, ideoloji gibi sorunlar görev safhasındaki

ajanları nadiren ilgilendirmektedir. Çünkü biz hareket adamıydık. Filozof

veya idareci değildik."

Teşkilat-ı Mahsusa ekonomik kaynakları bakımından Almanlara ne kadar yakınsa, çalışmaları ve ideolojisiyle de o kadar uzaktır. Almanlar teşkilatı parasal yönden satın alamamışlardır. Çünkü asıl kaynak Osmanlı

hazinesidir. Teşkilatın ana amacı bir manda ya da kendini kullandırma

değil, yeniden Büyük Osmanlı'yı kurmaktır. Almanlar bu yolda kullanılmak

istenilen araçtır. Bu aynı zamanda 1912 - 1913 Balkan Savaşı sırasında 12

adaları alarak Hellenizm düşünü gerçekleştirmek için saldırganlaşan Yunanistan'ı durduracak ve Boğazların kendisine kapandığı endişesiyle

saldırı planları yapan Rusya'yı bu emelinden vazgeçirecek bir

yöntemdir.

1914' ün kanlı savaş yıllarına gelindiğinde Teşkilat-ı Mahsusa, Enver Paşa'ya, en büyük desteklerinden birini vermiştir. Enver Paşa'nın düşlerinin gerçekleşmesinde kesin bir araç gözüyle baktığı, Birinci Dünya

Savaşı'nda Almanların yanında savaşa dahil olma düşüncesinin uygulanmasına, Teşkilat-ı Mahsusa yardımcı olur. Bu konudaki iddiaların

birincisi Almanlarla 3 Ağustos 1914' de İttihat ve Terakki'nin pek çok

önde geleni ve hatta Padişah da atlatılarak bir gizli ittifak anlaşması

imzalanması üzerinedir. Burada da gerekli altyapının teşkilatça sağlandığı

düşünülebilir. Çünkü bu sırada teşkilat Anadolu dışındaki topraklarda

İngilizlere karşı mücadeleye başlamıştır bile. Bu anlaşma, Cemal Paşa'dan

bile saklanmıştı. Anlaşmadan iki gün sonra Teşkilat-ı Mahsusa'ya 5 Ağustos 1914 tarihli Enver Paşa genelgesiyle resmîyet kazandırılmıştır.

Enver Paşa'dan gelen direktifler aynen uygulanır.

ENVER PAŞA'NIN OĞULLARI: GÖBEN VE BRESLAU

Almanların İngiliz kontrolündeki Akdeniz'de sıkışan ve Çanakkale Boğazı'na

yaklaşan iki gemisi Göben ve Breslau Enver Paşa'nın kabineye danışmadan

verdiği emirle, boğazlara kabul edilir ve Osmanlı topçusunun korumasına

alınır. 11 Ağustos 1914 günü Enver Paşa, Bakanlar Kurulu'na olayı "Bir oğlumuz dünyaya geldi !" diyerek duyurur. İngilizler önde, Fransızlar

arkada telaşla durumu kınarlar. Hükümet, İngilizlerin parasını almalarına

karşın, kendi tersanelerinde yapılırken Churchill'in baskısıyla el koydukları Sultan Osman ve Reşadiye adlı iki Türk gemisine karşılık, Almanlar dan bu iki geminin alındığını, birinin adının Yavuz, diğerinin

ise Midilli olduğunu telaşlı İngiliz ve Fransız Büyükelçilerine iletir.

Ancak, daha sonra olaylar hızla gelişir. Enver Paşa, Cemal Paşa, Talat Paşa ve birkaç İttihat ve Terakki önde geleninin aldığı bir kararla iki

Alman gemisi Karadeniz de Rus donanmasına saldırır. Tarih 29 Ekim 1914 tür. Bunun sonucunda Türkiye, Almanya'nın yanında savaşa girer.

Fransızlar

ve İngilizler, Osmanlı'ya savaş ilan ederler.

Bu savaşa girmek neredeyse kaçınılmazdır. Yani Enver Paşa ve dönemin İttihat ve Terakki ileri gelenleri savaşa katılmakla paylaşımaya dur diyebileceklerini öngörmüşlerdir. Avrupa'daki ittifaklar, İngilizlerin Osmanlı İmparatorluğunu parçalayarak yutma isteği, Ortadoğu'daki petrol alanları, etnik çıkışlar, kışkırtmalar savaşı neredeyse kaçınılmaz kılmıştır. İngilizlerin özellikle Ruslara karşı büyük destek verdikleri Osmanlı'dan uzak kalışları ve bir parçalama organizasyonu içine girmeleri İttihat ve Terakki yönetimini alternatiflere zorlamıştır. Almanlar bu boşluğu doldurmak istemişler ve Osmanlı idaresiyle Almanların geleceğe ilişkin senaryoları birbiriyle çakışmıştır.

CASUS SAVAŞI NASIL BAŞLADI

Cepheler oluşturulmadan, yani resmen savaşa girilmeden çok önce Enver Paşa'yla birlikte Teşkilat-ı Mahsusa çoktan İngiliz ve Fransızlar'a karşı savaşı başlatmıştır. Savaşın devam ettiği yer Arap Yarımadası'dır, Afrikadır. Bu savaş gizli servisler arasında yapılmaktadır. Savaşa girilmesinden 6 ay kadar önce, özel eğitimden geçirilmiş Teşkilat-ı Mahsusa ajanları ve propagandacıları Fas, Cezayir, Tunus, Trablusgarp, Mısır, Osmanlı'nın elindeki Arap Eyaletleri, Orta Asya, Hindistan, La Cava ve Sumatra'ya gönderilmişlerdir. Amaç, buralarda düşmana karşı savaşacak gönüllü birlikler oluşturmak ve "islam birliği" adına düşmana karşı ayaklanmalar çıkarmaktır. Bu arada Osmanlılar Suriye, Filistin ve Mısır cephelerine asker yığıncağı da yapmışlardır. İngilizlerce bu ajan-provokatör çalışmalardaki artış belgelenmiş, ancak bunların tek bir merkezli olduğu düşünülememiştir. İngiliz raporlarında bölgelerde bir islam birliği kampanyasının Almanların önderliğinde devam ettiği belirtilmekte, hatta Mısır'daki Osmanlı subaylarının çok tehlikeli oldukları kaydedilmektedir. Mısır'daki Teşkilat-ı Mahsusa ajanı olan

Süleyman el Baruni'nin Kahire'de ihtilalci bir hareket için kışkırtıcılık yaptığı, İngiliz elçi tarafından merkeze bildirilmiştir. İngiliz casuslarının bir Türk subayın mektubunu ele geçirmeleri ve mektupta subayın İngiliz askerlerinin nakliyesi için kullanılacak dört geminin mürettebatını greve gitmeleri için teşvik ettiğini yazması, korku uyandırmıştır. İngilizlerin askerlerini gemilere bindirmesi durumunda geminin batırılacağı da mektupta yazılıdır. İngilizler mektuba ek olarak Türk subayının grevi gerçekleştiremediğini yazmışlarsa da, bu grev bir müddet sonra gerçekten yapılmıştır. İngilizler Türk subaylarının ayaklandığı Arapların, Mısır sınırını ihlal ettiğini merkeze iletirler.

İSLAMIN DOSTU "HACI WILHELM" ARAP ÇÖLLERİNDE

İngilizleri buradaki faaliyetler konusunda yanıltan şey, İstanbul'daki paşaların özel konuşmalarında onları kandırmasıdır. Paşalar birbirleriyle kavgalılarımscasına davranmaktadırlar. İttihatçılar, İngilizleri kandırmaktadırlar. Özellikle iki güçlü adam Enver ve Cemal Paşaların birbirine zıt açıklamalarda bulunmaları İngilizlerce önce anlaşılamamıştır.

Teşkilat-ı Mahsusa Sina Yarımadası'nda Bedevilerden oluşan önemli bir gönüllüler birliğini bu çalışmalar sonucunda elde etmeyi başarmıştır.

Burada Almanlardan gelen paralar kullanılmaktadır. 1914 Ekim'inde Teşkilat-ı Mahsusa ve Alman ajanlarının ortak çalışmaları sonucu Halep'deki müslümanlar öylesine bir propagandaya maruz kalmışlardır ki bunu İngiliz Büyükelçisi merkeze "Halep nihayetindeki müslümanlar, Kayzer'in müslüman olduğuna ve Almanların Rusya'ya karşı İslam için savaştığına inanmış görünüyorlar. Türk ve Alman istihbaratı Wilhelm'den İslamın dostu Hacı Wilhelm diye bahsediyor" diye bildirmiştir.

Bu tür ünvanların özellikle Türk istihbaratçılarını oldukça eğlendirdiğini Eşref Bey anılarında dile getirecektir. Ancak bu propagandanın sınırını da çizebilecek bilgi sahibidir Teşkilat-ı Mahsusa'cılar. Bu konuda Eşref

Sencer (Kuşçubaşı) anılarında :

"Kayzer'in adını hiç duymamış ve çok uzakta bir memleket olan Almanya'yı belli belirsiz bilen yığınların cehaletiyle sınırlı kalmıştır." yorumunu yapar.

Bu savaş öncesi hazırlıklara Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Paşa da katılır.

600 kişilik bir Teşkilat-ı Mahsusa tarafından yetiştirilmiş özel birlikte

Suriye'ye gelen Nuri Paşa daha sonra Kuzey Afrika'da birkaç başarılı sabotaj ve örgütlendirme çalışmaları yapacaktır. Bu 600 kişilik Teşkilat-ı

Mahsusa birliğinin amacı Mısır'da İngiliz aleyhtarı propaganda ve sabotajdır. Burada yapılacak işlerden bazıları arasında Nil'de gerçekleştirilecek sabotajlarla nehrin yatağını değiştirmek, üzerindeki

barajları havaya uçurmak, tatlı su depolarını ortadan kaldırmak gibi

görevler vardır. Bunları gerçekleştirmek için yapılan sabotaj eylemlerinden büyük bir kısmında başarıyla olunamamıştır. Birlikler ya

İngilizlerin eline düşmüş ya da Nil'in azgın sularında yok olup gitmişlerdir. Ancak İngilizlere korkulu anlar yaşatılması sağlanmıştır.

Bu sırada Süleyman Askeri Bey, Kasım ve Aralık 1914 de Güneydoğu ve Kuzey

Irak'daki Kürt aşiretlerinin bağlılığını kazanmak için 5 bin liradan fazla

para harcamıştır. Teşkilatın bu bölgelerdeki en önemli ideolojik kozu İslamdır. Teşkilat bunu son derece geniş ölçülerde kullanmıştır. Propagandanın temelinde İslamcılık söylemi yer almıştır. Bunda Arap Yarımadası'ndaki cehaletin ve İslam inanışındaki tutuculuğun ve bilgisizliğin büyük etkisi vardır.

SAİD-İ KÜRDİ TEŞKİLAT-I MAHSUSA'NIN GÖNÜLLÜ BİRLİKLERİNDE

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir dönem içinde bulunanları arasında Türk siyaset

ve edebiyat dünyasının önemli adları da yer almaktadır. Bu adlardan ikisi

çok ilgi çekicidir. Biri Said-i Nursi'dir. Said-i Nursi Osmanlı'nın yıkılışı ve toprakların birer birer elden çıkması üzerine buna karşı özellikle etkilediği Kürtler ve şeriatçı öğrencileriyle birlikte olayların

akışını değiştirmek, hilafeti ve şeriatı korumak için Teşkilatı Mahsusa

organizasyonlarına katılmıştır. Gerçi pek çok Teşkilat-ı Mahsusacı gibi o

da sonraları Cumhuriyetin kurucusu ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın lideri Mustafa Kemal ile çatışmaya düşmüş, yargılanmış ve sürgün yaşamı çekmiştir.

Said-i Nursi veya Said-i Kürdi olarak anılan bu şeriat kavgacısı, Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas ve Doğu cephelerinde Teşkilat-ı Mahsusa tarafından organize edilen gönüllü savaş birliklerine katılmıştır. Özellikle Kafkas cephesindeki gönüllü Kürt gruplarının başına geçerek fiilen savaşmış, Ermeni ve Ruslara karşı büyük yararlılıklar göstermiştir.

Daha sonra Ankara hükümetinin başını ağrıtan bu adam, bu savaşlarla geçen günlerinde Teşikat-ı Mahsusa organizasyonu altındadır. Enver Paşa'nın da takdirini kazanmıştır. Daha sonra bu sırada gösterdiği başarılar nedeniyle Ankara'ya ilk meclise de davet edilen Nursi, şeriat için yürüttüğü ayaklanma ve başkaldırı faaliyetleri sonrasında İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmış ve sürgün cezasına çarptırılmıştır. Said-i Nursi, Kafkas cephesindeki çatışmalar sırasında Ruslara esir düşmüş, Sibirya'ya gönderilmiştir. Buradan kaçarak kurtulan Nursi, Almanya yoluyla Sofya üzerinden 17 Haziran 1918'de Türkiye'ye giriş yapmıştır.

Nursi'nin hayatını kaleme alan Nur tarikatındaki öğrencilerinin hazırladıkları "Bedüizzaman Said Nursi Tarihçe-i Hayatı " adlı kitapta bu dönüş sırasında ona verilen belgenin bir örneğini de görmek mümkündür. Bu belgede Nursi gönüllü Kürt Süvari Alayının fahri Kaymakam'ı rütbesiyle anılmaktadır. Bu kitapta ayrıca olaylara ilişkin detaylara da yer verilmektedir.

Kitap, Nurculuk tarikatının önde gelen yayınevlerinden olan "Yeni Asya Neşriyat" tarafından 1990 yılında basılmıştır.

MİLLÎ MARŞ YAZARI MEHMET AKİF, GİZLİ SERVİSİN PROPAGANDİSTİ

İkinci isim ise Kurtuluş Savaşı'nın ünlü hatiplerinden, İstiklal Marşımızın yazarı islamcı şair Mehmet Akif Ersoy'dur. Ersoy, Teşkilat-ı Mahsusa'nın liderlerinden Eşref Sencer (Kuşçubaşı) ile birlikte Arap Yarımadasında çalışmalar yapmıştır. O da daha sonra Atatürk ile anlaşmazlığa düşenlerdendir. Bu anlaşmazlık sonucu Türkiye'yi terkedip Mısır'da yaşamayı bile tercih etmiştir.

Eşref Bey, Mehmet Akif ile teşkilatın Arap masasını yöneten Şeyh Salih (Şerif El Tunusi), Enver Paşa'nın Başyaveri Mümtaz Bey'i yanına alarak

Hicaz seferine çıkmıştır. Akif güçlü bir hatiptir ve islamı iyi bilmektedir. Propagandist olarak daha önce Batı cephesini dolaşmış, sonra

Almanya'ya gitmiştir. Şimdi sıra Arap Yarımadasını dolaşmaya gelmiştir.

Çünkü burada isyan hazırlığı içinde olan Mekke Emiri Şerif Hüseyin ve

ailesi ile Emir Faysal'ı etkiliyecek güçte tek kişi Mehmet Akif'tir. Bunu

bilen Enver Paşa Teşkilat-ı Mahsusa kadroları ile birlikte Mehmet Akif'i

bunların iknası için görevlendirmiştir.

Heyet, dağıtmak için yanında çokça altın ve değerli hediye de götürmüştür. Mehmet Akif en güzel şiirlerini yazdığı Çanakkale zaferini de

çölde öğrenmiştir. Günlerce bu zafere inanamamış ve ağlamıştır. Bu geziler

sırasında ziyaret edilen İbn-i Reşit, padişahın hediyelerini de kendisine

sunan bu heyete çok değerli, kabzalığı altından kılıçlar hediye etmiştir.

Bu kılıçlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın sembolü haline gelmiştir. Ancak Mehmet

Akif bu kılıcı görevini tamamlayıp İstanbul'a döndükten sonra, Salihli'de

Yunan işgali öncesinde Eşref Bey'e, "Daha münasip birisine veriniz bu

kılıcı" diyerek teslim etmiştir. Eşref Bey de bunları işgal sırasında çiftlik evinin bahçesine gömmüştür. Mehmet Akif teşkilat tarafından bölgede etkin bir şekilde kullanılmıştır. Akif'in bu gezisiyle ilgili ayrıntılı bilgi Feridun Kandemir'in "Medine Müdafaası

Peygaberimizin

Gölgesinde Son Türkler" adlı hatıralarında bulunmaktadır. Nehir Yayınları

tarafından, 1991 yılında çıkartılan hatıralarda Arap çöllerinde Türkler

ile İngilizlerin gizli servislerinin kavgaları, tanıkların ağzından aktarılmaktadır.

Bu sırada, Medine savunmasıyla adeta kutsallaşan Fahrettin Paşa'nın 14

Mayıs 1917'de özel bir vagon ve özel bir koruma timiyle İstanbul'a gönderdiği değerli eşya ve mukaddes emanetleri de unutmamak gerekir. Bunlar Hazreti Muhammed'in mezarında bulunan eşyalardır.

İngilizlerin

eline geçmemeleri için savunma sırasında İstanbul'a kaçırılmıştır.
Bu

eşyaların ayrıntılı dökümü Kandemir'in hatıraları ile, "Medine Müdafaası

Hicaz Bizden Nasıl Ayrıldı" adlı kitapta bulunmaktadır. Naci Kaşif Kıcıman'ın hatıralarının bulunduğu kitapta bu savunma ve casuslarla mücadele konusunda ilginç olaylar yer almaktadır. Kıcıman, Hicaz savunmasını yapan birliklerde askeri istihbarat görevlisi olarak da çalışmıştır. Kitap Sebil Yayınları tarafından basılmıştır.

FRANSIZ KONSOLOSLUĞU'NU BASAN AJANLAR

Mehmet Akif ile bölgedeki ortak çalışmalar sırasında Eşref Bey, Şam'da ve

Beyrut'ta Fransız Konsolosluğu ile yakından ilgilenmiş ve buraya girip

çıkanları saptamıştır. Bunlar arasından ajanları belirlemeye çalışmıştır.

Bu çalışmalar sonrasında, onlarca kişi casusluk ve ihanet suçlarından savaş ortamının da verdiği olağanüstü koşullar nedeniyle yargılanıp idam

edilecektir. İdamlarda acımasız davranılmasını isteyen, kanal seferi için

bölgede bulunan Cemal Paşa'dır.

Çalışmalar sırasında Teşkilat-ı Mahsusa'ya yardımcı olacak Osmanlı'dan

memnun bir grubu da toplamayı başarmışlardır.

Bunlardan biri olan Hasan El Abed yazıhanesinde Fransız gizli servisinde

tutulan bir katil tarafından öldürülür. Katil sıkıştırılınca Fransız Konsolosluğu'na sığınır. Teşkilat-ı Mahsusa bu durumda hemen bir değerlendirme yapar. Eşref Bey teşkilattan Ali Münif Bey'i görevlendirir.

Teşkilat-ı Mahsusa Fransız Konsolosluğu'nu basar, katili ele geçirir ve

dışarıya çıkartır. Ayrıca Konsoloslukta bulunan bazı evrak da bu baskında

Teşkilat-ı Mahsusa'nın eline geçer. Fransız Konsolosluğu'nun basılmasının

ardından ele geçirilen belgeler incelendiğinde İstanbul'da Arap milliyetçiliği için mücadele eden bir gizli örgütün varlığı ortaya çıkar.

Teşkilat, Arap milliyetçiliği karşısında oldukça titizdir. Çünkü bu milliyetçiliğin Osmanlı'daki karşılığı çözülme ve dağılıp demektir. İngiliz gizli servisi de Arap Yarımadası'nda sürekli olarak Arap milliyetçiliğini kamçılamaktadır. Teşkilat-ı Mahsusa bu nedenle işinde

uzman olan iki elemanı ile önemli gördüğü gizli Arap örgütlerini titizlikle izler. Bunlar arasında El Ahid, Cemiyet-i Kahtaniyye,

El-Eha-ül Arabi, İlla-El Merkeziyye, Evlad-ı Arap, El Münted-ül Ebedi gibilere rastlanır.

ARAP MİLLİYETÇİLERİ GİZLİ ÖRGÜTLERİYLE ORDUYA SIZDILAR

Bunun sonucu Teşkilat-ı Mahsusa ordu içinde Arap milliyetçiliğini hedef

alan karşı örgütleri belirler. Arap milliyetçiliğinin önemli örgütünden El

Ahid geniş bir nüfuz alanı bulmuş, hükümet içinde de kendisine destek sağlamaya çalışmaktadır. Hristiyan kökenli Araplar ve bunları destekleyen

milletvekilleri örgütlerin içindedir. Bazı Arap kökenli bakanlar da örgütlerde aktif rol alır. Ordu içindeki örgüt, Arap kökenli subaylardan

oluşturmuştur. Bunlarla ilgili yakınmalar Cemal Paşa'nın anılarında geniş yer

almaktadır. Paşa hiç ummadığı askerlerden Arap milliyetçiliği ile ilgili

övgüler duyduğunu ve hayret ettiğini yazmaktadır. Bu örgütlerin üyeleri

Arap milliyetçiliği üzerine yemin ediyorlar daha sonra örgüte alınıyorlardır. Osmanlı'nın üst düzey subayı Albay rütbesindeki Selim

Hafız El Cezairi bu örgütün önde gelenleri arasındadır.

Teşkilat-ı Mahsusa örgüt üzerine operasyonlarına derhal başlar. Pek çok

örgüt üyesi sıkıştırılıp pasifize edilirken, bir kısmı dışlanır, bir kısmı

da ajan olarak kazanılır.

Bunlardan Selim El Cezairi örgüt ile ilgili bilgileri verir, kendisine

koruma ve para verilerek memleketi olan Cezair'e sağ sağlim ulaşması sağlanır. Teşkilat-ı Mahsusa ile ilişkileri daha sonra da devam ettirilir.

İNGİLİZ CASUSLAR ORTADOĞU'DA: LAWRENCE DİYE BİR ADAM

Teşkilat-ı Mahsusa Balkanlarda sağladığı başarının aynısını elde etmek

için bütün gücüyle Arap Yarımadası'nda da çalışmaktadır. Ancak karşısında

parasal açıdan kendisinden çok üstün olan, bölge üzerindeki etkinliğini

petrol alanlarına yönelik emelleri nedeniyle son derece arttırmış bulunan

İngilizler, Fransızlar ve işbirlikçileri yer almaktadır. Birinci Dünya

Savaşı sırasında teşkilatın faaliyetleri giderek artar. Ancak karşılarında

dünyanın en iyi casuslarından biri olan ve Ortadoğu'da faaliyet

gösteren,
İngiliz haberalma teşkilatının bel kemiği, Merkez şefi bayan Getrude Bell
ile Thomas Edward Lawrence, Captain Shakespeare ve adamları vardır. Shakespeare ve Lawrence Arap milliyetçiliğini sonuna kadar körüklemekte,
düşmanın Türk olduğunu Arap'a anlatmakta ve sınırsız para olanaklarını
kullanarak şeyhleri, Arap yöneticilerini satın almaktadır. Onun elindeki
bir diğer güç de Arapların çok sevdiği altındır. Bol bol altın harcamakta
ve vaadedmektedir. Shakespeare 1915'de, İngilizlerin verdikleri sözlerin
yerine getirilmeyeceğini anlayan Suudilerce öldürülür. Bölgede zamanla
İngiliz politikasının uygulayıcısı konumuna geçecek olan Lawrence'in
karşısına Almanlar en iyi elemanlarından olan Wassmuss ile Otto Von Niedermayer'i koz olarak sürmüşlerdir. Bu üç casus Ortadoğu'daki mücadelelerinde neredeyse efsaneleşirler.
Mücadele kıran kırana geçer. Teşkilat-ı Mahsusa ise bunların karşısına
Süleyman Askeri Bey, Eşref Sencer (Kuşçubaşı), Nuri Paşa gibi adlarla çıkmaktadır. Eşref Sencer bu konuda şunları söyler:
"Lawrence ile Arap Yarımadası'nda adeta kovalamaca oynar gibi çalıştık."
Arabistan'da yaptıklarını anlatırken "Bütün insanlar düş kurar ama aynı
biçimde değil. Geceleri zihinlerinin tozlu kıvrımlarında düş kuranlar,
gündüz uyandıklarında bunun boş olduğunu anlarlar. Fakat gündüz düş görenler tehlikeli insanlardır. Çünkü gözleri açık bu düşlerini gerçekleştirmek isteyebilirler. Ben bunu yaptım." diyerek kendine hiç de
haksız olmayan bir paye biçen Lawrence konusunda, bölgedeki mücadeleleri
sırasında farklı düşüncede olan Türkler de bulunmaktadır. Bunlardan biri
de Feridun Kandemir'dir. Kandemir bölgedeki aktif çalışmalarına dayanan
anılarında bu konuda şunları dile getirmektedir:
"Her çöl Arabı, uçsuz bucaksız çölde yalnız başına bir savaş gemisi gibi
harekette serbest bulunur ve kendi kanununu yürütür. Bedevi, Hecın Devesi
üzerine binince çadırına bir daha dönmek lüzumunu duymaksızın, cansız

denebilecek kum deryası çöllerde haftalarca kendi kendine yeterek dolaşabilir. Bedevinin savaşmak usulü bambaşkadır. O bir avcı avını arar gibi gözüne kestirdiği düşmanının peşine düşüp, nihayet onunla karşı karşıya gelmek istemez. Bedevi düşmanının tamamiyle habersiz bulunduğu bir anda birdenbire üstüne saldırır. İşini hemencecik görebildiği kadarıyla görür ve düşman daha aklını başına toplamaya vakit bulamadan izsiz, yolsuz çölün ufkunda gözden kaybolup gider. İşte Lawrence'in Türklere karşı tatbik etmek istediği plan buydu. Lawrence bu kararı verdiği günlerde hasta yatıyor ve Türk kuvvetleri de süratle Rabuğ üzerine yürüyordu. Lawrence Rabuğ Limanı etrafında yaptırmış olduğu siperleri kuvvetlendirecek yerde hemen Şerif Faysal'ı ve kuvvetlerini alarak kuzeye hareket etti. Yalnız Şerif Hüseyin'in küçük oğlu Emir Zeyid'i bir miktar kuvvetle Türkleri oyalamak üzere geride bıraktı. Bu suretle Türklere Mekke ve Cidde yolunu tamamen açık bırakmıştı. Kuzey'deki küçük Yenbu ve Elvecik Limanları Türklerin elinde bulunuyordu. Lawrence'in planı bu küçük fakat askerlikçe önemli limanları zaptederek Hicaz demiryolunu tehdid etmek ve Türkleri ya Medine'ye dönmeye zorlamak, yahut ulaştırma yollarını kesip çöl ortasında yiyeceksiz ve mühimmatsız kalmak tehlikesine uğratmaktı. Lawrence, Hicaz'da isyanı geliştirmek için kendi akıl ve zeka kabiliyetine güveniyordu. Lakin bir de Arapların içinden, kendisine yardımcı olacak bir şefe ihtiyaç vardı. İhtiyar ve baba Şerif Hüseyin faal bir şef olamazdı. Oğullarından Abdullah'ı tombul ve rahatına çok düşkün, Ali'yi saf, Zeyd'i soğuk, durgun ve heyecansız buldu. Sadece Faysal'ı beğendi. Lawrence hatıralarında bu konuda şöyle der: 'Beni dikkatle süzen, beyaz ipekler giymiş bir şahsiyet gördüm. İlk bakışta anladım ki, Arabistan'da aradığım ve benim kendisine hizmet için gelmiş olduğum adam. Yani Arap isyanını zafere ulaştırabilecek şef gücüne haiz ve bizim hizmetimizden ve yardımımızdan istiğna etmeyecek akıllı adam

bu idi. Bu zat bana sordu 'Ordugahımızı nasıl buluyorsunuz?' Ben de güzel fakat Şam'a pek uzak dedim. Şam kelimesi orda bulunanların içine bir kılıç gibi saplandı. Hepsinde bir kıpırdanma oldu, kaskatı kesildiler. Bir dakika nefeslerini tutular. Hepsi uzak seferin hayaline dalmış gibi oldular. En nihayet Faysal bana dönerek güldü. 'Elhamdürillah Türkler daha yakın' dedi.'

Lawrence Şerif Faysal'ı işte böyle seçti. Ve ondan sonra onunla bir işbirliği yaparak asilerin ihtiyaçlarını top, tüfek, altın dinamit, erzak, malzeme, araç, öğretmen, uzman, teknisyen vesaire tespit edip temine koyuldu. Ve Yenbu karargahına giderek ilk iş olarak bir üs kurdu. LAWRENCE TÜRKLER SAYESİNDE MEŞHUR OLDU

Lawrence artık şef saydığı ve bütün Araplara da öyle gösterdiği Faysal'ın en yakın has müşaviri, fikren ve fiilen yardımcısı, bir kelimeyle sağ kolu ve sağ eli olmuştu. İki yıl sonra asilerin başında ve şefin yanında Şam'a girdi. Taç ve tahtlar dağıttı. Bu derece başarıya ve şöhrete ulaştıktan sonra Lawrence hakkında söylenmedik söz kalmadı. 'Arabistan'ın taçsız kralı', 'Tehlikeli sihirbaz, muammalı adam', 'Doğu'nun haritasını değiştiren adam', 'Müslümanların mukaddes topraklarının gerçek şefi', 'İngiltere'nin milli kahramanı', 'Dünya dinamit şampiyonu', 'Krallar yapıcısı'. Kimi de onu Mareşal Allenby'den üstün buldular. Hatta Napolyona'a benzettiler. Umumi harp esnasında Kanal Seferini yapan 4.Ordu Kurmay Başkanı ve sonraları Harp Akademisi Kumandanı olan rahmetli General Ali Fuad Erdem ise hatıralarında bu konuda şöyle der: 'Lawrence böyle ünlü kılan biz Türkler olduk. Bizim strateji ve siyasetimiz Medine'yi ve Hicaz hattını tahliye etmemek hususundaki inat ve ısrarlarımız ki Lawrance'ı layık olmayarak masal kahramanı yaptı. Büyük okyanusun dibine bir dalgıç indirdiğimizi farzedelim. Bu derinlik azami 80 metredir. Hicaz hattı uzunluğu Dera'dan Medine'ye kadar 850 kilometre, yani okyanusun derinliğinin 10 mislidir. Dalgıçı okyanusun dibine tespit edelim ve ona bir boruyla hava, su, yiyecek gönderelim. Bu havayı,

bu

suyu, bu yiyeceği ulaştıran boru yüzeyden dibe kadar köpek balıklarının

hücumuna hergün uğruyor. Buna rağmen dalgıç o dipte bırakılıyor. Her güçlüğe katlanarak, her tahrip ve zarar onarılarak, her hücum geri atılarak orada bırakılıyor. Dalgıç Fahrettin Paşa ve Medine garnizonudur.

Nefes borusu ve can damarı Hicaz demiryoludur. Köpek balıkları da dinamitçi asilerdir. Şimdi sorarım size kimin yaptığı iş daha zordur? Katlandığı zahmet ve fedakarlık daha büyüktür? Köpek balıklarının mı? Dalgıcın mı? Yoksa nefes borusunun, yani Hicaz hattını müdafaa edenlerin

mi? Hicaz hattının meçhul kahramanlarının ve meçhul şehitlerinin mi?'"

Ancak bütün direnmelere rağmen Lawrence, Arap'lar ve İngiliz askerleri

Teşkilat-ı Mahsusa'nın bütün çabalarını boşa çıkartmayı başarır.

Araplar

İngiltere'nin milliyetçilik propagandalarına kanmışlardır.

Teşkilat-ı Mahsusa da Arap'lara para verir. Ancak İngilizler kadar doyurmayı ve kandırmayı başaramaz. Sonunda Lawrence'ın kışkırtıcı milliyetçiliğine esir olan Araplar İslamın kaynaştırıcılığı propagandasını

yürüten, İngilizlere karşı Cihad ilan eden Osmanlı'ya karşı tutum alırlar.

Lawrence'in altınla satın aldığı, derleyip toparladığı Arap'lar, bütün

yarımada'da Osmanlı askerlerini ve Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanlarını tek

tek avlarlar. Onları arkadan vururlar. Bu toplu katliamlar zaman zaman

Lawrence'da bile tiksinti duygusuna yol açar.

Batı'nın, hatta hemen bütün ülkelerinin Türkleri çöle gömen adam olarak

adlandırdıkları Lawrence hakkında, Türklerle ve onunla birlikte, savaşları ve bölge gerçeklerini yaşayan Subhi El Umari ise ilginç değerlendirmeler yapmaktadır. Doğan Koloğlu'nun 1969 yılında

'Lawrence'i

Nasıl Tanıdım?' adlı bir kitap yazan Umari'den aktardıkları

Lawrence'ın iç

dünyasında karışık, yalancı, fırsatçı ve cinsel sorunlarla boğuşan bir

kişi olduğu üzerine kuruludur. Lawrence yergisiyle donanmış kitabı ortaya

çıkaran yazarın bir özelliği de kendisine ait fotoğrafların uzun yıllar

İngiliz gizli servisi tarafından dünyaya Lawrence'ın fotoğrafıymış

gibi

yutturulmuş olmasıdır.

LAWRENCE'A KİM, NASIL TECAVÜZ ETTİ

Lawrence'ın anlattıkları konusunda Türk tarihçilerinin veya o dönem gizli servis elemanlarının aktarımları neredeyse yok denecek kadar azdır.

Çoğu araştırmacının "yalancı" diyebildiği Lawrence'ın, bazı "yalanları"

konusunda Süleyman Musa'nın ve daha sonra Sunday Times araştırmacılarının

(Haziran-Temmuz 1968) yayınları yeterince bilgi vermektedir.

Lawrence'ın

anılarında aktardığı "Deraa Gecesi" adlı bölüm ise başlı başına bir olay

olmuştur. Umari'nin başka yazarların kitaplarına almadığı bu bölümle

ilgili yorumları ilginçtir.

20 Kasım 1917 günü tek başına Deraa kasabasına giren ve amacının buradaki

askeri birlikler ile tren merkezi hakkında bilgi toplamak olduğunu söyleyen Lawrence, durumundan şüphelenen askerler tarafından tutuklanmış

ve bölge kumandanına götürülmüştür. Dünya Deraa gecesi olayını sadece Lawrence'ın iddialarından öğrenmiştir. Olayın tek bir tanığı yoktur. İddiaya göre, Hacı Muhittin Bey ona cinsel ilişki önerisinde bulunmuş,

reddedince, askerlerin önünde işkence yapmış, kamçılatmış ve tecavüz de

etmiştir.

İddiyayı Süleyman Musa, "İnsan üstü bir yaratığın bile dayanamayacağı nitelikte" bulduğu gerekçesiyle ciddi saymamıştır. Deraa'dan önceki savaş

sırasında aldığı yaraları geçmeden Lawrence'ın, dört gün sıkı bir çöl yolculuğuyla Deraa'ya varmış olması, bütün vücudu kan içinde kalacak şekilde kırbaçlanmış, sonra tek başına yollara düşüp dört gün de deve sırtında 650 kilometreyi aşp, Akabe'ye varmış ve hiç bir şey olmamış gibi

savaşa devam etmiş olmasını, Musa akıl dışı saymıştır. Bey hakkında yaptırdığı araştırmanın da onun bu tür ilişkilerden uzak bir kişi olduğunu

ortaya koyduğunu kaydetmiş ve bunların ancak Lawrence'ın hayalinden çıkmış olabileceğini belirtmiştir.

Süleyman Musa'nın kitabının Fransızca çevrisine önsöz yazan Vincent Monteil'de iddiayı kabule yanaşmaz ve Lawrence'deki homoseksüel, mozoşist

eğilimleri vurgular.

Sunday Times araştırmacıları daha da ileri gitmiş ve Bey'in ailesiyle

hatta

düşmanlarıyla temas etmiş ve o döneme ait hatıra defterini incelemişlerdir. Pek çok tanığın da belirttiği gibi Bey'in aksine son derece 'Çapkın' olduğu saptanmış ve anılarında da Lawrence'a en ufak bir

atfa rastlanmamıştır.

Lawrence tıpkı boş bulduğu savaş meydanları gibi boş bulduğu yazı meydanlarını da doldurmayı başarmıştır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA KAVGAYLA BÜYÜDÜ

Araplar daha sonradan yanıldıklarını anlamış olsalar da artık tarih yazılmıştır.

İngilizler Cemal Paşa ile Teşkilat-ı Mahsusa'nın ortak yürüttüğü Süveyş

Kanalı ve Mısır hareketlerini da durdurduktan sonra Osmanlı'nın Arap serüveni, başarısızlık ve hayal kırıklığı içinde, çöllerin kızgın kumlarına gömdüğü ölüleri arkasında bırakıp çekilmesiyle son bulur.

Bu

çekilişin ardından ölenlerine Anadolu insanı bugün dahi dillerden düşmeyen

Yemen Türküsü gibi nice ağıtlar besteler. Arap çölleri gidenlerin dönmediği yerler olur.

Bütün bu kavgalar Teşkilat-ı Mahsusa'nın büyük bir yapı haline gelmesini

sağlar.

Yenilgiyle sonuçlanan mücadeleden geriye 40 bini aşkın personeli, batılı

gizli servislerle boy ölçüşebilecek eğitimde ve tecrübede uzman casusları,

uluslararası ilişkileriyle bir gizli servis kalır. Orta Asya'dan bu yana

bütün savaşlarını ve barışlarını gizli servislerin, casusların kışkırtmalarıyla yitiren Türklere bu mücadeleler yeni şeyler öğretmiştir.

Tarihi boyunca Türklerin en büyük gizli servsidir oluşturulan.

Emsalleri

arasında önemli bir yeri olan bu teşkilat 1909'dan 1918'e kadarki serüveninde özellikle Balkanlar'da bugüne kadar uzanan sınırların elde

tutulmasında büyük yararlılıklar göstermiştir. Teşkilat,

Ortadoğu'daki

topraklarını yitiren Türkiye'ye, bölgede yine bugüne kadar uzanan bir

ilişkiler ağı bırakmıştır.

Batılı uzmanlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın hemen bütün planlarının yenilgiyle

sonuçlandığını görerek, genel değerlendirmelerinde onu zayıf ve başarısız

bulmuşlardır. Ancak bu inançlarından ve vatan severliklerinden başka hiç bir çıkarları olmayan insanların, canlarını vererek yaptıkları korkusuz kavga, bugünkü Türkiye açısından değerlendirildiğinde, Batılı uzmanların yorumları pek gerçekçi olmamaktadır. Çünkü bugünkü sınırların kazanılmış olması ya da elde tutulmasında bu teşkilatın hiç de küçümsenmeyecek bir başarısı vardır. Ancak savaş döneminde ortaya çıkan ve elemanları bu iş için özel olarak yetiştirilmeyen bir amatörler topluluğundan daha fazlasını beklemek mantığa aykırı olsa gerektir. Teşkilat-ı Mahsusa genel olarak bir ordu istihbaratı gibi çalışmış ve üyelerinin büyük bölümünü askerler oluşturmuştur. Ancak daha sonra 1970 lere kadar, yani MİT'e kadar, Türk gizli servisinde bu yapı değiştirilememiştir. 1970'lerde bu kısmen başarılmış, MİT'e sivil elemanlar alınmıştır. İlk kez gerçek anlamda sivilleşme; idari yapının sivilleşmesi ve kurumun sivillerce idaresi 1994 yılından sonra başlamıştır. Bu gecikme de barış zamanlarında servisin ufkunu ve çalışma alanlarını daraltmıştır. Elemanlarının niteliği ve operasyonların kalitesi konusunda pek çok tartışmaları gündeme getirmiştir. Elemanların niteliği açısından bir kıyaslama yapacak olursak; Teşkilat-ı Mahsusa'yı Arap Yarımadası'nda yenilgiye uğratan İngiliz gizli servisinin belkemiği Lawrence, bir üniversite öğretim üyesidir. Arkeolog olan Lawrence aynı zamanda Ortadoğu uzmanıdır, profesyoneldir. Bizim istihbaratçılarımız ise vatanını kurtarmaya çabalayan çoğu asker amatörlerdir.

YENİLEN GİZLİ SERVİSİN DRAMI

1918'e gelindiğinde Teşkilat-ı Mahsusa büyük ama yenilgiye uğramış bir durumdadır. Teşkilatın ülke içindeki etkinliğini sağlayan İttihat ve Terakki, dolayısıyla Enver, Cemal ve Talat Paşalar yenilgilerin tek sorumlusu olmuşlar, öyle görülmüşlerdir. Teşkilat iç değerlendirmelerinde bu kötü gidişi görmüştür, tasfiye edileceklerinin farkındadırlar. İngilizler onlardan savaşın galibi olarak Arap Yarımadası ile Afrika'da kendilerine karşı yürüttükleri

faaliyetlerin

hesabını soracaktır.

Bu sırada teşkilatın çarpıştığı cephelerden topladığı yandaşlarından büyük

gruplar İstanbul'da Teşkilat-ı Mahsusa'ca ağırlanmaktadır. Bu kişiler

teşkilata büyük yararlılıklar göstermişlerdir. Aralarında ülkelerin önde

gelenleri, dini ve siyasi liderler bulunmaktadır. Teşkilatın amacı bu

kişileri yenilmiş de olursa ülkelerine geri gönderip, Osmanlı yanlısı politikalarını devam ettirebilmektir.

Bu karışık günlerde Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa Kuruçeşme'deki yalısında önemli bir toplantı yapar.

Bu Teşkilat-ı Mahsusa'nın yenilgiyi kabullenip yeni bir şekil almasını

sağlama toplantısı olarak özetlenebilir.

Enver Paşa, Bahriye Nazırı Cemal Paşa, Sadrazam Talat Paşa, iâşe Nazırı

Kara Kemal Bey (Küçük Efendi), Hüsamettin Bey toplantıya katılanlardır.

Enver Paşa, Hüsamettin Bey'e Teşkilat-ı Mahsusa'yı bundan sonra kendisinin

yöneteceğini bildirir. Çünkü Cemal ve Talat Paşalarla birlikte ülkeyi

terkedeceklerdir. Yoksa yakalanıp ağır muamele göreceklerini, hatta düşmanlarınca ortadan kaldırılacaklarını bile düşünmektedirler.

Enver Paşa

Hüsamettin Ertür'ü göstererek şunları söyler:

TEŞKİLAT-I MAHSUSA AD DEĞİŞTİRİYOR

" Teşkilat-ı Mahsusa'ya bundan sonra sen siyaset edeceksin. Senden ve

hizmetlerinden memnunum. Osmanlı Devleti herşeyden evvel bizi isteyecektir. Yalnız onlar teşkilatımızı, adamlarımızı, hepsinin üstünde

de ideallerimizi anlamayacaklardır. Bizim tek tesellimiz budur.

Teşkilat-ı

Mahsusa'yı resmen lağvedeceksiniz. Fakat hakikatte bu teşkilat asla ortadan kalkmayacaktır. Bu, galip devletlere karşı böyle olacak.

Ahmet

İzzet Paşa ile konuştuk, sana lazım gelen bütün yardımı yapacaklar.

Mestureden para da verecekler. Misafirani islamiye namı altında

İstanbul'da topladığımız mücahitlerin hepsi gidene kadar iâşe edilmelidirler. Ayrıca bunların salimen memleketlerine firarını

temin

etmelisin. Bu konuda Almanlar bir denizaltı sağlayacaklar.

Teşkilat-ı

Mahsusanın bundan sonraki ismi Umum Alemi İslam İhtilal Teşkilatı olacaktır. Muhaberelerimiz hep bu titr üzerine cereyan edecektir. Siz Türkiye'de bu teşkilatın İstanbul şubesi reisisiniz. Yakında bu Teşkilatın

heyeti merkeziyesi Berlin'de toplanacaktır. Bu heyetin isimlerini size

veriyorum. Bunlar Talat Paşa, Doktor Bahaeddin Şakir (1914 yılında Teşkilat-ı Mahsusa'nın politik bölümünün şefliğini yapmıştır.

Savaş

sonrasında Berlin'e kaçmıştır. Ermeniler tarafından öldürülmüştür.) ve

Doktor Nazım Bey'lerdir. Teşkilatı da ben kurmuş bulunuyorum. Allah yardımcınız olsun."

Bu konuşmadan 3-4 gün sonra 15 Kasım 1918 gecesi boğazda bekleyen U-67 kod

numaralı bir Alman denizaltısıyla Enver, Cemal, Talat Paşalar ülkeden

kaçarlar. Kaçış olayını İngiliz ve İtalyan gizli servislerinin çok iyi bir

şekilde izledikleri sonradan ortaya çıkan belgelerden anlaşılmaktadır.

Talat Paşa kabinesi otomatikman düşer ve yeni hükümet kurulur. Enver Paşa'nın kurulduğunu söylediği örgütün herhangi bir çalışması olmamıştır.

TEŞKİLAT-I MAHSUSA NASIL KAPATILDI

Harbiye Nazırı Müşir Ahmet İzzet Paşa savaşın galiplerinin, özellikle İngiltere'nin büyük baskıları sonucunda çağırdığı Hüsamettin Ertürk'e,

Teşkilat-ı Mahsusa'nın lağvedilmesi için emir verir. İngilizler kendilerine karşı büyük mücadele veren Osmanlı gizli servisiyle, bir daha

uğraşmak istememektedir. Bundan sonra da bütün Türkiye'de büyük bir ittihatçı avı başlar. Bu avda Ermeniler kendilerine karşı toplu katliam

yaptırdıkları iddiasıyla ittihatçıların peşindeki en önemli güçlerden

birini oluştururlar. Ermeni terörü başlamıştır. Ermeniler, kurdukları

intikam birlikleriyle ittihatçı liderlere karşı suikastler düzenlerler.

Gelen yoğun baskılar üzerine teşkilat hakkında Osmanlı Meclisi Mebusanı

soruşturma açar. Dağılmaktan başka çare yoktur. Bu dağılışı daha önceden

planlanan şekilde olmaz. Bir panik sözkonusudur.

Dağıtılan teşkilatın yerini küçük bölgesel gruplar alır. Bu örgütler İstanbul ve çevresinde ordu depolarındaki silahları itilaf

devletlerinin

askerlerinden kaçıırırlar. Kendilerine karşı devam eden kampanyalara direnmeye çalışacaklardır. Bu silahlar önce bir bireysel savunma aracı

olurlar. Ancak daha sonra Anadolu'ya sevkedilmeye başlanırlar.

Düşmana

karşı ulusal kurtuluş mücadelesinin ilk kıvılcımları görülmektedir. Bu sırada, Teşkilatın liderlerinden Eşref Sencer Bey 1917'de, Emir Abdullah'ın kuvvetlerince Yemen'de ele geçirilmiş ve İngilizlere teslim

edilmiştir. Onlar da Eşref Bey' 'i Malta'ya götürmüşlerdir. Esareti 17

Aralık 1919'a kadar devam eder. Malta sürgününün ardından kendisini 150'likler listesinde bulan Eşref Bey şaşkındır.

ENVERCİLER VE KEMALİST CASUSLAR

Teşkilat-ı Mahsusa'nın önde gelenleri arasında bir bölünme yaşanmaktadır.

Herkes bu dönem içinde ülkenin kurtuluşunda kendi düşüncesinin etkisindedir. Sencer'in kardeşleri Çerkes Ethem'e yardımcı olurken, Hüsamettin Ertürk ve arkadaşları Mustafa Kemal'den yanadır. Eşref Sencer'in kardeşi Hacı Sami, daha sonra dönmek üzere Enver Paşa'yı Kafkaslara geçmeye zorlayanlar arasında yer almıştır. Sami, Enver Paşaya

Kafkaslardaki Teşkilat-ı Mahsusa örgütlenmesini kullanarak ayakta kalmayı,

daha sonra Anadolu'ya geçerek yönetime el koymayı önermiş ve Enver Paşa'yı etkilemiştir.

Bu casus ailesinin bütün bu faaliyetleri onları, Ulusal Kurtuluş Savaşına

karşı direnenlerin yeraldığı ve yurda girişlerinin yasaklandığı veya sürgüne gönderildiği 150'likler listesine sokmuştur. Listenin Çerkes Ethem

ve Avanesi bölümünde 60. sırada Eşref Kuşçubaşı, 61. sırada ise yine Teşkilat-ı Mahsusa'cı olan kardeşi Hacı Sami Salih vardır. Kazım Karabekir

Paşa, Hacı Salih için anılarında Enver Paşa'yı Kafkaslara götürüp oradan

tekrar Türkiye'ye dönme konusunda ikna eden adam olarak söz etmektedir.

Bunu macera olarak değerlendiren Karabekir, Hacı Sami'nin Teşkilat-ı Mahsusa'nın Kafkasya'daki örgütlü gücünü abartarak Enver Paşa'yı ikna

ettiğini de ima etmektedir.

Enver Paşa'nın ölümü üzerine Türkiye'ye dönmek isteyen Hacı Sami onay alamamıştır. Gizlice Türkiye'ye dönen Hacı Sami o sıralar sıkça Türkiye'ye

gönderilen suikastçılardan biri olarak değerlendirilmiş ve Kuşadası

civarında bir pusuya düşürülerek öldürülmüştür. Hacı Sami o dönem bilinen

adıyla Kuşçubaşızade Hacı Selim Sami, 1927 yılında öldürüldüğü güne kadar

hızlı bir Teşkilat-ı Mahsusacı olarak kalmıştır. Sami, Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanı olarak ilk önce Hindistan'a gönderilmiş oradan da, Orta

Asya ve Çin'e geçmiş savaş yılları boyunca Pan Türkizm ve Pan İslamizm savunucusu ve propagandacısı olarak çalışmıştır. Savaş sonrasında Enver

Paşa ile biraraya gelince Batum Konferansı konusunda onun aklını çelen ve

Anadolu üzerinde düşünmesini sağlayan kişi Hacı Sami olmuştur. Enver Paşa'nın Türkmenistan'da Kızıl Ordu makinalılarına karşı giriştiği süvari kılıçlı saldırıdaki trajik ölümünün ardından Kızıl Orduya karşı

mücadelesini sürdürmüştür. Enver Paşa öldükten sonra İstanbul'daki Fransız

haberalma kaynakları "Enver Paşa, Doğu Buhara'nın Balçivan'da bulunan

Çağatay bölgesinde gömüldü. Onun mezarlığı asi müslümanların ziyaret

yeri olup Kızıl Ordu ile savaşacak her birlik herşeyden önce onun mezarını ziyaret ederek onun huzurunda İslamcılığı korumak için savaşacaklarına söz verdi" diye rapor düzenlemişlerdir. İşte bu ortamdan

yararlanan Hacı Sami uzun süre bölgede mücadele eder. Ancak daha sonra

Afganistan'a çekilmek durumunda kalır. Ardından da başlarına gelenlerden

sorumlu tuttuğu Mustafa Kemal'e karşı, gerilla savaşı düzenlemek için Anadolu'ya geçtiğinde, ölüm onun için kaçınılmaz olmuştur.

HAİN DAMGASI YİYEN GİZLİ SERVİS ELEMANLARI

Eşref Sencer (Kuşçubaşı) yıllar sonra Teşkilat-ı Mahsusa'yı araştıran ve

üzerine bir kitap yazan İngiliz Philip H. Stoddard'a Malta'dan sonra yaşadıklarını şöyle anlatmıştır:

"Milli Savunma Bakanı ve Genel Kurmay Başkanı olan Fevzi Çakmak Paşa'ya

uzun mücadelelerden sonra ulaşabildim. Paşa beni temize çıkarttı ve 'Ya

birisi size karşı kin besliyor, ya da Ankara Hükümetine karşı Padişah yanlısı olarak çalışan bir başka Çerkes ile karıştırılmış olacaksınız'

dedi."

Eşref Bey anlatımlarında daha sonra İzmir'de Teşkilat-ı Mahsusa'nın elemanı olan eski arkadaşlarını toplayarak yeni bir grup

oluşturduklarını,
bu grubun görevinin Yunanlılara karşı yürütülen mücadelede silah,
para ve
eleman toplamak olduğunu belirtir. Eşref Bey, Ali Fuat Cebesoy
komutasındaki Geyve cephesinde görev yapar. Daha sonra da Adapazarı
ve
yöresi Kuvayı Milliye komutanı olur. Ulusal Kurtuluş Savaşı
sonrasında ise
çiftliğine çekilir. Babasına Sultan Abdülhamit tarafından verilen bu
çiftlikte anılarını yazan Teşkilat-ı Mahsusa'nın bu lideri o
günlerdeki
yaşantısını 1957 de şöyle anlatmıştır:
"Durmadan çalıştım... bu işe gönül vermiştim, mantık ne derse desin.
Hiç
bir zaman filozof veya siyasetçi olmadım. Bu işten iyi dostlar, yara
izleri, kalça çıkığı, bir kaç madalya ve memleketim için çok iyi
dövüştüğümü bilmenin verdiği tatmin dışında hiç bir şey elde etmedim.
Lawrence ile Arap Yarımadası'nda adeta kovalamaca oynar gibi
çalıştıktan
sonra Hayber'de, İngiliz, Hicaz kuvvetlerinin pususuna ve o
günlerde
dokuz cephedeki harbin en dikkate değer hadisesi telakki edilen
Hicaz'daki, ağır yaralı İngilizlerin eline düşmüş, daha sonra Ürdün
Kralı
olan, asi Mekke Emiri Şerif Hüseyin Paşa'nın ortanca oğlu Emir
Abdullah'a
teslim edilerek, Mısır'a oradan da Malta'ya gönderilmiştim.
Mütarekenin
imzasından sonra İngilizler bizi serbest bırakma kararı alınca
şahsen
dostluk kurduğum ve babası bizim cedlerimizle Kırım'da Ruslara
karşı
harbetmiş olan Malta Adası Kumandanı Mareşal Mitven, İstanbul'a
gitmememi,
çünkü iktidardaki Damat Ferit Paşa'nın beni tevkif ettireceğini
gizlice
haber vermişti. Fakat İntellicens Servis kımıldamaya başlayan
Anadolu'ya
geçerek hizmetlerime mani olmak için, benim muhakkak İstanbul'a
sevkimde
ve resmi hükümet makamlarına teslimimde ısrar etmişti. Bizi
getiren
İngiliz harp gemisinden 17 Aralık 1919 çarşamba gecesini, ertesi sabah
ele
geçmemek için buz gibi suda yüzerek Salacak kıyısına çıkmış, bir
balıkçı
kulübesine sığınarak Maltepe'de İhtiyat Zabitleri Talim Mektebi

Kumandanı

Yenibahçeli Şükrü Oğuz'a haber göndermiş, onun gönderdiği bir yük arabasının içine gizlenerek kendisine iltihak etmişim. İlk Karakol Cemiyeti ve M.M Grubu nüvesini böylece kurmuş göz doktoru Esad Paşa'nın

Kısıklı arkasında, Libadi'deki çiftliğini kendimize karargah yapmıştık.

Rauf Bey, Kara Vasıf Bey, Müstahkem Mevki Kumandanı Galatalı Miralay Şevki

Bey, Harbiye Nezareti Başyaveri Salih Omurtak burada ve Üsküdar'daki Özbekler Tekkesinde toplanırdık. İstanbul yakası bizler için tehlikeliydi."

SÜLEYMAN ASKERİ NEDEN KENDİNİ ÖLDÜRDÜ

Diğer Teşkilat-ı Mahsusa'cı lider Süleyman Askeri Bey ise Irak'da yaptığı

çalışmalar sırasında intihar etmiştir. Süleyman Askeri inanmış ve inancına

kendini adanmış bir insandır. Kahramanlığı destansı bir yan taşır. Irak ve

havalisi Genel Komutanlığına 20 Aralık 1914'de gelen Süleyman Askeri 2

Ocak 1915'de görevi Cavit Paşa'dan devralır. 20 Ocak 1915 günü yapılan Birinci Rota çatışmalarında yaralanır. Süleyman Askeri İstanbul'dan

bölgeye bir de gönüllüler taburu getirmiştir. Osmancık taburu olarak adlandırılan bu tabur ile ayrıca İstanbul İtfaiye Alayını da Irak cephesine sürmüştür. Askeri bu yaralanma olayının ardından 11-14 Nisan

1915 günleri arasında devam eden Şuayyibe Meydan Savaşı sırasında yeniden

yaralanır. Bu sırada Türk birlikleri yenilmiştir. Bu yenilgiyi hazmedemeyen yaralı Süleyman Askeri 14 Nisan 1915'de kendi tabancasıyla

canına kıyar. Aynı cephede 1916-1917 yıllarında yine iki ünlü Türk istihbaratçı görülür. Bunlar istihbarat organizasyonları ile dikkat çeken

ve daha sonra Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kahramanları arasında yer alan

Kazım Karabekir Paşa ile Galatalı Şevket Bey'dir.

Teşkilat yeni yapılanmalar ve yeni adlarla istihbarat çalışmalarına devam

etmektedir. Ancak artık o büyük yapı, yerini küçük örgütlenmelere bırakmıştır. Bir merkezi otorite yoktur. Gelir kaynakları bitmiştir. Yapılanlar vatan için ölümü göze alan insanların düşmana karşı direnişidir

Üstelik bu direniş sırasında düşmanla hareket eden bir de Osmanlı Hükümeti ve Hilafeti vardır.

İKİNCİ BÖLÜM-

KARAKOL ÖRGÜTÜ (5.2.1919) :

TEŞKİLAT-I MAHSUSACI AVI BAŞLIYOR

1918 Türkler için kara bir yıl olur. İstanbul ve Anadolu'nun büyük kısmı

artık işgal altındadır. Birinci Dünya Savaşı'ndan Arap Yarımadası'nı,

Afrika'daki topraklarını kaybederek çıkan, buna karşın Çanakkale'de ve

diğer cephelerde düşmanı durdurabilen Türk askeri, 30 Ekim 1918 de imzalanan Mondros Mütarekesi ile canıyla koruduğu yerleri, masa başında,

Türk'ü parçalayarak yutmak isteyen düşmana bırakmak zorunda kalmıştır.

Oysa Çanakkale ve özellikle Gelibolu savaşlarında Teşkilat-ı Mahsusa son

derece başarılı çalışmalarda bulunmuş ve Selanik'deki bir Teşkilat-ı Mahsusa elemanı İngiliz ve Fransızların Kumkale ve Seddülbahir'e yapacakları çıkarma hareketlerini teferruatına kadar öğrenmiştir. Çanakkale Savaşlarında istihbarat çok önemli bir yer tutmuştur. Bu konuda

İngiliz Intelligence servisin şeflerinden General George Aston şunları

dile getirir:

"Sır saklayamamak ve süratle hareket edememek Çanakkale'de mağlubiyetimize

sebebi olmuştur. Çanakkale'ye hem karadan, hem de denizden aynı zamanda

taarruz edilmesi gerektiğine inanıyordum. Böyle bir hareketin başarılı

olması için iki şart vardı: gizlilik ve çabukluk. Fakat savaşta gizliliği

sağlayacak hiç bir şey yapılmadı. Nara'ya yapılacak taarruz adeta davul

zurna ile ilan edildi. Sonra Mısır'daki limanlardan gemilere malzeme ve

mühimmat yüklenip getirilmesi haftalarca sürdü. Alman Generali Liman Von

Sanders bu gecikmeden faydalandı. Gizliliğe riayet edilmemesi 113 bin

kişinin hayatına mal oldu. Buna karşın geri çekilişte gizlilik ve sükunete uyulduğu için tek kayıp vermedik."

Düşman gemileri 13 Kasım 1918 de artık İstanbul limanlarında demirlemiş

durumdadır. 15 Mayıs 1919 da düşman İzmir'dedir. Halk bıkkın,

yılgın,
kararsız, Osmanlı saltanatı aciz, belki ondan da vahimi düşman ile
anlaşma
yollarını aramaktadır. Açlık, yoksulluk, ölüm kara bir bulut gibi
bütün
Anadolu'nun üzerinde çöreklenmiş kalmıştır. Özgürlük yanında mandayı
isteyenler; dönemin bir büyük ülkesinin kanatları altında durmaktan
başka
çare olmadığını savunanlar vardır.

GİZLİ SERVİS UYANIYOR

İngilizler ile onları destekleyen veya onların desteklediği gizli
servisler askerlerinin gidemediği yerlerde, İstanbul merkezli bir
harekat
ile Anadolu'da Osmanlı'dan kalan her karış toprak parçasında, bir
işgal
ve nüfuz kavgasına girişmişlerdir. İttihatçı ve Teşkilat-ı Mahsusacı
avı
başlatılmıştır.

Türk kurum, kuruluşları işletilemez hale getirilmiştir. Mondros
Mütarekesi'nin yürürlüğe girdiği 31 Ekim 1918 den itibaren itilaf
devletleri ülkenin hemen her yerini işgal etmişlerdir. Türk
ordusunun

kuruluş kadroları dahi küçültülmüştür. Mütareke ile ordunun elinden
1098

ağır top, 606 sahra topu, 667 bin 983 piyade tüfeği, 3118 ağır makinalı
tüfek ve benzeri araç alınmıştır.

Korunmak gerekmektedir. Çareyi İttihatçılar ile Teşkilat-ı
Mahsusa'cılar

birlikte bulurlar. Ortak düşmana karşı ortak mücadele verilecektir.
Teşkilat-ı Mahsusa'nın son başkanı Hüsamettin Ertürk'ün de içinde
bulunduğu yeni bir örgüt kurulacaktır. Örgütün kuruluşundan ülkeden
kaçan

Enver, Cemal ve Talat Paşalar haberdardır. Talat Paşa'nın oluruyla
İttihatçıların ünlü iâşe nazırı Kara Kemal ile Kurmay Albay Kara Vasıf
Bey

ilk görüşmeleri yaparlar. Daha sonra yeni örgütün kurulması için
yapılan

çalışmalarda bir öncü daha belirlenir. Bu kişi Karadeniz Boğaz
Kumandanı

Galatalı Şevket Bey'dir.

YENİ GİZLİ SERVİSİN ADI: KARAKOL

Yeni örgütün kuruluş toplantısı 5 Şubat 1919 tarihinde Avukat Refik
İsmail

Bey'in Sultanhamam'daki yazıhanesinde yapılır. Toplantıda Galatalı
Şevket

Bey örgütün başkanlığına seçilir. Örgütün adı Baha Sait Bey'in
isteği

üzerine Kara Vasıf Bey ile Kara Kemal Bey'lerin adlarından
esinlenilerek

KARAKOL olarak belirlenir. Ancak bir başka iddiaya göre de örgütün
kurulması daha öncelere dayanır. Bu tezi savunanların verdikleri
tarih

ise Ekim 1918'dir. İki tez arasında adlar ve kuruluş öyküsü açısından
bir

farklılık olmamakla birlikte tarih konusunda bir çatışma söz
konusudur.

Örgüt öncelikle İttihatçılara ve Teşkilat-ı Mahsusa'cılara karşı
girişilen

saldırılarına karşı koyacaktır.

Ancak daha sonra bu yapılanma giderek genişler. Bireysel savunmanın
yerini

Anadolu'nun düşmandan kurtarılması için genel bir karşı koyuş alır.
Burada örgüt, Karadeniz kıyıları, Ege ve Doğu Anadolu'da güçlü bir
şekilde

örgütlenir. Bu örgütlenme adeta İttihatçıların yeni bir
yapılanmasıdır.

İstanbul ve Anadolu'da halk üzerinde yapılan çalışmalarda, işgal
kuvvetlerine karşı konulması gerektiği vurgulanır.

Türk kökenli en büyük istihbarat gücü olan Karakol Örgütü'nün
kuruluş

şeması ve yöneticileri şöyledir:

Kurucusu ve Başkanı Albay Kara Vasıf.

Yönetim Kurulu Üyeleri: Albay Galatalı Şevket, Yarbay Kemalettin Sami
Gökçe, Yarbay Edip Servet Tör, Baha Sait, Kara Kemal, Binbaşı Ali
Rıza,

Binbaşı Ali Çetinkaya, Avukat Refik İsmail, Çerkes Reşit, Muhiddin
Bey,

Sudi Bey, Yüzbaşı Baki, Binbaşı Hüseyin Kadri, Albay Arif Hikmet, Arif
Bey

(Mebus), Binbaşı Tolçalı Süleyman, Binbaşı Üsküdarlı İhsan, Ahmet
Hilmi

Bey, Binbaşı Çolak İbrahim, Binbaşı Cemal Karabekir, Binbaşı Naim
Cevat,

Albay Ömer Lütfi.

Üsküdar Grubu Başkanı Yenibahçeli Şükrü Oğuz, Üsküdar Grubu Üyesi
Yarbay

Mustafa Muğlalı, Topkapı Grubu Başkanı Yarbay Hüsamettin Ertürk
(Sonra Albay), İslam Kadınlar Birliği Başkanı Naciye Faham Hanım.
Başlıca Müfrezeler ve Önde Gelen Adlar: Yahya Kaptan, Küçük Arslan,
Büyük

Arslan, İpsiz Recep, Bulgar Sadık, Dayko, Yüzbaşı Nail, Yalovalı İbo,
Gebzeli Rifat Kaptan, Kuşçubaşı Eşref, Demir Hulisi Bey, Üsküdar
Jandarma

Tabur Kumandanı Binbaşı Remzi, Gebze Jandarma Kumandanı Nail, Kartal

Jandarma Kumandanı İzzet, İzmit Jandarma Kumandanı Kerim, Maltepe Atış

Okulu Öğretmenleri Yüzbaşı Fehmi ve Hulusi, Osman Kaptan, Adapazarı'ndan

Yüzbaşı Ramiz, Yüzbaşı Hopalı Rauf, Doktor Trabzonlu Raik, Meto Hüseyin,

Mehmet Bey, Kadıköy Mıntıka Kumandanı Kıdemli Yüzbaşı Dayı Mesut, Şile

Mıntıka Kumandanı Yusuf Ziya Bey, Kartal Mıntıka Kumandanı İhsan Bey, Beykoz Mıntıka Kumandanı Murat Bey.

GİZLİ SERVİS DESTEKLİ AÇIK HAVA MİTINGİ

15 Mayıs 1919 günü İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline karşı İstanbul'da Karakol Cemiyeti ile Türk Ocağı'nın birlikte organize ettikleri Büyük Sultanahmet mitingi gerçekleştirilir. Miting 10 Ekim

1919'da açık havada yapılamadığından Sultanahmet Camiinde gerçekleştirilir. Konuşmacılar Hamdullah Suphi, Kara Vasıf, Mehmet Emin

Yurdakul, Rıza Nur, Kemal Midhat' dır.

Karakol Cemiyeti çeteleri ve halkı silahlandırır. Anadolu'ya İstanbul

üzerinden silah sevkiyeti için Kocaeli'nde bir merkez oluşturulmuştur.

Teşkilat özellikle gümrüklerde örgütlenmeye önem verip, kara ve deniz ulaşımında güçlü bir yapı kurmaya gayret göstermiştir. Bunu başardığı için

de çok sayıda sivil ve askeri Anadolu'ya geçirir. Örgüt düşman cephaneliklerine İstanbul'da baskınlar düzenler, ele geçirdiği cephaneyi

Anadolu'ya aktarır .

Bu sırada Osmanlı yönetimi bir kaos içindedir. İstifa eden Ahmet İzzet

Paşa kabinesi yerine 11 Kasım 1918'de Ahmet Tefvik Paşa kabinesi, 13 Ocak

1919'da İkinci Tefvik Paşa kabinesi, 24 Şubat 1919'da üçüncü Tefvik Paşa

kabinesi, 4 Mart 1919'da ise Damat Ferit'in ilk kabinesi kurulmuştur. Mustafa Kemal Halep'te Yedinci Ordu komutanı olarak görev yaptığı sırada

Vahdettin'e Talat Paşa kabinesi yerine kurulacak olan kabinede görev almak

istediğini bildirmiş, ancak İzzet Paşa kabinesinde istediği Harbiye Nazırlığı görevi kabul görmemiştir. Mustafa Kemal İstanbul'da geçen ve

kurtuluş için çareler aranmaya adanan 6 aylık serüveninde güç ve iktidar

aramıştır. Bunu bulabilmek için bir ara 12 Ocak 1919'da istifa eden

Tevfik

Paşa'nın yerine Sadrazam olma şansı bulunan Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey ile

görüşmüş, ancak Harbiye Nezareti için Cevat Paşa'nın düşünüldüğünü öğrenmiştir. Bunun yanı sıra Kurtuluş Planını gerçekleştirmek için arayışlarını yılmadan devam ettirmiştir. Hatta Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin iktidara geleceğinin anlaşılması üzerine onlara yakınlaşmış

ama bu girişiminden de bir sonuç alamamıştır.

Ancak bunun üzerine Samsun'a çıkma ve Anadolu'daki kurtuluş hareketini

başlatma kararı alınmıştır. Bu amaçla önce Mustafa Kemal Samsun'a ordu

müfettişi olarak görevlendirilmiştir. Bu da Damat Ferit Paşa üzerinde etkili olan Ali Fuat Bey ile akraba olan Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey'in

arzusu ile gerçekleşmiştir. Bu istek karşısında Enver Paşa'yı sevmediği

bilinen, Vahdettin ile 15 Aralık 1917- 4 Ocak 1918 arasında Almanya'ya geziye giden ve Vahdettin tarafından sevilen Mustafa Kemal'in tayinini

Damat Ferit imzalamıştır. Bu dönemde İttihatçılarla ters düşen Mustafa

Kemal'in bu özelliğinden dönemin iktidarı da yararlanmak istemiştir. Bu

amaçla Doğu'da olaylar çıkartan İttihatçıların üzerine Mustafa Kemal'in

gönderilmesi düşünülmüştür.

Öte yandan Damat Ferit, Mustafa Kemal'i iktidar adayı gördüğü için İstanbul'dan uzaklaştırmakta ve Samsun'a göndermekte bir sakınca görmemiş, hatta mutlu olmuştur. Ayrıca 28 Şubat 1919 günü Atatürk ve Fevzi

Çakmak, Kazım Karabekir, Halil Kut ile İsmet İnönü'nün İstanbul'dan uzaklaştırılması gerektiği konusunda İngiliz gizli servisinin subaylarından Yüzbaşı Hoyland'ın İstanbul istihbarat merkezine verdiği

raporu da bulunmaktadır. Ancak daha sonra İngilizler Mustafa Kemal ve

arkadaşlarının Anadolu'ya daha önce çıkan diğer yüksek rütbeli subaylarla

buluşması tehlikesi karşısında bu değerlendirmeden vazgeçerek atamanın

durdurulması için Damat Ferit'e bir subaylarını göndermişlerdir.

DAMAT FERİT'TEN İNGİLİZ İSTİHBARATÇISINA MUSTAFA KEMAL RAPORU : "KUŞ UÇTU

EFENDİ"

İngiliz belgelerinde bu olay sırasında, ilgili subaya Damat Ferit'in

yavaşça: "Geç kaldınız efendi, kuç uçu" demekle yetindiği belirtilmektedir.

1919 yılında Mustafa Kemal daha Samsun'a çıkmadan önce Fethi Bey (Okyar)

aracılığıyla bir gizli örgütün kuruluş çalışmalarından haberdar edilmiştir. Ancak bunun adının Karakol olduğu söylenmemiştir.

Örgüt,

çalışmalarında Mustafa Kemal'in yanında yer aldığını belirtmekle birlikte,

gizliden bir başka düşünceyi de geliştirmeye çalışmaktadır. Bunda yurtdışında bulunan İttihat ve Terakki önderlerinin direktiflerinin etkili

olduğu muhakkaktır. Bu amaç, Mustafa Kemal hareketinin İttihat ve Terakki

uzantısı olduğu havasını yaymak, hatta ikna edilmesi durumunda Mustafa

Kemal'i bu çizgiye çekebilmektir.

Sivas Kongresi sırasında Mustafa Kemal'e karşı Osmanlı Hükümeti de aynı

propagandanın içindedir. Çünkü halkta İttihat ve Terakkiye karşı büyük bir

tepki vardır. Mustafa Kemal bunu bertaraf edebilmek için çok çaba gösterir. Karakol örgütünden Mustafa Kemal daha önceleri haberdar olmasına

karşın yapılanmayı tam bilememesinden olsa gerek, Nutuk'da Sivas Kongresi

sırasında haberdar olduğunu belirtmektedir. Kongre sırasında dağıtılan

bildirilerde örgütün kuruluş tüzüğü ve genel görev yönetmeliği yer alır.

Her ikisi de insanlar tarafından eleştirilir ve büyük tepki çeker. Örgüt'ü

Mustafa Kemal'in kurduğunu sanan çevreler tedirgin olmuşlardır. Mustafa

Kemal ise bunu reddeder ve örgütten haberdar olmadığını açıklar.

KARAKOL ÖRGÜTÜ KORKUTUYOR: ADAM ÖLDÜRMEK SERBEST

Bu sırada, İstanbul'da son derece etkili olan örgütün kurucularından Kara

Vasıf Bey, Sivas Kongresine delege olarak katılır. Bu sırada Mustafa Kemal

ile görüşür. Bu görüşmede Mustafa Kemal, örgütü Kara Vasıf Bey ve arkadaşlarının kurduğunu anlar. Mustafa Kemal yazılı metinlerde bulunan

adam öldürülmesine olur veren ve her askeri kışlada bir Karakol Örgütü

komutanının bulanacağı, bir merkez komitenin oluşturulacağı şeklindeki

görüşlere katılmadığını Kara Vasıf'a belirtir. Hele İttihatçılık ile bağlantılı bir şekilde yapılacak hareketin yeni oluşuma zarar vereceği

düşüncesini açıkça söyler. Daha sonra örgütün İttihatçılık propagandalarına karşı önlemler alan, örgütü kendi direktifleri doğrultusunda çalıştırmaya özen gösteren Mustafa Kemal, bunda tam anlamıyla bir başarı sağlayamamıştır. Ancak örgütün geniş istihbarat ağından ve İstanbul'daki etkinliğinden son noktasına kadar yararlanmıştır.

Karakol Örgütü Yönetmeliği'nde amaç yurdun kurtarılması olarak belirtilmiştir. Her şey büyük bir gizlilik içinde olacaktır. Bunun için

örgüte girinler siyah bir Türk bayrağına sarılı Kuran üzerine yemin ederler. Bu yemin geleneği gizli kurulan hemen bütün Türk örgütlerinde aynıdır.

MİT NASIL YEMİN ETTİRİYOR

Bugün MİT'de mensuplarını alırken ve emekli ederken yemin ettirmektedir.

MİT' de iki aşamalı bir yemin uygulaması söz konusu olmaktadır. İşe girerken ilk yemin ettirilmektedir. Bu yemin bir yıllık eğitimini başarıyla tamamlayıp, mensup statüsü kazanan kişilere yaptırılmaktadır.

Yemin bir el silah, bir el bayrak üzerinde yüksek sesle okunmaktadır. Yemin okunurken yemine tanık olarak odada üç kişi daha bulunmaktadır. Bu

kişiler yemin şahidi olmaktadırlar. Yeminin içeriği Atatürk ilke ve devrimlerine bağlılık, Türkiye'ye sadakat ve gerekirse ölmek, Anayasa ve rejimi korumak, bölünmez bütünlüğü savunmak, laiklik ilkesinin savunucusu

olmak ana teması üzerinedir. MİT mensuplarına ettirilen bu yeminin içinde

istihbarat açısından Türkiye'ye sadık kalmak koşulu da bulunmaktadır.

MİT bir de emekli ederken yemin ettirmektedir. Ancak bu sefer ki yemin kuran, ekmek, namus ve şeref üzerine edilmektedir ve içerde öğrendikleri

ve bildikleri konusunda ölene kadar konuşmamak ve yazmamak, bilgi vermemek

ilkesinden hareketle ettirilen bir moral yemindir.

NEDEN ADAM ÖLDÜRÜLÜR

Karakol örgütü gerektiğinde insan öldürülmesini karara bağlamıştır. Öldürme geleneği Teşkilat-ı Mahsusa'dan olduğu gibi Karakol örgütüne

geçmiştir. Yönetimden üç kişi öldürülecek kişiyi yargılayıp karar

veriyor,

karar başkanın onayından geçtikten sonra infaz ediliyordu. Ölüme yolaçacak

hareketler örgütçe şöyle saptanmıştır:

1- Emirleri yerine getirmemek, bunların yerine getirilmesi sırasında gerekli fedakarlık ve basireti göstermemek, cemiyet nüfuzunu kullanarak

çıkar sağlamak.

2- Düşmanla işbirliği yapmak ve Türkleri imha etmeye çalışmak.

3-Hayatı pahasına da olsa örgütün sırlarını düşmanlara veya kendi yakınlarına açıklamak.

Yönetim konusunda örgütü temsil yetkisi başkana verilmiştir. Başkan, gerekli siyasi ve askeri tüm önlemlerin alınması ile görevlidir.

Önemli

konular ise Genel Kurul' un tartışma ve ekseriyet kararına bırakılmıştır.

Örgüt, gelirlerini askeri kaynaklar ve bağışlardan sağlamıştır.

Gelirler

çok gizli olarak toplanacaktır. Mustafa Kemal ve Ankara hükümeti daha sonra bu örgüte operasyonlar için para göndermiştir.

KARAKOLCULAR MOSKOVA DA

Örgüt dış bağlantı açısından o dönemde Mustafa Kemal hareketine sıcak

bakan ve anlaşmalar imzalayan Sovyetler Birliği'ni ön plana almıştır.

1919 Eylül ayında Kafkaslara gönderilen Osmanlı eski milletvekili Dr. Fuat

Sabit ile Karakol örgütü mensuplarından Yusuf Ziya ve Baha Sait Bey'ler

burada Bolşevik gizli servisiyle ilişkiler kurmuşlardır. Bunların sonucunda para yardımı da sağlamışlardır. Ruslar ile hem

İttihatçıların

hem de Teşkilat-ı Mahsusacıların görüşmeleri vardır.

İç örgütlenmede askeri merkezlerin dışında semt örgütlerine de ağırlık

verilmiştir. Örgüt Beşiktaş, İstanbul, Bakırköy ve Üsküdar bölümlerine

ayrılmıştır. Karakol, hücre zincir sistemiyle teşkilatını oluşturmuştur.

Karakol Teşkilatı mensupları kaçakçılık konusunda uzmanlaşmıştır. Bölümü

Askeri Sevkiyat Müdürü Ali Rıza Bey yönetir. Anadoluya durmadan cephe ve

adam gönderilir.

Örgüt ayrıca Ankara'nın ihtiyacı olan teknik subayları ve diğer askeri ve

sivil elemanları İstanbul Hükümetinde elde ettiği adamları

aracılığıyla

atamalarını yaptırarak Anadolu'ya gitmelerini sağlamıştır . Bir süre sonra

örgütün bu yöntemi işgalcilerin dikkatini çekince, sivil giyimli askerler, örgütün düzenlediği ve gerçeğinin aynısı gibi olan sahte evraklarla seyahat etmeye başlarlar.

Örgütün üslerinden birisi de Merdivenköy' deki Bektaşî Tekkesi' dir. Bektaşîlerin bu ve benzeri yardımları Kurtuluş Savaşı sonrasında Bektaşîliğe karşı Mustafa Kemal ve arkadaşlarının sempatisini doğuracaktır. Tekke ve Zaviyelerin kapatılmasına dair yasanın kapsam dışında tuttuğu ender dini mezhep örgütleri arasında Bektaşîler de bulunur.

Nedeni ise savaş yıllarındaki dayanışmalarıdır.

LİDERLERİ ANADOLUYA KARAKOL KAÇIRDI

Kaçakçılık bölümü, Anadolu hareketinin lider kadrosunu da İstanbul'dan

kaçırır. Ankara hükümetinin bel kemiğini oluşturacak Fevzi Çakmak, Kazım

Orbay, Saffet Arıkan, Kazım Özalp gibi kumandanları Karakolcular, Anadolu'

ya başarıyla geçirmiştir. Karakol örgütü 1919 ile 1921 arasında tam iki

bin subayı Anadolu' ya kaçırmayı başarmıştır.

Örgütün parolası daha sonra Kurtuluş Savaşı'nın sloganı haline gelen "Ya istiklal ya ölüm" dür.

Örgüt yapısal olarak :Basın, propaganda, casusluk olarak üç bölüme ayrılmıştır.

Basın ile ilişkilere büyük önem verilir. Çünkü İngilizler başta olmak üzere Ankara hareketine karşı çıkan herkes basın yoluyla halkı etkilemeye çabalar. Örgütün basın bölümünün sorumlusu Ali Rıza' Bey dir.

İleri gazetesi örgütün elindedir.

Propaganda bölümünün sorumlusu Berlin Büyükelçisi Kafkas Fırkası Kumandanı

Kemalettin Sami Bey'dir. Oluşturulan aydın grubuyla birlikte Türk hakları

İngiliz, Fransız ve İtalyan'lara anlatılır.

Casusluk servisinin başında Kurmay Yarbay Edip Servet Bey vardır. Örgüt

sızma, baskın gibi konularda önemli başarılar elde etmiştir. Yabancı elçiliklerde ajnları vardır. Buralardan gelen belge ve bilgiler şifre telgraflarla Ankara'ya ulaştırılır. Ali Galip ile adamlarının kongreyi

kariştirmek üzere Sivas'a gönderileceği, Tefik Paşa Hükümeti'nin bir

darbe ile uzaklaştırılacağı, bazı İngilizlerin Erzurum'a yollanacağı bilgileri, ajanların çalışmalarından elde edilip, Mustafa Kemal'e

iletılmıştır.

16 Mart 1920 de Misakı Millicilerin sindirilmesi için Meclisi Mebusan'a

yapılan baskını örgütün lideri Galatalı Şevket Bey daha önceden haber

aldıklarını belirtmektedir. Ancak bu baskın çerçevesinde Şevket Bey de

tutuklananlar arasında yer alır. Bu da örgüte büyük bir darbe indirir. Karakol örgütü ile Mustafa Kemal arasındaki bağ konusunda, Şevket Bey şunları söyler:

"Mustafa Kemal Paşa Anadolu'daki ordular, İstanbul kapılarına dayandıktan

sonra harekete geçmemizi emrettiğinden karşılık veremedik. Buna zorunlu

olduğumuz gün gerekirse düşmanla beraber şehri yıkacak ve savunmamızı yapacaktık. Planlarımız hazırды. Bu gizli mesai sonunda beni en fazla yoran, tahkir olunan subaylarımızla, halkımızın zamansız bir mücadeleye

atılmasını önlemek yolundaki çabalarım olmuştu. Birliklerine indirilen

darbelerle ruh ve şuurları tam bir ihtilale uğramış yurtseverleri ikna

etmek kolay olmuyordu. Peşinen ölmeye razı olanlar ayaklarına kapanarak

işbirlikçilerden beşini onunu öldürmeye mücade vermemi istiyorlardı. Kaç

tane subayım emrimi bozmamak için tabanca ile kendilerini vurdular. Yaverim Mehmet Ali Bey' de bu kahramanlardan biridir."

Örgüt, genel olarak göze göz, dişe diş karşılığıyla çalışır. Kısasa kısas

genel ilkedir. 50 maddelik talimatnamelerinde cezalandırmayı vazifeleri

arasında sayan örgüt "kana kan,göze göz, mala mal alır ve hem de mukabeleli bilmişilde bulunur, asgari iki misliyle hareket eder" demiştir.

Hain olarak saptananların öldürülmesi için fedailerin

teşkilatlandırılacağı da belirtilmiştir. Bu acımasız kuralları yumuşatan

Mustafa Kemal olmuştur.

ATATÜRK KARAKOL'DAN KORKTU

Örgüt şartnamesinde bir milli ordu ve kurmay heyeti de oluşturmuştur. Ancak bunların kim olduğu belli değildir. Mustafa Kemal bundan büyük rahatsızlık duyar. Bunların kim olduklarını Kara Vasıf Bey' e sorduğunda

aldığı yanıt: "Sizsiniz" olur.

Oysa Mustafa Kemal'e örgüt kurulurken sorulmamış, olur alınmamıştır.

Mustafa Kemal kendilerine bilgi verilmesini zorunluluktan saymıştır. Ancak

örgütün İstanbul ağının güçlülüğü bu kötü başlayan ilişkilerde mecburiyetin getirdiği bir ilişkiyi ortaya koymuştur. Bunun en güzel örneğini Kara Vasıf Bey''i örgütü kurarken sergilediği tutum nedeniyle

samimi bulmadığını dile getiren Mustafa Kemal'in, onu İstanbul'da muhatap kabul etmesidir.

Mustafa Kemal ile örgüt arasında zaman zaman ortaya büyük sorunlar da

çıkmıştır. Bunlardan birisi Mustafa Kemal' e bağlı olan ve Adapazarı mevkiinde düşmana ve çapulcu çetelerine karşı büyük başarı sağlayan Kuvayı

Milliye Komutanı Yahya Kaptan'ın öldürülmesi olayıdır. Mustafa Kemal'i

derinden etkileyen olay, İstanbul Hükümeti'ndeki güçlerle, Karakol örgütündeki uzantılarının işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.1890'da

Köprülü'de doğan, Rumeli'nde çetecilik faaliyetlerinde bulunan, Teşkilat-ı

Mahsusa da görev alan Yahya Kaptan gözüpekliği ve zoru başarmadaki maharetiyle tanınıyordu. Anadolu'ya geçtikten sonra Mustafa Kemal ile

görüşmüş ve ona gönülden destek vermişti. Mustafa Kemal'in isteğiyle pek

çok gizli faaliyeti yürüten Yahya Kaptan, meşhur Bekirağa bölüğünü basıp

tutuklu bulunan Halil Kut ile Sadi Bey'i ve Küçük Talat Paşa'yı kaçıracak

kurtarmıştı.

Yahya Kaptan bölgede Mustafa Kemal dışında hiç kimseden emir almamaktadır

ve onun istekleri dışında kuş bile uçurtmamaktadır. İstanbul girişinde

stratejik bir konumda bulunan Yahya Kaptan'a Mustafa Kemal'in direktifleri

de bu yöndedir. Ancak o Mustafa Kemal'e olan bağlılığını canıyla ödeyecektir.

KARAKOL ATATÜRK'ÜN ADAMINI NASIL ÖLDÜRTTÜ

Önce İstanbul Hükümeti Yahya Kaptan'ın öldürülmesi için talimat verir.

Çünkü bölgedeki etkinliğini kısıtlayan bu adam, hükümetin Anadolu üzerindeki propaganda ve eleman geçişine engel olmaktadır. Ancak Mustafa

Kemal bundan haberdar olup, Yahya Kaptan'a sahip çıkınca, bir başka plan

yürürlüğe konur. Her yerden Mustafa Kemal'e Yahya Kaptan'ın ne kadar kötü

bir adam olduğu, halka zulmettiği ve Kuvayı Milliye adını kötüye kullandığına dair mesajlar iletmeye başlanır. Bunu yapanlar arasında

Karakol Örgütü de yer alır. Mustafa Kemal bunlara direnir. Ancak İstanbul

Hükümeti Yahya Kaptan'ın öldürülmesi için bir grup askeri yola çıkarır.

İzmit Tavşancıl mevkiinde 2 bin kişilik bir hükümet kuvveti, Kuvayı Milliye Komutanı Yahya Kaptan'ı 7 Ocak 1920 de abluka altına alır. Tavşancıl köylüleri vatan haini diyerek teslim edilmesi istenilen Yahya

Kaptan'ı hükümet kuvvetlerine vermezler. Ancak köy askerlerce basılıp

evler dağıtılmaya başlanınca Yahya Kaptan kendiliğinden teslim olur. Bundan sonrasını gelin Mustafa Kemal'in kendisinden dinleyelim:

" Yahya'yı takip ettiren Harbiye Nazırı Cemal Paşadır. İzmit'ten Tümen

Komutanı Vekili'nden gelen 9-10 Aralık 1920 tarihli iki telgrafla 'Duyulduğuna göre iki çarpışmadan sonra Yahya Kaptan 'ın ölü olarak ele

geçirildiği' bildirildi. 11 Ocak 1920'de Tümen Komutan vekili'nden, İstanbul'dan gelen müfreze komutanına., benim adıma tebligatta bulunup

bulunmadığını sordum. Üç gün sonra 14 Ocak 1920 tarihli raporunda Tümen

Komutan Vekili şu bilgiyi verdi:

' Bizzat yaptığım soruşturmada...çarpışma olmadığı ve yalnız , Yahya Kaptan'ın teslim olduktan sonra, köy dışında kesici bir alet ile öldürüldüğü anlaşılmıştır. Kafatasının olmaması bunu doğrulamaktadır'

Bu uğursuz haber üzerine İstanbul'daki teşkilatımıza 20 Ocak 1920 de Albay

Şevket Bey vasıtasıyla şu telgrafı yazdık:

' Yahya Kaptan'ın öldürülmesinin sebepleri ile, teslim olduktan sonra kasten şehit edildiği anlaşıldığından, öldürülmesinde kimlerin elinin ve

etkisinin bulunduğu, İstanbul 'dan müracaat eden pek çok fedakar arkadaşına açıklama yapılmak üzere acele bildirilmesi rica olunur, efendim.

Heyeti Temsiliye adına Mustafa Kemal.'

Mustafa Kemal bu telgrafı Karakol Örgütü'nün kurucusu ve yöneticilerinden

olan Kara Vasıf'a gönderir.

Kara Vasıf, Mustafa Kemal'in konuyla ilgili daha önce yazdığı telgarflardan birine 17 Ocak 1920' de verdiği yanıtta şöyle

demektedir:

"Mustafa Kemal paşa Hazretleri' ne Özel:

1- Olay yerinde bulunan güvenilir bir zatın ifadesine göre, Yahya Kaptan

yakalanıp köy dışında bulunan karokola götürölürken, çevreden on kadar

eşkiyanın karakol üzerine ateş etmesi üzerine, kaçmaya çalışmış ve bu

sırada öldürölmüştür. Bununla birlikte, iyi bir soruşturma yapılması için

Hükümet'e başvuruldu.

2- Yahya Kaptan'ın Kuvayı Milliye adına pek çok kötölükler yaptığı söylentisi ağızdan ağıza yayıldığı gibi özel ve resmi yoldan yapılan soruşturma da bunu doğruladığı için, hükümet kovuşturmaya karar vermişti.

Ancak heyetimizce kendisinin geçici bir süre için gizlenerek Kuvayı Milliye işlerine karışmaması ve kötölüğe cüret etmemesi, yanında bulunan

kaçak er ve jandarmaları geri göndermesi şartıyla kovuşturma yapılmaması

istenmiş ve ilgililer katında teşebbüslerde bulunulduğu gibi, Gebze'ye

özel olarak bir memur da gönderilmişti. Bu sırada hükümet, birdenbire gizlice asker göndermiş, yalnız Yahya Kaptan'ı ele geçirmek istediğini

ilan etmiş ve arz edilen durum meydana gelmiştir efendim (Vasıf).

(Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı Şevket)"

Mustafa Kemal bu durumu şöyle açıklıyor:

" 'Köy dışındaki karakola götürölürken çevreden ateş edilmiş.

Kaçmaya

çalışmış, bu sırada öldürölmüş.'

Bu sözlerin bu gibi suikastlerde bir formöl gibi kullanıldığını anlamamak için çok safdil olmak lazımdır. Yahya Kaptan'ı ortadan kaldırmak

için, birlikte çalıştıkları ve karar verdikleri Hükümet'in gizlice, birdenbire bir oldu bittiye getirivermiş olduğu yolundaki sözler de dikkate değer. İstanbul'da Jandarma' dan, İstanbul Muhafız Alayı' ndan

subay ve asker görevlendiriliyor. İstanbul' da duruma hakim olduklarını

iddia eden teşkilat başkanlarımız bunu öğrenemiyorlar."

Mustafa Kemal ile daha sonra milletvekili de olan Kara Vasıf arasındaki

telgraflaşmalar sonucunda Mustafa Kemal yargılarını şöyle noktılıyor:

ATATÜRK'ÜN ADAMI NEDEN ÖLDÜRÖLDÜ

"Yahya Kaptan'ın hiç kimseyi dinlememesinin, öldürölmesine sebep

olarak
gösterilmesi asla doğru olamaz. Merhum şehit, beni dinliyordu, benden emir alıyordu. Verdiğim emre göre hareket ediyordu. Yahya Kaptan'ın öldürüldüğüne şüphe kalmamıştı. Bu gerçek bilindikten sonra onu öldürmüş olan hükümetin kanuni kovuşturmaya başlamış olması cinayeti işleyenlerin meydana çıkamayacağına delil değil miydi. Zaman her şeyin, her gerçeğin tarih önünde samimi olarak incelenmesine imkan hazırlar. Hükümeti ve İstanbul'daki teşkilatımızın başkanlarını böyle çirkin bir cinayetin işlenmesinde vasıta olmaya yönelten sebep ve etkenlerin incelenmesinin, gerçekten ibret verici sonuçlar getireceğine inandığım içindir.....bu olayı incelerken iki noktayı gözönünde bulundurmak yararlı olur:

Birincisi: Said Molla'nın üyesi bulunduğu gizli örgüt ve Gebze, Kartal bölgelerinde bu örgüte bağlı şahsi çetelerin oynadığı rol ile, bu rolü bizim adamlarımıza yüklemekte ve vatansever geçinen kimseleri aldatıp kandırmada gösterilen ustalık ve başarı. (Said Molla Anadolu hareketine en ağır saldırıların arkasındaki hain adlardan biridir. Said Molla'nın İngiliz casusu Papaz Fru ile olan ilişkileri ve yazışmaları Karakol örgütünün ardından kurulan istihbarat örgütü M.M Grubu tarafından ele geçirilerek yayınlanmıştır)

İkincisi: İstanbul teşkilatımızın başkanlarıdır ki, bunlar, bizim yani Heyet'i Temsiliye'nin emrinde ve onun verdiği direktif ve bilgilere göre hareketle yükümlü bulunuyorlardı. Bunların bu yükümlülüğü ancak samimi olarak yerine getirdikleri takdirde, asıl hedefe doğru yanılmadan yürümenin mümkün olabileceğini de kabul etmeleri gerekirdi. Oysa bu kimseler kendi akıl ve tedbirlerini Heyet'i Temsiliye'nin uyarılarına rağmen yüksek görmekten geri durmamışlar ve hareket serbestliklerine engel olunmasını bir haysiyet meselesi yaparak sinirlenmişler ve bu sakat duygunun etkisiyle, aldatılmaya kadar varmışlardır."

MUSTAFA KEMAL KENDİ GİZLİ SERVİSİNİ ARIYOR

Karakol örgütü ile Ankara arasında ortaya çıkan bu sorunlar Mustafa

Kemal'i yeni arayışlara yöneltecektir. Mustafa Kemal karakol örgütünün İttihatçı yapısından son derece rahatsızdır. Hatta görüşmeleri sırasında Kara Vasıf'a Anadolu ve Rumeli Müdafai Hukuk Cemiyetleri dışında oluşturulan bu örgütün müstakil çalışmasına karşı olduğunu belirtmişti.

16 Mart 1920 de yaşanan baskın olayından sonra tutuklanan Karakol örgütü yöneticilerinden Şevket ve Kara Vasıf Bey'lerin İngilizlerce Malta'ya sürgün edilmeleri Karakol örgütünü zor durumda bırakır. Bu, İngilizlerin bir çökertme operasyonudur. İngilizler tarafından Malta'ya sürülenler bu örgütün belkemiğidirler. Bunlar şu adlardan oluşur:

Ali İhsan Paşa, Albay Cemal, Yüzbaşı Şerafettin, Binbaşı Nazım, Yarbay Mehmet Tefik, Albay Ahmet Tefik, Binbaşı Ömer, Ali Fethi Okyar, Yüzbaşı Cemal, Yarbay Abdülgani, Yüzbaşı Nevzat, Dr. Yüzbaşı Halil, Albay Ahmet Cevat İstanbul Merkez Kumandanı, Binbaşı Mazlum, Binbaşı Ahmet Haydar, Albay Sami, Binbaşı İbrahim Hakkı, Dr. Süleyman Numan Paşa, Hacı Ahmet Paşa (Enver Paşa'nın babası), Yüzbaşı Tahir, Fahrettin Türkkân Paşa, Teğmen Şevket Ziya, Mahmut Kamil Paşa, Binbaşı Mehmet Arif, Albay Mürsel Bakü, Çürüksulu Mahmut Paşa (Senatör), Cemal Paşa -Mersinli- Harbiye Nazırı, Albay Galatalı Şevket (İstanbul Merkez Komutanı), Albay Kara Vasıf (Karakol Cemiyeti'nin kurucusu), Ali Sait Paşa (Akbaytugan), Refet Paşa, Binbaşı Ali Çetinkaya (Afyon Mebusu), Yarbay Basri Saran (Cevat Paşa'nın damadı Genel Kurmay 1.Şube Müdürü), Yakup Şevki Subaşı Paşa, Dr. Abdülselami Paşa, Süleyman Faik Paşa.

Aslında örgüt İttihatçılık anlamında dağılmaz ve sürer. Mustafa Kemal daha sonra bu örgütün çalışmalarını zararlı bulduğunu belirtecektir.

Malta sürgününün ardından toparlanma çalışmaları sırasında Karakol Cemiyeti büyük bir gedik verecektir. Bu istihbarat açığının adı, Mustafa Sagir'dir.

Karakol Cemiyetinin içine sızan İngiliz gizli servisi elde ettiği adamlarıyla Mustafa Sagir adlı ajanı Ankara'ya gönderir ve Mustafa

Kemal'i

öldürmekle görevlendirir. Bu konuda ortaya çıkan sorun, Ankara hükümetince

halledilir. Bu konuya ilerde Mustafa Sagir olayı içinde detaylı olarak

değininilecektir. Ancak grup resmen 1920 de dağıtılır. Bunun ardından oluşturulan Yavuz adlı grup Yüzbaşı Mustafa Muğlalı (daha sonra Orgeneral

ve Güneydoğu'da 33 vatandaşın sınır geçtiği iddiaları nedeniyle öldürülmesi olayının faili) tarafından bir süre daha faaliyetlerine devam

edecektir. Ancak yakalanacağını anlayan Muğlalı Eylül 1921 de İstanbul'dan

Anadolu'ya geçecektir.

İttihatçıların muhalif hareketleri ancak 1923'de milli mücadeleden sonra

bitirilebilecektir. Mustafa Kemal yine de bir yurt gezisi için gittiği

İzmit'te Ocak-Şubat 1923 de Kara Kemal'i çağırarak görüşmüş ve

İttihatçıların düşüncelerini sormuştur. Kara Kemal İttihatçıların dağınıklığını dile getirip, toparlamak için görev verildiğinde bunu yerine

getireceğini söylemiştir. Bunun üzerine eski Maliye Nazırı Cavid Bey'in

evinde bir kaç toplantı yapan İttihatçılar, bir muhalefet partisi olarak

ortaya çıkılmaması, ancak gelecek için bir parti programı yapılması kararı

almışlardır. Bu sırada Mustafa Kemal 14 Nisan 1923 de Anadolu Ajansı aracılığıyla yaptığı açıklamada hiç kimsenin İttihat ve Terakki adına

angajman almaya yetkili olmadığını belirtmiştir. Bu sırada Mustafa Kemal'in yakın çevresi de İttihat ve Terakki'nin kuruluşunda O'nun da

bulunduğunu dile getirmişlerdir. Aslında böyle bir şey yoktur. Daha sonra

ise Mustafa Kemal'e karşı tasarlanan İzmir suikasti nedeniyle suçlu olmadıkları bilinse de bazı İttihatçılar İstiklal Mahkemeleri'nce idama

mahkûm edilmişlerdir. Bu da İttihatçıların sonu olmuştur. Yani Karakol

örgütü o dönemde bir büyük gücün temsilcisi olmuştur. İttihatçılardan aldığı güç ile bu olaylara kadar siyasi ağırlığını hiç yitirmemiştir. Örgütün dağılması emrini veren otoritenin Ankara olduğu ve Mustafa Kemal'in bu örgüte karşı duyduğu güvensizliğin bunda etkili olduğu kesindir.

Bu arada, geride kalanlar küçük istihbarat, kaçakçılık, sabotaj

grupları

olarak çalışırlar. Bunlardan yine Kara Kemal tarafından kurulan Beşler

Grubu ile Hamza Grubu da faaliyetlerini sürdürürler.

ANKARA'NIN İLK GİZLİ SERVİSİ

Hamza grubu Ankara'nın olurunun alarak kurulan ve desteklenen ilk istihbarat grubudur. Daha sonra ortaya çıkan Felah Grubu'nun ilk çekirdeğini oluşturan Hamza Grubu 23 Eylül 1920 de faaliyete başlar. Kurucusu Kurmay Yarbay Çopur Neşet Bora Bey'dir. Neşet Bey daha önce de

Molteke adlı bir başka gizli teşkilat kurmuştur. Grup ihtiyat kuvvetlerini

barındıran 2 alt birim daha oluşturur. Bunlar Ferhad ve Kerimi adlarını

alırlar. Herhangi bir tehlike anında Hamza Grubunun yerine Ferhad Grubu onun da bertaraf olması durumunda yerine Kerimi Grubu geçecektir.

Grubun adı son olarak 31 Ağustos 1921 de Felah Grubu olarak değiştirilir.

Bütün bunlar iz kaybettirme ve yanıltma amacıyla yapılan şekli değişikliklerdir. Grupların örgütleri Kurtuluş Savaşı sonuna kadar faaliyet halinde olacaktır.

Hamza grubuna bağlı olan yapıya göz attığımızda, o dönemdeki gizli servislerin çalışma şemalarını da görmek mümkün olmaktadır. Bunlar şöyle

örgütlenmişlerdir:

1. Şube Müdürü: "Yıldız" kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Seyfettin Bey'dir. (Tüm.Gen.Düzgören) Bu şubenin görevi Yunan Ordusunun teşkilat

ve hareketi hakkında istihbarat toplamaktır.

2. Şube Müdürü: "Fuat" kod adıyla anılan Muhabere Yüzbaşı Hilmi Bey'dir.

Genelkurmayca öngörülen teknik ekipmanı sağlamak, siparişleri ve satınalmaları gerçekleştirmektir.

3. Şube Müdürü: "Ay" kod adıyla görev yapan grup komutanı Neşet Bey'dir.

Saray çevresi ve düşman karargahları ile ilişkileri konusunda bilgi toplamak bu şubenin görevidir. Bu şube ayrıca kontrespiyonaj yani casus

avcılığı yapmakla da görevlidir. Bu şube ayrıca Anadolu'ya geçişleri

kontrol altında tutan ve sağlayan birimdir aynı zamanda.

4. Şube Müdürü: "Güneş" kod adıyla anılan Kurmay Yüzbaşı Ekrem Bey'dir (Korgeneral Ekrem Baydar). Bu şube istihbarat için gerekli teknik elemanları bulmak, İstanbul ve dış ülkelere alınacak malların alımı ve

Anadolu'ya geçirilmesi, İstanbul hükümetinin satmaya çalıştığı

silahları

olarak Anadolu'ya geçirmek ve hesapları tutmakla yükümlüdür. Ankara'dan gruba gönderilen kuryeler İstanbul Yemiş İskelesi, Limoncu Han,

Dillizade yazıhanesinde Ali Bey ile temas kuruyorlardı.

HAMZA GRUBUNDAN GENEL KURMAYA RAPOR

1 Aralık 1920 tarihli raporda Hamza grubunun faaliyetleriyle ilgili olarak

Genel Kurmaya şu bilgiler aktarılıyordu:

İstihbarat çalışmaları: İngiliz ve Yunanlılar hakkında gerekli bilgilerin

alınabileceği kişilerle işbirliğinin sağlandığı, ayrıca bir kurmay subayın

İzmir'e gönderileceği, Manisa'ya gönderilecek bir ajanın daha denendiği

kaydediliyordu. Askeri basımevindeki bütün yazılı evrakların grubun

ardiyelerine taşındığı, Ankara'nın istediği haritaların alındığı haber

veriliyordu.

Personel işleri: "Grup, kurulduğundan bu yana geçen 2.5 ay içinde Anadolu'ya 40 subayın geçişini sağlamıştır" denilen raporda, çalışmalarına

muhalefet olan bazı inzibat subaylarının da değiştirildiği bildiriliyordu.

Mühimmat ve silah işleri: Büyük miktarda silah ile silah yapımı için

tezgah fabrikalardan ve depolardan kaçırılmıştı. Bunlar Anadolu'ya geçiriliyordu. Daha büyük silah tezgahlarının kaçırılması için İmalat-1

Harbiye Müdürü'nün değiştirilmesine çalışıldığı kaydedilen raporda Fransızların Rusya'ya gönderdikleri bazı silahların Vrangeli ordusunun

bozguna uğraması nedeniyle karaya çıkarılmadan İstanbul'a geri döndüğü

belirtilerek bunlardan yararlanma olanaklarının araştırıldığı kaydediliyordu. Raporda 2.5 ay içinde 43 makinalı tüfek kapak takımı, yedek parça ve aletleriyle iki adet batarya, 15 top dürbünün Ankara'ya gönderildiği, bunlara ilaveten 7 adet makineli tüfek ve 15 kilo kapsülün

de yola çıkarılmak üzere hazırlandığı belirtilmiştir.

Örgüt, İzmir'e silah götürdükten sonra dönüşte İngilizlere yakalanan bir

motorcunun üzerinde çıkan belgelerden ve sonrasında İngilizlerin yaptığı

soruşturmalar sonucunda açığa çıkartılmıştır.

Bu grubun elemanları şu adlardan oluşmuştur:

Binbaşı Mehmet Dursun, Yüzbaşı Hüseyin Vehbi, Binbaşı M. Bahattin Sakman,
Yüzbaşı M.Cemal Emsal, Yarbay Salih Zeki, Yüzbaşı Ziya, Yarbay Eyüp Durukan, Binbaşı Mehmet Bilal Alpagut, Yüzbaşı İsmail Kemal Altuğ, Yüzbaşı
Şükrü Öztikmen, Yüzbaşı Ömer Sabri Akan, Üsteğmen Osman Nuri İnceler, Binbaşı Mustafa Reşit, Binbaşı Hasan Fehmi, Yüzbaşı Hasan Tahsin, Üsteğmen
Hüseyin Hüsnü Uygur, Yüzbaşı Mehmet Emin Burat, Üsteğmen Rasim Akyaşar,
Teğmen Ethem Olcay, Albay Esat, Binbaşı Mahmut Hakkı, Yüzbaşı Mehmet Cemal, Necati (Ermeni asıllı-İngiliz istihbaratında görevli ajan), Efdal
(Ermeni asıllı İngiliz istihbaratında görevli ajan), Mustafa Rıza (İngiliz
İstihbaratında görevli ajan), Yüzbaşı Halit (İstanbul Fransız Karargahında
İrtibat subayı), Yüzbaşı Kemal (Fransız karargahında irtibat subayı),
Revandizli Mahmut Paşa, Abidin Bey, Himmetzede Hüsnü, Hasan Rıza Soyak,
Necmettin Bey, Yüzbaşı İsmail Hakkı, Teğmen İbrahim, Üsteğmen Rıfat, Yüzbaşı Cevdet, Teğmen Kerim, Üsteğmen Gözlüklü Ziya, Binbaşı Seyfi, Binbaşı Aziz Hüdai, Binbaşı Hasan Hilmi, Yüzbaşı İbrahim Derviş Görsoytrak.

MUSTAFA KEMAL TEŞKİLAT-I MAHSUSACILARI TOPLUYOR

Uzun tartışmaların sonunda, bir türlü istenilen noktaya çıkartılamayan ve
açığı giderek daha fazla duyulan istihbarat çalışmalarında yeni bir yapılanma için Mustafa Kemal'in oluruyla Fevzi Çakmak Paşa Teşkilat-ı
Mahsusa'nın son başkanı sıfatını taşıyan Hüsamettin Ertürk'e ulaşır. Ertürk Samsun'da bulunduğu sırada 25 mart 1921 de Çakmak'tan gelen yazılı
emir üzerine Ankara'ya gelir. Burada kendisine oluşturulmak istenen gizli
teşkilat hakkında bilgi verilir ve bunu kurması istenir. Bunun üzerine
Ertürk adı Müsellah Müdafaa-i Milliye Grubu olarak belirlenen teşkilatı
oluşturmak üzere harekete geçer. Mim Mim Grubu olarak da adlandırılan bu
oluşum, öncelikle İstanbul'daki dağınıklığı toparlayacak, ardından da
Karakol Örgütünden kalan örgütlerin çalışmalarını da bir çatı altında toplayarak sona erdirecektir.
Örgüt, İstanbul'da büyük bir ajan ve haber ağı kurmayı başarır.

Saray'dan
ve düşman karargahlarından düzenli bilgi akışı sağlanır, Ankara
olaylardan
hızla haberdar edilir. İstanbul örgütünün kurulması görevini
Topkapılı
Mehmet Bey'e veren Hüsamettin Ertürk, Ankara'nın direktifleri
doğrultusunda başkanlığa Süvari Esad Bey'i getirir. İstanbul'da
örgüt çok
başarılı iken Esad Bey'in İstanbul Valiliğine tayini örgütten
kopmalara
yolaçar. Ancak örgüt, çalışmalarına devam eder. En önemli görevi
silah
sevkiyatı olan örgüt, bunda başarılı olur. Özellikle önce İtalyan
sonra da
Fransızların İngilizlere karşı olan tutumlarından yararlanan örgüt
bu
ülkelerin gizli servislerinin yardımıyla Anadolu'ya silah sevkini
başarıyla sürdürür.
KARAKOL örgütünün çalışmalarıyla ilgili olarak Mustafa Kemal'in bir
dönem
çok yakınında bulunan, ancak daha sonra adı bazı yolsuzluk olaylarına
karıştığı için araları açılan ve Atatürk'e karşı girişilen İzmir
suikasti
nedeniyle, yargılanıp idam edilen Kurtuluş Savaşı'nın
kahramanlarından
Miralay Mehmet Arif Bey (Ayııcı Arif lakabıyla da tanınırdı. Bu lakap
kendisine yanından ayırmadığı ayısı nedeniyle verilmişti) anılarında
şunları dile getiriyor:
AYICI ARIF GİZLİ SERVİSLERİ ANLATIYOR
" İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden önce Sivas eski mebusu
Kara
Vasıf Bey'in girişimleriyle İstanbul'da gizli olarak bir cemiyet
(Karakol Cemiyeti) kurulmuş ve bu cemiyet İstanbul'un itilaf
devletleri
tarafından işgaline kadar övgüye değer bir biçimde çalışmıştır.
Anadolu milli hareketine yardım işinde, adı geçen cemiyet, görevini
hakkıyla yapmış ve taşıma işini ustaca yönetmiştir. Harbiye Dairesi
Başkanı Kurmay Albay Ömer Lütfi Bey (Yenibahçeli) ve silah (piyade
ve
makinalı) Şubesi Müdürü Kurmay Binbaşı Naim Cevad Bey'in yurtseverce
yardımları ve İstanbul halkının (Mavnacılar, Hamallar, Arabacılar,
Gümrük,
Deniz Yolları ve Polis) memurları ve çalışanlarının fedakarca
çalışmaları
sayesinde Ferid Hükümeti'nin ve İngilizlerin kontrolleri altında
bulunan
ambar ve depolardan geceleyin aşırarak suretiyle muhtelif tarihlerde

İstanbul'dan (56 bin mekanizma, 320 makinalı tüfek, 1500 tüfek, bir batarya top, 2000 sandık cephane, 10 bin takım elbise, yüz bin giyim, nal ve mih, 15 bin matara, bin tona yakın malzeme ve çeşitli askeri eşya)

Anadolu'ya geçirilmiştir.

Zonguldak tüccarlarının kiralarında bulunan Fransız bandıralı Kornilof,

Mecda ve Vovesta vapurları ile İstanbul'dan İnebolu'ya ve Samsun'a yapılan

muhtelif seferlerde bir çok askeri malzeme ve askeri eşya gönderilmiş ve

taşınmış ve bu göndermede adı geçen vapurlarda komiserlik görevini yapan

deniz Yüzbaşılığından emekli Gelibolu'lu Mehmet Kaptan ile emekli İsmail

Hakkı Kaptan'ın ve arkadaşlarının bir çok fedakarca hizmetleri olmuştur.

Sakarya Savaşı sırasında Trabzon'dan bir motora yüklenip gönderilen ve

Fatsa açıklarında batmak zorunda kalan 4 adet seri ateşli 5,10'luk toplarımızın tahliyesi ve Yunan donanmasının Karadeniz'deki faaliyetlerine rağmen Giresun'dan (Osman Ağa) alayının acele olarak Samsun'a nakli hususunda adı geçen kaptanlarla maiyetlerindeki Türk tayfalarının yurtseverce çalışmaları anılmaya değerdir.

Teşkilat hususunda Muğlalı Yarbay Mustafa Bey, Emekli Topçu Binbaşı İhsan Bey, (Cebel-i Bereket Mebusu) Jandarma Binbaşı Remzi Bey, Üsküdarlı Hoca Naci Efendi, Yüzbaşı Dayı Mesut ve Yenibahçeli Şükrü Bey'lerin çalışma ve çabaları anılmağa ve kaydedilmeye değerdir.

Bu

arada Merkez Telgraf Haberleşme Memurlarından özellikle Halit Efendi'nin

fedakarca hizmetleri de anılmaya değerdir.

İstanbul'un itilaf devletleri tarafından işgali üzerine Karakol Genel Merkezi faaliyetlerini durdurarak üyelerinin büyük bir kısmı

Anadolu'ya

geçmiştir.

İstanbul'da taşımacılık ve satınalma işleriyle uğraşmak üzere daha sonra

(Hamza ve Felah) daha sonra M.M. Grupları kurulmuş ve Anadolu'ya bir çok

eşya, telefon malzemesi ve topçu malzemesi göndermişlerdir.

Yunanlıların

İstanbul'a yapacakları taarruz söylentileri üzerine (Müdafai Milliye)

adıla askeri bir grup daha kurulmuş ve (M.M.) grubuyla işbirliği ederek

İstanbul ve çevresinde kuvvet kazanmış ve halktan bir kısmına silah dağıtmışlardır.

İstanbul'un itilaf devletleri tarafından işgali üzerine, Üsküdar yoluyla

Anadolu'ya geçirilecek kişilerin geçişini kolaylaştırmak amacıyla başlangıç Üsküdur'da olmak üzere bir menzil hattı kurulmuş ve bu menzil

hattının Anadolu içindeki görevlerini Yüzbaşı (1925'de Binbaşı) Dayı Mesut

ve Yeni Bahçeli eski mebus Şükrü Bey'ler ile Maltepe Atış okulundan Yüzbaşı (1925'de Binbaşı) Fehmi ve Hulise Bey'ler üstlenmişler ve bir çok

önemli saygıdeğer kişiyi Anadolu'ya geçirmeyi başarmışlardır.

Bu heyet daha sonra Kocaeli Kuvayı Milliye örgütüyle de meşgul olarak 24.Tümen Kumandanı Yarbay Atıf Bey'in emir ve talimatı dairesinde pek önemli hizmetler yapmışlardır.

Kocaeli Kuvayı Milliye kumandanlığını Dayı Mesut Bey üstlenmiş ve Fehmi

Bey'de Yavuz takma adıyla Adapazarı Milli Taburunu kurmuş idi.

İzmit çevresinde İngiliz ve Yunanlıların yardımlarıyla lanet edilecek

işler yapan ve bir çok müslümanın kanını akıtmış olan Gönüllü Ermeni Alayı

Kumandanı Kaptan Tanik Çetesine Aslan Bey köyünde bir gece baskını yapan

Yavuz Bey, 500'ü aşkın Ermeni çetesini bütünüyle yok etmiştir"

FRANSIZLAR İNGİLİZLERE KARŞI

Fransızlar Kurtuluş Savaşı sırasında özellikle İngilizlere karşı bir tutum

sergilerler ve Anadolu'yu işgale birlikte başladıkları İngiltere ile yollarını ayırırlar. Fransa parçalanın Osmanlı'dan daha fazla maddi ve

manevi miras ister. Ama İngiltere ona bu kadar bonkör davranmamaya kararlıdır. İngiltere bu amaçla hemen gizli servislerini ve casuslarını

devreye sokar. 23 Mayıs 1919 tarihinde toplanan ve Osmanlı'nın İtilaf

Devletleri arasında mandeterliklerle paylaşırılıp, köleleştirilmesi

sorunu, Paris Konferansı'nda uzun uzadıya tartışmalara yol açmıştır. Parçalanma kesin karardır. Ama bu parçalanmadan herkes ne kadar pay alacaktır, sorun budur. İngilizlerin oyunları sonucu pay isteyenlerin

sayısı giderek artar.

31 Ocak 1919 da Emir Faysal Suriye, Irak, Cezire, Hicaz, Yemen'in de dahil

olacağı Arap topraklarının bağımsızlığını istemesi, 26 Şubat'ta

Ermenilerin Kilikya, Maraş Sancağı, Erzurum, Bitlis, Van, Diyarbakır, Harput, Sivas, Trabzon'un kıyı şeridi gibi toprakların Türkiye'den ayrılarak İtilaf Devletleri'nin himayesi altında kendilerine verilmesi ve 20 yıllık bir manda ile yönetilmelerini istemeleri, Kürtlerin Diyarbakır, Harput, Bitlis, Musul, Urfa sancaklarını kapsayan bağımsız bir Kürdistan talep etmeleri, hiç hesapta olmayan, yeni ortakları gündeme getirmiştir.

Bu da işgali birlikte başlatan büyük devletlerin kavgalarını açığa çıkartır. Özellikle Emir Faysal'ın bağımsızlık talebi Suriye'deki çıkarları açısından Fransa'nın hoşuna gitmez. Üstelik Suriye'nin kurulacak olan Arap Federasyonu'nda yer alacak olması 1916 da varılan paylaşım anlaşması Sykes-Picot'a ters düşmektedir. Zira bu anlaşmaya göre sadece Halep, Şam, Musul üçgeninde bir Arap Konfederasyonu'nun kurulmasına izin verilmiştir. Suriye sorunun yanı sıra Kürtlerin de bu anlaşmayla Fransa'ya verilmiş bulunan bölgeye (Musul, Urfa) göz dikmiş olmaları, Fransızlarla İngilizlerin arasını açmıştır. Kürtlerin taleplerinin yaratıcısı İngilizlerdir. İngilizler bu amaçla bir Kürt-İslam ayaklanmasının mali ve ideolojik temellerini de hazırlamaktadırlar. Casusları bu işle görevlidir. İngiltere Birinci Dünya Savaşı sırasında kendilerine yardımcı olmaları durumunda Araplara bağımsızlık vereceği sözünü vermiştir. Ancak bu sözde yer alan ve petrol bölgeleri üzerinde egemen olan Musul konusunda pişmandırlar. Kürtleri kışkırtarak bu bölgeyi geri almak istemektedirler. Bunda da başarılı olurlar. Kürtleri de Araplara yaptıkları gibi bağımsızlık sözüyle kandırır ve amaçlarına uygun bir şekilde kullanırlar. Sonuçta İngilizler bu çalışmalarının semeresini 15 Eylül 1919'da bir gizli sözleşme ile Musul'u yeniden geri alarak görürler.

Fransa gerek Ermeni, gerek Kürt isteklerinin arkasında İngilizlerin bulunduğunu bilmektedir. Bu kavgada İngilizlerin kazığını çokça yediğini düşünen Fransızlar özellikle Suriye konusunda taviz vermek istememektedirler. Bu nedenle de bir manevra ile Osmanlı toprak bütünlüğünün çok parçalı olmasına karşı tutum takınırlar. Bu daha sonra

İngilizleri baltalamak için yapılan diğer eylemelere kadar uzanacak bir

başlangıç olur.

MUSTAFA KEMAL'İN İTALYANLARA OYUNU VE YENİ GİZLİ SERVİS: MİM MİM
İtalyanlar ise Mustafa Kemal'in akıllıca oynadığı bir oyunun sonunda
15

Haziran 1920' de İngilizlere ve Fransızlara kazık atmak amacıyla
Türkiye'deki madenlerin imtiyaz hakkını tek başlarına alacakları
vadine

kanarak, Mustafa Kemal ile bir gizli protokol imzalarlar. Bu protokol
İtalyan Başbakanı Kont Sforza'nın yakın arkadaşı Kont Fago ile
Mustafa

Kemal arasında imzalanır. Buna göre İtalya, Ankara Hükümeti' ne 4
milyon

Türk Lirası borç verecektir. Ayrıca Yunanlıların Anadolu'da
yayılmasını

engelleyecektir. Buna ek olarak da Ankara Hükümeti' nin yurtdışından
getireceği silah ve cephanelerin Ankara' ya indirilmesini
engellemeyecektir. Büyük miktarda cephaneyi Antalya, Zonguldak,
Ereğli

ve Bartın'da Rossi şirketi gemileriyle Türklere teslim edeceklerdir.
Bu

durum Fransız gizli servisine o zaman saptanmıştır. Ancak sonuçta
Mustafa

Kemal'in bu oyunu sayesinde İtalyanlardan sonuna kadar
yararlanılmakla

kalınmamış, Türkiye'deki ekonomik ayrıcalıklarının gittiğini sanan
Fransızlar bunun bir adım önüne geçmek için çabalarken İngiliz,
Fransız ve

İtalyan güç birliği ağır yaralar almıştır.

3 Mayıs 1921' de TBMM hükümeti, "Mim Mim" teşkilatını resmen tanır.
Örgütün başarısı nedeniyle Kurtuluş Savaşı sonrasında elemanları
hükümetçe

ödüllendirilmiştir. "M.M" Grubu'nun teşkilat yapısı ve
elemanlarının

dökümü şöyledir:

M.M Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Tuğ General İhsan Sökmen Paşa.

Üyeler:

Harbiye Nazırı Yaveri Yarbay Kamil, Polis Şube Müdürlerinden
Üsküdarlı

Sadi Bey, Maliye Nezareti Memuru Seyfi Bey, Tasviri Efkar Gazetesi
Sahibi

Ebuzziya Velid Bey, Yedek Üye Kavalalı İbrahim Paşazade Hüseyin Bey
ve

Kavala Eşrafından İbrahim Bey.

Topkapı Şubesi Kurucuları:

Albay Hüsamettin Ertürk (Ankara'nın dışındaki örgütün kurucusudur)

Yüzbaşı

Emin Ali, Deniz Yüzbaşı İsmail Hakkı, Mehmet Çetin, Topkapılı Mehmet, Topkapılı İhsan, Serezli Niyazi, Yarbay Erzurumlu Kemal Koçer.

Beyazıt Şubesi Kurucuları:

Albay Besim, Yarbay Mustafa Muğlalı, Nidayi Paşa

Eminönü Şubesi Kurucuları:

Binbaşı Şevket, Binbaşı Asım, Teğmen Muhlis.

M.M Grubu Elemanları:

Yüzbaşı Ahmet Muhtar, Binbaşı Kadri, Yüzbaşı Ali Şefik, Binbaşı Ömer Lütfü

Süman, Yüzbaşı Rıfat Akyol, Yüzbaşı Hayrettin Güvener, Binbaşı Sami Tatlıdil, Binbaşı Ali Rıza Sezener, Yüzbaşı Ali Hıfzı Demiroğlu, Yarbay

Talat Ustabaşı, Binbaşı Aysun Özden, Yüzbaşı Seyfettin, Yüzbaşı İhsan,

Üsteğmenler Ahmet Sadi duruma, Mithat Sanal, Muhlis Erdener, Halil İbrahim

Ünalan, Teğmen Recai Elden, Binbaşı M. Tefvik, Binbaşı Hakkı, Yarbay Hüseyin Hüsnü, Yarbay Yusuf İzzettin, Yüzbaşı Rıfat Sivri Hisarlı, Binbaşı Cemalettin, Yüzbaşılar Ali Şevket Turgut, Kamil Kuter, Halil

Okay, Adil Hikmet M., Ali Atabey, Binbaşı Osman Şükrü, Binbaşı M. Bilal

Alpagut, Yüzbaşı İsmail Sezai Güral (İzmir MM), Yüzbaşı Rüştü Toper,

Binbaşı Ali Saffet, Binbaşı Hakkı, Yüzbaşı Hüsamettin, Teğmen M. Tefvik,

Yüzbaşı Mehmet Fahrettin Binişin, Yüzbaşı Ahmat Şükrü, Yüzbaşı Ahmet Zeki,

Üsteğmen Raşit.

M.M Grubuna Yardımcı Olanlar:

Ziya Paşa (İstanbul Harbiye Nazırı), Albay Beşiktaşlı Hilmi (Levazım Dairesi'nden), Albay İzmir'li Hüsnü, Kayyum Ahmet, Yüzbaşı

Abdülvahap,

Yüzbaşı Zeki, Yüzbaşı Bilal, Sadık Bey (Sayıştay Denetçisi), Nihat Bey (

Sayıştay Denetçisi), İsa Bey (İçişleri Bakanlığı Saymanlık Müdürlüğü),

Beylerbeyli Avni Bey (Maliye Tahsil Şubesi Memurlarından),

Beylerbeyli

Zühtü Bey (İstanbul Gümrüğü Memurlarından), Hacı Tefvik (Gezici Postacı),

Arap İhsan Bey (İstanbul Telgrafhanesi Müdürü), Hacı Mümtaz Bey (İstanbul

Telgraf Yollama Memurlarından), İstanbul Telgraf memurlarından Cevat,

Edip, İsmet Beyler, Telgraf Hat Memurları Koca Mehmet Bey, Yaşar Bey,

Topkapılı Cemal Bey.

M. M Grubu Genelkurmay'ın emirleri doğrultusunda :

A-Müdafayi Milliye Grubu

1- İstihbarat sağlanması

2- Fesat cemiyet mensuplarının saptanması

3- Silah, cephan ve malzeme tedariki ve Anadolu'ya sevki

B- Müdafai Milliye Teşkilatı:

1- Propaganda

2- İstanbul'daki müslüman Türkleri azınlık çetelerine karşı korumak

3- Verilecek emirlere göre baskınlar ve tahripler yapmak üzere ekipler

teşkil etmek;

şeklinde çalışmalarını yürütmüştür.

Hüsamettin Ertürk anılarında Mim Mim grubunun faaliyetlerini savaş sonrasında da sürdürdüğünü anlatmaktadır. Örneğin ikinci dönem milletvekili seçimleri sırasında grubun Mustafa Kemal'in emriyle, bir

kısım milletvekilinin İstanbul'da seçimleri kazanması için çalışmalar

yaptığını aktarır. Örgüt Ankara'da Sovyet ajanlarını da izlemiş, Yeşil

Ordu ve Türkiye Komünist Fırkası soruşturmalarında aktif olarak çalışmıştır. Ancak örgütün fiilen ortadan kaldırılışı İstanbul'un kurtuluşundan sonra 5 Ekim 1923' de olmuştur.

BİR AJAN ANLATIYOR

Hüsamettin Ertürk anılarının yeraldığı ve Samih Nafiz Tansu tarafından

kaleme alınan ' İki devrin perde arkası ' adlı kitapta (Hilmi Kitapevi yayınevi 1957 İstanbul) olayların gelişimini, istihbarat faaliyetlerini

ve kendi serüvenini özetle şöyle dile getirmektedir :

" Enver Paşa İngilizlerin Intelligence Service'i gibi bir gizli teşkilata

Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasından az önce ihtiyaç duyarak, Harbiye Nezareti' ne bağlı bir Teşkilat-ı Mahsusa kurmuştur. Umuru Şarkıye adı da

verilen teşkilatın gayesi, o zamanlar çeşitli memleketlerde propaganda

yapmak, askeri sırları ele geçirmek, bütün islamıları ve Türkleri ayaklandırıp bir imparatorluk bayrağı altında birleştirmekti.

İttihat ve

Terakki idarecileri, bu işleri organize etmek için, çeşitli tedbirler

almışlar, yüzlerce islam büyüğü mücahidi İstanbul'a davet ederek bunların iâşe ve ibadelerini deruhte etmişlerdi. Enver Paşa bu teşkilatın

başına evvela Süleyman Askeri Beyi, sonra Ali Başhampa Bey'i,

teşkilatın

lağvından az evvel de Hüsamettin Ertürk'ü getirmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa'

ya büyük ümitler bağlayan İttihat ve Terakki, Birinci Dünya Savaşı başlarken ve bütün savaş boyunca gerek islam memleketlerinde gerek Türk

diyarlarında çeşitli hareketler ihdasına, isyanlar tevlidinde muvaffak

olmuştur. Savaşta mağlup olmamız üzerine ve mütarekeden önce Türkiye'den

ayrılırken, Enver Paşa teşkilatın garp devletlerine karşı resmen lağvedilmesini, fakat gerçekte resmen devam etmesini tavsiye etmiştir.

Sadrazam ve Harbiye Nazırı Müşir İzzet Paşa, Teşkilat-ı Mahsusa'nın müstemlekelerde itilaf devletleri aleyhine çalışmış olması dolayısıyla,

bahis konusu devletlerin bunun lağvını ve elindeki silah ve cephanenin de

teslimini istediklerini Hüsamettin Ertürk'e bildirmiş, Ertürk emrin birinci kısmını yerine getirerek, tecrübeli Teşkilat-ı Mahsusacıları İstanbul'dan Anadolu'ya sevk etmiş, silah ve cephaneleri de keza Anadolu'ya göndermek için gayret sarfetmiştir. Teşkilat-ı Mahsusa'nın

lağvından sonra, Atatürk'ün ve Fevzi Çakmak'ın tensibi ile, Ankara'da M.M

(Müdafî Milli İstihbarat) Grubunu kuran Ertürk o zaman grubun gayesini

şöyle tesbit ve tarif etmiştir:

' Milli orduya taazzuv ettirmek için İstanbul'daki askeri ambarlardan

esliha, mühimmat, levazım ve techizat elde etmek'

1921 yılı başından itibaren barış akdine kadar önemli siyasal meselelerde

büyük hizmetler etmiş olan MM Grubu, istihbarat ve propaganda konularında da çalışmış, bir çok casusluk olayını meydana çıkarmıştır."

Bu casusluk çalışmaları sarısında en önemli konulardan biri daha önce de

değindiğimiz gibi Anadolu'ya silah sevkiyatıydı. Bu konuda İngilizlerle

büyük bir kavga veriliyordu. Ancak Fransızlar Anadolu'daki İngiliz egemenliğine kendi çıkarları açısından karşı oldukları için, zaman zaman

Türk gizli örgütlerine yardım etmişlerdir. Fransızlar parçalanmış bir

küçük Asya'nın İngilizlerin eline düşmesini istememekteydiler.

FRANSIZLARLA BİRLİKTE İNGİLİZLERE CASUSLUK DERSİ

İstanbul bütün bu çekişmelerin ve fırtınaların ortasındadır. İngiliz gizli servisinin İstanbul'daki liderlerinden Binbaşı Hey 1921 yılının sıcak bir yaz günü Fransız servisinin ikinci bürosunun şefi albay Blanc'ın yanındaki Türk kadınla, Tokatlıyan' da ne yaptığını merak etmiştir. Kadın oldukça güzeldir. Sadık arkadaşı Cengiz'den kadının kimliğini öğrenmesini isteyen Hey, Blanc'ın Anadolu'ya silah kaçırdığını biliyordur. Ve tetikte beklemektedir. Sonunda istediği yanıt Cengiz tarafından kendisine aktarılır: Tokatlıyan Oteli'nin terasında Albay Blanc ile oturan kadının adı Cemile Hanım'dır. Türkiye'nin eski Atina Büyükelçisi' nin kız kardeşidir. Maçka'da oturur ve 26 yaşındadır. Kadın, Blanc ile eğlenmemekte, görevini yerine getirmektedir. Görevi Blanc ile Anadolu' ya yapılacak silah sevkiyatını konuşmaktır. Binbaşı Hey olayı anlamıştır. İngiliz servisi alarma geçirilir. Fransız Albay silah sevkiyatında yakalanacaktır. Tabii Cemile Hanım' ında gözünün yaşına bakılmayacaktır. İngiliz ajanları Boğaza doğru yolalan görünüşte masum bir Fransız Şilebini belirlemişler ve gözaltına almışlardır. Şilebin kaptanı ile Cemile Hanım arasındaki bir görüşme de İngilizlerce saptanmış ve bir kısmı dinlenmiştir. Boşaltma ertesi gece yapılacaktır ve Cemile'nin ı ışık işaretleri Fransızlara yol gösterecektir. İngiliz Binbaşı Cemile'nin göz hapsine alınmasını ve sıkı bir şekilde izlenmesini ister adamlarından. Beklenen gün gelmiştir. Hey ve aynı teşkilattan albay Maxfield o gün Tarabya Palas'ın bahçesinde diğer ajanlarla birlikte Cemile Hanımın çıkışını beklemektedirler. Cemile gece saat 21.00 da otelden süzülerek, kapıda kendisini bekleyen arabaya yönelir. Fırtına vardır. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağmaktadır. Otomobilin şoför koltuğunda albay Blanc'ın bir adamı vardır. Otomobil hızla hareket eder. Arkasında İngiliz gizli servisinin araçları bulunan Fransız otomobili İstanbul'un eski mahallerinden birinde Albay Blanc'ın randevu yeri olarak kullandığı bir evin önünde durur. Cemile

koşarak eve girer, bir kaç dakika sonra çıkar. Takip yağmura, bozuk yollara karşın son sürat devam eder. Bu sırada Boğazdaki Fransız şilebi

bütün lambaları sönmük olarak karanlıkta yol alır. Cemile kıyaya varır, bir

süre sonra Cemile ile şilep arasında beklenen ışık işaretleri başlar. Cemile'yi takipteki 4 İngiliz arabasındakiler inerler ve üzerlerine yağın

yağmura aldırmadan siper alırlar.

Binbaşı Hey müdahaleye hazırlanırken üzerlerine çevrilen ışıldağın aydınlatmasıyla irkilir. Bu sırada yaylım ateş başlamıştır.

İngilizler

karşılık verir. Bir süre devam eden ateş sırasında işabet alan ışıldak kırılır. Silahlar susar. Hey'in arabaları mahvolmuştur. Cemile'nin arabasına doğru koşar, öfkeyle bağırmaya başlar. Şöför gayet soğukkanlı

kendisinin bir Fransız olduğunu ve arabada da bir Türk diplomatın kızkardeşinin bulunduğunu belirterek, "Ben hanımın şoförüyüm.

İşıldağımızı

neden kırdınız" diye sorar. İngiliz' in şaşkın bakışları arasında şoför

devam eder:

"Bizim hanımın romantik kaprisleri vardır, bir Fransız gemisinde kaptan

olan sevgilisine, projektörün ışıklarıyla veda edeceğine söz vermişti.

İşte kırdığınız o projektördür."

Hey, sıırılsıklam bir durumda, ne yapacağını bilemeden herkesi gözaltına

alıp, yaralı adamlarını toplayıp merkezine döner. Cemile' yi bir büroya

alır. Aydınlık odada Cemile hanımın pecesini kaldırır. Önce sararır, sonra

morarır. Karşısında Blanc'ın ortağı Cemile değil, adının Ahmet olduğunu

gülerek söyleyen bir Arap durmaktadır. İngilizler için iş işten geçmiştir.

Cemile Hanım bir başka sahilde boşalttığı silahları çoktan Anadolu yollarına çıkarmıştır bile.

Bu ve benzeri olaylarla ve can alıp can vererek devam eden mücadelede gizli teşkilatlar hep odakda yeralırlar...

İNTİKAM İÇİN ÖLDÜRÜLEN HAIN

M.M Grubunun İstanbul'da gerçekleştirdiği bir intikam olayı da çok önemlidir.

Manyas Eşenli Çerkes Yusuf Bey, Çerkes Ethem'in karargahında divanı harp

üyesidir. Atatürk ve Rauf Orbay'ın yakından tanıdığı ve sevdikleri

bir

kişidir. Sivas kongresine delege olarak katılmıştır. M.M Grubu' nun çalışmalarına aktif olarak katılır ve bazı olaylarda onları yönlendirir.

Ankara ile İstanbul arasında gidip gelen ve olayların çözümünde çok etkili

olan Yusuf Bey daha sora Adapazarı, Bolu, Hendek çevresinde, Milli Mücadele'nin teşkilatlanması için çalışmalar yapmıştır. Uzun yıllar

İstanbul ile Kuvayı Milliye karargahları arasındaki irtibatı sağlayan

Yusuf Bey, kendisini tanıyan ve çekinen Anzavur Ahmet Paşa ile

(Ayaklanan) peşindeki İngiliz istihbaratını bir ara atlatamayacak duruma

gelir ve Salihliye çekilir.

Ancak kendisinin uzmanlığı ve iyi bir istihbaratçı oluşu, kaynakları ve

olayları tanımadaki ustalığı onu yeniden göreve getirir. Ankara, kendisinden önemli bir işin halli için önce Adapazarı-Bolu havalisine,

ardından da İstanbul'a gitmesini ister. Adını, kılığını değiştiren Yusuf

Bey İstanbul'da Özbek Tekkesi Şeyhi olan Ata Efendi'ye gider. Ata Efendi

milli mücadele yıllarında M.M grubu ile Ankara arasındaki haberleşmede ve

İstanbul'daki yardımlaşmada etkin olan cesur ve inanmış bir kimsedir. Ata

Efendi tekkede silahların saklanması ve Anadolu'ya hem insan hem de silah

sevkinde önemli rol oynamıştır. Yusuf Bey İstanbul'da önce Ata Efendi' ye

uğramış ve kendisine Kuvayı Milliye'nin isteklerini aktarıp yardım talep

etmiştir. Bu istekleri Ata Efendi tarafından kabul edilir. Ayrıca Yusuf

Bey'in Adapazarı-Bolu mıntıkasındaki çalışmalarına ilişkin bilgileri de

alarak M.M grubunun emin elemanları aracılığıyla Anadolu'ya aktarır. Bu görüşmenin ardından Yusuf Bey, İstanbul'da silah bulmak ve bunların

Anadolu'ya geçişini organize etmek için temaslarda bulunmaya devam eder.

Sirkeci'de bir dostuyla gazinoda konuşurken peşindeki Anzavur'un adamlarından Şah İsmail tarafından uzun süren bir takibin sonunda şehit

edilir. Yusuf Bey'in M.M Grubuna dahil olan yanındaki dostu da ağır

yaralanır. Yusuf Bey'in ölüm haberini de Anadolu'ya yine Şeyh Ata Efendi

ulaştırır.

Yusuf Bey'in bu şekilde öldürülüşü, gizli örgütü intikam için biler. Bu

ölüm haberini teşkilatla iyi ilişkiler içindeki Hakimiyeti Milliye gazetesi "Vatan uğrunda hayatını feda eden şehitin intikamı elbet alınacaktır" diye verir. Aslında bu bir sinyaldir. Olay, İngilizler ve

onların işbirlikçileri, ajanları ile M.M Grubu arasında bir kan davasına dönüşür.

Yakalanan katil İngilizlerin araya girmesi ve Yusuf Bey'in kimliği nedeniyle göstermelik bir duruşma sonucu bırakılmak üzere hazırlanır.

İngilizler bu olay için Babı Ali'ye Yusuf Bey için nerede görülürse öldürülmesi yolunda Padişah Fermanı bulunduğunu da hatırlatırlar.

Damat

Ferit Paşa iktidarı katili serbest bırakacak bir de yargıç ayarlamıştır.

Davanın olacağı gün M.M Grubu, Kuvvacılar ve Çerkeslerden bir grup duruşma

salonunu doldururlar. İngilizler tarafından mahkeme salonunun sarılması ve

asker yığınağı yapılması, işbirlikçilerin ajanlarının koridorları tutması

bu kalabalığı engelleyemez. Ancak İngilizler ve hükümet bir olayın çıkmasını da beklememektedirler.

Yargılama sonunda karar önceden belirlendiği gibi "Nefsi Müdafaa" olarak

ilan edilir. İşte o anda kıyamet kopar. Salondaki kalabalık hınçla saldırır. Silahlar patlar. Şah İsmail aldığı kurşunlarla olduğu yere

yıkılır. Kargaşa o düzeydedir ki Şah İsmail'i korumakla görevli İngiliz

askerlerinin dahi yaralanmasına karşın kimin ateş ettiği belirlenemez.

Tutuklamalar, işkenceler de sonucu değiştirmez. Hiç kimse kalabalıktan

ateş edeni ya da edenleri görmemiştir.

Olay böylece M.M Grubu ve Kuvayı Milliye'nin gücünü ve yapabileceklerini

dosta, düşmana gösterdiği bir hareket olarak geçer.

GİZLİ SERVİSLER İÇİN ANKARA DÜZEN ARIYOR

Kendisi de Teşkilat-ı Mahsusa yetiştirmesi olan Çerkes Ethem anılarında bu

olayla ilgili olarak şunları söyler:

"Yusuf Bey'e İstanbul'daki ahvalın çok tehlikeli olduğunu ve kendisinden şüphe edildiği için takip edildiğini bildirmişlerdi. Beni de ikaz ettiler. Ben de son gidişine mani olmak istedim. Fakat Adapazarı-Bolu havalisinde vaziyet o kadar vahim idi ki orada taraftar bulmaya mecbur idik. Yusuf Bey şahsiyeti ile bu çok güç görevi yerine getirmeyi başardı. Oradan M.M Grubu'nun elemanları ile temas etmek üzere İstanbul'a geçti. Çok cesur , civanmerd, temiz yürekli bir insandı. Pervasızca vatan hizmetlerine devam etti. Bunu canı ile ödedi. Tek tesellim, katilinin beraat ettirilmesine rağmen yiğit hemşehrilerimiz tarafından layıkı gibi cezalandırılmış olmasıdır. Eğer İstanbul'dakiler bu vazifelerini yerine getirmemiş olsalardı, ne pahasına olursa olsun kendim gidecek, bu işi yapacaktım."

Bu olayda da görülmüştür ki Teşkilat-ı Mahsusa bütün bu örgütleri derinden etkilemiş ve onun yöntemleri ve ilkeleri genel kural olarak benimsemiştir. Bu dönem Türk örgütleri Teşkilat-ı Mahsusanın bıraktığı miras üzerinde yükselirler. Ancak kazanılan başarılar yine de yetersizdir. Ankara hükümeti bunlara çeki, düzen vermeden bir başarının olacağını düşünmemektedir. Grupların çoğu sokak çetelerini andırmaktadır. Mantar gibi bitip kaybolmaktadırlar. Hepsinin bir dayanışma ruhu ve amacı vardır. Bunlar çoklukla yerel milis güçler gibi çalışırlar. Bu gruplardan bazıları da Berzenci Grubu, Muaveneti Bahriye Grubu, İmalatı Harbiye Grubu, Namık Grubu, Trabzon'da Müfrezei Bahriye Grubu, Fethiye'de Bizci Grubu olarak adlandırılmışlardır. Ancak aralarında bir koordinasyon kurmak ve işbirliğini yaygınlaştırmak zordur. Zaten Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da aynı sıkıntı bugünlere uzanan bir zincir içinde yaşanmaya devam edecektir. Bu kaygıları gidermek amacıyla Ankara Hükümeti'nce 7 Haziran 1920'de kurulan Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü dışında ve onun görev alanlarının da ötesinde çalışmalar yapan bir ikinci örgüt ise Askeri Polis

Teşkilatı idi.

Grupların ötesinde Askeri Polis Teşkilatı bir istihbarat ve karşı istihbarat birimi olarak ortaya çıkmıştır. Kuruluş amacı da budur. Üstelik

bunun gelişimi Mustafa Kemal ile Fevzi Paşanın doğrudan kontrolleriyle ve

müdahaleleriyle olmuştur. Amaç dağınıklığı ve başıboşluğu ortadan kaldırarak çok önemli olan istihbarat çalışmalarını gerçekleştirebilmektir.

Bu dönemde Atatürk İstanbul' da olup bitenler konusunda kendi özel ilişkilerini de kullanmış ve İstanbul'u çok sıkı takibe almıştır. Ona Babıali ve saray çevresinde olup bitenler konusunda Dr. Rasim Ferit Talay

bilgi vermiştir. Hükümet ile ilgili haberler konusunda bir süre için sonradan Maliye Bakanı olan Nafia Nazırı Ferit Tek'den yararlanılmıştır.

Rasim Ferit Talay saray ile ilgili haberler konusunda Tevfik Paşa'nın oğlu

İsmail Hakkı Bey den de oldukça iyi istihbaratlar toplamıştır. Bu istihbaratlar Dillizade Murat Bey'in takaları ile ve İnebolu yoluyla Atatürk'e ulaştırılmıştır.

HABERLEŞME EN ÖNEMLİ SORUN

Ancak asıl sorun bu özel istihbaratların dışında kurulu bulunan gizli teşkilatların haberleşmesinde ortaya çıkıyordu.

O dönemde Anadolu ile açık veya kapalı telgraf haberleşmesi yapmak yasaklanmıştı. Haberleşmelerin hepsi sansürden geçirilmiştir.

Teşkilatlar

elde ettikleri önemli haberleri Ankara'ya ve özellikle Mustafa Kemal'e

ulaştırmak konusunda büyük sorunlar yaşamışlardır. Örneğin bir haberi

Mustafa Kemal'e ulaştırmak için İstanbul'daki teşkilat kuryeye gerekli

talimatları verir. Bu kurye İnebolu'ya seferler yapan takalarla yola

çıkarak. Boğazdaki düşman kontrolünü aşabilirse yoluna devam eder. İnebolu'ya ulaştığı zaman mektubu İnebolu Komutanına verir. O da bu mektubu özel bir kurye ile ya da bulabilirse bir telgraf ile Ankara'ya gönderir. İstanbul'dan görevlendirilen kurye şayet Boğazdaki düşman kontrolünden sıyrılmazsa geri çevrilir. Bu takdirde motor kaptanı İnebolu'ya varınca İnebolu Komutanına "Hüsamettin Bey'in size selamı var"

der. Bu şifreli olarak "Ankara'ya haberi getiren kurye kontrolü aşamadı"

anlamına gelir. Bunun üzerine İnebolu Komutanı İstanbul'a bir kurye gönderir ve teşkilatla temas kurdurur. Aynı kurye yarım kalan işi tamamlamak üzere mesajı yeniden alır ve yola koyulur. Bu sorunlar

yüzünden

bazen bir haberin Ankara'ya ulaştırılması aylar sürer.

Örneğin M.M Grubu, Konya'da isyan hazırlanmakta olduğunu haber almış, fakat haberi zamanında Mustafa Kemal'e ulaştıramamıştır. Konya İsyanı bu

nedenle Ankara'da büyük bir sorun olmuştur.

Zorluklar nedeniyle özellikle posta idarelerine ve telgrafçılara teşkilatlanmalarda büyük önem verilmiştir. Ölümü göze alan dönemin İstanbul Telgraf Müdürü İhsan Pere Bey, sonraları haberleşmeyi sağlıklı

hale getirecek olan gizli bir haberleşme merkezi kurar. Bu merkez çeşitli

üslerde yer değiştirilerek çalıştırılmıştır.

Bu dönemde İstanbul'da bulunan örgütlerin İngilizlere ve diğer ishahbarat

örgütlerine karşı yürütülen mücadeleler sırasında pek çok elemanları

öldürülmüştür.

ESAT TOMRUK NASIL İNGİLİZ KEMAL OLDU

Bu gizli servis çalışmaları Türk edebiyatını da etkilemiş ve İngiliz Kemal

gibi pek çok casusun yaşamı, edebi kahramanlar olarak da bugünlere gelmiştir. İngiliz Kemal asıl adı Esat Tomruk olan bir Türk casusudur. Tomruk, o dönem gizli örgütü içinde mücadele veren ajanlardan biridir.

Zekasının parlaklığı, cesareti ve diğer yetenekleriyle teşkilat içinde

sivrilmiştir. Anıları kitap halinde yayınlandıktan sonra bu konuda çok

sayıda film çekilmiştir. Onunla ilgili olarak anılarında Atatürk'ün yakın

arkadaşı Orgeneral Kazım Özalp şunları anlatıyor:

" Yunanlıların İzmir'i ilhak edecekleri haberi üzerine, İngilizlerin elinde esir iken kaçarak Biga'ya ve oradan Balıkesir'e gelmiş bulunan İstanbul'lu vatansever genç ve İngiliz Kemal olarak tanınan esas adı Esat

olan elemanımızı kıyafet ve hüviyet değiştirerek İzmir'e göndermeyi

düşündüm. O da gitmeyi kabul etti. Necati ve Vasıf Bey'lerle beraber benim

odamda toplandık. Kemal'in yanında beraber götüreceği bombaları ve

beyannameleri hazırladık. İngiliz Kemal İzmir'e bir ecnebi gibi girecek,

söylenen ilhak gününden iki gün önce yani 11-12 Ocak gecesi bombaları uygun gördüğü yere bırakacak, bildirileri şehre dağıtacaktır.

Beyannamelerde İzmir'in ilhakı durumunda Kuvayı Milliye'nin çok

şiddetli

icraata geçeceği bildiriliyor,düşman tehdit ediliyordu.

İngiliz Kemal , kendisini tanıtmadan İzmir'e giderek bir ecnebi varyete

kumpanyasında çalışmaya başlamıştı. Bu suretle hüviyetini gizledikten

sonra oradaki adamlarımızla temas etmiş, tam zamanında beyannameleri

dağıtmış ve bomları gereken yerlere koymuştu. Beyannameleri gören ecnebler ve Yunanlılar telaşa düşmüşler İzmir'de Kuvayı Milliye'ye mensup

geniş bir teşkilatın gizli faaliyette bulunduğuna kanaat getirerek araştırmalara girişmişlerdi. Kemal kıyafet değiştirmede o kadar muvaffak

olmuştu ki, dönüşünde kendisini hemen tanıyamadık."

İNGİLİZ KEMAL GÖREV BAŞINDA

Özalp, İngiliz Kemal'in Anzavur isyanı sırasında nasıl kullanıldığını da

şöyle aktarıyor:

"Anzavur'un kuvvetini, vaziyetini ve düşüncesini tam olarak öğrenmek lazımdı. Bu maksat ile evvelce İzmir'e gitmiş olan İngiliz Kemal'i Bandırmaya göndermeyi düşündüm. Kemal hemen kabul etti. Kıyafet değiştirerek Amerikan mümessili sıfatıyla Anzavur ile görüşecek, şakinin

ecneblerle münasebet derecesini, nelere ihtiyaç duyduğunu ve Kuvayı Milliye aleyhine olan düşüncelerini anlayacaktı. Kemal, Bandırma'ya varınca artık sahildeki Amerikan gemisinden çıkmış olan Mr. Düri idi. Mr.

Düri bir Rumun evinde tenezzülen misafir kalarak büyük ikram gördü. Mr. Düri bundan sonra rolünü mükemmelen oynuyordu. Rumların kilisede

Yunanlıların ile Anzavur'un muvaffakiyetleri için yaptıkları ayinde hazır

bulunuyor ve duadan sonra bir de Rum tercüman bularak onun aracılığı ile

Anzavur Paşayı ziyaret ederek bir görüşme istiyordu. Anzavur bizim Amerika mümessilini kapıda karşıladı. Mr. Düri (İngiliz Kemal) bir merasim kıtası ile selamlanarak içeri giriyor ve görüşmeye başlıyordu.

Anzavur, kendi kuvvetinin çokluğundan, teşkilatının kuvvetinden ve bir

haftaya kadar Kuvayı Milliyeyi imha edip ileri gelenlerini kendilerine

teslim edeceğinden bahsediyor, İngiliz tayyarelerinin kendisine yardımının faydalı olacağını söylüyor ve fakat harekatı tamamıyla sona

erdirmek için , elli bin İngiliz lirasına ihtiyacı bulunduğu ilave

etmek

fırsatını kaçırmıyordu. Ayrıca Bandırma'daki teşkilatı tamamladıktan

sonra 5 güne kadar bir kolun Gönen-Balya üzerinden Balıkesir yönüne, diğer bir kolun Susurluk üzerinden Balıkesir üzerine, üçüncü bir kolun da

Kirmaslı üzerinden Bursa'ya sevkedileceğini beyan ediyordu. Bizim Amerika

mümessili, Anzavur'un istediklerini not defterine kaydederek, bir iki güne

kadar mutlaka temin edeceğini beyan etti. Anzavur'a mümkün olduğu kadar

süratli hareket etmesini ve Kuvayı Milliye yöneticilerinin kaçmalarına

meydan bırakılmamasını, Hıristiyanlara karşı iyi muamele yapılmasını,

yağmacılık yapılmamasını tavsiye ederek veda etti.

Bana ani olarak bir haber getirdiler: "Amerikalı Mr. Düri, Bandırma'dan

telgrafla, makina başında benimle görüşmek istiyordu"

İngiliz Kemal'in elde ettiği bilgileri derhal makina başında telgrafla

vermeye cesaret edecek kadar müsait bir vaziyette olacağını, hasımlarımızın bu derece gaflet içinde bulunacaklarını zannetmiyordum.

Meğer bizim Amerika mümessili, kendisine ait olarak İzmir'e gönderilen bir

evrak paketinin kayıp olduğunu, bunun yolda treni tetkik eden şahıslar

tarafından alınmış olması ihtimali bulunduğunu, bunun içinde izahat almak

üzere Balıkesir'deki komutanı makine başına çağırarak kendisiyle muhabere

edeceğini ve bu arada Anzavur Ahmet Paşa ve maiyetinin, halka ve askere

iyi muamele ettiğini tebliğ edeceğini söylemiş. Bu suretle bana derhal

malumat vermek yolunu bulmuştu.

Kemal'i telgrafhaneden çıktıktan sonra tanımışlar. Fakat becerikli genç,

yakayı kurtarıp Balıkesir'e dönmeye muvaffak oldu. Anzavur küstah bir cahildi. Bu arada tasarladığı planı bildiren kendi el yazısıyla yazdığı

bir mektubu elimize geçmişti."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ASKERİ POLİS TEŞKİLATI (18 TEMMUZ 1920):

ANKARA'DA DEVLET ŞAŞKIN; CASUSLAR ORDUYA BİLE SIZDI

Örgütler arasındaki dağınıklık ve istenilen şeylerin tam olarak yapılamaması, Ankara hükümetini tedirgin etmektedir. Bu örgütler arasında

tam anlamıyla benimseyebilecekleri birtanesi yoktur. Düşman istihbarat

birimleri Anadoluda her türlü yalanı , parayı ve gücü kullanarak halkı Ankara hükümetine karşı kışkırtmaya çabalarken bir gizli servisin yokluğu

büyük açık yaratmaktadır. Bu sırada ordunun içine de sızan ajanlar propagandalarıyla savaş gücünün ortadan kaldırılması için yoğun çaba göstermektedir.

Kurulacak yeni bir teşkilat ile casusların faaliyetlerinin izlenmesi,

bunların etkisiz kılınmasının sağlanması ve propagandalarına karşı durulması amaçlanmaktadır. Milli Mücadele aleyhine çalışan Türk ve azınlıklar saptanacaktır. Ayrıca düşman bölgeleri hakkında casuslar aracılığıyla bilgi toplanacaktır. Diğer örgütlerden gelen istihbaratların

Genelkurmayca da yeterli bulunmaması da bu teşkilatın oluşturulmasında

etkendir. Güçlü bir istihbarat örgütünün varlığına duyulan ihtiyaç her

kesimde dile getirilmektedir.

Kuvayı Milliye Hareketi bu istihbarat açığını kapatmak ve gelen istekleri

karşılacak bir örgüt oluşturulması için çalışmalara başlanır. Bunların

sonucunda askeri ağırlıklı bir örgüt kurulur. Resmi yazışmalarda oluşturulan örgüt (P) teşkilatı diye adlandırılır.

18 Temmuz 1920 de Fevzi Çakmak Paşa teşkilatını artık kurdurmuştur. Bu

teşkilat tamamen asker üyelerden oluşur. Aynı dönemde faaliyetlerini sürdüren diğer gruplara hiç karışılmadan faaliyetler sürdürülür.

Fevzi Çakmak Paşa Askeri Polis Teşkilatının çalışmalarıyla ilgili olarak

şu açıklamaları yapar:

" Bugün biliyorsunuz ki düşmanlarımız memleketi ve orduyu yıkmak için bir

takım adamları memleketimize sokuyorlar. Bunların iki görevi vardır.

Birincisi ; ordunun kuvvet ve durumunu ve mümkün olduğu kadar en gizli noktalara girerek ordunun yapacağı hareket hakkında en gizli noktalara

girerek bilgi toplamak ve aldıkları bilgileri düşmana vermektir. Buna

casusluk teşkilatı derler ki her yerde ve her zaman uygulanan bir

usuldür. Bu düşman hareketına karşı onu men edecek, yok edecek, engelleyecek teşkilata da bizim sahip olmamız gereklidir. İşte Askeri

Polis Teşkilatı düşmanın bizim içimizde yaptığı teşkilatı yokedecek bir teşkilattır.

İkincisi ;üzülerek belirtiyim ki bazı ahlak düşkünü adamları düşman parayla tutarak ordumuzun içerisine gönderiyorlar. Ordumuzun gerek subaylarını, gerekse erlerini bir takım sözlerle zehirliyorlar. Bu yolla

bir çok fenalıklar meydana geliyor. bu adamların bir çokları yakalanarak

İstiklal Mahkemelerine gönderildiler ve cezalarını gördüler. Başta orduda

görülen disiplinsizlik ve gevşeklik ortadan kalktı. Bu ancak orduya girmek isteyen bu gibi zararlı unsurların ortadan kaldırılmasıyla mümkün

olmuştur."

Ancak teşkilatla ilgili pek çok soru işareti kafalarda dolaşmaktadır.

"Acaba bu teşkilat ordu içi bir istihbarat birimi midir?"

MUSTAFA KEMAL'İN İTİRAFI : " İZLETİRİM VE YÜCE DİVANA DA VERİRİM"

Bu sorunun yanıtını yine Fevzi Paşa şöyle verir:

"Teşkilat ordu içindeki casusluk teşkilatı değildir.Orduya düşmanların

sevkededeceği casusluğa karşı bir teşkilattır."

Bazı çevreler yine de tatmin olmaz ve teşkilatın kaldırılmasını savunurlar. Fevzi Paşa buna karşı şu açıklamayı yapar:

" Bu teşkilatı kaldıracak olursak bugünkü durumda ordumuza dışardan gelecek mikroplara karşı koyamayız. Askeri Polis Teşkilatı mikropları

önleyecek bir araçtır."

Teşkilat Başkanlığına Binbaşı İsmail Hakkı Bey getirilir. Bu dönemde

düşmanın halk içindeki propagandası o kadar etkili olmuştur ki, bir zamanlar Teşkilat-ı Mahsusa'nın Araplar arasında Alman askerlerini islamın koruyucusu ve halife ordusu olarak gösterme propagandaları, şimdi

Anadolu'da Türklere karşı kullanılan bir silah olur. Ve malesef İngilizler

bu yöntemlerinde İstanbul hükümetinin de desteğiyle başarılı olurlar.

Halkın bir kısmı düşman askerlerini halife ordusu sayar ve Kuvayı Milliye'nin karşısında yeralır. Sahipsizlik ve cehalet ile İstanbul'da

padişah ve düşmanla işbirliği içindeki bazı din adamları bu propagandanın tutmasında etkilidirler.

Bu sırada ortaya çıkan Askeri Polis Teşkilatı ordu istihbaratı olarak bir anda bütün yurda yayılır. Önce Batı cephesinden başlayan örgütlenme hemen hemen bütün illerde gerçekleştirilir. Teşkilat kısa zamanda bir anda büyür. O kadar büyür ki hemen her konuda inceleme yapmaya, raporlar hazırlamaya başlar. Hatta görev sınırlarının ötesine geçen teşkilat, Fevzi Çakmak Paşa ile o dönemde Mustafa Kemal'in şüphelendiği ya da muhalifi olabilecek askeri ve sivil üst düzey yöneticilerin ev ve telefonlarının izlenmesi ve dinlenmesine, kendilerinin takibine de girişir. Ancak TBMM üyelerinin bu kapsama alınması bir anda ortalığı karıştırır. Askeri Polis Teşkilatının bu faaliyetleri TBMM gündemine getirilir. Teşkilatın Eskişehir'de Hakkı Behiç Bey'i izlemesi, bölgede temaslarda bulunan Diyarbakır mebusu Hacı Şükrü Bey'in Çerkes Etem ve ekibiyle temaslارının kontrolü açılan tartışmada, olayı büyütür. Hacı Şükrü Bey yaptığı geziyi, Askeri Polis Teşkilatı'nın kendilerini izlemesini anlatarak TBMM kürsüsünde şunları dile getirir:

" Efendiler ben sözüme son vermeden heyeti umumiye'nizden rica ediyorum, benim hakkımda ufak bir cürüm isnadı vaki ise, yapmış olduğunuz Hıyaneti Vataniye Kanunu ile beni idam etmenizi hasseten istirham ediyorum. Eğer cürüm varsa tahkikat icra edeceksiniz ve beni bu Millet Meclisinin kapısının önünde asacaksınız."

Bu konuşmaya yanıtı Mustafa Kemal Paşa verir. Mustafa Kemal yaptığı konuşmada şunları söyler:

" Hakkı Behiç Bey kardeşimizin (P) teşkilatı tarafından takip olunduğunu söylediler. Hakikaten bunu işittiğim zaman ben de müteessir oldum. Bunu tahkik etmek için bizzat, Garp Ordusu Kumandanlığına telgraf yazmak suretiyle bunu tahkik etmeyi bir vazife addettim. Gelen cevapta deniyor ki : Benim malumatım hilafında belki takip olunmuştur; bu meseleyi tahkik ediyorum. Fakat belki de hiç bir kimse tarafından takip olunmamıştır. Kendisine öyle bir vehim gelmiş olabilir."

Bu açıklamada Hacı Şükrü Bey ile ilgili olarak Mustafa Kemal izlemiyi ve hakkında bilgi toplamayı kabul eder. Hatta konuşmasında Hacı Şükrü Bey'in

kabul etmediği bir kaç belgeden örnekler verir ve kendisi hakkında araştırma yapıldığını, divanı harpte hesap vereceğini söyler. Daha sonra

Çerkes Ethem ile ilgili görüşmeler sırasında da Hacı Şükrü ile Mustafa Kemal arasındaki tartışmalar sürecektir. Bu dönem gizli örgütlerinin bir

çalışması da Ankara hükümetinin muhaliflerini izlemek ve Kürt ayaklanmaları başta olmak üzere bütün ayaklanmalar konusunda tahkikat

yapmaktır.

AJANLAR KARI OYNATILYOR

TBMM deki tartışmalara karşın bu tür faaliyetler devam etmiştir.

Çünkü

Çerkes Etem olayı ve diğer iç karışıklıklar Mustafa Kemal ve arkadaşlarını

iç istihbarata yöneltmiş, bu da doğal olarak Askeri Polis Teşkilatı'nın

yetkilerinin artırılması sonucunu doğurmuştur. Teşkilat bir ara iç ve dış

güvenliğin ve casusluk şebekesinin tek üst mercii haline gelmiştir.

Teşkilat yabancı gazeteleri inceleyip raporlar da hazırlar. İrtibat zabıtları ise sivil olarak ordu içinde inceleme yapmışlardır.

Güvenlikle

ilgili bütün raporlar Askeri Polis Teşkilatında toplanmıştır. Ve burada

analiz edilmiştir. Savaş içinde olunması bu teşkilatın

çalışmalarında son

derece ileri giden yetkilerinin kullanımında belirli ölçülerde anlayışı da

berabarinde getirmektedir.

Bu denli yetki genişliği ile donatılan teşkilatın bazı memurları halk arasında adeta korku salmıştır. Zaman zaman eğlence için görevlerini

ikinci plana atan memurlar hakkında şikayetler olmuştur. Halkın resmi makamlara yaptığı şikayetlerde teşkilata bağlı bazı subayların " karı"

oylattıkları ve "gürültü yaptıkları" dile getirilmiştir.

(P) teşkilatı zaman zaman ihtiyacına göre İçişleri ya da Dışişleri Bakanlıklarına müracaat ederek buralardan eleman talep etmiştir.

(P) teşkilatı güvenilir bulduğu kimselere vesikalar da verir.

Örneğin

İstanbul Umum Sandalcılar Cemiyeti Reisi Rizeli Şahinzade Ali Osman Efendi

bu vesikalardan birine sahiptir. 21. XI. 36 tarihli ve sağ üst köşesi fotoğraflı olan bu vesikada bakın neler yazıyor:

" Balada fotoğrafı merbut ve künyesi muharrer Ali Osman Efendi, Ankara P

teşkilatının şayanı itimad bir memuru olup sahibi vazife olmak itibariyle

Anadolu dahilinde ve İstanbul'dan Anadolu'ya ve Anadolu'dan İstanbul'a

geşt ü gûzarına müsaade ve icab eden teshilatın ifası için iş bu vesika

yeddine ita kılındı."

Teşkilat , kurulmasının üzerinden kısa bir zaman geçmesine karşın çok önemli görevleri yerine getirir. Bunlardan en önemlisi Haliç Sütlücesindeki Karaağaç baskınıdır. 1920 yılının Ekim ayına rastlayan bu

baskında (P) teşkilatının İstanbul kanadı büyük bir başarı elde etmiştir. Bir film senaryosunu andıran baskını gerçekleştirenler daha

sonra olayları anlatırlar.

Karaağaç baskınına katılan teşkilat üyelerinden bazıları şunlardır: " Topkapılı Mehmet Bey, Sandalcılar Kahyası Rizeli Şahinoğlu Ali Osman

Kahya, Pazarlı Eyüp Reis oğlu Mustafa kaptan, Pazarlı Baba oğlu Ahmet kaptan, Jandarma Hasan, Tahsin, Hemşinli Mehmet ve Mahmut kardeşler, Fidan

Ali, Zavanalı Hayrullah ve Osman, Rüştü, Zeki, Keskin Osman, Rizeli Kazım, Kemeñeci Kara Salih, Balıkçı Osman, Hurmacıoğlu Mustafa, Yomralı

Cafer, Rizeli Porsun Çavuşu Mehmet ile Hemşinli Tahsin (Daha sonra bu iki

teşkilat mensubu İngilizlerce öldürölürler) Hemşinli Abdullah, Kürt İsmail, Kunduracı İzmirli Mehmet, Hemşinli Mehmet, Çapalacı Pir Usta, Galip, Sarı Mahmut"

Bu dönemin gözüpek teşkilat üyeleri İstanbul'da Kantarcılar'daki Havuzlu

Han'da toplanır ve kararlarını burada alırlar. İşgal güçleriyle varılan

anlaşmalar gereği Türk askerinden toplanan silahlar Zeytinburnu, Ahırkapı

ve Karaağaç daki depolarda saklanmaktadır. Yine Havuzlu Han'da yapılan

bir toplantıda bu depolardan Karaağaç'ın basılmasına ve eldeki silahların

Anadoluya sevkedilmesine karar verilir. Ankara'dan gelen bilgiler bu silahlara olağanüstü ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

İŞGALCİLERİ ŞOK EDEN BASKIN: KARAAĞAÇ

Baskının yapılacağı gün Fener ile Cibali arasındaki Ayakapı iskelesinde,

Çilingir Hasan'ın kulübe biçimindeki kahvehanesinde bir araya gelen baskıncılar öğlene kadar tavla ve iskambil oyunuyla vakit geçirirler. Hareket gece yarısı başlayacaktır. kendilerini sahilde Mustafa

kaptanın

Avniye ve Ahmet kaptanın İsmet adlı motorları alesta vaziyette beklemektedirler. Gözcüler de baskına katılacak olanların bulunduğu kavhve

ve motorlara giden bütün yolları kontrol altında tutmaktadırlar.

Öğlen saatlerinde birer ikişer kahveden çıkan teşkilat mensupları sessizce

motorlara ulaşp ambarlarına sinerler. Ali Osman Kahya da geç vakit bir

kaç adamıyla birlikte Yağkapanı'ndan sandalla motorların yanına ulaşır.

Motorlar gece yarısı hareket eder ve Haliç'in sessezliğinde yolalırlar.

İngiliz karakol gemilerine rastlamadan sakın denizi yararak bulutsuz havada Karaağaç iskelesine ulaşırlar.

Motorların yanaşmasıyla birlikte kendilerine karadan bir adamın bağırıldığını duyarlar:

" Yaklaşmayın yasaktır."

Bu depoyu bekleyen Türk nöbetçilerden biridir. Elindeki tüfeği doğrultup

habire bağırmaktadır. Kıyıya ilk atlayan Mustafa kaptan olur. Nöbetçiyi

iknaya uğraşır. Ancak bu sırada nöbetçi Türk komutanını çağırmayı başarmıştır. Gelen Eyüplü Nazmi adındaki Teğmendir. İki Türk askerinin de

depo kapısındaki mühürlerin sökölmesine ilişkin ısararlara verdikleri

yanıt olumsuzdur. Ancak Motorlardaki teşkilat mensupları ve sempatizanları

bu itirazlara aldırmayıp, kapıları kırarak depoya doluşurlar. Her adam 3

tüfek taşıyacaktır. Ancak bu emir koşulların uygunluğu nedeniyle bozulur

ve depodaki silahlar kucak kucak motorlara yüklenir. Bu sırada etkisiz

hale getirilerek motorların başaltına sokulan nöbetçiler Jandarma Hasan'ın

gözetimi altındadırlar.

Silahların yüklenmesinden sonra motorlarla gelenlerin çoğu Okmeydanı ve

Zindanarkası istikametinden şehre dönerler. İşin zor kısmı bundan sonradır. çünkü iki motur Haliçten bir an önce çıkıp Karamürsel'e varılması gerekmektedir. Ancak İngiliz karakol gemileri devriye gezmektedir. Mustafa Kaptanın Haliç'den çıkış için " Bir mucize gerek"

sözleri duyulduğunda, Eyüp sırtlarından Haliç'e doğru bir sis tabakasının

yayıldığı görülür. Bunu gören Ali Osman kahya sevinçten ağlarken:
" İşte beklediğimiz mucize. Yolda aksilik çıkarsa batırmadan
tekneleri

terketmek yok " talimatını verir.

İşgal yıllarında Galata Köprüsünün giriş gözlerinden biri sürekli
olarak

kapalı tutulmaktadır. Diğeri de birer haftalık sürelerle İngiliz,
Fransız

ve İtalyan gemilerinin denetimine bırakılır. O gece nöbet
Fransızlardadır.

Bu özellikle seçilen bir gündür. Çünkü Fransızlar İngilizlere ve
uyguladıkları siyasete karşı Türklerin bu tür eylemlerine göz
yummaktadırlar. Kurtuluş savaşı sırasında Fransızların, İngilizlere
karşı

bu tür tutumları sıkça gözlenmiştir.

ERMENİLER DESTEKLEDİ TÜRKLER SATTI

Bu harekete katılan iki Ermeni yurttaş, Keresteci Gabriel ile
Kirkor,

Fransızlarla gerekli irtibatı sağlarlar. Görüşmelerin ardından
Fransız

gemileri Türk motorlarına yol verir. Bu iki Ermeni asıllı Türk,
İngilizlerce çok güveniler kişiler olarak bilinirler. Ancak aslında
Gabriel ile kirkor (P) teşkilatı için çalışan ajanlardır. Sadece (P)
teşkilatı için değil diğer Türk direniş örgütlerine de yardım
etmektedirler. Özellikle İngilizlerin Türklere ve gizli teşkilata
karşı

girişecekleri baskınlarını bu iki Ermeni asıllı Türk vatandaşları
önceden haber verirdi.

O dönem en çok korkulan kişi bir Türktü. Köprü Kolcusu Haydar adlı
bu

kişi, çok sayıda teşkilat üyesinin canını yakmıştı. Hain olarak
adlandırılıyordu.

Ermeni asıllı Türklerin yardımı ve Fransızların gözyummasıyla
köprüden

kazasız belasız geçen motorlar Sarayburnu yolu ile Adaların önüne
ulaştıklarında İngiliz devriye gemilerinden hiç ses çıkmamıştı.

Ancak

Darıca önlerinde karşılaşılan bir İngiliz devriye gemisinin
yarattığı

panik, baskıncılar tarafından unutulacak gibi değildir. Avniye
motoru

arızalınınca, diğer motorda ona yanaşmak ve yedeğine almak
istemıştır.

Ancak İngiliz devriye gemisi tam bu sırada üzerlerine doğru gelir.
İsmet

adlı motor bunun üzerine durmadan yoluna devam eder.

Avniye'nin tamiri devam ederken teknedekiler de en kısa sürede motoru

nasıl batıracaklarının hesaplarını yaparlar. Ancak korkulan olmaz. İngiliz

savaş gemisi yanlarından geçip gider. Tamir edilen motor yoluna devam edip

diğer motora yetişmek üzere yol alır.

Her iki motor da Karamürsel iskelesine yanaşır. Karamürsel köylüleri silahların indirilmesinde ve sevkinde canla başla çalışırlar.

Yüklenen

kağnılar, yaylılar silahları Anadolu içlerine doğru yola çıkarırlar.

Silahlar Deli Halit komutasındaki bölge birliklerine ulaştırılır.

Yükleme

organizasyonunu (P) teşkilatı bölge şefi Yüzbaşı Tevfik yapar.

Ertesi gün İstanbul gazeteleri Karaağaç baskınını manşetten

duyururlar.İngilizler Türk yetkililere bir protesto notası verir ve faillerin derhal yakalanmasını isterler. Bu sırada kendi gizli servislerinin belirlediği yerleri basarlar. Bunlar arasında teşkiltin

önemli adlarından Pir Usta'nın Çeşmemeydanındaki dükkanı ile Taksim'deki

evi vardır. Ancak baskından daha önce haberdar olan teşkilat Pir Usta'yı

Yalovaya kaçırmıştır. Pir Usta daha sonra Yalova ve yöresindeki çete organizasyonlarına katılır.

Teşkilat istihbarat çalışmalarında da önemli yol katetmiştir.

İngilizler,

Fransızlar, Sovyetler, İtalyanlar ve özellikle de Yunan'lılar hakkında

oldukça geniş bilgiler elde edilmiştir. Düzenli ve sağlıklı rapor hazırlanması geleneği istihbarata kazandırılmıştır. Ayrıca

propaganda

konusunda da düşmanla mücadele edilir. İngilizlerin, Yunanlıların dağıttığı bildirilere karşı bildiriler hazırlanıp dağıtılır.

(P) TEŞKİLATI ERMENİ TERÖRİSTLERE KARŞI: MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST VAR

Bu sırada Askeri Polis Teşkilatı Ankara'da İttihat ve Terakki ileri gelenleri ile Kuvayı Milliye komutanlarına karşı suikastlerin düzenleneceğini de öğrenir. Bunlar arasında en önemlisi Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılacak suikasttir.

Birinci Dünya Savaşından sonra Ermeniler İngilizlerin desteğini alarak

Nemesis adlı bir örgüt kurarlar. Ölüm listelerine aldıkları İttihat ve

Terakki ileri gelenlerine ve Kuvayı Milliyeci komutanlara karşı suikastlere başlarlar. Suikastlerin büyük kısmında Ermeniler başarılı da

olurlar. Bunlara Ankara hareketini sevmeyen iç unsurlarda destek verir.

Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılacağı haber alınan suikast Askeri

Polisin saptamalarına göre Talat Paşa'nın sadrazamlığı sırasında İstanbul

Polis Müdüriyeti Siyasi Kısım Şefi olup, Sofya üzerinden Antalya'ya geleceği haber alınan Cemal Bey tarafından haber verilmiştir. Damat Ferit

Hükümetinin adamlarından birisi Cemal Bey'e Hürriyet ve İtilaf Cemiyeti

tarafkarlarının Mustafa Kemal'e suikast yapacağını söylemiştir. Bunu da

Mustafa Kemal'e yakın olanlarla ilişki kurup, onlardan birine yaptırmayı

düşünmektedirler. Cemal Bey bu bilgileri içeren bir mektubu Roma'dan Antalya'ya gelen Mehmet Bey adlı birine vermiştir.

15 Mayıs 1921'de Kastamonu ve Bolu Havalisi Komutanı Muhittin Paşa Kastamonu Askeri Polis Şubesini suikastler konusunda uyarmıştır. Alınan haberlere göre İstanbul'da altı aydan beri padişahın aylık yüz

altın lira maaş alan Şerif Mecdi Paşa suikastler yapmak üzere bir komite

oluşturmuştur. Ankara'da suikast yapmak üzere Anadolu'ya geçmiştir. Bu

konuda alarm durumuna geçilmesi gerekmektedir.

Muhittin Paşa 26 Mart 1921'de de aynı şubeyi uyararak Çerkes Etem'in Mustafa Kemal'i öldürtmek üzere Anadolu'ya üç adam göndereceğinin haber

alındığını bildirerek, tedbir alınmasını istemiştir. Zaman zaman bu geçişler sırasında çıkan çatışmalarda suikastçilerin öldürüldüklerine

dair bilgiler de bulunmaktadır.

GİZLİ SERVİS SORUYOR; HANGİSİ DEVLETİN KOMÜNİSTLERİ

Askeri Polis Teşkilatı yaptığı çalışmalar sırasında Sovyetler'den gelen

ajanları ele geçirdiği gibi Türkiye'de oluşturulan ilk komünist örgütlenmeleri de ortaya çıkarmıştır. Ancak örgütler arasında öyle bir

şaşkınlık yaşanır ki teşkilat bir türlü işin içinden çıkamamıştır. Çünkü

bazı yerlerde 1920 yılının yaz aylarında kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin bildirilerini Ankara'dan gelen yetkililer ile milletvekilleri

dağıtmaktadırlar. Beyannamelerin milletvekillerince serbest olarak dağıtılması (P) teşkilatını tereddütte bırakmıştır. Bu Komünist Partisi

için ne yapılacağını merkeze soran teşkilat, bunlara karşı bir eyleme girişmemekle birlikte, durumdan Garp Cephesi Kumandanlığını haberdar etmiştir. Ankara hükümeti silah ve para yardımı konusunda devamlı temasta

olduğu Sovyetlerle arasındaki ilişkileri sıcak tutmaya özen gösterirken, bir yandan da Mustafa Kemal tarafından kurdurtulan Türkiye Komünist Partisi aracılığıyla gerçekten komünizmi isteyen grupları denetim altında tutmaktadır. Bu konuda sonraları TBMM de çokça tartışmalar açılacak, hatta bir ara Kazım Karabekir Paşa bile Bolşevik olmakla suçlanacaktır.

Oysa Mustafa Kemal bütün yakın çevresini kendi oluruyla kurdurduğu Türkiye Komünist Partisi'ne kurucu üye olarak yazdırmıştır. Bunlar arasında Fevzi Çakmak , İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy, Celal Bayar, Tefvik

Rüştü, Yunus Nadi, Refik Koraltan da vardır.

Ankara hükümeti bir yandan da komünizmi gerçekten isteyenlere karşı alarm

durumundadır. (P) teşkilatları bunlara karşı uyarılır. Bu arada Sovyetlerden gelen casuslar ele geçirilir ve sorgulanırlar.

Türk komünistlere karşı hep alarm durumunda bulunan Ankara hükümeti özellikle Mustafa Suphi ve arkadaşlarının faaliyetlerine (P) örgütünün

dikkatini çekmektedir. Rusya'ya giderek burada kendisinin kurduğu Türkiye

Komünist Partisini geliştiren Mustafa Suphi, yakından izlenmiştir. MUSTAFA SUPHİ NASIL ÖLDÜRÜLDÜ

Mustafa Suphi ve 15 arkadaşının 27/28 Ocak 1921 de Yahya Kahya tarafından

öldürölmelerinden hemen önce İçişleri Bakanlığı Mustafa Suphi hakkında

(P) teşkilatlarını uyarmıştır. Muhittin Paşa da Karadeniz sahillerindeki

Sinop, İnebolu, Bartın, Ereğli, Akçahisar P şubeleri ile bölgedeki askeri

birlikleri 12 Ocak 1921 de gizli bir şifre emir ile uyararak dikkatli olmalarını istemiştir. Emirde Mustafa Suphi ve arkadaşlarının kıyıya

çıkmaları halinde derhal "tahtı nüfuza" gözaltına ,alınmalarını istemiştir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürölmelerinin Ankara'nın yani dolayısıyla Mustafa Kemal ve kurmay heyetinin isteğı olduğı hep tartışılmıştır. Çünkü Mustafa Suphi 11 Ocak 1920'de Kars'ta Kazım karabekir Paşayla görüştüktan sonra, arkadaşlarıyla birlikte Erzurum'a

hareket etmiştir. Batum Üzerin'den Bakü'ya dönmek üzere Trabzon'a gitmişlerdir. Trabzon'da da öldürölmüşlerdir. Cumhurbaşkanlığı arşivinden

çıkan bir belgede ise Mustafa Suphi'nin 4 Ocak 1921'de Mustafa Kemal'e

bir

mektup yazarak Türkiye'de Komünist Partinin serbet bırakılmasından duyduğu

memnuniyeti belirtmekte ve Avrupa'daki diğer türdeş partilerle ilişkilerini geliştireceklerini ifade etmektedir. Suphi, haklarındaki kötü

anlayışı silmek için Mustafa Kemal'e katılmaktan duyduğu memnuniyeti de

belirtmektedir. Ancak Cumhurbaşkanlığı arşivinde bulunan ve Vesika No: 420

numarasını taşıyan Kazım Karabekir imzalı ve 20 Aralık 1920 tarihli Kars'tan yollanan bir mektupta ise; Süleyman Kadri adlı bir muhbirin, Mustafa Suphi'nin teşilatına girdiğini ve belgeler ile bilgileri aktardığını, Suphi'nin İstanbul'daki kolunun Bakü'den maddi yardım istediğinin anlaşıldığını belirtmektedir. Yani Ankara yönetimi komünizme

karşı hep dikkatli ve karşı bir tutum içinde pek çok senaryoyu birden yürürlüğe koymuş gözükmektedir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının katili Trabzon kayık ve hammalcılarının

başı olan Yahya Kahya'da 3 Temmuz 1922 günü Trabzon Soğuksu da evine giderken üzerine sıkılan 40 kurşun ile öldürülmüştür. Atatürk'ün Muhafız

Alay Komutanlığında bulunan General İsmail Hakkı Tekçe 4 Aralık 1977 tarihli Günaydın gazetesinde yayınlanan anılarında Yahya Kahya'yı kendisinin, Topal Osman'ın iki adamıyla birlikte öldürdüğünü açıklamıştır.

Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanı olan Topal Osman da bu konuları

gündeme getiren ve TBMM de sorular soran Trabzon milletvekili Ali Şükrü

Bey'i 27 Mart 1922 günü boğarak öldürür. Daha sonra Topal Osman, Atatürk'e karşı ayaklanır ve saatlerce süren bir çatışma sonrasında Tekçe

tarafından Çankaya Köşkünde adamlarıyla birlikte yakalanarak öldürülür.

Ölümünden sonra toplanan meclis cesedinin Ulus meydanında Meclis binasının önünde ibreti alem için asılması kararını alır. Bu karar aynen

uygulanır..

Çankaya Köşkündeki çatışmalar sırasında Atatürk eşi Latife Hanım'ı da

alarak köşkü terkeder. Çünkü Topal Osman'ın askerleri onun Dairesi'ni ateşe tutarak delik deşik ederler. Çıkan çatışmada İsmail Hakkı Tekçe

, oluşturulmasında Kazım Karabekir Paşa'nın büyük emekleri olan, Topal Osman'ın komuta ettiği, Giresun taburu olarak adlandırılan ve

Cumhurbaşkanlığı muhafız birliği görevini yürüten askerleri yenmeyi

başarır. Neredeyse bir iç darbe yaşanmıştır.

GİZLİ SERVİS GEMİ AZIYA ALIYOR: TBMM HESAP SORUYOR

(P) Teşkilatının yetki genişliği ve faaliyetlerindeki ölçüsüz serbesti

tepkilere neden olmuştur. Askeri istihbaratın bu denli büyütülmesi tartışmalara yolaçmıştır. 1920 yılının Temmuz ayı ortalarında kurulan (P)

teşkilatı 8 ay sonra kaldırılmıştır. Kaldırılması askerler arasında ve

özellikle (P) elemanları içinde tepkiyle karşılanmış, hatta bir kısım şubeler kendilerini bir süre daha lağvetmemişlerdir.

1921 yılında teşkilat bütçesi TBMM'de görüşülürken Kastamonu milletvekili

Abdülkadir Kemali Bey ağır eleştirilerde bulunmuştur. Teşkilatın "karıştırıcı" olduğunu, "üretici değil tüketici" durumunda bulunduğunu

belirten Kemali Bey "Bunlar para alıyorlar yalnız yiyorlar" demiştir. O

günlerden sonra gizli servisler hakkında bu tür eleştirilere TBMM çatısı

altında çok ender rastlanmıştır.

Bazı askerler de teşkilatın çalışmalarından duydukları endişe ve eleştirileri dile getirmişlerdir. Bunlardan birisi de Cenup yani Güney

Cephesi Kumandanı Rafet Bele'dir. Bele Fevzi Çakmak Paşa'ya yazdığı raporda Askeri Polis Teşkilatı için şunları söylemektedir:

"Cephenin kumandasını deruhte ettiğim güne kadar P teşkilatının ekserisi

hakkında edindiğim kanaat şu merkezde idi: Bir zamanlar vilayetlerin valiler ve onların da yanında İttihat ve Terakkinin de murahhasları vardı.

Mesul memurlar yanında garı mesul insanlar daha fazla mevki sahibi olmak

isterler. Kumandanlarla P memurlarının da vaziyeti bu halde idi. Gizli

kalması lazım gelen P memurları üzerlerinde levhaları bulunan dairelerde

oturuyorlar. Koltuklarındaki çantalarla kahvelere giriyorlar. Tavla oynarken insanların hissiyat ve metanetine tesiri olan mühürlerini kullanıyorlardı. Bitabitaharri memurları da devri sabıkın hafiyeleleri gibi

damgalı ve herkes tarafından tanınmış insanlardı. Bu insanlardan bir kısmı

da geceleri ev basmak, insan soymak, mevkilerinden istifade ederek tehdit

ile adam dolandırmak, kandırmak gibi ahvalden ictinap etmediler. Anadolu'daki P teşkilatı memleketin daha uzun müddet lanetle yadedeceği pek sakim bir şey olmuştu. İka ettikleri yüzlerce cinayet arasında, bir kaç canı de elde ettiler. Fakat sarf ettikleri para ve yaptıkları fenalıklarla bu muvaffakiyet listesi teşkilatın lehinde olmaktan çok uzaktır. Cephenin teşkili ile beraber bu teşkilat ilga edildiğinden irade buyurulan istatistiki takdim etmek müşkildir."

MECLİS GİZLİ SERVİSİ KALDIRTIYOR

Askeri Polis Teşkilatı yaptığı iyi çalışmaların yanı sıra içine girdiği , hem de kısa zamanda girdiği yetki aşımı, lakaytlık, görev bilinçsizliği, ve gizliliğe riayet etmeme nedenleri gerekçe gösterilerek kurucusu bulunan Erkanı Harbiye Umumiyeti Riyaseti yani Genelkurmay Başkanlığı tarafından Fevzi Çakmak Paşa'nın imzaladığı " 19 Mart 1921 tarihli bir tamimle 1 Nisan 1921 tarihinden itibaren mülga" , kaldırılmış sayıldı. Bunda en önemli etken ülkenin kaderini elinde bulunduran TBMM'nin gösterdiği karşı tepki olmuştur. Meclisin gizli servisin çalışmalarına karşı getirdiği eliştiriler haklı ve yeride görülmüştür. bu mekanizma bugün ne yazıkki işletilememektedir.

(P) teşkilatının yerine ise yine 1 Nisan 1921 tarihinden itibaren geçmek üzere Tedkik Heyeti Amirlikleri kurulmuştur. Bütün bu çalışmalar istihbaratı giderek Genelkurmay içine çekmiştir. Yapılan her düzenleme istihbarat çalışmalarını askeri bir faaliyet haline getirir. Bu tutum geleceğe ipotek koyan hataların tohumlarını ektirmiştir. Çünkü gizli servisin devletin işlerinin dışında kullanılmasına bu dönemlerde başlanılmıştır. Servis daha çok siyasal amaçlarla kullanılmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM-

TEDKİK HEYETİ AMİRLİKLERİ (1 NİSAN 1921)

GİZLİ SERVİS ASKERE EMANET

1 Nisan 1921 de kurulan Tedkik Heyeti Amirlikleri (P) teşkilatının

yerine

geçmiştir. Özellikle gizliliğe uyması istenen yeni teşkilat (P) teşkilatında çalışmış nitelikli elemanlardan seçme yapılarak oluşturulmuştur. Bu örgütle amaçlanan büyük ve hantal olan yapının terkedilerek (P) teşkilatının hatalarının arındırılmasıdır.

Yapılanlar

yeni bir örgüt oluşumundan çok, ad değiştirerek yeniden yapılandırılmaya

çalışılan Genelkurmay İstihbaratı'nın etkinliğini arttırmaya yöneliktir.

Çünkü yeni örgüt de Askeri Polis Vazife Talimnamesindeki esaslara göre

çalışacaktır. Ancak yeni örgütte en yüksek rütbe yüzbaşı olarak belirlenmiştir. (P) teşkilatının eleman sayısı azaltılmış, gençlere öncelik tanınmış, gizlilik prensibi getirilmiştir. Tedkik Heyeti Amirlikleri ile Ankara Hükümeti dağınıklığa da bir son vererek kendi bünyesinde çeşitli istihbarat çalışmalarını yürüten Askeri Sansür Müdüriyetleri, Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi, İzmir Hat

Komiserliği gibi kuruluşları koordineli çalıştırmak arzusundadır. Ancak

(P) teşkilatlarının bazı bölgelerde lağvedilmeleri emirlerine rağmen, uzun

süre çalıştıkları görülmüştür. Bunu o dönemin karışık ortamı yanında,

askeri yapılanmanın dağınıklığına ve bu teşkilata verilen yetki genişliğini de gözönüne alarak değerlendirmek gerekmektedir.

(P) teşkilatları ellerindeki geniş yetkilerden fedakarlık etmek istememişlerdir.

Bütün bu gelişmeler Ankara'yı mutsuz etmektedir. Arayış devam eder. Ankara, oluşturulan gizli servisleri başarılı bulmamaktadır. Gizli örgütler sürekli sorun çıkartmaktadır. Elemanlar ellerine geçirdikleri

yetkileri kişisel baskı unsuru ve rant temininde kullanmaya başlamışlardır. Çalışmalarında istenen başarıya bir türlü ulaşamadıkları

görüldünce bunları kapatmak konusunda harekete geçilir. Eski hastalıklardan

yeni yapı arındırılamamıştır. Bunun üzerine Tedkik Heyeti Amirlikleri

Teşkilatı da 22 Haziran 1922 de topyekün, bütün birimleri kapatılarak ortadan kaldırılmıştır. Ancak ortak komisyonlar olarak çalışan birimler

faaliyetlerine devam etmişlerdir.

Bunun gerekçesi nedir.

Bu konuda Garp Cephesi Komutanlığının bağlı birliklerine yazdığı emirde

şunlar belirtilmiştir:

- 1- Öncelikle teşkilatın ve personelin gizliliği kalmamıştır.
- 2- Yapmaları gereken vazifelerde istenilen seviyeye bir türlü gelinebilenmiştir.
- 3-Verilen görevler tam olarak yapılamamıştır.
- 4- Bütçeden aldıkları para yüksek olmasına karşın yaptıkları işlerin karşılığı olmamıştır. (Bu konu TBMM de enine boyuna tartışma konusu yapılmıştır.)

(P) teşkilatı ile aynı gerekçelerle kapılan örgüt, (P) teşkilatından getirdiği hastalıkları yenememiştir.

İstihbarat örgütlerinin kapatılmasıyla ortaya çıkan boşluğu gidermek görevi orduya düşmektedir. Bu teşkilatın istihbarat dahil bütün yükümlülükleri ordu tarafından karşılanacaktır.

MUSTAFA SAGİR ADLI İNGİLİZ CASUSU ATATÜRK'Ü VURACAK

Tedkik Heyeti Amirliklerinde görev yapan nitelikli elemanlar ordu istihbarat şubelerine aktarılacak ve bunlardan da yararlanılacaktır.

Ancak

tanınmamalı ve gizliliğe uymaları özellikle aranılan şarttır. Bakanlıklardan görevlendirme ile teşkilatta yeralan memurlar bağlı bakanlıklara gönderilirken, diğer personel de dağıtılır.

1922 den 1926 ya kadar geçen dönem içinde istihbarat çalışmalarını Genel

kurmay istihbaratı yürüttür.

Bu sırada daha önce oluşturulan ve askeri istihbaratın dışındaki sivil

istihbarat grupları da çalışmalarını sürdürdüler. Bunlardan özellikle de

İstanbul merkezli faaliyet gösterenlerden büyük ölçüde yararlanma devam

etmiştir.

Bu grupların sayesinde Ankara'ya kadar gelen hatta TBMM ce kabul edilen

casusluk olayları da açığa çıkmıştır. Bunlardan en ilginç olanı 1921 yılında yaşanan Hintli Mustafa Sagir olayıdır. Bu olay daha önceki sayfalarda da değinildiği gibi, Karakol Örgütünün kapanmasına da yolaçacaktır.

1921 yılı başlarında İstanbul'a orta boylu, yakışıklı, kırmızıca suratlı

bir Hintli gelir. Adı Mustafa Sagir dir. Çok iyi Türkçe ve İngilizce konuşur. O zamanların Tepebaşında İngiliz Sarayının yakınındaki meşhur

Kroker Otelinde kalmaktadır. İstanbul'a gizli olarak geldiği söylenir.

Sagir bir süre sonra İngilizce dersler vererek, odasına Mustafa Kemal,

Enver ve Cemal Paşaların boy boy resimlerini asarak dikkat çeker.

Şehzadebaşında tuttuğu evin kapısında ise Türk ve Hint Uhuveti İslamiye Cemiyeti yazar. Anadolunun verdiği mili mücadeleyi desteklemektedir. Karakol örgütünün önde gelen bazı subaylarıyla da iyi dostuklar kurmuştur. Mustafa Kemal'e Hintli müslümanların bir hedeyisiyle, milli mücadelede kullanılmak üzere bir milyon tutan para yardımını beraberinde getirdiği söylemektedir. Kuvayı Milliyecilerle girdiği ilişkiler nedeniyle İngilizlerce tutuklanır. Ancak bunların hepsi düzmecedir. Sagir bir İngiliz casusuydur. Bunu anlamayan İstanbul gizli servisi 17 günlük esareti sonunda Sagir'i kaçıırır. Daha sonra'da Karakol örgütünün yardımıyla Anadoluya geçirir. Hintli casus kaçıışından sonra gittiği her yerde büyük bir kahraman gibi karşılanarak Ankara kadar getirilir. Sagir Çankırıkapıda Kılıç Ali Paşa, Ankara Valisi, Polis Müdürü ve Milletvekilleri tarafından karşılanır. Mutludur, casus olduğunun anlaşılamamasının verdiği rahatlıkla yaşamının oyununu oynamaktadır. Adnan Adıvar ile görüşür. Hatta İstanbul üzerinden İsveç kanalıyla Hindistan'a ileteceği raporlar bulunduğunu, bunun için kendisine olanak yaratılmasını ister. İstanbul'daki temsilcisi Ramiz Bey kendisine yardımcı olacaktır. Ramiz Bey ile temasını ise Karakol örgütünün gazetesi İleri'nin yazarlarından Cavit Bey sağlayacaktır. Ankara'da Hürriyet otelinin en üst katına yerleşen Sagir, kendisini Hintli müslümanların lideri olarak tanıtır. Sagir Mustafa Kemal tarafından kabul edilir. Kendisine değerli bir kumaşa sarılı olan ve üzerinde" Lailahe İllallah Mumammedin Resulillah " yazılı sancakı şerif sunduktan sonra şu konuşmayı yapar: " Paşa hazretleri mukaddes sancağı zatı alinize Hindisten Hilafeti İslamiye Reisi , ulemai benamdan Ebulfazl hazretleri takdim ediyor. Hint müslümanları başlattığınız milli cihada tamamen katılıyor, madden manen elinden geleni zatıalinizden esirgemeyeceğini vadediyor, bendenizi bu

kararı tebliğe memur ediyor ve zatı devletleri nezninde fevkaledede mümessil olarak göndermiş bulunuyor"

MUSTAFA KEMAL, SAGİR'İN CASUSLUĞUNU BİLİYORDU

Mustafa Kemal Sagir'e iltifat edip kendisinin TBMM Genel Kuruluna takdimini emreder.

TBMM Mustafa Sagir'i büyük bir gösteri içinde alkışlarla karşılar. Sagir hayatından memnundur. İlk raporlarını İstanbula geçer, bunları açık

bırakmaya özen gösterir. Okunan metinlerde görünen bir şey yoktur. Otelinde kendisini ziyarete gelen din adamları, milletvekilleri , gazetecilerle görüşür üst düzey yöneticilerle sohbetlerde bulunarak günlerini geçirir.

Ancak Ankara'da Urdu dilinde bir gazete çıkarma girişiminden bahsettiği

Yeni Gün Gazetesinin sahibi Yunus Nadi, eline geçecek paradan etkilenip

izin almak ve imtiyaz istemek için durumu Mustafa Kemal'e aktarınca, aldığı yanıt kendisini şok eder. Mustafa Kemal, Nadi'ye : " Bu adam casustur. Hakkında gizli tahkikat var. Netice alınıncaya kadar bundan kimseye bahsetmeyiniz" der.

Mustafa Kemal Sagir'e ilgisini devam ettirir, onun namına Hintli müslümanlara telgraflar çeker. Adnan Bey ile arası iyi olan Sagir durumunu

çok güçlenmiş görür ve yakalanabileceğini aklına bile getirmez.

Gönderdiği

metinler uzmanlarca incelenince, görünen yazıların altında görünmez mürekkeple yazılmış metinler bulunduğu ortaya çıkar.

Ancak aradan 15 gün geçip te mesajlarına yanıt gelmeyince Adnan Bey' 'e giderek durumu aktaran Sagir için artık oyun bitmiştir. Adnan Bey çekmecesini açıp Sagir'in şifreleri çözülmüş, okunur hale getirilmiş mektuplarını gösterir. Tutuklandığını bildirir. Şaşkın Sagir daha ağzını

açamadan iki sivil polis onu alarak nezarete götürür , taşındığı evde yapılan aramada da çok sayıda evrak ile patlayıcı madde ve tabancalar,

gizli dolaplarda bulunur.

10 günlük sorgusu sonunda Sagir şunları itira eder:

" Lawrence, Osmanlı İmparatorluğunu altınlara dayanarak yıkmıştı.İngilizler beni de milli hükümeti tabanca ile ortadan kaldırmakla görevlendirdiler. Maksadım Mustafa Kemal Paşayı öldürmekti.

bununla Türklerin Kurtuluş Savaşı duracak, milli hükümet yıkılmış olacaktı. Fakat başaramadım. Arkadaşlarım hiç bir şeyden haberleri olmayan

iyi niyet sahibi saf insanlardır. Yalnız para için bana yardım etmişlerdir.Zira suikast planı benden başka kimse tarafından bilinmiyordu.

Mustafa Kemal Paşa'yı da Afgan Kralını öldürdüğüm gibi öldürecektim" Mustafa Sagir'i Ankara'da Kütahya Milletvekili Cevdet İzrap, Eleziğ Milletvekili Hüseyin, Cebelibereket Milletvekili İhsan ve Gaziantep Milletvekili Kılıç Ali Bey'lerden kurulu İstiklal Mahkemesi yargılar ve

idamına karar verir.

SAGİR İDAMDAN ÖNCE AFYON İSTEDİ

Sagir idama giderken soğuk kanlı görünmeye çalışır. Dini telkinden sonra

celladın kendisine sunduğu iri kara bir zeytin tanesini görünce şaşırır: "

Nedir, Afyon topağı mı" diye sorar. Zeytin olduğunu öğrenince istemez. İpe

boynunu kendisi uzattır.

İdam halka açık bir şekilde Ankara çarşısında yapılır. O dönemlerin idam

geleneği bu işlerin halka açık yapılması şeklindedir. Bu gelenek Türkiye'de daha uzun yıllar devam eder.

Meydan tıklım tıklım doludur.

Sagir idam edildikten sonra, vasiyeti niteliğinde bıraktığı bir mektup

İngiliz Konsolosluğu'na isteği üzerine iletilir. Mektupta şunlar belirtilir:

" İngiltere hükümetinden aldığım vazifeyi sadakatle yaptım. Mahkeme sırasında herşeye rağmen İngiltere hükümetine ait hiç bir sır vermedim.

İngiltere ve Hindistan İmparatorluğuna karşı olan sadakatim son dakikama

kadar devam etti. Okuldaki kardeşimi İngiltere hükümetinin himaye ve şefkatine bırakıyorum."

Sagir'i ele veren onunla İstanbul'daki İngiliz ajanları arasındaki rapor

alışverişini sağlayak olan Ferid Cavid tir. Cavid İngilizlerle temastan

önce durumu Mustafa Kemal ile İstihbarat Komisyonu Başkanı Rıza Bey'e

bildirmiştir. Bu nedenle de yardımlarından dolayı idama değil, müebbet

kürek cezasına çarptırılır.

Casuslar giz dolu dünyalarında zaman zaman kahraman zaman zaman da hain

olarak idam sehplarına gitmişlerdir. Bu onların seçiminin doğasında vardır.

Türkiye Cumhuriyeti bu dönemde casusların yargılanmalarını özel kanunla

kurulan İstiklal Mahkemelerinde yapmıştır.

İstiklal Mahkemeleri Kanunu şöyleydir:

Madde 1: Muvazzaf ve gönüllü olarak askeri hizmete girip de kaçanlar veya her ne surette olursa olsun kaçmaya sebebiyet verenler ve kaçanı yakalamak ve sevketmekte ihmali bulunanlar. kaçakları gizleyen, besleyen, giydirenler hakkında mülki ve askeri kanunlarda mevcut hükümler ve gerektiğinde öteki bütün cezai kararları bağımsız olarak hüküm altına almak ve hükümleri yerine getirmek üzere Büyük Millet Meclisi üyelerinden oluşan İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.

Madde 2: Bu mahkemeler üç kişiden kuruludur. Büyük Millet Meclisinin oy çokluğu ile ve içlerinden, biri kendileri tarafından da başkan seçilir.

Madde 3: İstiklal Mahkemelerinin kararları kesindir, temyiz olunamaz ve infazına bütün silahlı ve silahsız devlet ukvvetleri memurdur.

Madde 4: İstiklal Mahkemelerinin emir ve kararlarını yerine getirmeyenler veya getirmeyi ihmal edenler aynı mahkemelerce yargılanırlar.

Ek Madde: Kumandanların askeri rütbeler silsileleri arasında itaat ve inzibat sağlamaya yarayan hak ve yetkileri saklı kalmak üzere, vatanın ve hilafetin kurtarılması ve istiklali için savaşıyan Büyük Millet meclisinin amacına aykırı olarak düşman amaç ve çıkarlarını korur yollu teşvik ve kışkırtmalarla ifşaatlarda bulunan ve memleketin maddi ve manevi kuvvetlerini her ne şekilde olursa olsun sarsıp azaltmaya çalışanlar ve düşmanlar hesabına askeri ve siyasi casusluk edenlerle 23 Nisan 1920 tarihli Hiyaneti Vataniye Kanunun içerdiği maddelerden dolayı sanık bulunanların yargılanmaları, hükümlerin yerine getirilmesi yetkisi İstiklal Mahkemesi kurulan yerlerde bu mahkemelere verilmiştir. Bu yasa Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara hükümetinin ne kadar sıkıştığını göstermesi açısından çok önemli bir örnektir. Binlerce insan İstiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır ve ceza almıştır. Bir kısmı idam edilmiştir. bir yanda düşman ve onu destekleyen İstanbul Hükümeti ile Padişah, diğer yanda ise casuslar ve asker kaçakları, Ankara hükümetini İstiklal Mahkemelerini kurmak zorunda bırakmıştır. Bu uygulama daha sonra

yanlış kararlar verildiği ve yanlış tutum takınıldığı gerekçesiyle eleştirilere uğramıştır. İstiklal mahkemeleri bir ara Mustafa Kemal'in

muhaliflerine gözdağı verilmesi amacıyla da kullanılmıştır. Ancak bu Ulusal Kurtuluş Savaşı sonrası dönemleri kapsamaktadır.

İstiklal Mahkemelerinin asılmasına karar verdiği diğer bir kaç casus ise

şunlardır:

Hilafet Ordusu Subayı Saffet Nezihi (Yunan Casusu)

Faik Paşa oğlu Tevfik Bey (İngiliz Casusu)

Dişçi Ahmet İhsan Bey (İngiliz Casusu)

Karzak Süleyman Paşa (İngiliz- Yunan Casusu)

Bu sırada İstiklal Mahkemelerini ve Türk istihbarat birimlerini en çok

yoran gelişmeler Kürt ayaklanmalarıdır. Özellikle İngilizler tarafından

parayla satın alınan, kandırılan veya kışkırtılan Kürt liderler bir Kürt-İslam devleti kurmak için peş peşe ayaklanmışlardır. Bunlara karşı en

ağır cezalar uygulanmıştır.

İngiltere ile ilgili bir ayaklanma öyküsü ise olayların gerçek yüzünü

göstermesi bakımından ilginçtir.

KÜRT İSLAM AYAKLANMASINI BASTIRAN ZABITA

Kürdistan Teali Cemiyeti Başkanı, Ayan üyesi, eski Şurayı Devlet Başkanı

Seyit Abdülkadir'in özel kalem müdürü Palulu Kör Sadi cin gibi bir adamdır. Öyle kolay kolay kül yutmazdır. Kürt derneklerinin hemen tamamında aktif görevler alan Sadi, sürgün günlerinin sonunda İngiliz gizli servisi için çalışmak üzere Kahire'ye gitmiştir. Burada Türk gizili

servisinden olan ancak İngiliz servisinde çalışıyormuş havası veren Celal

ile tanışmıştır. Celal Sadi'yi yıllar sonra İstanbul'da görür görmez Korgeneral Ekrem Baydar'a raporunu verir. Rapora göre Sadi Mustafa Kemal'e

suikast ve Dersim çevresinde geniş tabanlı bir ayaklanma örgütlemeye

çalışmaktadır. İngilizlerden buna karşılık para ve güvence istemektedir.

İlişki devam ettiğinde Celal ile Sadi arasındaki diyalog gelişir. Seyit

Abdülkadir Sadi için Celal'e tam yetkilidir der. Celal, Sadi'den bağlı

olduğu örgütün belgelerini ister o da getirir. Ancak Celal daha yetkili

birisini devreye sokar gibi Sadi ile Taksim Belediyesi Zabıta

memurlarından Nizamettin'i İngiliz gizli servis elemanı olarak Sadiye yutturur. Sarışın, uzun boylu olan Nizamettin'e İngiliz'e benzemesi için makyaj bile yapılır. Nizamettin Sadiye İngiltere'nin Umumi Şarkiyei Siyasiye Müdürü Mr. Templen olarak tanıştırılır. Karşılıklı belge alışverişi sürer. İçişleri Bakanlığında ne yapılması gerektiği sorulur.

Yanıt 4 ay sonra gelir, bu sırada ilişki kesilir. Şeyh Sait ayaklanması başlamadan 2 ay önce Ankara Abdülkadir ve Sadi ile yeniden görüşülmesini ister. Bu görüşme Şişli Dede Sokağı Zafer Apartmanının 8 numaralı Dairesi'nde olur. İngilizler adına söz verilir, kararlar alınır. Ancak Abdülkadir durumdan şüphe edince oğlu Seyit Mehmet'i İngiliz Büyükelçiliğine gönderir . Bu da gerçeği ortaya çıkarır. Ancak polis 15 Nisan 1925'de gelen emri uygulayarak Sadi ve Abdülkadir'i yakalar. Diyarbakır İstiklal Mahkemesinde yargılanır ve mahkum edilirler.

Abdülkadir'in ölüm cezasına çarptırılmasından sonra İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi Lindsay Dışişleri Bakanlığına gönderdiği 2 Haziran 1925 günlü raporda şunları söyler:

" 1919-1921 yılları arasında Kürtlerin özerkliği yanlısı hareketlerle çok yakından ilgisi olan eski senatör Seyit Abdülkadir son ayaklanmanın kışkırtıcısı olarak idam edildi."

Bu sırada İstanbul bir casus kazanı haline gelmiştir. İşbirlikçi hainler casusların en büyük yardımcısıdır. Bunların yakalanması için yoğun çabalar sergilenmektedir. İstanbul'da casusların resmi geçidi yaşanmaktadır.

Sait Molla ile birlikte işgal İstanbul'unda İngilizlerle işbirliği edenler arasında eski İçişleri Bakanlarından Mehmet Ali Bey'in 27 Ağustos 1921 tarihinde ele geçirilen İngilizlere verilmiş bir ihbarında şu ifadeler vardır:

"Kuvayı Milli'nin İstanbul memurlarından Erkanıharp Yüzbaşı Seyfettin Efendi, Anadolu'ya çağırılmıştır. Erkanıharp Yüzbaşı Ekrem ile Topçu Miralay Eyüp Bey'ler de çağrılmak üzeredir. Bunların gitmesi İstanbul Hükümeti ile Anadolu'nun arasının açıldığını gösterir..."

İSTANBUL HAIN KAYNIYOR

İstanbul'daki teşkilatlar İngiliz istihbaratından bu raporla birlikte

aynı gün bir başka bilgi daha sızdırmışlardır. Bu da Altunizade'de oturan ve İngilizlere casusluk edip , evine İngiliz zabitlerini alan Belkıs Hanım adında birinin adres ve fotoğrafıdır. Bir kaç gün sonra İstanbul'dan Anadolu'ya cephane kaçırırken yakalanan bir kaçakçı moturunu

ihbar edeninin de kimliği 7 Eylül 1921'de saptanır. Bu eski bahriye subaylarından ve Reji Örgütünde Kolbaşılık eden Kasımpaşalı Haydar'dır.

İstanbul satılmışların, casusların kaynadığı bir kenttir. Dönem istihbarat servislerinin saptadığı bir başka hain de Uskumruköy, Domuzdere

ve Hisarkaya'ya gönderilmek üzere silah çıkartıldığını İngilizlere haber

veren Değirmendereli Çerkes Kazım'dır. Eski polis müdürü Tahsin ise uzun

süre izlenir ve iki akşamda bir Maksivel adlı İngiliz'e Kuvvacılar hakkında rapor verdiği saptanır.

Bu dönemde İstanbul'da kaçakçılık olaylarında kullanılan çöp arabalarını

da bir hain İngilizlere ihbar eder. Bu kişinin adı kayıtlara Saffet olarak

geçer.

İstihbarat birimleri çalışmaktadır. Bu dönem içinde askeri istihbaratın

yanı sıra polis istihbaratı ve güçleri de casuslar savaşında önemli görevler gerçekleştirmişlerdir.

Örneğin Mustafa Kemal'e karşı 1926 yılında gerçekleştirilmesi planlanan ve

tarihimize "İzmir suikasti" olarak geçen davanın sanıklarının yakalanmasında ve düzenlenen operasyonlarda polis teşkilatının büyük çabaları olmuştur.

Bu suikast ile ilgili çalışmalar yapılırken bir yandan da İngilizler Kürtleri ayaklandırmaya çabalamaktadırlar. Gizli servis bu dönemde İngilizlerin bu oyununu bozar. Bu sırada Ankara'daki İngiliz Büyükelçiliğinin ayaklanmayı koordineyle sorumlu istihbarat görevlisi,

aynı zamanda Başkatiptir. Ayaklanmanın bastırılması üzerine Başkatip intihar eder.

Bu sırada Ankara'da geçmişten gelen İttihatçılık ile Mustafa Kemal yanlılığı kavgaları boyutlanarak devam etmiştir.

Teşkilat-ı Mahsusa'dan buyana gizli servislerin içinde bulunan ve etkili

olan kişiler arasında Mustafa Kemal'in desteklenmesi veya bertaraf edilmesi konuları hep tartışılmıştır.

-BEŞİNCİ BÖLÜM-

(MAH-MEH) MİLLİ AMELE HİZMET YA DA MİLLİ EMNİYET HİZMETLERİ (5 OCAK 1927)

:

DEVLET İSTİHBARAT ÖRGÜTÜNÜ KURUYOR

1922 ile 1926 yılları arasında istihbarat çalışmalarını aktif olarak Genelkurmay İstihbarat Dairesi yürütmüştür. Bu çalışmalar sırasında diğer

gruplar da onlara yardımcı olur. Bu dönemde özellikle Kafkaslar ve diğer

kaybedilmiş topraklarda Teşkilat-ı Mahsusa' nın oluşturduğu birimler faaliyetlerini sürdürdüler. Bunlar Almanya ve Sovyetler arasında gidip

gelen Enver, Talat ve Cemal Paşalardan emirler aldılar. Buralarda Kızılorduya karşı önemli sabotaj ve direniş örgütlenmeleri gerçekleştirildiler. Bu nedenle her üç paşa da Kızılordu ve Ermenilerce öldürülmüştür.

Savaş sonrası günlerde de Türkiye istihbarat örgütlerinin çok yaygın faaliyetlerinin gözleendiği bir ülkedir. Almanlar, İngilizler, Fransızlar,

Sovyetler, Amerikalılar istihbarat çalışmalarında Türkiye'yi üs olarak

kullanmışlardır. Almanlar ile İngilizler o dönemde Türkiye'de en iyi istihbarat ağına sahip iki ülkedir.

Ancak onlarla karşı karşıya gelecek bir Türk istihbaratı yoktur. Ordu istihbaratı savaş sırasında bu görevi üstlenmiş, ancak sonrasında ne olanakları ne de elemanları açısından yeterlilik gösteremez duruma gelmiştir. Mustafa Kemal'in devrimlerine karşı içinde bazı unsurların

tepkileri de ciddi bir sorun oluşturmaktadır ve bunlar dış istihbarat birimlerince desteklenmektedirler. Savaşın yaraları kanamaya devam etmektedir. Bir yandan da genç Türkiye Cumhuriyeti ekonomik ve sosyal alanda gelişmeye çabalamaktadır. İşte bu günlerde kendisini iyiden iyiye

hissetirmeye başlayan bir istihbarat teşkilatının boşluğunu doldurmak

üzere hükümet yeni kararlar alır.

Mustafa Kemal yeni ve güçlü bir istihbarat teşkilatı istemektedir. Bunun

için dünyanın saygın istihbaratçılarından Albay Walter Nikolai ile temasa

geçilir. Nikolai Alman gizli servisini genişleten, gizli polis teşkilatını

kuran kişidir. Nikolai Türkiye için hazırladığı istihbarat planlarıyla

birlikte 1926 yılının Ekim ayında gizlice Türkiye'ye gelir.

İstanbul'da

Yıldız Sarayında özel olarak seçilmiş Türk istihbaratçılarına bir dizi

konferanslar veren Nikolai, bu konferanslara katılanlardan oluşan bir

çekirdek kadro ile 1926 Aralık ayında Ankara'ya getirilir. Hacıbayram yakınında Keskin sokakda kiralananan bir binada Nikolai'nin başkanlığında

toplanan ve çalışmalarına başlayan bu ekip, Türk istihbarat biriminin yönetici kadrosunu oluşturur. İlk MAH Başkanı Albay Ali Şükrü Ögel olur.

Atatürk'ün 1925 yılındaki uzman istihbaratçı arayışlarının sonucunda

Almanya'da General Naci Eldeniz (Mustafa Kemal'in Harp Okulun'dan hocasıdır ve Vahdettin ile birlikte Mustafa Kemal'in de katıldığı 1917

yılındaki Almanya ve Avusturya gezilerinde yer almıştır.)

tarafından

bulunup Türkiye'ye çağrılan Valter Nikolai, Kayzer'den sonra da gizli servisin patronu olarak kalır. Hitler de bu uzman istihbaratçıyı yerinden

oynatmaz ve ona Nazi gizli servisi Abwehr'in kurulmasında etkin görevler

verdirir.

Nikolai ile ilgili belge ve bilgilerin büyük bir kısmı Almanya'nın işgali

sırasında Ruslar tarafından Alman dosyalarından ayıklanarak Moskova'ya

götürülür ve halen de burada bulunmaktadır. Kitap hazırlanırken Alman'ya'dan mektup, telefon ve faks ile görüştüğümüz Koblenz'deki Bundesarchiv, yetkilileri Nikolai'ye ilişkin Doğu Almanya'da da bir bilginin bulunmadığını ifade ettiler. Yetkililer Nikolai'nin Türkiye ile

ilgili raporlarının da bulunduğu büyük arşivinin Rusya'da Sammulungen,

ul. Vyborskaja 3, 125212 Moskova , adresinde bulunan özel bir arşivde saklandığını bildirdiler.

Nikolai MAH çıların eğitimi sırasında seçtiği elemanları Almanya'ya da

götürerek burada bir eğitimden geçirmiştir. Dönenler ilk çalışmalarına

Ulus'daki Efka Apartmanı ile yanındaki 2 sarı boyalı binada başlamışlardır.

MİLLÎ EMNİYET HİZMETLERİ , MAH KURULUYOR

Bu gelişmelerin üzerine İçişleri Bakanlığı 5 Ocak 1927 tarihli " Çok Gizli " ve " Kişiyeye Özel " bildiriminde valiliklere yeni bir teşkilatın kurulduğunu belirtip:

" Ecnebi devletlerin propaganda ve istihbarat hizmetlerinin teşebbüsatına karşı hükümetin ve ordunun emniyeti için tedabiri mahsusa almak zarureti hasıl olmuş, bu maksatla umumi merkezi Ankara'da , mıntıka merkezleri memleket dahilinde olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti İhdas edilmiştir" görüşünü açıklar.

Milli Emniyet Hizmeti Teşkilatının kuruluşuyla ilgili olarak Genel Kurmay

Başkanı Fevzi Çakmak 6 Ocak 1927 tarihli bir yazı ile şunları dile getirmiştir:

" Milli Emniyet Hizmeti Riyaseti'ne

Umumi merkezi Ankara'da ve şubeleri şimdilik İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, ve Kars olmak üzere bir Milli Emniyet Hizmeti teşkil edilmiştir. Bu şubeler doğrudan doğruya umumi merkeze merbuttur. Şimdiye

kadar ordu müfettişliklerince tedvir edilen istihbarat hizmeti bedama bu

teşkilat tarafından idare olunacaktır."

Bu emirle ordu tarafından yürütülen istihbarat çalışmaları Nikolai tarafından eğitilen ve MAH (Milli Amele Hizmet) veya MEH (Milli Emniyet

Hizmeti) olarak tanımlanan yeni teşkilata bırakılmaktadır. Çekirdek kadro

içinde askerler ve siviller birlikte çalışmaktadırlar. İçişleri Bakanlığına bağlı olan kuruluş, bütçesini Başbakanlık örtülü ödeneğinden

karşılar. Dönemin siyasi yapılanmasında asıl bağlı bulunulan yetkili Başbakandır. Çünkü en etkin kabine yetkilisi Başbakandır ve sorumluluk

ondadır. Bu nedenle MAH'ın Başbakanlığa bağlı olduğu da fiili bir gerçektir. Ancak doğrudan muhatap İçişleri Bakanıdır. Bu dönemde MAH'ın

giderleri Başbakanlık örtülü ödeneğinden karşılanmıştır.

GİZLİ SERVİS ELEMANLARI POLİS KADROSUNDA

1943 yılına kadar bu teşkilatla ilgili Başbakanlık belgelerinde herhangi

bir başka kayıt yoktur. Çalışmaların yasallığını sağlayacak bir düzenleme

de gözükmemektedir. Çalışanlar İçişleri Bakanlığı'nın 2 numaralı kadro

çetvelinde gözükür ve daha çok Emniyet Müfettişi statüsünde bulunurlar. 23

Haziran 1943 de çıkartılan 443 sayılı Başvekalet Teşkilatı Hakkında Kanun'un kodro cetvelinde bir adet Milli Emniyet Hizmetleri kodrosu görülmektedir. 1945 de yasada yapılan düzenlemeyle MAH, kadro

çetvelinden

yasa metnine geçer ve yine bir kişilik yasallık altında bütün teşkilat

gizlenir. Gizlenen teşkilat mensuplarından asker olanlar Silahlı Kuvvetlerden , sivil olanlar ise İçişleri Bakanlığı 2. numaralı çetvelinde polis müfettişi veya uzmanı gibi kadroların karşılığında gösterilip, buradan maaş alırlar. Yani bunların paraları İçişleri Bakanlığınca ödenir. Ancak görevli gelenlerin maaş ve diğer parasal olanakları o kurumların bütçelerinden karşılanır. 1945 de yasalarımızda

Başbakanlık Müsteşarına eş derecede maaşa sahip bir adet Milli Emniyet

Hizmetleri Reisi kadrosu görülmektedir. Milli Emniyet

Hizmetleriyle

ilgili yasal düzenleme çok sonraları 6 temmuz 1965 de yapılır.

Çıkarılan

644 sayılı yasayla ad da değiştirilir ve MAH'dan MİT'e geçilerek; Mili İstihbarat Teşkilatı oluşturulur.

1926-1927 yılları arasında oluşan yeni teşkilat 1965'e kadar uzanan zaman

diliminde çok önemli çalışmalar yapmış, büyük tartışmaların odağında yer almıştır.

Nikolai tarafından bir başkan, 13 yönetici personel ve dört şube şeklinde örgütlenen MAH'ın örgüt şeması, Başkan ve altında sıralanan

şubelerden oluşmaktadır. Bu şubeler :

- A) İstihbarat (Espiyonaj)
- B) Müdafa (Karşı espiyonaj)
- C) Propaganda
- D) Teknik işler

Teşkilatın A şubesi milli savunma kadrosundan askerlerce, B şubesi Emniyet

Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı personelinde, C şubesi Dışişleri Bakanlığı personelinde ,D şubesi ise asker ve sivil kişilerden

karşılanmıştır. C şubesi sonradan kapatılmıştır.

MAH yurt dışında ilk olarak Viyana(kuzey), Tahran (Doğu), Kahire (güney)

olmak üzere üç büroyla çalışmaya başlamıştır. Daha sonra bu bürolar ekonomik gerekçelerle kapatılmıştır.

MAH İkinci Dünya Savaşına doğru giden dünyada en sıcak günlerde hizmet

vermiştir.

İtalya'nın Faşist lideri Mussolini ve desteğini aldığı Hitler Almanyası'nın Balkanlara ve özellikle Türkiye'ye yönelik niyetleri MAH

tarafından ulaştırılan istihbaratlarla açığa çıkartılır.

Mussolini'nin

Türkiye'ye karşı çıkışlar yaptığı sırada Atatürk " Musollini ve Hitler

birleşerek en geç 4-5 yıl içinde İkinci Dünya Savaşına sebep olacaklardır"

derken MAH kendisine hem İtalyanların , hem de Almanların Türkiye'ye yönelik gizli askeri planlarını sunmuştur.

HATAY İÇİN YAZILAN FRANSIZ RAPORU MAH'IN ELİNE GEÇİYOR

Mustafa Kemal'in önem verdiği, üzerinde hassasiyetle durduğu konu bu dönemde Hatay sorunudur. Hatay'ın Türkiye'ye katılması için bir dizi

hareket başlatan Atatürk, bunun gerçekleşmesi için istihbarat örgütünden

de sonuna kadar yararlanacaktır. Hatta elindekinin ötesinde Teşkilat-ı

Mahsusa türü bir gönüllüler ve seçme yurttaşlardan oluşan örgütlenmeye

gidilmesini de savunacaktır.

O dönem özellikle Ortadoğuda toprak iddiasını tam olmasada büyük ölçüde

yitirmiş, ancak etkinliğini arttırmış Türkiye, istihbarat açısından da

oldukça şanslıdır. Teşkilat-ı Mahsusa'nın temellerini attığı istihbarat

kaynakları şimdi MAH'ın hizmetindedir. Bu hizmet de Fransızlara karşı

yerine getirilir.

Hatay'ı Türkiye'den kopararak işgal eden Fransa bölge petrolünün denize

açılış kapısını elinden çıkarmaya yanaşmamaktadır. Ancak Atatürk'ün izlediği politikalar sonucu köşeye de sıkışmıştır. Suriye'ye, Hatay'ın

kontrolünü vermeye çalışan Fransa, her seferinde Türkiye'nin tepkisiyle

karşılaşır. Türkiye, Hatay'a bankaları, ticaret adamları ve en önemlisi

istihbaratçılarıyla girmiştir. Etkinliği büyüktür. Fransızlar yeni dünya

dengelerini kollayarak Alman tehlikesi karşısında Türkiye'yi kızdırmamaya

da bir yandan gayret göstermektedir. Bu tutum İngilizlerce de benimsenmiştir.

İşte bu gelişmeler devam ederken Suriye'den gelen bir mesaj MAH 'ın eline

geçer. Fransızların: " Hatay için dökülecek tek damla Fransız kanı yoktur.

Durumun idaresini sizin eşsiz politik dehanıza bırakıyorum" içerikli

dışışleri raporu MAH'ın eline geçer. MAH, Hatay konusunda İngiliz ve Fransız gizli servislerinin önünde geçerek Fransızların kan dökmeden sorunu çözme isteklerini öğrenmiştir. Bu mesaj Ankara'yı rahatlatır ve elindeki kozlarını çok başarılı ve ustaca oynamasını sağlar. Sonuçta Hatay önce Fransızlarla imzalanan 23 Haziran 1939 tarihli Ankara anlaşmasıyla Türkiye'ye bırakılır. Ardından da Hatay Cumhuriyeti Meclisi 29 Haziran'da Türkiye'ye katılma kararı alır. TBMM de 30 Haziranda bu kararı onaylar. Hatay artık Türkiye'nin olmuştur.

Atatürk çok önem verdiği Hatay konusunda yeni bir gizli örgütlenmenin gerekliliğini de savunmuştur. Bu konuda dillendirdiği örnek başarılarını gözleriyle gördüğü Teşkilat-ı Mahsusa'dır. Atatürk'ün bu konudaki hassalığı ve yeni örgüt kurma konusundaki düşüncesi onun bir başarıda gizli servise verdiği önemi vurgulaması bakımından önem taşımaktadır.

Hatay ile ilgili olarak Atatürk'ün yakın arkadaşı Orgeneral Kazım Özalp'in anılarında bakın neler yer almaktadır.

"Bir gece Karpiç Lokantasında yemekteydik. Atatürk'ten başka kız kardeşi ve 20 kadar arkadaşımız da beraberdi. Diğer masalarda Ankara'da bulunan bazı yabancılar ve Türk müşteriler vardı. Atatürk, burda Hatay konusunda bir olay yaratmanın propaganda yönünden faydalı olacağını düşünerek Hatay konusunu tartışmaya açtı. Sofradakiler, hatta mücadele ettiği için diğer masalardan tartışmaya katılanlar, hükümetin gevşek tutumunu protesto ederek kısa zamanda daha müessir tedbirlerin alınması gerektiğini söylediler. Atatürk'ün bu konuşma ve protestoları tasvip eder bir tutumu vardı. Hatay konusunda hükümete karşı yapılacak bazı girişimleri destekleyeceği havası uyandı. Kız kardeşi Makbule Hanım tavana iki el ateş etti. Atatürk bu çıkışa ses çıkarmadı. Orada, bizim soframızda bulunanlardan iki kişinin tabanca ile havaya ateş ettikleri görüldü. Bu gösteri hükümetin Hatay konusundaki gevşek tutumuna karşı bir protesto havası taşıyordu. Atatürk'ün böyle bir olayı daha önceden

düzenlemiş

olduğu kanısına vardım. Hatta sonradan öğrendiğime göre yanında oturmakta

olan eşime 'Hanımefendi bir silah da siz atar mısınız? ' diye sormuş. Bizim hanım 'Paşam ben daha elime silah almadım ' diye cevaplandırdığında

' Pekala gerekirse sizin çocuklarınız silah atarlar' demiş."

O gece olaya polisler el koyar, tahkikat açılır ve kız kardeşi Makbule Hanım ile diğer ateş edenler gözaltına alınır. Olayın bu denli büyümesinin

ardından Atatürk soruşturmaya bir sözünün bulunmadığını Hatay için hassasiyet gösteren kişilerle ilgili tahkikatı uygun bulduğunu , ancak

hassasiyeti takdir ettiğini belirterek karakoldakileri ziyarete gider.

Böylece de istediği propaganda yapılır.

Özalp bir seferinde de Atatürk'ün Hatay için gizli örgüt önerisinde bulunduğunu dile getiriyor:

" Savarona'da dinlenirken bir gün yatta yapılan bir Bakanlar Kurulu toplantısından sonra bana 'Seninle konuşacağım gitme' dedi. 'Milli Savunma Bakanı olmam nedeniyle Hatay işinde bana önemli görevlerin düşebileceğini , bu konuda gerekirse Makedonya'daki ihtilal çeteleri

gibi bir teşkilat kurmamızı, benim evvelce Makedonya'da Selanik vilayeti

takip kumandanlığında bulunmuş olmam nedeniyle böyle bir teşkilatın

nasıl kurulacağında tecrübeli olduğumu, bu iş için yeterli tahsisatın

sağlanabilmesini teminen Başbakan Celal Bey ile görüşeceğini söyledi.

Hatay mutlaka bizim olmalıdır' diyerek sözlerini bitirdi. Yorgun görünüyordu. Bu kendisiyle görüştüğüm son devlet işiydi."

MAH SAVAŞA HAZIRLANIYOR

Bu olayların yanısıra MAH içe dönük bir gizli polis örgütü gibi de kullanılmıştır. Atatürk karşıtlarına karşı MAH'ın operasyonları artmıştır.

Dış istihbarat ve casuslukla mücadele için kurulan örgüt, giderek içeriye

dönmek durumunda kalmıştır. Oysa o dönemde bu işlerle uğraşabilecek bir

polis teşkilatı güçlü bir şekilde mevcuttur. MAH'ı içe döndürmenin zararları ileriki yıllarda, daha da fazla görülecektir. Bu dönemde Atatürk

ile anlaşmazlığa düşen milletvekilleri ve askerlerin telefonları dinlenir.

İçerde Türkiye Komünist Partisi üyelerine karşı sert operasyonlar ve

gözdağı nitelikli büyük tutuklamalar yapılır.
Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanlığı makamına gelen İsmet İnönü de istihbarat çalışmalarına büyük önem vermiştir. O da elindeki yetkiyi sert kullanan otoriter liderlerdendir. "Milli Şef" dönemi gizli servis için zor koşullar altında geçer. İnönü, İkinci Dünya Savaşı sırasında izlediği denge diplomasisi sayesinde Türkiye'yi savaşın dışında tutmaya çabalarken, İngiliz, Alman, Fransız ve Sovyet gizli servisleri Ankara'da savaş rüzgarları estirmektedirler. Bunları izlemekle görevli MAH'ın, onca eksiğe ve ekonomik sıkıntıya karşın başarısız olduğunu söylemek mümkün değildir. Hatta bazı olaylarda o denli etkili olunmuştur ki dünyanın kaderini değiştirecek gelişmelere yön verilmiştir. İkinci Dünya Savaşı Türkiye'nin etrafını bir ateş denizine çevirirken, buna kapılmamak için direnen hükümet oldukça zorlanmıştır. Balkanların Almanlar tarafından işgali, ardından yaşanan Rus-Alman savaşı, Türkiye'yi çok zorda bırakmıştır. Almanlar bir yandan; İngiliz, Fransız, Amerikan hükümetleri bir yandan Türkiye'yi çekiştire dursunlar, gizli servisler arasında süregelen çatışmalar bu dönemin Ankara, İstanbul hatta Anadolu'sunda artık alışılacelmış olaylardandır. Seferberlik vardır. Ekmek, kömür, tütün, kibrit , tekel ürünleri karneye bağlanmıştır. 1939'a göre fiyatlar 1940' lı yıllarda neredeyse 10 kat daha artmıştır. Karaborsa hakimdir. Savaş her an beklenmektedir. Çünkü bu yönde yürütülen korkunç bir İngiliz propagandası söz konusudur. Tam bu darboğazda yaşanan Erzincan depremi 23 bin insanın ölümüyle büyük bir felaketi ve ekonomik yıkımı da Türkiye'nin başındaki belalara ekler. Yaşam savaş dışında ama büyük stres ve zorluklar altında sürdürülmektedir. İngiltere, Fransa ve Amerika Türkiye'ye büyük baskılar yaparak, kendi saflarına çekmeye uğraşıyorlar, ancak İnönü'nün

istediği

ekonomik ve askeri yardımı kendileri için kullanmaktansa ne yapacağını bir

türlü kestiremedikleri Türkiye'ye vermeyi çıkarlarına uygun görmemektedirler. Ayrıca geçmiş dersler bu ülkelerle ilişkilerde Türkiye'nin güven krizini arttırıcı nedenler oluşturmaktadır. Sovyetler ile Almanların savaş öncesinde oluşturdıkları savunma ve işbirliği anlaşmaları Türkiye üzerinde şok etkisi yapmıştır. Almanlar,

Sovyetlerle birlikte Türkiye'yi savaşa ve kendi saflarına çekmenin acımasız planlarını yürürlüğe koyarlar. Alman radyoları Erzincan depreminin tanrının Türklere kendi saflarında olmadıkları için verdiği

bir ilahi ceza olduğunu bile savunurlar.

Hitler 1 Eylül 1939'da ansızın girdiği Polanya'da hızla ilerlemiş, İngiltere ve Fransa Almanlar' a savaş ilan etmiştir: İkinci Dünya Savaşı

böylece başlamıştır.

Türkiye casusların cirit attığı, izlerin birbirine karıştığı bir durumdadır. Türkiye genelinde MAH tarafından etkin faaliyetleri saptanan

yabancı gizli servilerden bazıları şunlardır:

Abwehr: Alman istihbarat dairesi.

SD : Alman İmparatorluk Güvenlik Başkanlığının yönettiği (RSHA) Alman istihbarat örgütüdür.

MI 6: İngiliz karşı istihbarat birimi (Secret Intelligence Service-SIS)

MI 9: Kaçakçılar ve sığınmacılarla ilgili İngiliz gizli servis dairesi.

OSS: CIA'nın selefi olan Amerikan istihbarat kuruluşu. Özel sektör için

istihbarat yapan bir avukat olan Bill Donovan tarafından İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde kuruldu. Daha sonra CIA olarak yeniden yapılandırıldı.

SI : OSS'nin bilgi toplama ve değerlendirme birimi (Secret Intelligence)

OWI : Savaş dönemi Amerikan haber ve propagandasını yaymakla görevli örgüt.

SO : Amerikan sabotaj örgütü. Gerilla eylemleri ve kundaklamalarla görevliydi.

X 2: OSS karşı istihbarat birimi

Fransız Gizli Servisi: Türkiye'de ve bölgedeki faaliyetleri Osmanlı' İmparatorluğu zamanından buyana devam etmekteydi.

Yunan, Bulgar, Yugoslav ve Arap gizli servisleri.

NKVD: İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyet gizli polisi ve casusluk örgütü

olan kuruluş.

MU : Tekne ve kayık operasyonlarıyla ilgili Amerikan gizli servis birimi(Maritime Unit) .

ALMAN CASUSLAR ATAKTA

Türkiye, topraklarında cirit atan bu teşkilatlarla ve batılı güçlerin

diplomatlarıyla boğuşmaya çalışırken, kendisine uzanan Sovyet-Alman ittifakı tehditlerine de, yine çok dengeli karşılıklar vermiştir. Öncelikle Sovyetlere yönelik Fransız ve İngiliz operasyonlarına topraklarından üs olanağı sağlamıştır. Fransız uçakları Türkiye'nin izniyle Bakü petrol tesislerinin fotoğraflarını çekerek Almanların buradan sağladığı yakıt ile ilgili birinci elden belgeler toplanmıştır.

İstanbul'daki Nazi yanlısı " Töton klüp " basılmış, burada toplanan Alman

casuslara gözdağı verilmiştir. Önemli tesislerle ilgili sabotajların

kokusu da bu baskında alınmıştır. Bunun üzerine İstanbul'da tersaneler ve

fabrikalarda görev yapan yüzlerce Alman teknisyen'in işine son verilmiştir. Önemli savunma mevziilerinin haritasını çizen iki Bulgar

ajanı da ele geçirilerek sınır dışı edilmişlerdir.

1940 Nisanında bir Alman, donanma tesislerinin filmlerini çekerken yakalanır. Adamın karısını izleyen MAH, kocasının yakalanmasından hemen

sonra Alman arkeolog Hans Hennig Osten ile temas kurduğunu, sonra da zehir

içerek öldüğünü saptar. MAH arkeologu da uzun süre sorgular ve askeri mahkemeye sevkeder. Mahkeme Osten'e 12 yıl hapis cezası verir.

Osten

Alman operasyonlarının İstanbul'daki yürütücü şefidir. Cezanın ardından

Alman casus sınır dışı edilir. Aslında MAH o dönem hükümetinin de kararı

çerçevesinde Almanlar ile müttefiklerin birbirlerine karşı mücadelelerini

sesizce izlemektedir. Türkiye ile ilgili faaliyetlere bulaşmayanlara müdahale edilmemektedir.

Wilhelm Canaris, Alman askeri gizli servisi Abwher'in 1934'de şefi olmuştur. Onun zamanın da örgüt eleman bakımından dev boyutlara ulaşır.

Canaris İstanbul'a Yüzbaşı Paul Leverkuehn'i yeni temsilci olarak atar.

Leverkuehn İstanbul'da yoktan dev bir Alman ajan ordusu yaratır.MAH Bunlardan Türkiye ile ilgili olaylara bulaştığını saptadıklarını derhal

sınır dışı eder. Almanların casusluk merkezi Bulgaristan'dır.

O dönemde bütün gizli servislerin pavyonlarda çalışan kızlardan kurulu ekipleri bulunur. Gizli servislerin Türkiye'deki en önemli yardımcıları bir kısmını ele geçirdikleri Rumlar, Ermeniler ile Yahudilerdir. Onlar halkla kaynaşmış ve Türk vatandaşı kimlikleriyle rahatlıkla her işte kullanılmaktadırlar. Türkiye 2. Dünya Savaşı sırasında Almanlarla ilişkilerde çok dengeli bir yaklaşımı elden hiç bırakmamıştır. Çünkü Almanlar Osmanlı'nın son döneminde, Cumhuriyetin ilk yıllarında danışmanları , askerleri ve teknik adamlarıyla Türkiye'nin bütün hasas noktalarını bilecek kadar uzun zaman Anadolu'da kalmışlardır. Savaşın ikinci yarısında da Türkiye üzerindeki toprak taleplerini hiç saklamayan ve zaman zaman saldırganlaşan Sovyetlere karşı saldırıya geçmişlerdir. Bu nedenle onların da daha sonra Sovyetlere karşı yapacakları bazı istihbari çalışmalara olanak yaratılmıştır. Ancak kontrol hep elde tutulmaya çalışılmıştır. Almanlara İkinci Dünya Savaşı sırasında yapılan yardımların başında silah ve eleman geçişlerinin kolaylaştırılması ile bazı sabotaj eylemlerinin gerçekleştirilmesi gelir. Bu sabotaj eylemleri genellikle İngilizlere ve Fransızlara karşı Türk topraklarının dışında gerçekleştirilir. Türkiye savaş sırasında takındığı kurnaz bağlantısız ve bağımsız tutumu çıkarlarını gözönünde tutarak zaman zaman bozmaktadır. Ancak ana amaç Türkiye'nin menfaatleridir. Alman gizli servisi Türkiye'de olağanüstü faal durumdadır. Balkanlarda Almanların yığınakları vardır. Bulgaristan, Almanların Türkiye'ye karşı yürüttükleri casusluk hareketinin üssü olmuştur. Türkiye bunun karşısına 37 tümen askeriyle sınır güvenliği için dikilmiştir. İç istihbarat ağıyla da casusluğa karşı durmaya çabalamaktadır. Türkiye ile Almanya arasında 18 Haziran 1941 yılında imzalanan zoraki ve denge hesaplarına dayanan dostluk ve işbirliği anlaşması, gizli servisleri de birbirine bazı konularda yakınlaştırmıştır. Almanlar bundan yararlanarak "Zeplin hareketi" adı ile Urallara ve Güney Sovyetlere ajanlarının sızdırılması işini hallederler. Türkiye o dönemde

kendisinden toprak talepleri bulunan Sovyetlere karşı Almanlara yardımcı
olmaktadır. Almanlar Türkiye'nin beklenmedik bu yardımları karşısında
olağanüstü casus sızdırma başarıları elde etmişlerdir. Ancak Zeplin
harekatı ile Türkiye üzerinden Sovyetlere sızan bir grubun ele geçirilmesi
ve Sovyetlerin bunu Ankara nezninde protestosu, Türkiye'yi daha dikkatli
olmaya itmiştir. Bunun üzerine Zeplin harekatı bitirilir. Ancak gizli
serviler arasındaki temaslar savaş boyunca da devam eder
CASUSLUK TEKNOLOJİSİ GELİŞİYOR
Almanların özellikle Ortadoğu politikalarında elden çıkarmamaya gayret
gösterdikleri ve çok yoğun casusluk faaliyetinde bulundukları İran'da
Türkiye'ye yönelik pek çok olay gelişmektedir. Berlin'in İran'daki gizli
faaliyetleri ve buradaki destekleri İngiliz ve Sovyetleri 1941 'de İran'ı
işgal senaryoları üretecek kadar çok etkilemiştir. İngilizlerin Ortadoğudaki ilerlemeleri sonucu bölgede sıkışan Alman ve onların destekçisi Arap'lar kaçacak tek ülke olarak Türkiye'ye sığınmışlar ve
faaliyetlerini İstanbul'dan devam ettirmişlerdir. Almanlar bu dönemde
Türkiye'deki yeni savunma alanlarını saptamak için denizden küçük teknelerle Karadeniz kıyılarından sızma girişimlerinde bulunmuşlar ama
bunda başarılı olamamışlardır. Almanların asıl başarılı oldukları casus
uçuşlarıdır. Bulgaristan'dan havalanan casus uçaklar Türkiye, Suriye ve
Sovyetlerin savunma hatlarına ilişkin geniş bilgiler içeren fotoğraflar
çekmeyi başarmışlardır. Bu yıllar savaş teknolojisiyle birlikte casusluk
amacıyla kullanılan araçların da son derece geliştiği dönemlerdir. Türkiye bu dönemde Alman işgalinden kaçan pek çok kişinin ev sahibi konumuna düşmüştür. Bunların arasında büyük bir çoğunluk da casusluk faaliyetine yönelebilecek olanlar veya casuslardır. Hele Almanların dostluk ve saldırmazlık anlaşması imzaladıkları Sovyetlere saldırmaları
üzerine bu göç trafiği giderek artar. Türkiye bunu önlemek için parası İngilizlerce verilen bir küçük büro oluşturur. Bu büronun masrafları İngilizlerce karşılanır ve amaç Türkiye'ye girip çıkan herkesin fotoğraflı

bir şekilde izlenmesidir. Bu sırada Türkiye'de dünya çapında yankılar uyandıracak pek çok casusluk olayı yaşanır.

CASUSLUK TARİHİNİN UNUTULMAZ OLAYI: ÇİÇERO TARİHİ DEĞİŞTİRECEK

Bunlardan biri de dünya casusluk tarihine geçen Çiçero olayıdır.

Çiçero takma adlı ajan Elyasa Bazna, İngiltere'nin Ankara

Büyükelçisi Sir

Hugh Knatchbull Hughessen 'in oda hizmetçisidir. Dönemin İngiliz Dışişleri

Bakanının yakını da olan büyükelçiye, dünyanın önemli olaylarıyla ilgili

bütün bilgiler gizli şifrelerle geçilmektedir. Elçi bunları okuyup Türkiye'nin savaşa dahil olması konusundaki yöntemini

belirlemektedir.

Ancak elçinin kötü bir huyu vardır; belgeleri evine götürüp odasında okumayı yeğlemektedir. İşte bu sırada Elyesa Bazna devreye girip belgelerin fotoğraflarını almaktadır. Bu fotoğrafları daha sonra Almanlara 23 bin sterlin karşısında satan Bazna, Almanlar'dan asrın casusluğu karşısında, sahte para alarak, hayatının da kazığını yiyecektir.

31 Ekim 1943 yılından itibaren Almanlara verilmeye başlayan belgeler arasında ,Hitlere karşı en büyük darbenin indirileceği Normandiya çıkarmasının gizli planları da bulunmaktadır. Planlar o kadar mükemmeldir

ki Hitler bunların düzmece olduğunu sanarak büyük bir hata yapacaktır.

Çiçero olarak adlandırılan Bazna, İngilizlerden öylesine önemli belgelerin

fotoğraflarını alarak Almanlara satmıştır ki, Almanlar dahi şaşırılmışlardır. Trakya'ya müttefik güçlerin radarlarının yerleştirilerek

Romanya'daki petrol sahasına uçakların ulaşımının sağlanması ile Roosevelt

,Churchill ve İnönü arasındaki görüşmelerin tutanakları Bazna yoluyla Almanlara geçmiştir. Almanların Ankara Büyükelçiliğine Nisan 1939 da atanan ve Birinci Dünya Savaşı sırasında da Osmanlı ordusunda çarpışırken

1918'de esir düşen, dolayısıyla da Türkleri çok iyi tanıyan Von Papen, ihtiyatı bir kenara bırakarak bu bilgileri edindiklerini Türk Dışişleri

Bakanı Menemencioğlu'nun yüzüne söylemiştir. Menemencioğlu, durumu İngilizlere iletir. Ancak casus bulunamaz. Belge akışı da bir süre daha

devam eder.

Osmanlı ordusundaki çalışmaları nedeniyle göğsünde iki Türk madalyası da

taşıyan Von Papen, Çiçero olayı için, özel olarak kaleme alınan Türkiye

ve o dönemin Ankara'sına yönelik hatıralarında bakın neler anlatıyor:

ALMAN BÜYÜKELÇİSİNİN İTİRAFLARI

" Stalingrad faciası ve böylece ortaya çıkan Hitler'in dirayetsizliği

üzerine diğer ülkeler artık Almanların askeri başarı alanında bütün gücünü sarfetmiş olduğunu anlıyordu. Almanların durumu

zayıfladıkça,

Türkiye'nin de tarafsızlığını muhafaza etmesi güçleşiyordu. Numan Menemencioğlu'nu Kahire'ye davet etmiş olan Eden, orada Numan Bey'i tazyik etmiş, artık Türkiye'nin müttefiklerine karşı olan vecibelerini

yerine getirmek zamanının geldiğini söylemişti. Buna karşı Menemencioğlu;

Türkiye'nin durup durup da artık son anda sanki zaferin nimetlerinden pay

almak ister gibi harbe katılmak istemeyeceği, bunu İngiliz basının da

haklı olarak tenkid ettiği şekilde, Mussolini'nin mağlup Fransa'yı arkadan vurmak hareketine benzer bir iş olacağı cevabını verdi.

Kahire'den döndükten sonra kendisiyle yaptığım temasda, işin ciddiyetini,

Türkiye'ye harbe girmesi için yapılan tazyikin derecesini gerçekten anladım. Almanya askeri alanda durumu düzeltemezse, Türkiye ekonomik zorunluluklar yüzünden siyasetinde esaslı değişiklikler yapmak zorunda

kalacaktı. Bu hususu Menemencioğlu açıkça söylemişti. Bunun üzerine hem bu

durumu Hitler'e bildirmek, hem de müttefiklerin nihai zaferi elde etmek

üzere giriştikleri teşebbüsleri ve askeri hareketleri meydana koyan bir

istihbaratı vermek üzere bizzat uçakla Berlin'e gittim. Bu istihbaratı

yapan ajanı Çiçero adı altında gizliyordum. Bu casusuluk işi dünya kamuoyuna makaleler, kitaplar, büyük bir film ve casusuluk maceralarının

en önemlilerinden biri olarak aksettirilmiştir. Bu derece önemli bir

hadise olarak sayılıp sayılmayacağını bilmiyorum. Yalnız o zaman bildiğim

bir şey vardı: Hitler bu haberleri öğrendikten sonra, siyasi yollarla dünya harbini sona erdirmeye teşebbüs ederse belki Almanya için son bir

kurtuluş çaresi olabilirdi.

Ama ne Hitler, ne de Ribbentrop fena haberleri dinlemek istemiyorlardı. Bu

işin arkasında da İngiliz gizli servisinin bulunduğunu düşünmek

rahatlarına geliyordu. Herkesin bildiği Çiçero vakasını burada canlandırmaya lüzum bulmuyorum. Yalnız daha başlangıçtan beri hadisenin

Bir İngiliz tertibi olmayacağını bana düşündüren bazı olayları zikretmek isterim.

Vaktiyle bizim sefaret müsteşarının şöförü olan o sırada da İngiliz elçisinin oda hizmetkarlığını yapan Jenke isimdeki şahıs bir gün beni

arayarak çok mühim bir haber vereceğini, böyle bir teklifle alakadar olup

olamayacağımı sordu. Kendisini hemen reddettim. Çünkü o sırada telefonların çoğu dinleniyordu. Bir yandan da ifşa edeceği sırrın pek mühim olduğunu söylediği için, sefarette bulunan Gestapo temsilcisine

durumu anlattım. Şayet bu bir dalavere ise mesuliyeti Gestapo ajanının

yüklenmesi daha doğru olacaktı. İlk aldığımız malumat bir telgraf suretiydi. İngiliz hariciyesinden Sir Hughe'ye gönderilmiş olan bir telgrafı oda hizmetçisi alıp yatak odasına götürmüş ve gizlice fotokopisini almıştı. Telgrafı okuyunca sahte olamayacağına hemen hükmettim.

Bu şifresi çözülmüş bir telgraftı. Bu istihbaratın devamına karar verdim.

Gestapo sorumlusuna da bu meseleden benden başka kimseye bahsetmemesini

emrettim. İstihbaratı Çiçero işi adı altında gizliyorduk. Ajan mütemadiyen para istiyordu. Her yeni telgrafda ücreti biraz daha arttırıyordu. Nihayet malumatın bedelini ödeyecek para akalmadı. bunun

üzerine yeni tahsisat istedim. Berlin'deki Gestapo şefi istenen parayı

gönderiyordu. Sonradan meydana çıktığı gibi gönderilen paralar hep sahte

idi. Hitler o dönemde en usta uzmanları toplayarak bu sahte paraların

basımı konusunda bir matbaa kurmuştu. Sahte banknotları o kadar mükemmel

hazırlıyorlardı ki, paranın sahte olup olmadığını tetkik için verdiğimiz

bankalar bile, banknotların hakiki olduğunu tasdik ediyorlardı. Bu kabil

maksatlar için milyonlar basıldı. Harp içinde bir göle atılan bu paraların

yakın zamanda çıkarıldığı malumdur.

ÇİÇERO MÜTHİŞ BELGELER SATIYOR

Çiçero'dan aldığımız malümet cidden çok kıymetli idi. Bu sayede

Tahran'da

yapılan gizli konferansda Almanya hakkında alınan kararlardan haberdar

olduk. İngiliz hariciyesinin tekliflerini öğrendik. Türkiye'yi harbe

sokmak için gösterilen gayretleri, Almanların müdahalesine meydan bırakılmadan, Türkiye'deki üstlerden Romanya petrollerinin bombalanması

projelerinden bu yolla haberdar olduk. Petrollerin imhası meselesi önemli

idi. Buna mani olmak lazımdı. Ben hemen Menemencioğlu ile temas ettim. İngilizlerin Türk üslerini kullanarak Pioşti'yi bombalayacağına dair kulağıma şaiyalar geldiğini, böyle bir şey yapılırsa Hitler'ih İstanbul,

Ankara, İzmir gibi şehirleri harabe haline getireceğini söyledim. Menemencioğlu böyle bir tasavvurun olmadığını ifade etti. Ama Çiçero'nun

getirdiği yeni telgraflardan menemencioğlu'nun konuşmamızı hemen Sir

Hughe'ye anlattığını anladım. Sir Hughe Londraya çektiği telgrafta 'Papen

çok şey biliyor' diye yazmıştı. Yine Çiçeronun getirdiği vesikalardan

'Operation Overlord' adı altında gizlenen projeden de haberimiz oldu. Bu

proje İngiliz ve Amerikan kuvvetlerinin Fransa'nın kuzey sahiline yapacağı

çıkarma hakkında idi. Ayrıca Churchill'in, Stalin ve Roosevelt ile olan

Selanik ve Balkanlar yolu ile Almanları güneyden sarmak mı, yoksa Stalin'in ısrarına uyarak doğrudan doğruya İngiliz kanalı üzerinden çıkarma yapmak mı konusundaki mücadelelerden de haberdar olduk.

Nihayet

İnönü Menemencioğlu ve Açıkalanla Churchill ve Roosevelt'in Kahire görüşmelerinin teferuatını da aynı yolla öğrendik. Türk hükümeti Moskova

ve Tahran'da görüşüldüğü şekilde harbe katılarak bir satranç taşı gibi

oynatılmak istemiyordu. Yapılacak işlerden , nihai zaferden haberdar edilmedikçe Türkiye'deki deniz ve hava üslerinden faydalanılmasının

mümkün olamayacağını Türk hükümet adamları açık bir şekilde ifade ediyorlardı.

Türkleri en fazla düşündüren nokta, Stalin'in ' Türkiye tarafsızlığını

bıraktığı takdirde, biz de Bulgaristan'a harp ilen edeceğiz' demiş olmasıydı. Bu beyanat Boğazların Sovyet tahakkümü altına girmesi

tehlikesini ortaya koyuyordu ki benim de öteden beri endişelendiğim şey bu idi. Gene Çiçero'nun getiridği haberlerden., Sofya'nın bombalanacağını öğrendik. Ama Berlin Bulgarları haberdar edecek yerde, sırf yapılan istihbaratın doğruluğunu kontrol maksadıyla hiç sesini çıkarmadı. Böylece istihbarat kaynağımızın doğru çalıştığı meydana çıktı. Ama Bulgar başkenti de harabe haline geldi. Sonuçta İngiliz gizli servisi bu sızıntıyı ortaya çıkarmak için Ankara'ya bir adam gönderdi. Böylece bu önemli kaynak da kurumuş oldu. Teessüfe şayandır ki Hitler bütün bu olanaklardan faydalanmasını bilememiş, yanlış bir yol tutmuştu. Talihinin iyi gitmesi sayesinde Rusları Vistül nehrine kadar sürmüş, İtalya'da Alplere kadar hakim olmuşken, Balkanlara dost elini uzatıp bütün müdafasını Fransa ve memleketi üzerinde kursaydı, sulhü kurtaracak kadar kuvveti kalabilir, Rusların da 1937 deki hudutlarından ileriye geçmesine engel olurdu. Ne yazık ki tuttuğu yolun sonu çıkmadı. Sonradan gösterilen Çiçero filminin konusu olayla ilgili belgelere dayanılarak hazırlanmamıştı. Film hazırlanırken araya mutlaka bir aşk macerası atmak gerektiği için beni güzel bir Polonyalı kontesle flört ettirmelerine pek içerlemedim ama, Ankara'ya hiç bir gestapo mensubu gelmediği halde, bir çok üniformalıların işe karıştırılması , bir de sözde Ribbentrop'un bana yazdığı mektuplar beni fazlasıyla sıktı. Sir Hughe'nin oda hizmetkarının iyi sonucu da bir Hollywood uydurmasıdır. Fox film şirketi Ankara'ya gelip sefarethanede çekim yapmak istediği zaman , durumu bozulmuş ve işsiz kalmış olan Çiçero, şirkete başvurarak filmdeki rolünü bizzat oynamak istemişti. Ama hakiki hayatta yaptığı işleri, aktör olarak pek iyi becerememiş olacak ki, şirket bu teklifi kabul etmedi. Fakat paranın yüzü tatlı olduğu için daha sonra Almanya'daki bir resimli mecmuanın teklif ettiği yüksek para karşılığında, Çiçero bütün bu işin İngiliz gizli servisinin bir oyunu olduğunu itiraf etmiş diye duyduk."

TARİHİ GERÇEK: ÇİÇERO ASLINDA MAH'A ÇALIŞIYORDU

Evet Von Papen'in anlattıklarından epeyce bir istihbari ders çıkarmak mümkün olse gerek. Hele savaş yıllarındaki istihbarat çalışmaları konusunda anlatılanlarda çok şey bulunuyor. Papen'in de belirttiği gibi

Çiçeron'un kim olduğu ve kimlerle çalıştığı konusunda şüpheler çoktur.

Ancak savaş sonrasında Bazna, Ankara, İstanbul ve Almanya arasında gidip

gelmiştir. Derdi yoksulluğunu gidermek ve Almanların kendisine attığı

sahte para kazığını temizlemektir. Bu para bulma çabaları sırasında Çiçero

olayıyla ilgili olarak ünlü Amerikalı yönetmen Joseph Mankiewicz de Beş

Parmak adlı bir filmin çekimi için Ankara'ya gelir. Bazna zor durumdadır.

Rejisöre adeta bir sülük gibi yapışır. Para koparmaya çalışır.

Kurtulamayacağını anlayan Mankiewicz bir gün Bazna tarafından Ankara Palas

da sıkıştırılınca, bir Amerikalı gazeteci aracılığıyla polisi arayıp

Bazna'yı ihbar eder. Olay yerine gelen polisler Bazna'yı önce tutuklasalar

da, sonra gösterdiği kimliği okuyunca serbest bırakırlar. Bazna, kimliğine

göre Ankara Emniyetinde Tercüman olarak çalışmaktadır.

Evet Bazna aslında Türk gizli servisi MAH hesabına da çalışan bir çok taraflı ajandır, ispiyoncudur. Bazna'nın verdiği bilgiler Almanlara MAH'ın

kontrolünden geçtikten sonra ulaşmaktadır. Bazna'nın ipleri Türk istihbarat servisinin elindedir.

Bu konuda SS Generali Schellen de anılarında Bazna'nın arkasında Türk

gizli servisinin bulunabileceği kuşkusunu dile getirmiştir. Çünkü Bazna'nın getirdiği bazı belgelerin fotoğraflarında parmak izlerine rastlanmıştır. Alman gizli servisi incelemelerinde Bazna'nın belgelerden

tek başına bu fotoğrafları çekemeyeceğini anlamış, ancak kiminle işbirliği yaptığını o dönemde ortaya çıkartamamıştır.

Casusluğun karmaşık ve güven duygusundan yoksun yapısı, bilginin sadece

alınmakla kalmayıp iyi ve zamanında değerlendirilmesi gibi ilkeler, Almanya'nın bu olayda yanlış değerlendirmeler yapmasının nedeni olmuştur.

Gizli servislerdeki iç çekişmeler, yalanlar, sahtecilikle geçimini sağlayan insanlar, bu dünyanın görünmez ama etkili yüzü olmuşlardır.

Hitler kontrolü elden kaçırdıkça zayıflamış ve bunları düşünemiştir. Von

Papen'in dediği gibi o iyi haberlerin adamıdır artık. Oysa casusuluk olayında sezgi iyi bir şeydir, ama ondan önce istihbarat kuralları gelir.

Hitler önceleri sezgileriyle durumu idare eder, ama kuralları unuttunca

Almanya tarihindeki en büyük yenilgisini ve acıyı tadar. Ona savaşı kaybettiren karşısındaki gizli servislerin iyi çalışmaları kadar, kendisinin ve gizli servisinin zaaflarıdır .

Türkiye'de bu zaaflardan elinden geldiğince yararlanmaya çaba göstermiştir. Bu konuda bir yazılı belgeye ulaşamamıza karşın MİT yetkilileri araştırmamız sırasında, Çiçero'nun Türk gizli servisinin kontrolünde olduğunu belirttiler. Bu konuda Alman kaynaklardaki şüpheler

de bu iddayı doğrular nitelekte gözükmektedir. Hele Bazna'ya verilen "Emniyet Tercümanı Kartı" olaya bu açıdan haklılık kazındırmaktadır.

Bir

yoruma göre de Bazna, Türkiye'nin Almanlara sunduğu bir can simididir.

Ancak Almanlar bunu anlayamamıştır. Bunda istihbaratın güçlüğü ve kendi

içindeki o karmaşık güvenlik yapısının paronayaya varan irdelemeleri etkili olmuştur. Bazna Türkiye'de ekonomik açıdan düştüğü kötü durumu

kurtarmak amacıyla gittiği Almanya'da, yalan yanlış senaryolarla ürettiği

anılarını düşük bir para karşılığında bir yayınevine sattıktan sonra,

büyük bir sefalet içinde 1970 yılında ölmüştür. İngiliz Büyükelçi Sir Hughe Knatchbull Hugessen Çiçero olayıyla örselenen meslek yaşamına, olayın

ardından Belçika 'da kısa süre Büyükelçilik yaptıktan sonra son vermiştir.

İNÖNÜ'NÜYÜ SEVİNDİREN İSTİHBARAT

Türkiye'nin kendi yanlarında savaşa girmesi konusunda İngilizler ve diğer

müttefikleri olabildiğince bastırırken, Almanların Türkiye'ye saldıracağı

havası her yol kullanılarak yayılmaktadır. İnönü bunlara direnmeye çalışmaktadır. İşte tam bu sırada İnönü'ye İstanbul'dan gelen genç bir

MAH elemanı çok önemli bilgiler getirir. "İnönü'nün kafasındaki kırkbirinci tilki bizdik" diyen bu elemanın adı Neşet Güriş'tir. Güriş

İstanbul'daki Alman Konsolosluğu Müsteşarından elde edilen belge ve bilgilere göre , Almanların Türkiye'ye saldırmayacaklarının

garantisini

getirmiştir İnönü'ye. Bin lira para ile mükafatlandırılır. Bu bilgi sayesinde Türkiye savaşa girme konusundaki İngiliz baskılarını ve Almanya'nın blöflerini savuşturmayı başarır. İnönü daha sonra İngiliz

Başbakan Winston Chorchill ile 30 Ocak 1943'de Adana'da bir araya gelir.

Chorchill, Almanlara karşı savaşa girilmesini aksi takdirde Türkiye'ye

yardım edemeyecek durumda olacaklarını anlatıp Stalin ve Roosevelt'in bu

yöndeki kararlılıklarını da aktarır.MAH görevini yapmıştır. Ustaca oynana

savaş satrancında Türkiye sıkışır ama yenilmez. Savaşın dışında kalır.

İnönü'nün deyişiyle " Aç kalınır, ama babasız kalınmaz."

O dönemin bu önemli raporunu getiren Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk istihbaratçıları arasında sayılan Neşet Güriş bugün 86 yaşında. Güriş İstanbul'da MAH ve daha sonra MİT elemanı olarak görev yapmış bir istihbaratçı. Onca yaşına rağmen bizi kırmayıp kitabımız için bir söyleşi

yapmayı kabul etti. O günleri ve Güriş'in tanıklığıyla Türk istihbarat

teşkilatının 1931-1967 arasındaki durumunu gelin birlikte öğrenelim.

TÜRK GİZLİ SERVİSİNİN HAYATTAKİ EN YAŞLI ÜYESİ ANLATIYOR

"- Efendim 1909 doğumlusunuz, MAH'a 1931-1932 yılları arasında girdiğinizi öğrendik.

Güriş: 1931-1932. Kimliğim odamda kaldı matesüf. Röpörtaj için hazırlandım

İstanbul'da. Personel Müdürü bana hangi tarihte girip hangi tarihte çıktığımı gösteren bir pusula verdi. Sararmış bir kağıt var onda yazılı.

Ama otelde kaldı.

-İstanbul doğumlusunuz.

Güriş : İstanbul doğumluyum.

-Aileniz..

Güriş: Ailem de İstanbul doğumlu, eşim de . Annem , babam, büyükbabam, büyükannem hepsi İstanbul doğumlu. İstanbullu ve orta halli dediğimiz esnaf sınıfından: Kimi Mısır Çarşısı, kimisi Pamukçu, kimisi Uzun Çarşı

esnafından falan. birbirleriyle ilgili ve saygılı bir aile yapımız vardı.

Kimse kimseye çıt demezdi . Kavga yoktu. Yani güzel bir hava içerisindeydik.

- Ailede asker kökenli kimse var mıydı?

Güriş: Asker vardı ailede .

-Sizin teşkilatla bağınızı onlar mı sağladı?

Güriş: Yakınlarım var ama onlar bu meseleye hiç sokulmadılar. Onlar hiç

bilmediler bunu.

-Peki efendim teşkilata alınma olayını size nasıl yansıttılar? Yani böyle

bir teşkilata girme fikri sizde nasıl gerçekleşti?

Güriş: Bana tercüme yapmam için bazı metinler getiriyorlardı.

Fransızca

tercümeleri ben yapınca ...

- Önce size Fransızca bir tercüme getirdiler...

Güriş: Getirmediler. Bana gel bunu sen halledebilirsin diye davet ettiler.

Ben o üç fasikülü...

-Nedir efendim konuyu hatırlıyor musunuz?

Güriş: Hatırlıyorum. Fransız istihbarat servisinden elde edilmiş teknik

bilgiler. Takip nasıl yapılır, takipten nasıl kurtulunur, takibi kim yapar, takipten ne beklenir falan... Bir başka şey de meşhur espiyonlar.

Espiyonların kalite veya ruhiyelerinin yabancı veya yerli oluşları gibi

bir takım şeyler. Bunları alıp okur okumaz bu meselede hiç bir nosyonum

olmadığı halde hemencecik anladım. Aaradan bir zaman geçti risaleler

bitip de beni çağırınca dediler ki seni bu servise almak istiyoruz gelir

misiniz ?

- Fransızca'yı nereden öğrenmiştiniz?

Güriş: Ben Saint Benoit'de öğrendim. Bu hadiseden sonra teşkilatta beni

ilk hocam , Allah rahmet eylesin, titiz , evhamlı Mehmet Tayfuroğlu isminde bir zata teslim ettiler. İstanbul'da o zamanki Babıali'deki odada operasyon şefiydi. Operasyon işleriyle meşgul bir zat.

YILLARCA MEKANA GİREMEDİM

- Efendim teşkilatın kuruluş yıllarına dönelim. 1927-28 diye alırsak

teşkilat Ankara'da oluşturuluyor. Sonra İstanbul'da .

Güriş: Sonra İstanbul'da şöyle söyleyeyim... Bana İstanbul'da işe başla

dedikleri zaman ben aylarca değil senelerce , mekana yani ana binaya giremedim. O zamanlar İstanbul Valiliğinin içinde mektupçu ofisi vardı.

Onun yanında büyük bir oda vardır. Onun yanında da 2-3 metre karelik bir

oda vardır. bütün şey oradaydı. 2-3 yazıhane yanyana.

- Kaç kişi vardı efendim?

Güriş: 1933 'de 10-12 kişi. Bu usul çalışma İkinci Dünya Harbine kadar devam etti.

-Peki Alman danışmanlar var mı ozaman?

Güriş: Hayır Alman danışman falan yok. Yalnız çok seneler evvel Almanlar

kurmuş. Walter Nikolai. Amerikalılar ile konuşurken o kadar güzel, müthiş

bir şey kurmuşlar ki hayret ediyorum herşey gayet güzel, düzenli dedi bana.

-Arşiv sistemi nasıldı?

Güriş: Arşiv sistemi malesef o kadar düzenli değildi.

-Yani arşiv yoktu.

Güriş: Arşiv vardı ama bugünküyle kıyaslanamayacak bir ölçüde idi. Arşiv

şöyleydi: Şurada bir dolap vardı, onun içine gelişi güzel sokulmuş karton

dosyalar. Zaten o zaman bölümde de pek fazla bir iş yoktu.

- O zaman ne görevi yapıyorsunuz?

Güriş: Beni evvela Mehmet Tayfuroğlu denen zat takip işine verdi.

- İstanbul'da kaç kısım var o zaman?

Güriş: Kısım olarak demeyelim. Kaç kişi var? Bir tane B amiri var.

- B amiri ne görev veriyor?

Güriş: Kontrespiyonaj. Bir tane A amiri var espiyonaj işleriyle meşgul

oluyor. Bulgaristan'a adam sokuyor, Yugoslav'yaya salıyor, ordan adam

getiriyor. Yani ikitane baş var. Ben bu iki başın B kısmında vazife alıyorum. Aradan bir müddet geçtikten sonra bu iki başın üzerine bir başka baş getirdiler. O zaman İstanbul merkezi olduk.

-Emin Akıncı Bey mi geldi o zaman?

RUS İNGİLİZ AJANI ÇIKIYOR

Güriş: Emin Akıncı geldi. Gene aynı kadro. Alınan yok verilen yok.

Parmağımla sayabilirim. Bir tane kambur fotoğrafçımız vardı. Bir tane Hafız Said Bey diye mutemedimiz vardı. Üç tane dışarda çalışan tahkikat ve

tedkikat işleriyle meşgul arkadaş vardı. İki kişi de biz vardık. Mehmet

Bey'in emrine verilmiş aynı zamanda bazı yerlere angaje edilmiş . Bir tanesi Namık Mertkal isminde bir zattı. Beş beygir kuvvetinde bir adam.

Harbiye Nazırı Namık Paşa'nın torunu. Biz onunla beraber çalışıyoruz. 6 ay

kadar bana verdikleri sujęyi ben takip ettim. Bu adam bir beyaz Rus tu.

Çin yoluyla Afganistan'ı dolaşmış, İran'dan gelmiş karışık bir ismi

var.

Tabii bunun içindeki hadiseyle bir ilgimiz yok. Biz yalnızca takip ediyoruz. Taksim stadyumu yıkılmamış o zaman. Bunun da araptmanı o Taksim

stadyumunun karşısındaydı. Binalar çürük damları yıkılmış bilmem ne olmuş.

Yani saklanacak yer var izleme bakımından. Günlerden bir gün bu dediğimiz

suje yavaş yavaş Galata Kulesin'e giden yokuştun çıkmaya başladı.

Ben de

20-25 metre aşağısındaydım. Hava puslu ve yağmurlu. Girdiği kapıda İngiliz

Konsolosluğu Pasaport Dairesi yazılı. Vakit mesai saati değil.

İkincisi

bir insan bir yere ana kapıdan girer değil mi? Bu servis kapısından girdi.

Ben tabii bir anlam veremedim. benim için bir şey ifade etmedi o zaman.

Ben 2-3 gün sonra raporumu Mehmet Bey'e verdim. Dediler ki ahbab bu işi

bırak. Tamam iş haloldu. Sonradan öğrendiğimize göre servis o kişiyi Sovyet elemanı olarak görüp o yüzden takip ettirmiş. Değerlendirmiş.

Ama

İngiliz Konsolosluğu'nun arka kapısından içeriye girince iş meydana çıkıyor. Onlar karar veriyor, şeflerimiz diyor ki bu adam İngilizlere çalışıyor.

- Bu Beyaz Rus'un adını hatırlayabiliyor musunuz?

Güriş: Şimdi Beyaz Rus orta yaşlı bir adam. Dediğim gibi büyük sergüzeştler geçirmiş. Belki büyük paralar kazanmış. Şunu yapmış , bunu

yapmış. İstanbul'da bir işi yok. Ayaz Paşa gibi bir yerde oturuyor. Masraflı bir mahalle. Arada sırada yanında bazı Rus kadınları beliriyor.

biliyorum, ben bunları görüyorum. Ama tetkik ediyorlar bizim verdiğimiz

raporlar bazında. Kadın ticareti yapmıyor. Eroin alıp, satmıyor. Bu adam

ne keyifle böyle bir masraflı hayat yaşayabiliyor. Onun üzerine bu şüphe.

- İngiliz Büyükelçiliği olayı nasıl çıkıyor?

Güriş: İngiliz Pasaport Dairesi'nde şefi de İkinci Dünya Harbin'de ayağını kaybetmiş Albay Bints adında bir şahıstı. Albay Bints personel

işleriyle meşguldü. Aradan bir müddet geçti şefim B amiri olan zat Raşit

Bey idi. Raşit Mütem çok hareketli , çok zeki, çok atak bir insandı. Laf

gelişinde söyleyeceğim Fransız Konsolosluğu'nda adamı vardı. Yani

tutmuş.

Macar Konsolosluğu'nda da vardı. Macar Konsolosluğu'nun Pasaport Dairesi'nin kaşelerini görmek için değildi bu adam, kasanın içindekileri incelerdik.

ELÇİLİKLERİN KASASI NASIL AÇILIRDI

-Gizli kasanın içindekileri mi?

Güriş: Evet gidip görmek için dizlerimiz parçalanırdı. Şifreliydi. Her

arkadaş iki günde üç günde bir oraya satın alınan kavanın memur olduğu gece giderdik. Ama dizlerimiz çürük içinde kalırdı. Yunan Konsolosluğu'nu

tırtıklardık. Macarları söyledim. İngilizler de aynısı. Almanları da söyleyeyim size. Biz Almanları da Tırtıklardık ama daha ortalarda harp

marp yok, 1932 -1933 yılı. Hitler gelmiş bayrağı dikmiş. Marşlar söyleniyor, şunlar , bunlar yapılıyor.

-Siz onların kasasında ne gizli belge varsa biliyorsunuz:..

Güriş: Ben bilmiyorum. Ama arkadaşlar biliyor. Şeflerim biliyordu. benim

bir şeyden haberim yoktu. Ben sadece getiriyordum. Dediğim gibi günün birinde şefim dediğim Raşit Bey bana bir çift anahtar veriyor. Diyor ki ,'

Neşet , İsmail İçitez'i al , çilingirimizdi, o senin hani gördüğün Beyaz

Rus varya. Oraya gideceksiniz, bu gece saat ikide veya bir de. Kapı açık

bulunacak. Yeşil demir vardı o açık bulunacak. Sizi ordan içeriye alacaklar. Siz de bu anahtarlarla o kasayı açacaksınız. Siz de kasanın

üst iki gözü, değil alttan ikinci gözünden ikinci dosyayı getireceksiniz'.

Bu ne demektir? Üst gözleri almışlar. Tekrar olmasın diye istemiyorlar.

Üstleri diyoruz şimdi ama bunları anlatmak değil yaşamak bir ömür törpüsü.

O şefimiz olan zat, masada oturan emir veren bir adam değil. Dedi ki dış

emniyetinizi ben temin edeceğim. Fahişesi geçer, devriyesi geçer, sarhoşu

geçer. Bunların hepsinden saklanmak lazım. Neyse lafı uzatmayalım, dosyaları aldık. Ha onu söyleyeyim, kasayı açtığımda emin olun yerden 80

santim , bir metre yükseklikte demet halinde İngiliz paundları yığılı.

Üst taraflarda belgeler , haritalar, rulolar laletayn konulmuş dosyalar

var. Bizim diğerk şeyleri gördüğümüz yok. Biz dosyayı aldık verdik.

İSTİHBARAT BAŞKANI UYARIYOR: AMERİKALILARI BÜYÜTMEYİN

- O zaman İstanbul'da en güçlü yabancı gizli servis hangisidir ?

Güriş: En güçlü servis muhakkakki İngiliz servsidir.

-Amerikalı'lar?

Güriş: Amerikalılar o zaman hiç yok. Amerikalılar için Allah rahmet eylesin, Naci Perkel geldi İstanbul'a. Biz Amerikalılarla işte o zaman

biraz ilişkiye başladık. Bizi, yalnız müdürleri çağırdı. 5-10 kişiydik.

Dediki: ' Arkadaşlar bu Amerikan servisini gözünüzde büyötmeyin. Bunlar

yakın doğuyu, Rusya'yı , Romanya'yı bilmezler. Ama malzemesi çok, sigarası çok, paketi çok.' O zaman Piyex'leri vardı.' Bunların bu şeyi sizin şevkinizi kırmayın. Bunlar buranın ahvalini bizden öğrenecekler.'

- Perkel kaç yılında geldi İstanbul'a?

Güriş: 1951-1953 yılları arasında.

-Siz İstanbul'da başladığınız da MAH'a girdiğiniz'de Atatürk hayatta daha...

Güriş: Evet hayatta.

-Siz geliş gidişlerle ilgili önlem alıyor musunuz?

Güriş: Hayır benim önlemle hiç alakam yok.

-MAH'ın bir ilgilenmesi var mı?

Güriş: Yoktu. Çünkü MAH 3-4 kişiden ibaretti. Ne koruyacak, ne önlem alacak haldeydi. Biz tamamen Kontrespiyonaj ile meşgul oluyorduk. Hatta

hiç unutmuyorum Gazi gelmişti kral ile beraber.

-İngiliz mi yoksa Afgan Kralı mı?

Güriş: İngiliz kralıyla. Ben de o zaman Galatasaray'ın önünde hedefimi

bekliyorum. Bir yere girdi çıkacak. Kalabalık ta kaçırmayayım diye projektör gibi bakıyorum. Kimsenin yüzüne baktığım yok. Herkes alkışlıyor,

inliyor Atatürk geçiyor diye. Bir ben Atatürk'e bakmıyorum hedefim kaçacak diye. O da bir komünist. Şimdi bu hadise böyle devam etti.

O

tarihte hiç kimseye sen yalnız Fransızlarla meşgul olacaksın, siz İngilizlerle , siz Almanlarla diye bir şey yok. Herkes herşeyle ilgileniyor. Mesala Ankara'dan veya İzmir merkezden veyahut herhangi bir

merkezden yazı geliyor. Bu yazıyı şefimiz alıyor Neşet'e diye havale ediyor. Ama Fransız işi. Benim ihtisasım olsun olmasın ... Aradan bir gün

iki gün sonra bir Fransız işi daha geliyor onu da Mehmet Bey'e veriyor.

Yani böyle bir kompartımantasyon. Yalnız Fransızlarla , yalnız

Almanlarla

uğraşıyorum diye bir ayrım yoktu.

- O zaman Ankara merkez nasıldı?

Güriş: Ankara' da dökülüyor. Yani verdiğimiz bildirilere yanıt alamıyoruz.

Talimat alamıyoruz. Alsak da sudan şeyler. 'Şunların yapılmasını rica ederiz gibilerinden' şeyler.

- Kaç bölge var o zaman efendim?

Güriş: O zaman Ankara , İstanbul, İzmir, Adana, Erzurum, Diyarbakır. Edirne ve Çanakkale İstanbul merkezine bağlıydı. Zonguldak, Bursa

Ankara merkezine bağlıydı. İzmir ve havalisini pek hatırlayamayacağım.

İzmir 'de

geniş bir şey. 6 -7 merkezi geçmiyor. Ama yuvalarımız vardı.

İstanbul'un

bir merkezi var ama Çanakkale'de Edirne'de yuvası var. Sonra galiba her

yer açıldı. Aradan bir müddet geçti Raşit Bey'i Ankara'ya aldılar. 1940

yılında.

- Peki Gazinin ölümünü hatırlıyor musunuz?

Güriş: Hatırlamaz olur muyum? O gün ben daireye gidiyordum. 9.00 ile -9.30

arasında gidiyoruz. Gözüm Galata Kulesine ilişti. Baktım bayrak yarıya

inmiş. Anladım bir hadise olduğunu. Sonra kısa bir müddet içinde Atatürk'ün öldüğü yayıldı.

-Çalışmalarınız nasıl etkilendi bu ölüm olayından?

Güriş: Vallahi bizi hiç etkilemedi. Biz işimize devam ettik.

Aldığımızı

aldık verdiğimizizi verdik. Elemanlarımızla mücadele ettik. Sokula bileceğimiz yerlere sokulabildiğimiz kadar sokulduk. Karşı taraftan adam

elde ettik, onların arasına adam soktuk. yani yaptığım iş tamamen kontrespiyonaj işiydi.

-Çok asker var mıydı o zaman içinizde?

Güriş: B işlerinde asker yoktu ama asker kökenliydiler. Ama muvazzaf asker

yoktu. O Raşit Bey dediğim zat Jandarma Albayıymış. İstiklal Harbin'de

bilmem hangi cephede istihbarat subaylığı yapmış. Teşkilat kurlunca da gel

şu göreve otur demişler.

YAĞMUR GİBİ CASUS GELİYORDU

-Sivil kaç kişi ? Yani asker kökenli olmayan?

Güriş: Aşağı yukarı zihnimden geçenlerin hepsi asker kökenli. Neden şu:

Kurmay sınavına girmiş. kulağı ağır işittiği için mümtüzü ayırmışlar, sivil olarak çalışıyor. Mesala Hulisi Bey. O zaman A da sivil kökenli ben

varım , Namık Bey var, bir de Nedim Hatipoğlu var. Bir de Hidayet Bey vardı. İkinci Dünya Harbi başlayınca İstanbul'a Türkiye'ye yağmur gibi

Alman ajanları üşüşmeye başladı. Müsteşar, müşavir, sigortacı, emlakçı,

fabrika bilmem nesi falan diye. Bir kısmı Arjantin'den geldi. Ama ilk

gelişleri tamamen Alman pasaportu ile. Damgayı vurmuş göndermiş kağıt fabrikası mümessili diye. Biz bunlarla meşgul olmaya başladık, ama 2-3

kişiyiz. Behçet Arsan ben ve Turgut Atakol. Bir de Sadi diye bir arkadaşımız vardı. 4 kişi bütün Alman casusu ile uğraşacaksınız. Onları

yenileyeceksiniz, onları oyalayacaksınız. Velhasıl kontrespiyonajın evvel

emri ne ise onları yapacaksınız.

-Bu sürede emniyet size yardımcı oluyor muydu efendim?

Güriş: Hayır emniyetten hiç şeyimiz yoktu. Hatta emniyet bazı rekabetlere

girerdi. İki numaralı mahrem sirküler vardır. O silküler gereğince Emniyet

Müdürlüğü hiç bir zaman espiyonaj ve kontrespiyonaj ile meşgul olamaz. Ama

onlar olurlardı. İş bir raddeye kadar gelip de bozulmaya yüz tuttu mu bunu

alın temizleyin derlerdi.

- Bu dönemde sadece Almanlar mı geliyordu?

BURGU İLE TAVANI DELİP DİNLERDİK

Güriş: Yok hepsi geliyor ama bizim hedefimiz Almanlar. İngilizler kontrespiyonaj için geliyor. İngilizlerle biz temastaydık.

-Yardımlaşıyorsunuz o zaman, hem de izliyorsunuz?

Güriş: Yardımlaşma da çok asgari oluyor. Yani İngiliz öyle babasının oğluna her istediğini veren takımından değildir. Dinleme tekniklerinden

istifade ederdik. O zaman bizde yoktu öyle.

-Dinleme tekniği neydi?

Güriş: Dinleme tekniği burgu ile tavanı delmek, bir ufak delik açmak, bir

elmas dinleyici koymak. Yukarı katları da kira ile tutardık. Çünkü aksi

takdirde o işi bize yaptırmazlar. Bu şekilde idi.

-Dinleme yeri o zaman Beyoğlu'na taşınmış mıydı efendim?

Güriş: Dinleme yerimizin adı Neptün'dü. Beyoğlu'nda değil ama M.....'daydı. Orada oluşunun sebebi de Bulgar Konsolosluğu'nun

olması.

Onun yanında bir bina yapılmaya başlandı. Biz de bu vesileyle dedik ki

arkadaş bunun üst katını bize kirala. Üç aşağı beş yukarı anladı polis olduğumuzu. O zaman oraya bir güzel dinleme cihazı kuruldu. O zaman ki

teknîğe göre epey bilgiler aldık. İşte Neptün de onun devamı olarak geldi. Sonra buralara Arapça, Rusça kondu. Bulgarca vardı. Fransızca ile

pek alakadar olmuyorduk. Neptün'den istifade ettik senelerce.

- 1940'larda Almanlar geliyorlar, İngilizlerle hafif dirsek teması var ...

Güriş: Kamuran Alçıtepe vardı. Kulakları çınlasın Behram ve bir kaç kişi

daha arkadaşları İngilizlerin para yardımı, desteğiyle bir küçük büro

kurdular. Küçük büronun vazifesi şu idi. Dünyanın her yerinden

Türkiye'ye

giren bütün insanların fotoğraflarını , doğum yerlerini, tarihlerini,

geldiği ve gittiği yeri tespit etmek. bunun için Baha Bulun namında bir

zat vardı ki onun maaşlarını İngilizler verirdi. Sonra bu teşkilat legal

haber toplama işinde de kullanıldı. Şimdi adamın biri pasaport almış Bükreş'e gidecek . Bizim Bükreş ile de alakamız var farzedelim. Ya da

Roma'ya gidecek. Onu bulup talimatlandırıyorlar. Türklüğünden bahsedip,

yapacakları şeyi yapıp gönderiyorlar. Bu şekilde de bir hareket oldu.

İngilizlerle böyle bir çalışmamız oldu. Fakat İngilizler bizden epey şey

sakladılar. Sıkıştıkları zaman bize başvurmalarından anlıyorduk bunu.

Şimdi ajanları var, Almanlara sokmuşlar. Ajanlarının başına bir bela geliyor. Hemen Celal Bey'e geliyor Mc Ray. O zaman Mc Ray 150 kilo bir

adam. Efendim şöyle oldu da böyle oldu da diye. Celal Bey Efendim ben

size söylemedim mi? Bunu neden vaktiyle haber vermiyorsunuz da şimdi bozulduktan sonra , zora girince geliyorsunuz' diyor. onlar pişkin burdan

girip, burdan çıkıyor. Mamafih İngilizler iyiydi. Amerikalılarda o zaman

hiç bir şey yok. Ernie adında bir deniz Albayı geldi, harbin ortalarına

doğru Park Otele. Bu sulh temin etmek için bir zemin arıyordu. Tek

başına

bir adam. Nereye başvuracağını kimden ne alacağını bilemiyordu.

Haftalarca

, aylarca oturdu kalktı bana Allaha ısmarladık dedi gitti. Eğer

Almanlar

veya İngilizler o adam vasıtasıyla bir temas kurmuş olsalardı harp bu

kadar uzun sürmez, anlaşma da olurdu.

ALMANLAR ZOKAYI NASIL YUTTU

-Peki efendim o zaman kaç Alman casusunu zaptırap altında tutmaya çalışıyordunuz?

Güriş: Şimdi oraya başlamadan önce şunu söylemek lazım. Bu gelen Almanları biz bir incelemeye tabi tutuyorduk. Mesela Hamburg'dan gelmiş

Wilhem bilmem ne. İnmiş Alf Oteline . Alf Otelinden çıkmış 10 gün sonra

Ayaz Paşa da bir pansiyona. Biz bunları bir incelemeye alıyorduk.

Bu adam

nereye gelmiş. Kortis şirketine Müdür Yardımcısı gelmiş. Ama asker şyaşında. Cephedeki asker. Adam Kortis ile ilintilendirilip gönderiliyor.

Derken aradan bir müddet geçiyor Lufthansa'ya üç kişi daha geliyor. Bunlar besbelli casusluk yapıyor. Arşivlere bakıyoruz , arşivler de o

kadar muntazam olmadığı için pek o kadar sonuç elde edemiyorduk.

Günlerden

bir gün iki Alman geldi. Biri doktor Frank, biri Von Badenfeld .

İndiler

evvela Pera Palas'a sonra o tepebaşındaki şeylerden birine. Ondan sonra

'da Polonya sokağında bir ev tuttular. Şimdi biz her geleni tetkik ediyoruz ya, bu Von Badenfeld'in üzerinde bir ışık doğdu. Vaktiyle burada

bulunmuş. Zingal kereste fabrikasında mühendis olarak çalışmış. O zamanın

krizi dolayısıyla 1934-1936'ının krizi dolayısıyla kalkmış

mamlaketine

gitmiş.

Şimdi Hitler Avusturya'yı işgal edince Türkçe bilen adam lazım. Gel buraya demişler onu da konsolosluğa memur olarak göndermişler. Şimdi buz

bu şeyi kıymetlendirmek istedik. bu adam buraya boşuna gelmedi. çünkü mesleği konsolosluk değil kereste mühendisi. Bunun oraya gelmesi bir tuhaf. Ben bir inceleme yaptım. Tekin Sayın isminde o sıralarda aynı yerde

beraber çalıştıkları bir kişiyi tespit ettim. O Zingal de çalışmış, 4-5

sene mühendislik yapan bizim ilerde ajan olarak kullanacağımız kişi de

aynı yerde çalışmışlar. Şimdi biz bunun ikisini birleştirtince elimize bir

bebek doğdu. Ben Tekin dediğimiz şahısla konuştum. Gayet iyi davrandı.

Vatanseverlik gösterdi. Yaparız dedi. Ama dedim sen onunla gidip te

/ lappadak kapıyı çalarsan bu iş olmaz. Eee ne yapalım. Dedim ki bir tesadüf ihdas edeceğiz. Biz Tekin 'i aldık onların giriş çıkış saatini tespit ettik. İki arkadaş bazen beraber çıkıyorlardı, bazen tek tek. Orada

da bir tramvay istasyonu var o zaman. Tekin yarın saat 8.00-8.30 arasında tren istasyonunda buluşacağız. Ama ayrı ayrı duracağız. çünkü sen

tanıyorsun adamı. benim sana göstermeme lüzum yok. O evinden çıkıp tramvay'a binecek sen de tramvay'a bineceksin. Biletini kestirecek Çünkü o

Taksim de inecek. Konsolosluk Taksim'de. Biz bu tertibi yaptık. Bizim

ajanımız ön sahanlık da Alman'a rastladı. Şöyle bir omuz vurdu. Ben tramvayın içindeyim. Ama daha çok ilerlerdeyim. Adam şöyle bir silkinip

baktı. 'Ooooo Tekin ya nerelerdesin? Nereden çıktın karşıma. Ben seni 6

senedir unutmadım' diyor. Tekin de ' Hayrola neden geldin? Zingal'e mi?'

Yok yok demiş, ben konsolosluğa haber alma vazifesiyle geldim. Yunanistan'da askerdim beni terhis ettiler. Buraya gönderdiler. Ne yapacağız diye sormuş bizimki. Şimdi konuşacak bir şey yok, sen akşam Novotni birahanesine gel , kafa kafaya verip konuşacağımız şeyler var demiş.

TÜRK CASUSU ALMAN GİZLİ SERVİSİNE SIZDI

Hakikaten ertesi akşam gidiyorlar oraya. Adam hiç çekinmeden ve şüphe

etmeden, eski bir arkadaşı olduğu için diyor ki beni buraya istihbarat

yapmak için gönderdiler. Ama benim elim kolum buna müsait değil şimdilik.

Belki ilerde olacak. sen bana yardım edeceksin. Tehlikeli bir iş ama seninde hatırından çıkılmaz ne yapacağız diyor. Alman şefimle konuşup ben

sana söyleyeceğim diyor. Aradan bir müddet sonra Fanfiks isminde Baltıklı

bir kadın geliyor Tekin'e. Alman Konsolosluğu'nda çalışıyor. Askeri Militerlik'de çalışıyor. Diyor ki; siz, Von Badelfeld'in arkadaşımıssınız. Bizin öğrenmek istediğimiz bilgiler var. Fakat

bunlar

Türkiye aleyhine değil. Bizim kozumuz İngilizler. Türkler de İngilizleri

pek sevmezler. İngilizlere kötülük yapmak , durdurmak için bize yardım

edebilir misiniz? Daha önce verdiği cevabı ona da veriyor. Böylece tiyatro başlıyor. Üç veya dört harp senesi bu kombinezon işliyor. Hiç bir

çık çıkmadan şüpheyeye düşmeden. Savaş sonrasında bu Almanları esir olarak

almaya Dorethalcolm geldi. Almanları kampa aldıktan sonra malumu alınız

harp ilan ettik. İsveç bandıralı muazzam bir tarsatlantik olan Dorethalcolm geldi. Almanları koydular içine İngiltere'ye götürdüler.

Almanlar giderken sözde ajanlarıyla kucaklaşıp, ağlaşıp terki diyar

ettiler. Giderken de ' Harp tarihi bizim aleyhimize döndü, siz yapacağınız kadarını yaptınız, ama şans İngilizlere güldü ' diye bizim

elemanları teselli ettiler.

-Peki efendim bu elemanınızdan raporları nasıl alıyorsunuz o zaman?

Güriş: Elemanımızdan yazılı rapor almıyoruz biz. Şifahen rapor alıyoruz.

Daktilo kullanmazdık. Ruslar yapardı bunu. Onların usulünde vardı bu.

- Nasıl yani?

Güriş: Ruslar, Detrap dediğimiz yerlere istedikleri bilgiyi bırakırlar.

Ajanlarına bilgiyi böyle aktarırlar. Onlardan raporu böyle alırlar. Almanlar'da böyle bir şey yoktu. Doğrudan doğru'ya karşısına alır çata

çata konuşurdu. Biz de aynı yöntemi uyguluyorduk. Ayrıca başka kanallardan

temin ediyorduk. O zaman İsveçre tebalı Madam Ruth adında bir kadınla

konuşuyordum. Dedi ki, ' Süreyya Bey , en son hadise şu şişeyi getirdiler.

Türk subaylarına bundan verin alıştırın dediler' . Alıp şişeyi götürdük.

bir tahlil ettirdik ki saf morfin. Vaziyet bu şekilde devam etti. Almanlar giderken dediğim gibi bizimkilerle kucaklaşıp ağlaştılar.

Biz

sizi unutmayacağız, yarın bir gün Almanya gene eski saffetine dönecek, o

zaman sizi ihya ederiz falan dediler, perde kapandı.

- Hatay sorunu vardı o yıllarda. O konuda Fransızlardan istihbarat

topladınız mı?

Güriş: Hayır. Hiç hatırlamıyorum. O zaten bence istihbarattan ziyade

askeri bir şey oldu. Darbe gibi asker bindi trene gitti. İstihbaratı karşı tarafın yapması lazım gelirdi bence.

- Bir Fransız istihbarat raporu ele geçirilmiş o zamanlar .

Ankara'daki

görevliler. Bu rapora göre Fransızlar 'ın Hatay'a girecek Türk askerlerine

karşı vereceği askeri yok...

Güriş: Ben Alman işgalinden kaçıp Türkiye'ye iltica eden üç Fransız elemanı ile temastaydım. De Gaulle ile çalışırlardı. Mühendis , gazeteci

bilmem ne oldukları halde İngilizlerle müşterek olarak haber toplama işi

yaparlardı. Almanlar hesabına mesala Alman konsolosluğunun karşısında

güzel bir ev tutup, kristal cam takmışlardı. Girenleri çıkanları tespit

ediyorlardı. Biz onu Ruslara karşı da yapmıştık. İngilizler malesef bazı

bilgilere el koyup kendileri işletmişler.

Şöyle olmuş , Adana merkezli bir operasyon başlamış ve en kıymetli ajanını

Almanlara sürmüş. O zaman Paula Kak isminde bir konsolosluk memuru vardı

yaşlı bir kadın. Yazıda deniyor ki ' filan gün filan yerden İstanbul'a

geliyor' . Paula Kak filan yerde filan kişiyle temas edecekler. Kıbrıs veya Mısır üzerinden bir hazırlık yapacaklar. Bizim Adana'daki yönetici

diyor ki, bizim şefe ' Aman Celalciğim, çok kıymetli elemanımdır. Aman İstanbul merkezinde bir karambol'e gelmesin' diyor. Bunlar da bu izlemeler sırasında çıktı o zaman. Benim diğerlerinden haberim olmadı.

YURTDIŞINA AJAN GÖNDERİP OPERASYON YAPILIYOR

- İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiyesi çok aktif galiba?

Güriş: Çok faalız, bir sürü adam gönderiyoruz. Suriye'ye adam gönderiyoruz.

- Yurtdışı faaliyetleri de yapıyorsunuz...

Güriş: Tabii. Adam iki bavul patlayıcı madde veriyor, bunu elemanlar kaçakçılarla beraber fiyatı ne olursa olsun götürüp filan yere sabotaj

yapsınlar.

-Sabotaj, izleme , dinleme herşey var..

Güriş: Dinleme ve beslenme. Şimdi o zaman kullandığımız, daha doğrusu

bizi kullandığını sanan Almanın istediğini vermezsen veya yalan bir şey verirsen yüzüne güler ama sonra ters tepki eder. Verdiğimiz şeyler için " Berlin sizden çok memnun" diyor. Neden Almanın bir hafta önce gönderdiği ajanın bilgilerini biz Alman'a öteki ajanla satıyoruz. O , onu teyid ederken, öteki de onu teyid ediyor. Bakıyorlar ne güzel olmuş. Şimdi bir aralık bize maden kömürü şeklinde dinametler verdiler. Ama bunlar kürekle vapura atılınca biri gemiyi uçuruyor. Onlardan 8-10 tane mukavva kutular içinde verdiler. bunlar Suriye'ye gidecek veya Beyrut'a gidecek vapura konulacak. Yangın bombası patlayıcılar. -Ortadoğu'daki faaliyetleri için bütün bu silahları Türkiye'den mi geçiriyorlardı? Güriş: Türkiye'den geçiriyorlar ama hepsine agah olduğumuzu iddia edemeyiz. Bir çoklarını zaptettik. O zaman gazetelerde haber çıkartıyoruz. Beyrut Limanının'da şu gemide patlama oldu , şu hasar var , şu kadar kişi ölü, yaralı diye. Aslında böyle bir patlama yok.

PERA PALAS TA BOMBA NASIL PATLADI

-Pera Palas'taki patlama nasıl gelişiyor İstanbul'da? Güriş: Almanlardan kaçarken İngilizler Sofya'da veya Macaristan'de valizlerini gümrükte bırakıyorlar. Burada açıyorlar ve bombayı içine koyuyorlar. -Kimler koyuyor bombayı? Güriş: İngilizler koymuşlar. O sıradaki soruşturmada böyle saptandı. İngilizlerin içlerine sızmışlar. İngilizler İstanbul'a gelip Pera Palas'a yerleşince bomba patladı. Ama bu patlama çok cüzi bir tesir yaptı. Bir de o sırada orada denetimde bulunan bizim bir arkadaşımız vefaatt etti. - İstanbul'da silah fabrikalarının olduğu yerlerde patlamalar oluyor savaş yıllarında... Güriş: ben böyle bir konuyla ilgilenmedim. Bizim bölgemizdeki Alman faaliyetinin dışında bir şey. - Savaş'ın sonlarına doğru geliyoruz.. Güriş: Savaşın sonlarına doğru geliyoruz. Biz her türlü zekamızı, herşeyimizi ortaya koyuyoruz. Türkiye'nin savaşa dahil edilmesini önlemeye çalışıyoruz. - Takip ettiğiniz adamların tepkisi nedir? Güriş: Takip ediyorsunuz. Bizim iki kişi takipçimiz vardı. Biz

takipten

ziyade hedefi bastırıp faaliyetini önlemek veya duhul etmek amacıyla

hareket ederiz. Adam geziyor , Dünya'yı geziyor. Takip ettirdiğimiz insanlar vardı. Mesala Karl Maıyger isminde bir telsiz mütehassısı geldi. burada telsiz dağıttıkları ajanlara telsiz dersi vermeye başladı.

Şifre deşifre vesaire ve teknik olarak çok kuvvetli şeylerdir. Mazhar Bey bize bu telsizlerle Atlas Okyanusu'nda giden bir gemiyle konuştuklarını söyledi. Aldığımız makine tüfek, tabanca ve merminin haddi

hesabı yoktu. Alıyoruz orduya teslim ediyoruz. O zaman posta numaraları

vardı ordunun. birinci, ikinci ordu gibi değilde askeri posta numarası .

Örneğin 4046 gibi. Günlerden bir gün çok krizli bir zamanda bizim ajanların şefi Hans Löwe isminde sıfatı sefaret müsteşarı, hattı zatında

istihbarat şefine denk geliyor. Çağırıyor Tekin'e diyor ki ' Beni bir haftalığına Almanya'ya davet ettiler. Hitlerin karargahına gidiyorum. '

tekin de zeki adam diyor ki ' Eğer bir tehlike varsa çoluğu çocuğu hanyaya

Konya'ya gönderelim de biz de ne olacaksak olalım' . ' Yok şimdilik bir

şey yok' diyor. Ama çağırılmam müsbettir diyor. Ve hakikaten o zaman kurye

tayyaresi vardı. Kurye tayyaresiyle gitti Hans Löwel, yaşlı bir adamdı.

ALMANLARA SIZAN AJAN UYARIYOR: TÜRKİYE SAVAŞ DIŞI

15-20 gün sonra ajanı aradı ve palas pandıras buldu. Sabaha kadar şampanya ikram etti. Yediler içtiler ve Tekin'e dedi ki:

" Artık Türkiye Almanya'nın harp sahası dışına çıktı."

Bizimki gene tahrik ediyor. ' Sen çıktı diyorsun da bakalım Hitler ne

diyor. Sen Hitlerin tavrını biliyor musun?' diyor. Löwe gidip gardrobundan

bir belge getiriyor. İşte diyor ' Bundan sonra Türkiye aleyhinde neşriyat

yapılmayacak. İsteddiği silah verilecek. Bundan sonra Türkiye'deki espionaj faaliyeti duracak' şu olacak bu olacak diyor. ' Şimdi inindın mı

' diyor. 'Daha da sana söyleyeyim bir haftaya kadar karım ve kızım geliyorlar. Önceden bırakmamışlardı' diyor. ben bu haberi alınca , doğru

Celal Bey'e gidip durumu anlattım. 'Deme yahu' dedi. Haa o sırada demiş

ki Tekin Bey ' Siz önce garanti verip sonra işgal ediyorsunuz'. Löwe
' O

buna benzemez ' demiş. Sen Romanya'ya dostluk elini uzatıp işgal
ettin.

'Yok artık, harbin 4. senesine giriyoruz, Türkiye ile dalaşmak
istemiyoruz. Türkiye'yi savaş sahasından çıkardık' diyor ve Alman
Führeri'nin resmi talimatını gösteriyor.

-Bu Tekin Bey'in soyadını hatırlıyor musunuz?

Güriş: Tekin Saygın . Öldü sizlere ömür.

- Ne iş yapardı efendim.

Güriş: Ticaret yapardı. Pamuk ipliği flatürü yapardı. Fakat biz onu
nerelere göndermedik ki... Suriye'ye, İngiliz ajanı Hasan Ağa'ya her
yere

giderdi. Mektupları duruyor dosyanın içinde. Öyle yetenekli bir
adamdı.

Gerçi onun dışında da Filistin'e bir çok yere gönderdiğimiz insanlar
vardı. Ama bunların bir kısmı İngilizlerle anlaşmalı oluyordu. Çünkü
vize

almak vize vermek çok zordu. Alman'a şöyle yutturuyorduk. İçerde bir
kavas

elde ettik. 10 paunda istediğimiz evrakın içine sokuşturuyor. Onlar
da

zavallı durumda. O kadar sıkışık ve istihbarata muhtaçlar ki
incelemeye

zamanları yok.

- Celal Bey'in şefinizin soyadı nedir?

Güriş: Konak. Celal Konak. Ben kendisine gidip Tekin Bey'in
istihbaratını

anlatınca, bana 'Sen pasoyu al 'dedi. 'atla doğru Ankara'ya
Perkel'e'.

-Paso dediğiniz nedir?

Güriş: Demiryollarının pasosu bedava biniyorsunuz. İsimi, cismi yok.
Hamiline yazılı. Bir de yatak alır giderdik. Umumiyetle böyle
giderdik.

Efendim gittim Ankara'da kapıyı çaldım.

ANKARA'DAN BÜYÜK İSTİHBARATA BÜYÜK ÖDÜL :1000 LİRA

-Nereye geldiniz efendim Ankara'da?

Güriş: Ankara'da MAH reisi Naci Perkel'in evine. Şöför dışarda
duruyor.

Kendisi de röpdöşambırını giymiş işe gitmeye hazırlanıyor. Beni
görünce

şaşırdı. Neşet ne haber , falan dedi. Dedim efendim bir şey arzetmeye
geldim. Dedim böyle böyle. 'Aman deme ' dedi. 'Bunu sen şifahen git
söyle. Başka türlü olmaz bu iş. Yazıya çiziye girmez. Aman

Saraçoğlu'na

gidelim' dedi. Saraçoğlu'da Başbakan. Ben İstanbul'a gideyim dedim.
'yok

yok beraber gideceğiz 'dedi. Gittik. Dedim ki Saraçoğlu işe gelmemiştir
daha, saat 08.00'da işe gelmez. Dedi ki ' Dün akşam evine gitti mi acaba?' ' Hepsi böyle çalışıyor. Yoğun çalışmalar var. hepsinin kafası
yorgun, savaş ha geldi, ha geliyor.'. Çünkü İngilizler bizi öyle provakate ediyorlar ki o zamanlar 'İşte Belgrad ateşemiliterliğimizden aldığımız bilgilere göre Pazartesi günü 40 Alman tümeni Türkiye'ye taruz edecek miş...' Sinir harbi. Aradan üç gün geçiyor. 'Viyana'dan aldığımız bilmem neye göre Bulgaristan'daki bilmem ne ordusu Türkiye'ye taarruz edecekmiş...' İngilizler biz size o zaman yardım etmeyiz, şimdi harbe girin diyorlardı. biz bilgiyi verdik. Çok teşekkür ettiler. Memnun oldular.
Saraçoğlu dedi ki: ' Yahu Naci, ben bunu kelli felli efendi zannederdim. Bu daha çocukmuş. Ama yaptığı iş büyük iş."
-Yani Başbakan biliyor sizin istenbuldaki faaliyetleriniz?
Güriş: Takip ediyor demekki. Biliyor. Tabi biz bu faaliyetleri Başbakan'a söylemesek bilmez. Başbakan bunu götürüp hemen Cumhurbaşkanı İnönü'ye söylesek dedi. Nitekim hemen binip İnönü'ye gitmişler. Ve beni Neşet diye çağırdı. Bir zarfın içerisinde bin lira mükafat verdi o zaman Naci Perkel.
Ben almakta mırın kırın ettim ama o 'yok yok' dedi. Albakalım filan dedi.
Aaradan çok geçmedi. Adana'ya İngiliz heyeti geldi. Chorchill geldi. İngilizler, Amerika'lılar, galiba Ruslar... Hadi girin bakalım artık savaşa harbin sonu geldi diyorlar. Şimdi bütün dünya biliyor ki biz kırk top, altmış tane tank istedik. İki ordu İngiliz kanunundan adam istedik.
Onun için biz harbe girmedik. Biz harbe o Tekin ajanın getirdiği bilgi sayesinde girmedik. Onun getirdiği bilgi Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan'ın çantasındaydı. Ve onlar nasihatlar verdi. Şöyle yapın böyle yapın dediler.
Derler ki İnönü'nün kafasında kırk tilki dolaşır, bunların kuyrukları bir birine değmez. Biz de kırkbirinciye araya sokup harpten kurtulduk. Bunu kimse bilmez. Tekin Bey bana bilgiyi getirirken kurtulduk diye bayram ederek geldi.

27 MAYISÇILAR GİZLİ SERVİSİ BOŞALTTI

- Savaş yılları geçti teşkilat nasıl bir yapıya kavuştu? Kadrosu arttı mı,

eğitim değişti mi?

Güriş: Harp bitince bir müddet Celal Bey kaldı. Merkez şefleri arasında

bir rekabet ve üstünlük mücadelesi başladı. O sırada 27 Mayıs inkılabı

oldu. bütün odalarımıza 8-10 tane subay geldi. Masalarımıza oturup şunu

getir , bunu getir gibisinden şeyettiler. Bunların hiçbirini biz yerine

getirmedik. O sıralar Cemal Sancak'tı şef. Benden bir dosya istediler mühim bir dosya. Şube müdürü olarak ben dedim bu dosyayı size veremem,gidin şefiniz gelsin. İhtilal sırasında oluyor bunlar.

-Ne var o istenen dosyada?

Güriş: O dosyalarda bir Türk subayı ile bir Rus elemanının apartman alış

verişi var. Onu öğrenmek istiyor arkadaşlar , ne safhadadır, nereye

kadar geldi inceleme. Belgeler bilgiler. Yani arkadaşlarını ya yere vuracaklar, ya kurtaracaklar. İkisinden biri. Neyse onu vermedik. Dedim

gidin, bu bilgiyi merkez şefimizden isteyin. Peki dedi adam gitti. 10-15

dakika sonra Sancak Bey beni mi çağırdı, dahili telefonla mı söyledi hatırlamıyorum, 'Neşet sen bana göndermişsin bu dosyayı versin diye. Ama

ben artık İstanbul Merkez şefi değilim. Odamda 6 kurmay oturuyor, hepsi de

buna talip. Bir koltuğun 6 tane talibi var. kim erken geliyorsa o koltuğa

konmaya çalışıyor. Böyle de bir şey atlattık. İkinci Dünya harbi bittikten

sonra bir şanssız dönem oldu. Behçet Türkmen Paşa'yı Menderes tayin etti.

İzmir'de vazifesi varken Celal Sancak Bey'i ekarte edip, Behçet Türkmen'i

getirdiler.

MENDERES GİZLİ SERVİSİ ÖZEL İŞLER İÇİN KULLANIYOR

- 1940 ile 1950 arası çok partili döneme geçiş. O dönemde tek partili rejimin yönetiminin özel talepleri olmuyor mu sizden?

Güriş: Hayır.

- Yani Demokrat Partilileri izleyin, dinleyin , gözleyin demiyorlar mı?

Güriş: Demokrat Parti bizim şeye el atmaya başladı. Ama Demokrat Parti.

-İsmet Paşa'nın bir talebi yok mu o zaman?

Güriş: Yok o zaman. Demokrat Parti'nin var. İktidara geldikten sonra hiç

kendilerini alakadar etmeyen dosyayı istiyorlar. Komünist bilmem kimin

dosyasını istiyorlar. Sürekli talepleri var. Merkez şefi verememezlik

edemiyor. Çünkü Menderes tarafından getirilmiş bir adam.

-Demokratlar iktidara gelir gelmez kendi kadrolarını teşkilata yerleştirdi.

Güriş: Kadrolarını yerleştirdi diyemeyeceğim ama teşkilatın başına Behçet

Türkmen Paşayı getirip oturtular.

-Fuat Doğu Paşa o sıralar İstanbul'da Erenköy'deki okulda öğretmenlik yapıyor.

Güriş: ben Erenköy'deki okulda Sorgu Müdürlüğü yaptım. Kısa sürdü. O zaman

Ankara'daydı okul. Etlik veya Dikmen'de. Behçet Türkmen Paşa teşkilata

gelince ne kadar adam alabildiyse hepsini aldı. Koridorlara masalar sığmadı. O kadar genişleme oldu ama çoğu kıymetsiz ve değersiz insanları aldı.

MENDERES'İN TELEFONLARI, TÜRKMEN'İN FALSOLARI

- Menderes'in en büyük kuşkusu telefonlarının dinlenmesi. Ahmet Salih Korur'u size teftişe göndermesi bu yüzden. Menderes diyor ki benim telefonlarım dinleniyor ve faaliyetlerim izleniyor. Doğru mudur bunlar?

Güriş: Doğru olması çok mümkündür. Biz ondan 25 sene önce de o tipteki insanların telefonlarını dinledik.

-Menderes diyor ki özellikle Beyoğlu'daki dinleme merkezi dahil olmak

üzere İstanbul teşkilatının tamamı Amerikalıların eline geçmiştir. Maaşlarını Amerikalılardan alıyorlardı. Bunu da Behçet Türkmen yapmıştı

diyor. Türkmen bunun üzerine uzaklaştırılmış.

Güriş: Şimdi o doğrudur. Belki Behçet Türkmen'in başka falsoları da oldu.

Başka falsolarını biz dahilinde çalıştığımız için bildik. Ben o sırada Ankara'da bulunuyordum. Bir müddet Ankara'daydım. Behçet Paşa'nın bu denilen hadiseleri yaptığı bir vakıadır.

-Yani Amerikalılar bizzat gelip memura para veriyorlarmış?

Güriş: Şimdi benim size söylediğimin bir başka türüsü bu. Amerikalının

gelip eline para vermesi.

-Bu kesin mi?

Güriş: Kesin, kesinlikle biliyorum.

-Ben Yassıada ifade tutanaklarını okudum...

Güriş: Kesinlikle biliyorum. O zaman biz çok üzüldük. Ankara'da olduğumuz

halde iki arkadaş hafta sonlarında onun kalemi mahsus müdürünü takip etmek

için İstanbul'a giderdik. Şüphemizi ve heyecanımızı anlayın.

-Ayrıca içerde bir kaynama var.

Güriş: Bu kaynamaya Behçet Paşa'nın bu hareketlerinin yolaçtığını söylemek

gerek. Karaköydeki bilmem ne hanımdan çekmeceyi açıp bunlarla ilgili bazı

şeyleri burada bulduğumuzu söylemek isterim.

-Amerikalılarla ilişki konusu belgelenmiş. Yassıada tutanaklarında var

onlar.

Güriş: Şimdi Amerikalılar tabii, operasyonla ilgili konularda para veriyorlardı. Fakat Behçet Paşa'nın aldığı paralar onlar illegal paralardı.

- Sarı zarflarla gelen paralar

Güriş: Bu kanala girdi.

-Size Neşet Usta denirmiş teşiklat içinde. Ustalık öğretmenlikten mi kaynaklanıyor?

Güriş: Vallahi işte ustalık... malünya esnaf arasında Ahmet, Mehmet usta

derler. Kerestecinin de marangozunda şeyine usta derler. Bu ustalık lakabını bize bu işleri yaptığımızdan dolayı verdiler.

UNUTULMAYAN OLAYLAR

- Aklınızdan çıkmayan bir olay var mı?

Güriş: Çok enteresandır. Almanları biz üç sene muhtelif kanallarla işlettik, aldattık. Oyaladık. Bizim bir ajanımız vardı. Yine bu Löwe'ye

bağlıydı. Hazırlıyadığımız raporları veriyoruz. Dediğim gibi onları ona

aktarma yapıyoruz. Onların sorduğundan ilham alarak , çünkü Alman soruyor

, ya da katalog veriyor. Diyor ki şu şu yerler var mı? O zaman pek meşhurdu sarı zemin üzerine kırmızı deve. Yahutta kartal üzerine bilmem

ne. Ben de dünya'da hiç bir milletin, hiç bir servisin kendini aldatan

bir servise madalya verdiğini duymadım. Almanlar bize Hitlerin bir liyakat nişanıyla bir berat verdiler. Ama aldatıldıklarının farkında değiller. Olsalar vermezler. sepetlerler adamı. Bu çok mühim bir anektoddur.

Bir Suriye'li tıp öğrencisiydi. Onu Almanlara hulul ettirmiştik. Ve tesadüfen o adam yani Löwe yine onun istihbarat şefi. Aradan bir zaman

geçti Berlin o kadar memnun oluyor ki Hitler 'in brövesiyle bir de liyakat madalyası geliyor. İstanbul merkezde fotokopisi var. Bir kadın ajanımız var, Sovyet Konsolosluğu'nda çalışıyor. Aynı zamanda Konsolosluğu'n bir ticaret ateşesi vardı. Her iki taraftan da faydalanıyoruz. Kadın Rum bizle temasta. Yani o kadar ürkek ve çekingenki pöh desen intihar edecek. Çünkü Sovyetler bir anlayacak olursa Türklerle ilişkisini onun yokolması içten değil. Riyaset taktı. Filanca nolu ajanın fotoğrafının gönderilmesini rica ederim. Kadının adını şu an unuttum. Şimdi bu kadından bir fotoğraf istemek çok riskli bir iş istersek pırelenecek. Olmasa bu fotoğraf ne olur. Ben savsakladım. Ardından bir yazı gene personel işlerine bakan bir arkadaşımız Nedim duru vardı. Yahu Neşet Abi filanca kadının fotoğrafını istiyorlar. şunu al da ver. Oğlum nasıl alayım, kadın pırelı. Aynasının önünde fotoğrafı var. Alayım ben bunu ama ortaya çıkarsa doğru olmaz. varsın olmasın diyoruz kendi aramızda. sonra bir tehdit daha .. 'Neden gönderilmediğinin izahı'..Haa öyle mi gidersin pasaport alanların listesinden bir fulu fotoğraf alır gönderirsin. Aradan bir süre geçince Ziya Bey, Selışık anlıyor meseleyi. Diyor ki 'bu şumdu o mu?' Bilmem kim kızı, Eftalya yazıyor. Dedim ki bu Paula kızı Eftalya değil , Ömer kızı Hatice. Ben temas ediyorum ya yeter.

- 1960'larda gelişim nasıl?

Güriş: 1960'larda darbenin tesiri bizi de etkiledi. Şöyle ki ben ve Behçet Arsan'ın irtibat memuru olarak bir Paşa Vardı Vali, o sıralarda İstanbul'da. Örfi idarenin tayin ettiği bir paşa..

-Refik Tulga.

Güriş: Evet Tulga. Biz servisimizle ilgili şeyleri direkt kendisiyle görüşüyoruz. Yani komuta onlara geçti. Ama biz yine rutin işlerimize devam ediyoruz. Kontrespiyonaj çalışıyor. Ama bazı kaprisleri oluyor bize karşı. Örneğin Milli Emniyete girmek istiyorlar. Milli Emniyetin 40-50 lira fazla parası, tazminatı var ya.

-O zaman sizin kadronuz İçileri Bakanlığında..

Güriş: Ben o zaman İçişleri Bakanlığı değil de Emniyet Genel müdürlüğü kadrosu içindeyim.

-2 numaralı çetvelde Emniyet Müfettişisiniz.

Güriş: Emniyet Müfettişi ama içimizde Emniyet Müfettiş yardımcısı, Fen

Memuru gibi ünvanlar taşıyan arkadaşlar vardı. Fakat onlara askerler dokunmadı. Sonra isteklerin ve ihtilalin arası soğudu. mahkemeler başladı.

-Siz mahkemeye şahit olarak gittiniz mi?

Güriş: Şahit olarak hayır, dinleyici olarak bir kere gittim. Ondan da

pişman oldum gittiğime. O zaman biz Dolmabahçe Sarayının kulesi var ya ,

o kapıdan girilen müstemilatın bir yerindeydik. Deniz kenarında sağtarafa

bir yerdeydik. Ve helikopter oraya inerdi. Yassı Adaya götürdüğü ve getirdiği insanları oraya indirirdi. Sonra 1960 da benim gözüme çarpan

öyle büyük bir olay olmadı. Yalnız 1960'da Merkez Amiri olarak Kemal Menderes Bey geldi. Menderes ile bir ilgisi yoktu. Menderes subay orijinliydi. Ondan sonra Kontrespiyonaj işlerine bakan Şevki Paşa geldi.

-Odönem hep böyle klasik işlerle mi geçti?

Güriş: Geçti . Fakat biz şunu hissediyorduk. bizlerden sonra gelenler bu

işlerin erbabı değillerdi.

- O zamanlar MİT üzerinde çok tartışmalar olmuş. Sadi Koçaş MİT'in üzerine çok gelmiş. Kargaşa yaşanmış. O dönemleri nasıl hatırlıyorsunuz?

Güriş: O sıralarda 5-6 General de tevfik edildi. Başkanlık yapan Naci Aşkun da vardı. Onların hoşuna gitmemişlerdi. Evet darbecilerin hoşuna

gitmedikleri için tevfik edildiler. Biz ziyarete gitmiştik Aşkun'u .Allah

rahmet eylesin sonra onları birer ikişer salıverildiler.

-Peki o dönem sizin emekliliğiniz nasıl oldu?

Güriş: 1967 de.

İNGİLİZ PARASIYLA ÖZEL BÜRO KURULDU

- Teşkilata 1931 de girdiniz 1967 de emekli oldunuz. Teknik gelişimi nasıl

gözlediniz?

Güriş: Teknoloji gelişimi dost servislerin para ve teknik yardımı sayesinde oldu. Dediğim gibi küçük bir odaya büro kurup hariçten gelen bütün yabancıların fotoğraflarını çektiler. bunu İngilizler finanse ediyordu. O zaman 3-4 Tane mumurları vardı. Hüseyin S. adında Müdürleri

vardı. O nu da Ankara'dan getirmişlerdi.

- MİT'i son dönem gezdiniz galiba? O dönemlerle bugünleri kıyasladığınızda fark nasıl?

Güriş: Kıyas kabul etmeyecek derecede. Bizim fotoğrafçımız vardı. Ben fotoğrafçı değildim ama çektikleri sıkıntıyı biliyorum. Bugünkü teknikle

bir düğmeye bastığınız zaman Dünyayı seyredip görebiliyorsunuz.

- Bugünkü istihbarat ile o gunlerin istihbarat anlayışları arasında bir

değerlendirme yapsak..

Güriş: 1967 yılında ayrıldığım zaman bir keşmekeşlik içindeydi.

Necip Bey

vardı işin başında. Necip Bey paşaydı. Laf aramızda masabaşı paşası oldu.

Kursa, manevraya, askerliğe gitmedi. Sunay Paşa gelirdi arasına ona yemek

yedirir, ilgi gösterirdi. Eski ahbablığı mı ne vardı. Onu paşa yaptılar.

Fakat Paşa yaptılar ihtilal oldu. Mezarlıklar müdürlüğüne atadılar. sonra

bizi İstanbul'da Resim ve Heykel Müzesinin olduğu yere naklettiler. O

zaman Avni Çoker'di Merkez şefi. Avni Çoker bir müddet kaldı yerinde

, sonra Naci Aşkun paşa geldi.

-1965'de MİT yasası çıktı bunu nasıl değerlendirdiniz?

Güriş: MİT yasası çıkınca biz mağdur olduk.

-Kadronuzu vermediler mi?

Güriş: Herkese kadro verdiler. Ama bizim maaşımızı yer değiştirdiniz diye

Emekli Sandığı kesti. Halbuki teşkilatın adı değişti. Adı MAH idiyse MİT

oldu. Herkes masasında yerinde yurdunda oturuyor. Bir yazı bize, siz iş

değiştirdiğiniz için maaşınızın bilmem kaçını kestik. Bütün arkadaşlara

aynı yazı. Bazı arkadaşlar dava etti kazandı. Ama herkesin şahsen dava

etmesi gerekiyor. Biz etmedik. Mağdur olduk.

-Yasanın çıkmasını nasıl karşıladı arkadaşlarınız?

Güriş: Mağdur olununca keşke çıkmasıydı dediler.

- Teknik açıdan ilk zamanlar malzeme nasıl sağlanıyordu?

Güriş: Mazhar Eymür benle devamlı temas halindeydi. Ben Almanlardan alıyordum, 3-5 gün sonra onlara veriyordum. Bir listesi var, kullanma

şekilleri var , nereye kullanacakları var. Çünkü Alman öyle yere veriyor

ve diyor ki , bunu muhakkak viraja kullanacaksın, demiryoluna kullanacaksın. verdikleri şey de konserve mi, balık dolma mı istersiniz var. Fakat bunlar kutunun ilk 5 santimin altında bomba var, alet var. İhtiyaç ne ise o zar. Alman bunu gönderiyor, para veriyor. Ama istediği patlemeden bir haberi yok. Adam diyor ki Berlin sinirleniyor. 'bu kadar masraf ediyoruz, adam gönderiyoruz, kırtıpiyoz bir yerde yangın çıkmış.'

Biz o zaman Beyrut'ta bir gemi batırttık. Ama gemi batmadı, batmış gibi bize Fransızca ve Arapça belgeler geldi. Gazete haberleri. Diyor ki limanımızda bir gemi batırılmıştır, yarı falan yoktur diyor. Bizim ajan Almanlara gösteriyor. 'Hiç olmuyor, keselim bunlardan postayı'diyor. Tekin akıllı adamdır. O öyle deyince Alman ' Yok gemi battı mı diyecek 'diyor.

'Elbette diyecek kaza olmadı, ölü , diri yok diyecek'. Bizim teknik ilerleme diye bir olaya o zamanlar ben rastlamadım. Bizim dönemde olmadı.

BİZ KİMLİĞİMİZİ HEP SAKLARDIK

- Hükümetler çok para ayırır mıydı istihbarata?

Güriş: Hiç zannetmiyorum. Hatta o sıralar bir Suriyeli miydi ne? Dedi ki '

Suriye'nin istihbarata ayırdığı para Türkiye'nin bütçesinden fazla'.

- Sizin zamanınızda MAH veya MİT'de çalışmak nasıl bir duyguydu?

Güriş: Biz hep saklardık kendimizi. Biz MİT diye MAH diye bir şey kullanmazdık.

-Siz nerede çalışıyorum derdiniz?

Güriş: Komisyonculuk yapıyorum derdim. Nitekim Server Somunçoğlu vardı.

Büyük Postane karşısında bir yazıhane vardı iki oda . Ben o yazıhaneyi kullanırdım onun olmadığı zamanlarda. Orada ajanlarla buluşurdum ve telefon numarasını verirdim. Bir de Yağ İskelesinde bir ahabım vardı. O

da ithalat ve ihracat işleriyle meşgul olurdu. Ben orayı da iblidiyirdim.

Orada muhasebeci gibi çalışırdım. Ama dediğim gibi MİT, MAH lakırdısını ve

etiketini kapımıza bacamıza koymazdık. Hüviyetimiz yoktu bizim.

-Peki sordular mı nasıl ispatlardınız?

Güriş: Halkın murvetine güvenirdik. Dediğim gibi hiç bir şey yoktu. Yalnız

Emniyet Müdürlüğü kimlik olarak yeşil kart üzerine bir damga, bir

resim

bir de imzalı bir kart çıkarmıştı. Kendi elemanına. Biz Bab-1 Ali'nin

altını üstüne getirip o şeyden bulduk. Bulduk ama 20 kişiye lazım 10 kişilik bulduk. Neyse kimliğimizi de o şekilde hallettik.

Günlerden bir gün bir kişiyle konuşmak istedik. Dedi ki

'Hüvviyetinizi

görebilir miyim?' Tabi dedim çıkardım hüviyeti. Baktı baktı bu 10 yıl önce

verilmiş, muteber değil dedi. Dedim sizin cebinizdeki nüfus cüzdanı ne

zaman verildi? Kırk sene evvel dedi. İyi o zaman o da muteber değil dedim.

Dedim ki her başvurduğumuz yere , her gelene tahrirat mı getireceğiz. Böyle acayıpliklerle de karşılaşıyorduk.

- Emekli olduktan sonra arayıp sordular mı sizi hiç? Ne yapıyorsunuz, ne

ediyorsunuz? Bize şu konuda yardımcı olur musunuz diye?

Güriş: Ankara aramadı ama İstanbul aradı. Basit şeyler hakkında. Ben de

giderdim. Otururduk. Üçbeş konuşurduk. Eğer birşey varsa ufukta yardımım

dokunurdu. Yoksa onun dışında bir şey olmadı.

EMEKLİ OLAN BİTİYOR

- Peki emekliyken de gördüklerinizi rapor eder bildirir misiniz?

Güriş: Hayır. Ona hiç şeyim kalmadı. Benim vazifem kontrespiyonaj. Ajan

sokmak veya adamın içinden adam çalmak. Ama milli meseleler, devleti alakadar eder şeyler karşısında boş durmazdık. Ama istihbarat bakımından

pek yararlı bir şey olmadı.

- Peki efendim teşkilatınızı diğer teşkilatlarla karşılaştırdığınızda siz

en yaşlı kişi olarak nasıl bir değerlendirme yapabilirsiniz?

Güriş: MİT'in bugünkü durumuyla en ön saflarda yeralan istihbarat teşkilatlarından birisi olması lazım gelir. Her türlü teknik tesisata

malik , uçağı, helikopteri olan bir müesse elbetteki muaffak olur. B

Amirinin emrinde 100-150 kişilik insan varmış. kendisi bana bir şubede

8-10 araba olduğunu ve arabanın da markasını seçtiklerini söylediler. Bakın bizim zamanımızda İngiltere'den demiryollarını, elektirik şirketini

almaya gelen heyetin evrakını çalmak lazım geldi. Park otelde oturuyorlar.

Sabah çıktılar Ayasofyayı geziyorlar. Biz de iki arkadaş takip

ediyoruz.

Arkadaşlarımız da otelde onların evraklarını almaya çalışıyorlar. biz

takipdeyiz ki onlar işlerini yaparken yarım kalmasın veya üzerlerine adam

gitmesin.

Adamlar döndüler dolaştılar yarım saat kadar bir taksiye bindiler gittiler. Taksi yok , vasıta yok. O dükkan senin bu dükkan benim telefon

ediyoruz. Park Otelinin Resepsiyon Müdürüne. Onun çok faydasını gördük.

Yukardakilere haber ver geliyorlar. Baskına uğramasınlar diye.

Şimdi bu

hadise başlı başına teknikle ilgili bir olay. Bizim ne arabamız var , ne

telefonumuz. Olsa geliyorlar diye bildirirdik. Onun için ben bugün öteki olaylarımızı övmekle beraber üstün bir vasfa sahip istihbarat servisi olarak kabul ediyorum MİT'i.

- İngilizlerin etkinliği geçtikten sonra 1960 lara gelindiğinde Amerikalıların istihbarat durumları nasıldı?

- 1960 larda Amerikalılarla ilişkilerimiz devam ediyordu.

Amerikalılar

daha ziyade Sovyet işleriyle alakalıydılar. Ben de o sıralar Sovyet Masası

Müdürüydüm. Bizim faaliyetimize bir şey katmadı bu ilişki. Biz işimizi

südürdük. Adam attılar yakaladık. sorguladık. Mahkum ettik. çünkü bunların attıkları belli başlı bazı yerler vardı. Mesala saat 02.00 dan

sonra Dolmabahçe Sarayı'nın önüne atıyorlar ajanı. Orda in yok cin yok bu

saatte. Biz bunları tespit ederdik. Ve araba yoktu, ayakta gezmek suretiyle. Bu yolla tesadüf ettiğimiz çok olmuştu. Bir tanesi 20 yıla mı

ne mahkûm oldu.

Bir tanesi Çamlıcadaki üssün, dinleme üssünün krokilerini, planlarını

vermiş Radyanov isimli bir Rus'a. Cürmü meşut yaptık. Mahkemeye verdik.

20 yıla mahkum oldu. Üç ay sonra kaçırdılar adamı şimdi Fransa'da. MİT'Çİ OLMAK NASIL BİR DUYGU

- Eşinizle evlenirken teşkilatta çalıştığınızı söylediniz mi?

Güriş: Evet

-Nasıl karşıladı?

Güriş: Gayet mülayim karşıladı. Bana itimadı tamdı. Beni takdir ettiği

için kabul etti. Ben 50 küsur yaşımda evlendim.

- İstihbarat açısından 1931-1967 çok uzun bir süre . Bu süre içinde parasal açıdan hiç zorluk çekmediniz mi?

Güriş: Çekmedim . Benim bir miktar param vardı. Dışarıya da gönderildim.

Görevi kamufle etmek için ufak tefek ticaret de yapardım. 10 çuval ıhlamur

alırdım 130 kuruşa, satardım 150 kuruşa. Bu işle meşgul desinler diye.

- O günden buyana bir değerlendirme, son söz söylemek isterseniz, ne söylersiniz?

Güriş: MİT'e bağlı olmak, MİT'çi olmak büyük bir gururdur. Bize İkinci Dünya Harbi sıralarında bir çok teklifler yapıldı. Vagon Lee Müdür Yardımcılığını teklif ettiler. Biz işleri reddettik. Yani eski tabirle

kazan kaynatmak için değil, tamamen ulusal gururumuzu tatmin için çalıştık.

-Emekli maaşınız ne kadar şuan?

Güriş: 31 bin küsur lira.

-31 milyon lira herhalde. Enflasyondan olsa gerek...

Güriş: Ne derlerse onu alıyorum. Defteri veriyorum, basıyorlar düğmeye

alıyorum.

-Çok teşekkür ederiz, sağolun.

Güriş: Siz de sağolun."

FUAT DOĞU DİYE BİR İSTİHBARAT SUBAYI

İkinci Dünya Savaşı boyunca da MAH içindeki yönetim askerlerin elindedir. Savaş vardır, bu doğal karşılanır.

Savaşın sonlarına doğru, daha sonra MİT Müsteşarlığı da yapacak olan Genelkurmay İstahbarat Dairesi'nin genç Yüzbaşısı Fuat Doğu, 12 adaların

işgaline ilişkin bir rapor düzenler. Başarılı bir subay olan Doğu, raporunda Ege Denizinde 12 adalarda bulunan Alman işgal birliklerinin su

ve yiyecek için gelip giden motorlarla kendilerine:

- Savaş sona eriyor, bizi Yunanlılar esir alacağına gelin siz alın, şeklinde haber yolladıklarını ifade ederek, buraların alınmasını önerir.

Ancak Cumhurbaşkanlığına sunulan bu rapor, İsmet İnönü'nün savaş sırasında

izlediği, savaşa girmeden sınırları muhafaza etme politikası nedeniyle,

sorunlar yaratacağı endişesiyle kabul görmez. Doğu bu sırada İnönü'nün

emriyle adaların alınması için bölgeye asker kaydırıldığını, kendisinin

adalara yapılacak bir çıkarma için stratejik bölgelere ilişkin bir rapor

daha hazırladığını ama bu çalışmaların İngilizlerin desteğindeki

Yunanlıların adaları işgali üzerine bir sonuca ulaşamadığını dile getirmektedir. Savaş sonrasında ise adalar İngilizlerin desteğiyle, Yunanlılarda kalır.

Savaş sonrasında MAH'ın çalışmaları iyice içe dönük olarak gelişir. Ancak

istisnaları Balkanlar ve Kafkasya'dır. Buralardaki istihbarat çalışmalarına önem verilir. Bağlantılar ajanların gidiş, gelişleriyle canlı tutulur.

VON PAPANE SUİKAST VE TÜRKİYE'NİN GÜÇ GÖSTERİSİ

Yukarda Çiçero olayıyla ilgili olarak değindiğimiz İkinci Dünya Savaşı'nın

Almanya Ankara Büyükelçisi Von Papen'in başından bir de suikast olayı

geçmiştir. Bu olay Türk istihbarat birimlerinin o dönemdeki çalışmaları

ile devrin siyasi iradesinin kararlılığı ve Türkiye'nin daha sonra butür

olaylar karşısındaki tutumunun ne kadar farklı olduğunun görülmesi açısından ilginçtir. O dönemde istihbarat birimleri nasıl çalışmış ve bir

dış tehdidin içerde gerçekleştirdiği eylemin sonrasında neler yapılmıştır?

Unutmamak gereken önemli bir olay da bu dönem içinde Türk toprakları üzerinde en az 20 ülkenin istihbarat servisinin faaliyet içinde bulunduğu

gerçeğidir.

Türk elçiliklerinin yazışmalarında güvenlik ve gizlilik var mıdır ya da

ne kadar vardır? Açık istihbarat ya da diplomat uyanıklığı ne demektir?

Gelin yeniden Von Papen'e kulak verelim ve başından geçen olayı öncesi ve

sonrasıyla istihbarat açısından da değerlendirerek kendi ağzından dinleyelim:

" O sene Ankara'da sibirya'yı hatırlatacak bir kış oldu. Derece sıfırın

altında 30 du. Rusya üzerine yürüyen Alman orduları da baştaki başarılılana

rağmen bu şiddetli kış önünde ilk hezimetine uğradı. Moskova önlerine yaklaşan Alman askerleri üzerlerindeki ince elbiselerle oldukları yerde

kalıyorlardı. O tarihlerde bir ara Berline gitmiştim. Türk elçi Gereide ile

uzun uzadıya bir görüşme yaptık. Tabii bu görüşmeleri sefir hariciye vekaletine bildirdi. O sırada gizli Türk şifresi Berlin tarafından

biliniyordu. Sefirin raporunu öğrenmişler. Ribbentrop beni şiddetle eleştirdi, kınadı. Ben dostum Gereide ile görüşürken, Rusya seferinin, yakında mukabil bir hareketle karşılaşacağından endişelendiğimi, böylece

bir barış yolunu kabul etmek zaruretinin kendiliğinden doğacağını ümid

ettiğimi söylemiştim. Barış olanaklarından zımmen bile bahsetmek o sırada

Almanya'da affedilmeyecek bir hata sayılıyordu.

Aynı mealde bazı şeylerden bir İspanyol gazetecisine de bahsetmiştim.

Aldığı notlar otel odasından çalınmış. Amerika radyosuna gönderilmiş.

Radyo da böyle şeylerden bahsedince bana ateş püsküren telgraflar geldi.

Bereket versin 7 Aralık tarihinde Japonların Pearl Harbour'da Amerikan

donanmasına yaptığı ani hücum sevinci ile Hitler, benim sözlerim üzerinde

fazla durmak vesilesini bulamadı. Aleyhimdeki bu durumda o hadisenin

akısları arasında unutuldu.

Hitler o zamanlar Washington da neler döndüğünü farketmiyordu. bunu görebilseydi hemen 4 gün sonra sırf Japonya'yı keyiflendirmek için Amerika'ya harp ilan etmeye kalkışmazdı. Aslında Hitler'in Amerika'ya harp

ilan etmesi, Roosevelt'in tam istediği şeydi. Bugün ortaya çıkan gerçekler gösteriyor ki Amerika o gün Japonların yapacağı baskından daha

iki gün evvel haberdardı. Ama birliklerini vaktinde ikaz edememişlerdi.

Birinci Dünya Savaşından hiç de memnun çıkmamış olan Amerika'da bir tarafsızlık kanunu çıkarılmıştı. Hitler'in açtığı harbe hiç bir suretle

katılmamak taraftarı olanların sayısı fazla idi. Bu nedenle dünya üzerindeki gerginlik ve mücadelenin yayılmasını sağlayacak

psikolojik

ortamın doğması için Pearl Harbour gibi bir saldırının olması gerekiyordu.

Sayın dostum Numan Menemencioğlu bana yılbaşında yazdığı bir yazıda:

' Bu

şiddetli kış, bana bu zalimane kasaplığa bir son verdirecek gibi geliyor.

İnsanlığın düşeceği, medeniyetimizin tamamen söneceği günlerin başlangıcındayız." derken adeta kehanette bulunmuş. Ne acıdır ki Roosevelt, Hitler'e karşı olan nefretini Alman milletinden çıkarmaya kalkmış ve onun mahvına sebebiyet vermişti. 1917 de Woodrow Wilson, Avrupanın büyük devletlerine krizi kendi aralarında hallettireceği

verde

hiç lüzumu yokken Amerikayı da harbe sokmuştu. Ama komünistlerin totaliter programları konusunda en ufak bir fikir sahibi olmayan Amerika'nınyeni devlet başkanı, dünya tarihini etkileyecek kadar şiddetli

olan bu gerginliğin ucunun Amerika'ya da dokunacağını iyice hesap edememişti. Menemencioğlu'nun o zaman bahsettiği medeniyetin sönmesi

meselesi bugün hala tartışılıyor.

24 ŞUBAT'DA PATLAYAN BOMBA

24 Şubat günü Ankara'da Çankaya yolunda, Kremlin'in canını sıkan bir elçiyi ortadan kaldırmak için düzenlediği suikast bugün belki unutulmuştur. Gerçi emellerinde başarılı olamadılar. Ama bu olay benim

savunduğum Türkiye'nin tarafsızlık politikasının, Türkiye'yi savaşa sokmak

ve Çanakkale'yi elde etmek emeli taşıyan bazı kimselerin işine gelmediğini göstermişti.

O sabah hergünkü gibi, erken saatte, yanımda eşim olduğu halde Ankara'nın

bu büyük caddesinden büroma gidiyordum. Birden bire arkamızda müthiş bir

patlama oldu. İnfilakın şiddetiyle ikimiz de yere kapandık. Ben hemen

toparlandım. Korkmuş olan eşimin toparlanmasına yardım ettim. Bir taraftan

da ona olduğu yerde kalmasını söylüyordum. Etrafıma bakındım kimseler yoktu. Peki ama bombayı kim atmıştı? Yoksa bu bir mayın mıydı?

Karımın arkasında küçük et parçaları bulunduğunu hayretle farkettim. Oysa

ikimizin de bir yerine bir şey olmamıştı. Yalnız benim kulak zarım zedelenmiş, bir de pantolonum yırtılmıştı. Yüz metre civardaki bütün binaların pancereleleri kırılmıştı. Ama bombayı atan ortada yoktu.

Tesadüfen

oradan geçen bir taksi, hem polise hem de sefarete durumu bildirmiş. Çok

mükemmel çalışan Türk Emniyet Teşkilatı hadise mahalline geldi ve bombayı

atanın bizzat parça parça olduğunu, şahsından hemen hemen eser kalmadığını

tespit etti. 50 metre ilerdeki bir ağacın dalında tek bir ayakkabı buldula

r. Türkiye Hükümet Reisi, hadisenin büyük bir titizlikle tahkik edileceğini, siyasi gerginliklerin doğmasına bile sebep olsa, Türk toprağının siyasi cinayetlere sahne edilmesine müsamaha edilemeyeceğini

beyan etti.

24 saat içinde işin mahiyeti anlaşıldı. İstanbul'da okuyan bir Makedonyalı

talebe, Rus Konsolosluğu'nca bu iş için hazırlanmış. Rus konsolosluğu o

zaman Türk güvenlik birimlerince sarılarak suikastcinin cürüm ortağı yetkililer tarafından istendi. Bu işle alakalı bir başka şahsın da daha

evvel davranarak Rus hududunu geçtiği öğrenildi. Bir ay süren mahkemede

bütün teferruat ortaya çıktı. Suikastçiye bir Walter tabancası, bir de gaz

bombası verilmiş. Bombayı ancak polis tarafından sarılma tehlikesiyle

karşılaşınca kullanacakmış. Ama canı Atatürk Bulvarını تنها görüncce kendini emniyete almak düşüncesiyle beni 7 metre arkamdan vuracağı halde,

tabanca ile gaz bombasını birlikte kullanmayı tercih etmiş. Hakikatte içi

dinamit dolu olan bombayı fırlatınca tabancayı kullanmaya vakif bulamadan

parçalanmış. Fedai bir suikastçiye, komünist tebaalı bir insanı Türk polisine karşı korumak için tasarlanan bu usul hiç de ustaca değildi.

Ama

o tarihten sonra olanların buna benzer metodlarla yapılmasına karşı tecrübe edinmiş olduk.

Göbbels'in hatıra defterine yazdığına göre, bu gibi suikastlerde tatbik

edilen metodlar hakkında ilerde aynı usulü kullanmak isteyebileceklere karşı

tedbir olmak üzere gazetelere teferruatlar yazdırılmamıştı.

Böylece

Almanya'da kendi vatanımda bu olay pek fazla duyulmamıştı. Bu nedenle hadiseden 18 sene sonra, halen benim o zamanlar Hitler'in savaş

gayelerini

destektlediğim kanatını taşıyan Alman hariciyesini mazur görüyorum.

Olay sonrasında Türkiye'nin her tarafından yakın alaka gördüm. Başkan İnönü ve pek saydığımız eşi, eşime çiçekler göndererek geçmiş olsun dediler. Kızıma da Cumhurbaşkanının hususi atına binme izni verildi.

Gazzeden dostum olan Refet Paşa bana sarılarak ' Cephede olmadan top seslerini duymak ne büyük saadet' dedi. O zaman Vekil olan Ali Fuat Cebesoy, Ürdün cephesinde beraber olduğumuz bu eski dost bize parlak bir

akşam yemeği verdi. Numan Bey tanınmış kulak mütehassısı Dr. Topas'ı bana

gönderdi ve kulak zarımı düzelttirdi. Gerçi biraz ağır duyar oldum ama,
Almanya'da harp sonrası mahkemeleri sırasında geçirdiğim enfaktüs yanında bunu arıza bile saymam. sonradan Amerikaya kaçan bir Sovyet gizli
teşkilat subayının bu konudaki açıklaması pek ilgi çekicidir. 1944 de beni
ortadan kaldırmak vazifesini önce ona vermek istemişler. Bir kolayını
bulup atlatmış. Böyle olduğuna pek şükrediyordu. Zira suikastçinin akibetine o zaman o uğrayacakmış.
O senenin yazı Türkiye ile Almanya arasında yapılan güzel bir anlaşma ile
bitti. Hitleri bu işte ikna etmek için epeyce uğraştım. Türkiye bize krom
vesair iptidai maddeler verecek, buna mukabil Almanya Türkiye'ye iki
modern tank birliği malzemesi temin edecekti. Hitlerin bu tankları bir gün
kendisine karşı kullanacakları endişesine karşı. Türklerin ne kadar kuvvetli ve bağımsız olurlarsa tarafsızlıkları da o derece sağlam olur
fikrini savunarak tankların verilmesini sağladım.
Bir sonraki 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı geçit resminde, bu tanklardan bir
kısmı yabancı erkan önünde geçerlerken, herkesin gözleri parlamıştı. Bir
çok tarafsız kimse de bu işi, kuru sözlerden daha değerli bir dostluk nişanesi olarak vasıflandırmıştır. Gerçekten savaşın en sıkıntılı döneminde müttefiklerin düşmanı bir devletten sırf tarafsızlığın teminatı
için tank satın almak başarılı bir hareket olmuştu."

SUIKASTÇİLER NASIL YAKALANDI

Evet o dönem Türkiye hem tarafsızlık politikasının en hassas noktası olan
Sovyet büyükelçiliğini kuşatıyor, hem de içerdeki suikastçiyi alıp yargılıyor. Bugünün siyasi otoritesi açısından, hem de dönemin gizli servisi ve polisinin olayı çözmek bakımından gösterdiği başarının neden
günümüze uzanmadığını iyi tahlil etmek gerekiyor. Siyasi otoritedeki kararlılık ve bu tür olaylara verilen önem gerekli etkiyi gösteriyor. 1940'lardan 1994'lere gelindiğinde Türkiye'de bugün aydınlatılamayan siyasi cinayetlerin sayısının bin 700 lere ulaşması kararlılığın önemini anlatsa gerektir. Bunda o dönemin istihbarat servisinin de yıpranmamış ve henüz iç kararsızlıklara bulaşmamış olmasının da etkisi kuşkusuz bulunmaktadır.
Gizli servis Papen'e suikast girişiminde bulunan kişinin 25 yaşındaki

Yugoslav göçmeni Ömer Tokat olduğunu saptar. Tokat, Yugoslav komünist partisi üyesidir. İstanbul Hukuk Fakültesinde okumuştur ve Türk vatandaşlığına da kabul edilmiştir. Polisin İstanbul'daki Sovyet Konsoloslugu'nu kuşatması bu saptamanın hemen sonrasında yapılır. Konsoloslukta arşiv memuru olarak gözüken George Pavlov olayla ilgisi

bulunduğu gerekçesiyle istenir. Kuşatma iki gün sürer. Bu sırada Pavlov

nasıl savunma yapacağı konusunda hazırlıklarını tamamlar. Sovyet Büyükelçisi Sergei Vinogradov, Pavlov'u verir ama Türkiye'ye yönelik tehditler de dile getirir. Bu sırada olayla ilgisi bulunan ve Sovyet Ticaret Ateşeliğinde uzman olarak gözüken Leonid Kornilov sınırda ele geçirilir. Bunlar la birlikte, berber Süleyman Sağol ve öğrenci Abdurrhanman Sayman da yakalanırlar.

Duruşmalarına 2 Nisan 1942'de başlanır. İtiraf lar ve ardından gelen uzun

yargılama süreci sonunda 17 Haziran 1942'de 4 sanık ta suçlu bulunurlar.

Sovyet gizli servisinin (NKVD) ajanları olan Kornilov ve Pavlov 20 şer

yıl, diğer iki Türk ise itirafları ve yarndımlarından dolayı 10 'ar yıl

hapis cezasına çarptırılırlar. Olay sırasında ölen suikastçi Ömer Tokat

'ın kimliği ise bütün vücudunun parçaları bir araya getirilerek ve iki

kaşının arasındaki siğili dahi saptanarak tespit edilmiştir.

Bu dönemde gizli servis etkin bir dinleme ve gözetleme ağına sahiptir.

Araçlar ilkel ama insanlar kararlı ve inanmıştır. Hemen bütün otellerde

çalışanlar, diplomatlara hizmet veren kişiler ya gizli servisin ya da

polis in adamıdır ve Polis ile gizli servis arasında büyük bir koordinasyon ve işbirliği söz konusudur. Bu dönemde Türkiye'nin dışarıya

karşı istihbarat antenleri son derece açık bulunmaktadır. Hiç bir aykırı

hareket affedilmemeye çalışılır.

Almanların ünlü propaganda bakanı Dr. Joseph Gobe bels'in Türkiye ziyareti

sırasında rotasından çıkarak askeri tesislerin fotoğrafını çekmesi de

affedilmemiş ve bakan Türkiye'ye ayak basar basmaz resimler geri alınmıştır.

CHP iktidarı MAH'ı gerektiğinde baskı unsuru olarak da kullanmaktadır.

Zaten MAH adı insanların ağızlarına alırken bile korktuğu bir

kuruludur.

Hele savaş yıllarının korkunç takipleri ve olağanüstü yetkileri, teşkilatın yarattığı ürküntüyü arttırmıştır.

Bu döneme ilişkin olarak bir MAH mensubunun anlattıkları ilginçtir: " O dönemde Kars'da sınırı kollayan bizim yetkili arkadaşımız, bizden birisinin başına kara bir torba geçiriyor. Ele bir ip ve balta alınıp dağa gidiliyor. Dönüşte bizim sorumlunun elinedeki ip ve balta kanlıdır ve

açıkta getirilmektedir. Bizimkilerin bulunduğu binadan zaman zaman çığlıklar yükselir. Halk teşkilatın sürekli adam doğradığına inanır. Hatta

anlatılanlara göre binanın önünden zorunlu olmadıkça geçmezler, geçerken

de kimseyi bulamazlarsa binayı selamlarlarmış. Bu o zamanlar Sovyet istihbaratına karşı yürütülen bir psikolojik mücadele yöntemidir. Dağa

götürülen bizim adamımızdır. O sırada bir de tavuk götürülür, o kesilir ve

ip ile baltaya bu kandan bulaştırılır. Bizim elemanlar da binadan sürekli

bağırırlar. "

Evet bu bir yöntemdir. Bölgede yaratılan güçlü MAH ağına Doğu Emniyeti adı

verilmiştir. Doğu Emniyeti'nin bölgede yarattığı otorite ve korku havası

bugünlere kadar uzanmaktadır. Bu ortamdan siyasi iktidar da uzunca bir

zaman yararlanmıştır.

Doğu Emniyeti bugünlerde efsane gibi MİT içinde dilden dile anlatılan pek

çok olayın arkasındaki güçtür. Batılı hiç bir gizli servisin sınırlarından içeriye adam gönderemediği Sovyetlere bu örgütlenme sayesinde MAH eleman göndermiş ve sınır güvenliğini son derece sıkı tutmayı başarmıştır. Bölgede yaşayan Türk kökenli halklardan geçilen ajanlar Doğu Emniyeti örgütlenmesinde eğitilmişlerdir. Bunlar Ankara

Keçiören'deki karargaha getirilerek gerilla eğitiminden geçirilip, operasyonlar için hazırlanmış ve birer ikişer gruplarla Sovyetlere salınmışlardır. Sonuçta çokça başarı sağlanamasa da önemli hareketler

yapılmıştır. Bunlar Karadeniz dahil Sovyet sınırının bulunduğu bütün bölgelerde etkin bir şekilde yapılan eylemler arasındadır. Bu örgütlenme

daha sonra bırakılmıştır. Ancak bu dönemde Sovyetlere gidip öldürülen elemanlar Vatani Hizmet Cetvelinden aylığa bağlanmışlardır.

İçerde; yasası bile bulunmayan gizli servisin adıyla bir baskıcı hava estirilmektedir. İstihbarat çalışmaları iyiden iyiye içe dönünce

garip

olaylar da yaşanır.

1949 yılında CHP iktidarının son aylarında içe dönük bir çalışmasıyla MAH

gözler önüne hatta mahkemeye çıkar.

BAYAR VE MENDERES İNÖNÜ'YÜ ÖLDÜRTECEK

Başbakan Şemsettin Günaltay kendisiyle çok ömenli bir konuda görüşmek için

randevu alan DP Aydın milletvekili Reşat Aydın'ı beklemektedir.

Aydın'ı, Başbakanın isteği üzerine MAH'dan gelen bir ekip de beklemeye

başlar. Başbakanın odasına kurulan ses alma cihazı bu önemli görüşmenin

sözlerini kaydedecektir. Öylede olur. Aydın gelir ve Celal Bayar'ın bilgisi dahilinde DP içinde İsmet İnönü'ye karşı bir suikastin planlandığını söyler. Ortalık birden karışır. MAH sesleri Başbakanın masasının altına yerleştirdiği ses alma cihazıyla kaydetmiştir.

Aydın

savcılığa verilir. MAH ses alma cihazını ve kasetlerini topladığı gibi

mahkeme salonuna gelir. Bu teşkilatın basın önündeki ilk şovu olacaktır.

MAH'ın o dönemdeki başkanı olan Naci Perkel de mahkemede ifade verir. Bu

basın ile MAH ın ilk açık tanışması olarak da tarihe geçer. Bir politik

skandalda da MAH ilk kez kendini ortaya koymaktadır. Aslında böyle bir

suikast teşebbüsünün olmadığını o dönemin CHP iktidarı da bilir.

Ancak

oyun oy avcılığına dönük olarak oynandığı için herkes rolünü büyük bir

ciddiyetle oynamıştır. Zarar gören yine MAH olacaktır. 1949 da yaşanan bu

olayın ardından 1950 seçimleriyle Türkiye'de CHP adıyla özdeşleşen bir

dönem kapanır ve DP iktidarı dönemi başlar. Daha sonra NATO'ya giriş ve

bunun getirdiği uluslararası bağlantılar MAH'ı daha derinden etkileyecek

olaylara gebedir.

Bunlar arasında MAH'ın özellikle Amerikan, İngiliz, İtalyan, Alman gizli

servisleriyle daha içli dışlı olması en önemli nokayı oluşturur. Bu servislerle girilen ilişkiler teşkilatı pasifize olma noktasına kadar

getirir.

MENDERES MİLLETVEKİLLERİ İÇİN DOSYA HAZIRLATIYOR

Dışta böyle bir tehlikeyle karşı karşıya olan teşkilat, içerde iktidarın

bir güç unsuru olarak kullanılmaya devam edilir. Adnan Menderes'in teşkilatı kendi muhalifleri için bilgi toplamada kullandığı, hatta bunun

için bir özel büro dahi kurduğu bilinmektedir. Menderes'e milletvekillerinin özel yaşantısıyla ilgili bilgi aktaran ve dosyalar

hazırlayan kişilerin başında ilginçtir bir gizli servis elemanı gelmez.

Bu bilgileri toplayanların başındaki kişi dönemin İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay dır. O zamanlar " Tıfıl" bir gazinocu olan Fahrettin Aslan, milletvekillerinin gece yaşamıyla ilgili bilgiler derler, toplar, dosyasını oluşturur ve " Mini Mini Vali" Gökay'a iletir.

Karşılığında da ayrıcalıklar elde eder. Gökay da bu dosyaları Menderes'e

gönderir. Hangi milletvekili nerede , kiminle yatmış, ne yapıyor, ne konuşuyor, ne iş yapıyor gibi bilgilerin bulunduğu dosyalar, Menderes'in

elinde birer susturucu olarak kullanılır.

1956 'ya gelindiğinde teşkilatla ilgili sıkıntılar had safhaya ulaşmıştır.

Menderes bunun nedenlerini soruşturmak için Başbakanlık Müsteşarı olan

Ahmet Salih Korur'a sorunları içeren bir rapor hazırlamasını emreder. Korur hemen İstanbul bölgeye gider. Burada ilk iş MAH içinde Menderes'in

telefonlarının dinlendiği dedikodularını incelemek olur.

Bir gün odasında çalışan Fuat Doğu'nun kapısı açılır ve içeriye Korur girer. Kendini tanıtır ve "Neden Adnan Menderes'in telefonlarının dinlendiğini" sorar. Sert, asabi ve konuşması hırçın olan Korur'u Menderes'in telefonları konusunda işkillendiren olaylar aslında hemen

herkesin bildiği ama açıklayamadığı gizli aşk ilişkilerine dayanmaktadır.

Menderes'in çapkınlıkları konusunda dosyaların hazırlandığı dedikoduları

artmaktadır. Gelen bilgiler arasında Menderes'in gönül ilişkilerinin bulunduğu kadınların telefonlarının dinlendiği de yeralmaktadır. Korur'un

hırçınlığı bu yüzdendir. Doğu böyle bir olayın olmadığını söyler ve kasasında kilitli duran bir listeden kimlerin telefonlarının dinlendiğini

gösterir. Menderes'in veya sevgililerinin telefonları bu listede yoktur.

Ama aslında bu telefonlar zaman zaman dinlenmektedir. Çünkü sözkonusu olan ülkenin Başbakanıdır.

MAH' ÇILARIN MAAŞLARI CIA'DAN

Korur'un bu araştırmaları sonucunda ortaya çıkar ki dinleme servisi çalışanları da Amerikalıların eline geçmiştir. Dinleme istasyonlarını kuran Amerikalılar buralarda çalışanları özellikle de telefon dinlemesinde görev yapan memurları maaşa bağlamışlardır. Menderes'in telefonlarının dinlenmesi iddiaları da buradan kaynaklanmaktadır. Korur, daha sonra sık sık çağırıp bilgi alacağı ve Başbakan ile görüştüreceği Fuat Doğuy'la bu tartışmayla tanışır.

Korur'un incelemesi çok acı gerçeklerle dolu olarak bir süre sonra Başbakan Adnan menderes'in önüne konur.

Korur raporunda Amerikalıların MAH'a hakim olduklarını, İstanbul'daki MAH okulunun, servisin İstanbul örgütünün ve Yeşilköydeki soruşturma teşkilatının Amerikalılardan alınan paralarla döndürüldüğünü belirtir.

Amerikalılar paraları doğrudan ilgili servin amirine ve çalışanlarına, zarf içinde vermektedirler. Paraların karşılığında iş isterler. Bu durum servis çalışanları arasında büyük tepki çeker. Amerikalılardan para alarak iş yapmak servis elemanlarının onurlarını kırar. Acı verir. Diğer servislerle de işbirliği vardır, ancak burada yapılan işle ilgili para ödemeleri merkeze ulaştırılmaktadır. Ve teşkilat bütçesine dahil edilmektedir. 1956 yılında yapılan bu soruşturma sırasında orta çıkar ki Amerikalılar belirlene bildiği kadarıyla MAH'a ayda 100 bin, İngiliz gizli servisi 30 bin, Fransızlar 7-8 bin, İtalyanlar da 4 bin lira vermektedirler.

BEHÇET TÜRKMEN VE AMERİKALILAR

Menderes üzüntüsünü saklamadan müsteşarına şu talimatı verir:

" Keselim ilişkiyi... Yalnız Anerikalıları darıltmayalım. Bize yapacakları para yardımını malzeme olarak yapsınlar. Sonra para verilecekse bu direk olarak servisin başına verilsin"

Bu görüşmenin ardından Amerikalılardan para alımını destekleyen ve uygulamayı başlatan MAH Başkanı Behçet Türkmen Paşa Bağdat'a elçi olarak atanır. Türkmen epey ağırdan aldığı masa toplama çalışmalarını bir kaç ayda tamamlayabilir. Yıllar sonra da Coca Cola şirketinin Türkiye Temsilcisi olarak görev yapar. Oğlu İlter Türkmen'de 12 Eylül döneminde Dışişleri Bakanlığı görevinde bulunmuştur. Bu dönem özellikle Behçet Türkmen'in Özel Kalem Müdürü çok sıkı takibe alınmıştır. Şüphelerden bir kısmı da onun üzerinde yoğunlaşmıştır. 18 Nisan 1957 de MAH Başkanlığı görevine Adnan Menderes, Hüseyin Avni Göktürk'ü getirir. Göktürk görev süresince zaman zaman özel ilişkileri nedeniyle Menderes'e zor anlar yaşatmasına rağmen ,1957 den 1959'a kadar bu görevde kalır.Görevden alınmasına da Nimet Arzık'a görevinin başında, teşkilatın evlerinden birisinde, iş bulmak amacıyla görüşmek için çağırdığı sırada yaptığı uygunsuz teklif neden olur. Arzık Londra uçak kazasında Adnan Menderes ile birlikte olan eşi Şerif Arzık'ın ölümünün 56. gününde gerçekleşen bu olayın peşini bırakmaz. Çıkardığı şiir kitabıyla olayı kamuoyuna duyurur. Dönemin Anadolu Ajansı'nın Genel Müdürü olan Şerif Arzık, Menderes'in yakınlarından. Olayın yarattığı geniş yankılar sonucu Menderes'in oluruyla Ahmet Salih Korur Hüseyin Avni'yi görevinden alır. Hüseyin Avni görevi süresince Amerikalılarla ilişkiler konusunda Menderes'in istediklerinin çok azı yerine getirilir. Çünkü teşkilat kaynak bakımından, teknik olarak bakımından yetersiz durumdadır. Eğitim çalışmalarını da Amerikalılar ya da Amerika'da eğitim görmüş personel yaptırmaktadır. Daha sonra Menderes MAH'ın Başkanlığına Müsteşarı Salih Korur'u vekaleten getirir. Korur 6 ay süreyle yaptığı bu görev sırasında Amerikalılarla ilişkileri yeniden düzenlemeye çaba gösterir. Korur Amerikalılara ortak operasyonlarda masrafların yarı yarıya karşılanacağını, ajan teminlerinde ise verilen hizmetin karşılığında ücretin CIA tarafından ödeneceğini Amerikan servisinin yetkililerine

aktarır.

Örgütün bütçe kullanımı konusunda da oldukça büyük kontrolsüzlükler ve

başı boşluklar vardır. Paraların nereye harcandığı bilinmediği gibi, harcanan paralar bir bakkal defterine yazılıp sonra o da imha edilmektedir. Paraların hemen tamamı örtülü ödenekten

aktarılmaktadır.

Diğer servislerden gelen paraların nasıl ve nereye harcandığı ise hemen

hiç bilinmemektedir. Burada teşkilatın üzerinde hükümetin veya parlamentonun hiç bir kontrol mekanizmasının çalıştırılmadığı çok açık

bir şekilde görülmektedir. Bunun nedeni de MAH'ın hala bir yasasının dahi

bulunmayışındır.

KORUR VE MENDERES CIA BAĞLANTISINI ANLATIYOR

Ahmet Salih Korur Yassıada'da yargılandığı sırada bu ilişkiler konusunda

22 Aralık 1960 günü yapılan oturumda şunları söyler:

" Dedim ki sureti katiyede Amerikalılardan para almayacaksınız.

Amerikalıların servis şefini daireme çağırdım. Kati talimat verdim:

,

Hiçbir memurumuzla temas etmeyeceksiniz ve para vermeyeceksiniz."

Aynı oturumda Adnan Menderes de şunları dile getirir:

" Böyledir beyefendi. Yavaş yavaş yardımı kestik. Bu yardımlar şöyle başlamış: Servisler arasında irtibatlar tesis etmek , birbirine malumat

vermek suretiyle müşterek çalışılıyor. Bunun bağlı olduğu külfeti karşılamak üzere yavaş yavaş irtibat temin etmişler, bunu Behçet Türkmen'in uygun gördüğü anlaşıyor. Ahmet Salih Korur'u bu servise bir

de orada neler cereyan ediyor, gayesini anla dinle diye vazifelendirmemin

sebebi budur. Netice aldıktan sonra ilişkileri keselim ama

Amerikalıları

darıltmayalım. Daimi surette servis olarak yardıma muhtacız. Bizim servise mensup olan memurlar , doğrudan doğruya Amerikalılardan para alıyor gibi vaziyete düşmeyi önleyelim dedim."

Bu döneme ilişkin değerlendirmelerinde Fuat Doğu Teşkilatın içinde bulunduğu mali sıkıntıyı "felaket" olarak adlandırmaktadır. Doğu Amerikalılar ile ilişkiler konusunda kendisinin arkadaşlarına " Biz onlardan para ve teknik olanak bakımından yararlanacağız ama onlara kendimizi kullandırtmayacağız" dediğini aktarmaktadır. Gelişmelerin Doğu'nun istediği gibi olmadığı ortadadır. Doğu'nun azmi ile Amerikalılar

Erenköy'deki binanın haberleşme sistemini ve teknolojik eksikliklerini

yenilerler. Hatta Doğu bu binanın haberleşme sisteminin Beyazsaray'dakinin

aynısının olduğunu vurgulamaktadır.

CIA GÖREVLİSİ TEHDİT EDİYOR: BAŞBAKANA ŞİKAYET EDERİM

Ancak Türk istihbaratçıları ile Amerikalılar arasındaki ilişkiler hep

böyle gitmez. Büyük sorunlar yaşanmaktadır. Hatta bir keresinde Doğu, bir

Amerikalı istihbaratçıyı odasından kovmak zorunda kalışını şöyle anlatıyor:

" Bir gün bir Amerikan istihbaratçısı gelerek bazı şeyler istedi. Kendisine bunları veremeyeceğimizi söyleyince tehdide başladı.

Kendisine

'gömleğimizi aldınız, pantolonumuzu aldınız, ama donumuzu vermeyiz'."

Daha sonra CIA'nin İstanbul istasyon şefi de Doğu'yu Başbakana şikayetle

tehdit etmiş ama karşılığında " Bildiğin yere kadar git" yanıtını almıştır. Yani Amerikalılarla ilişkiler çok ama çok kötü bir noktadır.

Sadece gizli servisin değil, Türkiye'nin onuru ile oynanmaktadır. Bu duruma son veren Başbakan Adnan Menderes ile görevlendirdiği Müsteşarı

Ahmet Salih Korur ve gelişmelerden rahatsız olan teşkilat çalışanlarıdır.

Döneme ilişkin olarak Yassı Ada duruşmaları sırasında görülen davalarda

gizli servisin elemanları dinlenmiş ve Amerikalıların servis çalışanlarına

para verdiklerini doğrulamışlardır.

Çok eleştirilen CIA ile ilişkiler konusunda ise ilk temaslar 1950 den sonra başlamıştır. Aslında Amerikan gizli servisi CIA (Central Intelligence Agency) genç bir örgüttür. 1946 yılında Başkan Truman tarafından oluşturulmuştur.

MAH ile CIA arasındaki bağlardan birini de teşkilatın elemanlarınının zaman

zaman CIA için çalışmaları oluşturur. Gerçi dünyanın diğer servisleri de

aralarında bu tür yardımlaşmalarda bulunmaktadır. Ama Türkiye'de kantarın

topunun kaçtığı izlenimi vardır. Örneğin Batum'da görevlendirilen pek çok

servis elemanı CIA'ya da çalışıyordur ve bunun karşılığında da para veya

teknik yardım alınmaktadır. Bu çalışmalar isteğe göre ve ülkeye göre değişerek devam eder. Amerikalılar zaman zaman kimi yerlerde çalışan Türk

elemanların karşı örgüt tarafından ele geçirildiği ya da pasifize edildiğini ileri sürerek, bunların sorgulanmasını, görevden alınmasını

dahi isteye bilmektedir.

CENTO DA OLAN BİTENLER

Bu tarihlerde Türkiye'yi Amerika ve diğer batılı gizli servislere bağlayan

en önemli oluşmalar arasında girilen ittifak bağlantıları da yeralmaktadır. Türkiye bir NATO üyesidir. Bu ortak savunma şemsiyesinin

altındaki gizli servisler kağıt üzerinde yaptıkları anlaşmalarla büyük

bir bilgi akışı koordinasyonu içinde bulunmaktadırlar. Fiilen de bazı

alanlardaki istihbarat çalışmaları ortak yürütülmektedir. Böyle olunca

ilişkilerde bağlayıcı faktörler ön plana çıkmaktadır. Hele istihbarat alanında teknolojik ve ekonomik üstünlüğü bulunan Amerikan, İngiliz, Alman

istihbaratları diğer birimler üzerinde baskın hale gelmektedir.

Türkiye ile Amerikan ve İngiliz istihbarat birimleri arasında sıkı bağların kurulmasına ve gizli faaliyetlerin yürütülmesine yolaçan bir

başka ittifak bağlantısı da CENTO olarak adlandırılan Merkezi Anlaşma

Teşkilatı olmuştur. Bu teşkilat Türkiye, İran, Irak ,Pakistan ve İngiltere

arasında Sovyetlerin Ortadoğu'da nüfuz kurmasını önlemek amacıyla Bağdat

Paktı adıyla 1955 yılında oluşturulmuştur. Ancak Irak'da Temmuz 1958 'de

yapılan bir darbe sonrasında Sovyet yanlısı yönetim iş başına geçmiştir.

Bunun ardından da pakt üyeleri Londra'da toplanarak teker teker Amerika

ile savunma ve işbirliği anlaşmaları imzalanmasına ve merkezi Bağdat'ta

olan Paktın merkezinin Ankara'ya taşınmasına karar verirler.

Gelişmeler

üzerine Irak 24 Mart 1959 yılında Pakt'dan çekildiğini açıklamıştır. Diğer

ülkeler Amerika ile olan ilişkilerini daha da geliştirerek ve örgütün adını 21 Ağustos 1959 da CENTO yaparak faaliyetlerine devam ettiler.

CENTO, NATO ile SEATO örgütleri arasında bir peyk örgüt gibi görev yapmıştır. Yapılan anlaşmalarla örgüt içinde en etkin duruma Amerika geçti. Etkinlik Amerika'nın " İç kargaşa" durumları dahil her türlü

dolaylı veya doğrudan saldırı durumlarında üye devletlere müdahale etmesi koşuluna kadar getirilmiştir. Bu koşullarla çalışan bir örgütte gizli servislerin faaliyetlerini sınırlamak da mümkün değildir. Örgütün Askeri Planlama Kurulu'nun başına da bir Amerikalı General getirilir. Örgüt askeri anlamda bir büyük başarı sağlayamasa'da Ortadoğu'da Amerikan-İngiliz gizli servislerinin rahat , verimli çalışmalarında çok etkili olmuştur. Örgütün küçük hücrelerden oluşan istihbarat koordinasyon ve yönlendirme birimleri oluşturulmuş ve bunlar operasyonları yürütmüşlerdir. Bu birimin istihbarat faaliyetleri için bölgede dağıttığı paraların büyük bölümünü yüzde 60'ını Amerika, yüzde 40'ını İngiltere karşılamıştır.

CENTO'DAN PARA ALAN YAZARLAR

CENTO içinde Türkiye merkezin de oluşturulan bu istihbarat birimine, Türkiye MİT kanalıyla eleman sağlamış ve toplantılara MİT tarafından görevlendirilen istihbarat subayları katılmışlardır. Bu toplantılarda özellikle basında oluşturulan casus ağına katılan gazeteci-yazarlar, haber ve yazılarında Sovyet karşıtı tutum ve davranışları işlemişler ve karşı kampanyalar yürütmüşlerdir. Merkez'de bu yazılar değerlendirilmiş yazının içeriği, gazetede yayınlandığı yer ve büyüklüğü gözönüne alınarak , hatta bunlar yapılan değerlendirme toplantılarında cetvellerle ölçülerek sıkı sıkıya incelenmiş ve yazan gazetecilere, yazarlara paralar ödenmiştir.

Bu neredeyse reklam tarifelerini andıran bir tarife sistemine bağlanmıştır. Bu amaçla bir WRITERS PANEL yazarlar listesi de oluşturulmuştur. CENTO'da bu işlemlerin yoğun olduğu sırada Genel Sekreterlik görevini Abbas Ali Khalatbari yürütmüştür. Milli Temsilciler Ofisi (NRO) olarak adlandırılan değerlendirme merkezinin başında ise, Mansur Negahbani bulunmuştur. Bu adlar 1963-1968 yılları arasında etkili olmuşlardır. Değerlendirmelere 1963-1968 yılları arasında Türk yetkililer

olarak Albay Turan D. ve Sabahattin B. katılmışlardır. Bugün de ilişkilerin değiştiği ve farklılaştığı yolunda bir belirti bulunmamaktadır. Çünkü basın bir gizli servisin vazgeçemeyeceği iletişim ve yönlendirme kaynağı durumundadır. İngilizler İRA ile mücadelelerinde , Amerikalılar İran ve Saddam Hüseyin ile girdikleri kavgada satın aldıkları, kurdukları basın organlarını kullanmışlardır. Birinci ve ikinci Dünya Savaşları sırasında da Türkiye'de etkin olan bazı gazeteler ile çok sayıda gazetecinin Almanlar, İngilizler ve Fransızlar tarafından finanse edildikleri ve yazılarında aldıkları paraların kaynaklarına göre yayın politikaları izledikleri bilinmektedir. Örneğin Alman belgelerinde Cumhuriyet Gazetesi'nin kurucusu Yunus Nadi'nin bir yakınının ihtiyaçlarını gerekçe göstererek Almanlardan para istediği ve bu isteğinin karşılandığına dair bilgiler yer almaktadır. MİT'den veya diğer gizli servis kaynaklı askeri örgütlerden para alan gazeteciler yazılarında aldıkları talimatlar doğrultusunda davranmaktadırlar. Bunlara para ödemesi yapılmaktadır. Bu arada istenmeyen gazetecilerle mücadele için de yeni mücadele yöntemleri geliştirilmektedir. Bu yeni yöntem de sevilmeyen veya tehlikeli görülen gazetecilerin özel hayatlarından girdikleri şirket, siyasi ve şahsi çıkar gruplarına kadar uzanan bir yelpazede gizli servise ulaşan bilgiler veya oluşturulan dedikodular, adsız bildiriler kanalıyla veya takma adlarla yazılan köşe yazıları aracılığıyla gazetelerde yayınlattırılmaktadır. Bunun için de yine gazeteciler kullanılmaktadır. 1995 yılında Ankara kaynaklı olarak ortaya çıkan "Uyanış Bildiri"leri bu tür yayınlardır. Uyanış Bildirisi' nin ardından bazı gazetelerde açılan köşelerde, takma adlı yazarların kaleme aldığı olaylar da bu bildirilerin devamı olan yayınlardır. Uyanış bildirileri imzasız yayınlarına 6. sayısında son vermiştir. Basında bugün önemli yerlerde bulunan pek çok ünlü gazeteci, gizli servisler ile parasal ilişki kurmuş durumdadır. Dün geliştirilen bu

ilişkilerin bugün de devam ettiği tartışmasız bir gerçektir.

GAZETECİLERE PARALAR ÖZEL ULAKLA GÖNDERİLDİ

CENTO içinde yapılan değerlendirmeler sırasında istihbarat ünitesinin

özellikle 1961 yılından 1974 yılına kadar Sovyetler aleyhine yazı yazanlara ödediği paralar, yüksek miktarlara ulaşmıştır. Türkiye genelinde de pek çok gazeteci ile özellikle bir sağcı gazetenin patronu

dahil önde gelen yazarlarının tümü istihbarat ünitesinin verdiği bu paraları kabul ederek yazılar yazmıştır. Bu paralar özel ulaklar aracılığıyla gazeteci-yazarlara elden ve sarı zarflar içinde, paund veya

dolar olarak ödenmiştir. CENTO diğer ülkelerde kendi şebekesine kattığı

gazeteci-yazarlara da paraları yine özel ulaklar aracılığıyla göndererek

ödemelerin yapılmasını sağlamıştır. İran ve Pakistan'da da çok sayıda

gazeteci-yazar, bu şekilde CENTO gizli servis çalışmasına para karşılığı

katılmışlardır.

CENTO, hemen her anlamda bağımlı olduğu Amerika'nın, Hindistan-Pakistan

anlaşmazlığı, Kıbrıs dolayısıyla Türkiye-Yunanistan anlaşmazlıkları karşısında takındığı tutum nedeniyle çalışamaz duruma gelmiştir. Amerika

bu konularda müttefiği olduğu Pakistan ve Türkiye'nin yanında yer almak

yerine karşıt tutumlar sergilemiştir. Bunun üzerine Pakistan 12 Mart

1979 günü, İran 13 Mart 1979 günü örgütten ayrıldığını resmen açıklamıştır. CENTO Daimi Komitesi de Eylül 1979 'da örgütü feshettiğini

resmen açıklamak durumunda kalmıştır.

Bu uluslararası örgütler bağlamında Türkiye, Amerikan gizli servisleri ve

özellikle askeri üniteleri tarafından Sovyetler'e karşı pek çok örgütlenmeyle donatılmıştır. Bunların Amerika'nın soğuk savaş yıllarında

NATO şemsiyesi altında bulunan Batılı ülkelerde de oluşturulduğu daha sonradan ortaya çıkmıştır. Özellikle Kontrgerilla örgütlenmesi olarak

adlandırılan ve askeri oluşumların içine yerleştirilen yasalarda ve örgüt

şemaları içinde bulunmayan bu yapılanmalar pek çok bakımdan birer gizli

servisi andırmışlardır. Bunlar daha çok operasyonel küçük gruplar

olarak

bir merkeze bağılı üniteler olmuşlardır. Amerika'nın bu özel savaş yöntemleri bloklar arası çekışmelerin yaygın olduğı ve soğuk savaşın tırmandığı yıllarda etkin olmuştur. Bu yeraltı örgütleri özel görevleri

yerine getirmişler ve komünizm tehlikesine karşı kitlesel veya bireysel

ortadan kaldırma eylemleri de yapmışlardır. Kendilerini koruyan bir yasal

zırh olarak da faaliyetleri ve bünyeleri üzerine gerilen " Gizlilik" zırhını sonuna kadar kullanmışlardır.

KONTRGERİLLA

Türkiye'de Kontrgerilla, İtalya'da Gladio (Roma Kılıcı), Almanya'da Gehlen Harekatı, İngiltere'da Secret BritishNetwork Revealed, Belçika' da

SDRA-8, Hollanda da NATO-COMMAND,Avusturya'da SCHWERT, Yunanistan'da B-8

Sheepskin (Koyun Postu) adı verilen bu örgütler soğuk savaşın bitimiyle

İtayla, Belçika, İngiltere ve diğer ülkelerde ortaya çıkartılmışlar ve

eylemlerinden dolayı yargının önüne getirilmişlerdir.

Türkiye'de Kontrgerilla'nın birim olarak varlığı halen reddedilmektedir.

Genelkurmay içinde bulunan ve önceki adı Özel Harp Dairesi yeni adı Özel

Kuvvetler Komutanlığı olan birimin de Kontrgerilla faaliyeti yürütmediğı

dile getirilmektedir. Diğer ülkelerin parlamentolarında bu konularda kabul

edilen soruşturma önergeleri Türkiye'de kabul edilmemiştir. Bütün bu örgütler faaliyetlerinde NATO'yu bir şemsiye olarak

kullanmışlardır.Türkiye'de bu tür bir örgütlenmenin varlığı tartışmasız

bir gerçektir. Faaliyetleri konusunda da saptamaların çokça olmasına karşın ne adalet mekanizması ne de parlamento herhangi bir çalışma yürütmemiştir. Bu örgütlerin gerçekleştirdiğı eylemler soruşturulup ortaya

çıkartılamadığı için de tarih içinde "Kara delikler" oluşmaktadır.

Bu konuda 24 Ocak 1993 günü aracına yereleştirilen bombanın patlaması sonucu yaşamını yitiren Uğur Mumcu'nun 7 Aralık 1992 günü Cumhuriyet Gazetesi' ndeki makalesi ilginçtir. Mumcu'nun cenazesine katılan yüzbinlerce kişi attıkları sloganlarla cinayetten islamcı terör örgütleri

ile bir türlü gerçek yüzü ortaya çıkartılamayan, bu nedenle de pek çok

kurumu töhmet altında bırakan "Kontrgerillayı" sorumlu tutmuşlardır.

Mumcu'da yazısında şu görüşleri dile getirmektedir:

"Kontrgerilla konusundaki tartışmalar bitmiyor. Bizler 70'li ve 80'li yıllarda bu konuyu elimizden geldiği kadar belgeledik. O zaman susuldu.

Kontrgerilla 12 Mart döneminde Ziverbey Köşkü sorguları sırasında ortaya

çıkmıştı. Sorgular, 'Burası Genelkurmay'a bağlı Kontrgerilladır, burada

anayasa yoktur' diye başlıyordu. Aynı işkenceli sorgular

Ankara'da

yapıldı. Atatürk Orman Çiftliğindeki Marmara Köşkü, Bahçelievlerdeki eski

Gönen Koleji ve Mamak Muhabere Okul'undaki Radyoevi'nin altındaki odalar

işkence yerleri olarak kullanıldı. Bu sorgular MİT, siyasal polis ve sıkıyönetim görevlilerinden oluşan 'karma timler' tarafından yapıldı.

Bizler kontrgerilla sözcüklerini ilk kez bu sorgulardan öğrendik.

İstanbul'daki ünlü Ziverbey Köşkü sorgularından geçen emekli

Kurmay

Yarbay Talat Turhan, konuyu mahkeme önünde ortaya attı. Bununla da yetinmedi 12 Haziran 1973 günü Genelkurmay Başkanlığı'na 11 Şubat 1973

günü de Başbakan Ecevit'e mektup yazarak konunun araştırılmasını istedi. Talat Turhan savunmasına Amerikan silahlı kuvvetler yayını

,

Counterguerilla Operations' adlı kitabı da ekleyince konu bütünü önem

kazandı. Önce bu kavram neydi ne değildi bu konu araştırıldı. Özel Harp

bir savaş terimiydi. Bu askeri terim üç ayrı kavramı içine almaktaydı.

Gayri Nizami Harp gerilla birlikleri tarafından başlatılan

ayaklanma,

psikolojik savaş, gerilla savaşına karşı ulusal amacı desteklemek için

başlatılan, ayaklanmaları bastırmak için alınacak askeri, siyasal, psikolojik ve ekonomik önlem ve eylemler demikti.

MUMCU SORUYOR: OKUMA YAZMAYI YENİ Mİ ÖĞRENDİNİZ

Bu anlamda özel savaş birlikleri, dünyanın bütün ordularında vardır. Bu

tür kuruluşların askeri amaçları yasal çerçevede yürütülür. Bu konuda

emir vardır, komuta vardır, yetki vardır, sorumluluk vardır. Hiç kimse '

silahlı kuvvetlerde özel harp dairesi olmamalıdır' diyemez. Bu birlikler

Amerikan ordusunda'da , Yunan Ordusunda'da vardır. Suriye

Ordusunda'da ,

İran Ordusunda'da.. Her ordu bu savaş taktiğiyle yetişmiş birliklere sahiptir.

Eski Milli Savunma Bakanlarından Hasan Esat Işık, arkadaşımız Cüneyt

Arcayürek'e bakın bu konuda neler demiş:

-Fikir planında geçerli ve doğru. Kontrgerilla her ülkede var.

Genelkurmay

bunu planlarına almış. Amacı şu: Ülke işgal edilecek olursa iç direniş

nasıl yapılacak? Bu, fikir planında geçerli ve doğru. Yalnız şu durumlar

var:

1- Fikri ABD vermiş,.2- Finansmanını yapmış. 3- Bu örgütü sızmalar olmuş.

Bu uzmanlar , Pentagon'dan başlar CIA'nın sızmasına kadar sürer (Arcayürek, Demokrasi'nin Sonbaharı, s:371) .

Türkiye'de Özal Harp Dairesi ilk kez başka adla 1952 yılında DP döneminde

kurulmuş. Bugün bu daire ' Özel Birlikler Komutanlığı' adını almış.

O

yıllar soğuk savaş yıllarıdır. Türk Milli Emniyeti ile CIA o tarihlerde

içiçedir. Öyleki o zamanki adı 'Milli Emniyet 'olan MİT'in İstanbul'daki

bir kısım görevlisinin aylıkları CIA tarafından ödenmişti. 12 Mart sorgularında kontrgerilla adının kullanılması, David Galula adlı Amerikalı'nın yazdığı ' Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri Teori ve Pratiği' adlı kitapta yer alan konuların bazı terör olaylarında ordu

malı bomba ve tabancaların kullanılması bu kuşkların doğmasına yolaçmıştır. İtalya'da ortaya çıkartılan Gladio örgütü NATO ülkelerinde

milliyetçi sivil örgütlere askeri örgütlerin yaptıkları işbirliği

konusundaki kuşkları büsbütün arttırmıştır.Bizler bu konuda ad vererek

ve kanıt göstererek yayınlar yaptık. O tarihte, gerek Genelkurmay gerek

sivil savcılar soruşturma yapsalar, bu konu da o zaman aydınlığa kavuşurdu. Bugünkü kargaşanın nedeni o günkü suskunluktur. Aradan geçen

sürede bu sorgularda bulunan emekli Tümgeneral Memduh ÜnlüTürk ve MİT

müşteşar yardımcısı Hiram Abas bilinmeyen örgütlerce öldürüldüklerinden

bu konunun aydınlığa kavuşması güçleşmiştir. Bu konularda somut

bilgi,
kanıt ve belge göstermeden soyut ve genel suçlamalarla sonuç
alınamaz.

Komplo teorileri de olayları açıklamaz, tersine karanlıktan
hoşlananların
işlerine yarar. Evet beyler, daha önceleri nerelerdeydiniz? Okuma
yazmayı
yeni mi öğrendiniz?"

EN DİKKATLİ ÖRGÜT: KGB

Türkiye'deki faaliyetler açısından batılıların üzerinde durduğu ve
Türkiye'nin de bütün dikkatini üzerine çevirdiği gizli servis
çalışmalarını Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkeleri
gerçekleştirmektedir. Uluslararası örgütlerin görünmeyen yüzleri
bu

alandaki oluk oluk para dağıtmaktan geri kalmamıştır. MAH ve MİT'te
çalışan,

MİT'in üst düzey yöneticileri arasında yeralan Mehmet Eymür

Türkiye'de

çalışan teşkilatlardan bu dönemde en dikkatli ve titiz olanların
Sovyet

ve Romen ajanları olduğunu belirtiyor. Eymür, batılı istihbarat
teşkilatları için, " Batılı ülke istihbaratçıları Türkiye'nin
müttefikleri

olmak avantajından yararlanarak gizlilik kurallarına dikkat
etmezlerdi.

Her yerde kulakları olduğundan istihbarat ve güvenlik
teşkilatlarının

kendilerine karşı etkili bir çalışma yapmadıklarını bilir,
genellikle

dikkatsiz ve açık çalışırlar" demektedir.

Sovyet ve diğer doğu bloku ülkelerinin Türkiye'de yürüttüğü gizli
servis

çalışmaları da en az Amerika'nın ki kadar etkili olmuştur. Radikal
sol

örgütlerin desteklenmesi, bunların silah ve diğer ihtiyaçlarının
karşılanması yanı sıra Amerikan gizli servisi gibi Sovyet gizli
servisi

de Türkiye üzerinden geçen uyuşturucu-silah trafiğinde
destekledikleri

örgütler kanalıyla etkin olmuşlardır. Bugün özellikle uyuşturucu ve
silah

kadar tehditkar bir gelişme de Türkiye üzerinden sağlanan nükleer ve
biyolojik silah yapımında kullanılan hammadde kaçakçılığı
olmaktadır.

Bunların çıkış noktası dağılan Sovyetler Birliği'nin yerini alan
Türki

Cumhuriyetlerdir.

Sovyet diplomatları ile gazetecilerinin hemen tamamı KGB için çalışmışlardır. En etkin casuslar Sovyet Haber Ajansı TASS elemanları arasından çıkmıştır. Bu dönemde, büyük ölçüde Sovyet etkisi altında

bulunan Türkiye Komünist Partisi yönetiminin, seçim yerine, Rus gözetmenlerin istekleri doğrultusunda gerçekleştirilen atamalarla yapıldığı ortaya çıkmıştır. KGB'nin açıklanan arşivlerinde yapılan para

yardımlarına ve yetiştirilen elemanlara ilişkin belgeler bulunmaktadır.

Örneğin TKP için İsmail Bilen Ruslar tarafından zararlı ilan edilmiş ve

yönetimden alınması yönünde raporlar düzenlenmiştir.

Bu dönem etkin olan Bulgar gizli servisi özellikle kaçakçılık konusunda

Türkiye'de büyük çaplı bir örgütlenme gerçekleştirmiştir. Bulgar gizli

servisi soydaş çoğunluğu ve göç nedeniyle bunların Türkiye ile olan bağlantılarını kullanarak Türkiye üzerinde çok titiz ve güçlü istihbarat

çalışmalarında bulunmuştur.

İNGİLİZ KÖTEBEK KİM PHILBY'İ İSTANBUL KURTARDI

İngiliz gizli servisinin çökmesine yolaçan ünlü köstebek Kim Philby

/ kendisini açığa vuran ve Türkiye'ye kaçarak İngiltere'nin İstanbul Konsolosluğu'na gelen Rus gizli servisinden Konstantin Volkov'u da Rusların Türkiye'deki güçlü istihbarat ağını kullanarak ortadan kaldırtmayı bilmiştir. Philby Rus gizli servisine Volkov'u haber vermiş,

servis de onu İstanbul'dan kaçırarak Rusya'ya götürüp cezalandırmıştır.

Volkov Philby'in ve dolayısıyla da Rus gizli servisi'nin eline düşmeden

önce 1945 yazında İngiliz Konsolosluğu'nda şu ihbarı yapmış ve ayrıntı

için sığınma isteğini dile getirmiştir. O dönemi çok iyi hatırlayan ve

Volokov'u Londra'ya bildiren İstanbul'daki İngiliz gizli servisinin elemanı John Reed olayları şöyle anlatıyor:

" 1945 'de Türkiye'deki elçiliğimizde çalışıyordum. O günlerde yazın

Ankara'dan İstanbul'a taşınır ve pek güzel bir yer olan, eski konsolosluk

binasında çalışırdık. bir gün bir Rus endişeyle danışma bölümüne girdi. Ve

Başkonsolos Chantry Page 'I görmek istediğini söyledi. Bu Rus Page'nin

Sovyet elçiliğindeki karşıtı olan Konstantin Volkov'du . Ben Rusça sınavlarımı vermiştim. Bu nedenle tercümanlık görevi bana verildi. Herneyse çok geçmeden Volkov'un aslında bir NKVD (KGB den önceki gizli

servis) subayı olduğu ve Batıya sığınmak istediği anlaşıldı.

Karısıyla

kendisini Kıbrıs'a göndermemizi ve 27 bin 500 sterlin istiyordu. Buna karşılık İngiltere'de çalışan üç Sovyet ajanının gerçek adlarını açıklayacaktı. Volkov , ' Onlardan ikisi Dışişleri Bakanlığında çalışıyor'

dedi. ' Biri de Londra'daki bir karşı casusluk örgütünün başı' Başka malzeme de vardı. Moskova'daki NKVD binalarının adresleri, alarm sistemleri, anahtar kalıpları, nöbetçilerin programları ve benzeri

...

Volkov'un uzun bir süreden beri Batıya sığınmaya hazırlandığı anlaşılıyordu."

Ancak o dönemin elçisinin gizli servise karşı olan tutumu nedeniyle olay

Londra'ya aktarılınca Philby gizli servisin en etkin adı olarak olaya el

koyup soruşturmayı kendisinin yapmasını sağlar. Türkiye'ye gelmeden önce

Ruslara durumu iletir ve o İstanbul'a olayı incelemeye geldiğinde de

Volokov Rus ajanları tarafından ortadan yokedilir. Böylece dünyada bilinen en büyük köstebek öyküsünün kahramanı Rus gizli servisinin Türkiye'deki etkinliği sayesinde paçayı kurtarmayı becerir. Ayrıca Kim

Philby 1947 yılının Şubat ayında Türkiye'ye atanır. İstanbul başkonsoloslukta ikinci katip olarak gösterilir. İngiliz gizli servisi

SIS'in istasyon şefidir aslında. Türkiye'de kaldığı 3 yıl boyunca bu ajanların en hareketli ve aktif olduğu topraklarda kendi deyimiyle " Öyle

önemli bir iş başaramadı". Çünkü Türkiye'de şartlar çok ağırdı.

"Herkesin

kaybedecek çok şeyleri vardı."

SOVYETLERİN KİLİT ÜLKESİ TÜRKİYE

Sovyetlerin Türkiye'ye karşı yoğun istihbarat çalışmaları yapılan Karadeniz bölgesinde, Batum, Sukum (Suçi yakınında) , Leninakan, Sivastapol ve başka şehirlerde oluşturulan merkezlerden

Türkiye'deki

ajan şebekeleriyle radyo haberleşmeleri yapılmıştır. Buralar aracılığıyla diğer istihbarat faaliyetleri yürütülmüştür.

Buralarda birer

istihbarat karakolu bulunurdu. Bu karakollar Türkiye'ye karşı yapılan

istihbarat faaliyetlerini gece gündüz çalışarak yönlendirirlerdi. 1947-1960 yılları arasında Rusların da casuslukta kullandıkları en etkin

kesim Türkiye'de bulunan Bulgar göçmenleri veya onların aileleridir. Faaliyetteki ajan şebekesi küçük ama etkindir. Türklerin bu tür faaliyetlerde kullanılması konusundaki denemelerinde Ruslar büyük sıkıntı

çekmişlerdir. Çünkü ajanlık için teklif götürülen kişiler soluğu doğruca

poliste almışlardır.

Ankara'da 1955-1957 yılları arasında faaliyet gösteren ve Batılı istihbarat örgütlerine bilgi sızdırdığı Ruslarca ortaya çıkartılan istihbarat subayı Oleg Penkovski sonradan yayınlanan notlarında, Türkiye'deki faaliyetlerine ilişkin olarak şunları aktarıyor:

" 1955 yazında Ankara'ya geldim, başlangıçta Askeri Ateşe ünvanını taşıyordum. Ocak 1956'da Ankara'ya yeni Sovyet Askeri Ateşesi GRU (

Askeri gizli servis)Generali Nikolay Petroviç Rubenko geldi. Kendisi ile

olan ilişkilerim yavaş yavaş gerginleşti ve sonunda 1956 Kasımında geri

çağırıldım. GRU geri hizmeti ile görevlendirildim. Asıl adı Savçenko olan

Ateşe, önceleri Kabil'de bulunmuştu. Yaverlerinden biri olan İyoçenko,

yolda rastladığı herhangi bir Türk'ü lokantaya davet eder ve tepeden inercesine yüksek ücretle Sovyet ajanı olmasını teklif ederdi. ' Sen beni

seversen ben de seni memnun ederim ' derdi.' Şimdi bana bir askeri el

kitabı getir bakalım. İşte alsana para'. Bu gibi şeyler çok geçmeden Türk

istihbarat servisinin dikkatini çekti. Türk yetkililer bir başka sebeple

onu tutukladılar. İyoçenko tutuklandığı buluşmaya Savçenko'nun izniyle;

Moskova'nın ajanlarla buluşmaların yasaklandığı ve İran Şahını'nın Türkiye'ye gelişine rastlayan nazik bir zamanda gitmişti. Bu konuda

eleştirilerimi aktardığımda Savçenko çok kızdı. Bunun üzerine KGB kanalıyla Moskova'ya bir telgraf çektim.GRU haberi alır almaz beni Moskova'ya çağırdı. Savçenko görevinden alındı, ben de amirlerimi dinlemediğim için iyi bir fırça yedim."

Bu arada 1969 yılında bugünlerin Rus aşırı milliyetçisi Vilademir Jirinovski KGB ajanı olmak suçlamasıyla Türkiye'de tutuklanır ve Rus

Büyükelçiliği ile Türk makamlarının imzaladıkları bir protokole

bağlı

olarak sınır dışı edilir. O sıralar Jirinovski Aliağa rafinerisinde çalışmaktadır. bu çalışmaları sırasında KGB adına faaliyette bulunduğu

belirlenir. Rafineri o zaman Sovyet yardımıyla yenilenmektedir.

27 MAYIS 1960'I AMERİKALILAR BİLDİRDİ

İçerde oldukça aktif olan MAH, gelişmeleri çok yakından takip etmektedir.

Türkiye'nin gelip dayandığı 1960 darbesini de çok yakından izler.

Gerçi

sadece MAH değil polis istihbaratı da 27 Mayıs 1960 darbesini çok çok

önceden darbeyi yapacakların adları ve görevleri ile birlikte hükümete

iletmiştir. Ancak yine de bu bilgi Amerikalılardan sonra bize gelmektedir.

1957 yılında, CIA'nın İstanbul istasyon şefi Laysırsın aradığı İstanbul

Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'na kendilerine gelen bir Türk yüzbaşısının sığınma talebinde bulunduğunu, yüzbaşının Türk ordusunda

darbe hazırlıkları yapıldığı yolunda bilgiler aktardığını söyler ve "

gelin bunu alın" der.

Yüzbaşının adı Samet Kuşçu dur. Kuşçu'yu 2. Şube müdürü olan Ergun Gökdeniz'in alması istenir. Ancak Gökdeniz bu görevi 1. Şube Müdürü Nevzat Ünlüay'a aktarır. Gökdeniz daha sonra istihbarat açısından Türkiye'nin önemli adları arasına katılacaktır.

Ünlüay, Kuşçu'yu teslim aldıktan sonra, emniyette uzun uzun sorgulamalar

sürer. Sorguda Samet Kuşçu darbe yapacak olan subayların adlarını tek tek

verir. Nerede ne konuşulmuş, neler, nasıl yapılacak anlatır. Bu sorgudan 3

yıl sonra darbe gerçekleştiğinde Kuşçu'nun söylediklerinin hepsinin doğru

olduğu görülür.

Emniyet sorgusunu yaptığı Kuşçu'yu MAH'a teslim eder, onlar ayrıca sorgularlar. Yani bütün istihbarat birimleri olaydan haberdar olur.

Alınan ifadeler önce dönemin İçişleri Bakanı olan Namık Gedik'e aktarılır,

Gedik durumu Başbakan Adnan Menderes ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a bildirir ve ifadenin metinlerini sunar. Gedik üç yıl sonra ihtilal sonrası

gözüaltındayken intihar edeceğinin farkında mıdır bilinmez. Ancak farkında

olduğu şey ihtilalin ayak seslerini duymasına karşın önleme yolunda bir adım atamadığıdır. Daha sonra MAH Celal Bayar'a ve DP kadrolarına dönemin CHP ileri gelenlerinin kendilerine karşı bir askeri darbe hazırlığında olduklarını iletir ve gelişmelerden bilgilendirir. Ancak ordu içi gelişmeler konusunda istihbarat hemen hemen yok gibidir. Bunun nedeni de MAH kadrolarının büyük bir bölümünün asker oluşundan kaynaklanmaktadır. DP iktidarı da MAH'ı kendi işlerinde kullanma konusunda oldukça uzmanlaşmıştır. MAH teknik ekipmanıyla CHP lilerin peşindedir. Onların evlerini, bürolarını ve telefonlarını dinlemektedir. Bu bir skaldaldır. Ancak DP iktidarı bunu istemiş ve yaptırmıştır. Dinleme işlemini yapanlardan MAH'ın Teknik İstihbarat Birimini oluşturan, Mazhar Eymür'ün bu işi nasıl yerine getirdiği konusunda, oğlu Mehmet Eymür anılarını aktardığı ANALİZ kitabında bakın neler söylüyor: "27 Mayıs 1960 geceyarısına doğru babama telefonla bilgi geldi. İhtilal hareketi başlamıştı. Babamı ilk defa telaşlı görüyordum. hemen yakında oturan bir kaç personel çağırıldı. nöbetçi erlere herhangi bir müdahaleye karşı koymamaları için talimat verildi. Babamın yardımcılarında Necdet Bey yakınlarda oturduğundan hemen daireye geldi. Birlikte en üst katta, lojman karşısındaki dairede bulunan ' özel dinleme ' bölümüne geçip buradaki bazı bant ve evrakı yokettiler. Öğrendiğime göre orada muhalefet partisi CHP ve onun yöneticileri izleniyordu. Babam Necdet Bey'e ' Kaç kere söyledim, bizi şu işlere karıştırmayın diye, bir türlü dinletemedim' diye yakınıyordu. "

27 MAYISÇILAR MAH'I SİLİNDİR GİBİ EZDİ

27 Mayıs 1960 MAH içinde bir dönüm noktasıdır. Askerler yönetime gelir gelmez yaptıkları incelemelerde darbenin yıllar öncesinden bilindiğine dair belgeleri görürler. DP için acı acı gülümserler. MAH içinde öyle. MAH

kadrolarına karşı askerler büyük bir operasyon başlatırlar.

Teşkilatın

yüzde 90'a varan kısmı tasfiye edilir. Sabah erken kalkan asker gidip MİT

yetkilisi koltuğuna oturur. Sonunda istihbaratçılara istihbarat teşkilatında yer kalmaz olmuştur.

Tasfiye edilen, daha doğrusu toptan kaldırılan bir başka istihbarat birimi

ise polis istihbarat birimi " Önemli İşler Müdürlüğü" dür. Darbeciler darbeyi herkesten önce öğrenen polis istihbaratını tamamen ortadan kaldırırlar. Ancak daha sonra bu birim ile MAH'ı yeniden yapılandırmanın

gerekliliği karşısında çaresiz kalırlar.

MAH YERİNE EMNİYET İSTİHBARATI

1937 yılında 3201 sayılı yasayla kurulan Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Şubesi, o zamanki adıyla " Önemli İşler Müdürlüğü" güvenlikle

ilgili istihbarat çalışmaları yapacaktır. 1951 yılında bu birim, MAH'ın

bulunmasına rağmen yeni bir yapılanma ile kontrespiyonaj dahil hemen

bütün alanlarda istihbarat yapmak üzere birimler oluşturur, bu birimler

illerde değişik adlarla çalışırlar. 1958 yılında " İstihbarat Elemanı Sevk, İdare ve İstihbarat Operasyonu Düzenleme Kursun"dan geçirilen elemanların katılımıyla bu birimler Hatay, Ankara, İstanbul, İzmir'de

"Küçük Gruplar" adıyla oluşturulan istihbarat ünitelerinde görevlendirilmişlerdir. 1960'da askerler bu birimi kapatırlar.

Yerine 1963

yılında yeniden oluşturulan ve düzenlenen yeni Önemli İşler Müdürlüğü

kurulur. Bu yeni birim 10 ilde faaliyet gösterir. 1970 yılında Daire Başkanlığı, 1975 yılında İstihbarat Başkanlığı, 1983 yılında ise İstihbarat Daire Başkanlığı adını alan polis istihbarat biriminin yetkileri de yeniden belirlenir. Buna göre Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire başkanlığı'nın görevi :

" Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne , Anayasa düzenine ve

genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve

asayışı sağlamak üzere, ülke sevyesinde istihbarat faaliyetinde bulunmak. Bu amaçla bilgi toplamak, değerlendirmek, yetkili merciilere

veya kullanma alanına ulaştırmak. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla

işbirliği yapmaktır."

Askerler, polis istihbarat ünitesini ortadan kaldırıncı yeni hedef olarak

MAH'ı seçerler. MAH için darbecilerin söylemi daha milli bir gizli servis ve çağdaşlaştırma isteği şeklinde gelişir. En azından söyledikleri

budur. Gerçi illerdeki gizli servis bürolarına gidip oturan askerler öncelikle kendileri ve içinde bulundukları cuntasal faaliyetlerle ilgili

dosyaları sonra da tanıdıkları ile ilgili dosyaları arşivlerden çıkartır

ve temizlemeye çalışırlar. MAH kadrolarının tamamında yönetime el koyup

arşiv düzeltme çalışmalarına başlarlar.

Askeri yönetim ilk iş olarak askeri akademide hocalık yapan Albay Naci Asutay'ı MAH başkanı olarak atarlar. Asutay'ın görevi MAH'ı çağdaş, dışa

dönük, stratejik istihbarat yapacak bir kuruluş yapmaktır. Çünkü askerler yaptıkları araştırmalarda MAH ile özellikle Amerikan, İsrail ve

İran gizli servislerinin içiçeliğini öğrenmişler ve bundan kurtulmak istediklerini beyan etmişlerdir.

Ancak onların atamasıyla göreve gelen Asutay MAH içinde etkili olamamıştır. Asutay yerine teşkilat Ziya Selışık tarafından yönetilir

hale gelmiştir. Selışık MAH'ın içinde yetişmiş bir asker kökenli istihbaratçıdır. Asutay'ı MAH içinde tüketmiştir.

NACİ AŞKUN'DAN CEVDET SUNAY'A İSTİHBARAT FIRÇASI

27 Mayısçılar bunun üzerine istihbaratçı bir Tümgeneral olan Naci Aşkun'u

MAH başkanlığına getirirler. Aşkun teşkilatta büyük bir operasyona gelir

gelmez girişir. Sonuçta yeni bir yapılanma ortaya çıkar.

Bu döneme ilişkin anılarında Talat Turhan şunları anlatıyor:

" O dönemde MİT'in başında Türkiye'de tanıdığım en onurlu kişilerden biri

vardı. Tümgeneral Naci Aşkun. Eğer o olsaydı MİT bugünkü noktaya gelmezdi.

(1992) Yahut onun anlayışında insanlar MİT'in başında olsaydı MİT bu

noktaya gelmezdi. Çok onurlu ve ilkesel bir adamdı. Bu adam benim komutanımdı. Dört yolda 1959-1960 yıllarında. Dolayısıyla kültür düzeylerimiz uyduğu için askeri hiyerarşi içinde dosttık. Çok açık

herşeyi konuşurduk. O Milli Emniyet Başkanı olunca, beni de çok yakın

tanıdığı için yanına almak istedi. Bir örgüte girmeden evvel, örgütün iç

yapısını bilmem lazım. Beni aldı örgütün her tarafını gösterdi.

Ben o

örgüttü hizmet yapamayacağımı anladım ve (İstanbul Bölge Başkanlığı) teklifini kabul etmedim. Oysa ki biliyorsunuz , MİT raporunu okudunuz, MİT

İstanbul Başkanı olmak için insanlar ne entrikalar çeviriyorlar. Yüzelli

bin türlü entrikalarla, yüzelli bin türlü ilişkilerle yeraltında, yerüstünde çeşitli olaylar yapıyorlar. İstanbul MİT Bölge Başkanı demek 9

il valisinin üzerinde bir statüde bulunmak demektir. O gizliliğin verdiği avantaj hariç. Bir de istihbaratçı megalomanisi var ki , en dipteki ajan bile istihbaratçıyım dediği vakit kendisini çok üstte görüyor. Bu tavırlar belki demokratik çerçeve içine sokulursa Türkiye'de

belki birçok şey düzelir.....

..MİT'e kumanda eden kişiler , MİT'e egemen olamadıklarını söylemişler;

MİT'in başında olan kişiler, bakanlar: ' Kayden benim emrimde diyor'

...

İstihbarat'ın da normalde yüzde 75'i açıktır. Yüzde 10'u teknolojidir.

Geri kalanı da iğrençtir. Yani ajan vesaire gibi. Onların içinde de en

çok olanı parayla elde edilen kişilerdir. Yani bu işi yaptırmaya herkesi

bulamazsınız. Bir istihbarat örgütünün iyi olması için, açık istihbarat

çoğunlukta olacak. Teknik istihbarat çoğunlukta olacak. Bu ajanlarla filan

eski zaptiye yöntemleriyle insanların peşine giderek, yatak odalarına

girerek , bu anlayışı ortadan kaldırdığınız zaman örgütü sağlık getirebilirsiniz."

Ancak ordu içi çekişmeler yüzünden MAH bir türlü istenilen dışadönük istihbarat çalışmalarına kanalize olamaz.

Aşkun da bu içe dönüklüğün kurbanlarından biri olacaktır.

Aşkun'u makamına çağıran dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet

Sunay, silahlı kuvvetlerin içine dönük istihbarat yapmasını ister. MAH

subayları izleyecek ne yapıp ne yapmadıklarını Sunay'a bildirecektir.

Bu isteğe karşı çıkan Aşkun, Sunay' a " Eğer bunu kabul edersem önce sizi

izlemem gerekir" diyecek, ancak istifasını da verecektir.

Bundan sonraki dönem MAH içinde uzun yıllardır bulunan ve başkan

olarak da

kalacak olan Fuat Doğu'nun dönemidir. Doğu'yu göreve getiren Süleyman Demirel ve arkadaşlarıdır.

FUAT DOĞU DEMİREL'İ UYARIYOR

Ancak Doğu daha sonra 12 Mart olayında Başbakan Demirel'i bir süre uyardıktan - ki bu uyarılar arasında darbe hazırlığıyla ilgili bilgiler de

vardır- sonrasındaki gelişmelerde olaylarla ilgili bilgileri Cumhurbaşkanı

Cevdet Sunay'a aktaracaktır. Doğu, MAH Başkanı Behçet Türkmen döneminde

Amerika'da eğitim gören istihbaratçı subaylardandır. 4 arkadaş olarak

Amerikaya gider ve burada CIA'nın istihbarat kurslarından geçerler. Sonra

yurda döndüğünde bu çekirdek kadro Amerikalılarla birlikte kurulan MAH

okulunda ajan eğitimini sürdürür. Doğu devamlı, diğer 3 eleman ise zaman

zaman derslere girer. 1944'de Genelkurmay istihbaratına, 1954 de de MAH'a

geçen Doğu İstanbul'da istihbarat okulunda ders veren ilk hocalardandır.

Bu ilk derslere 800 kadar öğrenci katılır. Doğu daha sonra İstanbul bölgesinde kalır. Bu sırada en önemli operasyonlardan birisini Fener Rum

Patrikhanesiyle ilgili çalışmalar oluşturur. Doğu'nun kontrolünde Patrikhaneye sızmayı başaran MAH, homoseksüel eğilimlerini saptadığı bir

rahipten, Patrikhanenin Türkiye içindeki ve dışındaki politikaları ve

emelleri üzerine yine bir homoseksüeli aracı kılarak bilgi almayı başarır.

Bu bilgiler bugün Patrikhanenin gerçekleştirme yolunda büyük adımlar

attığı Vatikan gibi bir ayrı statü kazanmanın ilk bulgularını oluşturmuştur.

Türkiye'de 6 Temmuz 1965 gününe kadar gizli servis çalışmaları malesef

hep yasal dayanaktan yoksun olarak yürütülmüştür. Bu nedenle de kurumlaşamamış, ilkeleri oluşturulamamıştır. O zamana kadar teşiklatın

yasalara uydurulması ve günün şartlarına göre yeniden yapılandırılması

kavramı hep tartışılan ancak bir türlü yaşama geçirilemeyen düşünce olarak

kalır. Oysa Türkiye batılı veya doğulu bütün ülkelerin ve bunların

istihbarat birimlerinin nüfuz alanı içinde bulunmaktadır. Bu düzenlemelere acil ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacı duyanların başında Türkiye Cumhuriyetini kuran liderlerden İsmet İnönü gelmektedir. İnönü, Türkiye'nin dışa bağımlılığı konusunda ve özellikle istihbarat için 1963 yılındaki bir Bakanlar Kurulu toplantısında sıkıntısını şu sitem dolu sözlerle dile getirir:

TESLİM ALINMIŞLIĞIN ÇARESİZLİĞİ: İNÖNÜ İSYAN EDİYOR

" Daha bağımsız ve şahsiyetli bir dış politika izlenmesini istiyorsunuz. Herkes aynı şeyden bahsediyor. Nasıl yapacağım ben bunu. Karar vereceğim ve işi teknisyenlerime havale edeceğim. Onlar etraflıca çalışma yapacaklar, teklifler hazırlayacaklar. Yapabilirler mi bunu. Hepsinin etrafında uzman denilen yabancılar dolu. İğfal etmeye çalışıyorlar, muvaffak olamazlarsa işi sürüncemede bıraktırmaya çalışıyorlar. O da olmazsa karşı tedbir alıyorlar. Bir görev veriyorum; neticesi bana gelmeden Washington'un haberi oluyor. Sonucu memurumdan önce sefirimden öğreniyorum. Böyle mi teslim ettik biz devleti. Bana şimdiye kadar bunlar tarafından hazırlanmış, derdimize deva bir rapor göstermediler. Hepsi yasak savma kabilinden şeyler. Ne yapıyorsak biz yine kendi elemanlarımız ile yapıyoruz. Peki bu binlerce adam ' avara kasnak' gibi dolaşmıyor. Elbet kendileri için önemli marifetleri var. İstiklal Harbinden sonra sulh anlaşmasında esas mücadele bu uzmanlar konusunda oldu. Yoksa hudutlar meselesi fiili bir durum idi. Tazminat işini ki biz devletlerle aramızda hallederdik. Bütün mücadele idaremize tasallut yüzünden çıktı. Bir tek uzman vermek için büyük ödünler vermeye hazırıldılar. Dayattık. Biz onların niçin ısrar ettiklerini biliyorduk. Onlar bizim niçin inatla reddettiğimizi biliyorlardı. Böyledir bu işler. Peygamber edasıyla size dünyaları vadederler. İmzayı attınız mı ertesi gün gelmişlerdir. Personeli gelmiştir, üsleri gelmiştir. Ondandır söylebilersen sök. Gitmezler. Ancak bu meselenin üzerine

vakit

geçirmeden eğilmek lazım. Yoksa bağımsız dış politika güdemeyiz.

Fakat

zannetmeyiniz ki kolay bir iştir. Savuşturulan iki üç badire bunun yanında

çok kolay kalır. Teşebbüs ettiğimiz zaman başımıza neler geleceğini kestiremem"

MAH, MİT OLUYOR

İşte aynı İnönü, bu sıralarda hazırlattığı yeni bir istihbarat örgütü yasasını TBMM'ye sevkeder.

Bu yıllardır yeraltında bulunan, kuralları ve çalışması gizli olan bir

devlet örgütünün yerüstüne çıkarılmasıdır. İnönü karma hükümetinin Meclise sevkettiği yasa MAH'ı MİT'e dönüştürmektedir. Bu sadece bir ad

değişimi demek değildir. Yeni hazırlanan Anayasa'ya da uygunluk yaratılmaktadır. Yani yasallık getirilmektedir. Türk gizli servisi var

kılınmakta, adı konmaktadır. Pek çok yabancı araştırmacı bu dönemde Türk

gizli servisinin adını bilemedikleri için "Emniyet" diyerek, Türkiye'de

polis örgütüne karşılık gelen bu kurumu gizli servis saymaktadır. Bu da

doğaldır. Çünkü MAH'ın kadrosu ve yasal hiç bir düzenlemesi yoktur.

Milli Emniyet Hizmetleri olarak adlandırılan gizli servis

çalışmaları,

Milli İstihbarat Teşkilatı bünyesinde yürütülecektir. MİT topladığı bilgileri 1961 Anayasasıyla oluşturulan Milli Güvenlik Kurulu'na aktaracaktır. Bu kurul devlet politikasını şekillendiren ve hükümetin de

üstünde yeralan bir yeni yapılanmayı da beraberinde getirmektedir. MİT bu

kurulun gözü kulağı olacaktır.

Ancak yasayla ordu ile MİT ilişkisi yeniden tartışmaya açılır.

Bazı kesimler ki bunun içinde emekli subaylar ile dönemin CHP milletvekilleri bulunmaktadır, MİT'in yapısının askeri olmasının sakıncalarını anlatırlar. Bunlara göre MİT içinde çok çeşitli olaylara

karişan subaylar, bu görevlerinden sonra gittikleri kışlalarında askerlik

görevlerini yapamayacak duruma geliyorlardı. Bu tepkiler sırasında ordu

kökenli olan MİT mensuplarına tercih hakkı tanınarak MİT'in devamlı kadrosuna geçmelerinin teklif edilmesi dahi dile getirilmiştir.

Bu eleştirilerin odak noktasında yeralan ve rahatsızlıklara yolaçan düşünce ordunun MİT içindeki etkinliğinin yarattığı sakıncalardır.

Silahlı Kuvvetler MİT'i yönetmektedir, ancak MİT, Silahlı Kuvvetlerin içinde istihbarat çalışması yapamamaktadır. Bu mevzuat gereği yasaktır.

ASKERLER MİT'İ BIRAKMIYOR

İstenilen şey MİT'in sivilleştirilmesidir. Bu olmadığı için ordunun bir

bölümü MİT içinde kalarak sürekli iç politikanın kazanlarında ya kaynamakla, ya da o kazanların altındaki ateşi körüklemekle meşgul olmaktadır. Sivilleşme o zamanlar bütün tartışmalara karşın bir hayal

olarak kalacaktır. Oysa Türkiye'yi MİT'in çalışmaları açısından çok önemli

günler beklemektedir. MİT bunları karşılamaya hazır değildir. Çünkü tartışmaların odağından kurtulup kendi asli görevine bir türlü dönememektedir.

Bu döneme ilişkin anıları çok önemli olan bir eski istihbaratçı Ergun

Gökdeniz, yeni yasanın hazırlanmasında aktif görev alanlardandır. Önce

Siyasal bilgiler Fakültesini, ardından hukuk öğrenimini tamamlayan Gökdeniz ,1951 yılında Kaymakamlık stajı için bulunduğu İstanbul'da Emniyet Kaçakçılık Bürosunda geçici bir göreve getirilir. Daha sonra Emniyet Genel müdürlüğü İstihbarat Dairesi'ni oluşturmakla görevlendirilen, MİT yasasının hazırlayıcıları arasında yer alan, Amerika'da eğitim gören, İstanbul 2. Şube Müdürlüğü görevinde bulunan Gökdeniz,1962 yılında , " Başına bir yerde bir kaza geleceğini anladığı

için" istihbarat görevinden Mülkiye Müfettişliğine geçer. Daha sonra

Mardin valiliğine getirilen, Merkez Valisi olarak görev yapan Ergun Gökdeniz CHP iktidarı sırasında 1978 yılında atandığı Isparta Valiliğine

gitmeyerek görevinden emekliye ayrılır. Aynı yıl Ankara Barosu'nda avukatlık stajını yapan Gökdeniz, o tarihten buyana serbest avukat olarak

çalışıyor. Gökdeniz olaylarla geçen 1950-1978 yıllarını ve bu dönem istihbaratıyla 1995'li yılların istihbarat çalışmaları konusunda sorularımıza şu yanıtları verdi:

İSTİHBARAT UZMANI ERGUN GÖKDENİZ ANLATIYOR

- Sizin için 1960 ihtilali ne ifade ediyor?

Gökdeniz:1960, milattan önce milattan sonra gibi; Türk devleti için bir

başlangıç hatta sondur. Dolayısıyla bütün Türkiye Cumhuriyeti Devletin,

organlarının yenilenmesi gerekliliğine inanan bir iktidar kadrosunun yapmakta olduğu tasarrufla babali düşürülecekti.İhtilal idaresi

herkes

gibi MİT'ten de geçmeyi düşünüyordu, tabiki kötü niyetle falan değil, daha

iyi olması için .Fakat daha iyi derken bunun da yoruma açık olduğu bir

gerçek.

- 1960'dan önce emniyet istihbaratında mıydınız?

Gökdeniz:1960'da ben Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığını

kurmaya memur edildim. ihtilal idaresi tarafından ve daha önce de ben ilginçtir Amerika dönüşünde aynı şekilde görevlerde bulunmuştum.İhtilalcilere de bunu anlattım. Dedim ki "Ben1959 yılında Namık

Gedik'in emriyle Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Teşkilatını yeniden

kurmaya memur edildim. Sonra aklınıza birşey gelmesin."

- Düzenleme Önemli İşler Müdürlüğü için değil mi?

Gökdeniz:Önemli işler evet. Yasal deyimi ile 3201 sayılı Emniyet Teşkilat

Kanununda öngörülen Önemli İşler Müdürlüğü. Önemli İşler Müdürlüğü aslında

istihbaratı yapmakla görevlendirilmiş bir müdürlük olmasına rağmen, ben bu

görevi teslim aldığım zaman Önemli İşlerin son derece önemsiz işlerle uğraştığını gördüm. Bu bir eleştiri değil de tespit. Benim için gerçekten

üzücü oldu. Bu görevi teslim aldığımda çok iyi durumda olmuş olsaydı diyorum.

-Bu dönemde MAH bünyesinde görev alan kişiler sizin iki numaralı cetvelinizden maaş alıyorlar.Uzman emniyetçi olarak...

Gökdeniz:Efendim,orası biraz karışıktı.Çünkü malum talimat üzerine bazı

işlemler yürütülmüş. Zamanla gelişen bir trend içinde. İstihbaratın yasal

kılıfının hıazırlanmamış olmasının sıkıntılarıdır bunlar. Bundan önce de

Önemli İşler yokken Emniyet teşkilat kanununda yasal kılıfı bulunmayan"özel birimler" kurulmuştur. Bu özel birimler benim organize

etmiş olduğum "küçük guruplar" adıyla, hücre değil yalnız, siyasi şubeye

eş anlamlı küçük gruplardır. Siyasi şube legal olarak dernek yöneticilerinin söylediklerini, yaptıklarını toparlarlar. Bunun dışında

aktif bir eylemleri olmamıştır. Malumunuz MAH o dönem espiyonaja bakardı.

CIA, FBI KAVGASI GİBİ

-Önemli İşler Müdürlüğü kontrespiyonaja da bakar mıydı?

Gökdeniz:Hayır, hayır.Yasada zaten öyle birşey yok. Yasada sadece kadro

var. Ne yapacağı hakkında hiç bir bilgi yok. Amerika'da CIA ile FBI hep

bir noktada çakışmışlardır. CIA biliyorsunuz kontr espiyonaj faaliyetlerini espiyonaj faaliyeti olarak yürütmüşler. FBI'da kontr espiyonaj faaliyeti yürütüyor.Bunlar birbirlerinden o kadar ayrılmaz şeyler ki, bir anda bakıyorsunuz ki sınırı geçiyorsunuz.İşler birbirine

karışıyor.Kah CIA, FBI'ın işine karışmış, kah biri diğerine. Bu yalnız

bizde değil İngiltere'de, Fransa'da, Rusya'da bu kavgalar yetki kavgaları

olmuştur. Hatta yani Amerika'da olduğu gibi CIA ve FBI düşman kardeşler

olmuşlardır.Şimdi Türkiye'de misal olarak söylüyorum, bir Suriyeli diplomatı aldınız, Suriyeli diplomatla yatıyorsunuz, onunla kalkıyorsunuz. Diplomatlarla birlikte yaşarken bir anda kendizi Şam'da

buluyorsunuz.Yani çorap söküşü gibi ya Lübnan'da buluyorsunuz ya da İsrail'de. Atladınız gittiniz.Hemen ipuçlarının peşine. Bu durumda biz

gidip kapıyı çalıyoruz, artık bu Suriyeli diplomat bizim elimizden çıktı,

size veriyoruz diyoruz.

Buna genellikle elemanlarımız çok itiraz etmişlerdir.Biz operasyonu başlattık, bir noktaya geldik,şimdi ne diye verelim diye. Ben çocuklar

burada bizim sınırlarımızın dışına taşmıştır deyip, MAH'tan arkadaşlara

teslim ettiğim çok olmuştur. Bu bir olgunluktur.Sonra operasyonlarda mesleki kıskançlıklar olabilir, kendisi başarıyı paylaşmak istemiyordur.

Aslında bunun mesleki kıskançlıkla bir alakası yok, memleketin yüksek menfaatleri nedeniyle böylesine kısır örgüt çekişmelerine ben izin vermedim. Zamanın Fuat Paşasından tutunda Ziya Paşasına varıncaya kadar

son derece iyi ilişkilerimiz olmuştur. Çünkü memleketin yüksek menfaatleri

söz konusu olduğunda sen yaptın ben yaptım gibi kısır çekişmelere girmenin

hiç bir anlamı yoktur. Bunu, ben çalıştığım mesai arkadaşlarıma da öğretmişimdir. MAH'la beraber emniyetin çekişmeleri bunlardan kaynaklanmıştır. O tarihten önceki çekişmeler yüzünden ahenkli bir çalışma

ortamı sağlanamamıştır. bu anlayış meselesidir. bizim getirmiş

olduğumuz

bu anlayışın hem MAH'a hem bize çok şeyler kazandırdığı kanısındayım, çekişmeyi önleyerek.

AMERİKA SEÇER VE YILLARCA BEKLER

-Behçet Türkmen'in gidişini hatırlıyor musunuz?Problemlili olmuş.

Gökdeniz:Bu kendi iç sorunlarından kaynaklanıyordu. Şimdi bakın, bir teşkilata bir kişi monte ettiğiniz zaman bir kan uyuşmazlığı oluyor. Aşağıdaki kadro aktif olarak sizi kusuyorsa, sizin oraya monte edilmeniz

mümkün değil.O kadarını söyleyeyim. Bizde de çok olmuştur. Bende olmamıştır, ama niye? Çocukları ben buldum, ben kurdum, ben yetiştirdim.

Onlar bizim birer evlatlarımız olduklarından herhengi bir çekişme de olmadı, sürtüşme de...

-O dönem Amerikalılar ile ilişkiler sıkça eleştirilmiş. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Amerikalılarla çalışırken, Amerikalıların deyimi ile irtibat

subayı yani Amerikalılarla birlikte irtibatı sağlayan görevliler vardı. Bu

görevlilere aşağıdaki kademeler hiçte iyi bakmıyorlardı.Olaydan hoşlanmıyorlardı. Hatta birinde de Amerikalılarla çalışırken irtibat görevini alan sonradan MAH'da daire başkanlığına kadar yükselen ve mahkum

edilen bir MİT elemanı vardır, bu hala tartışıla gelmektedir, Sabahattin

Savaşman . Amerikalılarla ilişkilerde teknik imkansızlıklardan Amerikalıların bir daveti kabul edilmiştir. Menderes zamanında da MAH'dan

sorumlu Başbakanlık Müsteşarıydı. Ahmet Salih Korur tek başına sorumluydu.

Salih Korur haşin bir adamdı. MAH'la da bir çok sürtüşmelere yol açmıştır.

Amerikalılar teknik yardım konusunda MAH içinde çok cazip görünmüştür.

Aradaki anlaşma teknik ve eğitim konusundaydı. Burada en önemlisi nedir

biliyor musunuz? Amerikalıların bir sistemi var; ilerde bir adamın Türkiye'de nasıl iş başına geleceğini planlarlar. Transfer edilen oyuncunun sol açık mı sağ açık mı oynayacağını bilirler.

Bazen bakıyorlar işe yaramıyor derhal iade ediyorlar. Bu Türkiye için pek

geçerli değil ama bir Vietnam için; standartları düşük Asya ülkeleri için

geçerli olmuştur. Amerikalıların istediği kadrolaşma olmuştur. Bu ağı çok

genişletebilirsiniz. Sempatizan değil, aktif görev alabilecek

insanlar.

Tasfiye edilebilecekler tercih edilir. Ama MAH'da benzeri bir olay yaşanmış değildir. Türkiye'nin o tarihte içinde bulunduğu teknik imkansızlıklar, bunun dışında Amerikalılarla iş birliği, karşılıklı olarak

birbirlerine bilgi vermeyi zorunlu kılmıştır. Bu bilgi teatisinde bulunurken mesela MAH'ın bazı aktif elemanları bazı bilgilerin aktarılmaması gerektiği görüşündeydiler. Çünkü istihbaratta önemli olan

nokta bilginin ne miktarının aktarılabilceğidir. Sadece

Amerikalılar için

değil genelde önemlidir. Örneğin ismi lazım değil öyle bir bakan gelmiştir

ki o bakana çerez babında bazı istihbarat kırıntıları ikram edilmiştir.

Niye denildiği zamanda bu adama fazla bilgi verilmez denilmiştir. Bu, istihbarat teşkilatının gücünü gösterir . Nedir bu gücü , yani bakan dahi

olsa güvenilmeyene devlet sırrı verilmez denilmiştir. Bu yalnız Türkiye'de

değildir, tüm istihbarat teşkilatları için geçerlidir. İstihbarat teşkilatları geçmişlerinde bazı soru işaretleri olan kişilere gerektiğinden fazla, hatta gerektiği kadar bile bilgi vermezler. Türkiye'de de aynı kural uygulanmıştır. Bir de bunun başka bir yönü var.

Siz o devlet büyüğüne, bazı bilgiler veriyorsunuz. Bu bilgiler sanki çok

adi şeylermiş gibi sağda solda duruyor, okumuyor bile. Maalesef gereksiz

kişilerin eline düşüyor. İstihbarat teşkilatları bundan son derece ürküyorlar. Hazırlanan raporlar gereksiz kişilerin eline geçiyor, o dönemde maalesef böyle şeyler yaşandı.

-Behçet Paşa'nın buradaki etkisi nedir?

Gökdeniz:Behçet Paşa bu süreçte hiç etkilenmemiştir. Çünkü başkanlar o

zaman o kadar etkin değildiler. Başkana bile "diyet kahvaltısı" verilebilir.

-O dönem Behçet Paşa izlenmiş.

Gökdeniz:Tabiki bu aşırı birşey. MAH'ın bir hastalığı var, çekişmeler gurupları yaratıyor. Bu tabiki son derece yıpratıcı oluyor. Bunu askeri

kökenli olmasına bağlıyorum. Bir kıdem askeriyede çok önemli. MAH kıta

hizmeti dışında , rotasyon hizmeti olmaktan çıkmalıydı. Sağlıklı olan buydu ama çıkartamadılar. 1960'a kadar böyle geldi. 1960 da MAH'da kendilerine göre şüpheli gördüklerini görevden aldılar. Burada beceri

veya beceriksizlik değil de kendi kişisel değerlendirmeleriyle yaptılar; şu adam bize karşıydı, bu adam bize karşıydı, diyerek. Tabii bu gereksiz şüpheler sadece MAH hakkında değil tüm kişiler hakkındaydı. Emniyet Genel Müdürlüğü kontrol altına alındı. O zamanki bu askeri harekatı Osmanlı İmparatorluğu'nun kontrol altına alındığı mütareke dönemlerine benzetiyorum.

SADİ KOÇAŞ VAKASI

-Sadi Koçaş'ı ve istihbarat üzerine getirdiği tezleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Sadi Koçaş'da belli bir grupta çalışan bir insandı. O grubun isteklerini yerine getiriyordu. Çünkü ihtilalden sonra ihtilal komitesi grubunun bir üyesi oldu. Bu defa herkes birbirinden şüphe eder oldu. Bir yanda devlete bağlı MAH var, bir yanda bunlar. Kişiler birbirinden çekiniyorlar. Çekinmekte haklı oldukları da çıktı ortaya. Çünkü 14'ler olayı vardı. Tabii 14'ler denilen grup kendilerine karşı olduklarını gördükleri grubun, aleyhlerine olabilecek her türlü teşebbüsünü devletteki bazı kişileri elde ederek öğrenmek istediler. Geçirdiler de.

Bu defa ne oldu, devlet adına değil de gruplar adına istihbarat yapan, bu yönde faaliyet gösteren, bölük pörçük şeyler haline geldi. Bunun farkına varıldı. Yaptığımız çeşitli görüşmelerde, o zaman Ankara sıkıyönetim komutanı ve Milli Birlik Komitesi üyesi Korgeneral Cemal Madanoğlu'nun

karargahında hergün toplanıyorduk. Bu toplantılarda bunlar dile getirildi. Bunun üzerine denildi ki 'Emniyetin hali ne olacak?'

Emniyet

çok ağır darbeler aldı. Bu teşkilatı yeniden canlandırmak, motive etmek

son derece güçtü. Vatandaşlar da o derece saplandırılmışlardı ki emniyete

güvenmiyorlardı. Sonra emniyetin içerisinde korkunç bir ihbar furyası

başladı. Çuvallarla ihbarlar geldi. Herkes birbirini ihbar etti. Bu çok

çirkin ve şahsen benim hiç beklemediğim, çok üzücü şeylerdi.

Bunların biz tahkikatlarını yapmadık. Yapmış olsak şu güne kadar sürerdi.

İstihbarat teşkilatının yneden örgütlenmesi gündeme geldi. Bu arada da yine makamın etrafında bulunan, ben yaparım diyen bir tür özel girişimci gibi , subayların taleplerine şahit oldum. Hatta hazırlamış oldukları planlar, projeler getirdiler. Bunları da üzüntü ile izledim. Bizim hazırladığımız plan dahili içinde emniyetin örgütlenmesi yapıldı. O günün zor koşulları altında. Yeniden emniyet güven kazandı. sonra da MAH parçalandı. Paramparça oldu. Hatta adı lazım değil bir gün birisi bana dedi ki: ' MAH'ı lağvedelim ve size bağlayalım'. Ben buna karşı çıktım. Biz bunun doğru olmadığını, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün böyle bir görevi üstlenmesinin doğru olmayacağını , aslında böyle bir görevin bizlere verilmiş olmasından şeref ve onur duyacağımızı, buna rağmen memleketin yüksek menfaatleri açısından son derece tehlikeli ve sakıncalı olacağını belirttik. Biraz buruk da olsalar bizim görüşümüzü kabul ettelir ve MAH kaldı. MAH YAPILANIYOR MAH'ın başına yine kendi adamları olarak bildikleri adamları getirdiler. Kendi adamları diye getirdikleri kişilerin hiç de öyle istenmeyen adamlar olmadıklarını gördüm. Memleket ve vatansever insanlar olduklarını gördüm. Yanlış şeylere gitmediler. Bizlerin de yardımıyla bazı objektif kararlar aldılar. 1960-1961 yılları arasındadır. Sonra bu defa dediler ki; ' bu MAH'ın hali ne ocak?' Dedim ki siz MAH'ı duman ettiniz. Hatta yle ki MAH'dan ayrılan 33 elemanı bana yolladınız. Biz onları alıp kırık kalplarını sardık. Baktık ki MAH'a karşı bir sitemle , siperde savaşmak gibi bir eğilimleri var. Çeşitli görevler vermek suretiyle bu savaşma tehlikesini böylece bertaraf ettik. Sonuçta bir gün çağırdılar. Albay şinasi'nin başkanlığında Devlet Planlama Teşkilatındaki toplantıda MAH adını değiştiren bir kanun hazırlığı vardı. MİT Kanununun ilk çıkış hazırlıkları yapıldı. Bu alışmalar sırasında gördüm ki , en büyük itirazların bizden Emniyet ve İişlerinden geleceği şüphesi vardı. Biz

onların daha iyi yapılanmasına destek olunca bu şekilde ortaya çıkınca

adeta şaşırdılar. Dolayısıyla yasal bir kisveye geçildi. MİT kuruldu.

Bir de çok tartışmalı bir husus vardı. Milli Güvenlik Kurulu (MGK). MGK'nın kurulmasında benim de nacizhane katkıları oldu. Bir asker gruptan bir sivil yönetime kayış var. Asker sivil devamlı izleyecek.

bunu dışardır yanlış kaynaktan öğrenmektense kendisinin de içinde bulunduğu bir kurumda tartışsınlar. Amerika tartışıyor, Türkiye neden

tartışmasın ki? Amerika gibi demokratiuk bir ülkede antidemokratik olmuyor

da Türkiye'de neden oluyor? Ben bunu anlayamıyorum. Antidemokratik olan

bir örgüt değildir ki, atidemokratik olan kafalardır. Adamın kafası çok

değişikse bu zihniyet meselesidir. Amerika da kurulan MGK, Türkiye'de de

kuruldu. MGK bu dediğim doğrultuda görevini iyi yaptı. Bu dönem içinde de

geçerli, bu dönemde de iyi yapıyor. Bir emniyet sibobu olmuştur. Peki efendim niye başında GMK sekreteri olarak bir Orgeneral bulunuyor? Olsun,

ne olacak? MGK bir teşkilat değil, bir üst kuruldur. Bakanların, Başbakanın, Cumhurbaşkanının da katıldığı bir kuruldur.

Bakanlarımız, başbakanlarımız nedense istihbarattan çekiniyorlar.

ADNAN MENDERES'İN BAKANI UYUŞTURUCU KAÇAKÇISI

- Daha önceki hatalı ve keyfi kullanımlardan dolayı mı acaba?

Gökdeniz: Değil, değil. Belki nasıl kullanacağını bilmiyor. Eline bir rapor geldiği zaman ben ne yacağım diyor. İstihbarat kullanılmak üzeredir.

Eğer elinize gelini kullanmıyor bir kenara koyuyorsanız, devlet istihbaratını kullanamıyorsanız. o politikacının bakan olmaması lazım.

Çünkü size bir şey veriyor. Türkiye Cumhuriyetinin üzeri kara bulutlarla

kaplı. Yağış var ne yapacaksınız? Bu hava raporunu kullanmanız lazım. Sen

bunları değerlendiremiyorsan, yazlık elbiseyle yağmuru yersin.

Türkiye'de

genelde böyle oluyor. Bizdeki bütün başbakanlar istihbarata çok kötü bir

şekilde bakmışlardır. Yani 'yan' bakmışlardır. hala da öyle bakıyorlar.

ben bunu bir türlü çözebilmiş değilim.

1960'lara gelinceye kadar Adnan Bey istihbarata şöyle bakardı. Onun gözcüsü Ahmet Salih Korur'du. Ahmet Salih Korur'un söylediklerine bazen

önemser bazen önemsemezdi.

-Ahmet Salih Korur İstanbul'a gidip diyor ki Adnan Bey'in telefonlarını

neden dinliyorsunuz? Başbakanların telefonunu dinlemek çok mu imkansızdır?

Gökdeniz: Şimdi Adnan Menderes'in telefonlarının dinlendiğini nereden

biliyor Ahmet Salih Korur? Bilgi tartışılır. O zaman Dışişleri Bakanlığının da kullandığı bir randevu evi vardı. Lüks Nermin adında bir

kadın işletirdi. Randevu evinin bazı politikacılar tarafından korunduğunu,

dolayısıyla emniyeti ilgilendiren çok önemli bir konuda müdahale edilemediğini görüyorduk. O zaman İstanbul 2. Şube Müdürüydüm. Fuat Paşa'da

operasyon şefiydi; Binbaşı idi. Kendisinden rica ettim, teknik grubunu

aldım ve dinledim randevu evinin telefonlarını. Mesala Namık Gedik (dönemin İçişleri Bakanı) operasyon olarak bazı şeyler vermişti o zaman.

Örneğin uyuşturucu kaçakçılarından bir tanesini DP 'li bir bakanın evinde

saklandığı iddiası nedeniyle , o zamanki MAH'dan rica ettim. Bakanın evini

dinledim ve doğru çıktı. Uyuşturucu kaçakçısı bakan evinde saklanıyordu.

- O zaman bu bakan hakkında bir işlem yapılmıştır herhalde, bakan kimdi?

Gökdeniz: İşlem yapılmadı. Şimdi de adını açıklayamam.

- DP iktidarında bir bakan bunu yapıyor ve hakkında bir şey yapılmıyor?...

Gökdeniz: Yapılmadı. Yapılmadı.. Bunu ben ne diye söylüyorum. Çünkü Ahmet

Salih Korur'un kendine özel istihbaratçıları vardı. Bazıları telefonlarının dinlenmesi konusunu kendisine götürüyorlardı. Ahmet Salih

Korur'un en çok merak ettiği o zamanki Başbakan Adnan Menderes'in gönül

maceralarının bilinmesidir. Bunlara karşıydı. Şimdi bakın aktif operasyon

grupları vardır. Hiç bir şey olmaksızın operasyon şefinin emriyle herşeyi

yaparlar. MAH Başkanının haberi bile olmaz. Bu da bir gerçek yani. Telefonların dinlenmesinden MAH Başkanının, Müsteşarının haberi bile

olmaz.

AMERİKALILARLA İŞBİRLİĞİ BİZİ ZAYIFLATTI

- Şimdi öyle bir tablo ile karşılaşıyoruz ki 1953-1960 arasında herkesin

kendi istihbarat grupları var. Herkes kendi istihbarat grubunu kuruyor.

Yitik bir istihbarat anlayışı var. Herkes kendi istihbarat teşkilatını

kendi çantasında istiyor. Sakıncaları nedir o günkü konjunktür içerisinde?

Gökdeniz: Birkere Amerikalılarla işbirliği bizim istihbarat faaliyetlerimizi zayıflatmıştır. Çünkü Mc Donalds'dan gelen hazır hamburger gibi fas-foodlar olmuştur. Bunlar bizim midemize uymamıştır. O

tarihlerde tabii çok önemli istihbaratlar , CIA tarafından Türkiye'ye ikram edildiği için , ikram sofrasında ne bulmuşsak onu yemişizdir. Bu da

bizim, kendi bünyemizde yapmış olduğumuz istihbarat faaliyetlerini son

derece zayıflatmıştır. Birinci tespitim budur. Yani bize hazır sunulduğundan bu alanlarda gelişememiştir. Birileri bunu anlamalıydı.

Bunları Amerikalılardan al. Almanlardan al, Fransızlardan al ama kendi

elemanlarına, kaynaklarına çek ettir. İkinci de öyle sizin dediğiniz gibi

bölük pörçük değildi istihbarat çalışmaları. Aslında son derece güçlü bir

teşkilat görüntüsü vardı. 1960'dan sonra biraz evvel anlattığım sebeplerden askeri rejim MAH'a bir türlü güvenemedi.

-Sizin Samet Kuşçu olayı nasıl gelişti?

Gökdeniz: Efendim Samet Kuşçu, Amerikan İstanbul Başkonsolası'na, CIA

görevlisine sığındı. CIA şefi Laysırsın telefonla Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'nu, o da beni aradı. Yanlışlık ve şaşkınlıkla beni

aradı. 'Ergun Bey', Samet Kuşçu diye birisi sığınmış, askermiş, git al

dedi. Ben 2. Şube Müdürüyüm. 'Müdür Bey benim yetkim değil ben asayişten

sorumluyum' dedim. sonra ben açıp 1. Şube Müdürü Nevzat Bey'e söyledim.

Nevzat Bey son derece namuslu bir istihbaratçıydı. Nevzat Önlüay gitti

Samet kuşçu'yu aldı. Samet Kuşçu herşeyi anlattı. Kuşçu'nun anlattıklarından sonra artık 1960 ihtilalinin gelmekte olduğu , geldiği

biliniyordu. Sonra bu bulgular yukarıya iletildi. Ama bunu bir türlü açıklayamadılar. beklenen bir akıbete doğru, suların akıntısıyla sürüklenip gittiler.

CHP HAZIRLADI, DARBE GELİYORUM DEDİ

-Namık Gedik in intiharında bunları bilip de engel olamamak.....

Gökdeniz: Efendim Namık Gedik'i yakından tanıyan bir insan olarak, çok

dürüst ve vatanperver bir insandı. Hatta Emniyet Genel Müdürlüğünde yapmış

olduğum bir araştırma sırasında, bir assubay ile beraber gönderilen bir

mektupla , bu mektup bizzat Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a gönderilmiş, herşey derbenin geldiğini gösteriyor. Adamın mektuba yazdıkları aynen

çıktı. Darbeyi anlatmış. Dolayısıyla ben şunu sormak istiyorum: Celal Bayar, Adan Menderes o zaman ki Bakanlar Kurulu daha neyi öğrenmek istiyorlardı?

Kara bulutlar ÜmitKöy'e kadar gelmiş, onlar ' Aman canım Ankara'nın merkezine gelmez' diyorlardı. Gelir canım... Oraya gelen bulut, Ankara'nın

merkezine de gelir. Geldi de. Bu yanılgıya kesinlikle düşmemek lazım. Efendim haber verildi verilmedi.. Bu tamamen yanlış bir şey. Acaba haber

verilmesine rağmen önleyebilirler miydi? Önleyemezlerdi. Çünkü ordunun

silahına , tankına, topuna hiç bir siyasi güç karşı koyamaz kerdeşim. Nitekim dayanamadı. Askeri dönemlerde sivilleşmiş askerler bile silahlı

aktif gruplara karşı duramamışlardır. Türk siyasi hareketinin lideri

gidip taviz vermiştir. Bir saraj patladığında nasıl önünde durulamayacağı

gibi, yine aynı görüşümü muhafaza ediyorum. Şayet ihtilalden önce seçimlere gidilseydi ihtilal olmazdı. Çünkü ihtilalciler kötü niyetli

insanlar değillerdi. Bu askeri darbenin gelişi konusunda CHP'nin tarihi

misyonunun gerçekleri de ilerde yazılacaktır.

-İhtilali hazırlayanlar CHP'liler mi?

Gökdeniz: Efendim öyle demeyelim de, daha yumuşak bir ifadeyle ihtilalden

başka bir çare kalmadı diyelim. Bakın sonra ihtilalcilerin hepsi de CHP

ve İnönü sempatizanıdır. Bu tarihi misyon içinde, bunlar yazıldığı zaman,

bunun doğruluğu yanlışlığı o zaman tartışılacaktır. Tabii istihbarat teşkilatlarının hakim olduğu olamadığı şeyler vardır. O saman MAH

bize

haber vermediki gibi şeyler yanlışdır, doğru değildir.

-Samet Kuşçu, bir Türk subayı, darbe hazırlıklarının içinde, Amerikalılara sığınıyor.

Gökdeniz: Bu tamamen tesadüftür. Çünkü Samet Kuşçu'nun sorgulamasını

Nevzat Bey yapıp sonradan MAH'a teslim etti onu. Bunların hepsi Başbakan'a

verildi. Ahmet Salih Korur'a verildi. Genelkurmay Başkanı'na verildi.

Benim o tarihteki tavsiyem, Sayın Namık Gedik'e söyledim. Bunlara karşı

önemsemeyen bir havaya girin dedim. Çağırın ihtilal yapacak 9 subayı konuşun, üstüne gitmeyin olayın dedim. 'Türkiye Cumhuriyeti sizin teşebbüslerinizle yıkılmaz' deyip önemsemeyin dedi. Aksine ttular sordular. Harbiyeyi askeri mahkemeleri falan soktular devreye. Bir bakıma

savunma gücü kazandırdı bunlar. Dayanıştılar. Bu defe askerlerde arkadaşlarını kurtarma çalışmaları başladı. Bence o zamanın iktidarı çok

yanlış oynadılar.

MENDERES KARİZMASINA YENİLDİ

- O dönem MAH ve siz görevinizi yerine getirdiniz mi?

Gökdeniz: Yüzde yüz yerine getirmiştir. Herşey ellerindeydi. Daha ne

yapılacaktı ki? MAH'ın verdiği istihbaratları hiç

önemsemediler, aksini

yaptılar. Gerek iç, gerek dış istihbaratta hiç birini dinlemediler. bunların en büyük sorumluluğu rahmetli Adnan Menderes de . Menderes kendine özgü kişiliği olan karizmatik bir insandı. Halkla doğrudan iletişimi tercih ederdi. Hatta Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın kendisini

kıskanmasını gerektirecek boyutlara varan karizması vardı. Bu karizmanın

yarattığı ortam içerisinde böyle şeylere önem vermemiştir. Bir konuşmasıyla bunların hepsini halledeceğine, herkesi etkileyeceğine kaniydi. İçpolitikada tabi. Dış ilişkilere gelince ; o zamanın gözü, kulağı Fatin Rüştü Zorlu'ya güveniyordu. İyi de bir diplomattı. O günlerin koşulları içinde Zorlu , bir kişilik basmıştır Türk dış politikasına. Bir kere daha görülmüştür ki dışışleri kişiliklerle yürütölmektedir. Kişiliğini basmayan dışışleri Türkiye Cumhuriyetini de

yansıtamamıştır. Tabi bireyden çok dışışleri musyonunun dışarıya yansması

çok daha önemliydi. Olmuşlardan ders alarak nasıl olması gerektiğine gelelim biraz da.

Şimdi yasal olarak kuruluşumuz var. Herşeyi var. Bütün içindeki çalkantılar, hatırat yazacak kadar ileri gitti. Bu çekişmeler teşkilata

son derece zarar verdi ve vermektedir de. Buradaki şey şu; MİT sivilleştirilmeli. Ben olayı böyle algılamıyorum. MİT sivilleştirilmeli

veya askerleştirilmeli yanlış. İkisi de olmalı. Her ikisi de bir ahenk

içinde ve başarılı oldukları alanlarda düzenli bir şekilde kullanılmalı.

Çatışma yaratılmamalı.

İSTİHBARAT ENTELLEKTÜEL FAALİYETTİR

İstihbarat entellektüel bir faaliyettir. İstihbarat öyle ham bir koyun

değildir. Kesildikten sonra nasıl bonfilesi, şişliği, kıyması ayrı çıkarsa

öyledir. Yani işlemek gerekir. İstihbarat bir zihinsel faaliyettir.

Entellektüel bir birikimdir. Bu olmadan istihbarat olmaz. Bugün yanlışlığın bir diğer yönü şudur. Tansu hanım bile efendim bana şu operasyondan bilgi verin der. Kardeşim sana bilgi verilmez. Çünkü operasyon canlıdır. Operasyon sonucunda elde edilen bilgiler

ayrılır,

toplanır, ayıklanır ve sizin sofranıza konulacak hale gelir. O nedenle

birinci yanlış bu. Ham bilgi verilmez. Üretilir imal edilir. ham olan

işlendikten sonra verilir. Dolayısıyla bir analiz grubunun varlığı şarttır. Bakıyorum bugün başbakanın etrafında bulunanların iyi yorumcu

olmaları lazım. Başbakan'a bunların ne olduğunu iyi anlatmaları lazım.

Başbakan bunu dinlesin veya dinlemesin bunun mutlaka anlatılması lazım.

Türkiye'de bugüne kadar bütün başbakanlar , bunların hiç bir istinası yoktur, hepsi istihbarattan ürkmüştür. Bunun nedenini ben hala çözebilmiş

değilim. Onun için danışmanlara görev veriyorlar. Danışmada bilgi kalıyor. Ulaşmıyor. Zamanında ulaşmıyor.

- İstihbarat örgütlerinin aykırı çalışmalarının bunda bir etkisi olabilir

mi?

Ğökdeniz: Şöyle oluyor; Başbakanlar kendilerine her şeyin aktarılmadığı

kanısındadırlar. Bunda da hiç bir istisna yoktur. Bugüne kadar ki Başbakanların tamamı Türk istihbarat servisinin bilgilerin tamamını kendilerine aktarmadığı kanısındadırlar. Sadi Koçaş bile bana bilgi aktarmıyorlar demedi mi? Askerlikten geliyor du istihbaratla ilgili

koordinasyon görevi verilmişti. O bile böyle söylüyordu, Nihat Erim zamanında.

Peki kardeşim al sana aktardık rapor önünde. Ne yapacaksan buyur göster?

Raporunda son derece önemli bir şey var. Şimdi Clinton'dan örnek verilim. Clinton ve ekibi tıpkı bizim 1950 lerdeki Anadolu'dan fıskıran

Demiokrat Parti yönetimi gibi devlet yönetimini bilmiyor. Sonra bu tür üst

düzey görevlere gelen insanların bir bilgi birikimiyle birlikte politikayı yapıcı özelliklerinin bulunması lazım. Bakıyorum da Clinton'un

hareketleri Pentagon ve diğer merkezlerle arasındaki anlaşmazlıklardan

doğuyor. Clinton ve ekibi politika üretmiyor. Örneğin Clinton olsaydı Körfez Savaşına asla karar veremezdi. Bugün Türkiye'de bir ürkeklik var.

Cesur kararlar alacak bir aktivite yok. MİT raporları objektif olarak hazırlanmalı ve bir sonuç vermelidir. Bir arade için tavsiyelerde bulunulsun ve açıklayıcı gerçeklerle, kesin yargılara varılmalıdır.

Sonuçta takdir zatiâlinizindir gibi açık bırakılırsa olmaz. Ama zorlama da

olmamalı. Objektif yaklaşılmalı. Raporun bir mesleki kıskançlık ve tarafın isteği gibi görünmemesi lazım.

DIŞ İSTİHBARAT NOTUMUZ ORTA

-Türkiye dış istihbarat yapabiliyor mu? Türk dış istihbaratını nasıl

değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Eskiden olduğu kadar dış istihbarat yapılabilir.

- Bunu notlandırırsanız sonuç ne çıkar?

Gökdeniz: Orta. Şimdi bir iktidarın istihbarat teşkilatına hedefler vermesi lazım. Bu hedefler etrafında istihbarat yapılması lazım. bu istihbaratlara bakıyorum da artık kişiselleştirilmiş durumda.

Başbakana

doğrudan Azarbeycan'dan Mehmet Efendi bir istihbarat yolluyor. böyle olmamalı. Bu bir zafiyettir ve bundan arındırmak gerekir. Bunun nedeni de

görevlerin kişiselleştirilmesidir. bunların da yanıllışları çok olabilir.

-PPK ile mücadelede istihbarata bir not verecek olursanız.....

Gökdeniz: Son bir yılda ortaya yaklaştı. Ondan öncesi ise zayıftır. Hatta

yok gibi bile.

-Bunun nedeni nedir?

Gökdeniz : Nüfuz edememek. Hulul derlerler. Sızamamak. Sızan ajanların

da çift taraflı çalışmaları PKK ya yaramıştır.

- Dünya'da yeni bir yapılanma yaşıyor. bu yapılanmada gizli servislerin yeri ne olacaktır?

Gökdeniz: İstihbaratlar sadece bir siyasi faaliyet olarak yorumlanıyor.

Ekonomik, kültürel , teknolojik istihbarat olarak gelişen kollar var. Globalleşme karşısında acaba eski mislekler sona mı eriyor? Teknik olanakların artması bu işin de sonunu mu getiriyor? Amerikalılar ne

diyor, ' Biz Saddam'ı uzaydan çektiğimiz fotoğraflarla adım adım izliyoruz'. Peki izliyorsun da bugüne kadar Saddam için ne yapabildin ki?

İşte burada istihbaratın beşeri yönü ortaya çıkıyor. Teknik imkanlar son

derece artmıştır. Ama teknik olanaklar istihbaratta insan unsurunun altyapısını oluşturmaktadır. Onun tamamlayıcısıdır. İstihbaratın ana

unsuru insandır. Ancak diğer önemli bir şey istihbarat kaynaklarının geçirdiği önemli değişimdir. Artık açık kaynaklarla yapılan istihbaratlar

gizli servislerde yüzde 75'e yükseldi. Bu açık istihbaratın yükselişidir.

Washington Post gazetesinde çıkan bir makale çok önemlidir. Çünkü o da

bizim eski ulus gazetesi gibi özelleştirilmiş bir resmi organ niteliğindedir. Le Monde gibi gazetelerde son derece önemli yazılar çıkıyor. Bunlar okunduğunda çok önemli bilgiler elde etmek mümkün oluyor.

Açık kaynaklar artık daha fazla öne çıkmıştır. bunların önemi artmıştır.

bunlarla yetişemediğimiz yerlere de gizli kaynaklarla erişiyoruz. DARBELERDE GİZLİ SERVİSLER HEP HABER VERDİ

- Darbeleri yaşadınız. Bu dönemlerde istihbarat ünitelerinin yapması

gereken ama yapamadıkları bir şey var mı?

Gökdeniz: Şimdi istihbarat kendi alanında bilgi dağıtmaktır. yetkilileri

bilgilendirmektir. Bence sorun bilgiyle donatılan kişilerin bu istihbaratı

nasıl kullanacaklarını bilmemeleridir. İstihbarattan ürkmeleridir. Ben

şimdi ne yapacağım sendromuna giriyorlar. Buradaki sorun istihbarat çok

mükemmel olsa bile bunu kullanacak olanlar mükemmel değil ki. Şimdiki

sıkıntı devlet adamının olmayışında. Misyon sahibi devlet adamı

yok.

İstihbarat kadar önemli , belki de ondan daha da önemli olan onu değerlendirecek yönetici sorunudur.

- 1970 li yıllar Türkiye'de işkenceli istihbarat dönemleri olarak adlandırılıyor. siz ne diyorsunuz?

Gökdeniz: O dönemler tamamen ihtilal şartlarının teşkilata hakim olduğu

zamanların kalıntılarıdır. Operasyon ile istihbaratı ayırmak lazım. sorgulama yöntemi ile işkenceyi ayırmak lazım. Arap ülkelerinde sorgulama

yöntemi her türlü işkenceden geçer. Sorgulama yöntemleri içinde son derece

bilgili sorgulamacılar lazım. Sorguladıkları konuyu iyi bilmeleri lazım.

Peki dayık attınız adam bir şeyler söyledi. Onu bilginiz ve görgünüz yoksa

başka bir şeyle birleştirmeniz mümkün değildir.

İSTİHBARAT ÖRGÜTÜNE HEDEF VERMEK LAZIM

- İstihbarat örgütünün canlı ve aktif kalabilmesi için ne yapmak lazım?

Gökdeniz: Hedef vermek lazım, görev vermek lazım.

- Son dönemde ortaya çıkan bazı gizli servis örnekleri var.

ÖrneğinJİTEM.

siz bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: JİTEM'in ortaya çıkması aslında kaçakçılık ile ilgilidir.

Ama

daha sonra zamanın Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e doğrudan haber yollayan

kişiler aracılığıyla kullanılmıştır. Bu son derece tehlikeli bir şeydir.

JİTEM böyle kullanılmıştır. JİTEM'in stratejik istihbartta bir tecrübesi

de yoktu. Ama Güneydoğu'da oluşan istihbarat eksikliği bir ikinci kanal

gibi ayrı bir frekansta çalışmaya itmiştir. Benim görebildiğim kadarıyla

yanlışlıklar bundan kaynaklanmıştır. İkili çeketme sistemi yerine bölgeden

canlı, operasyonel haberler gelmeye başlayınca MİT'in verdiği bilgiler

tuzsuz diyet çorbasına benzemiştir. Oya MİT'in istihbaratı daha doğrudur. JİTEM'in verdiği haberler imal edilmemiş ve senteze ulaşmamış

haberlerdir. Tabi bu şekilde gelişen olaylar içinde kendisini bulan eleman bir anda Suriye'ye Mısır'a gitmiştir. Çünkü kaçakçılarla iştiğal

ettiğin zaman da İran'a gidiyorsun. Bu gelişmelerden elde edilen

bilgileri

de MİT'e vermemişlerdir. Bir başarının sahibi kendileri olmak pahasına

Jandarma İstihbarat Teşkilatı kendisine özgü bir çalışma sistemi benimsemiştir. Son derece sakıncalı bir yoldur. Bizim daha eskiden yaptığımız küçük gruplar gibi yapmıştır. Aslında bunlar bir istihbarat

teşkilatı değildir. Bunlar operasyonel birliklerdir. bu küçük gruplar

aynı zamanda vurucu güç olmuşlardır. Bu da tabi aralarındaki çekişmeleri

arttırmıştır. Sonunda da aralarından ayrılanları bertaraf edecek

şekilde kararlar almışlardır. Çünkü bazı şeylerin üzerine gidip de onların

açıklanması son derece sakıncalı görülmüştür. Bu çekişmeler sonunda teşkilat kendi kendini yemiştir. Benim yorumum bu.

-İstihbarat bir entellektüel faaliyettir diyorsunuz böyle bakılırsa eleman

kalitesi açısından da bir sorun ortaya çıkmıyor mu?

Gökdeniz: Sorun var tabi. Daha alınırken istihbarat elemanının çok bilgili

ve görgülü olması lazım. Üniversitelerde özel olarak

yetiştirilmeleri

lazım. Sonra üniversitelerin istihbarattan korkamamaları ve MİT ile ilişkiden çekinmemeleri lazım. Hemen damgalanıyor MİT ajanı diye. O zaman

Stanford Üniversitesinde çalışan profesörler neden damgalanmıyor? Oturup

kitap yazıyorlar gizli servisleri için.

MİT'İN HATASI

- Ama bundaki hata MİT'in bugüne kadarki faaliyetleri ve kullanılış biçimi

değil mi?

Gökdeniz: MİT'deki hata şu : MİT bir analiz yapmak için bir profesöre de

güvenmiyor. Bu bilgileri de vermiyor. Açık değil. Halbuki Amerika'da bu

bilgiler tamamen analizciye veriliyor. İstihbaratın en çirkini açık olanı

gizlemektir.

- Yeraltı dünyası ile gizli servislerin, polislerin bağlantıları nasıl

sağlanıyor?

Gökdeniz: Bazı ihtiyaçlar doğmuştur. bunun sonucunda örgütlenmeler olmuştur. Yoksa ne örgütlenme olur ne de başka bir şey ortaya çıkabilir.

Burada en önemlisi polise güvenmeyen hiç kimse de babalık etmeye kalkışamaz. Polise bir baba nasıl güvenir veya ona ulaşmanın nasıl yollarını arar? Bunlar politik yollarla olur. Ortada bir parti vardır ve

bunun aracılığıyla nüfuz ederler. Adamlar edinirler, bunula sağlanan

birliktelik daha sonra kamu kudretini kullanmaya dönüşür.

- İstihbarat çalışmalarınız sırasında unutamadıklarınız var mı?

Gökdeniz: Var ama bunları açıklamam mümkün değil.

- Açıklanabilecek olan hiç mi yok?

Gökdeniz: Adam aslında ajan. Ama diplomat kisvesinde. Romen. bir süre

izledik, sonra kaybettik. Netice de hiç umulmadık bir yerde, İstanbul açık hava tiyatrosunda çekilen bir fotoğrafta onu gördüm. Demekki adam bizi

atlatıp sonra tekrar Türkiye'ye girmiş. Tekrar vizyonumuza girdi.

CIA, RUM CASUSU ELİMİZDEN KAÇIRDI

Seyrodafilis diye bir adam vardı. ENOSİS cemiyetinin bir elemanıydı. Bu

izlendi sonunda bazı bulgular bulundu. Bu sırada o tarihe kadar ben onun

Amerikan istihbaratıyla ilişkisini bilmiyordum. Mahkemeye sevkettik ama

sersbest kaldı. Biz onu yeniden izlemeye aldık. Ama birgün Tünel'de kaybettik. Yıllar sonra CIA'nın İstanbul temsilcisi Laysırsın bana bunu

açıkladı. "Biz onu Tünel'de aldık ve daha sonra bir şileple Türkiye'den

uzaklaştırdık" dedi.

Bir de bir ünlü tavernacı vardı. Türklerin bağrına bastığı bir ünlü tavernacı. Daha sonra bunun Amerikan istihbaratının ajanı olduğunu öğrendiğimde, benim için sürpriz oldu.

Yabancı istihbaratçıların bizim azınlıkları kullanmaları bir gelenektir.

Türklerden ziyade bunlardan yararlanılır.

- Telefon dinlemesi çalışmaları rahat yapılır mı?

Gökdeniz: Yapılır, rahat yapılır.

- O günkü tenkolojiyle 1960'larda kaç kişiyi bir günde dinleyebilirdiniz?

Gökdeniz: Bir günde 8 kişiyi dinleyebilirdik. Bazen de yardım alırdık.

bunların deşifrelerini hemen yaptırırdık. Bu konuşmalarda metresler

ayıpçı şeyler yeralabilir. Ama bunları biz önemsemez kendi işimize bakarız. Bazen bir çuval pirinç içinde iki tane taş ararsınız. Zor iştir

yani. Dinleme çok önemlidir.

1960 SONRASINDA TÜRKİYE'DE GİZLİ KALMADI

-Şahsi bilgiler de kullanılır mı?

Gökdeniz: hayır.

- Garantisi nedir?

Gökdeniz: Bunun garantisi devletin kendisidir ve gelenekleridir. Bu sırlar muhafaza edilir ve özel yaşamlara son derece saygılı davranılır.

Hani bazıları der ya ben bildiklerimi açıklasam yer yerinden oynar diye.

Bizim ki de öyle. Ama 1960'dan sonra Türkiye'de gizli diye bir kavram kalmadı. Her zaman her şey açıklandı. İhtilalciler bile savunma gibi hatıralar yazdılar.

- Uyum içinde çalıştığınız istihbaratçılar kimler?

Gökdeniz: Ziya Selışık, aynı zamanda bizim hocamızdır, bir de Fuat Doğu

Paşa vardır. Uyum sağlayan ve iyi çalışan insanlardır.

- Bir Hiram Abas olayı var gizli serviste. bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gökdeniz: Hiram Abas son derece iyi yetişmiş bir insan. Ama sivil olmasına kurban gitmiştir. Sağ olsaydı şimdi teşkilat açısından son derece yararlı olurdu.

-Hangi yabancı servisi başarılı buluyorsunuz?

Gökdeniz: Tabiki Rus KGB çok etkiliydi. Çok iyi ve yaygın bir istihbarat

ağları vardı. En iyi ajanları hep TASS ajansının muhabirleri arasından

çıkardı. Son derece zeki, uyumlu ve Türkçeyi iyi kullanırlardı. Ben Amerikan servisini pek beğenmem. Ruslar kadar profesyonel değiller.

- Yunan gizli servisi Türkiye'de çok etkin midir?

Gökdeniz: Yok . Onların etkinliği bizim Yunanistan'da ne kadar etkili olduğumuza bağlıdır?

- Türkiye dış istihbaratta etkin midir?

Gökdeniz: Türkiye zaaflarından kurtulmaya çalışıyor ve etkin hale gelmeye

başladı. Yıllar öncesinde başlayan ve bu son yıllarda giderek düzelen bir

istihbarat atağı var. Ancak etkin kararları hükümet verir. Hükümet karar

veremeyince o iş yapılamaz. İstihbaratta en önemli şey kurala uymaktır.

Uymazsanız zaaflarınız ortaya çıkar. Ama şunu söyleyeyim MİT içindeki

köstebek ve ajanlar yok denecek kadar azdır.

- Bunlar açığa mı çıkartılamıyor...

Gökdeniz: Hayır hayır böyle bir şey olsa ayıklaması olur. Bu teşkilatın

şanlı ve çok önemli bir geçmişi var. Çok güçlü gelenekleri vardır.
Biz

gizli servisimize campany, şirket demiyoruz. Bizim servisimiz çok önemlidir. Diğerlerinde alınıp satılma olur. Türkiye'deki teşkilatta

alır ama satılamaz.

MİT SİYASETÇİ TARAFINDAN KULLANILMAK İSTENİYOR

- MİT in kullanımından kaynaklanan hatalar mıdır yanlışla yolaçan?
Gökdeniz: Bakın, 1960 ihtilalinden sonra Mason bir bakan MİT de ve emniyette ne tür bilgilerin olduğunu öğrenmek ister. Ama kendisine o

bilgilerin ancak gerektiği kadarı aktarılır. Çünkü o bilgileri kendisi

bağlı olduğu Mason locasına aktarmak için ister. Bunda devlet menfaati

yoktur. Sonra Osman Bölükbaşı'nın dosyası falan...bunlar istihbaratı son

derece çirkinleştiren olaylardır. Ben bunların hiç birisine alet olmadım.

Çünkü devletin yönetilmesinde şahısların bilgilerinin özel kullanımı olmaz.

-Sağolun.

Gökdeniz: Sizde .

-ALTINCI BÖLÜM-

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI: MİT (6 TEMMUZ 1965):

DEVLET İSTİHBARATINI YENİLİYOR

MAH, yani gizli servis, 6 Temmuz 1965 tarihinde çıkartılan 644 sayılı yasa

ile artık yeraltı örgütü olmaktan çıkıp, bir haberalma teşkilatı haline

dönüşür.Yasal düzenleme istihbarat çalışmalarına çok şey kazandırmıştır.

Yasa, İçişleri Bakanlığı 2 numaralı cetvelinde Emniyet Müfettişi veya uzmanı kadrosunda bulunan bütün MAH elemanlarını, MİT bünyesine geçirdiği

gibi, Türkiye'de bu alandaki ilk örneği de oluşturur. MİT'in bugünkü ana

yapısını ortaya koyan düzenleme, bu yasaya ve 1983 yılında gerçekleştirilen düzenlemeye dayanılarak yapılmıştır. MİT Müsteşarlığı

Makamı da bu yasayla ilk kez oluşturulmuştur. Yasaya göre MİT Müsteşarı,

Milli Güvenlik Kurulu'nun görüşü, Başbakanın oluru, Cumhurbaşkanı'nın

onaması ile göreve getirilir. MİT personeli diye, teşkilatta çalışan ve

yasalarla belirlenen sınırlar içinde yazılı ödevleri yerine getiren kimselere denir.

Yasanın bütününe göre MİT'in görevi özetle:

"Devletin milli güvenlik politikası ile ilgili planların hazırlanmasında

esas olacak askeri, siyasi, ticari, iktisadi, mali, sınai, ilmi, teknik,

biyografik, psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı devlet çapında toplamak Başbakana, Milli Güvenlik Kurulu'na ve gerekli resmi

makamlara ulaştırmak, yaymak, istihbarat ile uğraşan bütün daire ve kurumlar arasında koordinasyon sağlamak, psikolojik savunma icaplarını

yapmak ve istihbarata karşı koymak" olarak belirlenmiştir.

1983 yılında değiştirilen 644 sayılı yasanın yerine 2937

Sayılı

Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu getirilmiştir. Bu yasanın 4.maddesinde Milli İstihbarat Teşkilatının görevleri olarak şunlar sayılmıştır.

a) Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına,

bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana

getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında Milli Güvenlik İstihbaratını Devlet çapında

oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı,

Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak,

b) Devletin milli güvenlik siyaseti ile ilgili planların hazırlanması ve

yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili Bakanlıkların istihbarat istek

ve ihtiyaçlarını karşılamak,

c) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi

için Milli Güvenlik Kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak,

d) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak,

e) Genel Kurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber

ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak,

f) Milli Güvenlik Kurulundan belirlenecek diğer görevleri yapmak,

g) İstihbarata karşı koymaktır.

Ama bu isteklere karşın gerekli yapının sağlıklı ve güvenilir bir şekilde

oluşturulmasına olanak da yaratılmamıştır. Bütçesi kadük ve siyasi beklentisi bol bir kuruluş haline dönüştürülen MİT, bunun acısını çokça

çekmiştir. MİT istihbarat için yaşamsal önemdeki ve olmazsa olmaz kurallardan biri olan istihbaratın koordinasyonunda dahi, diğer kuruluşlara ve özellikle asker yapıya söz geçirememiştir. Yasa'da devlet

düzeyinde iç istihbarat uygulamaları da kendisine bırakılmasına karşın

MİT, bu alanda hep tartışmaların göbeğinde bulunmuş ve ve diğer kuruluşların istihbarat birimlerinin ateşi altında kalmıştır. İç istihbarat konusunda MİT'in düzenlediği raporların yarattığı fırtınalar

sonunda hep MİT zararlı çıkmıştır. Çünkü bu alan rant ve çıkar açısından

karanlık odakların politika ve bürokrasiyle kol kola gezdiği yollardır.

Bunlara MİT'in gücü hiç bir zaman yetmemiştir. Örneğin kamuoyuna "MİT raporu skandalı " olarak yansıyan olay buna en iyi örnektir. 1987 yılında

siyasi baskıların da yazılmasında etkili olduğu raporun içinde yeralan

adlar ve ithaf edilen suçlamalar o denli büyüktür ki, sistem kendini korumak için MİT'i kurban vermiştir. Rapordaki suçlamalar ve suçlananlar

hakkında bir işlem yapılmamıştır.

MİT'ten halk korkmakta ama bürokrasi bunun tam tersine bir tutum izleyerek

yasal zorunlulukları açısından vermesi gereken bilgileri dahi MİT'e sağlıklı ve düzenli bir şekilde iletmemektedir. Yasasında kendisine verilen yetkiler karşılaşılan bu iç direnç nedeniyle MİT' ce kullanılamamaktadır.

KİMİN KULLANDIĞI BELLİ OLMAYAN TEŞKİLAT: MİT

MİT'in sıkıyönetim, savaş hali ve olağanüstü hal gibi olağan dışı yönetim

dönemlerinde nasıl ve kime bağlı olarak çalışacağı, Silahlı Kuvvetler ve

diğer birimlerle ilişkilerinin nasıl olacağı konusunda bu yasa Milli Güvenlik Kurulu'nun istişari görüşü alındıktan sonra Bakanlar Kurulu'nun

özel talimatını gerekli kılmaktadır. Oysa bu durumlarda Türkiye'de hiç bir

zaman Bakanlar Kurulu etkili olamamıştır. Askerler kendi

görevlendirmelerini kendileri yapar duruma gelmişlerdir. Ötesinde de

siviller ya korkularından ya da bilgisizliklerinden olsa gerek yasalarda ellerinde bulunan yetkileri kullanmamışlardır. Bunun en güzel örneğini 1980 sonrası yaşanan Güneydoğu olayları sırasında ilan edilen Olağanüstü Hal uygulamasında görmek mümkündür. Bakanlar Kurulu MİT için uygulamanın olduğu 13 il deki faaliyetlerine ilişkin ayrı bir görevlendirme yapmamıştır. Ama askerler MİT'i dışlayarak kendi istihbarat örgütünü oluşturma ya da bir başka deyişle MİT'i " By Pass "etme yoluna gitmişlerdir. Aslında yasanın bu hükümleri MİT'i sivil otoriteye; Bakanlar Kurulu'na, bağlı kalma konusunda uyarı niteliğindedir. Ancak 1965 li yıllarda kadrolarının hemen tamamı asker kökenli olan MİT, yasaya rağmen sivilleşememiştir. MİT'in dışındaki diğer kurumlar da bu sivilleşemeden nasiplerini almışlar ve sonuçta yazılı metinlerde bulunan ama uygulanmayan pek çok düzenlemeyle karşı karşıya kalınmıştır. Yani bir türlü ulaşılamayan hukuk devleti ve halkın egemenliği kavramlarına ne yazık ki yine varılamamıştır. Bunda yaşanan askeri darbelerin de büyük payı olmuştur. Ayrıca MİT Müsteşarının seçiminde askeri kadroların, istişari olan Milli Güvenlik Kurulu kararlarını, nihai şekilde yorumlamaları ve istedikleri bir adı, kendi içlerinden müsteşar atamaları, sivilleşmeye engel olmuştur. Bir kaç küçük ama önemli örneği dışında hiç bir muvazzaf subay da asker kaynağı dururken, sivil eleman yetiştirilmesi veya kurumlaşmayı düşünmemiştir.

PAŞALAR İSTİHBARATI NASIL BİLİR

Bir MİT elemanının anlatımıyla asker ile sivil arasındaki mücadele hep şu şekilde gelişmiştir:

" Paşalar gelir ve bize derler ki: ' İstihbarat sizin işiniz ben ona karışmam ama sizi dışarda temsil ederim. Zaten biz kıtayı düşünüyoruz. '

Daha sonra aynı Müsteşar Paşa 6 ay içinde bizim teşkilatın içinde kendisine yaklaşanlarla birlikte bir anda istihbarat uzmanı kesilir ve hatalarını dile getirenlerden başlayarak kelle almaya koyulur.

Sonuçta da

ortada ne gelenek kalır ne adam ne de yönetmelik. Hepsi değişir. Bizim bu

durum halk arasında derler ya, ' çok ezilen toprakta çim bitmezmiş ' diye

ona benziyor. Her gelen kendi çizmesine ve çimine güveniyor. Ortaya dinamik ve örnekleri arasında en nitelikli bir yapı bulunmasına karşın

garip bir kurum çıkıyor."

Evet bu bir yorum. Ancak istihbarat konusunda sadece MİT veya asker değil Türk insanı ve oluşturduğu kurumlarında da büyük bilgisizlikler ve

başboşluklar yaşanıyor. Örneğin bir Ortadoğu kökenli öğrenci doktora

veya master çalışmasını gerekçe göstererek Türkiye'nin su veya diğer enerji rezervlerinin yerleri ile buralara ilişkin en ince ayrıntılara

kadar bilgi toplayabiliyor. Ama bu kişinin kimliğine ilişkin bilgiler,

bunları veren kuruluştaki yeralmıyor. Bir yardımsever memur

Türkiye'nin

teknik yapısına ilişkin bilgileri bir kalemde karşı tarafa iyi niyetli ama

bilgisizce aktarabiliyor. Çünkü bu konuda gizlilik masalı eğitimsizliği ve

bilgisizliği beraberinde getirdiği gibi, bunları örten de bir perde oluyor.

Bu yüzden kifayetsiz ama muhteris yöneticiler yurtdışında yayınlanan

gazetelerden alarak Türkiye'ye gönderdikleri haber metinlerinin üzerine

kırmızı kırmızı "Çok Gizli" damgaları basabilmektedirler.

Bu damgalardan bir ara çokça sıkılan ve gelen istihbaratların gazete haberi olmasına sinirlenen Dışişleri eski Müsteşarlarından Büyükelçi Fuat

Carım bu tür haberleri istihbarat diyerek bakanlığa gönderen diplomatların

maaşlarından telgraf paralarını kestirmiştir.

SİYASİ ÇEKİŞMELER VE MİT

Siyasi çekişmeler yıllar yılı MİT'i en çok yaralayan etkenler arasında

bulunmaktadır. Örneğin darbeleri öyle veya böyle Süleyman Demirel'e her

seferinde öncesinden haber veren MİT, sonuçta hep Demirel tarafından " MİT

Afrika'daki kabilelerin içinde ne olup bittiğini bildirir ama darbeleri

haber vermez" denilerek eleştirilmiştir.

Oysa MİT'in yurtdışı istihbarat açısından öyle Afrika'daki bilgilere ulaşması çok kolay bir olgu değildir. Çünkü bu bir parasal ve eğitimsel

sorundur. MİT açısından son yıllardaki atağı dışında ne para ne de eğitim

olanakları yurtdışı haber toplamada elverişlidir. MİT dış istihbarat açısından batılı müttefiklerine bağımlı bulunmaktadır.

Peki ama MİT'in onca çaba harcayarak getirdiği istihbaratlar ne olmaktadır? Türkiye'de yanıtlanması gereken bir soru da budur. Bu istihbaratlar siyasi çekişmeler veya liderin oğünkü rah haline göre

değerlendirilmektedir. Örneğin Uğur Mumcu'nun öldürülmesinin hemen ertesinde bütün yetkililer bu olayın bir yabancı istihbarat veya örgütün

işi olduğu yolunda açıklamalar yapmışlardır. MİT ne yapmıştır? Hiç bir şey

yapamıştır. Çünkü 24 Ocak 1993 günü gerçekleşen bombalı suikastin ardından MİT'in elinde bu konuda bir bilgi mevcut değildir. Ama yapılan

araştırmalar sonucunda İran'ın desteklediği veya gizli servisinin Türkiye'ye soktuğu bazı katillerin bu olayı gerçekleştirebileceği MİT

kaynaklı haberler olarak basına yansıyınca, dönemin Cumhurbaşkanı Turgut

Özal çok iyi tanıdığı MİT üzerine şu yorumu yapmıştır:

" MİT içinde bazı gruplar İran ile Türkiye'nin arasını bozmak için bu tür

senaryolar üretmektedirler. Bunların bir kısmı çalışır gözükmek, diğerleri

de pa kazanmak istiyorlar. Bu olayla İran'ın ilişkisi yoktur"

ÖZAL'IN İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ

Özal sanki olayın ardındaki gücü bilmektedir. Oysa bir

Cumhurbaşkanının

devletten bilgi alacağı varsayılırsa ve MİT'de bu konuda İran parmağını

işaret ediyorsa Turgut Özal'ın böyle konuşmasının gerekçesini anlamak

mümkün müdür? Ancak unutulmaması gereken bir geçek daha vardır. O da

Turgut Özal'ın eski MİT elemanları ve polislerden kurulu bir özel istihbarat birimini Çankaya köşkünde kurduğu ve kullandığıdır. Yani devletin içinde ama aynı zamanda dışında bir istihbarat ünitesi Turgut

Özal için çalışmıştır. Bunlar ne yapmışlardır? Bunun bir örneğini Uğur

Mumcu için yürütülen soruşturma oluşturmuştur. Uğur Mumcu için bu

birim

Turgut Özal'ın emriyle özel bir soruşturma yürütmüştür. Ama bu soruşturma

Mumcu'nun ölümünden sonra olayı aydınlatmak için değildir. Uğur Mumcu Dışişleri Bakanlığına alınan zırhlı araçlarla ilgili skandal dosyaları gün

ışığına çıkarttığında Özal, emrindeki istihbarat biriminin elemanlarına

Uğur Mumcu'nun mali ve sosyal durumunun araştırılarak bir rapor hazırlanmasını emretmiştir. Yöni Uğur Mumcu özel dosyasını istemiştir. Bu

olay Uğur Mumcu tarafından öğrenilmiştir. Evet isteyen kendi istihbarat

servisini kurmaktadır. Yeterki gücü olsun. Ne de olsa özel istihbarat kurumları geleneği siyasilerimizdeki bir büyük hastalıktır ve bu hastalığın tedavisi olan demokratik düzene geçiş için

Türkiye'nin daha

epey yol alması gerekmektedir.

Turgut Özal'ın bu istihbarat birimi daha sonra iktidari değişikliğinde

Özal ile düşman kardeşleri oynayan dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in

talimatıyla İçişleri Bakanı İsmet Sezgin tarafından lağvedilmiş ve burada

görev alan kişiler başka birimlere dağıtılmıştır. Bu konudaki açıklamayı

1992 yılında İçişleri Bakanı İsmet Sezgin yapmıştır. İşte bu dönemin ardından Uğur Mumcu suikastiyle ilgili olarak Özal'ın açıklaması ilginçtir. Mumcu suikasti sırasında bu birim dağıtılmış gözükmektedir.

Yani Cumhurbaşkanı sadece MİT ve Emniyet'den bilgi almaktadır. Ama konuşmasında onların verdiği raporlara aykırı şeyler dile getirmektedir.

Ancak daha ilginç buna yanıt olarak Başbakan Süleyman Demirel'in açıklamasıdır. Demirel :

" MİT bana bağlı, bilgiler bana geliyor. Ben MİT'in bana doğru bilgiler

getirdiğini biliyorum." demiştir.

Evet Demirel-Özal kavgasının bir başka boyutunda MİT yine polemiklerin tam

ortasında kalmıştır. Herkes kendi istihbarat servisini isterken, Türkiye

ve Türk halkı için çok önemli bir kurum olan MİT, arada kaynayıp gitmektedir.

MUAMMER AKSOY'UN KATİLLERİ MİT RAPORUNDA

İşte tam bu sıralarda MİT, Türkiye açısından çok büyük önem taşıyan bir

istihbaratını Başbakan Süleyman Demirel'e sunar. Bu istihbarat ne midir?

Türkiye'de bir kasırga gibi esen "Faili Meçhul Cinayetler" konusunda

tetiği çeken ellerin bir kısmını gösteren listedir. İşte bu listede Atatürkçü olduğu için öldürülen Prof. Dr. Muammer Aksoy'un katil zanlılarının adı ve hangi ülkenin adamları olduğu yazılıdır.

İsterseniz bu

raporun listesini önce birlikte okuyalım, sonra da değerlendirelim:

"TÜRKİYE'DE İRAN İSTİHBARAT SERVİSİ VE İRAN DESTEKLİ TERÖR ÖRGÜTLERİNİN

GERÇEKLEŞTİRDİĞİ EYLEMLER:

-24. 7.1985 'de Ankara'da Ürdün büyükelçiliği 1. katibi Ziyad Sati'nin

öldürülmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir . Failleri tespit

edilememiştir.

-23. 12. 1985'de İstanbul'da İran karşıtı Nezhet-i Mukavemet -i Milli örgütü mensubu Albay Hadi Azizi Muradi 'nin öldürülmesi. İran istihbarat

servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-19.8.1986 'da İstanbul'da İran rejimi karşıtı Binbaşı Behruz Şahverdilu

'nun öldürülmesi. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-24.10. 1986 'da İstanbul'da İran rejimi karşıtı Şahbur Bahtiyar örgütü

mensubu Albay Ahmet Hamit Münferit 'in öldürülmesi. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-29.11.1986 da Hizbullah örgütüne mensup 4 Şahsın 97.5 kilo C-4 tahrip kalıbını Türkiye'ye sokarken yakalanması . Hizbullah mensuplarınca Türkiye'de bir takım eylemler gerçekleştirmek amacıyla getirilmiştir.

-28.8.1987'de Irak istihbarat servisine hizmet eden İran'lı Hasan Mansuri'nin öldürülmesi ve Irak'lı Menhal Muhammed Fadel'in yaralanması.

İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-23.10.1988'de HMÖ mensubu Abdulhassan Mojtehatzadeh'in İstanbul'dan

İran'a kaçırılırken Erzincan'da otonun bagajında yakalanması. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-25.10.1988'de Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği 2. sekreteri Abdülğani Bedevi'nin Ankara'da öldürülmesi. İslami Cihat tarafından üstlenilmiştir. Faillleri tespit edilememiştir.

-16.10.1989 da Ankara'da Suudi Arabistan'ın Ankara Büyükelçiliği muhasebe

müdürü Abdurrahman El Şiravi'nin yaralanması. İslami Cihat tarafından

üstlenilmiştir. Failleri tespit edilememiştir.

-14.1.1990'da Ankara'da Suudi Arabistan Büyükelçiliği 2. sekreteri Abdülrezzak Kashmeri 'nin otosuna patlayıcı yerleştirilmesi. İslami Cihat

tarafından üstlenilmiştir failleri tespit edilememiştir.

-31.1.1990'da laiklik yanlısı Prof. Dr. Muammer Aksoy'un Ankara'da öldürülmesi. İran İstanbul Baş Konsolosluğu'nda görev yapıp ayrılan Ahmet

Aghıgi ve Hasan Keshani adlı iki İranlı diplomatın eylemde rol aldığı hassas bir kaynaktan öğrenilmiştir. Gözaltında bulunan Mehmet Ali Şeker'in ifadesinde ise Muammer Aksoy'un kendi gruplarınca öldürüldüğü

hususunu almaktadır.

-12.3.1990'da İran İslam Cumhuriyetinin Mevcut rejimini benimseyerek

aynı düzeni ülkemizde gerçekleştirmek isteyen ve İran İstanbul Baş Konsolosluğu ile teması olan bir grubun İstanbul'da yakalanması. Abdullah

Turgut liderliğinde 39 kişi yakalanmış ve çeşitli marka ve çapta tabancalar, kalaşnikof otomatik silahlar , av tüfekleri ve patlayıcı

yapımında kullanılan malzemeler ele geçirilmiştir.

-14.3.1990'da İstanbul'da HMÖ mensubu Muhammed Reza Akhavan Cem'in yaralanması. İran istihbarat servisince gerçekleştirildiği değerlendirilmektedir.

-29.1. 1991'de İzmir'de ABD askeri tesislerine yönelik saldırı. Hizbullah

tarafından üstlenilmiştir failleri tespit edilememiştir.

-26.3.1991'de Ankara'da Irak'ın Ankara Büyükelçiliği ticaret ataşesi Kays

El Faysal'ın yaralanması. İslami Cihad tarafından

üstlenilmiştir.Failleri

tespit edilememiştir.

-28.12.1991'de Ankara'da Mısır Büyükelçiliği ateşesi Abdullah Hossein Al

Khoraby'nin yaralanması ile ABD Tuslog görevlisi Vicktor Marwik'in ölmesine neden olan otomobillerin bombalanması. İslami Cihad tarafından

üstlenilmiştir. Failleri tespit edilememiştir.

-7. 3 . 1992 Ankara- İsrailli Büyükelçilik güvenlik şefi Ehud Sadan 'ın

otosuna patlayıcı yerleştirilmesi. İslami Cihad (İslami İntikam) örgütü

üstlenmiştir.

-4.6.1992 İstanbul'da HMÖ mensubu Ekber Ghorbani (Mansur Amini Madiseh'in

kaçırılarak öldürülmesi. HMÖ mensupları tarafından şahsın Müfreze 5000

tarafından kaçırıldığı iddia edilmektedir. İran istihbarat servisince

gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir.

-24 .12.1992 tarihinde İstanbul Yeniköy'de tarihi Osman Reis Camiine bomba

konması sonucu tahribat meydana gelmesi. İslami Cihad tarafından üstlenilmiştir. Asıl hedefin başka bir yer olduğu yanlışlıkla caminin bombalandığı örgüt tarafından açıklanmıştır.

-26 .12.1992 günü İstanbul'da Drefşi Kaviyani örgütü (Milli Bayrak)

mensubu Abbas Golizadenin evinin önünden kaçırılması. Halen gözaltında

bulundurulan Ali Şeker'in ifadesinde bir minübüs ile Şahsı kaçırdıkları,

Yalova'da İran istihbarat Bakanlığı mensuplarına teslim ettikleri belirtilmektedir.

-24. 1. 1993 günü Uğur Mumcu'nun otosuna bomba konularak öldürülmesi.

İslami Kurtuluş Örgütü, İslami Cihad, İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi

(İBDA-C) gibi gruplar üstlenmiştir. Araştırmalar sürmektedir.

-26. 1.1993 tarihinde jak Kamhi'nin aracına silahlı saldırı teşebbüsü

Olayla ilgili üç Türk yakalanmış olup bunlardan Can Özbilen ve Osman Erdemir'in çeşitli zamanlarda İran'a giriş ve çıkışları tespit edilmiştir."

RAPORA RAĞMEN HİÇ BİR ŞEY YAPMADILAR

Evet işte size bir liste ve bir çok cinayetin yanı sıra Muammer Aksoy cinayeti ile ilgili bulgular ve bir MİT raporu. Öldürülenlerin listesi

bir başka ülkenin Türkiye üzerinde nasıl rahat terör yaratabildiğinin de

göstergeleri arasında yer alıyor.

Sizce ülkeyi yönetenler bu MİT raporunu aldıktan sonra nasıl davranmalıdırlar? Ya da nasıl davranmışlardır? Öyle Amerika'nın, Libya'ya

yaptıklarını falan örnek almanıza gerek yoktur. Türkiye'de geçişte bu tür

olaylarda gücünü tam anlamıyla gösterebilmiştir. Ama o sıralarda gösterecek gücü vardır. Ve o güç siyaseten gerçekten çok güçlü insanlar

tarafından kullanılmaktadır. Örnek mi işte daha önceki sayfalarda size

anlattığımız Von Papen'e suikast girişiminin ardından sergilenen tutum.

Bugünün dengeler politikasında ise yapılanlar sadece ve sadece "Kollama

diplomasisidir". Bana nereden ne gelecek, ben adım attığımda ne yapacağım,

neyle karşılaşacağım? Sonuçta ne kazanacağım ne kaybedeceğim? Bu tartışmalar sırasında Türkiye'nin terör ile bugün ulaştığı noktada, istihbarat örgütünüz dünyanın en güçlü örgütü olsa ne olacaktır? Bu istihbaratların gereğini yerine getirecek bir siyasi oterite mevcut mudur?

Türkiye'de böyle bir siyasi güç ne yazık ki yoktur. Türkiye'nin 1970'li

yılların başından buyana yaşadığı olaylar bunun göstergesi değil midir?

Bunların tam tersi bir komplo ile Türkiye karşı karşıya ise; yani MİT

/ İran ile Türkiye'yi birbirine kırdırmak isteyen güçlerin etkisinde kalarak bu raporları düzenledi ise o zaman neden MİT bunlardan temizlenmemektedir? Bu sorunun yanıtı da verilemiyor. Ancak İran konusunda

MİT'in raporlarını doğrulayan pek çok gelişme hem Türkiye'de, hem de

Dünya'nın pek çok ülkesinde delillendirilmiş bulunmaktadır. Kaldı ki MİT

raporunda hem Uğur Mumcu, hem de Muammer Aksoy gibi iki önemli adın katillerine ilişkin listeye İran'ın adının konması bir anlam taşısa gerektir. Ama bu anlayan ve gücü olan için geçerlidir. Bundan kastımız da

İran ile savaş değildir. Ama İran bu olaylarla ilgili Türkiye'de kan dökmüş ise bunun hesabının sorulması gerekmektedir. Bunun yollarını da

bilmek gerekmektedir . Güçlü devletler bunların gereğini yerine getirmektedirler. Çünkü onların Uğur Mumcu gibi Muammer Aksoy gibi insanlarını yitirmeye tahammülleri yoktur.

GÜÇLÜ EKONOMİ, GÜÇLÜ DEMOKRASİ, GÜÇLÜ İSTİHBARAT

Türkiye demokratikleşemediği, kurumsallaşamadığı, kaynaklarını doğru

dürüst kullanıp ekonomik açıdan büyümediği için hiç bir şey yapamamaktadır. Siyaseti ise siyasetçisinin ilkesiz yapısı, korkaklığı

yüzünden ülkeyi yönetecek büyüklüğe ulaşmamaktadır. Türkiye; işadamları ,

asker, bürokrat üçgeninde oluşan güç merkezlerinin çekiminde üretmeye

çalıştığı politikalarla aradığı siyasi istikrarı bulmak bir yana , elindekilerden de olmaktadır. Bunun istihbarata uzantısında ise

kurumlaşamayan, üretemeyen , pısrırık ya da istihbarat ile ilgisi olmayan

sivil örgütlenmelerden uzak, askeri oluşumlar ortaya çıkmaktadır. İstihbarat siyasi güç ile doğrudan ilgili bir yapılanmadır. Bu siyasi sıkıntılar bugün Amerikayı bile etkilemektedir. Çünkü ekonomisi, demokrasisi ve sosyal düzeniyle büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar.

CIA'nın

1995 yılında Başkanlığına getirilen ve Türkiye de MİT ile de görüşmeler

yapan John Deutch CIA'nın iyi yetişmiş gizli ajan sıkıntısı çektiğini

belirtmektedir. Ajanlığın CIA'ın en itibarlı görevi olduğunu belirten

Deutch bu ajanların kullanım sahalarını ise şöyle açıklar:

" Düşman ve denizaşırı hükümetler hakkında bhlgi edinme, gerilla grupları

ve uyuşturucu mafyaları "

Ancak CIA'nın bu alanlarda çalışacak eleman bulamaması da Deutch tarafından şuna bağlanıyor:

" CIA'nın bu alanlarda çalışan ajanlarının büyük kısmının kimlikleri ortaya çıktı. Yakalandılar. "

Yani dünyanın en gelişmiş gizli servisi de olsanız, yaptıklarınız ve kullandığınız elemanlar gizli kalmamaktadır.

MİT KALİTELİ YÖNETİCİ SIKINTISI ÇEKİYOR

MİT'in nitelikli ajandan daha çok, uzun yıllar sıkıntısını çektiği en

önemli yönetsel sorun, nitelikli ve istihbarat olayını

kavrayabilmiş

yönetici problemidir. Bu uzun yıllar asker gölgesinde ast-üst, terfi-tayin ikilemi arasında bir türlü çözümlenememiştir. Bu açmaz 1994

yılından sonra kırılmıştır. Teşkilat şemasında 1995'e kadar ki yapılanma

şu şekilde oluşmuştur.

Müsteşar en tepededir. Yetkileri mutlak ve tartışmasızdır. İç hizmet yönetmeliği her konuda onu en etkin kişi kılmıştır. MİT'in sorumlu olduğu

kişiler ve makamlar ise Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı ile

Milli Güvenlik Kurulu ve Genel Sekreteridir .Onun altında ise ona karşı

sorumlu bulunan isteğe uygun olarak doldurulan ve sayısı belirlenen Müsteşar Yardımcılıkları bulunmaktadır. Bunların altında ise İç İstihbarat, Dış İstihbarat, ETİ olarak adlandırılan Elektronik İstihbarat - Bilgi İşlem- Dökümantasyon, Psikolojik İstihbarat, İdari

İşler olarak adlandırılan diğer birimlerdeki Genel Müdürlük

statüsündeki

Başkanlıklar ile yine aynı konumda bulunan Bölge Başkanları bulunmaktadır.

Bunların dışında ise Ekonomik İstihbarat Başkanlığı gibi ihtiyaca göre

şekillenen ve yapıları ile sayıları belirlenen Daire ve Şube Müdürlükleri

oluşturulmuştur.

MİT yasasıyla bir de Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu çalışmaya başlamıştır. MİT Müsteşarı'nın Başkanlığında Milli Güvenlik Kurulu Genel

Sekreteri veya Yardımcısı, MAH Dairesi Başkanı (İstihbarat Başkanı), Genelkurmay İstihbarat Başkanı veya Yardımcısı ile bakanlıklardan gelen

istihbarat uzmanı görevlilerden, diğer istihbarat birimlerinin temsilcilerinden ve MİT Müsteşarı'nın toplantıya çağıracağı kişilerden

oluşan kurul, durum değerlendirmesi yapıp, strateji belirlemektedir.

Ancak bu kurul çok önemli işlevlerin yerine getirilmesi ve istihbaratın

değerlendirilmesi açısından yaşamsal önem taşımaya karşın, 1992 ile 1995

yılları arasında toplantılara katılanların ilgisizliği - yetersizliği

nedeniyle toplanamamıştır. Bu tarihten önce yapılan toplantılarda da

yetki ve statüko tartışmaları yüzünden uygun kişilerin katılamaması nedeniyle yine sonuç alınamamıştır. Bu kurum çalıştırılmazken, İçişleri

Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bir değerlendirme kurulu, ilgisiz ve

yetersiz kişilerin katılımı ile bu boşluğu doldurmaya kalkmıştır. Sonuç

ise Türkiye'nin istihbarattaki koordinasyon eksikliği ve zaafını ortaya

çıkarmıştır. Buna en acı örnek Elazığ ve Bingöl arasında yitirdiğimiz 35

erimizdir.

Bingöl'de PKK'lıların yol kesme eyleminde bulunacakları önceden

haber alınmıştır. Eylem haberi Bingöl'e eylem için gizlice geçmeye çalışan

bir terörist'in Genç köprüsünde aklıktan fenalaşması sonucu ele geçmesi

üzerine yapılan sorguda öğrenilir. 35 erimizin öldürülmesi olayından bir

hafta önce gelen bu bilgiye göre Elazığ, Palu İlçesi kırsalında 300 civarındaki PKK militanının Bingöl yöresine geçerek, Üçkaya, Haziran, Aşağıköy, Kurudere ve Atapark Köyleri civarındaki mezralarda barınmaya başlamışlardır. Hatta bu gruptan kişilerin ellerindeki silahlarla birlikte hangi evlere gelerek yiyecek aldıkları dahi saptanır. Bingöl İstihbarat Şube Müdürlüğü 21.3.1993 gün ve 93/135 Sayılı yazısıyla haberi (A) teyitli olarak, yani kesine yakın bir kaynaktan öğrendiğini belirterek, ilgili birimlere bu arada il jandarma komutanlığına ve güvenlik komutanlığına bildirir. Ayrıca 24.5.1993 gün ve 341 sayılı Emniyet Genel Müdürlüğü günlük istihbarat bülteni ile teyitli haber olarak ilgili makamlar haberdar edilir. Yani olaydan önce istihbarat organları bunu haber alıp, icra organlarına bildirmiş olmasına rağmen, önlem alması gerekenler buna kulak asmayıp, iyi değerlendiremedikleri için üzücü katliam gerçekleşmiştir. Kesileceği belirtilen yola çıkarılan askerlerin ellerine silah, yanlarına koruyucu ve üstlerine güvenlik talimatlarında yazılı olan ve uyulması emir gereği bulunan koruma amaçlı helikopter dahi verilmemiştir. Bunun tek nedeni istihbaratın değerlendirilememesi ve gerekenlerin gerektiği zaman yapılamamasıdır. Birimler arası koordinasyonsuzluk hat safhadadır. Çünkü ilgili koordinasyon kurulu çalıştırılamamaktadır. İstihbaratın nasıl değerlendirileceği bilinmemektedir. Oysa dünyada istihbarat alanında en önemli olay alınan bilginin gereğinin yerine getirilmesidir. Bu da ancak koordinasyon ve karar alma mekanizmalarının sağlıklı çalıştırılmasıyla sağlanabilir. Bu da ne yazık ki Türk istihbarat birimlerindeki en temel eksik olarak orta yerde durmaktadır.

1965 yılında çıkartılan yasa MİT içindeki yeni düzene ayak uydurma ve teşkilatlanma çabaları arasında yürürlüğe girmiştir. Yasa 1983 ardından da 1995 yıllarında yapılan değişikliklere kadar aynı kalmıştır. MİT'İN GEDİKLİSİ ZİYA SELİŞİK

1965 yılında yasa çıkarken MAH Başkanı teşkilatın içinden gelen ve

bünyeyi çok iyi tanıyan Ziya Selışık'tır. Uzmanlığı istihbarattaki büyüklüğünden olmasa da, ilk öğretmenlerden oluşu ve teşkilatı avucunun

içi gibi bilmesinden, insanları iyi tanımasından kaynaklanmaktadır. Pek

çok Müsteşarın ardında gölge gibi çalışmıştır. 1966 yılına kadar ki hizmetlerinde bu özellikleri nedeniyle tartışılan adlardan birisi olmuştur.

Selişik ile ilgili olarak dönemin Başbakanlarından Süleyman Demirel şu

izlenimlerini aktarmaktadır:

" Rahmetli Ziya Selışık, MAH reisi idi. Yani MİT değilde MAH'tır o zaman.

Ve gelir bana her hafta istihbarat raporu verirdi. Enteresan bir adamdı,

çok iyi yetişmiş bir istihbaratçı. Bir de böyle resmi konuşmazdı. Tatlı

tatlı sohbet eder gibi konuşurdu. Herhangi bir rahatsızlık , huzursuzluk

vesaire anlamında haberi varsa ' İyi saatte olsunlar şöyle düşünüyor'

filan diye bilgi verirdi. Boyuna ' İyi saatte olsunlar...İyi saatte olsunlar'.. Allah , Allah.. ' Bu iyi saatte olsunlar kim acaba?' Ben verdiği bilgilerden çıkardım bir şey... Ama sonra sordum:

' Ziya Bey, bu iyi saatte olsunlar, cihet-i askeriye tarafı mı dedim. '

Evet ' dedi.'O işte..."

Bu dönemde MAH 'da olduğu gibi MİT'in oluşumunda , eğitiminde ve eleman

yetiştirilmesinde elde yeterli kaynak olmadığından usta çırak ilişkisi

geçerlidir. Ağabeyler yenilere istihbaratın inceliklerini deneyimlerinden

yola çıkarak aktarırlar. Sistem yoktur. Ekol yoktur. En temelde teknik

olanak ve para da yoktur.

Selişik 'dan sonra, kısa bir süre için göreve gelen Avni Kantan, yasanın

çıkması nedeniyle ilk MİT müsteşarı olarak 9 ay görev yapmıştır. Kantan'dan sonra MİT Müsteşarlığına 1966 dan 1971 yılına kadar Fuat Doğu

gelmiştir.

TÜRK CASUSLARIN EN ÇOK PARA KAYBETTİRENİ: NAHİD İMRE

Bu dönem bir askeri darbe ve pek çok olayla oldukça hareketli geçer. Bu

olaylardan birisi Türk ve Batılı gizli servisler açısından çok önem taşır.

Skandalın adı Nahid İmre olarak tarihteki yerini alır.
1968 yılı Ekim ayında NATO'da ortaya çıkartılan bir dizi casusluk olayı
bütün NATO'yu ama en önce Almanları ve Türkiye'yi sarsmıştır.
Bu casusluk olayında baş kahraman, bir Türk diplomatı olan Nahit İmre'dir.
İmre, NATO'nun Brüksel'deki karargahında Mali Başkontrolör olarak görev yapmıştır. Uzun yıllar Doğu Bloku ülkelerine bilgi sattığı anlaşılmıştır.
Yakalandığında İmre'nin çantasında 1500 adet belge içeren mikrofilm bulunmuştur. Çünkü film karesi başına para almaktadır. İmre bu filmleri fotoğraf merakı nedeniyle çektiği gibi bir yalana sığındıysa da buna kimseyi inandıramamıştır. Çünkü çantasındaki mikrofilmelerde yer alan belgeler NATO için yaşamsal önemdedir.
İmre'yi Türkiye'de havaalanında karşılayan istihbarat görevlileri almış, sorgulamış ve mahkemeye sevketmişlerdir. İdam cezasına çarptırılan Nahit İmre 1974 affından yararlanarak cezası 16 yıla inince, 1985 yılında cezaevinden çıkabilmiştir. İmre 1994 yılında ölmüştür. İmre bu alanda Türklerden Doğu Blokuna bu denli önemli bilgileri sattığı bilinen tek casustur. Bu olayla bağlantılı olarak yine Brüksel'de Romen İkinci Katibi Marin Tincu casusluk yaparken suçüstü yakalanmıştır..
SOĞUK SAVAŞ'IN ACIMASIZ CASUSLUK ÖYKÜLERİ
Sıcak savaşlar bitmiştir ama casusların savaşları ölümlerden bile sonrasına uzar, devam eder gider.
Bu savaşlar arasında da hep ince dengeler ve ayarlar söz konusudur. Örneğin İmre olayıyla birlikte ortaya çıkan skandalın kahramanlarından Romen katip Martin Tincu suçüstü yakalandığı halde, Belçika-Romanya ilişkilerine zarar verilmemek gayesiyle, Persona Non Grata (İstenmeyen kişi) ilan edilmemiş, 29 Ekim 1968'de Belçika' yı terke davet edilmiştir. Tincu'nun casusluk yaptığıının resmi bildiride yeralmamasına karşın, bir gizli hücre oluşturmaya çalıştığı bilinmektedir.
Casusluk
dengeler üzerinde oynanan tehlikeli bir iştir. Alman gizli servisi de o zamanlar bu ve benzeri pek çok skandal ile boğuşmak gereği duymuştur. Bunların hepsi işin doğasından gelen sorunlardır. Burada yeri gelmişken Nahit İmre olayıyla ilgili biraz daha derine inmekte

yarar vardır. Çünkü bu olay casusların, istihbaratçıların karşı gruplar tarafından nasıl ele geçirilip kullanılabileceklerinin tipik bir örneğidir. Onların satın alınışları ve avlanıp kullanıldıkları bu öykünün içinde saklıdır.

Aslında hemen bütün istihbarat teşkilatlarındaki çözümlerin ana noktaları bu olayın içinde bulunmaktadır. En önemli şeyler zaafların ortaya çıkardığı, güç ve para arayışlarıdır. Nahit İmre olayını bir de bu

cepheden gözlemekte yarar vardır. İmre cinsel sorunları olan ve iktidar

peşinde koşan, bir ezik adamdır. Romenlerin onu ilk avlayışları o dönemin

Ankara'sında Gölbaşı Sineması'nın yanındaki saunada olur. Teşhirci özellikleri ile bir Romen'in dikkatini çeken İmre ile bağlantı kurulur ve

sonrası çorap söküğü gibi gelir. Burada asıl etken İmre'nin aile yaşantısındaki sorunlardır.

Nahid İmre Balıkesir'li bir aileye mensuptur. Eski DP

Milletvekillilerinden

ve Bütçe Komisyonu Başkanlarından Halil İmre'nin yeğenidir.

Galatasaray

Lisesi'nde okumuş bilgili bir memurdur. Dışişleri Bakanlığının İktisadi

İşbirliği Teşkilatı kurulunca, oraya girer. 1951'de Paris'e tayin edilir.

1957 ye kadar orada İktisadi İşbirliği Teşkilatı memuru olarak çalışır.

Paris'deki memuriyeti sırasında devlete ait olan bir parayı üzerinde

taşırken sokakta iki zenci karşısına çıkmış ve kendisini yaralayarak cebindeki bu paraları çalmıştır. İddia soruşturulur. İmre'nin bu paraları

bizzat harcayıp bu yalanı uydurmuş olması ihtimali üzerinde durulur. Ama

İmre'yi suçlayacak bir delil bulunamamıştır. 1957 yılında merkeze tayin

edilen İmre, Ankara'da 7 yıl geçirir.

Eşi Şarika, Macar asıllı güzel bir kadındır. Ankara sosyetesinde isim yapmıştır. Ancak karı kocanın arasına kara kedi girer, ayrılırlar. Bu

evlilikten olan iki erkek çocuğun bakımı Nahid İmre'nin üzerine kalır.

1960 yılında İktisadi İşbirliği Teşkilatı Maliye Bakanlığına geçince

Nahid İmre de, bu bakanlığın memuru olur. Hazine Genel Müdürlüğüne

bağlı

Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışmaya başlar.

1964 yılında politik torpilleri sayesinde talih İmre'ye güler. O yılın

Ağustos ayında Roma Mali Müşavirliğine atanır. Bu atama onun ailevi durumunu da düzeltir. O yıla kadar İmre'den ayrı kalıp kendine göre bir

hayat yaşamayı tercih eden Şarika Hanım, yuvaya dönmeyi kabul eder. Nahid

ve Şarika İmre, yolculukları arifesinde yeniden evlenirler.

İmre ailesinin Roma'daki günleri arasında öyle önemli sayılacak bir olay

yaşanmaz. Fakat Nahid İmre, üç yıllık süresi sona erdikten sonra 1967 nin

Eylül'ünde merkeze dönünce aile içindeki geçimsizlik tekrar başlar. İmre

Maliye Bakanlığında kalsa dış memuriyete atanmak için 3 yıl daha bekleyecektir. Bunu hesaplayarak dışarda başka bir iş aramaya başlar..

NAHİD İMRE NOTO'DA

1968 başında NATO memurluklarından üst düzey bir mali müşavirlik için

eleman aranmaya başlanır. Bunun için Türkiye'ye de başvurulur.

NATO'dan

gelen yazı üzerine Maliye Bakanlığı adaylar arasından Nahid İmre'yi tavsiye eder. NATO yöneticileri bu tavsiyeye uyarlar. İmre 1968 Şubatında

memuriyetten izinli olarak üç yıllık bir anlaşma ile bağlandığı Brüksel'deki görevine atanır.

Aylık olarak İmre iki bin dolar almaktadır.

Nahid İmre, NATO hiyerarşisi içinde en yüksek memurlardan biridir. Kendisinin çalıştığı görevli sınıfına A 7 rumuzu verilmiştir. NATO'nun

yönetim bütçesinden tamamen kendisi sorumludur. Bunun yanında askerî ve

enfrastrüktür harcamaların kontrolü kendisine bırakılmıştır. Yani Batı

savunma sisteminin kasası görevindedir.

Skandal patlak vermeden bir süre önce Nahid İmre, NATO Genel Karargâhının

Malî Başkontrolörü olarak, kendisine gelen ödeme belgelerini imzalarken yatırım projelerinin orijinallerini görmek istemiştir.

Buna

gerekçe olarak da, projelerle giderler arasında tam bir ahenk bulunup,

bulunmadığını bilmek zorunluğunu ileri sürmüştür. Ancak bu davranışı NATO

istihbarat servislerinin şüphesini çeker. Üstelik de İmre sinirli her zamankinden daha fazla içki içen ve borçlu olduğundan sık sık yakınan bir adam olmuştur.

NATO Genel Karargâhının Malî İşler Başkontrolörü İmre'nin, çok önemli bazı belgelerin fotoğrafını çektiği, göreve başladığından 8 ay sonra, 12 Eylül

1968 günü NATO'nun güvenlik memurları tarafından saptanır. İmrenin bürosuna gizlice konan kamera, İmre fotoğraf çekerken yaptığı işleri saptar. İmre'nin bir süre daha belgelerden fotoğraf çekmesine göz yumulur

ve İmre yakalanır.

Nahid İmre'nin Türkiye'ye getirilmesinden sonra bir Alman Amiralinin

şüpheli şeklide ölmesi ya da intihar ettiğinin söylenmesi, casusluk iddialarını alevlendirir. Çünkü Amiral'in Sovyetler hesabına casusluk

yaptığı kesin belgelerle ispatlanır. Alman Amirali Lüdke, yakın zamana

kadar NATO genel karargâhının Lojistik ve İkmal Planlama Dairesi Başkan Yardımcılığı'nı yapmıştır. Onun ölümünü yeni intiharlar izler.

Böylece Sovyetler Birliği hesabına casusluk yapan geniş bir şebekenin varlığı ortaya çıkar. Bu dönem bir dizi seri casusluk olayıyla ortalık

sarsılır. Bütün bu olayların aynı zaman dilimine rastlaması ilginçtir.

ALMAN GİZLİ SERVİSİ ÖLDÜREREK İNTİKAM ALIYOR

Lüdke'nin öldüğü gün Alman gizli istihbarat servislerinin ikinci adamı

olan General Wendland, Münih'teki bürosunda bir tabanca ile vurulur.

Bu olayları bir zaman akışında tasnif edersek:

Nahid İmre Brüksel'de 9 Eylülde yakalanır.

Alman Amirali Lüdke; Bonn'da 8 Ekimde öldürülür. Alman Savunma Bakanlığında Ordu Genel Karargâhında Genel Kurmay Sekreterlerinden 48

yaşındaki bayan Gisela Mock 7 Eylülde tutuklanır. Tutuklanmasından epeyce

sonra bayan Gisela'nın, gizli belgelerin fotokopilerini yabancı bir

ajana verdiği açıklanır. Gerçekten de Gisela, tutuklandığı gün söz konusu

fotokopileri dışardan birisine vermiştir. O birisinin bir Fransız olduğunu

söyler. Ama aslında bu kişi, Sovyerler Birliği hesabına çalışan bir casustur. Casusluk olaylarının çok sıklaştığı o günlerde bir bayan sekreterin bir ajana fotokopi vermesi, basit bir olay gibi değerlendirilmiştir ilk bakıştı. Ancak araştırmalar sonucunda.

Olayın

arkasında ilginç bir aşk öyküsü çıkar ortaya. Bayan Gisela da dul sekreterlerden biridir. Savunma Bakanlığının lojistik, eğitim ve planlama Dairesi'nde çalışan bu sekreter, uzun yıllar hizmet etmiş, bu

uzun zamanda üzerine hiç şüphe çekmemiş tecrübeli bir çalışandır.

Daha

sonra da bu özellikleri bünyesinde toplamayı başarmış bir iyi casus olur.

15 Ekim'de, Alman İktisat Bakanlığının yüksek memurlarından Dr. Hans

H. SCHENK, Köln'deki evinde ölü bulunur. İktisat uzmanı kendini asmıştır. Veya Alman gizli servisi ortaya çıkardığı casuslardan intikam

almaktadır.

16 Ekim'de, Savunma Bakanlığı lojistik ve seferberlik dairesi kurmay subaylarından, Yarbay Johnannes GRİM, çalışma masasının başında kendini

vurur. Üç saat sonra hastanede ölen 54 yaşındaki yarbayın çaresi bulunmayan bir hastalığa yakanldığını öğrendiği için intihar ettiğini

Hükümet Sözcüsü açıklar. Ancak Yarbay'ın ölümünden önce taş gibi sağlam

olduğu ortaya çıkar.

Gene 16 Ekimde, Bonn'da Enformasyon Başkanlığında çalışan 52 yaşındaki

dosya memuru bayan Edealtraud Grapentin çok miktarda uyku hapı alarak evinde intihar eder. Bayan Grapentin 1952'den beri bu görevde bulunmaktadır.

21 Ekim'de polis, bir açıklama yaparak Dr. H. Gottfried adlı birinin bir

ay önce tutuklandığını açıklar. Dr.Gotfried, 33 yaşındadır ve Karlsruhe

Atom Araştırmaları Merkezinde fizikçi olarak çalışmaktadır. Savcı, fizikçinin Atom Merkezinde elde ettiği sırları Doğu Almanya Gizli İstihbarat Servisine verdiğinin saptandığını bildirir.

21 Ekimde Savunma Bâkanlığı' nın sivil memurlarından 61 yaşındaki Gerhard

Böhm, ansızın ortadan kayboluyor. Bir ihbarı değerlendiren polis, Böh'm'ün

evrak çantası, paltosu ve şapkasını Bonn'daki köprülerden birinin altında

bulur. Eşyalar karıştırılır ve aralarından bir zarf çıkar. Zarfın

içinde

bir veda mektubu bulunur. Böhm, mektupta ailesine şu mesajı bırakmıştır:

"Bu şekilde gittiğim için özür dilerim". 31 Ekimde Böhm'ün cesedi de Ren

Irmağı'nda bulunur. Savunma Bakanlığı'nın sözcüsü, Böhm'ün elinde gizli

belge bulunmadığını, terfi edemediğine üzüldüğü için ortadan kaybolduğunu

açıklamıştır. Ama cesedin ortaya çıkması Bakanlık sözcüsünü yalanlar.

25 Ekim'de Bonn Hükûmeti, basında çıkan haberlerin baskısı altında yeni

açıklamalarda bulunmak zorunda kalır. Daha önceleri mülteci olarak Batı

Almanya'ya sığınan altı fizikçi ve bilim adamınının tekrar Doğu Almanya'ya

kaçtıkları duyurulur.

Batı Almanya Hava Kuvvetleri'nden uçuş çavuşu Wolf Knoppe'nin aylık geliri 1600 marktır. Ama çavuş çok para harcayan biridir. Herkes onun bu

kadar parayı nereden bulduğuna şaşırır. Pahalı otomobile meraklıdır. 12

silindirli Maserati marka bir yarış arabası vardır. Çalıştığı üssün yakınındaki şehirde üç tane ev kiralamıştır. Üstelik de kendisi, Ingolstadt şehri kibarlarının üye olduğu binicilik klübünün başkanıdır. Kadınlara düşkündür. Giydiği elbiseleri, Almanya'nın en pahalı

şehirlerinden olan Düsseldorf'ta, para hovardalarına elbise diken bir

terzihaneden sağlar. Terzisi ile çalıştığı yer arasında 300 kilometre mesafe vardır. Ama provalar için oraya kadar gider.

Knoppe, iki ortağı ile birlikte, Almanya'daki bir hava üssünden Amerika'nın önemli silâhlarından Sidewinder roketini çalıp

Moskova'ya

yollamıştır. Paraların kaynağı da bu iştir.

Çavuş Knoppe'nin öteki işbirlikçileri bir mimar olan Ramminger ile tesviyeci ustası Linowski dir.

İğnçtir milliyeti ne olursa olsun pek çok çasusluk olayında senaryo olarak karşılaşılabılilen bir olaydır yukarıda anlatılanlar. Satın alınan

yetkililer, özel yaşamlar, eşlerin tutkuları, erkeklerin zayıflıkları...

bütün bunlar gizliyi elde etmek için kullanılan yöntemler. Bu nedenlerle

olsa gerek Montesquieu " Casusluk eğer namuslu insanlar tarafından yapılabililen bir iş olabilseydi belki de hoşgörülebilirdi"

demiştir.

CEMAL TURAL DARBE HAZIRLIYOR

Bu dönem dalgalanmalarla yaşanırken, gizli servisin başına istihbaratın

içinden gelen ve özel eğitimler de almış bulunan Fuat Doğu getirilir.

Doğu, Süleyman Demirel tarafından dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e

önerilmiş, kendisini Milli Güvenlik Kurulu seçmiş, Gürsel de bunu onamıştır. Getirildiği görevinde, Demirel'e sevgi ve saygı ile bağlı olan

ama yetiştiği, serpildiği asker ocağından gelen ve Gürsel'den sonraki 5.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı aşamayan Doğu, Demirel'in götürdüğü istihbaratlar karşısındaki yetirsiz tutumu sonucu, Sunay'ı yeğlemek zorunda kalmıştır. Ancak Demirel'e karşı beslenen saygı ve arkadaşlık bağı

yaşam boyu sürecektir. Doğu uzun yıllardır teşkilattadır. Amerikayı, teşkilatı ve yeni gelenleri çok iyi tanımaktadır. Çerkez özelliklerini

bünyesinde bulundurmıştır. Acımasız ve sert bir istihbaratçı olarak tanımlanır. MİT içindeki Çerkez kökenlilerin ağırlıklı olarak bulunması

geleneğini devam ettirenlerden biridir. O da yetiştirdiği elemanlardan

Hiram Abas gibi, operasyonlara bizzat katılmasıyla ünlenmiştir. Ateşin

içine girmeyi sever.

Tarihler 1969 'u gösterdiğinde MİT Müsteşarı Fuat Doğu, Başbakan Süleyman

Demirel'e Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural'ın darbe hazırlığında

olduğunu bildirir. Gerçi Tural bu girişimini artık açıktan açığa yapmaktadır. Örneğin PTT yi ziyaret edip ülkenin haberleşme sistemi dahil

her konuda eleştiriler getirmekte ve bütün bunları da hiç saklamadan basının gözüönünde yapmaktadır. Bu bilgi akışı MİT tarihinde çok önemli

bir yer tutar. MİT 1960 darbesinde olduğu gibi bu darbe girişimini de

önceden hükümete bildirmiştir ve görevini bu anlamda yapmış olmaktadır.

Demirel o dönem kendisini destekleyen Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın da

oluruyla, olaya müdahale eder ve gerçekten huzursuzluğu belli olan Cemal

Tural'ı emekliye ayırır. Tural bu sırada uygulamaları konusunda haberler

yapan Milliyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi İlhami Soysal'ı da evinden çıkarken kaçkırtır ve dövdürür. Bu olayın faili olarak da hemen MİT akla gelir. Ancak daha sonra olaya karışan kişilerin askeri istihbarattan oldukları ortaya çıkar. MİT olayla bir ilgisinin bulunmadığını önce Doğu aracılığıyla Soysal ve eşine bir özel yemekte ardından da kamuoyuna ilk kez resmen açıklamıştır.

Ordu ile ilişkilerine karşın MİT darbeler zinciri içinde aldığı istihbaratı hükümete duyurmuştur. Bu kimi zaman olması gereken yasal yollardan, kimi zaman ise birebir ilişkilerden yola çıkılarak yapılmıştır. Burada sorun MİT'in bir resmi kurum gibi davranıp, bilgi aktarması veya bunun tersini yaparak dedikodu mekanizmalarını harekete geçirip bu kanalları kullanarak iktidarlara ulaşmasıdır. 1960 darbesi aylar hatta yıllar öncesinden hükümete bildirilmiştir. Hükümet iç dengeleri, askerin tutumu ve Türkiye'deki mevcut güç dengesi ile iktidar liderleri Adnan Menderes ile Celal Bayar arasındaki çekişmeden ve yetki kaosu yüzünden buna müdahale edememiştir.

12 MART VE BALON HAREKATI

12 Mart 1971 muhtırasına gitmeden önce ordu içindeki cunta hareketleri de MİT tarafından hükümete aktarılmıştır.

12 Mart öncesinde MİT tarafından Demirel'e, 12 Martta etkili olan Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur ile temasta bulunan, ucu parlamentoya dayanan bir cuntanın varlığını bildirmiştir. "Balon Harekatı" adı verilen bu dosya Başbakan Demirel ile birlikte Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a da Fuat Doğu tarafından sunulmuştur. Sunay çok sevdiği Batur'a dosyayı iletmiştir. Marmara Köşkünde yapılan bu toplantı sırasında darbe girişimiyle ilgili hazırlıklar ad ad ortaya konmuş ve cuntanın varlığı cuntanın içinde bulunanlara karşı dile getirilmiştir. Cuntanın liderleri arasında yeralan ve Fuat Doğu tarafından yüzüne karşı bu hareketleri yönlendirmekle suçlanan Batur, savunmaya geçerek iddiaları reddetmiştir. Bu öylesine inandırıcı bir savunmadır ki Demirel, yıllar sonra bu konuda şunları dile getirecektir: "General Batur, cunta ile ilişkisi olduğunun belirlenmesi üzerine Marmara Köşkünde çok tutarlı bir konuşma yaptı. Demokratik düzene

bağlılığını

özenle ve inandırıcı biçimde vurguladı. Yapılacak bir şey yoktu." Oysa aynı Demirel Cemal Tural'ı emekliye sevketmiştir. Bazen olaylar ya

insanların gücünü aşmakta, ya da basiretlerini bağlamaktadır. Çünkü Balon

harekatı adı verilen ve Marmara Köşkünde gerçekleştirilen toplantıda Fuat

Doğu Batur'a derbenin içinde olduğunu ve ilişkide bulunduğu adları yüzüne

karşı söylemiştir. Bunu Demirel'de dinlemiştir. Batur daha sonra 12 Mart

darbesinde en etkili ad olacaktır.

12 Mart MİT'in haberdar olduğu, ancak olacağı günü hükümet yerine Cumhurbaşkanına ilettiği ve orada da benimsenen bir hareket olur. MİT Müsteşarı Fuat Doğu yıllar sonra bunu bir kardeş kavgasını önlemek amacıyla hükümete bildirmediğini söyleyerek kendini savunacaktır.

Dönemin

Genelkurmay Başkanı Doğu'yu aramış ve " Biz yarın darbe yapacağız, bunu

Cumhurbaşkanına iletiniz" demiştir. O da bunu yerine getirmiştir.

İRAN ŞAHI 12 MARTI NEREDEN BİLİYORDU

Ancak birileri 12 Martın olacağını çok önceden İran Şahı Rıza Pehlevi'ye

dahi haber vermişlerdir. Şah bu haberi aldığı anda Dışişleri Bakanı İhsan

Sabri Çağlayangili çağırıp " Bir kaç ay içinde ordu Türkiye'de darbe

yapacak. Hem de sol bir darbe" diyecektir.

O dönemde MİT ile İran gizli servisi SAVAK arasından su sızıyor gibidir.

İran Şahı sınır güvenliğini gözönüne alarak bu tür bir olaydan olumsuz etkilenmemek için Türkiye hükümetini uyarmaktadır. MİT bilgisini aktarmış

ama politikacılar asker karşısında ne yapacakları konusunda bir karara

varamadıkları, daha doğrusu vardıkları karar geri adım atmak olduğu için

yenilmişlerdir. Süleyman Demirel bu psikoloji içinde olsa gerek yıllar

sonra " Ordu bizim ordumuz. Vatandaşla askeri karşı karşıya getiremezdim"

diyecektir.

12 Mart sonrasında MİT git gide içe dönük faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. Ancak bu faaliyetler sırasında dünyada hiç bir gizli servisin yapmayacağı hatalar peş peşe sıralanmıştır. İşte bu yüzden 1969

sonrasında MİT uzmanlarca, daha çok bir polis örgütü olarak tanımlanmaktadır.

MAHİR KAYNAK VAKASI

12 Mart öncesinde MİT , bir muhbirini cuntasal faaliyetlerde bulundukları

saptanan bir grup sol aydının ve askerin içine sokmuştur. Muhbir hareketin içinde sivrilen ve ön plana çıkan Mahir Kaynak'dan başkası değildir. Kaynak, MİT içinde görev almamıştır. Yani MİT tarafından yetiştirilmemiştir. Ama üniversitedeki görevi sırasında devşirilerek

kullanılmıştır. Kaynak'ın MİT içine alınması yani sahip çıkılması gizli

servis tarafından deşifre edilmesinden sonradır. MİT, şahsa özel tahsis

ettiği makamı, yani "Ekonomik İstihbarat Başkanlığı"'nı zaman içinde

boşaltarak Kaynak'ı da dışlamıştır. Bu görevi daha sonra Kaynak'ın

yardımcısı yürütmüştür. Kaynak görevi gereği muhbir ajan olarak çalışmıştır. Ancak gizli servis daha sonra onu mahkemede suçladığı insanlar hakkında yeterli delil ileri süremediği için, tek çare olarak

görüp, şahit sandalyesine oturtarak deşifre edecektir. Kaynak içine girdiği grupta o kadar inandırıcı bir kişi olarak tanımlanır ki; izlendiklerinden kuşkulandıkları bir toplantı sırasında, kendilerini

dinleyen teybi ortaya çıkarmak için yapılan üst araması bile Mahir Kaynak'a yaptırılır.

Ancak Kaynak dönemin MİT Müsteşarı Fuat Doğu'nun isteği doğrultusunda

-

kendisi de o zaman karşı koymamıştır- mahkemeye gönderilen bir yazıyla MİT

ajanı olarak tanımlanıp sicili, yaptığı görevi , aldığı bilgileri anlatılır. Ve tanık olarak mahkemece dinlenmesi sağlanır. Bu da onun sadece istihbarat adamı olarak değil herşeyiyle bitişi temsil eder. Kaynak yıllar yılı bunun acısını çekerek yaşar. Ona göre düştüğü durum şudur:

" Böyle biri için hayat son derece zordur. Çekilmez ölçüde zordur. Bunu

tahmin edemezsiniz. Bunun insan hayatında yaratacağı bir sürü sonuçlar

vardır. Mesala katil olsanız bunu pekala savunabilirsiniz de benim durumumu toplum içinde savunmak hemen hemen mümkün değildir. Çünkü kalles

bir insan, güvenilir bir insan imajı uyandırıyor sunuz. Bütün toplum size

böyle bakıyor. Bir aile hayatının içinde yaşadığınız için

çocuklarınıza

baba olarak vereceğiniz imajı da veremiyorsunuz."

Mahir Kaynak MİT içinde dışlandıktan sonra Gazi Üniversitesi İktisadi İdari bilimler Fakültesinde hoca olur, ders verir. Kaynak ilk derse girdiği gün öğrencilerin protestolarına maruz kalmış ve ders yapamamıştır.

Sonraları Kaynak içine düştüğü durumun sorumlusu olarak gördüğü MİT'i hedef alan konuşma ve yazılarıyla çok sert bir muhalefet örneği sergilemiştir. bu tutumu halen devam etmektedir. Ancak önceki yılların

aksine MİT Kaynak'ı 1995 'de kutlanan 68 kuruluş yıldönümü yemeğine bütün

diğer emeklileri gibi davet etmiştir. Bu Kaynak'ın kendisini zorla da olsa

MİT'e kabullendirmesi şeklinde yorumlanmaktadır. Bu toplantıda Fuat Doğu

'nın emekliler adına yaptığı konuşmasının içeriği ve etkileri de dilden

dile aktarılmaktadır.

Kaynak'ın da içlerine girdiği aydınlar ile askerlerden oluşan grup, daha

sonra MİT için işkence lekesi olarak kalacak olaylarda büyük sıkıntılar

çekmişlerdir. Aralarında Cemal Madanoğlu, İlhan Selçuk, Doğan Avcıoğlu,

İlhami Soysal gibi ünlülerin bulunduğu pek çok kişiye İstanbul'da Ziverbey

köşkünde işkence yapılmıştır. Aralarında MİT elemanlarının da bulunduğu

seçilmişler grubu işkenceli sorguları yapar. Komuta askerlerin elindedir.

Bu sorguların açığa çıkması ile o dönem askerlerince polis gibi kullanılan MİT, yine görev yetki ve sorumluluklarının dışında, ama siyasi

tartışmaların ortasında kalmıştır. Darbeyi yapanlar suçlu iken, başarısız

olmakla suçlananlar işkencelerden geçmiştir. Ama kurt kanunu böyledir.

MİT, 1971 muhtırası sonrasında yaşanan bu operasyonlar sırasında da yaralar alır. Bu operasyonlara katıldığı iddia edilen MİT görevlileri deşifre olunca herkes kimin ne yaptığını anlamıştır. MİT adeta çözülmüş

bir gizli polis teşkilatı gibi çalıştırılmıştır. Mahir Kaynak, askerlerin

iki general Muhsin Batur ve Faruk Gürler'e ilişkin suçlamaları mahkemeye

yansıtmadıklarını belirtmiştir. Bu iki general de sohbetlerinde

MİT'i

değerlendirirken " MİT iyi hoş da , geliyorlar bir şey söyleyip gidiyorlar. İspat yok . Sağlam delil yok" demişlerdir. Çünkü onlar kazanan tarafta yer almışlardır. MİT yine yenilmiştir. Çünkü kişilerce

kullanılmıştır. Mahkemelere dahi yollanan raporları delil kabul edilmemiştir. Askerler arasındaki tepişmede ezilenler arasına, geliştirmek

olan demokrasimiz ile MİT de girmiştir. Bu dönem Ziverbey Köşkü ve Mahir

Kaynak ile birlikte anılacaktır.

FUAT DOĞU MİT KAVGASININ KURBANİ OLUYOR

12 Mart darbesinin ayak seslerini ilk duyan ve uyarılarını yapan ancak darbenin gün ve saatini hükümete bildirmeyen Fuat Doğu ise, darbecilerin

kurdurdukları Nihat Erim hükümeti tarafından görevinden alınır.

Doğu Paşa için bu karar şok edici olmuştur. Çünkü kendisine güvenmektedir ve daha bir kaç ay öncesinde Ankara'daki evinde Sovyetler

dahil bütün ülkelerdeki Türk liderlerini toplamış ve kendince çok önemli

bir atakta bulunmuştur.

Erim kabinesinin Başbakan Yardımcısı Albay Sadi Koçaş, MİT'in kendisine

bağlanmasını istemektedir. Ancak bu istek Fuat Doğu tarafından reddedilmiştir. Koçaş buna fena halde kızmıştır. MİT ile ilgili değerlendirmelerinde oldukça sert olan Koçaş, o an teşkilatın içinde

bulunduğu durumu "felaket" olarak nitelendirmektedir.

Ona göre MİT yapması gerekenleri değil, yapmaması gerekenleri yapan bir

teşkilattır. Zayıftır ve etkisizdir. Sözleri ağırdır:

" Teşkilat kendi kanuni görevlerini ikinci plana bırakmış, vazifesi olmayan işlerle ve yasadışı eylemlerle uğraşmaktadır."

Koçaş, söylemlerinde MİT'in yeniden organizesini, iç politikadan çekilmesini istediğini belirtmektedir. Onun da ana amacı MİT'de kendi

dükaliğini oluşturabilmektir. Öyle olmasa bugüne bir şeylerin değişerek

gelmesi gerekmez miydi? Ancak daha sonra Koçaş bile kendisine MİT'in bilgileri aktarmadığından yakınacaktır.

Bu kavga MİT içinde de kendini göstermekte gecikmez. Koçaş'ı destekleyen

unsurlar Müsteşar Doğu'ya karşı bir mektup harekatı başlatırlar. MİT içindeki bölünme en uç noktalardadır. Ancak her bunalımlı dönemde başlatılan bu mektuplu protesto ve kişilik saldırılarının, failleri hiç

bulunamamıştır. Bu MİT içinde bir hastalıktır. Ancak MİT nedendir bilinmez, kendi yarasını bu konuda halen sarmakta başarılı olamamaktadır. Halen her önemli olayın ardından, hatta belli periyodlarla

bazı MİT personeli tarafından yazıldığı belirlenen ancak adları bilinmeyen

bu kişilerin, yine MİT içinde hazırladıkları sahte belgeler ve mektuplar

elden ele dolaşmaktadır.

Bunun son örneği 24 Ocak 1993 günü katledilen yazar Uğur Mumcu'nun ölümünü

izleyen günlerde ortaya çıkmış ve RP Grup Başkan Vekili Şevket Kazan tarafından meclis kürsüsünden belge olarak sunulmuştur. Bu olay üzerine

açılan soruşturmada sahte belgenin MİT içinde hazırlandığı ortaya çıkmış,

ama failleri maçhul kalmıştır.

Koçaş ile Doğu arasındaki kavga sırasında mektup furyası üzerine yapılan

araştırmaların sonuçlarına dayanarak, Koçaş ekibinin MİT'in üst düzey

yöneticileri arasında bulunan Nuri Gündeş, Abdullah Argun, Mehmet Ali

Kaşıkçılar gibi ünlü adlardan oluştuğu iddia edilecektir.

Mayıs 1971'in son günleridir. Çankaya Köşkünde toplanan Milli Güvenlik

Kurulu toplantısına MİT Müsteşarı Fuat Doğu da çağırılmıştır. Doğu toplantıda sunuşunu yapmış, tebrikler almış ve gönül rahatlığıyla salondan

çıkmıştır. Çok başarılıdır...

Ancak Koçaş daha önce anlaştığı Muhsin Batur ve diğer adlarla birlikte Cumhurbaşkanı Sunay'a "Efendim şimdi de izin verirsiniz Fuat Doğu'nun

MİT'teki görevinden alınması meselesine geçelim" diyivermiştir.

Koçaş

bununla da kalmaz . MİT ile ilgili görüşlerini de söyle sıralar:

"Sıkıyönetim Komutanlıklarımız MİT tarafından kendilerine gönderilen isim

listelerindeki adamları tutukladılar. Ancak daha sonra MİT askeri mahkemelere bu kişilere ilişkin bir tek belge sunamadı. Dosyalarda bir tek

belge bulunamadı. MİT kurulduğu günden buyana bir tek istihbarat yapmamıştır. MİT'in görevlerinin başında stratejik istihbarat gelir.

Bunu

yapabilmek için haber toplayacak, değerlendirecek , istihbarat edip gerekli makamlara verecektir. Siyasi işler peşinde koşmak, tertipler almak, siyasi akıl hocalığı yapmak, hele hele siyasi ve idari icraatta

bulunmak görevi yoktur. Kendiliğinden , hatta verilen emirlere aykırı olarak icraya karışmak hakkı hiç yoktur. Halbuki MİT sadece demeyeyim ama büyük bir çoğunlukla bunları yapmakta ve idareyi müşkül ve kanunsuz durumlara düşürmektedir."

Sunay şaşırmış, olayı geçiştirmek istemiş, ancak Koçaş'ın baskını yerini bulmuştur. Sunay kaçamayınca, Doğu'yu bir büyükelçiliğe atattırma sözünü alarak isteği onaylamak zorunda bırakılmıştır.

Bu toplantıdan sonra aynı gün Fuat Doğu arkadaşlarıyla durum değerlendirmesi yapmak için bir araya gelmiştir. Kendinden emindir. Ona göre herşey bir süre sonra unutulacaktır. Teşkilat içindeki olaylar yatışacaktır.

Koçaş isteklerini savsaklayacak, kendisi güzel günlerine dönecektir. İstihbaratçı olarak tecrübelidir. Bunları sezinlemiştir. Arkadaşlarının temkinliliğini pek de dikkate almamaktadır. İşte bu sırada toplantının yapıldığı evin kapısı çalınır. Çankaya Köşkü'nün MİT görevlisi Kemal Çelik içeri girer.

Doğu Paşanın kulağına eğilir, fısıltıyla söyleyeceklerini anlatır. Paşa'nın keyfi kaçır.

Çelik, Doğu'ya daha bir kaç saat önce katıldığı toplantıdan , bravolarla yolcu edildiği toplantıdan, görevden alındığına ilişkin kararın çıkışını bildirmiştir.

Kurtlarla dans yine kanlı bitmiştir.

SADİ KOÇAŞ VE SOVYET BAĞLANTISI

MİT içindeki hesaplaşmalardan biri daha yaşanmış, tasfiye edilenler gitmiş, kalanlara teşkilat emanet edilmiştir. Gelen Müsteşar ise Afyon yurtiçi komutanı Korgeneral Nurettin Ersin' dir.

Doğu'nun meslek yaşamında MİT'ten ayrılarak Lizbon'a büyükelçi atanması herşeyin sonu olmamıştır. O teşkilatı sevmiştir, teşkilatta da onu sevenler vardır ve birbirleriyle haberleşmeye devam edeceklerdir.

Doğu istihbarat içinde doğmuş ve büyümüştür. Amerika'da ilk istihbarat eğitimi alan, Türkiye'ye dönünce öğretmenlik yapan ve istihbaratçı yetiştiren bir hocadır aynı zamanda. O gider ama öğrencileri içerdedir. Ayrıca Doğu'nun zamanı, MİT içinde ilk kez sivillere yani Hukuk, Siyasal ve diğer

üniversitelere ve fakültelere el atıldığı, buralardan elemanların alındığı dönemlerdir.Yani Fuat Doğu'nun MİT içindeki yeri ayrıdır. MİT'i

bugün Fuat Doğu tarafından üniversitelerden alınarak, gizli servise kazandırılan kişiler yönetmektedir. Bu yöneticiler aynı zamanda teşkilatın ilk sivil yönetici kadrosunu da oluşturmuş durumdalar. Doğu halen ilişkilerini koparmadığı gizli servisle ilgili anılarını yazmaktadır. Bakarsınız bunları yayınlama kararı bile verir. Sadi Koçaş

ise MİT tarafından üzerinde hep bir soru işareti ile anılmaktadır. Çünkü

Koçaş Ruslara ait bir deniz nakliyat firmasının Fındıklı'daki bürosunda bir süre çalışmış ve buradan maaş almıştır. MİT bu bağlantılar

nedeniyle Koçaş'a hep Rus bağlantılı bir kişi gözüyle bakmış ve üzerindeki " Soru işaretini" kaldırmamıştır. Ama bu konudaki izlemelerine

rağmen dosyalarına koyduğu soru işaretlerini bir operasyonla sonuçlandırabilmiş değildir.

Bu toz, duman arasında MİT içinde 1971 derbesi iki kişiyi ön plana çıkarır. Bunlar daha sonra her ikisi de teşkilatta önemli yerlere gelecek olan ve sansasyonel çalışmalar yapan Hiram Abas ve Mehmet Eymür'dür.

Bu iki önemli ad 1971 yılında gelişen öğrenci eylemleri ve ortaya çıkartılan örgütlere karşı önemli roller oynamışlardır. Hatta Abas bu

operasyonlardan birinde ağır şekilde yaralanmıştır.

Teşkilatın önemli dış postlarında görevler yapan, maceraperest denilecek

kadar cesur olduğu söylenen Abas, silah kullanma konusunda da uzmandır.

Mehmet Eymür de MAH'da görev alan babası Mazhar Eymür gibi teşkilatı seçmiştir. Eymür de dış görevlerde bulunmuş, özellikle kaçakçılık konusunda uzmanlaşmıştır. İkili daha sonra teşkilatta giderek yükselecektir. Ancak bu yükselişin sonu yine MİT içi kavgalarda, skandallar arasında son bulacaktır. MİT adeta bir değirmen taşı gibidir.

Altına ne gelirse, iyi veya kötü farketmeden öğütmektedir. Bundaki ana

etken de yanlış kullanımı ve kendisini bunlara karşı koruyacak iç direnç

sistemlerinin ve yasal statüsünün olmayışıdır.

KIBRIS VE MİT

Teşkilat 1973 yılına içe dönük tartışmaları , çatışmaları yoğun olarak

girer. Genel Kurmay Başkanlığına getirilen Orgeneral Semih Sancar ilk iş

olarak MİT'e el atar. Dedikodular ve iç çekişmelerle çalkalanan MİT'in bütün yönetim kadrolarını değiştirir. Nurettin Ersin kıta görevine giderken Müsteşarlık makamını da kendisi gibi bir asker olan Amiral Bahattin Özülker'e bırakır. Oturmuş, kollarını dörtbiryana uzatmış bir MİT yerine; istihbaratta uzman olmayan askerlerin elinde bir o yana, bir bu yana savrulan, siyasilerin çıkar topu haline gelen bir MİT vardır. Oysa Türkiye dış istihbarat açısından son derece kritik bir noktaya gelmiştir. Kıbrıs, adadaki Türk azınlığa yapılan baskılar ve işkenceler sonucunda neredeyse patlamak üzeredir. MİT iç çelişkilerine bir de sürekli müsteşar değiştirmeleri eklemiştir. Bu dönemde istihbarat daha çok Genelkurmay çevresine akmaya başlamıştır. MİT daha çok savunmada kalmayı yeğleyerek tartışmaların üzerini soğutmaya çalışmaktadır. Yaşadığı olaylar , iç kavgalar teşkilatı sarsmıştır. MİT ten raporlar çıkmaz, çıkanları da ince elenip sık dokunduğundan ve öz güven yitikliğinden çok az şey içerir hale gelmiştir. Bundan medet uman pek çok yabancı gizli servis de durumu daha da kötü kılmak için çok çaba serfetmeden başarıya ulaşmışlardır. Siyasetçilerle MİT arasındaki uçurum daha da büyümüştür. Karşılıklı güvensizlik bu çok önemli kurumu kitlemiş, toplumda bir dizi şüpheler ve güvensizlikler halkaları oluşturmuştur. Bülent Ecevit'in kurduğu CHP-MSP koalisyon hükümeti, Kıbrıs Barış Harekatına karar verdiğinde istihbarat konusu artık MİT'ten çok Genelkurmayın denetimindedir .Ancak istihbarat açısından Özel Harp Dairesi ve MİT dahil yapılan çalışmalar, hükümetçe yeterli bulunmamaktadır. Kıbrıs Barış Harekatı boyunca MİT, dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'e göre " önemli bir bilgi getirememiştir". Harekat kendisinin ve dışişlerinin sağladığı açık istihbarat faaliyetleri olarak adlandırılan diplomatik temaslar, basında çıkan haberler ve benzeri yöntemlerle

yürütülmüştür.

Dünya'da da bir çok önemli dış politik karar istihbarat temsilcilerinin

katılmadıkları veya onların getirdikleri bilgilere başvurulmadan alınmıştır. Bu kararlarda liderlerin ve onların küçük dar çevrelerinin

etkili oldukları görülür. Bu bir başarı ya da başarısızlık ölçütü olmamaktadır. Sadece istihbarat örgütlerinin getirdiği bilgiler başarıyı

sağlayamayacağı gibi, başarısızlığa da dayanak olamazlar. Örneğin CIA

Küba'ya Domuzlar Körfezi'ne çıkarma konusunda Kennedy'e pek çok bilgi aktarmış, elemanları yetiştirmiş ve güçlü bir istihbarat faaliyeti yürütmüştür. Ancak bu çıkarma Amerikan tarihinin en büyük yenilgileri arasına girmiştir. Bu çıkarmanın ardından Kennedy, CIA'nin getirdiği

bilgileri bir daha dikkate almamıştır. Gizli servisi dışlamıştır. Belki de

yaşamına malolan kurşunların kaynağını burada aramak gerekmektedir. LİDERLER VE İSTİHBARAT RAPORLARI

Getirilen istihbaratın değerlendirilmesinde liderin eğitimi, geldiği köken

ve diğer özellikleri ön plana çıkmaktadır. Lidere getirilen istihbaratın

sunuluş şekli de önemlidir. Liderler genelde istihbarat birimlerine karşı

oldukça ön yargılıdırlar. Bu ön yargılar nedeniyle ilişkilerde çoğu zaman

kopukluklar yaşanmaktadır. Örneğin hemen bütün Türk Cumhurbaşkanı ve

Başbakanları istihbarat teşkilatına karşı tedirgin ve mesafeli

olmuşlardır. Bunun örnekleri dünyada da mevcuttur.

Amerika'da gizli servisi muhaliflerine karşı kullandığı; telefonlarını

ve parti merkezlerini dinlettiği, usulsüz bağışlar topladığı için ortaya

çıkan Watergate skandalı sonucunda Başkanlık görevinden istifa etmek durumunda kalan Richard Nixon iktidara geldiğinde Henry Kissinger ile

yaptığı görüşme sırasında Dışişleri Bakanlığı'na güvenmediğini belirtmiştir. Nixon'a göre dışişleri personeli kendisine sadık değildir

ve onlara güvenmemektedir. Nixon dış politikayı Beyaz Saray'dan yönetecektir. CIA'nin politika düzenlememesi gereğinden de bahseden Nixon

CIA'nın objektif analiz görüntüsü altında kendi fikirlerini

önerdiğini
aktarmıştır. Bunları dinleyen Kissinger daha sonra Nixon'un
yaptığı gibi
CIA ile birlikte hem ulusal düzeyde hem de uluslararası platformda
pek
çok eyleme katılmıştır. Bu eylemlerden birisi de Şili de iktidarı
eline
geçiren ve Amerika karşıtı bir politika izleyen Allende'nin
devrilmesi
olayıdır. İstihbarat ve istihbarat servisleri dikkatle izlenmesi
gereken
birimlerdir. CIA'nın 1947'deki kuruluşunda benimsediği slogan
inanılmazdır:
" Devletten sekiz kat daha büyük olacağız"
Sonuçta ortaya isitihbarat teşkilatı ve rejim ikilemi gelip
dayanmaktadır.
Burada da liderler ve sistemler ön plana çıkmaktadır.
Bu anlamda Kıbrıs'a yapılan çıkarma ve sonrası Türkiye açısından iyi
bir
örnektir. Çünkü Kıbrıs olayının sonrasında Amerika ve diğer batılı
müttefikleri tarafından ambargolarla boğulmaya çalışılan Türkiye,
haberalma servisinde de müttefiklerinin saldırısıyla karşı karşıya
kalacaktır. Bu saldırılar sırasında sivriilecek iki adam 1976 da
Ankara'da
buluşurlar. Bu iki adam Hiram Abas ve Mehmet Eymür; Kavaklıdere'deki
bir
evin çatı katında birlikte oturmaya başlarlar. Abas MİT'in en önemli
dairelerinden biri olan karşı istihbarat, Kontrespiyonaj Dariresinde
Başkandır. Eymür ise Ankara bölgesinin Takip Şube Müdürü olarak
çalışmaktadır.
Kıbrıs harekatı sona ermiş, Türkiye adada yeni bir sınır çizmiştir.
Türk
azınlık burada korunmaya başlamıştır. Ancak başta Amerika olmak
üzere
bütün batı üzerine gelmektedir. Amerika Türkiye'ye ambargo uygulama
kararını yürürlüğe koymuş, buna karşılık olarak Türkiye'de
ilişkilerinde
Sovyetlere daha sıcak bakan bir çizgiyle diplomatik yoldan buna
karşılık
vermiştir.
Casusluk çalışmalarının son derece yoğun olduğu zamanlardır. MİT
içinde de
dost örgütler olarak adlandırılan Amerikan, İngiliz ve diğer NATO
ülkelerinin istihbarat birimleri ile faaliyetler son derece sınırlı
olarak
yürütülmektedir. Çünkü Amerikan ve İngiliz gizli servislerinin Türk
Silahlı Kuvvetleri'nin durumuyla ilgili bilgileri elde ederek

Yunanistan'a vereceğinden kuşku dahi duyulmamaktadır. Buna kesin gözüyle

bakılmaktadır. Bu ülkelerin tutumu Türkiye'ye karşıdır.

İLK AMERİKAN KÖSTEBEĞİ

MİT İstihbarat Daire Başkanlığı bu koşullarda giderek önemli bir merkez

haline gelmiştir. Buranın başkan yardımcılığı görevini emekli Kurmay Albay

Sabahattin Savaşman yapmaktadır.

Bir gün Mehmet Eymür'e Savaşman'ın vatana ihanet suçlamasıyla karşı karşıya olduğu aktarılıp izlenmesi emri verilir.

Eymür, bu tür emirleri daha öncede almıştır. Ancak bunları "MİT içindeki

çekişmelerden kaynaklanan yer kapma savaşlarının birer parçası saydığından- Bu onun kişisel yorumu - bunlara pek itibar etmemiştir."

Bu

savaşların bir cephesinde MİT içindeki Nuri Gündeş ve arkadaşları, diğerinde ise Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün de içinde bulunduğu grup vardır. Kavga MİT içinde etkinlik mücadelesidir. Bu kavgalar sırasında en

önemli silah karşıdaki kişi için ortaya atılan kaynağı belirsiz yıpratma

amaçlı dedikodulardır. Teşkilatta yıllarca çalışan çok önemli hizmetler

vermiş insanlar bu kavgalardan, perişan hallerde, acınacak durumlarda

çıkmışlardır.

Ancak Savaşman için alınan takip kararı" başkadır". Bu kararda etkili olan

kişi Hiram Abas'tır. Abas, Savaşman'ın batılılarla ilgili dosyalarla özel

olarak ilgilendiğini ve dosyaları günlerce alıkoyduğunu farketmiş ve şüphelenmiştir. Savaşman yapılan denemelerde bu şüpheleri haklı çıkartınca, durum Müsteşar Hamza Gürgüç'e aktarılmış, o da takibe olur

vermiştir.

Takibi gerçekleştirme görevi Mehmet Eymür'ün bölümündedir. Bunun için özel

bir koordinasyon ve ekip seçilir. 24 saat izlenecek olan Savaşman artık

gözetilindedir. Ancak takibin ilk günlerinde Savaşman'ın hiç bir anormal

davranışı gözlenmez. Ancak 5. gün Savaşman karargahtan elinde büyükçe bir

evrak çantasıyla ayrılır. Yine doğruca evine gider. Çankaya'daki evin

önünde arabadan inip, apartman otomatiğine basar, makam arabası

uzaklaşır. Takiptekiler her zamanki gibi evine giriyor diye düşündüğünde ışık sönmüştür bile. Bir müddet sonra Savaşman elindeki çantasıyla birlikte karanlıktan süzülerek dışarıya çıkar. Güvenlik caddesine doğru yönelmiştir. Takip ünitesi sürekli olarak fotoğraflar çeker, bir yandan da video görüntüleriyle olay belgelenir. Savaşman heyecanlı görünüyordur, arkasını kontrol ederek Güvenlik Caddesinden aşağıya doğru yürür. Güvenlik caddesinin ortalarında bahçe içinde iki katlı bir eve giren Savaşman daha sonra çıkıp gider. Gelişindeki rahatsızlık çıkışında yoktur. Ev İngiliz Denton Thompson'ın dır. Birleşmiş Milletlerde görevlidir. Eski askerdir ve bir kolunu savaşta kaybetmiştir. Savaşman'ın İngilizlerle gizli bir faaliyet içinde bulunduğu görüşü teşkilat içinde hakimdir. Daha sonra Savaşman'ın İngiliz gizli servisinden Robin Seely'le burada buluşarak MİT'in bazı Ortadoğu ülkeleriyle ilgili bilgilerini aktardığı da saptanmıştır.

SAVAŞMAN YAKALANIYOR

Savaşman'ın izlenmesine devam edilir. Bir akşam yine evrak dolu çantasıyla kapıdan çıkar, evine ulaşır. Sonra yürüyerek Nenehatun Caddesine doğru iner. Yine telaşlıdır ve arkasını kollamaktadır. Caddenin alt tarafında bulunan bir apartmanın birinci katına girer. Ev Amerikan uyruklu assubay Inarae Onsager ve eşi Lyle aittir. Subay Ankarada'ki Amerikan üs şirketi Tuslog'da görevlidir. Bu temaslardan sonra MİT içinde yapılan tartışmalar Savaşman'a suçüstü yapılması kararıyla noktalanır. Savaşman'a yem olarak düzmece evraklar verilir. Savaşman bunları alıkoyar.10 Aralık 1977 günü her zamanki gibi çantasına yerleştirip doğruca Nenehatun Caddesindeki Amerikalı'nın evine yönelir. Savaşman 52 numaralı apartmanın 4 numaralı Dairesi'ne girdikten sonra MİT'in ilgili bütün elemanları kapıda ve evin etrafında önlem almışlardır. Bu sırada

evin kapısı açılınca MİT Ankara Bölge Başkanı Süleyman Yenilmez ile Ankara

Takip Şubesi Müdürü Mehmet Eymür ansızın içeriye dalmak zorunda kalırlar.

Odalardan birinde Savaşman ve bir süre önce Paul Henze'den görevi devralan CIA Ankara İstasyon Şefi William Philips olduğu anlaşılan şahıs

ayakta durmaktadır. Ne olduğunu anlayamamışlardır.

Savaşman panik halinde koşuşturur. Takipçiler onu yakalayarak etkisiz hale

getirirler.

Philips masanın üzerindeki bir takım evrakı bu arada cebine atmayı başarır. Cebindekiler alınmak isteyince Amerikalı sert şekilde karşılık

verir. Bir süre devam eden boğuşmadan sonra, baskını gerçekleştirenlerden

Mehmet Eymür'ün sert karşılığı Amerikalı'yı direnmekten vazgeçirir. CIA

ajanı şimdi diplomat olduğunu ve dokunulmazlığının bulunduğunu belirtmektedir. Ceplerini de boşaltmak durumunda kalmıştır.

Cebinden defterini, Savaşman'a imzalattığı para makbuzlarını ve hüviyetini

çıkartan Philips sakinleşir. Şimdi başını ellerinin arasına almış kara

kara düşünüyordur.

Onsager'lerin evindeki kanepede Savaşman için hazırlanan belgeler bulunur.

Bunlar; KGB Ankara sorumlusu Viktor Vizginof'a KGB merkezince gönderilen

talimat, " SSCB-Türkiye Ekonomik İlişkileri konulu " Çok Gzli" damgalı

rapor, Suriye Genel Kurmay Başkanı Mustafa Tılas'ın Moskova ziyaretiyle

ilgili Fransız gizli servisinin MİT'e gönderdiği bilgi notu ve Kıbrıs hareketinden sonra adaya iskan edilen Türklerle ilgili belgelerdir.

Hemen

Savaşman'ın MİT'teki makam odası da aranır. Burada da Ege Ordusu kuruluş

şeması, Kıbrıs savunma-işgal planı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığının çıkarma kuvvetleriyle ilgili bilgiler ile Kıbrıs Türk Kuvvetlerinin personel listesi ve harcama raporları bulunur. CIA sorumlu Philips'in üstündeki defterde ise Savaşman'a hitaben yazıldığı sanılan " Ben şehir

dışındayken Rosemary'ye telefon edin müzik seti tamir edilmiştir. istediğinizde alabilirsiniz deyin. O kız havanın kararmasından sonraki

yarım saat içinde sizi kabul edecektir" yazısı vardır.

Ortadaki sehpa Savaşman için hazırlanan gizlilik dereceli sahte belgeler
durmaktadır. Operasyon bitmiştir. Ama CIA ajanının defterinden elde edilen
ve diğer MİT mensuplarıyla yapıldığı belirtilen görüşmeler üzerinde durulmaz. MİT içindeki üst düzey arkadaşları Savaşman için ağlarlar. Olay
aslen kapanmıştır.
Savaşman olayı 25 Aralık 1977 günlü gazetelerin manşet haberi olarak yeralır. MİT'in üçüncü derecedeki üst düzey yöneticisi casus çıkmıştır.
O ise daha sonra yazdığı anılarında kendisinin CIA hesabına casusluk yapmasının mümkün olmadığını , çünkü CIA'nın MİT ve ordu hakkında her türlü belge ve bilgiye sahip olduğunu belirtir.
Ona göre Amerikalı danışmanlardan ve özel şirketlerden bir şey saklamanın
zaten mümkün yoktur. CIA ile içli dışlı olmak konusu Savaşman'ın savunmasını oluşturur. Savaşman ayrıca kendisinin görüştüğü ve belgeleri
sattığı CIA mensubu ile diğer MİT üst düzey yöneticilerin de beraber olduklarını, hatta Amerikalıların bazı üst düzey yöneticilere tatil olanakları sağladığını da iddia eder. Mahkeme sonunda Savaşman 17 yıl hapse mahkum olur. Savaşman 1985'e kadar askeri cezaevinde yatmıştır. Tahliyesinden sonra çökük bir adamdır artık. Parlak askerlik ve MİT elemanlığı günleri geçmişte kalmıştır artık. Türkiye'nin 1962'deki Bağdat
askeri ateşesi eski teşkilatına karşı kırgınlığını hiç saklamamaktadır..
Sık sık " Bir insan MİT'e pamuk gibi girebilir ve oradan bir kömür karalığında çıkabilir" der durur. Bir kaç yıl sonra beyin damarlarında bir
kireçlenme sonucu felç olur. Sabahattin Savaşman 1994 Martında geçirdiği
kalp krizi sonucu ölür.
Savunmasında karısının ve çocuklarının üstün statülerinin olması gereğinden ve çocuklarına iyi eğitim olanakları yaratma arzusundan bahsetmez. Ama bunları anılarında satır aralarına koymadan da edemez. Adeta günah çıkartır.
Savaşman operasyonunun ardından Hiram Abas ve Mehmet Eymür taltif edilirler.
MİT müsteşarı Hamza Gürgüç İngiliz ve Amerikan gizli servislerinin başkanlarına olayı kınayan sert bir mektup yazdırır. Her iki servis te MİT
den özür dilerler. Bir daha bu tür faaliyetler yapılmayacaktır. Öyle söz
verirler. Oysa bu söz istihbarat teşkilatlarının ruhuna ayırıdır. Dolayısıyla bu söz hiç bir zaman tutulmamıştır, istihbarat

alışmalarının

doğası gereği zaten verilmemiş kabul edilir.

İKİNCİ AMERİKAN CASUSU

Türkiye'de ilk kez bir Amerikan casusu ortaya çıkartılmıştır. Ancak bu

olaya bağlı olarak bir ikinci Amerikan casusu da 16 Mart 1983 günü İştanbul'da yakalanır.

Bu kişi de bir asker kökenli istihbaratıdır. Daha doğrusu ordunun gözbebeği subaylarından ve 12 Eylül yönetiminin planlayıcılarının sağ kolu

gibi çalışan emekli Kurmay Albay Turan ağlar dır suust yapılan. ağlar

da Savaşman gibi kızlarının ve eşinin kolej ve diğer para ihtiyaçlarını

karşılamakta zorlanmaktadır ve Amerikalıların kendisine uzattığı para

kesesini geri evirememiştir.

Bir de ideolojik gerekçesi vardır ki Savaşman ile hemen hemen aynıdır: "

Nasıl olsa bütün hükümetler ve Genelkurmay Başkanları Amerikan hesabına

alışıyor. Ben yapınca mı suç oluyor. Bu suç değildir."

ağlar, MİT tarafından Amerikalılarla ilgili bir telefon dinlemesi sırasında Ocak 1983 de "oltaya takılır".

1942 yılında Harp Okulundan mezun olan ağlar, daha sonra 1963'de NATO'da

görev yapar. 1960 yılında 27 Mayıs içinde görev alır ve ihtilal için en

nemli noktalardan biri olan İştanbul Radyoevi'nin Müdürlüğü görevine

getirilir. 1966 yılından itibaren MİT ile ilişkileri vardır. Emekli olduktan sonra İştanbul Sanayi Odasında görev alan, daha sonra Akbank 'da

Müdürlük görevlerine getirilen ağlar, yeniden 1978 yılında MİT ile bağlantı kurar. Talat Aydemir'in anılarında " Arkama dönüp baktığımda Turan ağlar yoktu" diye tanımladığı ağlar; çevresinde olayları abartmadaki yeteneği ve sosyal aktivitelerdeki etkin kimliği ile tanınmaktadır.

CASUS HEM MİT'E HEM AYDINLIĞA ALIşIYOR

ağlar'ın MİT'deki görevi "Görüş Lider" liğidir. "Görüş Lideri" tanımlaması MİT içinde tecrübeleri nedeniyle sık sık bilgisine başvurulan

kişiler için kullanılan bir sıfattır. Bu kişiler teşkilat kadrosuna

alınmazlar, ama organik bağlar sıkı tutulur.

İlginçtir, ağlar aynı yıl içinde Aydınlık Gazetesin'de de görev almıştır. Aydınlık Gazetesi' nde yeralan bazı yayınlarda MİT

elemanlarını kendisinin deşifre ettiğini, daha sonra sorgusunda dile

getiren Çağlar, buna gerekçe olarak da:

" Ben onlara gıcıktım", der.

1978'de aynı zamanda hem MİT'e, hem de MİT'e karşı savaş açan Aydınlik'a

çalışan Çağlar, bu dönemde Amerikalıları da aldığı dolarlar karşılığında

bilgilendirmektedir. Daha fazla dolar almak için eline geçen herşeyi pazarlamaktadır.

Bağlantıda olduğu Amerika'lı ajan ile yaptığı telefon görüşmelerinde Çağlar kendisini "John" diye tanıtır. CIA görevlisinin telefonları MİT

tarafından dinlenmektedir. Bir Türk'ün Amerikalılara kendisini başka bir

adla tanıtmamasından kuşku duyarak yola çıkan MİT elemanları, araştırmalarını derinleştirdiklerinde Çağlar' ı karşılarında bulurlar.

MİT' in askeri yapısına Çağlar' ın casus olduğunu anlatabilmek konusunda

zorlanmamak için olaylar dakikası dakikasına belgelenir. Çağlar, Amerikalılarla her ayın ilk veya ikinci Çarşamba'sı buluşmakta ve raporlarını vermektedir. Kışın kar altında dahi gerçekleşen bu buluşmalar

zaman zaman sıklaşır. Bu dönemler Çağlar'ın paraya sıkıştığı anlardır. MİT

buluşma yerlerine en az 3-4 gün öncesinden yerleştirdiği kamyonlardan para

alış verişi dahil, olayın bütün sahnelerini araçların plaka numaralarına,

raporun sunuluş sahnelerine kadar görüntülemeyi başarır.

Turan Çağlar, MİT tarafından uzunca bir süre izlendiğini, görüntülendiğini

yakalandıktan sonra bütün olaylar bir fotoraman gibi önüne serilince anlayacaktır. Kendisi 15 yıl süreyle Amerikalılara özellikle Ege Ordusu

başta olmak üzere Türk Silahlı Kuvvetleri ve üst düzey subaylarıyla ilgili

bilgiler aktardığını itiraf eder. Bunun karşılığında para almıştır.

Suçüstü yapıldığı gün CIA ajanı büyük bir şok geçirir. Kendini toparlayamaz. Türk istihbarat görevlileri kendisine " Sen daha çok toysun

" deyip omuzuna vururlar ve " Go home" derler. O da bu sözü dinler. Ancak ünlü sanatçı Barış Manço'nun kayınpederi de olan Çağlar, uzun süre

tartışılır. Çünkü MİT içindeki bazı gruplarla büyük çatışma içinde bulunan

Aydınlık Gazetesi ve etrafındaki siyasi oluşum Çağlar'ı haber kaynağı olarak kullanmıştır. Bu olay üzerine de komplo teorileri üretilir. Oysa

olay son derece açık ve nettir. Ama MİT yine kendisini anlatamaz. Hele Turan Çağlar'ın rahatsızlığından kaynaklanan ve intihar olarak nitelendirilebilecek ölümünün ardından MİT, yine hedef tahtası olur. Sıkıntı ne yaptığını anlatamamaktan ve yıllarca yanlış kullanımdan kaynaklanan, güvensizlik bunalımından doğmaktadır.

TURAN ÇAĞLAR'IN MİT'E TAKDİR MEKTUBU

Çağlar ölümünden bir hafta önce MİT yöneticilerine bir mektup yazar. Mektubunda kendisini yakalayan ve sorgulayan elemanların kalitesinin yüksekliğinden duyduğu mutluluğu aktarır. Eski bir asker casus olarak,

MİT'i kutlar.

Daha önce Sovyet casusları ele geçirilmiş, hatta bunların dönemin iktidar

partisi AP ile olan ilişkileri dahi belgelenmiştir.

Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında da çok sayıda İngiliz casusu ele

geçirilip idam edilmiştir. Ancak Amerikan casusu ilk kez Savaşman ve Çağlar olaylarında yakalanmıştır. Bu olaylar aslında teşkilat içinde

Amerika'ya eskiden beri duyulan bir tepkinin de sonucudur. Çünkü MİT eşittir CIA denklemine karşı, büyük bir karşı çıkış vardır.

İnsanların

hırsı biraz da bu tepkilerin dışı vurumudur. Bu olay sonrasında CIA, William Philips ve Turan Çağlar'ın ilişki kurduğu diğer elemanlarını

Türkiye'den çeker. Ama casusluk faaliyetlerine dün olduğu gibi bugün de

devam ettiği kuşkusuz bir gerçektir. Çünkü CIA Türkiye'de her zaman önemli

düzeyde eleman bulundurmaktadır. Bu elemanlar diplomatik misyonda görevlendirilmekte ve dokunulmazlık zırhıyla örülmektedirler.

DARBE GELİYOR MİT İZLİYOR

1978 ve 1979 yılları Türkiye'yi adeta kana boyayarak geçer. Her yerde olaylar yaşanmaktadır. Sıkıyönetime kadar gelmiştir işler. Ülkenin her

köşesinden onlarca ölüm haberleri gelmektedir. İçerdeki terör gruplarını

destekleyen yabancı ülkelerin gizli servislerinin emrindeki casuslar,

ajan-provakötör olarak eylemlerde bulunmaktadır.

Bulgaristan üzerinden gelen NATO malı silahlar Türkiye'de kan kusmuştur.

CIA darbe planlarına başlayanları sonuna kadar desteklemektedir.

Kanlı bir

silah pazarı haline gelen Türkiye'de, MİT yine içe dönmüştür.

Askerler

daha ağırlıklı olarak kendilerini hissettirirler. Ancak olaylar bir türlü

bastırılmaz. MİT bu arada silah ve uyuşturucu kaçakçılığı konusunda

özellikle Bulgaristan bağlantısının ortaya çıkartılmasında önemli yollar

katetmiştir. Dış bağlantıları saptamış ancak bunlara karşı bir eylem yapamamıştır.

Türkiye'ye silah satan örgütlerin içinde sonradan CIA ajanı olduğu saptanan kişilerin etkinliği de gözlenmektedir. Almanlar gizli servisleriyle birlikte ülkücülere geniş olanaklar sunmaktadırlar. Ülkücülerin paraları ve adamları Almanya'yı üs olarak seçmiştir. MİT yine

dağılmış durumdadır. Parçalanma yaşanmaktadır. Servis'in bir kısmı 1980'de gerçekleştirilecek askeri darbenin planlamasında yer almaya başlamıştır bile. Olayların tırmanmasında bu ekiplerin de rolü olduğu iddia edilmektedir. MİT olayları çok yakından izlemekte ama müdahalede

bulunmamaktadır. 12 Eylül sonrası askeri mahkemelere gönderilen yazılar

bunu doğrulamaktadır. Darbe koşaradım gelmektedir.

ERSÖZ İŞKENCEYİ DOĞRULUYOR

Bu dönem MİT Müsteşarı Orgeneral Adnan Ersöz dür. Ersöz'ün Müsteşarlığı

döneminde 15 Ekim 1978 tarihli Yankı dergisince MİT'e ulaştırılan bir kısım yazılı sorulara verilen yanıtlar o dönem MİT'in içinde bulunduğu

durum konusunda ilginç ipuçları vermektedir. MİT bu ödenimde Ersöz'ün ağzından 1972'nin özeleştirisini yapıp, işkenceli sorgularda kullanılması

olayını doğrulamaktadır:

- MİT hakkında ne düşünülüyor? Ana iddialar ne? Bunlara nasıl cevap veriliyor?

Yanıt: MİT hakkında esas itibariyle son günlerde üç açık cereyan var. Bunlardan biri 12 Marttan sonra 'Kontrgerilla' denilen soruşturma faaliyetini de kapsayan bir faaliyet içinde bir kısım MİT görevlilerinin

işkence yaptıkları, şimdi bunların Ecevit iktidarında cezalandırılması

gerektiği görüşünü savunanlar. Bir grup- bunlar daha ziyade aşırı solu

temsil ediyorlar- MİT'in kaldırılması gerektiğini savunuyorlar. Bir başka

cereyan da 12 Marttan sonra isimleri - İşkence- iddialarına karşımış, ya

da sadece sol hareketlere karşı şartlanmış ' sağcı' ların MİT'ten hemen

ayıklanmasını istiyor.

- 12 Marttan sonraki operasyonlara MİT nasıl karıştı? İddialar doğru mu?

Bunlara ne yapılabilir?

Yanıt: 12 Marttan sonraki operasyonlarda MİT mensupları zaman zaman ve yer

yer soruşturmalarda uzman olarak bulunmuşlardır. Bunlara soruşturma yaptıkları kimselere insanlık dışı yöntemler uygulamaları için MİT'in en

üst makamlarınca verilmiş bir direktif yoktur. Ama bunların içlerinde aşırı işgüzarlık yapmış, iddia edilen suçları işlemiş kimseler olmadığını

bugün kimse iddia edememektedir. Ama 12 Marttan sonraki devrede hem bir af

kanunu çıkmıştır, hem de bundan öteye mahkemeler karşısında ileri sürülen

' işkence' iddiaları yok kabul edilmiş, haklarında suç isnat edilenler

mahkemelerde beraat etmişlerdir. Şimdi bu eski iddiaları ortaya atmak ve

bunlar hakkında soruşturma , araştırma açılmasını istemek hukuken mümkün

değildir. Onun için de bu iddialara muhatap olmuş kimselere bir şey yapılamamaktadır.

- MİT'te hemen bir temizlik yapılmasını isteyenler haklı mı?

Yanıt: Kısmen haklı olabilirler. Geçmiş devirlerde en hafif tabiriyle usulsüzlük yapmış olanlar, emir ve direktiflerin sınırlarını aşmış olanlar bu yollardan gayretkeşlikle suç işlemiş olanlar, kafaları sadece

bir tarafa göre şartlanmış olanlar vardır. Ama bunların tespit edilmesi,

haksızlığa maruz kalmadan kanun çerçevesinde tesirsiz hale getirilmeleri

kolay olmayacaktır. Ama yeni MİT müsteşarının ilk adımda yardımcısı durumundaki şahsı hemen değiştirmesi, kilit iki görev dekilerden birini

ayırması, diğerinin ölümü üzerine yerine tayin yapmaması, kendisine yardımcı olarak yakından tanıdığı ve silahlı kuvvetler içinde çok olumlu

bir hava yaratmış olan bir korgenerali seçmesi bu alanda önemli gelişmeler olduğunun işaretleridir. Ama gerek yukardaki hususlar gerek

yeni MİT müsteşarının son derece titiz ve kurallara uyan bir asker olması

beklenen ' MİT içinde temizlik ' hareketinin beklendiği kadar ve hızlı

olmayacağını göstermektedir. Bu da bir bakıma doğru bir harekettir. Çünkü

MİT mensupları 12 Mart sonrasının çok küçük bir grup tarafından yaratılan

aşırılıklarının ezikliği içindedirler. Savunma durumundadırlar.

Adeta

zaman zaman çekingenliklerinden görev yapamaz hale düşmektedirler.

- Bazı gazetelerde MİT'e Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültelerinden gizlice

ajan temin edildiği ileri sürülerek öğrencilere uyarmada bulunuldu.

Ajanlar böyle mi sağlanır? MİT in personel politikası nedir?

Yanıt: Dünya da bu tür örgütler mensuplarını çoğu zaman kendileri seçerler. Örgüte alınacak kişinin tutum, geçmişi, kişiliği

bakımından

belirli ölçülere uyması gerekir. MİT genellikle eleman bulmakta hiç güçlüğü uğramamaktadır. Ama Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültelerinde öğrenim görmüş eleman bulmakta bazı güçlükler çekilmektedir. Son iki

yıldır Orgeneral Gürgüç döneminde Hukuk ve Siyasal Bilgiler

Fakültelerinin

imtihanlarını kazanan öğrencilerden ileride MİT hizmetinde çalışmak isteyecek kimseler arasından bir seçim yapma yöntemi

sürdürülmektedir. Ama

bu seçilenler MİT'te ajan olarak çalışacak kimseler değildir.

Personelini teşkil edeceklerdir.

- MİT personelini nasıl eğitiyor?

Yanıt: Örgüte aday personel olarak alınanlar belirli güvenlik süresini

geçirdikten sonra MİT'in Ankara'da yeni inşaatını tamamladığı Genel Merkezindeki özel okulunda bir kurstan geçirilirler. Yeterince nazari

bilgi aldıktan sonra bunların tatbik alanlarında görevlendirilirler.

Daha

sonra belirli sürelerle daha üst kurslara tabi tutulurlar. Kurslar ve

tatbikat birbirini izler. MİT'in okulunu tecrübeli MİT mensupları yönetir.

Bunların zaman zaman batının bazı ülkelerine gönderildikleri de olur. Ama

bu yabancı ülkelere gidişin MİT'e büyük bir şey kazandırmadığına , yabancı ülkelerin Türk MİT mensuplarına fazla bir şey

öğretmediklerine,

sadece kendi ülkelerinde imal edilen ileri teknolojik cihazların reklamlarına önem vermekte , Türk MİT 'I mensuplarını bu cihazlara özendirilmektedirler. Eğitim konusunda yetersizlik olmasına rağmen gene iş

başta düşmektedir. Eğitim kadrosunu bugünden yarına geliştirmek ve

değiştirmek pek mümkün gibi görünmemektedir.

-MİT'in bugünkü halinin tam randıman alınması için yeterli olmadığı kanısı

var, ilk adımda ne yapılmalı?

Yanıt: MİT müsteşarından sonraki kademeler asıl istihbaratı toplayıcı

ajanlara kadar olan kesim, personel mutlaka yeni bir düzenlemeye tabii

tutulmalıdır. Hele hele kilit personelin inisiyatif kullanır ve günün şartlarını kavramış hale getirilmesi şarttır. MİT bu tür diğer enteleceans

örgütleri gibi karmaşık bir bünyeye sahiptir. Örgütün başındaki kimsenin

bu karmaşıklık içinde olup biten herşeyden haberdar olması ve örgütü tam

kontrolü altında tutması bahis konusu değildir. MİT'in merkezindeki temel

personel dışında Türkiye 10 dan fazla bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelerin

başındaki MİT sorumluları, MİT Müsteşarı kadar dikkatle seçilmeleri gereken kimselerdir. Onlar görevlerini titizlik ve ehliyetle yapamazlarsa

MİT Müsteşarı istediğı kadar ehil olsun örgüt başarılı olamaz. Yeni müsteşarın bu kilit personeli tanınmasına, yetersiz bulduklarını güvendiğı

elemanlarla değiştirmesine kadar zaman geçecektir. MİT ancak o zaman

mevcut potansiyelini kullanır olacaktır. "

MİT'İ KAPATSAK MI KAPATMASAK MI

CHP iktidarları kendilerine bilgi ulaştırmadıkların iddia etikleri, MİT'i

lağvederek yerine yeni bir örgüt koymayı bile düşünmeye başlamışlardır.

Dönemin ilgililerine göre MİT " gelen siyasi görüşe göre sunuşlar yapmakta, gerçeğı aktarmamaktadır."

Hasan Fehmi Güneş İçişleri Bakanı olarak Başbakan Bülent Ecevit'e terör

olaylarının dış destekli olduğunu anlatıp, bu uluslararası boyutaki sorunu

çözebilmek için MİT'in devrede olması gerektiğini belirtmiştir.

Ecevit ise MİT'ten bir yardım alabilmenin mümkün olmadığı kanısındadır.

MİT'i organize etmesi için bir adamını teşkilata sokmaya çalışmış, ancak

bunda bir türlü başarılı olamamıştır. MİT karşı çıkıp, direnmiştir. Başbakan kendisine bağılı birime istediğı kişiyi sokamamıştır..

Bunun üzerine Hasan Fehmi Güneş ile Ecevit, MİT'e bir bay-pass yapmayı

kararlaştırırlar. MİT'in yerine Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼'n¼n atıl
durumda
bulunan istihbarat ¼nitesi yeniden d¼zenlenecek ve ter¼re karşı
kullanılacaktır.
Bir istihbarat okulu kurulur. Yetiştirilen ilk 400 kişi ¼rg¼tlere
sızar ve
¼nemli sayılacak istihbarat bilgileri getirmeye başlarlar. Daha
sonraları
siyasi polis faaliyetlerinde etkili olacak bu birim 12 Eyl¼l
sonrasının
¼nl¼ DAL grubunu oluşturacaktır. Derin Araştırma Labaratuvarları
olarak
adlandırılan birim CHP'nin attığı temel ¼zerine askerlerin isteğiyle
darbe
sonrası işkenceli sorguların merkezi olur.
Emniyette geliştirilen yeni istihbarat birimi varolan ¼ekiřmeleri
tırmandırır. MİT ile Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼ arasındaki ¼ekiřmeler
artık
birbirinin operasyonlarına m¼dahale etmeye, hatta kendi adamlarını
yakalamaya kadar varan ¼atıřmalara d¼n¼ř¼r.
İşte bu g¼nlerde Ecevit, Dışışleri Bakanı G¼nd¼z ¼k¼n ile İ ¼iřleri
Bakanı
Hasan Fehmi G¼neř'i dinlerken G¼neř, MİT'in yerine yeni bir ¼rg¼t
kurulmasına ilişkin d¼ř¼ncesini s¼yler, ¼k¼n buna katılır.
G¼neř'e g¼re MİT, aslen Genelkurmayla bağlıdır. Bi ¼imsel olarak
Başbakanlık
g¼r¼n¼yordur. Elemanlar askerdir, sicillerini askerler vermektedir.
Yeniden ¼rg¼tlenme şarttır.
Ecevit ¼ok yakındığı MİT ile ilgili bu ¼neriye karşılık ¼st¼ste yaktığı
sigaralardan sonra " Bu konuları bu kadar a ¼ık konuşmayalım"
karşılığını
vermekle yetinir. Ecevit yıllar sonra MİT'in kapatılması ¼nerisinde
bulunur. Bu o g¼nlerden aklında olan bir şeydir.
CHP iktidarının diğer bakanları da MİT raporlarını ve i ¼eriklerini
hi ¼ mi
hi ¼ beğenmediklerini, o zamanlar a ¼ık a ¼ık s¼ylemektedirler.
KENAN EVREN RECEP PAşAYI K¼T¼L¼YOR
B¼t¼n bunlar ¼lkenin i ¼indeki ter¼r a ¼mazını helledememiştir. Kenan
Evren
Genel Kurmay Başkanıdır. Bir g¼n Ecevit Evren'e " MİT ile ilgili
değişiklik hazır mı "diye sorar. Evren " Hazır" der.
MİT'in başına Recep Ergun'un yerine B¼lent T¼rker'i getirmek
istiyorlardır.
Neden sorusuna Evren:
" Ergun Paşa sağ g¼r¼řl¼ ve beceriksiz" yanıtını verecektir.
Oysa aynı Kenan Evren 1980 askeri darbesinin ardından Recep Ergun'u
en

faal olarak kullanan kişidir.

İşte bu değişiklikler ülkenin gittiği noktada bir darbenin habercisidir.

Ancak roller iyi oynandığı için renkler belli olmamaktadır.

Bu arada Malatya, Kahramanmaraş, Çorum olayları yaşanmış ve Türkiye terör

karanlığına gönüldükçe, gömülmüştür.

Bunlara ilaveten kanlı 1 Mayıs 1977 mitinginde kendini ortaya koyan asker

ve sivil bazı unsurların gerçekleştirmeye çalıştıkları darbe girişimleri

de atlatılmıştır. Çünkü 12 Eylül Aysberginin su altındaki kısmı artık yeterli büyüklüğe ulaşmıştır.

Ancak 12 Eylül'e doğru koşaradım gidilirken, MİT ne yapmaktadır?

Bu sorunun yanıtı elbette bilgi toplamaktadır şeklinde verilebilir.

Ancak

bu bilgiler kim ve ne için toplanmaktadır?

MİT bu bilgileri hiç bir zaman doğrudan resmi rapor niteliğinde Başbakana yansıtmamıştır. Ama toplamıştır.

Ecevit gitmiş yerine Başbakan olarak Süleyman Demirel gelmiştir.

DEMİREL'E 12 EYLÜL'Ü HİRAM ABAS BİLDİRİYOR

Demirel darbelerin gelişini, gidişini bilen deneyimli bir politikacıdır.

MİT ile ilişkiler konusunda da uzmandır. Teşkilat kadrolarında kendisini

seven ve sayan pek çok kişi bulunmaktadır.

Bunlardan biri de Hiram Abas'tır. Abas, Demirel Başbakanlık koltuğuna oturduktan kısa bir süre sonra kendisini ziyarete gider. Bu ziyarette

Abas, Demirel'e kendisine karşı bir askeri darbe hazırlığının bulunduğunu

bildirir.

Ancak Demirel darbenin ardından MİT'ten kendisine böyle bir bilginin gelmediğini söyleyecektir. Belki onun kastettiği resmi bir rapor olabilir.

Ancak zaten MİT darbeleri hiç bir zaman resmi raporlarla bildirmemiştir.

Çünkü yasalar askerlerle ilgili istihbarat çalışmalarını yasaklamış durumdadır. MİT'in darbeci askerleri saptaması ve bunu resmi rapor haline

getirmesi suçtur. Bunu suç olmaktan çıkartacak yasal değişikliği yapabilecek bir siyasi iktidar da halen Türkiye'de işbaşına gelebilmiş

değildir.

Ayrıca Demirel bir zamanlar kendisine 12 Mart darbesini iletmemekle suçladığı Fuat Doğu tarafından cuntasal faaliyetlerin arttığı, darbe olasılığının bulunduğu konusunda taa 1975 yılında uyarılmıştır. Evet yanlış duymadınız 1975. Dönemin Lizbon Büyükelçisi olarak görev yapan

Fuat

Doğu sevgili dostu ve arkadaşı Demirel'i CHP ile bir koalisyona gitmesi ve sorunların çözülmesi konusunda ikaz etmekte ve darbenin ayak seslerini

Lizbondan duyduğunu 11 Aralık 1975 tarihli mektubuyla iletmektedir. Belki

de Doğu bu uyarısıyla bir zamanlar " beni uyarmadı" diyen Demirel'e işte

size uyarı demek istemiştir.

Dönemin MİT Müsteşarı Orgeneral Adnan Ersöz, Demirel Başbakan olduğunda

onu ziyarete gelmemiş ve ilgili raporları da teamül olduğu üzere kendisi

Başbakan Demirel'e getirmemiştir. CHP'li diye tanımlanan Ersöz'ün bu tutumu Demirel'in ekibi arasında tartışmalara yolaçmış ama Demirel günün

dengeleri içinde bunu umursamaz gözükmeyi yeğlemiştir. Ersöz'ün ardından

MİT Müsteşarı olan Korgeneral Bülent Türker raporları kendisi getirerek

sunmuştur. 12 Eylül derbesi sırasında da o MİT Müsteşardır. Ama getirdiği raporlar hiç mi hiç beğenilmemektedir.

BÜLENT TÜRKER VE MİT'İN 12 EYLÜL DARBESİ RAPORU

Bugünlere ilişkin olarak Demirel'in yakın çalışma arkadaşlarından DYP

kurucusu Mehmet Dülger bakın neler anlatıyor:

" Bülent paşanın getirdiği bir kısım raporları Sayın Demirel bize veriyor

ve bir kaç gün incelememizi istiyordu. Birgün Türker paşa iki sayfadan

oluşan ve bir Amerikalı'nın Türkiye'de darbe hazırlıkları olduğuna ilişkin

bir yazısının Türkçeye çevrilmiş olan özetini getirdi. Bu yazının yayınlanış ve Sayın Demirel'e sunuş tarihi Temmuz 1980. Ben yazıyı okuyunca bir gariplik sezdim. Sanki bu raporu bir yerlerde okumuştum.

Sunulan raporda yazıyı kaleme alan kişinin CIA'dan olduğu belirtiliyordu.

Doğruca Amerikan kütüphanesine gittim ve araştırmalarımın sonradan daha önce

okuduğum bu yazıyı orada buldum. Açık bir yazıydı. 1980 Eylül -Ekim aylarında Türkiye'de bir darbe beklentisi dile getiriliyor ve toplam 6

sayfada Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve diğer kurumların güçlerinin analizi

yapılıyordu. Yazıyı aldım Süleyman Bey'e geldim ve ' Beyefendi geçen

gün

okuduğumuz darbeye ilişkin raporu bir alabilir miyim' dedim.

Çıkardı ,

ben de Amerikalı'nın yazısının orijinalini çıkardım. MİT'in raporu 6

sayfalık orijinal metnin 2 sayfaya indirgenmiş kötü bir Türkçe çevirisiydi."

Türkiye'de demokrasiye ara verildiği gün olan 12 Eylül 1980 öncesindeki

MİT ile sonrasındaki MİT arasında çok farklar vardır. Bunlara değinmeden

önce MİT'in 1980 öncesi bazı uygulamalarına bakmak gerekiyor.

Özellikle

siyasetçilerin MİT'i kullanım şekillerine bakmakta yarar vardır.

Siyasetçiler MİT'i ya seviyor ya da sevmiyorlardır. Sevenleri içine girip,

kendi çıkarına ne yaptırabilirse kar diye bakmıştır. Bu arada teşkilatın

bünyesinin geliştirilmesi, değiştirilmesi gibi özlemleri olanlara az rastlanılır. Bunları söyleyenlerden de hiç kimse hiç bir şey yapmamıştır.

Ancak birbirlerine karşı MİT'i kullanmaktan çekinmemişlerdir.

MİT, CHP'nin telefonlarını 1960 darbesinden öncede dinlemiştir. O zaman bu

dinleme işini DP iktidarı yaptırmıştır.1960 sonrasında da CHP

dinlenmiştir. Peki ama MİT ne ve kimin için dinliyordur CHP Genel Merkezini.

Siyasetçiler mi kullanıyordur, yoksa genel bir istihbarat çalışması mıdır

yapılan? Ancak hangisi olursa olsun MİT yetkilerini aşmıştır.

Yasasının

dışında çalışmalar yapmaktadır. Bu yüzden içerdeki "uzmanlığını" bir türlü

dış istihbarata yoğunlaştıramamıştır.

2 Şubat- 5 Haziran 1977'de dönemin Başbakanı Bülent Ecevit o dönem Türkiye hakkında bakın neler söyler oysa:

" Türkiye'de demokrasinin olmamasını ya da sınırlı olmasını isteyenler

var. İş çevreleri ve MHP. Demirel'in adı liberale çıkmış ama liberal

diyemiyorum. O da kendisini iktidara getirmeyecek bir demokratik rejim

istemiyor. Ayrıca MİT'in dışında olan çevrelerin etkisi olduğu kuşkusunu

duyuyorum. Yabancı sermaye çok uluslu şirketler CIA, (CIA başına buyruk

yürüyebiliyor. Amerikan hükümetinin denetiminin dışında

kalabiliyor.

Türkiye herkesin at oynattığı bir ortamda. Kim kimdir belli değil. Kim

milliyetçi kim feodal. CIA ajanları ile KGB ajanları birbirine karışıyor.

Joseph Conrad'ın Rus ihtilalinden önceki durum anlatan romanı çok ilginçtir. (The Secret Agent) "

MİT İYİ ÇALIŞSAYDI 1 MAYIS 1977 VEYA KAHRAMANMARAŞ OLUR MUYDU?

Evet ülkenin Başbakanı bunları söylüyor. Peki o dönemde Türkiye'nin içişlerine karışan yabancı ajanlar ayıklansa, kanlı 1 Mayıs 1977'in perde

arkasındaki asker ve sivil darbeci güçleri, Kahramanmaraş'ın gerçek failleri, Çorum olaylarının kışkırtıcıları yakalansa ve bunların dış veya

iç bağlantıları çözülsse, bunları besleyen silah kaçakçıları ve ajanlar

yakalansa Türkiye bir darbe yaşar mıydı sizce? Peki bunları ortaya "

sadece " MİT mi çıkartacaktı diye soracak olursanız, bunun yanıtı elbetteki 'Hayır' dır. Ancak Nasrettin Hoca'nın hikayesindeki gibi 'evi

soyan hırsızın hiç mi kabahati yoktur?' Eğer MİT o zamandan yapılandırılmış bir kurum olabilseydi, Türkiye üzerine oynanan oyunların

büyük bir kısmını engellemek mümkün kılınabilirdi. Tabi bunda en önce

askerlerin sorumluluklarının ve ülke rejimine etkilerinin, kurumları kullanış biçimlerinin iyi tahlil edilmesi gerekmektedir.

Bir başka siyasetçi ve eski İçişleri Bakanı Korkut Özal'ın o döneme ilişkin görüşleri ise şöyle:

" Türkiye'nin entelijans(casusluk) sistemleri benim kanaatim, benim bildiğim kadar yetersizdir. Hiç bir zaman da yeterli olamadı.

Dahasını

söyleyeyim, daha üstün entelijans servislerinin biz daima altında ezildik.

Yani entelijans olarak, yabancı CIA idi, MI-6 idi,MOSSAD ve KGB'siydi.

Bize tahakküm etti. Çünkü onlar çok daha güçlü organize olmuşlar. Dolayısıyla Türkiye'miz entelijans meselelerin hem gerisinde kaldı, hem

desinformation dediğimiz şeylere maruz kalındı. Yanlış yönlendirme,

bilgilendirmenin acısını Türkiye çok çekti, çekebiliyor. "

Gerçi o tarihlerde MİT özellikle kaçakçılık faaliyetleri konusunda dönemin hükümetlerine zaman zaman çok önemli bilgiler de sunmuştur. Ancak

dönemin mafyasının rüşvet ile bakan atattırabilecek düzeyde

siyasette

etkin olabildiğini anımsamak gerekmektedir. İçinde bulunulan siyasi istikrarsızlık ve güçsüzlük bilgi toplanmasını, toplanan bilgilerin değerlendirilebilmesini imkansız kılmıştır. Bu dönem MİT'in ekonomik

açıdan içinde bulunduğu yetirsizlikleri de gözardı etmemek gerektir. Unutulmaması gereken en önemli gerçek istihbarat çalışmasının dünyanın en pahalı işlerinden birisi olduğudur. Ne kadar çok para harcar ve buna uygun

yapılanma ve kaliteli eleman ile çalışırsanız o kadar başarılı olunur. Bu

istihbarat işinin değışmez gerçeğidir. Türkiye ise son yıllara kadar istihbarat ekonomisi açısından hep büyük sıkıntılar yaşamıştır. Hatta 1960'lı yıllarda kendisinden istihbarat için ek ödenek isteyen Fuat

Doğu'ya dönemin Başbakanı İsmet İnönü kendi örtülü ödeneğinde bile para

olmadığını belirterek bunun olanaksızlığını ifadeetmiştir.

İstihbaratta başarısızlığın nedenlerinden biri, belki de en önemlisi Türkiye'nin 1950 sonrası hiç bir zaman yenemediği siyasi istikrarsızlık

sorunudur. Türkiye gücünü, kurumlarının yerleşebilmesi için harcayacağı

enerjiyi savurmuş hatta kabetmiştir; başka ve boş işlerde harcamıştır. Oy

toplama arzusu ve iktidar hırsının boyutu o derece büyümüştür ki kıskançlık, aklı, güç arzusu ulusal çıkar amaçlarını yenmiştir.

Demokrasi

arayışları hep bir kaos ortamında söndürülmüştür. Herşey bir sonraki yıla

ertelenmiş, gün kurtarılmış gelecek unutulmuştur. Vizyon yoksunluğu

, gelecek körlüğü süslü lafların altında saklanmış durmuştur. Bu gelişmeler

istihbarat faaliyetlerine de aynıyla yansımıştır. MİT içindeki sivilleşme

ve yeniden yapılandırılma ile dışa dönük istihbarat vaadleri aynı dönemin

gizli servisini tarif eder hale gelmiştir.

MİT YAPILANDIRILIRKEN HEP BOZULMUŞTUR

Ama bu dönemde MİT "yapılandırılmıştır, organize edilmiştir" diyenler de

haklıdır. MİT her akla gelindiğinde 6 ayda bir yeniden yapılandırılmıştır.

Daha doğrusu yapılanlar bozulmuştur. Yapılanlar herkesin kendi MİT'ini

aramasından başka bir şey değildir. Bütün bu olumsuzluklar içinde, ülkenin siyasi yöneticileri bir şeyin hiç durmadan devamını istemişlerdir: "

Rakiplerim telefonda ne konuşuyorlar acaba?" Bu nedenle telefonlardaki dinleme faaliyetleri hiç durmamıştır. Makaralı teypler döner, yüzlerce eleman, milyonlarca lira, dedikoduların dinlenmesine heba edilir. Çünkü dinlemeler bir istihbarat elde etmekten çok birilerini memnun etmek için yapılır.

MİT'in telefon dinlemesi olayları 1980 darbesinin ardından da askerlerin isteği ile artarak devam eder. Bu dönemde Türk istihbarat birimleri arasında telefon dinleme teknolojisinin bulunduğu ve kullanıldığı örgüt MİT'tir. Bugün de en yüksek düzeyde telefon dinleme teknolojisine sahip kurumların başında MİT gelmektedir. MİT'in öyle resmi açıklamalarda bildirildiği gibi yüzlerle değil, binlerce telefonu bir anda dinlemesine

olanak sağlayacak teknolojsi bulunmaktadır.

Ancak 1995'lere gelindiğinde ülkenin içinde yaşanan kaos telefon dinlenmesinde pek çok yeni kurumu gündeme getirmiştir. Polis, askeri

istihbarat, yabancı gizli servisler, terör örgütleri, aklınıza kim geliyorsa biraz uğraşla telefon dinleme olayını gerçekleştirebilmektedir.

MİT bu sorun karşısında daha disipline edilmiş bir örgüt olarak gözükmemektedir. Telefon dinlenmesi konusunda 1995'de en etkin kullanım

askeri istihbarat ile polis istihbarat birimlerinin çalışmalarını kapsamaktadır. Ancak bütün telefonlarının bir ortak merkezden dinlendiği

Ankara'da yaptığı bir konuşması , İstanbul'daki telesekreterine kaydolduğu

için saptanan ANAP İstanbul milletvekili Bülent Akarcalı, açıklamasında

kendisinin telefonlarının MİT ce değil, ama başka bir güç tarafından dinlendiğinin belirlendiğini açıklamıştır.

Dünya'da skandal olarak kabul edilen uygulamalar Türkiye'de sıradan olaylar olmaktadır. Telefon dinlenmesi Anayasal sıçtır. İstihbarat örgütlerinin açığa çıkarması gereken bu tür skandallar da istihbarat örgütleri savunmada kalmakta, suçu işleyenlerin kimliği bilinmekte ama

onlara dokunulamamaktadır. Çünkü skandalları ortaya koyan güç siyasi otoritedir. Ve Türkiye'de ondan demokrasi içinde hesap soracak bir adalet ortamı yoktur. Bu iddialar hakkında savcılıklar suç duyurusunda bile bulunmamaktadır. Anamuhalefet Partisi lideri telefonlarının dinlendiğini açıklar ama bu konuda soruşturma yapılmaz. Burası Türkiye'dir.

TELEFONLARI KİM DİNLİYOR

Telefon dinlenmesi olayları askeri dönemlerde de artan bir hızla sürmüştür. 12 Eylül döneminde Gazetecilerin, eski politikacıların herkesin telefonları dinlenir. Bu sıradan olaylar arasında yer alır. Hatta Gazeteci Cüneyt Arcayürek ile Uğur Mumcu Kenan Evren üzerine yaptıkları bir telefon görüşmesinde kullandıkları sözlerden dolayı 12 Eylül hükümetindeki bazı yetkililer tarafından uyarılırlar. Bir örnek:

Abdi İpekçi öldürülmüştür. CHP iktidarı MİT'ten yardım ister. MİT İstanbul Başkanı Nuri Gündeş elindeki dosyalarla gelir. Bu dosyalarda Abdi İpekçi'nin telefon konuşmaları yer almaktadır. MİT İpekçi'yi dinlemiştir.

Daha sora bu konuşmalardan yola çıkılarak İpekçi'nin özel yaşamına ilişkin pek çok şey irdelenir. Ancak katil Mehmet Ali Ağca ve arkadaşlarına ilişkin hiç bir şey yoktur. MİT 'in yardımı bu olur. Mehmet Ali Ağca bir ihbar sonucu yakalanır. Sonra da askeri cezaevinden kaçırılır. 12 Eylül 1980 Türkiye'de yaşanan son askeri darbenin tarihidir. Ancak MİT bu darbeye ilgili "Resmi " bilgiyi hükümete aktarmamıştır. Yani o dönemin iktidarına veya Başbakan Süleyman Demirel'e bir rapor yazıp şu gün darbe olacak dememiştir. Ama gayrı resmi olarak o dönemin MİT içindeki etkili adları Güniz sokakta oturan Başbakan'a giderek, darbeyi bildirmişlerdir. Bu MİT yetkililerinin başında da Demirel'i seven Hiram Abas gelir. Bir de 12 Eylül'ün siyasetçiler tarafından algılanılamamış olması , bizim siyasetçilerimizin bilgi ve analiz değerlendirme yeteneklerindeki eksiklikleri de gün yüzüne çıkartmıştır. Sokaktaki vatandaş darbenin geleceği gün ve saat üzerine yorumlar yaparken politikacılarımız bunu algılayamışlardır. Onlar darbe kokularını

eşlerini
gönderdikleri asker eşlerin çay partilerinde ve Genelkurmayın
gece yanıp
, sönen ışıklarında aradıklarından darbe sabahı ayabilmişlerdir.
Öncesinden darbenin saatini ve gününü bilselerdi ne yapabilirlerdi?
Buna
karşı çıkacak bir siyasi güç ve örgütlülük içindeler miydi? Bu
soruların
yanıtı elbetteki darbeyi önleyebilecek güçten ve demokratik
anlayıştan
uzak oldukları yolundadır.
Darbe sonrası yaşananlar yakın tarihin henüz hafızalardan silmediği
görüntüleri oluşturur..
MİT 12 EYLÜLDEN SONRA YİNE POLİS NİYETİNE KULLANILIR
MİT bu darbenin ardından uzmanlaştığı iç gündem konusunda peşpeşe
operasyonlara başlayacaktır. Hemen hemen bütün sol ve sağ ideolojik
örgütün içinde MİT in elemanları vardır ve bu örgütler büyük
baskınlarla
bir bir çökertilir. Bu arada yurtdışına kaçan pek çok insan arasında
da bu
elemanlar yeralırlar ve yurtdışındaki faaliyetlerin izlenmesinde
daha
sonra çokça etkili olurlar. MİT iktidar tarafından yine bir gizli
servis
değil, bir polis örgütü gibi çalıştırılmaktadır. Oysa MİT dış
bağlantıları
ve iç dengeleriyle global ve stratejik bir istihbarat kaynağı olması
gerekirken, polis gibi eylemsel bir güç olarak kullanılmıştır.
Örgütlerin içinde bu denli aktif olabilen gizli servis, nedense bu
gücünü
darbe öncesinde kullanamamıştır. Bu da darbecilerin MİT içindeki
gücünün
göstergesidir. O dönem izlenen, bilinen örgütlere ve kişilere
müdahale
edilememesi sonucu, Türkiye'nin en büyük sorunları arasında yer alan
ayrılıkçı terör ve kaçakçılık konularında, rejimi yitirmenin
yanısıra
güvenlik açısından bugünkü sıkışılmış konuma gelinmiştir.
Özellikle PKK
ve örgütün lideri Abdullah Öcalan'ın polis ve gizli servis tarafından
izlendiği, zaman zaman yönlendirildiği bilinmektedir. Ancak o
dönemin
yanılgılarından en iyi şekilde yararlanan Öcalan, bugünkü konumuna
gelmiştir. bunda güvenlik ve istihbarat birimleri arasındaki
kopuklukların, çekişmelerin, koordinasyonsuzlukların en az siyasi
istikrarsızlık kadar etkisi bulunmaktadır.
Terör konularında pasifize olmak konusunda MİT içinden de tepkiler

vardır.

Bunun bir sonucu olarak Hiram Abas 12 Eylülün hemen öncesinde istifa etme

kararı almıştır. İlginçtir bu kararı veren Abas, aynı dönemde Başbakan

Demirel'e de darbenin haberini aktarmıştır. Bu kararını Abas gerekçeli

istifasında şöyle dile getirir:

" 1980 yılında 12 Eylülden önce Daire Başkanırken istifa ettim. İstifa sebebim teşkilatımın teröre karşı daha aktif bir görev almasının engellenmesiydi. Bunun yanı sıra ideolojik silah kaçakçılığına karşı

aktif bir şekilde yönelinmesini istedim. Gerekçeli bir yazı gönderdim.

Ancak gerekçeli istifayı kabul etmediler. Dediler ki ' iki satır istifa

mektubu yazman lazım. İstifa ediyorum, emekliliğimi istiyorum' de ki emekli sandığına sunabilelim. Fakat 12 Eylül sabahı karar alındı. ' Devam

edilecektir, kimse görevden ayrılamayacaktır' diye. Ağustos sonunda istifa

etmiştim. Üç ay daha çalıştım. Sonra emekliliğimi istedim, ayrıldım. Çünkü

ben servisimin Türkiye'ye yönelik her türlü tehlikeye karşı birinci derecede mutap olmasını ve bunu önlemeye çalışmasını istiyordum.

Bütün

hayatım boyunca da istedim. Alınan bilgiler sadece yetkili makamlara vermek için değildir. Alınan bilgiler servisler tarafından kullanılır.

Teröre karşı alınan bilgi, teröre karşı gerçekleştirilecek aktif operasyonlarda kullanılır. Bunda da MİT'e büyük görevler düşer. Aynı şekilde ideolojik silah kaçakçılığı; Türkiye'yi içten yıkmak, bölmek için

yapılan silah kaçakçılığına karşı bir dairenin kurulmasını çok istedim. Bu

konuda çok mücadele verdim. Bu konuda 1980 öncesinde görüş ayrılıkları

olmuştur"

Abas, 1980 tarihinde MİT 'in içinde bulunduğu durumu ise sözünü ettiği

gerekçeli istifasında şöyle dile getirir:

" Ülkemizdeki sıkıyönetim ve rejimin, yıpratıcı anarşi ve terör ile Türkiye'ye karşı , bilhassa Varşova paktı üyesi ülkelerin yürüttüğü espiyonaj ve yıkıcı faaliyetlere karşı mücadelenin ana görev olarak MİT

Müsteşarlığına ait olduğuna inanmaktayım.

Türkiye dışında ülkemiz misyon mensuplarına devamlı yapılan

saldırıların

önlenebilmesi için uygulanacak karşı çalışmaların da MİT Müsteşarlığı

vazifeleri arasında bulunduğu kanısındayım.

Türkiye'yi parçalamaya yönelik anarşi ve terör ile bölücülük eylem ve

çalışmalarının durdurulamamış olmas, MİT Müsteşarlığının görevinde başarı

sağlayamadığını göstermektedir. Bu ise müsteşarlığın çalışma usul ve metodlarında, personel politikasında acele revizyona gidilmesi gereğini

ortaya koymaktadır.

Böyle olduğu halde, MİT Müsteşarlığına bir yıldan buyana yeni personel

alınmamakta, kadrolar ortalama yüzde 30 seviyesinde tutulmakta, ve MİT Müsteşarlığı iç ve faaliyet politikasından memnun olmamaları neticesi, son

sekiz ayda 150 kişi civarında, yetişmiş ve aktif görevde çalışan memur ve

idareci MİT Müsteşarlığından ayrılmış bulunmaktadır. Ayrıca Müsteşarlıktan

kopmaların devam edeceği, personelin büyükçe bir bölümünün dışarda iş

aramasından anlaşılmaktadır.

Bu sene yapılan terfilerden sonra, kadrosu yükselmiş olduğundan daha üst

görevlere tayinlerinin yapılması gereken MİT Müsteşarlığı mensuplarının

atamalarının yapılmamış ve bütün tayinlerin de durdurulmuş olduğunu öğrenmiş bulunmaktayım.

Mezkur husus MİT Müsteşarlığının mevcut ve yararsız faaliyet ve personel

politikasını, önümüzdeki günlerde de sürdüreceğini göstermektedir.

Maruz durum muvacehesinde bugünkü MİT Müsbteşarlığı yönetiminde yararlı

hizmet yapamayacağıma inandığımdan, emeklilik muamelelerimin yapılmasını

emir ve tensiplerinize sunarım.

23 Ağustos 1980"

EVREN SUÇLADIĞI PAŞAYI MİT'TE GÖREVLENDİRİR

MİT darbe sonrasında iyiden iyiye askere bağlı bir hale getirilmiştir.

Yetenekleri konusunda hep tartışmalar bulunan ve Müsteşar Yardımcılığı

görevini yürüten General Recep Ergun'un kendi deyişiyle MİT'teki görevi,

dış istihbarat sorumluluğudur. Oysa o sıkıyönetim mahkemelerine

suçlananlar hakkında " O bizim elemanımızdır" şeklinde yazılar göndermesiyle, siyasi polisi yönetmesiyle meşhurdur. Dıştan çok, içeriyle ilgilidir. Bu dönem de istihbarat servisi açısından kayıp yıllar arasında yer alır.

1983 yılında MİT yasasına da yeni bir şekil verilerek ordunun egemenliği iyice arttırılır. 1983 yasal düzenlemesinin ana ögesi Milli Güvenlik Kurulu'nun MİT üzerindeki yaptırımlarını iyiden iyiye arttırmaktır. Bir başka yeni düzenleme de MİT mensuplarının yargılanmalarına ilişkindir.

Yeni maddeyle yargılanmalarda Başbakan'ın olurunun alınması şartı getirilir. Yani Başbakan yargılanabilir derse MİT mensubu yargılanacaktır.

İşte bu gelişmeler sırasında 12 Eylül sonrasında MİT yankılar uyandıran ünlü yeraltı operasyonuna başlar. Genelkurmay Başkanlığının oluru ile başlatılan "Babalar operasyonu" büyük etkiler yaratır. Bu operasyonda silah ve uyuşturucu kaçakçılığıyla bağlantılı olarak Türkiye'nin önde gelen mafya üyeleri gözaltına alınıp sorgulanır.

Bunlar MİT tarafından sorgulanır. Kaçakçılık olaylarında önemli bir azalma gözlenir. Operasyonlar başarılı bir şekilde sürmüştür. Ama nedense mahkeme safhalarında MİT yeterli delil ile yargıçların karşısına çıkamamıştır. Bu olay MİT in mahkemelere intikal eden pek çok dosyasında gözlenen bir gerçektir. Burada MİT teki bir eğitim ve uygun eleman eksikliği etkili olmuştur. Ancak Babalar operasyonu sonunda hazırlanan raporların iyi değerlendirildiklerini söylemek de mümkün değildir. Bu operasyonları gerçekleştirenlerden biri olan Mehmet Eymür yakalanan kişilerin ideolojik niteliklerinin yeterince anlaşılamamasından ve bunun sonradan ortaya çıkardığı sorunlardan yakını. Bu sırada yeraltı dünyasıyla ilgili haberleri ve özellikle de Dündar Kılıç ve ilişkileriyle ilgili bilgileri getiren MİT muhbiri Tarık Ümit adı bu operasyonla sivrilir. Kılıç , Ümit'i öldürtmek ister ama o kurtulur. Ünlü MİT raporu yazılırken de Tarık Ümit adı Mehmet Eymür ve Hıram Abas'a yardım eden

kişi olarak ortaya çıkar. Tarık Ümit bu ilişkileri sırasında Hiram Abas'ın çok yakını olma konumuna da gelmiştir. Ancak Tarık Ümit yıllar sonra bu ilişkilerinin bedelini canıyla öder. Ümit, 6 Mart 1995 günü

ortadan kaybolur. Bir daha da kendisinden haber alınamaz. Öldürüldüğü kesindir. Ölümünün ardından girdiğı ilişkiler de peş peşe ortaya çıkar.

MİT'in bu muhbiri de İstanbul'daki rant ve iktidar kavgasının kurbanları

arasına katılır.

HİRAM ABAS: ÖZAL'IN JAMES BOND'U GÖREV BAŞINDA

Hiram Abas bu koşullar altında 12 Ocak 1986'da işin uzmanı olarak yeniden

göreve çağrılır. Müsteşar Yardımcılığı önerilir. Kendisini çağırın Başbakan Turgut Özal'dır. Özal MİT'e yeniden çeki düzen vermek ve özellikle de askeri yapısından arındırarak sivil bir yapı oluşturmak

istemektedir. Bunun içinde öldüğü güne kadar sürekli rapor aldığı, başı

sıkıştığında yardım istediğı Hiram Abas'ı düşünmektedir. Ancak bunların

bir güçler ve dengeler sorunu olduğunun da bilincindedir. Herşeyi zamana

bırakmaktan yanadır. İstekleri aslında kendi gücünü destekleyecek bir

yapılanmanın da işaretlerini taşır.

Ancak Özal'ın bu teklifi MİT içindeki Nuri Gündeş, Hiram Abas çekişmesini

yeniden su üstüne çıkarır. Bu çekişmenin galibi o zaman için Abas olmuştur.

ASALA ATEŞİNE ÜLKÜCÜ MAŞA

1980 sonrasında özellikle ASALA terörü konusunda MİT tarafından gerçekleştirilen ve bu terör örgütünü ortadan kaldıran operasyonlar, bugün

de çok sıcak bir şekilde etkilerini tartışma sahnesinde tutmaktadır.

MİT, Ermeni terör örgütü ASALA ile mücadelede onun kullandığı silahı kendisine çevirmek için özel bir tim görevlendirir. Bu timin başına asker

kökenli bir MİT elemanı getirilir. Bu birimin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ASALA'nın yokedilmesine ilişkin görüşleri doğrultusunda kurulduğu, bunda asıl etkenin o dönem Çankaya Köşkü ile MİT arasındaki bağı sağlayan ve aynı zamanda Kenan Evren'in damadı olan Erkan Gürvit olduğu ifade edilmektedir. Yeni ekip aslında hem MİT içindedir hem de

dışında. Yani çok gizli ve sınırlı insanın bilgisiyle yapılır operasyonlar. MİT'in dışında faaliyet gösterilir. Emekli

istihbaratçı ve

asker olan MİT mensubu Metin G. (Soyad güvenlik gerekçesiyle buraya konulmamıştır) olayla ilgili yurtdışı organizasyonu gerçekleştirir.

Olayın planlandığı yer o zamanki adıyla Devlet Başkanlığı köşküdür. Önceleri Metin G. ve arkadaşları olayı kendileri gerçekleştirmek üzere

yurtdışına çakırlar. Ancak bu girişimlerinden bir sonuç elde edemezler.

Bunun üzerine olayda taşeron olarak kullanılmak üzere 12 Eylül öncesinde

yurt dışına kaçan ve o dönem Fransa'da bulunan, Ankara Bahçelievler'de 7

TİP'li öğrencinin öldürülmesi olayı başta olmak üzere pek çok suçlamayla

aranmakta olan ülkücülere ulaşılır.

Abdullah Çatlı ve Oral Çelik'in etrafında toplanan bu grupla teması yine

Metin G kurar. Bu temaslarda karşı taraftan ASALA eylemleri için ne istediği sorulur. Şartlardan ilki MHP Genel Başkanı Alpaslan

Türkeş'in o

dönem devam eden tutukluluğunun ortadan kaldırılmasıdır. İkinci olarak

aralarında Balgat katliamı sanıklarının da bulunduğu bir grup ülkücü

teröristin salıverilmesi istenir. Üçüncü istek de eylemi gerçekleştiren

kişilerin Türkiye'de işledikleri suçlara bakmaksızın yurda dönebilme ve

serbest dolaşma haklarının tanınması olur.

ASALA NASIL ÇÖKERTİLDİ

Ülkücülerce öne sürülen üç şarta karşı Metin G. Türkiye'de pek çok eyleme

katılan ve özellikle Abdi İpekçi cinayeti nedeniyle aranan Oral Çelik'in

ASALA eylemlerine katılmamasını istediklerini aktarır. Bu tartışma üzerine

ilk görüşmeden sonuç çıkmamıştır. Daha sonra ülkücü grup Metin G. ile temas kurarak eylemlere hazır olduklarını bildirir. Ancak yapılan eylemlere aktif olarak Oral Çelik'de katılmıştır. Hatta eylemlerin gerçekleşmesinde onun büyük yardımı olmuştur. Özellikle Marsilya eylemi bu

açıdan önemlidir. Ülkücüler kendilerine teslim edilen bombaları Ermeni

Taşnak Partisinin binalarına ve açılışı yapılan Ermeni heykeline yerleştirirler. Patlamalar olur. Aynı anda İsviçre üzerinden yine aynı

gruplar aracılığıyla gerçekleştirilmek istenen eylemler ise başarısızlıkla sonuçlanır. Burada gerçekleştirilmek istenen eylemlere yönelik hazırlıklar

ve palanlar İsviçre adalet makamları tarafından açığa çıkartılır.

Ancak bu gelişmelerin sonucu MİT açısından hiç de içaçıcı olmamıştır.

Herkes MİT'in bu operasyonda kullandığı insanları seçmedeki yanlışını dile

getirir. Tabii bu operasyona gelene kadar MİT içindeki bazı kimselerin

yeraltı dünyasının Babalarıyla girdiği ilişkiler, onlarla birlikte para

kazanma heveslerinin açtığı yaralar da orta yerde durmaktadır. Her dönemde

MİT bu yaraları nedeniyle kan kaybına uğratılmıştır.

ASALA operasyonunun başlangıcında MİT kullanacağı kişilerin seçiminde

büyük bir hata yapmıştır. Bu olay otobandaki zincirleme kazalar gibi gelişmiştir. MİT açısından bakıldığında sonradan yapılanlar en az seçilen

kişiler kadar büyük hatalar zincirini peş peşe getirmiştir. İçerde kontrol kimin elindedir pek belli değildir. Aslında sıkı bir memur disiplini ile ünlü MİT, bir karmaşa yaşamaktadır. 12 Eylül darbesinin sancıları orada da duyulur. Fransa'daki ülkücüler Ermeni anıtını, Taşnak

partisinin binalarını bombalarlar. Hatta ellerinde kalan ve Türkiye'den

kendilerine ulaştırılan fazla miktardaki patlayıcıyı da Fransız polisi ve

gizli servisinin baskılı takibi nedeniyle kullanamaz, kaçarken saklarlar

Bunları daha sonra Fransızlar ele geçirir.

Fransa'nın ardından Yunanistan'da düzenlenen bir diğer operasyonla da

ASALA'nın lider kadrosundan en önemli ad Agop Agopyan 1986'da öldürülür.

Bu ölüm olayı ASALA'nın bir iç çekişmesi olarak basına yansır. Olay'da resmi yetkililer de görev alırlar bu kez. Ama sonuçta ASALA terörünün vurucu yanı bu eylemlerin sonrasında ortadan kalkmıştır. Bunda kullandıkları silahın kendilerine döndüğünü gören ve ASALA'ya muhalif

gruplar ile Ermeni teröründen zarar gören Fransa'nın ve diğer Batılı ülkelerin desteklerini çekmelerinin ve ülke topraklarına terörü taşımama

gayretlerinin büyük yararı olmuştur. Bu ülkeler serbest piyasa ekonomisini benimseyen Türkiye'de pazar ararken, zaman zaman kendi

yurttaşlarının da ölümüne yolaçan ASALA derdini düşünmek istememişlerdir. ASALA konusundaki tutumlarının ardından da aradıkları ihale ayrıcalıkları fazlasıyla Türkiye tarafından tatmin edilmiştir. Operasyonda MİT'in "Maşası" olarak kullanılan Abdullah Çatlı ve ülkücü arkadaşları yapılan pazarlığın gereğiymiş gibi Türkiye'de aranmalarına karşın, serbestçe dolaşmaya başlamışlardır. Aslında MİT bu gruba karşı önceden verilen sözleri yerine getirememiştir. MİT ortaya çıkan sorunlar ile daha sonra gelişen uyuşturucu bağlantıları nedeniyle gruptan uzaklaşmayı yeğlemiştir. Bugün fiilen yürürlükte bulunan "Yakalama, duyma, görme" şeklinde özetlenebilecek uygulama, bu grubun girdiği başka kişisel ilişkilerin sonucunda fiili durum yaratılmasından başka bir şey değildir ve MİT bunların dışında kalmaya özen göstermektedir. Ancak bu grup başka güvenlik birimlerinin üst düzey yöneticileriyle girdiği yakın dayanışlar sonucu haklarındaki mahkeme kararlarına, arama tezkerelerine rağmen, zaman zaman ANAP gibi partilerin kongrelerinde izleyici, bakanlıklarda bakanların misafiri, Emniyet Genel Müdürlüklerinin arkadaşı, Başbakanların-ki bunlar arasında Tansu Çiller'in bulunduğu da iddia edilmektedir-görüşmek gereğini duyduğu kişiler arasına girmiştir. Hatta Turgut Özal bu operasyonu gerçekleştirenlerle görüşme arzusunu sık sık yinelemesine rağmen, belirtildiğine göre Çatlı ve arkadaşları bunu kabul etmemişlerdir.

MİT ASALA OLAYINDA NEDEN HATA YAPTI, SONUÇTA NE OLDU

Peki ama bu olayda MİT nerededir? Fiili olarak eylem organizasyonu MİT'indir. MİT'in o dönemdeki Cumhurbaşkanlığı temsilcisi Süley Bey ve Erkan Gürvit olayın fikir babalarındandır. MİT bu kararın alınmasında ne kadar söz sahibi olmuştur, işe ne kadar isteyerek sokulmuştur bu halen tartışılmaktadır. Bazı görevlilere göre bu olay dönemin askeri cuntasının dayatmasıdır. Öyle olmasa daha ustaca yapılabilecek eylemler, sıradan hale gelmiştir. Bir kısmına göreyse ASALA'ya yanıt açısından geç bile kalınan bu uygulama ile gerekli yanıt verilmiş ve Ermeni

teröristlere
silahın nasıl ters dönebileceği anlatılmıştır. MİT öyle ya da böyle
bu
eylemde rol oynamıştır. Aslında bu işte aslan payı
Cumhurbaşkanlığındaki
koordinasyondan sonra bulunan MİT yetkilisine aittir. Ancak
kişilerin
ötesinde MİT bu eyleminde göstermiştir ki bu tür olaylar için
hazırlıklı
değildir. Bir ilkeler dizini yoktur. Seçilen şahıslar ve onlarla
sonrasında girilen ilişkiler konusunda hatalar vardır. Bunda
dönemin
koşullarına da suç yüklemek mümkündür.
MİT darbe olunca askere, onlar gidince sivil hizmet vermekte,
olaylarla
ilgili kendi hakimiyetini tam anlamıyla kullanamamaktadır. Yani
herkesin
Türkiye'de her taşın altında ve her olayın arkasında bildiği, gücünü
değil
tartışmak ağızına alamadığı MİT ,aslında çokça istemleri dışında
kullanılmakta ve buna sesini çıkaramamaktadır. Özellikle askerler
açısından MİT, hep kullanılan bir teşkilattır. Çünkü 1995'de dahi MİT
ne
yazıktır ki kendi elemanının yetiştirememekte, kaynak olarak askeri
oluşumları kullanmaktadır. Örneğin MİT'in çok etkili diye
nitelendirilen
operasyon ekiplerinin büyük kısmı Özel Harp Dairesi'nden
seçilerek
alınmaktadır.
Bu operasyonun dış uzantıları ise oldukça kötü sonuçlar vermiştir.
Fransa'da ve İsviçre'de eroin satarken yakalanarak sorgulanan
Abdullah
Çatlı ve Oral Çelik Avrupalı gizli servislerin elinde bir oyuncak
haline
getirilmeye çalışılmışlardır. İsviçreli savcılar bu operasyonla
ilgili
bütün belgeleri iddianamelerine almışlar , sanıkları
konuşturmuşlardır.
Çatlı kurtulmuş ve Türkiye'ye dönebilmiş olmasına rağmen, Oral Çelik
bu
konuda bir koz olarak halen İtalyan ve Fransız gizli servislerinin
baskısı altında bulunmaktadır. Mehmet Ali Ağca'nın Papa'ya karşı
giriştiği
eylem, Fransa'daki Ermeni eylemleri nedeniyle bir Türk gizli
servisi
organizasyonuymuş havasına sokulmak istenmekte, olaylar daha da
karmaşık

hale getirilmektedir. Oysa Papa suikastinin savcısı Dr. Marini ile
17

Şubat 1995 tarihinde yaptığımız görüşme sırasında bize söyledikleri
çok

ilginçtir. Marini Oral Çelik ile görüşmemizin sağlanması
konusundaki

isteğimize " bunun mümkün olamayacağını" gayet açık bir dille bize
aktarmıştır. Oral Çelik ile ilgili olarak olayın savcısı Pellagi ile
de

görüşen Marini,şunları dile getirdi:

" Oral Çelik, Fransa ve İsviçre'nin de istediği bir suçlu. Biz
kendisiyle

Fransa'da görüştüğümüzde bize yardımcı olacağını söyledi. Yani tanık
pozisyonundaydı. Ancak bugün hiç yardımcı olmadığı gibi gerçekleri
saklıyor. Bu durumda tanıklıktan çok sanık sandalyesine oturacağı
benziyor"

Bu konuşmanın ardından o güne kadar Rebbibia cezaevinin hemen
dışında

bulunan ve özel olarak korunan bir lojman gözaltıevinde kalan Oral
Çelik

cezaevine alındı. Tanıklıktan sanık sandalyesine oturtuldu. Peki
İtalyanlar ve Fransızlar Oral Çelik'den ne istiyorlar dersiniz? Bu
sorunun

yanıtı Mehmet Ali Ağca ile bağlantılı. Oral Çelik'den istenen şey
ASALA

eylemlerindeki MİT 'in rolüyle bağlantılı olarak Papa suikastinde MİT
parmağının olduğu yolunda bir açıklama olsa gerektir. bu hem Oral
Çelik

'in hem de Ağca'nın yakın çevresi tarafından dile getirilmektedir.
Zaten

İtalyan gizli servisinin 1982 yılında hazırladığı ve Ağca dosyasının
içine

koyduğu ve Türkçe'ye de İstanbul 17. Noterliğince çevrilen bir
raporda bu

tez dile getirilmektedir. Yani MİT bu eylemdeki hataları ve
kullandığı

yanlış adamlar nedeniyle bugün dahi Batılı gizli servislerin baskısı
ve

senaryolarının hedefi durumundadır.

ABDULLAH ÇATLI, SARP KURAY'DAN CIA AJANINI KAÇIRMALARINI NEDEN
İSTEDİ

İtalyan savcı Dr. Marini yaptığımız görüşme sırasında Papa olayında
Oral

Çelik'in İtalya'da bulunmadığı ve Avusturya'da olduğu şeklindeki
sözlerimize şu ilginç yanıtı vermiştir:

" Evet o sırada Avusturya'da oldukları yolunda bir bilgi bizde de var.

Hatta Abdullah Çatlı ve diğer arkadaşlarıyla kaldıkları evin numarası, sokağı ve telefon numaraları da mevcut."

Bütün bunları bilen İtalyan güvenlik makamları acaba niçin Oral Çelik'i sorgulamalarını 2 yıldır sürdürmekte. Bu sırada Mehmet Ali Ağca'da yeni senaryolar açıklamaktadır. Ancak Ağca'nın Türkiye'deki avukatı Doğan Yıldırım'a söyledikleri çok ilginçtir.

" İtalyanlar herşeyi biliyorlar."

O dönemlerde kendisi de Fransa'da saklanan sol örgüt lideri Sarp Kuray cezaevindeki bir arkadaşları kanalıyla Abdullah Çatlı'nın kendilerine haber yolladığını ve Papa suikastinde Bulgar bağlantısı olduğu yolundaki iddaları güçlendirmek için yalan ifade vermek üzere kendilerine baskı yapıldığını aktardığını söylemektedir. Kuray bununla ilgili olarak , " Bize yolladığı haberde, kendisine bir CIA ajanının gelerek, adı geçen Bulgar yetkililerle ilgili oda ve diğer detay ayrıntıları ezberleteceğini bildirdi. Durumlarının giderek kötüleştiğini aktardı. Bizden bu CIA ajanının kaçırılmasını istiyordu. Bunun imkansızlığı kendisine aktarıldı"

demektedir. O dönemde yurt dışında bulunan sağ veya sol örgüt elamanlarının gizli servisler için bir açık hedef olduğu gayet iyi bilinmektedir. Bugün bunların hangisinin hangi gizli servisin elinde bulunduğunu kestirmek oldukça güçtür. Abdullah Çatlı'nın bir arkadaşına aktardığı söylenen özeleştirisi oldukça düşündürücüdür:

" Yurtdışında hepimiz bir gizli servisin avı haline gelmiştik. Biz baktık ki yabancı gizli servisler başımıza üşüşüyor, bari Türk gizli servisiyle bir irtibatımız olsun, diğerlerine kendimizi kullandırtmayalım dedik."

MİT, ASALA olayını bitirmek için kullandığı yol , yöntem ve kişileri iyi ölçüp, biçmediği; sağlam bir organizasyona gitmediği için bugün sıkıntıdadır. O dönem bitirilen ASALA terörü de , bugün PKK ile kol kola yine Türkiye'nin gündeminin en başında bulunmaktadır.

ÜLKÜCÜLER VE MİT ARASINDAKİ BAĞLAR

MİT bu olayın ardından ülkücülerle ilgili pek çok sıkıntıyı da yaşamaya devam etmektedir. MİT'in adını sıkça kullanan ülkücü mafya

babaları

kendilerine devlet görevleri verildiğini belirterek etkinliklerinin

arkasına kamunun gücünü de almaya çalışmaktadırlar. O gün gerçekten devletçe kullanılanların büyük bölümü, bugün de başka işlerde, başka

şekillerde kullanılmaktadır. Daha da karanlık şekillerde mafyaya bulaşanların sayısı hiç de azımsanacak gibi değildir. Yani olay bir iç

güvenlik sorunu haline de dönüşmüş durumdadır. Bunlara en iyi örnek de

Alaattin Çakıcı'dır. Çakıcı ile temaslar kurulur , cezaevlerinde görüşmeler yapılır . Çakıcı daha sonra bu görüşmelerden kaynaklanan bir

edayla kendini " Milli Baba" ilan eder. Kendisi hakkında basında MİT tarafından görevli olarak ASALA kamplarına baskın düzenleme görevi verildiği yolunda yalan haberler yeralır. Bu konuda bir MİT yetkilisi araştırmamız sırasında şunu dile getirmiştir:

" Bizi arayıp ' Ben bu vatan için neler yaptım' diyor zaman zaman. Biz de

hem kendisine hem de kendimize ' Yahu bu adam ne yaptı ' diye sorup duruyoruz. Bizimle ilgili bütün hikayeler yalan. Kendisinden uyuşturucu

konusunda bilgi alınmak istenmiştir, bazı konularda da alınmıştır o kadar.

ASALA kamplarına baskın haberlerini Okuyunca kendisi bile bu yalanlara

inanır oldu. "

Evet, MİT'in 12 Eylül sonrasında gerçekleştirdiği en önemli operasyonun

gelişimi böyledir. Ancak bu askeri bir dönemin ürünüdür. 1993'den sonra

iktidara gelen Başbakan Tansu Çiller PKK konusunda perde arkasında verdiği sert emirlerle bu tür eylemlere yeşil ışık yaksa, " İlk seçimden

önce bana Apo'nun dirisini veya ölüsünü getirin" diye emirler verse de,

olaylar politikacılar ile güvenlik birimleri arasında büyük kopuklukların

bulunduğunu gözler önüne sermektedir.

POLİTİKACI GÜVENLİK RAPORLARINI NE YAPARA DEMİREL'Lİ BİR ÖRNEK

Türkiye'de siyasetçiler açısından sadece MİT değil genelde güvenlik birimleri üzerinde bir kuşku bulunmaktadır. Ayı kuşkuların istihbarat

yöneticileri için de geçerli olduğu gözlenmektedir. Bu birimlerden gelen

bilgiler zamana ve kimleri ilgilendirdiğine göre değerlendirilmekte

ve

yargılar yürütülmektedir. Örneğin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel partisinin bir milletvekilinin ve aynı zamanda TBMM'de çok önemli bir araştırma komisyonunun başkanının kendisine getirdiği Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve İstihbarat Dairesi'nin bir raporunu okuduktan

sonra araştırmamız sırasında bize olamaz dedirten " Sen bu raporlara çok

güvenme, bunları kimin yazdığını biliyoruz" sözlerini sarfettiği belirtilmektedir. Raporda neler mi yazılıdır? Demirel tarafından biri

Devlet Bakanı yapılan iki milletvekilinin ayrı ayrı dosyalarıdır Demirel'e

bunu söyleten. Raporda yeralan iddialara göre bu iki kafadar ortak düzenledikleri sebze ihracatı sırasında uyuşturucu işine bulaşırlar. Bunlardan biri aynı zamanda Suriye gizli servisi ile de pek sıkı fıkı ilişkiler içinde olmuştur. Şimdi bunları yazan bir rapor konusunda ya

yazanlar hakkında işlem yaptırılması ve söylediklerinin kanıtlarının istenmesi ya da itham edilenler hakkında bir soruşturmanın yürütülmesi

gerekmez mi? Gerekir diyenlere yanıt : Gerekmez .Bunların hiç birisi yapılmaz Türkiye'de, Rapor unutulur böylece kimsenin başı ağrımaz. Buna da

siyaset denir. Hastalık buradan başlamakta ve bütün kurumlara yayılmaktadır.

YALI KOMŞUSU OLMAZDAN EVVELE AİT BİR MEHMET ÜSTÜNKAYA VE MİT ÖYKÜSÜ Geçmişte de MİT'in başına bu tür olaylar çokça gelmiştir. Örneğin Bulgarların 12 Eylül 1980 öncesi Türkiye'de MAT adlı kamu kuruluşları

aracılığıyla oluşturdukları Trakya Nakliyat Şirketi kurucu üyeleri olan

M. Üstünkaya, A. Tunga, N. Kürşat, D. Tunga, G. Günşar adlı Türk ortaklarıyla beraber çokça tartışmalara yolaçmıştır. Şirketin kuruluşuna

Maliye Bakanlığı tarafından üst düzey yöneticilerin oluru ile 3. 6. 1976

gününde izin verilmiştir.

MİT ise şirketin kuruluşuna ilişkin bilgileri değerlendirerek, Başbakanlığa gönderdiği 18.3. 1976 günlü yazıda, şirketin Genel Müdürü'nün Bulgar uyruklu olması, daimi Türkiye'de ikamet ettirilmesi ve

şirketin Anadolu'da Bulgar teknisyenleri çalıştırmasının Bulgar Haber

Alma Teşkilatının yararına olacağını belirtmiştir. Ancak Başbakanlığa

sunulan bu yazı şirkete kuruluş iznini veren Maliye Bakanlığı'na

kalema

alındıktan tam 5 ay sonra 20. 8. 1976 tarihinde iletilmiştir. Bu arada şirket Genel Müdürlüğü'ne Bulgar uyruklu Petkov getirilmiştir. Bunun üzerine İçişleri Bakanlığı şirketle ilgili olarak kendisinden bilgi istenmesi üzerine 20.9. 1977 tarihinde Petkov Doçev ile ilgili olarak kendisine ulaştırılan 2.6.1977 tarihli MİT yazısında belirtildiği üzere

Petkov Doçev'in istihbaratçı olduğunu, genelde şirketin Türkiye'de çalışmasının sakıncalı olabileceğini belirtmiştir.

Güvenlik açısından verilen bu bilgiler üzerine Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

konuyu gündeme getirmiş, bunun üzerine Maliye Bakanlığı 3.9.1977 tarihinde

şirketin yargı yoluyla feshi için dava açılmasına karar vermiştir.

Açılan

dava İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesine sakıncaları bulunduğu gerekçesiyle kanıtlar sunulmadığı için reddedilmiştir. Bunun bir diğer

tanımlaması da "Bilmek yetmez" olsa gerektir. Türkiye'de bilginin de üstünde olan şey organizasyondur. Ve ne yazık ki Türk gizli servisleri bu

işte karşılarında yer aldıkları güçler kadar etkili ve becerikli olamamaktadırlar.

MİT'İN ADI YOK

Bugün bunun bir sonucu olarak MİT elemanları en çok kendi adları kullanılarak yapılan ama kendileriyle alakası olmayan olaylardan yakınmaktadır. Örneğin MİT mensupları kimlik göstermez ve kurum açıklamazken, özellikle askeri istihbarat ve polis istihbarat birimleri

kendi kimlikleri yerine MİT'çi olduklarını ifade etmekte ve gözaltı ile

sorgularını MİT kimliği altında yapmaktadırlar. Bunun önlenmesi için MİT

yetkililerinin zaman zaman emniyet mensuplarına teklif götürerek "İşler

karışıyor siz bizim, biz de sizin kimliğinizi kullanmayalım"

dedikleri

bilinmektedir. Bu karşılıklı kimlik kullanımlar zaman zaman işleri içinden

çıkmaz kılabilmektedir. Bu çalışma için görüştüğümüz bir emniyet istihbaratçısı MİT elemanları için bakın neler dedi:

" Onlar bir olay yerinde hemen tanınırlar. Tipleri sıradandır da bizimle

yan yana geldiklerinde hemen ortaya çıkarlar. Biz de bir klasik polis tipi

ve rajonu var. Onların ki ayrı. Güvenlik birimleri arasında en sık giyinen, parfüm kullanan ve olay yerinde lordlar gibi dolaşanlar

onlardır.

Korku vermezler ama efendi davranışları saygı uyandırır. Gene de biz bile

çekiniriz. Onlar MİT çiyiz demezler. Adları büro veya servis elemanı olarak geçer aramızda. Biz bir işi yaparken psikolojik değeri yüksek

olduğu için, korku açısından, daha çok MİT'çiyiz deriz. Ama onlar kimlik

kullanmaz ve MİT'çi olduklarını açıklamazlar. Haklarını yemeyeyim fiziki

ve kafa bakımından polisten biraz daha üstün gözüküyorlar."

Peki MİT üstün taraflarını veya zayıf yanlarını objektif değerlendirebiliyor mu? Bir gizli servisin varoluşu kadar önemli olan; iç

özeleştirici veya değerlendirmenin sağlıklı yapılabilirdiğini, fikirlerin

rahatlıkla ortaya konduğunu dile getiremiyor MİT çalışanları. Daha çok bir

ast ve üst ilişkisinden bahsediyorlar. Konuşmalarından çıkan sonuç askeri

etkinin ve eğitim anlayışının kalıcılığı konusunda insana bilgi verebiliyor. Disiplinli, içindeki asker hegemonyasından yeni kurtulmuş,

ama sivil bir örgüt kimliğini, düşünce biçimini henüz kazanamamış bir teşkilat MİT. Ancak yeni yöneticilerin bunu oluşturmak konusundaki kararlı

tutumları hemen her konuşmalarında dikkat çekiyor. Hatta bu eleştirici karşısında tersi düşünceleri savunuyor ve bunları kabullenmek istemiyorlar:" Biz kendisini en azımsızca eleştirebilen ender teşkilatlardan biriyiz" diyorlar.

Aslında MİT'i de değerlendirirken diğer kurumlardan bağımsız olarak ele

almamakta fayda bulunuyor. Çünkü Türkiye'nin ana sorunu onu oluşturan siyasi otoritenin içine düştüğü açmazda yatıyor. Ulusal kimliğini yitiriş

ve 72 yıllık Cumhuriyet birikimini kültürde, sanatta, politikada, bilimde

bir patlamaya dönüştürememe, Cumhuriyet'in diğer kurumlarında olduğu gibi

MİT'de de hedefsizlik ve kabını aşamama sorununu, getirip öncelikler

arasına koymuş.

Yani Türkiye'de parlamento ne kadar sağlıklı ve içerik açısından doluyorsa,

diğer kurumlar ne kadar başarılıysa MİT'de o kadar başarılıdır. Biz bireyler olarak dünyayı ne kadar geniş ve bilimsel algılayabiliyorsak,

analiz yapma yeteneğimiz ufkumuz genişse, koordinasyon ve organizasyon içinde olabiliyorsak , MİT elemanları da o kadar algıyabiliyor ve yorumlar getiriyorlar olaylara. Dünyanın hiç bir gizli servisi kendi ülkesinin zeka düzeyinin üzerinde bir birikimi içinde toplayamamaktadır. Ortalama ahlak düzeyimiz ne ise ve Türk toplumunun ortalama değerleri neyi gösteriyorsa MİT'nda da onu bulmak mümkündür. Fazlasını beklemek ise havanda su dövmektir. Sorunları sistemin genelini ele almadan; birey veya bir kaç kurum düzeyinde ele almak hataların en büyüğü olsa gerektir. Yani ormanı görmeden ağaçlara bakmanın kurumsal değerlendirmelerde bir anlamı olmayacağı da su götürmez bir gerçektir..

ÇİLLER VE MİT KAVGASI

Bir istihbarat servisinin başarısındaki en önemli unsur lider ile gireceği sağlam ve sağlıklı diyalogdur. Karar süreçlerine böylece yaklaşılabilir. Türkiye'deki ana sorunlardan biri de budur. Malesef MİT Türkiye'yi yöneten liderler ile ilişkilerinde oldukça pasif ve zayıf durumda bulunmaktadır. Böyle olunca gelişmeler karar alma sürecinden MİT'i uzaklaştırmakta ve etkinliğini yoketmektedir. Türkiye'de ve Dünya'da karar alma mekanizmaları içinde bilgiden çok askeri unsurların ön planda bulunduğunu da hatırlatmakta fayda vardır. Örneğin Tansu Çiller Başbakanlığı süresince MİT'e ayak atmayan ve MİT ile kavga eden ilk ve tek Başbakan olmuştur. MİT kendini Çiller'e anlatamamıştır. Dolayısıyla istihbarat pazarlamasında başarılı olamamıştır. Oysa iktidardan düştükten sonra eski Başbakanlardan Yıldırım Akbulut'un " Bugünkü aklım olsa hergün sabah güne MİT Müsteşarıyla yapacağım kahvaltıyla başlardım" sözleri ilginçtir. Liderlerin kimliği ve ilgili alanlarının iyi analizi, güçlü istihbarat birimlerinin oluşturulmasında birincil etkenlerin başında yeralmaktadır. Tabii en önemlisi kişiler veya gruplar adına değil, ulusu

için çalışan gizli servis oluşturulmalıdır. Bunun yolu da siyasi otoritenin hedef göstermesi ve diyalog kurmasından geçer. Ayrıca analiz düzeyleri değerlendirmesinde Türkiye'nin büyük eksiklikleri bulunduğu ortadadır. Olaylar kişi düzeyinde, çokça hükümet düzeyinde zaman zaman sağlıklı analizlere tabi tutulabilirken, uygun birimlerinin tam ve sağlıklı çalıştırılmaması , nitelikli elemanların devlet yönetiminde bulunmaması yüzünden uluslararası sistem üzerine analizler yapılamamaktadır. Sonuçta da eylemde ve planlamada Türkiye'nin yenilgisi ortaya çıkmaktadır. Türkiye için uzun ve orta dönem vadeli politikaların üretilmemesi gündeme gelmektedir. Bugün ne MİT'in, ne Dışışleri Bakanlığı'nın ne de diğerkurumlarımızın uzun vadeli önceden planlanan ve uygulamada bulunan bir Kafkasya, Ortadoğuy, Amerika, Avrupa, Suudi Arabistan, İran, Irak , Suriye politikaları bulunmamaktadır. Bu analiz düzeylerindeki eksikliğin bir sonucudur. Günü kurtaran ve geçmişin devamı olan statik politikalar süreklilik izlenimi yaratsa da geleceğı aydınlatamamaktadırlar. Uluslararası analiz ve etkinlik yoksunluğu, girişilen eylemde Türkiye'nin elde edeceğı karı maksimize edememekte ve en alt sınırdakiyle yetinmesi sonucunu doğurmaktadır. Bunun en önemli örneğı Azarbaycan ve Kazak petrollerinin taşınmasında öngörülen eylem ve senaryo ilişkisi olmuştur. Türkiye bu konuda en azla yetinmiş ve bunu zafer olarak yorumlamak gibi bir özeleştiri noksanlığı; hatası yapmıştır. Çünkü Türkiye uluslararası bilgi toplayamamaktadır. Uluslararası ticaret, ekonomi, siyaset , sosyal yapı, yaşam, teknoloji, ekolojik ortam konularında Türkiye'nin bilgilenme düzeyi günlük gazetelerin bir kısmının izlenmesinin ötesine geçememektedir. Gelen eksik bilgiler de iyi analizciler tarafından yorumlanmamaktadır. Bu konuda Amerika'da, Avrupa'da çeşitli siyasal görüşlerin, faaliyet gösteren binlerce bilgi değerlendirme kulübü olmasına, bilgi tacirliği ile geçinen entellektüel birikimi yüksek araştırma şirketleri bulunmasına karşın, Türkiye bu alanda kısır ve devlet memuruna terkedilmiş bir analizci yapılanmasıyla karşı karşıyadır.

Sonuçta

tekdüze, yetersiz, dünyayı hatta Türkiye yi dahi algılamaktan uzak bir

bilgi değerlendirme tablosu karşımıza çıkmaktadır. MİT'de bundan en olumsuz etkilenen kurumların başında gelmektedir.

KÜRT REALİTESİNİ TANIDIK DİYEN LİDERLERE "KÜRT YOKTUR" DAYATMASI
Örneğin DYP-CHP koalisyon hükümetinin ilk yıllarında Süleyman Demirel ile

Erdal İnönü bir Güneydoğu gezisine çıkararak, "Kürt realitesini tanıdık"

demişlerdir. Bu büyük çıkış sonrasında katıldıkları ilk MGK toplantısında

ortaya konan rapor da " Türkiye 'de Kürt diye bir halk veya topluluğun yaşamadığının devlet politikası olduğu" tezini benimseyen bir analiz

tartışılmıştır. Bu tür yaklaşımların sorunların çözümünde yarattığı tıkanmalar da ne yazıkki aşılamamaktadır.

Bütün bunların iyileştirilmesinde ana etkinin eleştirel ortamlardan

çıkacağı kesindir. Ama bu eleştiri ortamına Türkiye'nin diğer kurumları

ve kurumlarındaki yöneticiler gibi, MİT' in ve yöneticilerinin de hazır

bulunmadıkları, zamana ihtiyaç duydukları bir gerçektir. Çünkü bir gizli

servisin başarısında en etkili faktörleri oluşturan eğitim, tecrübe,

bilgiye duyulan gereksinim, kişisel yetenek ve zekası en üst düzeyde bulunan eleman konularında büyük sıkıntılar vardır. Bunların aşılması

gerekmektedir.

Oysa eleştiri ve özeleştiri konusunda Türk istihbaratında varolan emir

komuta zinciri ve isteksizlik bakın dışarda nasıl işliyor. İşte İngiliz

istihbaratının İkinci Dünya Savaşı yıllarını inceleyen resmi tarihçisi

olan- Bu tarih oluşturma fikri Türk istihbaratında yok. Daha Cumhuriyetin

ilk yıllarının arşivi bile tasnif edilebilmiş değil- Sir Harry Hinsley SIS

konusunda ne diyor:

" Casusluk ajanları gece kulüplerinde görülen züppelere benziyordu."

MİT için bu tür değerlendirmeleri söyleyebilecek tarihçi çıkar mı dersiniz?

İşte size bir başka Örnek daha. Yine İngiliz istihbaratı SIS'e savaş

yıllarında katılan Lord Dacre (Hugh Trevor Roper) daha önce alınan elemanlar yüzünden çok sarsılır. Ona göre tablo şöyledir:

" Bana profesyoneller genellikle oldukça aptal gibi gözüküyorlardı.

İçlerinden bazıları ise iyice ahmaktı. Bunlar iki toplumsal sınıf

oluşturuyorlardı. Londra grubunda yüksek tabakalardan şık gençler vardı.

Belirli sınıftan güvenilir insanlar oldukları için seçilmişlerdi.

Onların

Boodle ve White klüplerinden toplandıkları söyleniyordu. Bunun temelde

doğru olduğuna inanıyorum. İkinci grup ise Hintli polislerden oluşuyordu.

Bence olağanüstü denilecek kadar budalaydılar. Toplum bakımından klüp

üyelerinden farklıydılar. Ve onları oldukça aşağı görüyorlardı."

MİT, PKK KONUSUNDA NEDEN BAŞARISIZ OLDU

MİT eleştiri konusunda da gelişmesi gereken bir kurumdur. Bu gelişim arttıkça topluma açılma ve kendini ifade konusundaki sorunlar da ortadan

kalkacaktır. MİT'in üzerindeki giz perdesi aralanacaktır. Ancak bu konuda

ölçünün kaçırılabilceği endişesi bugünkü yöneticileri istedikleri halde

bu konuda atılımlar gerçekleştirmekten alıkoymaktadır.

MİT, ASALA konusundaki hatalarını PKK konusunda da tekrarlamış, daha doğru

bir tanımlamayla bu iki terör örgütünün eylemlerine karşı hazırlıksız ve

eğitimsiz yakalanmıştır. Mücadele aşamalarında pek çok yanlış yapmış ve

olayla ilgili istihbarat görevinde istenilen başarıları uzunca bir süre

sağlayamamıştır.

Bunda dönemin siyasi koşullarının da etkisini görmezden gelmek haksızlık

olur sanırız. Ama şunu da ifade etmek gerekmektedir; MİT istihbarat için o

dönemde gerekli yerlere girememiştir. Yani stratejik istihbarat olarak

tanımlanan istihbaratın dışında, nokta ve eylem düzeyinde istihbarat getirememiştir. Bunun nedenleri arasında eğitimindeki ve örgüt

düzenindeki farklılıklar önemli rol oynamıştır. MİT stratejik istihbarat

için yapılandırılmıştır. İçinde bulunduğu pasifize durum ve koordinasyonsuzluk, başarısızlık dönemlerindeki en ana etkindir.

Her

olayda kurtlar sofrasında parçalanmıştır. Düşüncelerini asker yöneticilerine ve askerin sözlerini emir gibi gören siyasilere anlatmakta

çoğu zaman zorlanmaktadır. Hatta kimi zaman sudan raporlarla Türkiye için

yaşamsal önemdeki gelişmeleri geçiştirerek, göze batmaktan ve tartışılır

olmaktan kaçmaya çabalamaktadır. Çünkü çoğu zaman yazdığı çok önemli raporları okutacak yönetici sıkıntısı dahi çekmiş istihbarat servisidir

MİT.

Kürt sorunu bunların en başında gelen olaylardandır. Çünkü MİT her siyasi

skandalın tam göbeğinde bulunmuş, yıpranmıştır. Bunun sorumluları elbetteki MİT'i avuçlarında tutmak isteyen siyasiler ve askeri güç odaklarıdır. Bu çevreler MİT'in Türkiye'nin değil kendi kaderlerinin gizli

servisi olmasını istemişlerdir. Sonuçta kaybedilen zamanlar hepimize acı

vermiştir.

Bu başarısızlıklar yıllar içinde birikerek o denli boyutlara ulaşmıştır

ki, MİT içindeki eğitim ve çalışma koşulları konusundaki kapalı kutu, açılmak zorunda kalmış ve yeni eğitim yöntemleri benimsenmiştir.

Türkiye

benzer terör sorunu yaşayan İsrail'in gizli servisi MOSSAD ile yeniden ve

islami terörü de kapsayacak şekilde yeni işbirliği ve eğitim anlaşmaları

yapmıştır. Gerçi 1960 dan sonra Türk gizli servisi ile İsrail gizli servisi arasında işbirliği ve eğitim mevcuttur . Ancak bu geliştirilmektedir. Ayrıca Amerika hem polis teşkilatını hem de MİT elemanlarını bu tür eylemler karşısında eğitmektedir. Başbakan Çiller'in

4 Kasım 1994 günü İsrail'e yaptığı gezi sırasında MİT Müsteşarı Sönmez Köksal ile CIA ve MOSSAD yetkililileri arasında özellikle islami terör

örgütlerine karşı eylem ve bilgi dayanışması konusunda kararlar alınmıştır. Çiller, aşırı sağcı ve bir dönem İsrail gizli servislerine de

çalışan bir Yahudi tarafından girişilen suikast sonucu öldürülen İsrail

Başbakanı Yitzak Rabin'den Türkiye'deki İslami terör olaylarına karşı

yardım istemek gibi bir hataya da düşmüştür.

Bugüne kadar Türk gizli servisindeki Alman ve Amerikan modeli eğitim

anlayışları korunurken, MOSSAD'ın eylemci yapısı terörün dayatması ve

siyasi otoritenin tavır ve karar eksiklikleri nedeniyle yeni tercihler

sıralamasında birinciliği almıştır. Ancak Ortadoğu'daki liderlik vasfını

elinden çıkaralı daha bir yüzyıl bile geçmeden, Türkiye'nin MOSSAD'ın yardımına ihtiyaç duyacak denli kötü bir duruma düşmesinin, siyasi ve dış

politik değerlendirmesinin hesabının sorumlulurca verilmesi gerekmektedir.

ÇİLLER VE SOĞUK SAVAŞ

Bu değişimin nedeni PKK terörü ve 2000 li yıllara yönelik gizli servis

tehdit değerlendirmesi olsa gerektir. Ayrıca istihbarat eksikliği teşkilatın varlığını yeniden bir tartışma konusu yapabilecek boyutlara

ulaşmıştır. Burada sözü edilen bilgi eksikliğidir. PKK konusunda o dönem

pek çok konuda ve olayda gerçekten sağlıklı bilgilere ulaşamamıştır.

Çünkü bu dönemde yapılan şey bilgiyi tam olarak elde etmeden , ona ulaşmadan pek çok senaryoyu veya hatalarla dolu analizleri, tam işleyemeden rapor olarak hazırlamak olmuştur. Bir Milli Güvenlik Kurulu

toplantısında MİT'in PKK ve Ortadoğu ile Kuzey Irak konusunda getirdiği

istihbaratı Başbakan Tansu Çiller sertçe eleştirmiş; 'Bana bu konularda

MİT istihbarat getiremiyor' demiştir. Ayrıca Başbakan bu görüşlerini basına da sızdırmıştır. Yani MİT değişimin gelişini, ayak seslerini, varlığının tartışmaları arasında hissetmiştir. Bu sırada askeri kaynaklar

da özellikle kontrespiyonaj alanında MİT'in yetersizliğini sıkça dile

getirir olmuşlardır. Örneğin Gazi Mahallesiindeki olayların ardından Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı 15 Mart 1993 günlü

güvenlik toplantısında aktif istihbarat açısından eleştiriler getirerek bu

konudaki açığın bir an önce kapatılması gerektiğini vurgular. Bu dönemde

askerler ile MİT'in arasının iyiden iyiye açık olduğunu da hatırlamak gerektir.

Başbakan Tansu Çiller ile MİT ilişkilerinin neredeyse bir soğuk savaş halini aldığını da belirtmek lazımdır. Çiller, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanları arasında MİT'i ziyaret etmeyen, üst düzey yöneticileri

ile

tanışmayan, merkezdeki teknolojiyi görmeyen tek Başbakandır. Başbakanlıkta yapılan bu iç güvenlik toplantısında MİT, Yunan istihbaratı

karşısında başarısızmış havası da estirilir. Başbakan Çiller'de MİT eleştirisini sürdürerek bu toplantı sırasında "Kör gibiyim, istihbarat

alamıyorum" der. Oysa İstanbul Gazi Paşa olaylarının arkasında Başbakan

Çiller ve dönemin Bakanlar Kurulu Yunan istihbaratını arayacağına bölgenin polis yöneticilerine baksa, ülkenin ekonomik ve sosyolojik gerçeklerini görse daha doğru tahminlerde bulunulması işten bile değildir.

MİT ise bölgeye ilişkin ucu açık ve net olmayan klasik tahlil raporlarını

sunar ortaya. Bu raporlar arasında Gazi Mahallesi'ni irdeleyen ve olaylardan çok önce verilen rapor da vardır. Ama olaylarla ilgili bir anlam taşımamaktadır. Taşınması da mümkün değildir. MİT'in elinde bölgenin

tahlilini yapacak sosyolog veya psikologlar yoktur. Yapılan örgütler

bazındaki değerlendirmelerden ibarettir.

MİT bu eleştiriler arasında yazdığı çok hayati raporların Başbakan Çiller

tarafından okunmamasından yakınarak karşılık verir. Ortada her yerde gözlenen karmaşa ve koordinasyonsuzluk hüküm sürmektedir. Bu da herşeye,

kaçınılmaz olarak ve ne yazıkki istihbarat çalışmalarına da yansımaktadır.

Başbakanı kızdıran istihbarat eksikliği eleştirisi aslında istediği MİT

ile eldeki MİT'in arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. MİT'e göre

ise Başbakanın etrafında onu MİT'e karşı yanlış yönlendiren ve MİT tarafından bir kısmı sakıncalı görülen insanlar bulunmaktadır.

Çiller'in

MİT soğukluğu bunların yarattığı bir hatadır. MİT yine çaresizdir. Ama bu

kez imdanına Cumhurbaşkanı Demirel yetişmiştir.

Tansu Çiller MİT'i bilmeyen, sokaktan bir vatandaşken Başbakan olan bir

insandır. O sokaktaki vatandaş gibi gördüğü MİT'ten herşeyi çözecek formülü istemiş, MİT de ona, "ben bu formül için eğitilmedim" demiştir.

İşte kıyamet de orada kopmuştur. Çiller aklına geleni istemektedir. MİT

yok demektedir . Kavga bu yüzden büyümüştür. MİT bu olaylardan sonra

varlığına yönelik yaptırımları bertaraf etmek için yapısal değişimine hız vermiştir.

MİT GÜNEYDOĞUDA NEYİ NE KADAR BİLEBİLİYOR: İŞTE MİT'İN ÜNLÜ BİR RAPORU

MİT'in Güneydoğu olaylarına ilişkin değerlendirmelerini gelin biraz somuta

indirgeyelim. Bakalım MİT olaylar konusundaki istihbarat için devlete

neler iletebiliyor? Nedenler ve sonuçlar MİT'in kaleminden nasıl yansıyor?

PKK'nın Türkiye'deki en kanlı ve büyük Nevroz kutlaması, daha doğrusu o

dönemin tanımlamasıyla toplu isyan amaçlı kışkırtması, ya da ayaklanma

denemesi, 20 Mart 1992 ile 23 Mart 1992 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Bu tarihler arasında 156 olay çıkmış 53 kişi ölmüş 174

kişi de yaralanmıştır. Olaylarla ilgili olarak 870 kişi sanık olarak adliyeye sevk edilmiştir. Ölenlerin 11 polis, 3'ü asker, 2 si korucu, 35'i

vatandaş, 2 si PKK'lıdır. Bu olaylarla ilgili olarak MİT, Mili Güvenlik

Kurulu'na sunduğu Nevroz konulu raporunda bakın neler demektedir: " 1992 Nevroz'u geçmiş yıllara oranla yaygın ve şiddet ağırlıklı bir görünüm sergilemiştir. Özellikle Cizre, Nusaybin, Şırnak gibi alanlarda

yaşanan olayların emareleri uzun süredir alınmakta olduğundan sürpriz bir

durum ortaya çıkmadığı söylenebilecektir.

PKK'nın yönetim kademelerince 1992 Nevrozu'nun ayaklanma denemelerine

dönüştürülmesi talimatları ve planlamaları çerçevesinde mezkur olayların

ön hazırlıkları yapılmıştır. Ancak örgütün hedeflediği hareketliliğin

yaşanan olayların çok daha üzerinde olduğu bilinmektedir. Alınan güvenlik

önlemlerinin yer yer kitleler üzerinde yarattığı tedirginlik sonucu, kısmen pasif kalınan yörelerde olayların başlamasından itibaren PKK üst

organlarınca baskı ve tehdit uygulandığı, eylemsel hareketlere azmettirildikleri görülmüştür.

Nitekim olayların silahlı çatışmaya dönüştüğü alanların büyük bölümü,

doğrudan dağ kadrolarınca sevk ve idare edilen yöreler olmuştur. Şırnak,

Cizre, Kızıltepe, Nusaybin, Derik, Bismil, Hakkari/ Merkez, Uludere, Yüksekova, Batman/Merkez, kurtalan, Şanlıurfa?Merkez, Van/Merkez, de vukuu

bulan olaylar bu çerçevededir. Kadın ve çocukların ön plana çıkarılması, erkeklerin uygun yerlerde mevzilenmesi talimatlarına pek çok yerde riayet edilmiştir.

Van , yüksekova ve Çukurca gibi bu tür etkinliklere yabancı bölgelerde de,

1992 yılı başından buyana Kuzey Irak üzerinden yapılan müdahaleler ve takviye grupların katkıları dikkati çekmiştir.

Sözkonusu gelişmeleri yetersiz bulan örgüt yönetimince Cizre, Şırnak, Nusaybin ve Diyarbakır bölgelerinde toplumsal hareketlerin geliştirilmesi , Diyarbakır'da silahlı yürüyüşler gerçekleştirilmesi talimatları verilmektedir. Aksi takdirde hareketin bu noktada bırakılmasının geri bir adım olacağı değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Cizre, Şırnak, Nusaybin, de meydana gelen olayların protestosu görüntüsü altında, her alanda bütün köylerin 'Ulusal yürüyüşe' katılımının sağlanması, parlamento içerisindeki unsurların harekete geçirilmesi planlamalarına hayatiyet kazandırılmak istenmektedir.

Geçici Köy Korucularına yönelik silah bırakma çağrılarının, bölgedeki devlet memurları ve güvenlik güçlerine de yapılması, bölgeyi terketmemeleri halinde ' Halk Mahkemelerinde' yargılanacakları tehditlerinin yoğunlaştırılması gündemdedir. Nevroz'un sıcak alan olarak nitelenen söz konusu yöreler dışındaki seyri, örgüt açısından başarısız bir görünüm olarak nitelenirken bu alanlarda beklentilere paralel gayretlerin arttırılacağı anlaşılmaktadır. bilindiği üzere Doğu ve Güneydoğu'nun diğer yörelerinde hareketlilik sınırlı grupların yürüyüşleri , örgüt yanlısı sloganlar ve kepenk kapatma eylemleri şeklinde cereyan etmiştir. Muş/Malazgirt, Bulanık, Bitlis/ Güroymak, Ağrı/Doğu Beyazıt, Diyardin de örgütün baskısı, olayların tırmanabileceği endişesi gibi nedenlerle esnaf can ve mal varlığının koruma içgüdüğü ile kepenk kapatmıştır.

Siirt, Tunceli, Kars/Iğdır, Malatya, Mardin/Ömerli, Savur, Hakkari/Çukurca yürüyüşleri küçük grupların katılımı ile olaysız cereyan etmiştir.

Batı illerinde ise Nevroz kutlamalarının HEP il ve ilçe teşkilatlarının etkin olduğu yörelerde organize edildiği müşahade edilmiştir. İstanbul, İzmir, Konya, Bursa, Mersin, Aydın, Adana, Adapazarındaki etkinlikler bu çerçevede gelişirken PKK sloganlarına sıkça rastlanmıştır. Batı illerinin yanı sıra Diyarbakır, Hakkari ve Vanda'da HEP teşkilatları harekete ivme kazandırmıştır. Edirne, Erzurum, Şanlıurfa, Muğla, Sivas, Ankara'da mevcut Üniversite ve Yüksekokullar bünyesinde organize edilen kutlamalarda da yer yer PKK propagandalarına yer verildiği görülmüştür. Yaşanan olaylardan hareketle ortaya çıkan tablo göstermiştir ki;

- Halkı tahrik girişimleri Nevroz ile sınırlı kalmayacak, her vesile ile olayların benzerleri veya daha boyutlularının sergilenmesi arayışları sürekliliğini koruyacaktır.
- Bölgede mevcut silah potansiyelinin daha da arttırılmasına çalışılacak, halkın olaylarda silah kullanma eğilimi yoğunlaşacaktır.
- Tüm devlet kurum ve kuruluşları ile güvenlik birimleri öncelikli hedef konumlarını muhafaza ederken, yıldırma, yapratma çabaları boyutlanacaktır.
- Maksatlı çevrelerce iç ve dış kamuoyunda asılsız propagandalara hız kazandırılacaktır.
- Herşeye rağmen devletin olaylar karşısındaki tedbirleri ve kararlı tutumu mütereddit kesimlerin devletin yanında yer almasına vesile oluşturacaktır.
- Örgütün vadettiği ayaklanma beklentisinin gerisinde kalınması, olaylardan sivil halkın zarar görmesi sağduyulu kesimleri etkileyebilecektir.
- Buna karşılık zarar gören kişiler ve yakınlarının psikolojik gereği muhtemel olaylara katılımı ve tepkileri beklenen gelişmelerdendir. Türkiye'deki olayların yurtdışı yansımaları daha ziyade Türk misyon ve kuruluşlarına yönelik saldırılar şeklinde artarak devam edecektir. Bu arada Kürtçü çevrelerin gelişen olayları, bir Irak mülteci sorununda olduğu şekilde, dünya kamuoyunda odak noktası haline getirme gayretlerini yoğunlaştıracakları değerlendirilmektedir."

BU RAPORU YAZMAK İÇİN MİT'Çİ OLMAK ŞART MIDIR

Evet şimdi bu denli büyük bir olayın ardından MİT'in istihbarat raporunu, değerlendirmesini okudunuz. Sizce bu değerlendirmeyi yapmak için MİT olmaya gerek var mıdır? Bizce yoktur. Rapor yuvarlak, ucu açık- bugün dahi küçük düzeltmelerle kullanılabilir (net olmayan) varsayımlardan oluşan bir durum kurtarma raporudur. O günün gazetelerinde bile daha çok istihbarat elde etmek mümkündür. Hele PKK'nın yayın organlarını okuyan herkes bu rapordaki bilgilerin daha fazlasına kolayca ulaşmaktadır. Evet yolunuz kütüphaneye düştüğünde gidin ve o dönemdeki gazeteleri tarayın. Bakın kimin istihbaratı daha gerçekçi ve doğru? İşte istihbarattaki açıklar burada ortaya çıkıyor ve bu sorunlar MİT'i yeniden gündemin tam tepesine koyuyor. Doğal olarak da koordinasyondan ve bilgiden uzak bir istihbarat birimi görüntüsü veren MİT , hakkındaki yakınmalar da artıyor. Sorun MİT'i büyük olmaktan alıkoyan, gelişmesini engelleyen politikacılar ile asker-sivil bürokratlar ile içerde birbirini yemek için fırsat kollayan üst düzey istihbarat yöneticileri üzerine gelip yoğunlaşıyor. Oysa MİT, PKK olayını yakından izleme gibi bir görevi yerine getirirken Suriye gizli servisi El Muhabarat, İran gizli servisi SAVAMA, Irak gizli servisi gibi bölge güçlerinin yanı sıra Amerikan, İngiliz, Fransız, Alman gizli servisleri ile Rus gizli servisi ile boyölçüşmek durumunda kalıyor. Böyle bir görev için ne teknolojisi, eleman niteliği, sayısı ne de bütçesi yetiyor. Üstelik zaman zaman ilettiği çok önemli istihbaratların da değerlendirilememesi, anlaşılamaması performans düşüklüğüne yolaçıyor. Genel olarak MİT çağdaş anlamda yapılanmada geciktiği ve eski usullerle yoluna devam ettiği için özverili,mücadeleci ama zayıf bir örgüt olarak kalıyor. Tabi burada ülkelerin ekonomik gelişmişliklerinin, dış politikadaki ataklıklarının ve siyasi karar süreçlerinin istihbarat

örgütlerinin üzerindeki etkilerini de hatırlatmakta yarar bulunmaktadır.

MİT bunlar ele alındığı zaman da zayıf not alması kaçınılmaz bir teşkilat

haline geliyor.

Bu noktada istihbarat bilgilerinin sınırları ve çeşitliliği konusu karşımıza çıkmaktadır. MİT elemanları genellikle kendi yaptıkları istihbaratın stratejik amaçlı olduğunu ve kendilerinden " Bugün şu saatte, şu yerde , şu kişiler eylem yapacak" gibi bir istihbarat bilgisinin beklenmemesi gerektiğini dile getirmektedirler.

Dünyadaki

diğer istihbarat birimlerinin de yüzde 35 gerçekleşme olasılığını yakaladıkları anda operasyon için karar verdiğini belirten

yetkililer,

yine de 1994'e kadar PKK konusunda istihbarat alanında bazı sıkıntıların

yaşandığını inkar etmiyorlar. Ancak dünyadaki diğer gizli servislerin

yaptıkları büyük hatalardan da örnekler vermeyi unutmuyorlar.

ÖNEMLİ BİR KAYIP: CENAN KOCAHAKİMOĞLU

MİT'in Kuzey Irak da olsun , Türkiye'de olsun PKK terörü nedeniyle pek çok

görevlisini kaybettiği bilinmektedir.Yitirilen görevliler arasında 1993 ve

1994 yıllarında Kuzey Irak'a karşı girişilen operasyonlarda askeri istihbaratı getiren değerli elemanları da bulunmaktadır. Bu konuda MİT

içinde çokça tartışılan ve üzüntüye yolaçan ölüm olayı 19 Ocak 1994 günü

Erbil'de PKK ile destekçisi kürt grupların, batılı servislerin de yardımı

ile öldürdükleri Cenana Kocahakimoğlu'nun kidir. MİT'i yasa boğan öldürme

olayı, Kocahakimoğlu'nun arabasına çarpraz ateş açılması sonucu gerçekleşmiş ve olayla ilgili ilk bilgiyi de 20 Ocak'da Kürdistan Demokratik Partisinin Ankara temsilcisi Sefin Dizayi vermiştir.

Dizayi

yerel saat ile 19.30 da gerçekleşen olayda Türkiye'den yapılan insani yardımın koordinasyonu ile görevli olan Can Cemal adlı kişinin öldüğünü

duyurmuştur.

Ancak Türk gazetecilerin insani yardımdan sorumlu olan Kızılay'a yaptıkları başvuruda aldıkları yanıt daha ilginçtir. Kızılay yetkilileri

kendi elemanları arasında Can Cemal adında bir kişinin bulunmadığını açıklamışlardır. Hatta Kızılay Genel Başkanı Kemal Demir, Genel Müdürleri

Ünal Somun'un bölgedeki ekiple konuştuğunu ve böyle bir olaydan haberdar olmadıklarını dile getirir. Ancak aynı yetkililer ertesi gün ağız değiştirip kendi personellerine ateş açıldığını ve bir kayıpları olduğunu açıkladılar. MİT ile Kızılay koordinasyonu yetersiz kalmıştır. Kızılay'da, MİT'de bu operasyonda ne kadar koordinasyonsuz ve tedbirsiz olduklarını gözler önüne sermiştir. Bu işten en büyük yarayı Kızılay almıştır. Daha sonra ortaya çıkan başka olaylar nedeniyle Kızılay bir istihbarat yan kuruluşu gibi görülmüştür. Uluslararası ilişkilerinde bağlı bulunduğu kuruluşlar içinde çok zor durumda kalmıştır. Kocahakimoğlu'nun cenazesi Maltepe camiinden kaldırılır. Bütün MİT neredeyse oradadır. Ancak ne bir kamera ne de bir gazeteci vardır. O sırada haberi bize duyuran kişiye telefonda "bakın bu ülke için ölen insanlar nasıl sessiz ve adsız defnediliyorlar" demiştir. Gazeteci dostum Zeki Saral ile birlikte Maltepe camiine gittiğimizde gördüğümüz manzaranın bize söylenenden farksız olduğunu gördük. Cenaze ortadaydı. Yeterince kalabalık vardı. Çelenkler boldu. Kucaklarda dolaşan iki küçük çocuk ve gözyaşlarına boğulan bir genç kadın dışında acının derinliğiyle sarsılan bir çok insan gözden kaçmıyordu. Ama soğuk, adsız ve bilinmeyen bir adamdı tabutun içindeki MİT görevlisi. Herkes MİT'i Kuzey Irakta ne yapıyor diye eleştirirken, MİT, görevi başında ölen bir elemanını halkından gizlemektedir. Gerekçe bölgedeki operasyonlardır. Ama o operasyonlar konusunda koordinasyonsuzluktan dolayı yeterince bilgi basına sızmıştır. Bölgedeki batılı servisler, Kürt grupları, Türk güvenlik birimleri herkes olayı bilmektedir. Bilmesi istenmeyen Türk halkıdır. Cenazenin kalktığı gün. Sefin Dizayi ise olayla ilgili yorumunda şunları söylemiştir:
DÜNYANIN BİLDİĞİNİ TÜRKİYE BİLMESİN DİYE OYNANAN OYUNA AD: KIZILAYCILIK
"Dışişleri Bakanlığına bilgi verdik. katillerin bulunması için her türlü önlem alındı ve Türk görevlilerin etrafındaki güvenlik arttırıldı. Saldırıyı gerçekleştirenler PKK olabilir. Çünkü öldürülen bir Türk vatandaşı. Öte yandan Irak ajanları da Türk görevlilerin gözünü

korkutmak

ya da provakasyon amacıyla bu cinayeti işlemiş olabilirler. Irak ajanları

daha önce yabancı yardım kuruluşlarının görevlilerine karşı buna benzer

eylemlerde bulundular."

Dizayi'nin neyi bilip neyi bilmediğini sizin yorumunuza

bırakıyoruz.Tabii

bu haberi okuyanlarda orada ne olduğunu hiç anlamadılar. MİT büyük bir

gizlilikle operasyonunu tamamlamış oldu! Ama bu olayların sonuncusu olmamıştır. Aynı olay daha sonra da yaşanır.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin 1995 Mart'ında 35 bin kişilik bir kuvvetle girip denetimi altına aldığı Kuzey Irak'da 7 çobanın kulakları kesik ve

ölü olarak bulunması, bunun ardından çobanların askerlerce öldürülmeden

önce gözaltına alındığının iddia edilmesi üzerine yine MİT elemanları öldürülür. Yine Kızılay mensubu kimliği kullanan ve çobanlarla ilgili

cenaze töreni ile olayları gözleyen Orhan Bulut, Yaşar Mutlu ve Mithat Okan göstericilerle girdikleri çatışma sonrasında feci şekilde öldürülürler. Cenazelerinde yine herkes vardır, çelenkler boldur ama onların adı ve işi yoktur. Arkadaşlarının kimliğinin gizli kalmasına isyan

mıdır, yoksa beceriksizlikten mi bilinmez, ama bu cenaze töreninde fotoğraf çekenleri MİT elemanları durdurur, güvenliği onlar sağlar.

Ama

ölenler için hala Kızılaycı kimliği kullanılmaya devam eder.

Aslında gizli servis açısından bu olay duygusal ve gerçeklikten uzak değerlendirmelerle geçiştirilmektedir. Objektif değerlendirmeler yapılamamaktadır. Bir istihbaratçı için en önemli şeyin hayatta kalmak

olması gerekmektedir. Oysa buradaki bir istihbarat elemanı ile iki korumanın ölümü bölgedeki faaliyetlerin artık istihbarat özelliklerinden

çok askeri veya poliseye özellikler gösterdiğini ortaya çıkarmaktadır.

Olay günü bölgede çekim yapan ve Diyarbakır'da yerleşik olan yabancı televizyon ekipleri ile onların kullandığı Türk kameramanlar çobanların

ölülerini, halkın öfkesini kaydetmişlerdir. Türk kameramanlar olay yerinden dönerken Kızılay araçlarında gördükleri MİT elemanlarına bölgedeki havayı yansıtmış ve tehlikeye dikkat çekmişlerdir. Buna rağmen

bu üç görevli kalabalığın üzerine gitmiş, tepki ile karşılaşınca da kızgın, öfkeli yöre halkıyla tartışmaya başlamışlardır. Küfürler

savuran

kalabalığa karşı alttan almak, bölgeyi terketmek , durumu idare etmek,

olayı yatıştırmak yerine karşı çıkan bu üç görevli kimilerine göre kahraman olarak nitelendirilebilirler. Belki cesaretleri gözönüne alındığında bu yorum doğru olabilir. Ancak hiç bir istihbaratçının yapmaması gereken bir hata yapılmıştır. Halkla karşı karşıya gelinmiştir.

Öfkeli ve silahlı kalabalığa silahla karşılık verilmiştir. Kalabalık ile

girişilen çatışmada üç görevli ölürken, kalabalık içinden de 6 kişi ölmüştür.

Olay skandal boyutlarda yansımıştır . Burada istihbaratçının görevi tartışmaya açılmak zorundadır. Bölgede görev yapan MİT elemanlarının istihbarat tecrübeleri, kendilerinden ne isteneceği ve ilişkide bulundukları gruplar çok önem kazanmaktadır.

Bölgenin gerçeklerinden , yaşam tarzından, insan psikolojisinden habersiz

olan ve istihbarata değil sanki savaşa gidercesine bölgeye korumaları ve

silahlarıyla sevk edilen elemanların bilgi ve belge getirmeleri elbetteki

mümkün değildir. İstihbaratçı önce hayatta kalmayı başaran adamdır.

En

kötü istihbarat olmayan istihbarattır ve ölümlerin bilgi vermesi mümkün

değildir. Buradaki hata bölgeye deneyimli ve iyi eğitim görmemiş elemanların sevk edilmesinden kaynaklanmıştır. Bölgede uzun süre tutulan ve

özellikle asker ile özel timler arasındaki çekişmeye açık tutulan istihbarat elemanları sonuçta bilgi toplamak yerine cezalandırmak veya

açık savaşa girmek gibi hatalara düşmektedirler. MİT içindeki anlamsız ve

çoğu zaman hatalarla donatılan gizlilik perdesi, yanlışların eleştirilmesini ve ortaya ders alınacak sonuçların çıkmasını engellemektedir. MİT özeleştirme mekanizmaları çok ağır ve sıkça işlemeyen

bir örgüt görüntüsü vermektedir.

GAZETE PATRONLARINA MİT MEKTUBU

MİT bu olayların basına yansımalarından duyduğu rahatsızlığı, güçlü halkla

ilişkiler yöntemleriyle kendi lehine çevirebilecekken garip içerikli

cenaze törenleriyle olayın büyümesine yolaçmıştır. Cenazeler MİT'indir,

herşeye MİT sahip çıkar, ama Kızılay senaryosu oynanır. Roller kötü

biçilmiştir. Bu kötü oyunu izleyen ve rahatsızlığını dile getiren basın

için MİT'in aldığı iki önlem vardır. Birincisi cenazede istenmeyen fotoğrafları çeken gazetecilere polisin yaptığı gibi dayak atılıp, korkutarak ellerindeki filmler alınır. İkincisi de gazete patronlarına

klasik " Bu vatan için yalnızca biz çabalamayacağız, siz de yardım edin.

Son olaylar sırasında yapılanları uygun bulmadık" içerikli sitem mektupları gönderilir. Mektupların altında Müsteşar Sönmez Köksal'ın imzası vardır.

Bütün bu olaylar yaşanırken acaba Türk Dışışleri Bakanlığı olayların

neresindedir? Aslında istihbarat faaliyetlerinde en az MİT kadar etkin

olması gereken, özellikle dış istihbarat alanında stratejik bilgi toplanmasında MİT'ten daha ilerde bulunması gereken Dışışleri Bakanlığı

ne yazık ki, 1980 sonrasının yeni yapılanmasında şişkin kadroları ile ,

ayrıcalıklı ve aristokrat yapısıyla Ankara'daki Balgat semtinin kenarında kurulu çirkin beton yapısında, işlevsiz durmaktadır. İyi

çalışabilse, Cumhuriyetin ilk yıllarındaki parlak günlerinde olduğu gibi

Türkiye'ye çok büyük katkıları olacak bakanlık ne yazıkki hantal bir görüntü içindedir. Üstelik Dışışleri Bakanlığının içinde bir de istihbarat

Dairesi ve kadrosu bulunmaktadır.

DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI DÖKÜLÜRKEN

Örneğin Türkiye, Almanya başta olmak üzere Dünya'da, Güneydoğu'da yaşanan

olaylar nedeniyle köşeye sıkıştırılırken sadece şu an Dışışleri Bakanlığı

Müsteşarlığı koltuğunda oturan dönemin Almanya Büyükelçisi Onur Öymen

girişimlerde bulunmuştur. Diğer yetkililer ise suskundur. Öymen, önce

ülkesindeki sorunla ilgili olarak gazete haberlerinin bilgilendirmesinin

ötesine geçerek, ilgili valileri aramış ve kaynaktan bilgi toplamıştır.

Örneğin sorunların en önemlisinin yaşandığı Tunceli ile ilgili olarak

valiyi arayarak bilgi isteyen tek büyükelçisi Öymen'dir.

Dışışleri sorunu sadece bununla kalmamaktadır. Olayların ilk

temaslarında

etkin olan bakanlık sonradan yokolmakta ne analiz, ne de politika üretiminde inisiyatif kullanabilmektedir. Oysa Türkiye siyasetinde en

etkin konumda bulunma cesareti ve gücü Dışışleri Bakanlığı ve elemanlarının elinde bulunmaktadır. Turgut Özal'lı siyaset yıllarının

getirdiği sorunları 1995 yılında bile üzerinden atamayan teşkilat ne

yazıkki istihbarat konusunda etkin değildir. Karar alma ve analiz konusunda da Dışışlerinin eksiklikleri çok büyüktür. İstihbarat birimi de

başarısız kalmıştır.

İşte buna ilk kez burada okuyacağınız ve insanda şaşkınlık yaratacak denli büyük bir örnek.

TUTANAKLARDAN İLK TALABANI VE TÜRKİYE GÖRÜŞMESİ: NAKLEN

Tarih 26 Haziran 1992. Yer Ankara, Balgat. Dışışleri Bakanlığı ana binası.

Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB)'nin Lideri Celal Talabani binadadır.25

Haziran 1992 tarihinde Ankara'ya gelmiştir ve 26 Haziran 1992 tarihinde

bakanlık koridorlarını aşarak girdiği toplantı salonunda İstihbarat

Araştırma Dairesi Başkanı Büyükelçi Cenk Duatepe ve diğer üst düzey dışışleri mensupları Burhan Ant , Türkekul Kurttekin ile bir toplantı

halindedir. Talabani'ye Ankara'daki İrtibat Görevlisi Sarchill Kazzaz da

eşlik etmektedir. Gelin isterseniz tutanaklardan konuşmaları şöyle bir

gözden geçirelim:

"Talabani: Viyana'da düzenlenen Irak muhalif gruplarının toplantısı başarıyla sonuçlandı. Toplantıda çeşitli muhalif gruplardan oluşan heyetlerin temaslarda bulunmak için bazı ülkeleri ziyaret etmeleri kararlaştırıldı. İlk ziyaret edilecek ülkenin Türkiye olmasında ısrar

ettik ve bu isteğimizi size ilettik. Ziyaretimin nedenlerinden biri de bu

konudaki cevabınızı öğrenmek.

Kurttekin : Devlet erkanının halen Ankara dışında bulunduğunu biliyorsunuz. Biz Viyana'daki Büyükelçiliğimizin heyetle görüşmesini

öngördük. Ancak anladığımız kadarıyla grup Londra'ya geçmiş.

Dolayısıyla

görüşme Londra Büyükelçiliğimizle yapılabilir.

Talabanini; Heyet Londra'da delil, üyeleri Kahire, Riyad gibi

bulundukları

ülke başkentlerine döndüler. Önemli bir adını olarak gördüğümüz bu girişim için heyetin gidilen ülkede üst düzeyde kabul edilmesini istiyoruz. Oysa sizin bu cevabınız önerimizin reddi gibi bir mahiyet arz ediyor.

Kurttekin", Talebinizi üst makamlarımıza ilettik. Pratik olacağı gerekçesiyle belirttiğim usulün izlenebileceği talimatını aldık. Ancak

grup dağılmış ise, üyeleri bulundukları ülkedeki Türk Büyükelçiliği ile

görüşebilirler.

TALABANI AÇIKLIYOR: PKK İRAN VE ERMENİSTAN'I ÜS YAPTI

Talabani; Esasen biz ziyaret edilecek ilk ülke olarak Türkiye'ye önerdiğimizde birçoğu buna karşı çıktı. Sizin bu tavrınız bu çevrelerin

işini kolaylaştırıyor. Heyetin ABD'de Baker ve Kongre üyeleri ile görüşmesi öngörülüyor. Belki de Başkan Bush'un da kabulü söz konusu olabilir. İngiltere'de Major ve Hurd kabul edecek. Türkiye'de de üst düzeyde bir kabul beklerdik. Ben bu cevabınızı önerimizin reddi şeklinde

kabul ediyorun. Heyete, ziyaretlerine Arap ülkelerinden baskalarını telkin edeceğim.

Kurttekin; Pek tabii, ziyaretlerine istedikleri yerden başlayabilirler. Biz

de bu ifadelerinizi üstlerimize aksettiririz.

Talabani: Ziyaretimin birinci nedeni bu durumu size aktarıp, cevabınızı

öğrenmekti. İkincisi ise, PKK ile ilgili bazı yeni gelişmeler konusundaki

fikirlerimi sunmak olacak. PKK şu anda İran ve Ermenistan'ı üs olarak kullanıyor. Öte yandan bu örgütün Suriye tarafından dışlanmış olduğu konusunda tereddütlerim var. Suriye'liler oyunlarının bir parçası olarak

belki simdilik bu rolü oynuyorlar, ancak PKK'nın bu ülkeden çıktığına inanmak güç. Bir diğer izlenimleri de PKK'nın Türkiye'deki etkisinin giderek kaybolmasıdır. Buna Abdullah Öcalan'ın deliliklerin de büyük katkıda bulunduğunu söylemeliyim. Kürtler Abdullah Öcalan'ın davalarına

zarar verdiğini kabul etmeye başladılar. Bu hem sizin, hem de bizim için

çok olumlu bir gelişme. Bundan bir yıl evvel Mehdi Zana ile görüşürken kendisi bana Abdullah Öcalan'ı desteklememiz gerektiğini kararlı bir ifadeyle söyledi. Ben de kendisine "Şam'a gidip Öcalan'la bir görüş, döndüğünde aynı fikirdeysen bundan böyle senin her sözünü dinlerim" dedim.

Gitmiş görüşmüş, döndükten sonra kendisini gördüğümde "haklıymışsın" dedi.

" ÖCALAN'I SERBEST BIRAKSANIZ KÜRTLER ONDAN KURTULMANIN ÇARESİNİ ARAR"

Diyeceğim o ki, Öcalan'ı Türkiye'de serbest bıraksanız Kürtler ondan bir

an evvel kurtulmanın çaresini ararlar. PKK'ya yaklaşım konusunda aramızda

bir fark var. Ben siyasetçiyim, bir Devleti de temsil etmiyorum. Benim PKK

ile kavgam siyasi düzeyde olur. Ben PKK'yı Kürt milletinin gözünde afişe

etmek için caniliğini, barbarlığını, Kürt rnilletine verdiği zararı, Saddam'la yaptığı işbirliğini herkese açıklayan siyasi bir kampanya sürdürürüm, ama onunla savaşamam. Sizi de anlayışla karşılıyorum. Siz bir

Devletsiniz ve 'PKKya karşı yumuşak davranamazsınız. Ama silahla da herşeyin halledileceğine inanmak zordur. İngiltere gibi tüm imkânları olan

bir ülke IRA'yla başedemiyor. Kanaatimce İçişleri Bakanınızın teslim olan

PKK'lı militanların hoşgörüsüyle karşılanacağı yolundaki açıklaması çok

olumlu bir tutum. PKK'yı tecrit etmek istiyorsak daha siyasi davranmak

gerektiğini ve onların silahını ellerinden almak gerektiğini düşünüyorum.

Ben PKK'ya daha farklı yaklaşabiliyorum, çünkü ben Kürdüm ve onların anlayabileceği. lisanı ve üslupla düşünüyorum. HEP'lilerle burada yaptığım

görüşmelerde hata yaptıklarını söylüyorum. Önceleri bana inanmıyorlardı.

Şimdi ise ne kadar haklı olduğumu teslim ediyorlar. Onlara SHP'den ayrılımlarının hata olduğunu söyledim. Simdi bana hak veriyorlar. Zaten

bizde Türkmenler tarafından söylenen bir atasözü vardır. "Bir Kürdün beyninin ancak olaydan sonra çalıştığı" tasvir ediliyor. Diğer taraftan

PKK nın işlediği cinayetlere ilişkin olarak hazırlanan kasetler de çok

faydalı, bunların televizyonlardan yayınlanması halkı etkiliyor. Siz Kuzey

Irak'ta bunu yapıyoruz ve netice alıyoruz.

TALABANI: " BELKİ BAĞIMSIZ BİR DEVLET KURARIZ"

Duatepe: Yeri gelmişken söyleyeyim. Talebiniz üzerine PTT ve TRT Teknisyenlerinden oluşan bir ekibi Kuzey Irak'a gönderdik. Ancak adıgeçenler Kuzey Irak'ta bizim anladığımız tarzda bir televizyon yayın

şebekesi bulunmadığını, kısıtlı ve bölgesel yayın kapasitesi olan 3

verici

bulunduğunu TV yayın şebekesinin tam anlamıyla kurulmasının ise büyük bir

proje hazırlanması, bunun da yüklü bir bütçeyle desteklenmesi gerektiğini

bildirdiler. Bu görevliler ayrıca, kendilerine yakın ilgi gösterilmediği

gibi, tecrit dahi edildiklerini bildirdiler.

Talabani: Kuzey Irak'ta 4 istasyon ve her biri 1S kw gücünde: 4 vericimiz

var. Bunlar Kerkük'teki Irak vericisinden daha güçlü ve 200 km²'lik bir

alana yayın yapabiliyor. Bizim sorunumuz bunlardan 3'ünün devre dışı bulunması. Bunların yedek parçalarının karşılanmasını istiyoruz.

Büyük

projeye gerek yok. Bu yedek parçaların bedelini de ödemeye hazırız.

Etu

teknisyenlere ilgi gösterilmediği, tecrit edildikleri iddiasına gelince,

ben kendilerine evimde yemek verdim. Gittikleri her yerde de yakın ilgi

gördüklerini söyleyebilirim.

Kurttekin: Benim dikkatinizi çekmek istediğim bir husus Avrupa'daki gazetecilere verdiğiniz demeçlerle ilgili. Bu demeçleriniz belki de basın

organlarınca tam yansıtılmıyor ve tutumunuzda dalgalanmalar olduğu izlenimi yaratıyor. Örneğin İtalyan "La Repubblica" gazetesine verdiğiniz

demeçten (Roma Büyükelçiliğinin 740 sayılı açık teli) Irak'ta sadece Kürtler ve Arapların yaşadıkları gibi bir netice ortaya çıkıyor. Yine bu

demecinizde yarın bir gün Kürdistan'ın bağımsızlığına kavuşabileceğini

söylüyorsunuz. (Sayın Kurttekin daha sonra makalenin metnini okumuştur.)

Talabani: Bu makalede yeralan herşeyi söyledim ve bugün bana aynı sorular

sorulsa aynı şeyi söylerdim. Herşeyden önce benim Irak'ta sadece Kürt ve

Arapların yaşadığı gibi fikir öne sürmem imkansız. Ben Türkmenlerin talebi

üzerine onların da sözcülüğünü yapıyorum" Bunu Türkmenlere sorabilirsiniz.

Kürdistan'ın bağımsızlığı konusuna gelince; cümleyi tam okursanız benim

"Eğer bir gün Araplar birleşirse Kürdistan bu ülkenin bir parçası olmayacaktır" dediğimi göreceksiniz. Biz Irak'ın bölünmesini

istemiyoruz

ayrıca gerçekten de yarın bir gün Araplar birleşirse, Kürtler Arapların

bir kolonisi olmayacaktır. Belki Türkiye'yle birleşmeye karar verir, belki

bağımsız bir devlet kurarız, ama artık hiçbir zaman Arap sultasında yaşamak istemiyoruz. Samimi olarak ifade edeyim ki, şimdi Irak'ın bölünmesi için en müsait vakit" Buna rağmen biz Irak'ın bütünlüğünün korunmasına taraftarız. Eğer bölünmeyi isteseydik çoktan harekete geçerdik. Bizim tavrımız çok açık. Bu bakımdan makalede yazılarının hepsinin doğru olduğunu ve bizi anlayışla karşılamanız gerektiğini düşünüyoruz.

IRAK İLE SURİYE BİRLEŞİR Mİ

Kurttekin: Söylediğiniz çerçevede evet. Ancak gazetelerde yayınlanan demeçler bazen çarpıtılabiliyor. Bu bakımdan sizi uyarmak istedim. Talabani: Açıkça söyleyeyim artık biz Araplarla açıkça mücadele edeceğiz.

Bugün Irak için bir komplo hazırlandığını, buna göre, Irak Baas partisinin

yapısının değiştirilerek Irak'ın Suriye'yle birleşmesi öngörüldüğünü

biliyoruz. Zaten bu tür planlar yıllardır tatbik edilmek isteniyor. Biz

Araplarla içiçe yaşadığımız için Arap meseleleri ve Arapların birleşmeleri

yönünde el altından sarfedilen gayretleri bilmiyor değiliz. Zaten biraz

evvel bahsettiğiniz demecimde de bunu vurgulamak ve bu tür bir olasılık

halinde Arap dünyasının dışında kalacağımızı belirtmek istedim.

Duatepe: Musul Vilayet Konseyi ile ilgili girişimin arkasında kimin olduğunu biliyor musunuz?

Talabani: Biz bunun Türk askeri çevreleri tarafından desteklendiği

izlenimini edindik. Musul Vilayeti Projesinin hukuki temelini hazırlamış

olan Mr. Keller bana, Projeyi üst düzeyde bazı askeri makamlarınızla görüldüğünü söyledi. (Keller, Cenevre'deki "Good Offices Group of European

Lawmakers" isimli kurulunun Genel Sekreteri). Türkiye tarafından

desteklendiğini düşündüğümüz için de karşı çıkmadık. Doğru söylemek gerekirse bunu Türkiye'nin kara kaşı, kara gözü için değil, bizim işimize

de geldiği için destekledik. Musul Türkiye ile birleşirse bu bizim de

;Türkiye ile birleşmemiz için bir ön adım teşkil eder. Bakın size

samimi

olarak fikirlerimizi söylemek istiyorum" Biz gerçekçiyiz"

Bağımsızlık

peşinde değiliz. Eğer bir ülke ile beraber yaşamamız gerekiyorsa bunun Türkiye olmasını istiyoruz. Musul Türkiye'ye geçerse Türkiye'nin petrol

sorunu kalmaz. Biz de Türkiye ile birleşirsek, PKK sorunu da ortadan kalkar. Biz de sizinle aynı parlamentonun çatısı altında konuşuruz. Ben

bunu Sayın Başbakana daha söyledim ve Sayın Başbakan bu fikrime güldü. Bizim içten dileğimiz bu, demokratik bir ülke olan Türkiye sadece bizim

için değil, başkaları için de çekici bir ülke olmaya başladı.

Duatepe: Musul Vilayet Konseyi girişiminin arkasında Türkiye yok. Bunun

Türk askeri çevrelerince desteklendiği yolundaki görüşü ilk defa duyuyorum. Bu kişiler filhakika önce askeri yetkililerimizle temas etmişler, onlar da bize gönderdiler. Mesele bundan ibaret.

KYB Temsilcisi Kazzaz: Buradaki Otel masrafları olan 128.000.000 TL.'

sının kimlerin ödediğini merak ediyorum.

Talabani: Bu işin arkasında Almanlar ve petrol işinden büyük kazanç sağlamayı uman Avrupalılar olduğunu düşünüyorum. Yanlarındaki Keller adlı

şahıs bunları yönlendirip idare ediyor. Ancak tekrar ifade edeyim ki, Musul Vilayet Konseyi ile ilgili olarak sunulan proje son derece iyi hazırlanıyor.Çok iyi bir çalışmanın ürünü. Bunu kimin hazırladığını merak

ettim. Amerikalılar da, İngilizler de bunu bilmediklerini söylüyorlar. Ben

zaten Türkiye ile birleşme fikrimizi üst düzey Amerikan yetkililerine açmak işe karışmak istemiyoruz. Bu Türkiye'nin meselesidir" dediler ama

menfi bir tepki de göstermediler.

"HERŞEY AMERİKA'NIN TUTUMUNA BAĞLI"

Kurttekin; Bizim 70 yılda gerçekleştiklerimizi, üstelik bunu petROLSÜZ

gerçekleştirdiğimizi dikkate aldığınızda bu tür projelerin bizim için önemli olmadığını takdir edersiniz.

Talabani: Çok diplomatça davranıyorsunuz. Artık eski politikalarınızı

bırakın. Musul'u alın ve biz de sizinle birleşelim.Beni üst düzey askeri

yetkililerinizle de görüşürmenizi istiyorum. Jandarmayla pratik önlemler

için görüşüyorum,ancak ben askerlerle görüşmek istiyorum.

Duatepe: Sayın Başbakan burada olmadığı için bu talebinizi sonra

değerlendirebiliriz Muhalefet grupları olarak Viyana'da ne kararlar aldınız?

Talabani: Ana fikir bir Hükümetin kurulması oldu. Erbil'de kurulmasına

karar verilen Hükümeti Suudi Arabistan gibi bazı ülkeleri de tanıyacaklarını ümit ediyoruz. Ancak herşey ABD'nin tutumuna ve bu işe ne

diyeceğine bağlı. Heyet ABD'ne gittikten sonra fikirlerin netleşeceğini

bekliyoruz. Bu arada bizim ihtiyaç duyduğumuz bazı maddelerin Kuzey Irak' a

geçirilmesi için yardımlarınızı bekliyoruz. Örneğin sigara fabrikası için

getirdiğimiz kağıt Kapıkule'de bekliyor. Sayın Başbakan buna müsaade edileceğini söylemişti.

Duatepe: Bu konuda Sayın Ant size cevap verecek. Ancak Sayın Başbakan bu

sigara kağıtları için özellikle bir talimat vermeden genelde Kuzey Irak

için neler yapılabileceğini sorduğunu hatırlatmak isterim.

Ant: Kuzey Irak'a mal sevkiyatı için Birleşmiş Milletler Yaptırımlar Komitesinin müsaadesi gerekli. Eğer sözkonusu sigara kağıtları için bu

müsaade verilmemiş ise Kuzey Irak'a gitmesini sağlamamız sözkonusu olamaz.

Biz elimizden gelen kolaylığı göstermeye çalışıyoruz. Örneğin bir İsveç

NGO'su tarafından Kuzey Irak'a gübre ve tahta sevkiyatı için yapılan başvuruları Yaptırımlar Komitesi kabul etmiş . Ama takdir edersiniz ki

kararları biz almıyoruz. Bu konuda BM çok hassas davranıyor.

Talabani: Yaptırım Komitesinin kararları zaten ihlal edilmiyor mu? Kuzey

Irak'tan getirilen ihtiyaç dışı mazota göz yumulmuyor mu?

Ant: Bunu bizden herkes talep etti ve başta BM istedi. Çünkü size sağladıkları insani yardım projeleri için gerekli malzemeyi taşıyacak

kamyon bulamıyorlardı. Biz de zararımıza olmasına rağmen kabul edilebilir

bir miktarın sevkine izin verdik.

Talabani: O halde bize yardımcı olamayacaksınız. Biz de bu malzmeyi İran

üzerinden geçiririz. Bir seneden beri sizden talep ettiğimiz hiçbir şeyi

sağlayamadık. Bundan üzüntü duyuyoruz.

Görüşmenin sonunda Talabani, Muhalif Grupları temsilen bir heyetin Türkiye'yi ziyaretinin, ABD ziyaretinden sonra

gerçekleştirebileceğini
düşündüğünü söylemiştir.

Saygılarımla arz ederim."

DEVLET TALABANI DE YANILDI

Şimdi sizce daha sonra Türk Diplomatik Dokunulmazlığı zırhı ile
örülen

ve kendisine Kırmızı Pasaport verilecek kadar iyi ilişkiler kurulan
Talabani, taa o günlerden bugünlerin mesajlarını vermiyor mu?

Veriyorsa

Dışişlerindeki diplomatların görevi buna uygun analizleri yapmak
değil

midir? Peki bu senaryo neden yoktur dersiniz? İşte bu soruların
sorulduğu,

yanıtlarının alındığı zaman Türkiye'de yönetsel anlamda bir şeylerin
değişmeye başladığı da gözlenecektir. Çünkü Duatepe dahil hemen bütün
dışişleri bürokrasisi Talabani ve Barzani'nin PKK'nın çözümünde
kilit

olduğuna inanmışlardır. Olyaların bu kadar basit olmadığını zaman
ortaya

koymuştur.

Talabani bu konuşmalarının ardından Türkiye ile girdiği ilişkilerin
sonucunda PKK yı bölgede en etkin kullanan, Apo'nun en önemli
destekçisi

durumuna gelmiştir. Talabani'nin üzerine soru işareti koyarak
beklemenin

yeterli olacağı düşüncesi, ona karşı önlemler paketi geliştirememe
ataleti, Türkiye'yi dış politikada olumsuzlukların içine
çekmektedir.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın, bir general ile görüşmek için neredeyse
yalvaran Talabani'yi, Çankaya Köşkü'nün en baş misafiri yapması ve
ona

ilişkin pek çok iş gerçekleştirmesi bu politikasızlıkların yerine
geçmemelidir. Dışişleri Turgut Özal'a bile gerçekleştirecek senaryolar
sunabilirdi. Ancak bunun için oturmuş bir kurum yapısı ile,öz
güvenli bir

diplomat kadrosuna ihtiyaç vardır. Dışişleri Bakanlığında bu tür
diplomatların sayısı ise oldukça az gözükmektedir. Türkiye'yi
yöneten

Cumhurbaşkanları ile Başbakanlara doğru olan konularda doğru ve
zamanında

bilgi sunmak ve sunulananın takipçisi olmak önemli olmalıdır.

Unutulmamalı

ki Amerika'da Clinton yönetiminin Bosna politikasını eleştiren

Dışişleri

üst düzey memurlarından 6 sı birden istifa ederek konuyu gündeme
getirmeyi

bilmişlerdir. Önemli olanın koltuklar değil üretilen iş ve sonuçları

olduğu artık Türk bürokrasisine yerleşmelidir.

YURTDIŞI MEMUR YAĞMASI

Türkiye'nin dışarda etkisiz oluşunun sorumluları da bu politikaların

yürütücüleri olsa gerektir. Neden mi ? Bakın bu konuda yönelttiği sert eleştirileriyle tanınan, eski bakanlardan, Bitlis Milletvekili, eski büyükelçi Kamran İnan neler diyor:

" Türkiye'nin dış temsilciliklerinin son derece dağınık ve son derece

verimsiz bir teşkilat olduğunu söylemek mecburiyetindeyim.

Dünyanın hiç

bir memleketinde bizimki kadar bürokrasinin dışarıya taşıdığı

görülmemiştir. Hemen hemen bütün devlet kuruluşları dışarda

temsilcilikler kurdular. Dünyanın hiç bir memleketinde dışarda kültür

müşaviri artı onun yanında eğitim müşaviri yok. Dışarda hiç bir memleketin

maliye, hazine, planlama, ticaret teşkilatı yoktur ama bizde var. Hatta

DPT Teşkilat Kanunuda dışarda eleman bulundurma kadrosu bulunmadığı

halde gizli formüllerle dışarıda eleman bulundurur. Hazine ve Dış Ticaret

müsteşarlıkları, bunlar yeni birer Dışişleri Bakanlığı olmak iddiasında.

Dünyanın her tarafına insan göndermekte. Giden insanlar kaliteli mi, gittikleri konuyu bilmekteler mi, bunun gerektirdiği dil bilgisine sahipler mi? Hayır malesef değil. bunların gönderdikleri dış temsilcilerin yüzde 90'ı hiç bir yabancı dil bilmemektedirler. Ama buna

mukabil bugün Paris'de 11 müşavir bulunmaktadır.

Kalkınma ve işbirliği teşkilatı OECD Pariste'dir. Bunun içindeki fert başına milli geliri en düşük olan Türkiye'dir. Ama delegasyondaki memur

sayısı itibariyle Amerika ve Japonya'dan sonraki en kalabalık olanı Türkiye'ninkidir. Cenevre Birleşmiş Milletler Ofisi neznindeki daimi

delegeliğimizde 7 müşavir bulunuyor. Bütün bu müşavirlerin dışarıda ortalama 7-9 bin dolar aylık maaşları vardır. Ve bugün Dışişleri bakanlığının personel sayısını aşmıştır. Bir başka yönü daha var bu olayın: Bunların hepsi kendi başına buyruktur. Bunlar

büyükelçilerin

otoritesine tabi değildir. Tam bir dağınıklık vardır. Türkiye'nin içindeki koordinasyon noksanlığı, otorite boşluğu, aynen

dışarıya da

yansımıştır. Tayin edilen insanların büyük bir kısmı bir hizmet icabı

değil, sadece o insanın yurtdışında ve döviz olarak maaş alması için

orada bulunmaktadırlar. Almanya'nın Münih şehrinde tam 4 tane Hazine ve

Dış Ticaret Müşaviri var. Sabahtan akşama kadar gezmekten başka bir görevleri yok. Müstakil konsolosluk dışına açtıkları büronun da telefonları kesilmiş vaziyettedir. Bu devlete onur kırıcı bir durum oluşturmaktadır. Bu durumu hiç bir hükümet disiplin altına alamamıştır.

Peki bunlar gerçekten devlete faydalı olabiliyorlar mı? Türkiye aleyhine

olan propaganda faaliyetini göğüsleyebiliyorlar mı?

Bugüne kadar size üzülererek söyleyeyim televizyon ekranlarında gözüken

Büyükelçi sayısı ikiye geçmez. Almanya'da Büyükelçi arkadaşımız Onur

Öymen büyük başarı ile çalışmıştır. Bunun dışındakilerin hepsi sanki

hücum edilen tenkit edilen memleket kendi memleketleri değilmiş gibi

davranıyorlar. Ama aybaşında Türkiye'yi düşünmek herkesin aklına geliyor.

Bütün dünyada bir usüldür cevap verme hakkı. Bizde bunlar yok. Hiç bir

şekilde saat 10.30'dan evvel açılan bir Türk temsilciliği veya müşavirliği bulamazsınız. Oysa bunlar milyonlarca dolara mal olmaktadır. Türkiye'de maalesef bürokratik bir diktatorya vardır.

Siyasi güçler havada kalmaktadır."

DIŞIŞLERİ NE YAPAR

Evet bir ülke düşününüz ki yurt dışında gizli servisinin bütün eleman

kadrosundan daha fazla bir insan kaynağı bulundurup en üst düzeyden para

ödesin, ama bunların hiç bir yararını görmesin! Belki bunların büyük bir

kısmı olmasa, yolaçtıkları zararları da önlenebilecekken, siyasi kaygılarla bunların oluşturdıkları saadet zincirine dokunulamamaktadır.

Yurtdışındaki "beleşçilerin" sayısı bugün MİT'in kadrolarının çok

üzerindedir. bunların istihbarat veya diğer faaliyetlerimize de bir katkıları söz konusu olmamaktadır. Gerçi yurtdışındaki MİT görevlilerinin

de önemli bir bölümü klasik işleriyle uğraşmakta ve pasif durumda bulunmaktadır . Bütün bunların yeniden ve acilen gözden geçirilmesinde

kaçınılmaz yararlar vardır.

Şimdi Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ama biz bunlara zaten karşıyız diyebileceklerdir. Onlara karşısınız da ne yaptınız? Karşı olmadığınız

kendi kadrolarınız ne yapabiliyor diye sormakta büyük yarar bulunmaktadır.

Sorun bir etkinlik mücadelesi olarak ortaya konmaktadır. Bu soruların yanıtları malesef ki hem bizim hem de diplomatlarımız için olumsuzluklarla

dolu olmaktadır. Sovyetler birliği yıkılmadan bir kaç ay önce Dışişleri

Bakanlığının resmi tezi " Sovyetler yıkılmaz" şeklindedir. Bu da dönemin

Dışişleri Bakanı tarafından televizyonda dile getirilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı görevlileri ile büyükelçiliklerdeki MİT görevlileri

arasındaki ilişkiler çok da sıcak değildir. Örneğin MİT elemanlarının odasının dinlendiğinden kuşku duydukları bir Atina Büyükelçisi odasında

arama yapılmasına şiddetle karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Ankara'dan

yardım isteyen MİT elemanına gerekli destek verildiğinde ve büyükelçinin

odası arandığında duvarına yerleştirilmiş ve faal durumdaki dinleme aleti

ele geçmiş, büyükelçi de bir süre sonra görevini yeni elçiye devretmek

zorunda kalmıştır. MİT, Sovyetler dağılmadan önce Doğu Blokundaki hemen

bütün büyükelçiliklerimizde bu tür dinleme aletlerini bulmuştur.

Gerçi dünyanın diğer ülkelerinde de gizli servisler ile dışişleri mensupları arasındaki anlaşmazlıklar hep süregelmıştır. Ancak Türkiye

nedense dış istihbarat alanındaki açığını kapatabilecek bir büyüklükte

bulunan temsilciliklerini kullanarak bunu kapatamamaktadır. Diğer ülkelerden farklı olarak başarısız kalmaktadır. Diplomatlar açık istihbarat alanında gösterecekleri kapasitenin çok altında faaliyet göstermektedirler. Büyükelçilerin yüzde 90'ı istihbarat toplamada ve Türkiye için bulundukları ülkede etkin mücadele vermede yetersiz , hatta

bazıları zararlı bulunmaktadır.

DIŞİŞLERİ İSTİHBARAT DAİRESİ

1980 yılında kurulan Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Araştırma Dairesi de

ASALA terörünün , PKK ile yer değiştirmesinin ardından başarısız olmuştur.

İstihbarat dairesi 1986 yılına kadar ASALA'nın izlenmesi ve fikir bazındaki ideolojik çıkışlarının ortadan kaldırılmasında kullanılmıştır.

Çünkü Türk Diplomatlarından 30 'u ASALA tarafından öldürülmüştür. Türkiye

öldürülen diplomatlarının hakkının aranmasında da yine sınıfta kalmıştır.

Ancak Dışişleri Bakanlığı bu alandaki mücadelesini kendi dışındaki üniversite öğretim üyelerine havale ederek Dünya'da bir Türk tezinin oluşumunun sağlanmasında başarılı olmuştur. Yani memurlar elini çekince

iyi seçilen hocalar Ermeni terörünün tarih tezini yıkmayı başarmışlardır.

ASALA'nın ardından PKK ile mücadelede bu birim sınıfta kalmıştır. Bu

birim Türkiye'nin başındaki diğer terör örgütleriyle de mücadelede başarısızlığın ötesinde bilgisiz bulunmakadır. Çünkü bu birimin elemanları

kendilerini dış ilişkilerle ve bir örgütle sınırlamışlar olayın iç gelişmelerini izlememişler ve istihbarat bilgilerini büyütememişlerdir.

Tabi bu arada Dışişleri Bakanlığı'nın bir başarısına değinmeden geçmemek

gerekmektedir. Çok iyi gazete takip eden dışişleri mensupları arasında,

bugünkü MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ı ayrı bir yere getiren bu olay, Körfez kirizidir. Irak'ın , Kuveyt'e saldıracağını Dünya'da en önce öğrenip devletini uyaran Büyükelçi, o zamanın Bağdat büyükelçiliği

görevini yürüten Sönmez Köksal olmuştur. Köksal bu görüşlerini aktardığı

Ankara tarafından takdir edilmiştir. Turgut Özal Köksal'dan aldığı bu

bilgiyi Amerikan Başkanı Bush'a iletmış ve büyük sükse yapmıştır. MİT'in

başına bir sivil aranırken de akla ilk gelen isimlerden biri Köksal olmuştur. Köksal Irak'ın Kuveyt'e saldırısının yanı sıra sonrasındaki

gelişmeler konusunda da çok başarılı bir senaryo çizmeyi

başarmıştır. MİT'in başına gelen ikinci diplomat Sönmez Köksal'dır.

Köksal'dan önce Kahire'de Büyükelçilik yapmış olan Celalettin Tevfik

Karasapan 1958 yılında Bükreş Büyükelçiliği'nden alınarak MAH'ın başına

getirilmiştir. Bunlara karşılık MİT'den de bir Büyükelçi çıkmıştır. O da

12 Mart muhtırasıyla MİT'in başından uzaklaştırılıp Lizbon'a

Büyükelçi

olarak atanan Fuat Doğu'dur.

ORTADOĞU VE AMERİKA'NIN TÜRKİYE İÇİN BİÇTİKLERİ

Aslında Ortadoğu da, Türkiye'nin bölgeyle olan tarihi ve kültürel bağları

ve bölgeden Türkiye'ye yönelen tehditler gözönüne alındığında,

Dışişleri

Bakanlığı'na önemli görevler düşmektedir. Ama bunların

koordinasyonsuzluk, eleman seçimindeki ve yetiştirilmesindeki

hatalar

yüzünden, layıkıyla yapılabildiğini söylemek mümkün değildir.

İslami

terörün hedeflerinden birisi haline gelen Türkiye ne yazık ki bu tür olaylara hazırlıksız yakalanmıştır. Örneğin 1993 yılı Haziran ayında bir

komisyona bilgi veren Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Dairesi Başkanı Cenk

Duatepe o dönem Türkiye'de kasırga gibi esen Hizbullah ve islami terör

konusunda bilgisi olmadığını itiraf etmiştir. Buna gerekçe olarak da "

Dış bağlantılarının saptanamaması ve kendilerinin iç olaylarla ilgili

bilgi akışında etkin olmadıklarını" göstermiştir. Yani istihbarat toplamamakta gelenleri değerlendirmektedirler. Hizbullah ve islami terörü

de ne yazık ki bu anlayış nedeniyle atlamışlardır.

Aslında bu değerlendirme de atlayan sadece dışişleri olmamıştır.

İslami

terör değerlendirmesinde en çok hatalı olan 1980 dönemi ve sonrası askeri ve siyasi iktidarlarıdır. Sınıfta kalmışlardır. İstihbarat servislerinin uyarılarına kulak asmamışlardır. Bugün Türkiye islami terör

örgütlerinin rahatça kök salabildiği ve eylem yapabildikleri bir ülke haline gelmiş durumdadır. Bu dönemde ANAP iktidarının önüne getirilen islami terör uyarıları dinlenmemiş ve MİT tarafından dönemin ANAP'lı yöneticilerine verilen islami terör brifingi gülünerek izlenmiş, sonra da

gereği yerine getirilmemiştir. Gerçi islami terör ile ilgili ilk gelişmeler, DP iktidarı sırasında Amerika'nın baskılarıyla oluşturulmuştur. Dönemin lideri Adnan Menderes'e Amerikan yönetimi tarafından Ortadoğu'daki etkinliklerini arttırabilmek için ılımlı islami

yaygınlaştırması yönünde baskılar yapılmıştır. Bu dönemden sonra da ,Türkiye'de islam noktasından hareket eden çeşitli gruplar yaygın bir

şekilde gelişmişlerdir. Bu gelişmenin sonucu olarak radikal islami

örgütler Türkiye için bugün büyük bir tehdit unsuru haline gelmeş bulunmaktadır. Aynı ılımlı islam tezi, Amerika'nın bugün de Türkiye üzerindeki baskıları arasında önceliğini korumaktadır. Bu tezin Güneydoğuda ki PKK uygulaması Türkiye'ye daha ağır zararlar verdirmiştir.

Türkiye'nin dış politika ve istihbarat ile uluslararası ilişkileri açısından ekonomik bağımlılıklarının, herşeyi temelinden etkilediğini de belirtmekte büyük yarar bulunmaktadır. Uluslararası ekonomik ilişkiler bugün herşeyi belirleyen bir güç noktasıdır. Uluslararası siyaset , ekonominin altında bir konumdadır. Türkiye'nin IMF, GATT, OECD, AT ve Amerikan askeri ve sivil yardımları ile uluslararası ekonomik ilişkilerdeki bağımlılığı , ulusal siyasal karar mekanizmalarını temelden etkilemektedir. Çünkü ulusal ekonomi kaynakları bu sayılan uluslararası ekonomik güç merkezlerinin cenderesi veya bağımlılığı altında faaliyet göstermektedir. Bu, Türkiye'nin uluslararası faaliyetleri üzerindeki en büyük ipoteği oluşturmaktadır.

Bütün bunlara karşın Batı da etkin olamayan Türk istihbarat servisinin Ortadoğu'da bir etkinliği yok mudur? Bu sorunun yanıtı bir not olarak verilecek ise istihbarat uzmanları tarafından "iyi" olarak tanımlanabilmektedir. Dış istihbarat alanında hemen herşeyiyle Batılı istihbarat servislerine bağımlı olan Türkiye, bir tek Ortadoğu konusunda, bazı alanlarda Batılı servisleri geçen ilişkiler ağına sahip bulunmaktadır. Türkiye bölge ülkelerini ve buralarda iktidarı ellerinde tutan kişiler ile ailelerini de çok iyi tanıdığı için Batılı haberalma servislerin Ortadoğu'daki iyi partnerlerinden birisi olmaktadır.

Burada hatalarını aktarırken MIT'in bölgedeki Arap serviseriyle kıyaslanmayacak kadar demokratik ve iyi istihbarat birimlerinden birisi olduğunu da inkar etmemek gerekir. Aslında elindeki, kolundaki bağlar çözülse belki de en iyisi olacaktır. Bundan önceki bölümlerde bölgedeki Türk istihbarat etkinliğine ilişkin örnekler ortadadır. Ancak Ortadoğu denilince akla gelen İsrail gizli servisi MOSSAD ile ilişkiler olmaktadır.

İlişkilerin

kaybeden tarafında Türkiye yeralmaktadır. Bölgedeki istihbarat etkinliğini

MOSSAD ele geçirmiştir. İsrail'den daha iyi oynanabilecek bir istihbarat

kartı iyi oynanamadığı için yitirilmiştir.

MİT'e Hiram Abas'ın dönüşünden sonra 1986 ve sonraki yıllarda, bu alanda

belirgin bir ataklık gözlenir. Özellikle dış istihbarat birimleriyle ortak

operasyonlar konusunda gözle görülen gelişmeler vardır. Ayrıca Ortadoğu'da MİT, özellikle PKK nedeniyle yeniden etkinliğini arttırma

arzusundadır.

ALMANLAR MİT'İ DİNLIYOR MU

Bu sırada Almanlarla da iyi ilişkiler geliştirilmektedir. Aslında 1970

yılından buyana Almanlarla ilişkiler çok iyi düzeydedir. MİT'e bilgisayar

ağının kurulması sırasında Almanlar yardımcı olmuşlardır. Bu yardımın

teknik ekipman olarak yapılması o dönem tehlikeli sonuçlar doğuracağı gerekçesiyle kabul edilmemiştir. Bu bilgisayar sistemi Alman gizli servisinin kullandığı sistemin aynısıdır. Alman gizli servisi BND'nin

teknik eleman eğitimi amacıyla MİT mensuplarını Almanya'da eğittiği ve

kullanım konusunda bilgi aktardığı bilinmektedir.

Sistem ihraç eden ülke olarak Almanların , bu yolla MİT'in faaliyetlerini

dinlediği ve izlediği Alman gizli servisini konu edinen Almanya kaynaklı

araştırmalarda dile getirilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak görüştüğümüz

MİT yetkililerinin kesin ve peşinen bir yalanlamadan çok, konuya teknolojik üstünlük açısından yaklaşımları, soğukkanlı tutum sergilemeleri

bu alandaki alış-verişlerde , veya ilişkilerde işlerin öyle gizli kapaklı

yürütülemeyeceğini göstermesi bakımından ilginçtir. Almanlar veya Amerika'lılar , aktardıkları teknik malzeme açısından hiç bir zaman birinci sınıf, kontrol edemeyecekleri ekipmanı hiç kimseye vermemektedirler. Bütün gizli servisler bir diğerine aktardıkları malzeme

ve teknik ekipmanda karşı tarafı her zaman denetleyebilecekleri araçları

yeğlemektedirler. Verilen teknik yardım son teknolojiyi

kapsamamaktadır.

Demode olmuş aletler teknik yardım veya pazarlama kapsamında hibe edilmekte veya satılmaktadır. Casusluk teknolojisi dünyada en etkin kontrol edilen ürünlerin başında gelmektedir. Bunların ürün patentleri

veya teknik özellikleri sıkı sıkıya korunmaktadır. Teknoloji yetersizlikleri de Türkiye gibi gelişmekte olan veya pek çok gelişmiş ülkede olduğu gibi casusluk alanında bu konudaki tekelleri oluşturan

Amerika, Rusya, İsrail, Almanya, İngiltere, Fransa gibi ülkelere bağımlılığı arttırmaktadır. Japonya bile sanayi teknolojisindeki mükemmeliyetine rağmen casusluk teknolojisinde Almanlardan yardım almak

durumunda kalmıştır.

Türkiye dış istihbarat açısından başka ülkelere hep bağımlı kalmış bir

ülkedir. Bu bağımlılık Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya ve İsrail gizli

servislerine karşı olmuştur. Onlardan gelen dış istihbarat çoğunlukla

çekedilememiş ve doğru kabul edilmiştir. Oysa bu pek çok alanda hatalı bilgilenmenin ötesinde, yanlış yönlendirilmelere açık olunmasını ortaya

çıkarmıştır.

Almanlarla ilişkilerde 1980 askeri darbesi sırasında Ruslara karşı ortak

üsler oluşturulduğu ve buraların teknik ekipmanını Almanların karşıladığı

da ortaya çıkmıştır. Aynı durum Amerikalılarla da yaşanmıştır. Amerikalılar

özellikle dinleme alanında Türkiye'yi Ruslara karşı neredeyse donatmışlardır. Özellikle İran'ın Humeyni ile Amerikan karşıtı yapılanmaya gitmesi ve buradaki dinleme istasyonlarını söktürmesi

Türkiye'ye yönelinmesine yolaçmıştır. Amerikalılar daha sonra kullanamadıkları eski teknoloji ürünü bu tesislerden bazılarını Türkiye'ye

hibe ederek "çöplük" lerinden kurtulmuşlardır.

MİT'e Alman gizli servisi'nin dış istihbarat ve Almanya'daki aşırı sağ

veya sol örgütler hakkında bilgi sağladığı ve bunlara karşı operasyonlarda

kontrollü yardımcı olduğu saptanmış bulunmaktadır. Alman Dışişleri Bakanlarından Klaus Kinkel Alman gizli servisi BND'nin

başkanlığından bu

noktaya gelmiş bir siyasetçidir. Kinkel'in Türkiye'deki partneri Hiram

Abas'dır. Almanların İkinci Dünya Savaşı sırasında da Türk

Büyükelçiliklerinin ve gizli servisinin şifrelerini çözmeyi başardıklarını ve dinlediklerini daha önce ele almıştık.

Bugün de bunun yapılması elbetteki olanaklı gözükmektedir. Ancak bu durumlara karşı bütün gizli servisler ve ülkeler çok etkin önlemler almaktadırlar. Dışişlerinin haberleşmesi açısından bu önlemlerin bir ölçüde aşılabilirliği ortadadır ve her zaman bu beklenmektedir. Ancak MİT'in bilgisayar teknolojisi açısından Almanya'dan bilgi ve eleman eğitiminde yardım alarak 1977 yılında kurduğu sistem ile, 1995 yılının

sonlarına kadar bir haberleşme faaliyeti gerçekleştirmediğini belirtmek

gerekmektedir. MİT'in bu yolla dinlendiği yolundaki Almanya kaynaklı

iddialar bu açıdan çok inandırıcı olmamaktadır. Çünkü MİT merkez binaları

dışında hiç bir birimiyle bu bilgisayarlar ağıyla iletişim kurmamakta ve

bilgi nakletmemektedir. Bu durumda Almanya'nın Türk gizli servisinin

bilgisayarlarındaki bilgilere ulaştığını savlamak olanakları büyük ölçüde

ortadan kalkmaktadır. Ayrıca burada alınan güvenlik önlemlerini de buna

eklersek, Almanların gizli servisin bilgisayarlarına ulaşarak, bilgilere

elde ettikleri iddasının gerçekleşme yüzdesi çok aşağılara inmektedir.

Ancak 1996 yılından sonra MİT, bilgisayarlar haberleşme şebekesini devreye

sokacağından, bu aşamada ortaya çıkacak sorunların neler olacağını kestirmek mümkün değildir. Bu sistemin başka gizli servisler tarafından

ele geçirilip geçirilemeyeceği konusunda bir şey dile getirmek ise kahinliğin sınırlarını bile zorlamak anlamına gelecektir.

MİT dış temaslarında ve kontrespiyonaj, yani casusluğa karşı mücadelesinde

elinden geldiğince etkin olmaya çabalamaktadır. Ancak bunda öylesine büyük

bir başarı sayılmasa da azımsanmayacak kadar casus yakalanmıştır. MAH'dan

buyana Türk gizli servisi bugüne kadar 132 casus yakalayabilmiştir. Bunların büyük kısmı Bulgar, Sovyet ajanlarıdır. Genelkurmay Askeri Mahkemelerinde yargılanan bu casuslar ve aldıkları cezalar şöyledir:

MİT TARAFINDAN TESBİT EDİLEN CASUSLAR
SIRA NO

ADI SOYADI

UYRUĞU

HİZMET ETTİĞİ ÜLKE

HAKKINDA YAPILAN İŞLEM

1.

İBRAHİMÖZYÜKSEL

TC

BULGARİSTAN

29.01.1944 yılında mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden

beraat

etmiştir.

2.

NAİL ŞEKERCİ

BULGAR

"

1945 yılında mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

3.

SALİH TANDIR

TC

"

1945 yılında mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

4.

ALİ KARADUTLU

TC

"

1946 yılında mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

5.

HAKKI ŞİNASİ ARSAL

TC

"

06.06.1946 yılında mahkemeye sevk edilmiş 10 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

6.

HASAN CANDAR

TC

"

11.09.1948 yılında mahkemeye sevk edilmiş 9 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

7.

OSMAN ŞİRİNLER

TC

"

1948 yılında mahkemeye sevk edilmiş 30 yıl hapse mahkum edilmiştir.

8.

AHMET ÖZDEMİR

ROMEN

"

1950 yılında mahkemeye sevk edilmiş 23 yıl 4 ay hapse mahkum edilmiştir.

9.

ALİ TEKEFE

TC

"

06.01.1951 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

10.

ALİ AKTUNA

TC

"

13.04.1951 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

11.

İSMET KURTULUŞ

TC

"

1951 yılında mahkemeye sevk edilmiş 6 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

12.

HÜSEYİN DURMAZ

TC

"

16.01.1951 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 17 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

13.

RAMİZ TOPÇU

TC

"

04.12.1951 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

14.

HÜSEYİN YAVUZ

TC

"

1951 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 3 ay hapse mahkum edilmiştir.

15.

MEHMET EĞRİOĞULLARI

BULGAR

"

26.04.1952 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

16.

OSMAN HASAN OSMAN

BULGAR

"

31.08.1952 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

17.

KEMAL KUNETLİ

TC

"

11.04.1952 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

18.

RECEP MEHMETOV

BULGAR

"

31.08.1952 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

19.

KADİR ATEŞLİ

TC

"

09.05.1953 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

20.

NASUH GÖÇLER

BULGAR

"

16.05.1953 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 24 yıl hapse mahkum edilmiştir.

21.

PETER NANOF GUREF

BULGAR

"

07.08.1953 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

22.

HÜSEYİN GÜMÜŞ

TC

"

28.01.1954 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 24 yıl hapse mahkum edilmiştir.

23.

AHMET KURTULMUŞ

TC

"

30.05.1954 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 24 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

24.

MAHMUT MİTUŞ

BULGAR

"

20.08.1954 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

25.

MURAT BAKO

TC

"

17.07.1954 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 24 yıl hapse mahkum edilmiştir.

26.

EMİN HULUSİ AKÇUR

TC

"

1954 yılında mahkemeye sevk edilmiş, delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

27.

ALİ DEMİROF

BULGAR

"

29.06.1955 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

28.

ABDİ ŞANSAL

BULGAR

"

1955 yılında mahkemeye sevk edilmiş 3 yıl hapse mahkum edilmiştir.

29.

AHMET ERÇETİN

TC

"

1955 yılında mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

30.

DİMİTRİ BUNDUKOS

YUNAN

"

05.07.1957 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 6 yıl 3 ay hapse mahkum edilmiştir.

31.

MURAT BAKADUR

TC

"

04.05.1958 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

32.

KAMBER YILMAZ

TC

"

06.02.1958 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

33.

MUSTAFA HIZLI

TC

"

04.05.1958 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

34.

SAİM POLAT

TC

"

11.10.1958 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

35.

MEHMET GÜMBÜŞOĞLU

TC

"

25.09.1958 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

36.

HASAN SÜLEYMANOV HAFIZOV

BULGAR

"

26.10.1958 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

37.

KADİR ÇEKTİ

TC

"

18.01.1960 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

38.

HİLMİ ŞİŞMAN

TC

"

27.05.1960 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

39.

DAVUT ÇALIŞKAN

TC

"

30.06.1960 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum

edilmiştir.

40.

GALİP YENGİL

TC

"

15.08.1960 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

41.

HASAN SUDA

TC

"

27.02.1958 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

42.

İSMAİL ODUNCU

BULGAR

"

1962 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

43.

MEHMET AKTAŞ

BULGAR

"

1962 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

44.

TEVFİK ÖZTOPRAK

TC

"

05.03.1962 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

45.

HALİL ACAR

TC

"

1962 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 8 ay hapse mahkum edilmiştir.

46.

NEJAT EROL

TC

"

15.04.1965 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

47.

MEHMET BEKTAŞ

BULGAR

"

1965 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

48.

NASUF OSMAN FERHAT

BULGAR

"

1965 yılında mahkemeye sevk edilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

49.

ÜNAL ZÜLKÜFLÜ AKSOY

TC

"

19..07.1972 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

50.

MEHMET EREL

TC

"

1972 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

51.

MÜMİN ALTINAY

TC

"

04.02.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

52.

MUZAFFER ÇENGİL

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 27 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

53.

KAMİL MELİH KIRCA

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

54.

MUSTAFA KEMAL DERMENCİ

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

55.

AZİZ ERKAN

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

56.

MEHMET ÇİFTÇİ

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

57.

MEHMET BİLGİN

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

58.

İHSAN VURAL

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

59.

AYHAN ÖZALP

TC

"

12.11.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 7 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

60.

AHMET ÖZCAN

TC

"

15.12.1981 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

61.

ENVER UÇAR

TC

"

1981 yılında mahkemeye sevk edilmiş 4 yıl 2 ay hapse mahkum edilmiştir.

62.

ENVER ÇİNKÖ

TC

"

11.01.1982 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat

etmiştir.

63.

İSMAİL YILDIZ

TC

"

09.07.1982 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

64.

SAADET YILDIZ

TC

"

09.07.1982 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

65.

GENO PETROV GENOV

BULGAR

"

24.04.1982 tarihinde suçüstü yapılarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.

66.

VASİL NIKOLOV İVANOV

BULGAR

"

24.04.1982 tarihinde suçüstü yapılarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.

67.

İVAN PETROV

BULGAR

"

26.09.1983 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

68.

OSMAN GÜNEŞ

TC

"

11.09.1983 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

69.

HÜSEYİN BULUT

TC

"

11.09.1983 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

70.

HÜSEYİN YÜKSEL

TC

"

26.09.1984 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 2 sene 6 ay hapse mahkum edilmiştir..

71.

İBRAHİM GEZER

TC

"

26.09.1984 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir..

72.

ZEKİ AKÇAY

TC

"

18.10.1984 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

73.

ÇİMŞİT KAYA

TC

"

16.04.1985 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 4 sene 2 ay hapse mahkum edilmiştir.

74.

AHMET İSMAİLOV OSMANOV

BULGAR

"

1985 yılında mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

75.

ŞEVKET KAFKASLI

TC

SSCB

1940 yılında mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

76.

İBRAHİM HAMZAOĞLU

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 7 yıl hapse mahkum edilmiştir.

77.

HIZIR NAKAŞİDZE

SOVYET

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

78.

YAKUP AYVAZOĞLU

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 18 yıl hapse mahkum edilmiştir.
79.

ALİ BAYAR

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.
80.

İBRAHİM MEMEDOV

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.
81.

HALİL OĞLU SEYFULLAH

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.
82.

BİNNET OĞLU ŞÜKÜR

TC

"

30.11.1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.
83.

83.

ŞAKİR OĞLU BEDRETTİN

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.
84.

RECEP OĞLU GENÇALİ

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 8 yıl hapse mahkum edilmiştir.
85.

YAFET OĞLU NURİ

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 6 yıl hapse mahkum edilmiştir.
86.

HATİCE KARAHMUTOĞLU

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 4 yıl hapse mahkum edilmiştir.
87.

ALİ ÜSTÜNBOĞA

TC

"

1941 yılında mahkemeye sevk edilmiş 5 yıl hapse mahkum edilmiştir.
88.

MEHMET EREL

TC

"

1944 yılında mahkemeye sevk edilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.
89.

KAZIM GERZADZE

TC

"

1947 yılında mahkemeye sevk edilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.
90.

ARAM CHANNESYAN

ERMENİ

"

1949 yılında mahkemeye sevk edilmiş idam cezasına mahkum olmuştur.
91.

GÜLFİDAN LEMZADZE

SOVYET

"

1954 yılında mahkemeye sevk edilmiş 6 yıl 3 ay hapse mahkum edilmiştir.
92.

NİKOLAY VASİLYEVIÇ İONÇENKO

SOVYET

"

Yapılan suçüstü sonucu 16.05.1956 tarihinde sınır dışı edilmiştir.
93.

VİLFRIED HERBRECHT

ALMAN

"

24.09.1957 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş müebbet hapse mahkum edilmiştir.
94.

ARMAN GOSTAN VARTANYAN (ALTAN GÜLOĞLU)

TC

"

21.05.1957 yılında mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.
95.

KEGAN LEON PULLİ (KERİM MANUKYAN)

ERMENİ

"

21.01.1968 yılında mahkemeye sevk edilmiş. müebbet hapse mahkum edilmiştir.
96.

ADOLF SLOVİK

AVUSTURYA

"

1969 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

97.

NECDET MUALLA

SURİYE

"

1969 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

98.

VLADİMİR MECHTCHERYAKOV

SOVYET

"

10.10.1983 tarihinde suçüstü yapılmış, 12.10.1983 günü sınırdışı edilmiştir.

99.

RENAT T.BIKMOULUNE

SOVYET

"

22.04.1983 tarihinde casusluk yapması nedeniyle sınırdışı edilmiştir.

100.

MURAT ÇOBAN

TC

"

1984 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

101.

İOURİ İVANOV

SOVYET

"

24.03.1990 tarihinde suçüstü yapılarak ülkesine dönmesi sağlanmıştır.

102.

NAHİT İMRE

TC

ROMANYA

11.12.1968 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş, önce idama, bilahare 30 yıl hapis cezasına mahkum edilmiştir.

103.

İSMET TELLİOĞLU

TC

ROMANYA

02.11.1971 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 30 yıl hapse mahkum edilmiştir.

104.

FAİK YUSUF

YUNAN

YUNANİSTAN

1972 yılında mahkemeye sevk edilmiş delil yetersizliğinden beraat etmiştir..

105.

MUSTAFA HÜSEYİN KATİP

YUNAN

"

05.02.1972 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl hapse mahkum edilmiştir.

106.

NIKOS BARBACİKİS

YUNAN

"

15.06.1972 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

107.

BARBAROS ÇALTULUOĞLU

TC

"

04.09.1980 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

108.

ALEKSANDR DİAMNDİS

YUNAN

"

22.06.1982 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.suçüstü yapılarak, ülkemizi terketmesi sağlanmıştır.

109.

MÜMİN HAFİZ ALİOĞLU

YUNAN

"

22.03.1992 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş,delil yetersizliğinden beraat etmiştir.

110.

SEBAHATTİN SAVAŞMAN

TC

ABD

17.12.1977 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 17 yıl hapse mahkum edilmiştir.

111.

TURAN ÇAĞLAR

TC

ABD

16 Mart 1983'de suçüstü yapılarak Amerikalı yetkiliylebirlikte ele geçirildi . Daha sonra Nisan ayı içinde mahkemeye sevkedileceği sırada intihar olarak nitelendirilebilecek bir şekilde öldü . Ölümünden önce alması gereken ilaçları almadığı ortaya çıktı .

112.

İLHAN BARDAKÇI

TC

LİBYA

30.12.1985 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir .

113.

YUSUF BOZDAĞ

TC

LİBYA

11.10.1994 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş yargılanması devam etmektedir .

114.

ETHEM AKİL

TC

MISIR

04.10.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 13 yıl 4 ay hapse mahkum edilmiştir .

115.

İBRAHİM ŞEYH İBRAHİM

SURİYE

MISIR

14.10.1960 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş yargılanması devam ederken

firar etmiştir .

116.

İRFAN KAYA ÜLGER

TC

İRAN

21.12.1990 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş tutuksuz yargılanmak üzere

serbest bırakılmıştır .

117.

JAROLLA MUHAMMED

SALİM AHMED

IRAK

IRAK

04.01.1983 tarihinde mahkemeye sevkedilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir .

118.

İBRAHİM ABDULKERİM

MUHAMMED EL SİNDİ

IRAK

"

04.01.1983 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

119.

AHMET ALVER

TC

"

1990 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

120.

HİCABİ KOÇYİĞİT

TC

"

1991 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

121.

NECATİ OYAN

TC

"

1991 yılında mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

122.

AHMET EL RUBEY

IRAK

"

08.10.1993 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 6 yıl hapse mahkum edilmiştir.

123.

AHMET YILDIZ

SURİYE

"

1987 yılında mahkemeye sevk edilmiş 8 yıl hapse mahkum edilmiştir.

124.

MUHAMMED ABDO HALLOUM

SURİYE

"

1987 yılında mahkemeye sevk edilmiş 20 yıl hapse mahkum edilmiştir.

125.

ABDÜLKERİM YILDIZ

SURİYE

"

1987 yılında mahkemeye sevk edilmiş 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

126.

ASIM AYTEK

SURİYE

SURİYE

12.03.1960 tarihinde mahkemeye sevk edilmiş 12 yıl 6 ay hapse mahkum edilmiştir.

127.

CEMİL PIRILTI

SURİYE

"

1961 yılında mahkemeye sevk edilmiş, cezaevinden firar etmiştir.

128.

MUHAMMED KHAİR AZKOUR

SURİYE

"

Casusluk yapması nedeniyle 1987 yılında sınır dışı edilmiştir.

129.

AHMET EL ŞEYH

SURİYE

"

1978 yılında casusluk yapması nedeniyle sınır dışı edilmiştir.

130.

N.AWFİ HASAN MERİ

SURİYE

"

1978 yılında casusluk yapması nedeniyle sınır dışı edilmiştir.

131.

ŞERAFETTİN EYÜP ABAZA

SURİYE

SURİYE

1977 yılında mahkemeye sevk edilmiş, 15 yıl hapse mahkum edilmiştir.

132.

SABRİ ABBAS

SURİYE

SURİYE-SSCB-ABD

1978 yılında casusluk yapması nedeniyle sınır dışı edilmiştir.

MİT RAPORU SKANDALI

Dış istihbarat alanında MİT yeni şeyler yapmak istemektedir. Ya da bu

bahane edilerek yeni bir yapılanmaya yolaçılmaktadır. Burada Turgut Özal'ın Suriye gezisi bir dönüm noktasıdır. Suriye gezisi sırasında Hiram

Abas Başbakan Turgut Özal tarafından kamuoyuna lanse edilir. MİT'in ilk

kendi içinden yetişmiş sivil Müsteşarı'nın Abas olacağı tartışmaları bu

gezi sıradanda başlar ve devam eder. Bu tartışmalar sürerken 1988 yılının

7 Şubat'ında 2000'e Doğru dergisinin tam metin yayınıyla MİT raporu olarak

kamuoyuna yansıyan skandal patlak verir.

Hiram Abas'ın gördüğü ve iyi olmuş dediği, Cumhurbaşkanlığındaki MİT temsilcisi Erkan Gürvit'in alıp okuduğu ve kayınpederi olan Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e sunduğu rapor, pek çok elde dolaştıktan sonra

2000'e doğru dergisinde yayınlanmış ve ortalığı karıştırmıştır.

Gerçi

raporun ilk ipuçlarını Turgut Özal aylar önce Türkiye ve diğer bazı gazetelerdeki söyleşilerinde rakiplerine gözdağı vermek için dile getirmiştir, ancak böyle bir etki beklenmemektedir.

"Banker Bako olayı, polis içindeki çekişme ve yeraltı-polis-kamu görevlileri ilişkileri" başlığıyla Mehmet Eymür tarafından hazırlanan bu

rapor ve içerdiği bigiler, uzun zaman tartışılır. Rapor'un kamuoyuna sızması sonucunda Hiram Abas, Mehmet Eymür başta olmak üzere pek çok MİT

mensubu görevlerinden olurlar. Rapor'un doğru olup olmadığından çok, nasıl

olup da hazırlandığı ve basına sızdığı üzerinde durulur. Raporda üst düzey

askeri yetkililer ile ilgili bilgiler bulunmasına sinirlenen Cumhurbaşkanı

Kenan Evren'in tepkisi raporu yazanlara karşı tutumu sertleştirir. MİT'in

iç çekişmeleri, polisteki huzursuzluk ve karışıklık MİT'i yine asli görevinden almış, bir büyük girdabın içine koymuştur. Bu raporun hazırlanması ve kamuoyuna yansımada elbetteki dönemin Başbakanı Turgut

Özal'ın siyasi hesaplarının ve Cumhurbaşkanı olma isteğinin, insanları bu

yönde şartlandırmasının, vaadlerinin büyük rolü olmuştur. Ancak olaydan en

çabuk sıyrılan ve insanları kaderine terkeden de yine Özal'dır.

MİT bunlara alışkındır. Çünkü patronu olan siyasi otorite tarafından böyle

çalıştırılmaktadır ve her fırtınada yaralar alması doğal karşılanır. Bu

seferki yara da büyük olur. Çünkü raporda Türkiye'nin en üst düzey yöneticilerinden bahsedilmektedir. Banker Bako bir tefecidir.

Bako'nun

Cindoruk'u finanse ettiği ve işlerin asıl patronunun Cindoruk olduğu iddia

edilmektedir. Hüsamettin Cindoruk DYP Genel Başkanı'dır ve Süleyman Demirel'in emanetçisidir. Üst düzey emniyet yöneticileri raporda ilişkileriyle boy boy sergilenirler. MİT'in üst düzey yöneticiliğini yapmış kişilerden, yeraltı dünyasından, İstanbul polisine uzanan bir ilişkiler ağı raporda ortaya konur. Rapor aynı zamanda yıllar sonra

Türkiye'yi kasıp kavuracak mafya belasının ipuçlarını da vermesi bakımından ilginçtir. Bu açıdan da yazılanlar doğru çıkmıştır.

Rapor

tartışmaları sırasında MİT'in bazı görevlilerinin Özal ailesinin özel

ilişkilerini düzenlemede; örneğin Zeynep Özal'ın evliliğine mani olunması

işinde, kullanıldığı da belirlenir. MİT' in bazı çalışanları yine siyasi

oyunların aracı haline gelirler.Yine devletten çok özel ilişkiler ağının

emir kumandası altına girerler. Özal ailesi, pragmatizmin acı neşteriyle

MİT'i ve diğer güvenlik örgütlerini adeta doğramaktadır.

MİT İLK KEZ DENETLENDİ VE SONUÇ: BU BÖYLE GİTMEZ

Rapor yarasının ardından MİT yine kabuğuna çekilip, suskunluğa gömülür.

Hazırlanan raporla ilgili olarak Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in ve diğer

asker yetkililerin bastırması sonucu Başbakan Turgut Özal bir soruşturma

açtırır. Soruşturma nedense raporda suçlananlar için değil ama raporu hazırlayanlar için yapılır.

Konuyu inceleme görevi Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'a

verilmiştir. Savaş yanına aldığı ve çok güvendiği iki müfettiş arkadaşı

Hikmet Çetin ve Ömer Türk ile birlikte, MİT'de kendilerine ayrılan odaya

giderek çalışmalarına başlar. İlk iş MİT gibi sorgu konusunda uzman

çalışanların bulunduğu bir kurumda bu profesyonellerin nasıl ifadelerinin

alınacağı üzerinde bir karar verilmesidir. Bunun için odalarına gönderilen

yeminli daktilo dışarıya çıkartılır ve ifade almalara öncelikle çağırılan

kişilerle yapılan uzun havadan-sudan sohbetlerle başlanır:

ABAS AÇIKLIYOR: RAPORU KİM SIZDIRDI

Örneğin Hiram Abas'ın ifadesinin alınmasından önce 20 dakika o gün havanın

kış olmasına rağmen yağmur yağması üzerine yapılan sohbe geçilir. Abas

ustadır. Ona ve diğer MİT'çilere göre müfettişlerin bu yöntemlerle bir

şey elde etmesi imkansızdır. Abas ifade verirken bir yandan da dalgasını

geçmektedir:

- MİT raporunu kim sızdırdı acaba?

Abas: Kim olacak canım Cumhurbaşkanı Kenan Evren. O daha etüd halindeyken

Cumhurbaşkan'lığındaki MİT temsilcisi damadı Erkan Gürvit aracılığıyla

raporu istedi ve daha sonra basına sızdırdı.

Nasıl olsa müfettişlerin, ülkenin Cumhurbaşkanı ağzına geleni küfür olarak MİT raporuyla ilgili dile getirdiği bir dönemde gidip kendisine , "

Bu raporu damadınızla birlikte siz mi basına sızdırdınız" diyecek halleri

yoktur. Ama onların da ellerinde kullanacakları kozları vardır... Tam 102 aktif operasyona katıldığı ifade edilen Abas espirileri, MİT içindeki hakimiyeti, sorgu tekniğiyle soruşturmacıları etkiler. Ama onlarda az değildir. Kendisine vatan-millet adına katıldığını söylediği

aktif çatışmalara hangi yetkiyle girdiği sorulur. Öyle ya 12 Mart döneminden 1992'ye kadar katıldığı çatışmalarda hangi yetki ve sıfatla

bulunmuştur? İşte bu sorunun yanıtı yoktur.

MİT TARİHİNDE HAMBURGER'İN ÖNEMİ

MİT raporuyla birlikte gündeme raporun nasıl basına sızdığı sorusu da

gelir. Bu sorunun yanıtını arayan Kutlu Savaş ve arkadaşları için düşümü

çözecek ipucu bir hamburger yeme öyküsünde yatmaktadır. Basında raporu

yazan kişi İrfan Taştumur'dur. Onun açıklamalarına göre rapor kendisi İstanbul'dan Ankara'ya çağırılarak götürüldüğü MİT'de önüne konmuştur. O

da bu rapordan öncelikle alıntılar yapmıştır. Bu sırada da MİT mutfağında

hazırlanan hamburgerler'den yemiştir.

İşte bu hamburgerlerin önemi raporun basına sızması öyküsünün anahtarı

olmalarından kaynaklanmaktadır.

Müfettişler raporun basına nasıl sızdığı soruna hep aynı yanıtı almaktadırlar:

" Basına bu raporu Çankaya Köşkü sızdırdı."

Oysa ortada bir başka iddia vardır. Bu iddianın araştırılmasına öncelikle

raporun hangi tarihte hazırlandığı araştırılarak başlanır. Rapor Ağustos

ayında hazırlanmıştır. Taslak halindeyken Köşke çıkmıştır. Köşke çıkarken

hemen hemen aynı tarihlerde İstanbul ve Ankara'da bazı gazetecilerin

masasına da konmuştur. Ama gazete patronları bu raporun haberleştirilmesine bir türlü cesaret edememişlerdir. Ancak ilginçtir

raporun bitirildiği tarih 10 Kasım 1987'dir . Bu tarih aynı zamanda basına sızdığı tarihtir. Raporun üzerine tarih konulurken basının şahitliği de sağlanmıştır .

MİT'DE HAMBURGER YEMENİN ZAMANI

Peki ama MİT'de gerçekten hamburger pişirilmekte midir? Raporun pişirildiği bilinir ama ya hamburger?... Müfettişlerin kafasındaki soru

budur. Evet MİT'de yapılan araştırmada hamburger pişirildiği de saptanır.

Hamburger pişirilmesinin üst düzey sorumluluğunu da çok ünlü bir soyad

üstlenmiştir: Doğramacı. Bu Doğramacı, YÖK Başkanı meşhur İhsan Doğramacı'nın yeğenidir.

Müfettişler bir gün dönemin Müsteşarın'a şakayla karışık " MİT'in ünlü

hamburger'inden yemek istediklerini " anlatırlar. Bu isteklerinin derhal

karşılanacağı ifade edilir. Böylece MİT'de hamburger hazırlandığı da ortaya çıkar. Sorumlusu çağırılır ve hamburger için alınan malzemenin kaç

gün bekletilerek hamburger yapıldığı sorulur. O da bir veya iki gün içinde

malzemenin hamburger yapıldığını söyler. Bunun üzerine hamburger üretiminin ne zaman başladığı alınan malzemeler için tutulan defter kayıtlardan araştırılır. 1987 yılının Eylül ayından itibaren hamburger

yapılmaktadır. Yani MİT raporunu basına açıklayan İrfan Taştanur'un MİT'e

getirilerek hamburger yedirildiğini söylediği tarihlerde, MİT hamburger

hazırlamaktadır ve İrfan Taştanur'da bu hamburgerlerden yemiş bulunmaktadır. Ama raporun araştırmasında bu tarihten çok önceleri İrfan

Taştanur'un raporla ilgili bilgilere sahip bulunduğ u da bilinmektedir.

Müfettişler bu ayrıntılarla önemli sonuçlar elde etmektedirler. Kutlu

Savaş çalıştıkları odayla ilgili olarak MİT Müsteşarına daha ilk günlerden itibaren şunları söyler:

" Bakın efendim ben askeri okullarda ders verdim. Oralarda ses düzenleri

vardır ve sınıflar dinlenir. Bu alenen yapılır. Ben de sizin yerinizde olsum teşkilatımla ilgili çalışan insanların odalarını dinlerim. Bunu da

biz hiç yadırgamayız."

MÜFETTİŞLERİN AÇIĞA ALDIĞI MİT' ÇİLER VE EMEL SAYIN OLAYI

Ayrıca ilerleyen zaman diliminde çalışmalar devam ederken bir başka karar

da MİT'e bildirilir. Müfettişler sadece ilgilendikleri olaylarla ilgili

konularda arşivdeki bilgileri görmek istemektedirler. Bunun dışındaki

bilgileri görmeyi uygun bulmamaktadırlar. Bunun için iki elemanın görevlendirilerek arşivden istenilen bilgilerin gerekli ayıklamasını

yapması istenir. Bu böyle de olur. Ama soruşturmaya sekte vurmak isteyenler veya yönlendirme-yanıltma çabasına girenler derhal açığa

alınacaktırlar. Bu konudaki ceza iki kişiye de uygulanır. Bunlardan birisi

Mehmet Eymür'ün o dönemdeki yardımcısı Korkut Eken'dir. Diğer görevli de

aynı dairede bulunan ve ünlü işadamı Ağa Ceylan'nın dünürü olan diğer yardımcıdır. Soruşturmanın seyrini beğenmeyen bu ikili müfettişlere bazı

konularda bilgi aktarmamakta direnip soruşturmayı başka yöne çekmek isteyince, Kutlu Savaş ve arkadaşlarının oluruyla açığa alınırılar. Soruşturma sırasında eski Genelkurmay Başkanı Necdet Üruğ ile ilgili Emel

Sayın olayı da incelenir. MİT raporunda Üruğ ile Sayın arasında bir gönül

ilişkisinden bahsedilmektedir. Buna ilişkin arşivdeki bilgiler incelenir.

Evet, MİT bir kaynağından gelen duyumu, rapora, arşivdeki dosyasından alarak aynen aktarmıştır. Ama bu duyum arşive yanlış geçmiştir. Yine dosyalarda olayın doğrusu bulunmaktadır. Sayın ile Gönül ilişkisi bulunan

kişi bir başkasıdır. MİT arşivindeki bir hatalı yazımın sonucunda Üruğ

paşa ağır yara almıştır. Bir yoruma göre de bu hatalı yazım bilinerek o

rapora konulmuş böylece Üruğ'un yıpranması sağlanarak Cumhurbaşkanlığı

seçimlerinde etkisizleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu da Özal'ın yolunu açmıştır.

Peki ama MİT hangi yetki ve görev anlayışı içinde Necdet Üruğ'u incelemiştir? Üruğ sıkıyönetim döneminde İstanbul MİT Bölge Başkanlığı'nın

fiilen en üst düzey idarecisidir. Daha sonra da Genelkurmay Başkanı olmuştur. MİT askeri kişiler ve kurumlar konusunda araştırma yapmak için

bu kurumların yetkilileriyle bir uzlaşmaya varmak durumundadır, çünkü yasa böyle demektir. Ama böyle bir anlaşma da yoktur. MİT Üruğ'u kendi yöneticiliğini yaptığı zamanlar dahil olmak üzere uzunca bir zamandır izlemektedir. Ve bu izlemeyi de MİT'in başındaki asker idareciler bilmektedir. Yani herkes birbiri hakkında bilgi sahibi olmak için MİT'i kullanmaktadır. Çünkü bu izleme bir istihbarat sızması veya şüpheye dayanmamaktadır. Arşivler böylece insanların özel yaşamları dahil pek çok bilgiyle dolmakta ve bunlar da asla yokedilmemektedir.

MİT incelenir ve sonuçta iki kişinin açığa alınması ve bir dizi eleştiri ile dolu olan rapor hazırlanır. Raporda askerlerin bir basamak olarak gördükleri MİT Müsteşarlığı görevinin bu işin uzmanlarına ve anlayanlarına bırakılmasının zamanının gelip geçtiği vurgulanır ve MİT'in yetki ve sorumluluk alanlarının dışında faaliyetlerde bulunduğu belirtilir.

Acil olarak MİT'in devlet hizmetine sokulmasının kaçınılmazlığı anlatılır.

MİT arşivlerinin özel yaşamlarla dolu olduğu da üç sayfalık raporda yeralır ve bu uygulama eleştirilir. Raporda yeralan hayali ihracat savlarının doğruluğunu belgeleyecek gerekli dökümanın da arşivlerde yer aldığı belirtilir.

Bu MİT'in dışardan bir grup tarafından ilk kez denetlenişidir. Ve sonuçları açısından da çok önemlidir.

MİT HAYALİCİLERİ SAPTAR VE YAZDIKLARI DOĞRULANIR

MİT raporunda yeralan hayali ihracat suçlamalarıyla ilgili olarak yeni bir soruşturma açılması gelişen olaylar nedeniyle kaçınılmaz olur. Soruşturmanın sonucunda pek çok iddia doğrulanır. MİT raporu soruşturması da hayali ihracat soruşturması şeklinde sürdürülür. Ancak Kutlu Savaş raporunda özellikle polisi çok yakından ilgilendiren suçlamaların bulunduğu 17. sayfadaki olayların, MİT tarafından belgelendiğini, Başbakan Turgut Özal'a bildirir. Bildirir ve kararı da ona bırakır:

" Ayrıca MİT raporunda 17. sayfada yeralan iddiaların kontrolü de bu vesileyle yapılmış olmaktadır. Önemle belirtilmelidir ki bu konudaki iddiaların mesnedi vardır ve MİT ilgilileri bu konuyu etüdlerine dercederken genel olarak konu hakkında doğru enformasyona dayanmışlardır. Bu konu bu raporumuzun tekliflerinin değerlendirilmesi çerçevesinde ele alınacağından etüdün 17. sayfasındaki iddialar ayrıca

ele alınmayacak ve kesin bir ihtiyaç belirlemedikçe bir başka rapora konu

teşkil etmeyecektir."

Turgut Özal da zaten böyle bir soruşturmaya hiç bir zaman gerek duymayacaktır. Sonra gelenler ise onun yolundan hiç çıkmayacaktır. GİZLİLİK DENİLEN BÜYÜK BALON

Kavga hala devam etmektedir. Ancak burada çok önemli bir sonuç daha vardır ki gözardı edilmesi mümkün değildir. O da devlet sırrı ve gizlilik

olarak adlandırılan şablonlardır. Gizlilik CIA tarafından ne Watergate'de

ne de İrangate'de sağlanabilmiştir. İngiliz, Fransız Rus gizli servisleri

de benzer skandallarda gizlilik sağlayamamışlardır. MİT için de aynı şeyler geçerlidir. MİT özellikle başkaları adına kullanıldığı zamanlarda,

sır saklayamadığı gibi skandallara malzeme olmuştur. Buradan hareketle

gizli servilerin kime ve neye hizmet ettiklerinin yanı sıra ne adına neyi

sakladıkları ve gizlilik perdesiyle örttüklerinin de iyice tartışılıp ,

aydınlatılması gerekiyor. Eğer bunlar yapılamazsa hem demokrasiler hem de

gizli servisler büyük zarar görüyor. Daha doğrusu halk adına görev yapan

insanlar, halkı aldatmış ve bilgilenmesini engellemiş oluyorlar. Gizliliğe

ne kadar ve nerede ihtiyaç duyulduğunun yasalarla iyiden iyiye sınırlandırılması gerekiyor. MİT raporu ve ardından ortaya çıkan gerçekler

gizlilik tartışmalarının ne kadar önemli olduğunun eniyi örneğini oluşturmaktadır.

MİT raporuyla ilgili tartışmalar o kadar boyutlanır ki, rahatsızlık toplumun hemen her kesiminde en ağır şekilde duyulur. Bülent Ecevit eski

günlerin birikimiyle sert eleştiriler getirir: "Mit kapatılır ve yeni bir

MİT kurulur" der. Ecevit'in o döneme ilişkin eleştirileri şöyledir: ECEVİT: MİT KAPATILIR , YENİ MİT KURULUR"

"MİT'in kaçakçılıkla ilgili konulara eğilmesi bence doğaldır.

Delillere

dayalı saptamalar yapması bence uygundur. Ben böyle örgütlerin siyasi etkilerden ve kişisel hesaplardan uzak çalışmasına büyük önem veririm.

Başbakanlığım döneminde MİT'e hiç bir siyasal görev vermedim, özel görev

beklemedim. Ancak bana verilen raporlarından olabildiğince yararlanmaya çalıştım. MİT raporları genellikle beni tatmin etmezdi. Somut ayrıntılara girmekten kaçındıklarını gördüm. Bu da üzerlerinde yaratılan yılgınlıktan ileri gelmekteydi. Onlara yılgınlıklarını aşmaları için teşvikçi oldum. Alma yeterince sonuç alamadım. MİT'in bilgi ve değerlendirme dışında aktif görevlere yöneltilmesini her zaman sakıncalı bulmuşumdur. Çünkü böylesine bir görevden büyük siyasal ve sosyal sakıncalar doğar. bana göre istihbarat örgütleri açık ve temiz çalışmalar yapmalıdır. Günümüzde örgütlerin içine sızmadan, ajan provakatör kullanmadan bilgi toplama olanağı vardır. Ancak eski alışkanlıklardan kolay kolay kurtulunamıyor. MİT olaylar konusunda önceden bilgi alır ama emniyetin bunların üstüne gitmek için istediği somut bilgileri vermekten de kaçınır. Ben kendi dönemimde bunu saptamıştım. Benim zamanımda kaçakçılık konusunda çok iyi raporlar vermişlerdir. Bunlar beni çok sevindirirdi. Sonuç almak için Sayın Orhan Eyüpoğlu'na (Dönemin Başbakan yardımcısı) bu raporları verirdim. Ama haberlerin sızdığı yolunda bilgi alırdım. Türkiye'deki istihbarat birimleri arasında sağlam bir eşgüdüm gereklidir. MİT pandoranın kutusu gibi açıldı. Belgeler ve bilgiler gelişigüzel yasadışı yollardan dağılıyor. MİT'in de pek çok devlet kuruluşu gibi çığrından çıkmış ve çok tehlikeli, sakıncalı bir biçimde kullanılır duruma gelmiş olduğu belli. Teorik olarak iki çözüm yolu vardır: Birincisi MİT kapatılır, yerine daha sağlıklı bir kuruluş yeni bir MİT oluşturulur. İkincisi; rapor ciddiye alınır ve kasıtlı hazırlanmış olsa da içeriği tüm iddialar, güven verecek tarafsız bir kurulca araştırılıp kamuoyu önünde açığa kavuşturulur. Kurum ağır bir yara almıştır. Başbakan Turgut Özal'ın MİT'in yerine uzunca bir süredir yeni bir MİT oluşturmak için fırsat kolladığı bilinmektedir. Raporuniktidara böyle bir fırsat sağlamak üzere tezgahlandığı kuşkusu zihinlerde uyandı."

KÜSKÜN EMNİYET İLE MİT'ÇİLERİ ,KADER Mİ SİYASİ HESAPLAR MI BARIŞTIRDI
Ancak daha sonra MİT den uzaklaştırılanlar ile MİT raporunda

yeralanlar

devletin üst düzey yönetiminde yine bir araya gelirler. Suçlanan Ünal

Erkan Olağanüstü Hal Bölge Valisi, Mehmet Ağar Emniyet Genel Müdürü, Vali

Nevzat Ayaz DYP Milletvekili ve önce Milli Savunma ardından Milli Eğitim

Bakanı olurlar. Mehmet Eymür MİT'e geri döner (Kimi çevrelere göre dönüş,

dönemin Başbakanı Tansu Çiller'in kocası Özer Çiller'in araya girmesiyle

sağlandı. Kimilerine göreyse yeni oluşturulan birimlerde onun yerini

dolduracak eleman sıkıntısı olduğu için dönüş teklifi kendisine ulaştırıldı.) Korkut Eken ise bir dönem, hakkında rapor yazdığı Mehmet

Ağar'dan gelen iş teklifini kabul edip, polis özel timinin eğitiminden

sorumlu müdür olmuştur. (Korkut Eken ile bir zamanlar aralarından su sızmayan, kader arkadaşı Mehmet Eymür arasındaki iplerin de bu teklif

nedeniyle ve Eken'in görevi kabul etmesiyle koptuğu belirtiliyor. Eken'in,

MİT'e geri dönen Eymür'ü , kendisini dışırdı bıraktığı gerekçesiyle suçladığı ve kırıldığı aktarılıyor.)

HİRAM ABAS'IN ÖLÜMÜNÜN SIRRI

Herkes görev başındadır, hem de kilit görevleri paylaşırlar. Kimse hakkında bir soruşturma veya araştırma yoktur. Bir eksik vardır; Hiram

Abas. Abas, 26 Eylül 1990 günü İstanbul'da uğradığı bir suikast sonucu öldürülmüştür. Bu ölümün üzerindeki sis perdesi de hala aralanabilmiş değildir.

Abas ile ilgili olarak ölümünün ardından, MİT içindeki askeri kanattan

olduğu bilinen kişiler ellerine aldıkları kağıtlarla, gazeteci gazeteci

gezer ve Hiram Abas'ın uyuşturucu işiyle ilgilendiğini, Yahudi kökenli

olduğunu, MOSSAD'a ve batılı servislere bilgi sızdığını, adının nasıl

bir melanet anlam taşıdığını anlatıp dururlar. Bunlar haber de olur. Bu

haberler daha sonra oğlu tarafından yalanlanır. Yine MİT içindeki kavgadır

yaşanan. Abas'ın ölümü üzerine yapılan yorumlarda MİT içi hesaplaşmanın en

temel ölüm sebeplerinden birisi olduğu ifade edilir. Öldürülmesinden hemen

önce, çok yakınında bulunan ve ona koruma sağlayan MİT İstanbul Bölgesi'nin elemanları başka yerlere tayin edilir. Kendisine gönderilen korumalar kaldırılır.

Bu konudaki bir iddia da; Abas'ın kendisine ateş eden kişileri tanıdığı

için, arabası yavaşladığında onlara selam verdiği şeklindedir. Ancak bu

ispatlanabilmiş değildir. Ama Abas'ın günde en az yüz mermi yakan, hareketli hedeflere ateş etmeyi seven, isabetli atışları ve iki silahını

birden hızla ateşlemesiyle ünlü "kovboy" çevikliğinin, 103 adet silahlı

çatışmaya girip çıkmışlığının iki kez yaralanmasının getirdiği tecrübelerin bu yolla etkisiz kılındığı savlanmaktadır. Aslında gizli

servis ateşidir ortalığı dumana boğan. Çünkü ölüm bile bu kavgaları bitirmeye yetmemektedir. Gizli servisin içinde hesaplaşmalar bu dünyadan,

öbür dünyaya taşınır durur.

MİT NEDEN KOMPLOLAR ÖRGÜTÜ OLARAK TANINIYOR

MİT sürekli olarak bir komplolar ya da senaryolar örgütü gibi gözükmemektedir. Bunda ana etken MİT'in bünyesel sorunlarıdır.

İçindeki

grupların faaliyetleridir. Demokratik olmayan, toplum karşısında sorumluluktan kaçan yapısı ve üzerindeki oyunlara karşı koyma mekanizmalarının olmayışı sorunun odak noktasıdır. Gerçi bu hemen her Türk

kurumu için geçerli bir eleştiridir. Ancak istihbarat örgütündeki iç

dinamiklerin ayrı bir yapısı bulunmaktadır. MİT içindeki çekişmelerin

ortaya koyduğu adlar kimi zaman, ya da çoğu zaman, arkalarına aldıkları

askeri veya siyasi güçlerle, yetki ve sorumluluklarının ötesinde; devleti

kurtarma girişimlerinin önemli bir payandası olabilmektedirler.

MİT'in de aralarında bulunduğu pek çok ülkenin istihbarat servisleri,

henüz bu aracı ya da taşeron kullanma veya kullanılma olarak adlandırılan,

bütün örnekleri yasaları ve ulusal çıkarları aşan, bireylere hizmete dönük

sansasyonlara yolaçan uygulamaların, çıkar savaşlarının önüne geçebilmiş

değillerdir. Oysa bu durumda olmanın verdiği zararları pek çok ülke ve Türkiye yaşamaktadır. Kamu görevlisi kimliği taşıyan insanlar, birileri adına birşeyleri kurtarma hevesine daldılar mı, o kurumlar ve insanlar tarihin kara sayfalarını yazmaya başlıyorlar. İspanya, İtalya, Amerika, İngiltere, Yunanistan, Rusya gizli servisleri bazı kişilerin ya da grupların, çıkarlarının gerektirdiği davranışlarından dolayı, 2000 yılına girerken ülkelere ve istihbarat servislerine büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. Gizli servislerin en başta bunu görüp bu tür karanlıkları bünyelerinden uzak tutma ve bunları aydınlatma görevleri doğalarında bulunmalıdır. Çünkü kirlenen sadece kendi tarihleri değil, ülkelerinin demokrasileri ve hukuk düzenleri olmaktadır.

CIA'NIN BAŞINA GELENLER VE DEMOKRATİK SERVİS İSTEĞİ

Amerikan gizli servisleri kendi ulusunun Başkan seçtiği Kenedy'i öldürtmekle suçlanmaktadır. Bu az bir leke midir? Bu hangi gizli servisin altından kalkacağı bir olaydır? Bugün demokratik dünyada CIA'nın yıpranmışlığı tüm gizli servislere örnek olmalıdır. CIA en başta kendi ülkesinde olmak üzere karanlık operasyonları nedeniyle şimşekleri üzerine çeken ve üzerinde hep tartışmaların bulunduğu bir servis olmaktadır. Demokrasilerde bu tür olayların artık hoş karşılanamayacağının örnekleri Amerika'da gözler önüne serilmektedir.

CIA tarihinde ilk kez görevi kötüye kullandıkları gerekçesiyle 10 çalışan cezalandırılmış, bunlardan iki üst düzey yöneticinin işine son verilmiştir. CIA tarihinde ilk kez uygulanan bu yönteme neden olan şey Guatamala'lı bir General ile bir Amerikan vatandaşının öldürülmesinin arkasında CIA'nın bulunduğu ortaya çıkmasıdır. Bugüne kadar yüzlerce benzeri olay yaşanmıştır ama ilk kez bir ceza uygulanmaktadır. Görev sırasında yetkilerini aşan kişileri kollama gibi bir iç direnç geliştiren gizli örgütlere CIA'daki uygulama çok önemli bir ders olacaktır. İşlenen cinayetlere Guatamala'da CIA hesabına çalışan bir Albay'ın karıştığını bilen ve bunu merkez yönetiminden saklayan eski Guatamala ve

Latin Amerika istasyon şefleri görevden uzaklaştırıldılar. Bu görevden uzaklaştırılmalarda Senato'da bulunan İstihbarat Komitesi'nin baskıları çok etkili oldu. bu yeni anlayış için baskının parlamentodan gelmesi çok önemli bulunmaktadır. Olayla ilgili görülen kişilere de disiplin cezası verilmiştir. CIA içinde 1991 yılında ortaya çıkan skandal 1995 başlarında kamuoyuna yansımış ve bu sonuç ortaya çıkmıştır. CIA içinde pek çok yapay oluşumlar meydana getirilerek ekonomik ve operasyonel denetim örgüt yönetiminin ve denetiminin dışına çıkarılmaktadır. Bunun kontrolü çok önemlidir. Çünkü gizli servis çalışanları demokratik dünyada hangi ülkede olurlarsa olsunlar, kim için çalışarlarsa çalışsınlar yaptıklarının hesabını vermek zorunda olduklarını bilmelidirler. Amerikan gizli servisininin (CIA) içinde oluşturulan ve casus uyduları yerleştirmekle görevli bir birimde (NRO), 1 milyar doların zimmete geçirilmesi olayı ortaya çıkartılmıştır. 30 milyar dolarlık CIA bütçesi içinde kimbilir kaç kişi ve yapay örgüt, bu paraları denetimsiz kullanmaktadır. Bunların dünya siyasetine etkilerinin ölçülmesi bile nedredeyse olanaksız kalmaktadır. Bunun önüne geçilebilmesi ise kesinlikle denetim ve hesap vermekten geçmektedir. Bu sözkonusu örgüt CIA'da olsa aynıdır, MIT'de olsa aynıdır. Dünya bu kurumların denetimini yapabilecek örgütlülüklere kavuşmak zorundadır. Gizli servisler silahların değil bilgilerin çarpıştığı yapılar halihe gelmelidir. CIA, KGB, MIT, MHP VE KAFKASLARDA ÇEÇENLERİN ÖYKÜSÜ Bu tür skandallarla çalkalanan haberalma birimlerinin değerlendirmeleri ve istihbarat faaliyetleri de, büyük hatalarla dolu olmaktadır. CIA operasyonel anlamda istihbaratta sınıfta kalmıştır. Burnun dibindeki Haiti'ye askeri çıkarma için öngördüğü senaryoları tutturamamıştır. Havaalanına inen Amerikan çıkarma birlikleri savaş beklerken, şaşkın şaşkın kendilerini zileyen Haitililer ile karşılaşmışlar ve adeta bir tatbikat yapmışlardır. CIA son dönemde Türkiye ile ilişkilerinde özellikle Kafkaslar ve Kuzey Irak konularında hassaslaşmış gözükmektedir. Örneğin Çeçen

sorunun MİT

tarafından Rus'yanın başına bela edildiği gibi bir kanıya kapılan Rus'ya,

Türkiye'den giden yardımların kesilmesini istemektedir. Bu amaçla Rusya

Federal Karşı İstihbarat Servisi Şefi Sergei Stepaşin ile Dış İstihbarat

Servisi Başkanı Yevgeni Primakov Şubat ve Mart 1995'de MİT'in davetlisi

olarak Ankara'da yaptıkları ziyaretlerde gönüllülerden duydukları rahatsızlıkları PKK-Türkiye arasındaki mücadeleyi de anımsatarak, Cumhurbaşkanı Demirel'e kadar anlatma olanağı bulmuşlardır. Aynı yönde

istek Temmuz 1995'de Türkiye'ye gelen CIA Başkanı John Deutch tarafından

da dile getirilmiştir. MİT yetkilileriyle görüşmesine, Amerikan basınına

MİT'in insana dayalı istihbaratta dünyanın en iyi teşkilatı olduğu şeklinde "Balon" haberler sızdırarak ve bunların Türk basınında yankılanacağını bilerek, olumlu kamuoyu görüntüleriyle başlayan Deutch,

MİT ile Çeçen gönüllüler arasındaki ayrımı tam yapamamıştır.

Aslında

Türkiye, Çeçenistan'a MİT elemanı sevketmemiştir. Ancak Türkiye'deki Çeçenlerin oluşturduğu gönüllüler aracılığıyla buraya savaşmak için gönüllüler ve silah gönderilmiştir. Başbakan Çiller kendisiyle görüşen

Çeçen gönüllülere, silah almak için para vermiştir. Çeçen gönüllerin Ankara'da oluşturdukları grupların ötesinde bu konuda Tansu Çiller'i

ikna için devreye MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş girmiştir. Türkeş devreye girer girmez Çiller 20 milyon dolarlık para yardımını gönüllülere

aktarmıştır. Bu para silaha çevirilmiş ve gönüllülere silah olarak ulaştırılmıştır.

Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliği aracılığıyla silahlar konusunda ön görüşmeler yapılmış, daha sonra Ukrayna'dan gelen özel temsilciye bu para

verilmiştir. Özel temsilci gider gitmez de silahlar Ukrayna üzerinden

Çeçen savaşçılara aktarılmıştır. Türkiye'den, Azarbeycan ve Dağıstan

üzerinden Çeçenlere gıda ve giyecek yardımları ile sivil, asker ve polis

gönüllülerin gidişi sağlanmıştır. Ancak bu olaylar sırasında Ruslar ve

diğer Batılı istihbarat servisleri MİT elemanlarını aktif olayların

içinde

gibi tahlil etmişlerdir.

Bu arada gönüllüler aracılığıyla toplanan paralar da yine aynı yollarla

silaha çevrilmiştir. Yani Türkiye'deki gönüllülerin faaliyetleri ve oluşturdıkları örgütleri, MİT'in ötesinde ve üstünde faaliyetlerde bulunmayı başarmıştır. MİT yetkililerinin gönüllülerle yaptığı görüşmelerde, başkaca bir yardımda bulunulmasının mümkün olmadığını açıkça

ifade ettiği belirtilmektedir. Burada MİT engelleyici rol oynamamıştır.

Bu çok önemlidir. MİT daha önceki örneklerinde de görüldüğü gibi istemediği takdirde bu tür olayların organizesine ve yardım sevkine asla

izin vermemektedir. Bunun en güzel örneği Abhazya ile Gürcistan arasında

yaşanan savaş sırasında MİT gelişmeleri denetlemek ve sınır ötesi yardım

çabalarını engellemekte çok başarılı olmuştur. Ancak bunlar hep hükümetin

isteği doğrultusunda gerçekleşmiştir. O dönemde hükümet içindeki Gürcü

Bakanlar ile Türkiye'deki Gürcü etkinliği Refaattin Şahin ile Hasan Ekinci'nin başını çektiği bir grup tarafından çok üst düzeyde temsil edilmiştir. Bu kulisler de olaylara tepkiler konusunda etkili olmuştur.

AZERİ DARBESİ MİT'DEN KELLE ALDI

Türkiye'nin özellikle Kafkaslar ve Orta Asya üzerindeki etkinliği zaman

zaman bölge ülkeleri üzerindeki senaryolar nedeniyle aleyhimize dönmektedir. Rus gizli servisi hala bölgenin en etkin kurumu olarak operasyonlarında başarılı olmaktadır. Örneğin Azarbaycan'da darbeye

kariştığı iddia edilen MİT elemanları ile bölgedeki askeri ve sivil

Türkiye'li danışman kadrosundan önemli bir bölümü saf dışı bırakılmıştır.

Bölgeye giden ve MİT 'in eski Müsteşar Yardımcılığı görevinde bulunan Ertuğrul Güven daha sonra başarısızlığı bahane edilerek merkeze alınmış,

uzunca süren bir tartışma ortamının ardından da emekliye ayrılmıştır.

Güven MİT içinde bir personele yapılabilecek en ağır hakaretlerden birisi

olan kadrosunun Başbakanlığa iade edilmesi durumuyla karşılaşmış ve emekliliğini istemiştir. Bu sırada darbeye kariştığı iddia edilen bazı

MİT görevlileri de yine MİT tarafından Ankara'ya getirilmiştir.

KUZEY IRAK'DA MİT NE YAPAR?

CIA'nın Kuzey Irak üzerindeki kontrolünün ve yönlendirmesinin ise çok başarılı olduğunu belirtmek gerekmektedir. Türkiye malesef bu bölgedeki

istihbarat oyunlarına bir türlü dur diyememektedir.

CIA'nın 23 yıl üst düzey görevlerinde bulunduktan sonra emekli olan ve

halen de CIA için raporlar hazırlayan Donald Jameson CNN 'nin haftalık programı Global View'da yapımcı Ralph Beiglaite 'in sorularını yanıtlarken: " Artık Kremlin olmadığına göre sizce bugünlerde, haber alma

örgütleri için Dünya'nın en önemli bölgeleri neresi" sorusuna şu yanıtı

veriyor:

" Bosna gibi çok bariz noktaları bir yana bırakırsak bence en önemli yerlerden biri Türkiye. İnsanlar Türkiye'ye yeterince dikkat etmiyor. Ama

şu anda CIA'yı ben yönetseydim dikkat ederdim. "

CIA'nın bugün en çok dikkat ettiği ülkelerin başında MİT'in geldiği kaçınılmaz bir gerçek. Peki ama Türkiye bununla mücadele edebiliyor mu? Bu

sorunun yanıtı ne yazık ki olumsuz olmaktadır. Gerçi MGK bu açıklama'nın

ardından hükümete ve dolayısıyla MİT'e bu casus trafiğine karşı dikkatli

olmasını önermiştir. Ama bu açıklama bile Türkiye'nin bu alandaki yetersizliğinin bir göstergesi , ya da içerde istihbarat birimi ile devlet yönetimi arasında bir anlaşamamazlık bulunduğu göstergesi değil

midir?

Kontrespiyonaj faaliyeti gizli servislerin en çok tecrübe, eğitim,

teknik ve ekonomik olanak isteyen sabırla, titizlikle sürdürülen işlerinin başında geliyor. Örneğin ajanların cirit attığı söylenen Doğu ve

Güneydoğu Anadolu Bölgelerimiz'e gelen yabancıların sayısına yıllar itibariyle şöyle bir bakalım isterseniz:

1993 Yılında Bölgeye Gelen Yabancılar

Ağrı 62.519, Diyarbakır 324, Gaziantep 1096, Hakkari 8573, Kars 4195, Mardin 8311, Şanlıurfa 3463, Van 159, Şırnak 16. 634, Iğdır 72.279.

1994 Yılında Giriş kapılarına Göre Bölgeye Gelen Yabancılar

Ağrı (Gürbulak)3200, Diyarbakır (Merkez)342, Gaziantep (Islahiye,

Öncüpınar) 138. 236, Hakkari(Esendere) 138.270, Mardin (Nusaybin) 104.

068, Şanlıurfa (Akçakale) 3388, Şırnak (Habur) 14. 299, Iğdır

(Dilucu)

69.396.

Bu rakamlara her yıl Türkiye'ye turist olarak giriş yapanları, konferans

için gelenleri, bilimsel inceleme adı altında gelenleri de eklerseniz bu

rakamlarla başatmenin zorluğu ortaya çıkacaktır. Ancak bunların iyi ayıklanarak incelenmesi ve doğru kişilerin peşine düşmek istihbarat örgütünün kalitesini ve başarısını gösteriyor. Türkiye'de devleti yönetenler bu başarı konusunda şüpheler dile getiriyorlar.

MIT yetkilileri ise, gelenlerin hepsinin peşine bir adam takmanın olanaksızlığını ve mantıksızlığını dile getiriyorlar. Gelenleri geliş

kaynaklarına göre, ilgi alanlarına göre, temasta bulundukları kişilere

göre sınıflandırarak takip ettiklerini dile getiren yetkililer "Türkiye'de

casusların cirit attığı" şeklindeki yaklaşımların hatalı olduğunu ifade

ediyorlar. Onlara göre izlenmesi gerekenler eldeki eleman, teknik durum ve

bütçe yeterliliği içinde izlenip, gözleniyor. Ayrıca " Bu tür abartılı

senaryoları paranoyaya vardırmanın da bir gereği yok" diyorlar.

İSTİHBARAT AKAR TÜRK BAKAR

Dünya'da istihbaratın şekil değiştirdiği bu günlerde aslında evindeki

bilgisayarı ile İnternet'e bağlanan hemen herkes Türkiye veya bölge ülkeleriyle ilgili o denli bilgilere ulaşabiliyor ki klasik

casusluk

yöntemleriyle uğraşmanın da pek anlamı kalmıyor. Üst düzey

konferanslar,

bilimsel geziler, ayrıca ülkelerin birbirlerine haber vererek

gerçekleştirdikleri diplomatik veya haberalmaya yönelik istihbarat gezileri sorunu başka bir boyuttan da gündeme getiriyor. Özellikle

Kuzey

Irak üzerinde yürütülen ve 50'den fazla yardım örgütü tarafından kanalize

edilen yardım çalışmalarından ne kadarının istihbarat amaçlı olduğu bile

saptanamamaktadır.

Aslında burada Türkiye'nin karşısına çıkan sorun istihbarat faaliyetinden

çok kışkırtıcı çalışmalar olmaktadır. Bunlarla mücadelede ise bölgede

etkinliği tam oluşturmamayan Türk gizli servisinin yeterli olamadığı açıktır. Burada bölgedeki çok uluslu güçlerin çalışmalarına

sınırsız

kolaylıklar getiren ve olayların izlenmesini fiilen olanaksız kılan,

planlamadan uzak siyasetçilerimizi eleştirmek gerekiyor. Kuzey Irak'a

herşey Türkiye üzerinden geçiyor. İnsanın aklına Almanların su kaynaklarını gördükten sonra Türkler için söylediği " Su akar Türk bakar"

sözü geliyor. Biz pek çok olayda olduğu gibi bütün kurumlarımız ve insan

potansiyelimizle önümüzden , avucumuzdan akıp giden olaylara müdahale ve

yönlendirme yerine ya savunmada kalıyor veya suya baktığımız gibi bakmakla

yetiniyoruz.

CIA'NIN UMUDU TÜRKİYE

CIA'nın Ortadoğu operasyonlarının belkemiğini oluşturan ülke Türkiye'dir.

Türkiye ile Amerikan gizli servizsleri arasındaki eğitim, teknik yardım ve

operasyonel anlamdaki birlikte hareket etme anlayışı son 2 yıl içinde

çokça artmış gözükmektedir. Bunun Türkiye aleyhine doğuracağı sonuçlar

konusunda MİT in son derece dikkatli davranması gerekmektedir. " Bu ilişkilerde çok dikkatliyiz. Biz akıllıyız. Bu aynı zamanda bir akıl oyunudur ve ülkemiz aleyhine en küçük bir gelişme söz konusu değildir" savunmalarının kendine güven açısından umut verici ama Amekrikan gizli

servisleriyle girişilen ilişkilerdeki dengeleri korumada yeterli olmadığı açıktır. Türkiye bu ilişkilerinde 1950 -1960 arasındaki yıpratıcı, yıkıcı örnekleri iyi incelemeli ve titiz davranmalıdır.

Bağımsızlık ve ulusal politikalarla dünyaya açılma konusunda MİT rakiplerini dost, düşman demeden aşarak ve kendisini istem dışı kullanmalara karşı savaşarak diğer kurumalar arasında öncü ve lider olabilme şansını çok iyi kullanmalıdır.

Amerikan açık istihbarat kaynakları Türkiye üzerine çokça senaryolar

üretmekte, savaş oyunlarında Suriye ile Türkiye arasındaki su sorununu,

İran ile Türkiye arasındaki rejim sorununu ön plana çıkartmaktadırlar.

Hatta bir ara Amerikan savaş senaryoları İran'ı cezalandırmada Türkiye'yi

kullanmak üzerine oturtulmuştur. Ancak bu tez MGK da dikkatle incelenmiş

ve Amerikanın bu yaklaşımına dikkat çekilerek İran ile savaştan kaçınılması gereği üzerinde durulmuştur. Amerikan düşünce üretme organizasyonları olan Think-Thenk'ler özellikle Arap milleyetçiliğinden

İsrail'i kurtarmak amacıyla Kürt ve Türk'leri tampon olarak ileri sürebilecekleri senaryoları üretmektedirler. CIA bütün bu olayların içinde yer almaktadır.

İran üzerinde 1994 yılında yapılan istihbarat operasyonlarının, sadece

hükümet aleyhine olan pisikolojik boyutuna yatırılan para 4 milyon dolardır. 1995 yılında da en az bu kadar paranın harcanacağı belirtilmektedir. Bu paraların büyük kısmı basın ve propaganda faaliyetlerine ayrılmış durumdadır. İran bu propaganda da bazı Türk gazeteciler ile basın organlarının da Amerikalılar tarafından finanse

edildiklerini öne sürmektedir. Bu konuda İran'ın Kayhan gazetesinde bazı

adlar da ileri sürülmektedir.

Irak'da saddam Hüseyin'e karşı 1994 yılında yürütülen operasyon için

harcanan para ise 15 milyon dolardır. Bu paranın daha fazlasının 1995

yılında harcanağı kesindir. Ayrıca CIA'ya bu ülkelere karşı girişilecek

operasyonlar için yeni yetkilerin verildiğı de bilinmektedir.

Bunlardan Türkiye'nin etkilenmemesi ise mümkün değildir. Bu konuda hazırlanan ve MGK da ele alınan raporlarda bu oyunun iyiden iyiye araştırılıp, gözden geçirildiğı anlaşılmaktadır. burada açmaz İran'ın bu

oyunları haklı çıkarırcasına Türkiye karşısında takındığı olumsuz tutum ve

tavırlar olmaktadır.

CIA 'nın Guatemala'daki yasadışı operasyonlarını ortaya çıkartan Amerikalı Senatör Robert Torricelli Cılinton'a gönderdiği mektupta

/ CIA'nın iç dünyasını şöyle tanımlıyor:

" CIA yetkililerinin Amerikan yönetimine ve ülkenin geneline karşı hiç

bir sorumluluk hissetmediklerini biliyorum."

Türkiye'nin CIA ile ilişkilerinde oldukça dikkatli davranması gerekmektedir. Daha önceki ilişkilerinin Türkiye'ye ve MİT'e

kaybettirdikleri ortadadır. Türkiye'nin toplam dış borcu 80 milyar dolardır. MİT'in 1996 bütçe ödeneğı 5 trilyon dolayındadır. Bunun dolar

karşılığ 100 milyon dolar etmektedir. Buna örütülü ödenekten aktarılan 5

milyon dolarlık bir gelir daha eklenebilmektedir.

CIA İLE ÇUVALA GİRİLİR Mİ?

Bu nerdeyse CIA'nın İran ve Irak operasyonları için harcadığı bütçe kadar

bir ödenektir. CIA'nin tahmin edilen bütçesi ise 30 milyar dolar civarında

bulunmaktadır. CIA'nın da bağlı olduğu Amerikan Ulusal Güvenlik Ajansı'nın Ortadoğu bütçesini kontrol eden ve Türkiye'den de sorumlu olan

6. Dairesi'nin bütçesi 500 milyon dolar civarında bulunmaktadır. İsteddiği

anda kaynak yaratabilen, adam satın almada ve operasyonel tavırlarında bol

para harcaya bilen ve yönetiminden habersiz eylemlerde bulunmak gibi gelenekleri olan bir gizli servisle mücadele etmenin, veya "dost" olmanın

bedellerinin iyi düşünülmesi gerekmektedir. CIA yeniden yapılanmakta ve

değişmektedir. Uzun zamandan buyana siyasilerden alamadığı desteği ,

Clinton yönetimi döneminde ortaya çıkan dışpolitika sorunları nedeniyle

yeniden sağlamaya çalışmaktadır. Amerikan politikacıları dış politikadaki

sarsılan dengelerini kurmak için CIA'ya güven ve yeni operasyon yetkileri

vermektedirler. Türkiye'nin de içinde bulunduğu kuşakta Amerika'nın

örtülü istihbarat operasyonlarını arttıracak bütçesindeki kaynak

artışından net bir şekilde anlaşılmaktadır.

CIA'nın Fransa'da ve diğer bütün Avrupa ülkelerinde yürüttüğü casusluk

faaliyetleri ve bunların nitelikleri dikkate alındığında, ekonomik istihbaratta özellikle de silah sanayi konusunda ne kadar hırçın olabileceği örnekleriyle önümüzde durmaktadır. Fransız istihbarat servisi

DST beş CIA ajanını 1.9 milyar dolarlık bir füze pazarlamasından kaynaklanan şirketler arası rekabette istihbarat toplama olayında sınır

dışı etmiştir. Aynı tutumlar diğer Batılı ülkelerin gizli servisleri için

de geçerlidir. Türkiye bir pazar ülke olarak , dünyanın en önemli silah tüketicisi olarak bu tür istihbarat savaşlarına karşı dikkatli olmak

zorundadır.

İkinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki soğuk savaş dönemlerinin

alışkanlıkları ve tek kutuplu dünya düzenine alışan Amerika, Avrupada

ciddi sıkıntıların içinde bulunmaktadır. Bunların en önemlisi ekonomik rekabet koşulları ve Amerika'nın bu alanda Avrupalı şirketlerle gireceği kavgadır. Amerikan istihbarat örgütleri ekonomilerini yakından ilgilendiren bu ihale yarışlarında kendi firmalarının ön palanda olmasını sağlamak amacıyla vargüçleriyle çalışmaktalar. Ancak Avrupalı eski dostların bu çalışmalara artık hoşgörüşle bakmadıkları da bir gerçek. Özellikle birleşmeden sonra ortaya çıkan ve süper güç olma yolunda dev adımlarla ilerleyen Almanya ile Avrupa'nın eski hatırı sayılır ülkesi Fransa ekonomik rekabette gizli servislerin kavgasında CIA'ya geçit vermemekte kararlı gözüküyorlar. Olayların akışının tamamen ekonomik boyutlara kayması istihbarat çalışmalarında ticari kaygıları birinci öncelik haline getiriyor. Bu konuda beş Amerikalı casusun Fransa'da ele geçirilmesi, Amerika'da ticaret yapmaya başlayan Fransız gizli servisinin şirketlerinin ortaya çıkması yeni istihbarat anlayışına örnek olmaktadır. Almanların 1995 yazında ülkelerine bir ziyaret yapan CIA Başkanı Deutch'a ekonomik istihbarat konusunda sert uyarılarda bulundukları biliniyor. Bunların bir araya toplanmasından çıkan sonuç Amerika'nın Avrupada yeni ortaya çıkan ekonomik güçlerle başının iyiden iyiye dertte olduğudur. Bunun yanı sıra İngiltere'nin Rusya ile girdiği iyi ilişkiler de yeni kutuplaşmaların habercisi olmaktadır. Ekonomik kavgada pazar ülkelerinin hükümetlerinin ayarlanması ayrıca rüşvet dağıtımı gibi konularda bundan böyle gizli servislerin aktif bir şekilde rol alacakları kesindir.

MİT'İN EKONOMİK İSTİHBARAT VE SUÇLARLA İLGİLİ BİRİMİ YOK

Fransa Amerikalı casusların ihale işindeki uygulamaları konusunda AB ülkelerine bir rapor sunarak dikkatlerini çekerken, Amerika da ticari kaygılarını Ticaret Bakanları Ron Brown aracılığıyla açıklamaktadır. Brown 12 Ekim 1995 günü Kongreye sunduğu raporunda 10 yıl içinde 1trilyon dolarlık yabancı sermaye projelerinin gündeme geleceğini ancak bu pastadan Amerika'nın payına düşen oranın hiç te içacıcı olmadığını

aktarmaktadır. Brown, raporunda geçmişte 200 ihaleye katılan Amerikan şirketlerinden yarısının ihalelerde diğer firmalar karşısında kaybettiklerini belirtmektedir. Amerikan gizli servisleri bu 100 Amerikan firmasının ihaleleri kaybetmesi için diğer firmaların toplam 36 milyar dolarlık rüşvet verdiklerini iddia etmektedirler. Amerikan istihbarat yapısı artık gücünü ticaret ve ekonomik alanda yoğunlaştırmaktadır. Bu amaçla bürokratlar ve işadamları fişlenip izlenmektedir. CIA Japon Tivaret Bakanı Ryutaro ile otomotiv sektöründeki işadamlarının görüşmelerini dinlemiş ve bilgileri Amerikan işadamlarına aktarmıştır. Türkiye Avrupa'da en büyük pazar ülke konumunda bulunmaktadır. Teknolojik transfer, altyapı yatırımları, silah alımları ile bu ağız sulandıran ülke bundan böyle ihalelerinde kıyasıya bir istihbarat savaşına sahne olacaktır. MİT'in buna karşı da hazırlıklı bulunması gerekmektedir. MİT halen oluşturamadığı ekonomik istihbarat ve organize suçlarla mücadele birimini bir an önce kurmak zorundadır. Bu konuda kaybedilen zamanlar Türkiye için bir daha geri getirilemeyecek zararlara yolaçacaktır. Avrupa'da sıkışan, Rusya karşısında hep tetikte olan; İran, Irak, Suriye nedeniyle İsrail'e yönelecek tehditler konusunda Türkiye'ye ihtiyacı bulunan Amerika için ülkemiz bulunmaz bir nimettir. Kafkaslardaki yeni ekonomik olanaklar bütün bunların yeni ve dayanılmaz sonucu oluşturmaktadır. Türkiye böylesi bir tehlike karşısında Amerika'ya karşı bir an önce istihbarat açıklarını kapatma yoluna gitmelidir. İstihbarat faaliyetlerini Amerika'ya yaslamak tutumundan vazgeçmelidir. MİT'E BAŞKAN KENDİ İÇİNDEN ÇIKMALI Uzun zamandır güçlü bir istihbarat teşkilatına duyulan ihtiyaç, MİT'in sivilleşmesi isteklerine giderek yaygınlık kazandırmıştır. Bunun bir sonucu olarak daha sonra Jandarma Genel Komutanlığı'na getirilen Teoman Koman'ın Müsteşarlığı döneminde MİT basına açılır. Gizli servisin kapılarından içeriye ilk kez 20 Haziran 1990'da basın toplantısı

nedeniyle gazeteciler alınır. Bilgisayarlarda gösteriler yapılır. Bu MİT gezisi sırasında, MİT Müsteşarlığından kışla hizmetine geri dönme

arzunu basına açıklayan Koman, bir soruya şu yanıtı verir:

"Bir müesseye en faydalı olacak kişi kendi içinden yetişen kişidir, şu

şartla; o makama gelene kadar her basamağı kabiliyeti ölçüsünde tırmanmış

olsun. Ben bu konuda bir adım attım yalnız bir endişem var. Bana sorulan

aynı sorudur: 'Efendim devamlılık göstermiyor askerler' . Ben de diyorum

ki, belki bu dönemde devamlılığı askerler gösteriyorlar. Şimdi düşünebiliyor musunuz, yeterli politik terbiyeniz yoksa, kendi içinden

yetişen bir MİT müsteşarını bozar yetkili kademeler: ' Gelsin 15 sene kalsın diyoruz.' Bu garantiyi görmüyorum. Ben bugünkü ortamda,

bugünkü

politik terbiye ile kısmi devamlılık görüyorum askerler için. Benim mazim

yok, bürokraside ve politikada. Tabii askerlikte var. Ama devlet kademeleri politik kademeler batı anlamında politik terbiyeye ulaşırlarsa

(terbiye yoktur da demiyorum yanlış anlaşılmasın da) istikrarlı iktidarlar

teşekkül ederse Türkiye'de o zaman iyi hizmet verecek kişi içinden yetişir. O konuda da bir adım attık. Bir asker müsteşar var.

Yardımcılıklarda bir asker var. O tamamen idari işlerden sorumludur, bir

sivil var, o da tamamen istihbari işlerden sorumludur. Bunu yaparken de

Başbakandan şunu istirham ettim: Ben devlet hizmetinin kimsenin şahsi mülkü olmadığına inanıyorum, asker sivil ayırımı da yapmıyorum.

Pekala,

asker, sivil ne olursa olsun kişi uyum içinde çalışabilir. Bunu ispat etmek istiyorum. İkincisi bu teşkilata adımını atan genç ve

kabiliyetli

insana bir hedefi göstermek istiyorum. Başbakan'a umut ediyorum ki iki, üç

görev nesli sonra, içinden yönetici gelir dedim. Bunun şuanda olması biraz

zor. Sebebi de şu: Bugüne kadar ki sistem idari konularda sivil yetiştirmemiştir. Nedense askerler ilgilenmiştir. "

UĞUR MUMCU MİT'İ ANLATIYOR: NASIL DİNLENDİK?

Bu MİT gezisini o zaman rahmetli yazar Uğur Mumcu bakın nasıl değerlendiriyor:

"MİT hepimiz için bir kapalı kutudur. Dün MİT müsteşarı Korgeneral

Teoman

Koman, (Top. 1956-5) gazetelerin Ankara temsilcileri ile yazarlara bu

kutunun kapağını birazcık olsun açtı.

Koman, MİT'in çalışmaları ve çalışma yöntemleri konusunda bilgiler verdi.

Bizler de Koman'a aklımızı kurcalayan bütün soruları sorduk. Koman, eski

MİT müsteşarlarının fotoğraflarını gösterip bilgi verirken, ' MİT'in askeri darbeleri hükümetlere haber vermediği' konusundaki eleştirileri

anımsatarak 1960 yılının müsteşarı Celalettin Tevfik Karasapan'ın sivil

olduğunu ve o gece de gözaltına alındığını söyledi. Sayın Müsteşar' MİT'in

haberi olsa hiç böyle olur muydu?' demek istiyordu. Yemekte söz alarak Korgeneral Koman'a 27 Mayıs'ın ordu içinde kurulan bir gizli örgüt eliyle

yapıldığını; bu örgütlenmelerden MİT'in haberi olsa, bu gizli örgütün yakalanacağını; 12 Mart ve 12 Eylülde ise ordunun hiyerarşik bütünlük içinde yönetime el koyduğunu, Başbakan'a bağlı olan MİT

müsteşarlarının 12

Mart ve 12 Eylül darbelerini hükümete haber vermediklerini söyledim.

Koman, 12 mart ve 12 Eylül'ün herkes tarafından bilindiğini söyledi. bunun

üzerine sorumu yineledim. Sorumun , Başbakana bağlı olan MİT'in bu iki

darbeyi hükümete haber verip vermediği olduğunu vurguladım.

MİT Müsteşarı, darbelerin gizli hazırlandığını, bundan MİT'in haberdar

olmayacağını, MİT'in hiç bir devlet kuruluşunda 'istihbarat ' çalışması

yapmadığını anlatarak şöyle konuştu:

- Benim tuhafıma giden şu: İtham çok basit geliyor bana, biraz da komik geliyor. Git darbeleri haber ver. Komik geliyor bana...

Bu açıklama üzerine aramızda şu konuşma geçiyor:

- Haberi olması doğal değil mi sayın paşam?

- Ama her istihbarat kuruluşunun her bilgiyi yüzde yüz alacağına dair bir

garanti yok.

- O zaman başarısızdır.

12 Mart olduğunda MİT Müsteşarı Korgeneral Fuat Doğu idi. 12 Eylül olduğunda Korgeneral Bülent Türker.

MİT Müsteşarı Koman, uygar bir asker. Hemen hemen her sorumuzu yanıtladı.

Yanıtlayamayacağı soruları da niçin yanıtlayamayacağını anlattı.

Bazı MİT

görevlilerinin adlarının olağanüstü dönemlerde işkenceli sorgulara karıştığını, 12 Mart dönemindeki ünlü ' Ziverbey Köşkü' örneğini de vererek, bu uygulamaların MİT yasasına da aykırı olduğunu söyledim. 1960 öncesinde CIA'nın bir süre MİT'in İstanbul'daki dinleme servisi, sorgu timleri ve Milli Emniyet Okulu görevlilerinin aylıklarını ödediğine,

başında ' Milli' sözcüğü bulunan bir kuruluştaki bu tür ilişkilerin yaratacağı sakıncalara da değindim.

Müsteşar bu konudaki eleştirileri şöyle yanıtladı:

- Bazı anormal dönemler anormal uygulamalar getiriyor. Önemli olan ne öyle

duruma , ne de öyle uygulamaya düşmek. Bugün hiç bir elemanımızın herhangi

bir ücretini yabancı servis vermiyor.

Bu konulardan söz geldi' gizli dinlemeye'... Telefonlar dinleniyor mu?

Müsteşar herkesin dinlenemeyeceğini, bu konuda olanakların sınırlı olduğunu anlattı; örnekler de verdi. Bazı yabancı servislerin de telefonları dinleyebileceklerini sözlerine ekledi.

Sıkıyönetim komutanlarının, milletvekillerinin, bakanların bile ' telefonum dinleniyor' diye yakındıklarını çok duydum. Herkesin telefonu

her zaman dinlenmez. Dinleniyor diyen gereksiz bir 'paranoya' içine girmiş

demektir. İyi hoş da gerçekten telefonlar dinleniyor mu?

Benim bu konuda bir tanığım var:

Prof. İhsan Doğramacı!

Korgeneral Koman'a 12 Eylül günlerinde bir Danıştay üyesi ile yaptığım

telefon görüşmesinin bir kaç gün sonra YÖK Başkanı Doğramacı tarafından

bana kelime kelime anlatıldığını söyledim. Konu Prof. Dr. Mümtaz Soysay

ile ilgiliydi.

Prof. Doğramacı Danıştay Başkanı ile Soysay hakkında bir konuşma yapmış;

bu konuşma bana bir danıştay üyesi tarafından telefonda anlatılmıştı.

Bunlar müsteşarın dediği gibi' anormal dönemlere özgü 'normal uygulamalar'

ise pek yakınmayız. Fakat ülkemizde o kadar çok ve sık ' anormal dönem' yaşanıyor ki, bir türlü normali bulamıyoruz. Başka ülkelerde telefonlar

dinleniyor diye hükümetler düşüyor. Bizde ise telefonları dinleyenlere

neredeyse rütbeler ve ödüller verilecek.

İstihbaratsız devlet olmaz. Milli İstihbarat Örgütünün siyasal amaçlar ve

işkenceli sorgularda kullanılması istihbaratı'da bu istihbaratın milliliğini'de yaralar. Ve yaralamıştır!

Bu düşüncelerle Sayın Koman'a teşekkür edip, MİT'in 2000 dönümlük arazi

üzerindeki tesisinden ayrıldık.

Komandan sonra sıra eski MİT müsteşarlarında. 12 Mart döneminin MİT müsteşarı Fuat Doğu, 12 Mart sonrasının müsteşarı Nurettin Ersin, 12 Eylül'ün MİT müsteşarı Bülent Türker ve yardımcısı Recep Ergun gazetecilerle konuşmazlar mı? Belki anlatacakları vardır? Bizlerin de

onlara soracaklarımız."

Ancak tabiki bu basın toplantısı da MİT'i tartışmanın odağından çekmede

yeterli olmamıştır. Çünkü ülkenin istihbarat faaliyetine duyduğu ihtiyaç,

MİT'in yanlış kullanımından kaynaklanan yanlışları daha da gözler önüne

sermektedir.

KOMAN'IN MİT BAŞKAN'I ADAYLARI NE YAPTI?

Koman ayrılarken yerine aday olarak iki sivil yardımcısını sunar. Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile Başbakan Süleyman Demirel'e bu iki kişinin

adını verir ve ikisinden birinin Müsteşar yapılması konusundaki düşüncesini iletir. Ama bu iki kişi bir süre sonra Müsteşarlık için öylesine bir, birbirlerini karalama ve özel yaşamlarına dair kulis ve

kavga başlatırlar ki, kendi elleriyle kendi şanslarını ortadan kaldırırlar. Sonuçta adlarını duyanlar, " aman onlardan uzak duralım "

demek zorunluluğu hissedecek düzeye gelirler. Bunlar Emre Taner ve Ertuğrul Güven'dir. MİT 'de içinden yetişmiş bir Müsteşar ile çalışma gibi yıllar yılı içinde sakladığı arzusunu gerçekleştirmeyi başaramaz.

Ortadaki görüntü alışılmış iç kavgadır. Uzlaşma olamadığı için, kişiler

arası yarış adeta bir yoketme savaşına dönüşmüştür. Tam bu sırada bir MGK

toplantısında bu Müsteşar Yardımcılarının yönettiği MİT den gelen ve Güneydoğu' da çözümün savaş olmadığını belirten görüşler, bu iki ada ilişkin askerlerin muhalefetini de ortaya çıkartır.

Bu kavgalar bir süredir rafta tutulan MİT'i ikiye ayırmak gibi düşünceleri

yeniden iktidarın gündemine getirir.

Hatta DYP-SHP koalisyonunda MİT'in ikiye bölünmesi konularındaki tartışmalar bir Kamu Güvenliği Müsteşarlığı oluşturulması için yasal prosedürün hazırlanmasına kadar getirilmiştir.

MİT'İ İKİYE AYIRIP MI SAKLASAK, YOKSA....

Bu planlara göre MİT iç istihbarat ile ilgili bir ayrı birim , dış istihbarat ile ilgili bir ayrı birim olmak üzere ikiye ayrılacaktır. Bu konudaki çalışmalar halen sürüyor. Ancak nedense istihbarat kurumlarını birbirlerinden ayrı, koordinasyondan uzak bir şekilde fazlalaştırarak çalışmaları içinden çıkılmaz bir hale getirdiğimiz konusunda bir eleştiri yapılmamaktadır. MİT'i iki ayrı birim olarak yapılandırma konusundaki ilk çalışmalar ve istekler 1960 darbesi sonrasında dile getirilmiştir. Hatta darbeciler MAH içindeki 30 çalışanı Emniyet Genel Müdürlüğü'nde görevlendirmişlerdir. Aynı istekler Fuat Doğu zamanında dile getirilmiştir. Doğu da bu konuda karşılıklı görüşmeyi kabul etmiştir. Yani MİT sadece dış istihbarat ve kontrespiyonaj ile ilgilenecektir. Geri kalan iç çalışmaları İçişleri Bakanlığına bağlı birimler gerçekleştirecektir. 1960'lardaki bu çalışmalar MİT ile İçişleri Bakanlığı yetkililerini aynı masa etrafında bir araya getirir. Ama masadan bir sonuç çıkmaz. İçişleri Bakanlığı kendi elinde MİT'in boşaltacağı alanı dolduracak bir istihbarat kardosunun ve olanağının bulunmadığını ifade eder. MİT içinden kendisine aktarılacak birimlerle bu çalışmaları yapabileceğini dile getirir. Bu istek de görüşmelere noktayı koyar. Çünkü MİT İçişleri Bakanlığı'na devredecek bir tek elemanı ve teknik ekipmanı bulunmadığını bildirir. Bu ikiye ayrılma tartışmaları o zamandan bu zamana döne döne aynıyla tekrarlanıp durmaktadır. İSTİHBARAT DA ÖRGÜT BOLLUĞU VAR, AMA KOORDİNASYON YOK Türkiye'de bugün MİT, Genelkurmay, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Kuvvet Komutanlıkları, MGK ve Cumhurbaşkanlığı'nın kendi özel istihbarat birimleri bulunmaktadır. Bunlardan Cumhurbaşkanlığının istihbarat biriminin Turgut Özal'ın ölümünden bir süre önce lağvedildiği belirtilmekle birlikte bu konuda kesin bir bilgi yoktur. Bu çok başlı, birbirinden kopuk ve koordinasyondan

uzak yapı, görev - yetki - sorumluluk alanlarının belirsizliğinden kaynaklanan dağılım, istihbarat açığını arttırmaktadır. Hatta yanlış istihbarat değerlendirmelerine yolaçmaktadır.

Örneğin Diyarbakır da bir eylem yapılacağı istihbaratını aynı kaynak kişi

polis istihbarata, MİT'e, Jandarma istihbarata verebilmekte, bir çok yerden teyidi alınan istihbarat böylece hatalı bir şekilde güvenilir olmaktadır. Oysa kaynak aynı kişidir. Çoğu zaman birimlerin dostluk ve

dayanışma çerçevesinde birbirlerine ilettikleri istihbaratlar, merkezde

bir olayı A teyidli istihbarat haline getirmekte, oysa sonuçta tek kişiye

dayanan istihbaratların büyük kısmı zaman, yer ve kişiler açısından yanlış

çıkmaktadır. Alınan istihbaratın anında ve kararlılıkla değerlendirilmesi de

sorun olmaktadır. Merkez değerlendirmeleri ve raporların izlediği bürokratik gelişim, korkunç hataların ortaya çıkmasına yetmektedir.Çünkü

bir koordinasyon ve değerlendirme merkezi bulunmamaktadır.

Tartışmalar üzerine 23 Ekim 1992 de MİT Müsteşarlığındaki askeri yetkililer Müsteşar Teoman Koman ile birlikte görevden çekilirler. MİT'in

başına 20. Müsteşar olarak Büyükelçi Sönmez Köksal getirilir. Köksal bu

görevi Avrupa Konseyi neznindeki daimi baş delege görevini yürütürken kabul eder. Hükümet ve MGK Köksal'dan önce Ertuğrul Kumcuoğlu'nu bu görev

için düşünmüş ancak Kumcuoğlu bu görevi kabul etmemiştir. Daha sonra teklif götürülen Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Kuruluşlar Genel Müdürü

Erhan Tuncel de görevi kabul etmeyince görev Sönmez Köksal'a MGK'da oybirliği ile verilmiştir. Bu önemli bir atamadır. Çünkü MİT'in sivilleşmesi konusunda yıllardır süren tartışmalarda gelinmek istenen

yolun başlangıcı bu atama olmuştur.

Ancak bu atama öyle kolayca da olmamıştır. Devletin bu konudaki kararlılığının pekişmesindeki en önemli etken, askerlerin yeterince güçlü

olduklarına inandıkları bir askeri istihbarat ağının doğmasının yanı sıra,

MİT içindeki etkinlikleri konusundaki kesin kanaatleridir. Ne de olsa yasalar MİT'i yine asker ağırlıklı bir kurum olan Milli Güvenlik Kuruluna

bağlı kılmaktadır. Gerçi Milli Güvenlik Kurulu bile kendi istihbarat ağını, MİT içinden kopardığı birimler yoluyla gerçekleştirme

konusunda çok

önemli adımlar atmış bulunmaktadır. MGK'nın yeni binası bu amaçla organize edilmişti

MİT KULİS YAPIYOR: İŞTE BİR MEKTUP ÖRNEĞİ

Sivilleşme aşamasında MİT, elemanları yine bir kıyasıya kulis çalışması

yapmışlardır. Bu konuda gazetecilerden, politikacılara uzanan bir büyük

baskı zinciri devreye sokulmuştur. Yani MİT halktan kopuk ama üst düzey

yönetim ve baskı gruplarıyla içiçe bir yapı sergilemektedir. Bakın o dönem

de bir MİT üst düzey elemanı, teşkilatının iç yapısı konusundaki eleştirilerini ve sivilleşme konusundaki görüşlerini bir bakana yazılı

olarak verdiği metinde nasıl anlatıyor:

" Teşkilatın bugünkü yönetimi 1988 yılından bu yana görev yapmaktadır.

Müsteşarlık makamına atanan kişinin sivilleşmesi ile MİT'in devlet için,

hükümet için olan problemi halledilmeyecektir. MİT bugün yürürlükte bulunan 2937 sayılı ' Devlet İstihbaratı ve Milli İstihbarat Teşkilatı

Kanunu' çerçevesinde istihbaratı çok iyi yapabilirdi. Ancak Müsteşarın

bilgi, tecrübe ve kararlılıkla hareket edip, müsteşar yardımcıları ve

başkanlar ile birlikte bir ekip çalışması yapması gerekirken, bu çalışma yapılamamıştır. Müsteşar geldiği ilk günlerde başkanlara'

Ben

istihbaratçı değilim, sizler bilirsiniz. Ben MİT'in itibarını sağlamak ve

ihtiyaçlarını temin etmek için dış temaslarımı çeşitli kademeler ile

yapar, sizlere maddi ve manevi yardımlar sağlarım' diyerek daha işin

başında teslim olmuştur.

Bu durum karşısında ilgili başkanlar da büyük bir atılım göstermeyerek

ancak günlük işlerin arkasından gitmek sureti ile teşkilatın günden güne

zayıflamasına sebep olmuşlardır. İstihbarat açısından önemli olacak

gelişmeler sağlanamamıştır. Bilinen kişiler de pasifize edilmişlerdir.

Üst ünvanlara yükselmelerini önlemek için , önlerine çeşitli engeller

çıkarılmıştır.

Bir çok alanda işler bilgisiz, ilgisiz ve yeteneksiz kişilerin eline

bırakılmıştır. bir çok konuda yetki dağılımı tam anlamıyla yapılmadığı

için müsteşarlık makamında oturan kişi, hemen hemen bütün konularda tek

karar sahibi durumuna gelmiştir.

Kendisiyle görüşmek için zamanında randevular vermediğinden iş birikmesi

ve gecikmeler çalışmaları menfi yönde etkilemiş ve verimlilik çok

düşmüştür. En azından 1988 den bugüne kadar kaybedilen zamanın telafi

edilerek , istihbari açıdan bir atılım yapılabilmesi için teşkilatın

başına uygun bir sivil müsteşar atanmasında yarar bulunmaktadır.

İstihbarat teşkilatı güçlendirilerek, görevi olan bütün konularda özellikle yurtdışı ve yurt içi bölücü ve yıkıcı faaliyetlerle ilgili

haber toplama konularında atılım yapılmalıdır.

Aksi takdirde geçmişte görüldüğü gibi yeteneksiz bölge müdür ve bölge daire başkanları ile haber toplama faaliyeti

yürütülemeyecektir. Geçmiş

zamanda kendi beceriksizliklerini, haber toplamadaki

kabiliyetsizliklerini dikkate almadan bir kısım yetkili makamlara

, ' işlerin iyi olacağı ve ülkenin kötüye gittiği' şeklinde haber yayanlar,

neticede etkili güçleri harekete geçirecek ortamı da hazırlayarak

ülkeyi kurtarma çabalarına girmelerine sebep olmuşlardır. Bu olayın

artık tekrarlanmaması için teşkilatın gerçek anlamda sivilleşmesi gerekmektedir.

Bugün personel adededi 4400 civarında olan teşkilatın yüzde 4.5'u muvazzaf subay ve assubay olmasına rağmen, yönetim kademelerinde bulunan

subay - assubay ve emekli subay assubay oranı yüzde 35'in üzerindedir.

Normalinde yönetim kademesindeki oranları da yüzde 5 ila 10 arasında

olmalıdır.

Teşkilatın bugünkü yapısı mutlaka değiştirilmeli ve yeni yapılanmaya

gidilmelidir. Bu da ancak konuları bilen , personeli tanıyan , zaman geçirmeden icraata geçebilecek teşkilattan yetişmiş bir müsteşarla

mümkün olabilir.

Bugün adı geçen adaylardan

Emekli Orgeneral Burhanettin Bigalı:

1981-1986 yıllarında 5 yıl müsteşarlık yapmıştır.

12 Eylül'ün Bayrak Harekatı yazarlarından olduğunu kendisi söylemiştir. Kenan Evren'in desteklediği ve 3 yıl uzatmayla orgeneral

yaptığı kişidir. Sayın Özal'ın Başbakanlığında işbirliği yapmıştır.

Sempatisini kazanmıştır. Emekli daire başkanı Hiram Abas'ın teşkilata

alınması için sayın Turgut Özal ve Kenan Evren'in empozeleri ile müsteşar

yardımcısı olarak atanmasını teklif etmiştir. Bütün olumsuzlukları kendisine anlatıldığı halde, rütbesi uğruna karşı çıkmamıştır.

Kendisini

tanıyanlarca gayet olumsuz nitelenmektedir.

Kendisini kullanmaları ve teşkilatın başkanlar kademesini elde etmek için

teşkilat içinden bazı asker kökenli ve sivil personelce atanması tasvip

görmektedir. Bu suretle bugünkü statüko muhafaza edilecek, müsteşar Teoman Koman 'ın kurduğu düzen devam ettirilecektir. Ölüm korkusu içinde

teşkilatı sığınma yeri olarak gören bu kişinin teşkilatı geliştirici yönde

bir atılım yapması da mümkün görülmemektedir.

Müsteşar olarak atanması düşünülebilecek, teşkilat içinden yetişmiş iki

kişi bulunmaktadır.

Emekli Başkan Nuri Gündeş:

1986 yılında prensip meselesinden emekliliğini istemiştir. (Bu tarihte

Hiram Abas MİT'e dönmüştür: Yazarın notu) Teşkilattaki hizmeti 23 yıldır.

Harp Okulu mezunu olup binbaşılıktan ayrılmıştır. Teşkilatta iç istihbarat, dış istihbarat, personel konularında çalışmıştır.

Yurtdışı

görevinde bulunmuştur. Fransızca bilir.

Bilgili, çalışkan, halen dinamik ve mesleki bakımdan çok yeteneklidir.

Namusludur ve işkenceyle ilgili olmamıştır. Kendisi hakkında ortaya atılan

olumsuz sözler, geçmişteki rakibi Hiram Abas ve adamlarının iftirasından

öteye geçmemektedir. Başbakanlık Teftiş kurulu Başkanlığının hazırladığı

MİT raporu soruşturma dosyasında bu husus yer almaktadır. Bu dosyanın tetkikinde yarar vardır. Teşkilatta müsteşarın görev süresi 68 yaşına kadardır. 66 yaşında olmasına rağmen bu geçiş döneminde Nuri Gündeş'in müsteşar olarak 2 yıl görev yapmasında büyük yarar bulunmaktadır. Yeni Başkan Yardımcısı E. Taner: SBF mezunu olup, 1966 yılından bugüne teşkilatta çalışmaktadır. Bilgili ve çalışkan olup yalnız iç istihbarat konularında çalışmış uzman bir kişidir. Nuri Gündeş'in atanmaması halinde, müsteşarlık için alternatif olacak en uygun personeldir. Teşkilat dışından atanacak başka bir kişi, teşkilata adapte olup, uygun bir icraata başlaması ve istihbaratın güçlendirilmesi için en az 3 yıl geçecektir. Bugün bu zamanın geçmesine ne teşkilatın ne de devletin tahammülü olmadığı kanaati hakimdir. Müsteşar teşkilattan ayrılmasına çok az bir zaman kalmasına rağmen 1992 yılı terfi ve atama listelerini 4 Ağustos 1992 tarihinde çok gecikmeli yayınlayarak, teşkilatta büyük bir çalkalanmaya sebep olmuştur. Yapılan pek çok haksız terfi ve tayin büyük huzursuzluk yaratmıştır. Ayrıca yeni gelecek müsteşarın yapacağı atılım icraatını da önleyici mahiyette olmuştur. Eski müsteşarca başkanlık seviyesi için teklif edilen atamaların yapılmasında acele edilmemelidir. Özellikle bunlardan 5 kişi (Vedat D, Dursun Ö, Tarı B, Galip T, İlhami Ü.) müsteşar ile aynı görüşü paylaşan kişiler olup, başkanlıkları doldurarak müsteşarın ayrılışından sonra, askerlerin izlediği MİT politikasını devam ettirecek ve statükoya bağlı en uygun kişilerdir."

KOLTUK KAVGASINI HARİCİYE KAZANDI

Bu koltuk kavgasında Teoman Koman 'ın içerden Müsteşar olmalarını sağlamaya çalıştığı Emre Taner ile Ertuğrul Güven birbirleriyle kavgada öylesine acımasızca davranırlar ki ortaya her ikisini de bu göreve getirmemek için yeterli nedenler çıkmış olur. Sonuçta tartışmalar sırasında koltuğa bir dışişleri mensubu olan Sönmez Köksal oturur. Oturduktan sonra da bu iki sivil yardımcıyı görevinden uzaklaştırıp yurtdışı görevlere gönderir. Bunlardan birisi Azarbeycan'da adı darbe iddialarına karıştığı için Haydar Aliyev'in bastırmaları sonucu,

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in ısrarı üzerine, önce Türkiye'ye getirilir, daha sonra da emekliye ayrılır. Bu kişi Ertuğrul Güven'dir.

Ertuğrul Güven 'in bu tür bir darbe girişiminde rol alırken Türkiye'deki

belirli güç merkezlerinin dışında hareket etmesi mümkün değildir. MİT içindeki düzeni çok çok iyi bilecek tecrübe ve bilgide olan Ertuğrul Güven'in, teşkilat içindeki veya Türkiye'de en etken yerlerdeki bazı çevrelerin haberi olmadan böyle bir girişimde bulunması da mümkün değildir. Ama sonuçta o ve beraberindeki MİT elemanları bu işten zararlı

çıkışlardır.

MİT kurum içi bir genelgeyle Ertuğrul Güven ile mensuplarının konuşmasına

yasak getirmiştir. Bir zamanlar MİT'in en tepedeki iki adamından biri

olan Ertuğrul Güven böylece onca yılın sonunda kaybedip, çekilmek durumunda kalmıştır.

Diğer yurtdışı görevli olan Emre Taner ise gizli servisin en tepesinden

indiği, görevinde direnmeye ve iş çıkarmaya çalışmaktadır. Sönmez Köksal

dış görevler kanalıyla bu iki potansiyel rakibini de Türkiye'nin uzağına,

hem de zorlu ülkelerde mücadelelerin tam ortasına atarak, rahat nefes almıştır. Bu sırada da kendi kadrolaşmasını gerçekleştirmiştir.

Dışışleri

Bakanlığı'ndan kendisine rakip olarak gelişen adlarla da mücadele etmiştir. Halen bu mücadele sürmektedir. Ancak adları ya da görevleri ne

olursa olsun MİT'i bundan sonra bekleyen tehlike, asker hiyerarşisinden

kurtulurken, en az onlar kadar köklü ve kendilerine özgü kuralları olan

hariciyecilerin lider sultası altına girmek olsa gerektir. MİT'in başına

kendi içinden bir meslek mensubunu getirmek yapılacak en önemli işlerden

birisi olsa gerektir.

Dünya'da gizli servislerde asker-sivil ve liderin kim olacağı çekişmeleri

hep yaşanmaktadır. Batılı ülkelerde de aynı sorunlar vardır. Ama orada

bu sorunlar idari nedenlerden çıkmaktadır. Türkiye'deki gibi rejimin

temel etkileşimleri arasında bulunmamaktadır. İstihbarat değişen dünya

gerçekleri gözönüne alınarak yeniden yapılandırılırken özellikle demokratik istihbarat yapılanmalarında başkanlar sivillerden seçilmektedir. Örneğin Amerika 'da istihbarat içinde askeri ağırlık bulunmasına karşın istihbarat piramidinin en başındaki kişi sivil olmaktadır. Bu kişi istihbarat örgütünün içinden gelebileceği gibi, dışardan da atanabilmekte ama belli özellikleri bünyesinde toplamış olmasına önem verilmektedir.

Bunlar arasında istihbarat işini kavrayabilme özelliği en önemlisidir.

Örneğin İngiltere' de Türkiye'de olduğu gibi bir gizli servis-polis çekişmesi yaşanmaktadır. Bu nedenle zaman zaman bu iki birim arasındaki

çatışmalar ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de olduğu gibi bazı polis şeflerinin gizli servisin başına getirileceği yolundaki haberler uzun

zaman tartışılmıştır. Ancak atama gizli servisin içinden yapılmıştır.

Almanya'da gizli servisin başına dışardan kişiler atanmaktadır. Helmut

Kohl gizli servisi rakip partiden bir milletvekiline emanet etmiştir.

Çünkü gizli servis olayı partiler üstü bir kavramdır. Rusya'da gizli servislerin başına mutlaka servisin içinden birisi atanır.

CIA'nın başına çoğunlukla içerden yetişmiş veya dışardan istihbarat faaliyetlerine karışmış veya onları incelemiş uzmanlığı olan kişilerin

örgütün başına gelmesine önem verilir. CIA dışındaki diğer haber alma örgütlerinin başına içerden bir uzman atanmaktadır.FBI ile CIA arasındaki

kavgalar bitmek bilmediği gibi FBI, CIA ve polis arasındaki kavgalarda

dinmeden devam eder. Ama aradaki koordinasyonun mükemmelliği de göz doldurmaktadır.

Bu sivil veya asker olsun değişmez. Yetenekleriyle sivrilen kişi lider

olur. Hemen bütün gizli servislerde lider seçimi çok ama çok önemlidir ve

büyük gürültüler koparır. Çünkü gizli servisin patronunun kimliği yapılacak işin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Çünkü gizli servislerde

liderlerin etkinliği tartışmasız olmaktadır.

POLİS MİT KAVGASI

Türkiye'de diğer ülkelerde olduğu gibi polis ile istihbarat servisi arasındaki kavgalar hiç bitmemektedir. Polis istihbaratının eleman ve

teknik açıdan stratejik istihbarat amacıyla oluşturulan MİT ile yarışmak

veya onun alanından bilgi toplamak gibi bir özel gayretinin bulunduğu

ortadadır.

Örneğin SHP' (sonradan CHP) nin 1994 yılı Sosyalis Enternasyonal Toplantısı için Ankara'ya çağırdığı bir delege, toplantı salonunda polis

istihbaratının dinleme aletlerini bulmuş ve olay bir skandala dönüşmüştür.

Bu toplantının emniyet istihbaratını ilgilendiren yönü yasal çerçevede

bulunmamaktadır. Aynı toplantı MİT tarafından dinlenmiş ve kayıtlara

geçirilmiştir. Peki buna ihtiyaç var mıdır? Bu bir başka ülkede olsa, örneğin İngiltere, Amerika ya da Almanya ne olurdu? Bu dünyanın her yerinde bir skandaldır ve sorumlularının hesap vermesi istenir. Ama bizde

küçük gazete haberleri olarak kalmaktadır . Olayın iki yönü vardır. Birincisi toplantı yasal ve legal midir? Toplantının ev sahipliğini yapan

CHP iktidar ortağıdır. Ama yasalar çiğnenerek toplantısı dinlenmektedir.

Bu skandalın hesabı demokratik ülkelerde zor verilir.

İkinci olay ise madem bu yapılmıştır elinize, yüzünüze bulaştırmanın ,

başarısız olmanın hesabını kim verecektir? Bunu yapan polis istihbaratının

amacı nedir? MİT ile boy ölçüşmek ise tablo ortadadır. Arada bu tür olayların izlenmesi ve dinlenmesinde kullanılan teknik ve elemandan, geleneklere kadar uzanan bir büyük fark bulunmaktadır. Bu iki kusurun

kapatılması için Türk gizli servislerinin yasalar çerçevesinde çalışmalar

yapmasının sağlanması gerekmektedir. Bir de emniyet istihbaratın eleman ve

teknik olanak durumunun acilen takviyesi şarttır. Çünkü dünya böylesi acemilikleri ve kuraldışılıkları her zaman sineye çeken, geçmiş yıllardan

farklı dönmektedir. Olay sırasında görülmüştür ki sürekli çatışma halindeki iki teşkilatın; MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bir koordinasyon içinde birbirleriyle ilgili yetki, görev ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi şarttır.

Böyle olmaması durumunda yaşanılacak şeyler Türk istihbarat servislerini

2000 li yıllara taşımaktan uzak olacaktır. MİT bütün istihbarat birimlerinin koordinasyonundan sorumlu olmalıdır.

TÜRK İSTİHBARATINDA AFFEDİLMEZ HATA:

KOORDİNASYONSUZLUK

Bu anlamda halen yasada ve fiilen uygulamada bulunmasına karşın işlerlik

kazandırılmayan Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'nun çalışmalarına önem verilmeli ve bu kurul çalıştırılmalıdır. Bu, istihbarattaki en büyük açık olan koordinasyonsuzluğu ortadan kaldıracak bir yapı olarak gözükmektedir. İstihbaratta MİT'in merkezi yapı olarak öne çıkmasının nedeni istihbarat geleneğini, uygun elemanları ve teknik yapıyı bünyesi altında bulundurmasıdır. Bu ve benzeri özellikleri MİT'i servisler içinde öne çıkarmaktadır. Polis istihbarat biriminin oluşumu ve görev alanı yeniden belirlendiğinde sorunlar ortadan kalkacak ve karşılıklı didişmenin yerini yardımlaşma alacaktır. Bireylerin kapris ve hırslarından, çatışmalarından uzak bir yapılanma kaçınılmaz olmalıdır. Buralara atanacak yöneticiler arasında çatışmaların olmamasına dikkat göstermek de siyasi iradenin görevi olmalıdır. Örneğin PKK terörü ile silahlı , fiili mücadelede bulunması gereken birim polis teşkilatıdır. Bununla ilgili devlet çapında istihbaratı, özellikle dış istihbaratı getirecek olanlar ise yarasında da belirtildiği üzere MİT'dir. Çünkü MİT devlet istihbaratı yapar. Hem de iç ve dış olmak üzere. Peki polis ne yapmaktadır. Polis MİT ile yarışmamalı, istihbaratını polisiye olayların seyrine göre şekillendirmelidir. Hırsızlıktan, uyuşturucuya, sokak çetelerinden, cinayete aklınıza gelecek her türde suçta polis örgütlenmeli ve etkin olmalıdır. Emniyet istihbaratı, MİT gibi çalışmaya , onun gibi raporlar düzenlemeye çaba göstermektedir. Hatadır. Nasıl mı? POLİS'İN MİT'E NİSPET RAPORUNDA YELTSİN'İN ALKOLİKLİĞİ NEDEN YERALİYOR: BUNUN KÜRT SORUNU ÜZERİNE ETKİSİ NEDİR? Gelin Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi'nin hazırladığı çok önemli bir raporu birlikte okuyup görelim :

"02.04.1993

Ankara

KÜRT SORUNU YENİ BİR DÖNEMECE GİRERKEN...

Ülkemizin de içerisinde bulunduğu yeraltı ve yerüstü kaynakları

bakımından

oldukça zengin olan Ortadoğu bölgesinin, bu alanın geçmişten günümüze kadar hakimiyet ve çıkar çatışmalarının odak noktası haline gelmesine sebep olduğu bilinmektedir.

Bölge üzerinde, daha fazla çıkar elde etmek amacıyla "Kürt Sorunu"nu bir

koz olarak kullanan ülkelerin, özellikle son yüzyıl içerisinde Kürt insanını vesile ederek bölgedeki devletlerin başına çorap örmeye yeltendikleri ve bu stratejilerinde de başarılı oldukları görülmüştür.

Kürtçülük, zaman içerisinde dış dayatmalar ve kendi iç şartlarına uygun

olarak farklı stratejilerin bir parçası olarak değişik taktikler ile ortaya çıkmıştır. 1900'lü yılların başındaki dernekçilik ve fikirsel oluşumlar ile 1920-40 arasındaki isyanlar, değişik gayelere hizmet etmiş

ve farklı taktikler kullanmışlardır. Keza, 1960-80 arası kürtçü faaliyetlerin emrinde oldukları stratejiler ve uyguladıkları taktikler

farklılık arz etmektedir. 1980 sonrasında yakın döneme kadar

Kürtçülük,

geçmiş dönemlere göre ayrı bir seyir izlemiştir. Tüm dış etkenlere rağmen

Kürt sorununun gelişiminde ve bugünkü halini almasında kendi iç dinamiklerinin de rolünü inkar etmemek gerekir.

Son yıllarda, çeşitli batı ülkelerinin de destek ve yönlendirmesiyle uluslararası platformlarda meşrulaştırılmaya çalışılan kürt sorununun,

yeni strateji ve taktiklerle birlikte ortaya çıktığı ve yeni bir oluşumun

altyapısının hazırlandığı müşahade edilmektedir. Nitekim; Mart 1993 ayının

ortalarında PKK ateşkesi ve Abdullah ÖCALAN ile PSK lideri Kemal BURKAY'ın

Lübnan'da imzaladıkları "Anlaşma Protokolü" bu oluşumun pratik sonuçlarındandır.

17 Mart 1993 tarihinde terör örgütü PKK lideri Abdullah ÖCALAN'ın; önce

ABD istihbarat servisleriyle yakın ilişkide olan KYB lideri Celal TALABANİ

ile birlikte Lübnan'da yaptığı basın toplantısında PKK'nın silahlı mücadeleyi bırakacağını ve bundan böyle siyasi platformdaki faaliyetlerine

ağırlık vereceklerini açıklaması, bilahare Avrupa ülkeleri istihbarat

servisleriyle bağlantısı bulunan PSK (Kürdistan Sosyalist Partisi) lideri

Kemal BURKAY ile bir protokol imzalaması "Kürt Sorunu"nu yeni bir dönemece getirmiştir.

PKK-PSK Protokolü incelendiğinde;

1-"Kürdistan'ın AYNI ve DEĞİŞİK parçalarından yurtsever örgütler birbirlerinin varlığına saygı gösterecek" denilerek, yıllardan beri birbiriyle sürtüşme içerisinde olan bu örgütler, bundan sonra Kürdistan

olarak adlandırdıkları bölgenin her parçasında tek bir stratejinin parçaları gibi hareket edeceklerini kabul etmişlerdir. Çünkü geçmişte

Sovyet, Avrupa ve ABD yanlısı örgütler bulunmakta iken, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ABD ve Avrupa anlaştıklarına göre, örgütlerin de birleştirilmesinde bir sakınca görülmediği ortaya çıkmaktadır.

2-"PKK ve PSK, Kuzey Kürdistan yurtsever örgütleri ile aralarındaki ilişkilerin iyileştirilmesi ve giderek ortak bir cephenin oluşturulması

için çaba göstermelidir" maddesi Türkiye'deki kürtçü unsurların önümüzdeki

dönemdeki muhtemel hareket tarzını ortaya koymaktadır.

3-"Kürt ulusu da her onurlu ulus gibi özgür yaşama, kendi geleceğiyle ilgili olarak serbestçe karar verme, zulüm ve baskıya karşı direnme hakkına sahiptir." Bu maddeye ise, her iki örgütün yeni bir oluşum durumunda kolayca tavır değişikliğine gidebilecekleri yönünde bir anlam

yüklendiği anlaşılmaktadır.

Bu üç maddeye ek olarak esas itibarıyla her iki örgütün Türkiye Cumhuriyeti'nden neler talep ettiği (9) maddede sıralanmıştır.

Söz konusu

taleplerde dile getirilen hususların, hepsinin, çok değil bir ay öncesine

kadar PKK tarafından şiddetle eleştirilen reformist-teslimiyetçi (!) istekler olduğu dikkat çekicidir. "Genel Af", "Kürtçe Eğitim",

"Kürtçe

basın-yayın" gibi istekleri bir tarafa bırakalım, "Federasyon" kelimesi

dahi, PKK yönetiminin geçmişte ihanet ile eş anlamlı olarak kullanılmaktaydı.

Stratejileri, taktik ve gayeleri itibarıyla birbirinden oldukça farklılık

arzeden, geçmişten günümüze birbirleriyle sürekli çatışma halinde bulunan

ve birbirlerine kanlı-bıçaklı düşman görünümünü veren PKK ve PSK'nın biraraya gelerek, bir anlaşma protokolü imzalamaları devletimiz açısından

oldukça dikkat çekici ve sağlıklı tahlil edilmesi gereken bir durumdur.

PKK-PSK anlaşmasını, yeni dönemin özellikleri ve oluşumlarının ihtiyaçları

çerçevesinde değerlendirmek gerekmektedir.

Bu anlaşmanın niçin gündeme geldiği, hangi iç ve dış etkenlerin dayatmasıyla yapıldığı, hangi stratejinin bir parçası olduğu, bu anlaşma

sonrasında Kürtçü örgütlerin ne gibi mücadele taktikleri ortaya koyabileceği gibi hususlara akılcı ve tutarlı cevaplar verilmeden sağlıklı

bir değerlendirme yapılması imkansız görülmektedir.

Ayrıca, bu anlaşmanın;

-Teorik temeli var mıdır?

-Pratikte yaşama şansı nedir?

-Atılan adımlar yeni kazanımlar sağlayabilecek mi?

-İç ve dış etkileri neler olmuştur? Sorularına sağlıklı cevaplar verildiğinde anlaşmanın muhteviyatını ve arka plandaki hedeflerini çözmek

kabil olacaktır.

Günümüzde, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Körfez krizi sonrasında

Kuzey Irak'ta meydana gelen gelişmeler Kürt sorununun değişik boyutlarda

karşımıza çıkmasına yol açmıştır.

SSCB'nin dağılmasından sonra, "Yeni Dünya Düzeni"ne entegre olma doğrultusunda Rusya'da gerçekleştirilmek istenen köklü reformlar, ekonomik

altyapısı oluşturulamamış sistem ile bu yapısal değişikliğe hazır olmayan

halk arasında birtakım huzursuzluklar baş göstermesine neden olmuş ve

ileriye dönük planlar sağlıklı bir şekilde uygulamaya

konulamamıştır.

Diğer yandan, Rusya'daki reformların yerleştirilmesi için milyarlarca

dolar sarfeden sanayileşmiş batılı ülkeler gerekli kaynak aktarımını yapmakta tereddüt içerisine girmişlerdir. Bu kaynaklar olmadan da Rusya'da

reformların başarıya ulaşma şansı yok gibidir.

Batılı ülkelerce, bugüne kadar yapılan yardımlarla Rusya'nın "Yeni Dünya

Düzeni"nin bir parçası olarak düzlüğe çıkması bir hayli uzak görülmektedir. "Yeni Dünya Düzeni"nin sahibi ve dünya jandarmalığına soyunan ABD başta olmak üzere, sanayileşmiş batılı ülkelere

Rusya'ya

yapılan kaynak aktarımı ya devam edecek, yada Rusya'daki muhafazakar

kesim

olarak bilinen eski komünistler yeniden ön plana çıkarak, "Yeni Dünya Düzeni"ne geçişte meydana gelen çelişkileri ve zorlukları istismar etmek

suretiyle yeniden güçleneceklerdir. Komünistlerin yeniden ön plana çıkarak

güçlenmeleri ise, bugüne kadar sarfedilen çabaların tümünden boşa çıkması

demektir.

Alkolik olmasına rağmen alternatifi olmadığı vechile, batı tarafından

desteklenmek zorunda kalman Yeltsin'in, aldığı bütün yardımlara rağmen

mevcut durumu toparlayacak güçte olmadığı bilinmektedir. Bu durum, böyle

devam ettiği müddetçe Azerbaycan'ın haricindeki Bağımsız Devletler Topluluğu'na mensup ülkelerin, lider ve yöneticilerinin eski

komünistlerden olmaları ve bu devletlerin ekonomik problemlerinin Rusya

Cumhuriyeti'nden daha da ağır şartlara haizliği, yeni bir komünist SSCB'nin oluşması için potansiyel teşkil etmektedir.

Neticede, "Yeni Dünya Düzeni"ne entegre olmamış bir Rusya'nın Balkanlar'dan Kafkaslar'a, Doğu Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar bir yığın

probleme sebep olacağı ve bu problemlerin batılı ülkelere pahalıya mal

olacağı diğer bir gerçektir.

Ayrıca ABD, Bosna Hersek olayında da bir ikilemle karşı karşıyadır. Bosna

Hersek'in dünya düzeninin gerektirdiği yöntemler çerçevesinde çözülmesi,

Sırp tezine sıcak bakan Rusya'yı gücendirmekte, Rusları tatmin edecek bir

tavir ise "Yeni Dünya Düzeni" doğrultusunda Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkasya'da yeni bir misyon yüklenilen Türkiye'yi zor durumda bırakmaktadır. Bosna Hersek meselesinin çözülmesinde en büyük güçlük sallantıdaki Yeltsin yönetimi ile "Yeni Dünya Düzeni" içinde Türkiye'ye

atfedilen rolde yatmaktadır.

Öte yandan, Sovyetler Birliği'nin dağılmasını müteakip, Asya'daki Türki

Cumhuriyetlerle ilgili çeşitli misyonları yüklenme durumuyla karşı karşıya

gelen Türkiye'nin, beklenen rolü oynaması için istikrarlı bir yapıya sahip

olması gerekmektedir.

Türkiye'nin yalnızca belirtilen hususlarda değil, aynı zamanda

Ortadoğu'da

ABD ile çatışmak ve etki alanını Tacikistan'dan Suriye'ye, Afganistan'dan

Pakistan'a kadar genişletmek isteyen İran'ı da dengelemesi istenmektedir.

Fakat bilindiği gibi, özellikle son 10 yıldır muhatap olduğu bölücü terör

Türkiye'yi içte ekonomik ve siyasi istikrarsızlığa iterken dışta da komşuları karşısında güçsüz duruma düşürdüğü veçhile, Türkiye'nin Ortadoğu, Kafkasya ve Balkanlar'da "Yeni Dünya Düzeni"nin kendisinden

beklediği rolleri oynayabilmesi mümkün görülmemektedir.

Bütün bu gelişmeler Kafkasya, Balkanlar ve Ortadoğu üçgeninde yer alan

Türkiye'nin önemini ziyadesiyle arttırmakta ve önümüzdeki dönemde Türkiye'nin mutlaka bir istikrar adası haline gelmesini zorunlu kılmakla

birlikte, Türkiye'nin tarihten gelen mirasına sahip çıkarak gerek Balkanlar'da, gerekse Kafkasya ve Ortadoğu'da bölgesel bir süper güç durumuna yükselmesi ihtimali de batılı güçlerce hiç arzu edilmeyen bir

durumdur.

İşte bu gelişmeler muvacehesinde;

Ortadoğu'da "Yeni Dünya Düzeni"ni kurumlaştırmak isteyen güçlerce, bir

köprübaşı vazifesi görmek üzere düşünülen Kuzey Irak'taki Kürt oluşumunun,

Saddam rejimine alternatif olarak değil, gerektiğinde batının bölgedeki

çıkarlarına muhalefet edebilecek ülkelere (başta Türkiye) karşı önemli bir

koz olmak üzere son derece kontrollü ve amacına uygun kullanılmasının hedeflendiği değerlendirilmektedir.

Dolayısıyla, PKK'nın Kuzey Irak'ı basamak olarak kullanmasına müsaade

edilmeyip, Kuzey Irak'taki etkin kürt örgütleriyle uzlaştırılarak, bu

oluşumun Türkiye kesimindeki uzantısını PSK gibi esas itibariyle siyasi

mücadeleyi benimsemiş bir örgütün ittifakıyla, tamamlayıcı bir misyon yükl

enmesi öngörülmektedir.

PKK 1992 yılı içerisinde almış olduğu ağır darbeler neticesinde, içerisine

girdiği askeri ve siyasi kriz nedeniyle bu konuda kolaylıkla ikna edilmiştir. İlk etapta PSK ile ittifaka giren PKK'nın, önümüzdeki dönem

itibarıyla ülkemizde faaliyet gösteren diğer kürtçü unsurlarla da anlaşmaya varması doğrultusunda emareler görülmektedir.

PKK'nın silahlı terör eylemleri sonucu oluşturulan iç ve dış kamuoyunun

yanısıra, aynı şekilde gelişen ve hazır durumda bekleyen iç ve dış destek

gruplarınca sözde demokratik usuller kullanılarak neticeye varılması hedeflenmektedir.

Yeni düzenlemede, Kuzey Irak'taki oluşumu destekleyerek koruma altına alan

ABD ve Avrupa'nın, Celal TALABANİ ve Kemal BURKAY'ı devreye sokmak suretiyle ortak tavır alma cihetine gittikleri

değerlendirilmektedir. PKK

ve Abdullah ÖCALAN, ABD ve Avrupa gibi iki büyük süper güçten gelen Kürt

sorununa yeni bir vechе verme girişimine, uzun yıllardır kendisine destek

veren Suriye ve İran gibi ülkelere güvenerek karşı çıkamamıştır. Bu tavrının altında yatan nedenlerin başında, batı ile ilişkilerini bozmak

istemeyen ve üzerindeki terörizme destek veren ülke imajını ortadan kaldırmayı amaçlayan Suriye'nin, PKK'yı tek başına kontrol altına almasının imkansızlığı ile İran'ın da batılı güçlerin zaten İslam Devriminden bu yana giderek artan üzerindeki baskılarına tahammül edemeyişi gösterilebilir.

Yine, Mart 1993 ayının başında PKK ile Hizbullah örgütleri arasında sağlanan ateşkesin ise tam bu gelişmeler öncesinde, cereyan eden durumu

farkeden İran'ın Kürt kozunu tamamen batıya kaptırmamak maksadıyla girişmiş olduğu bir operasyon olarak değerlendirilmesi mümkündür. Netice itibarıyla Abdullah ÖCALAN'ın, önce Celal TALABANİ ardından da

Kemal BURKAY ile güdümlü ve zorunlu bir anlaşma yapmak zorunda kaldığı söylenebilir.

Bu değerlendirmelerimize;

- "Yediler" veya "G7" olarak bilinen sanayileşmiş yedi batılı ülkenin son

zirve toplantısında Rusya Cumhuriyeti'ne yapacakları yardımı askıya almaları,

- Bosna-Hersek'te Rusya ve Türkiye'nin rızasına muhalif olmayacak bir çözümün acilen gerçekleştirilmesi için ABD'nin yoğun gayretleri,

- Bazı basın organlarına da yansıdığı vechile, ABD Dışişleri

Bakanlığınca

yapılan açıklamada "terörist faaliyetlere karşı olmalarına rağmen PKK'nın

silahlı mücadeleyi bırakarak siyasi mücadeleye devam etmesini olumlu karşıladıklarını ve Kürt Sorunu'nun çözümünde demokratik adımların

atılmasını istedikleri yönünde beyanatları"

-Saddam HÜSEYİN'e alternatif bir lider bulamayan ABD'nin, herşeye rağmen

Saddam'lı bir Irak'ı tercih edebileceğine dair sinyaller vermeye başlaması,

-Ortadoğu ve Türkiye üzerindeki ABD siyasetini belirlemede etkili olan

"Carnegie Endowment Fondation" Başkanı ve ABD eski Ankara Büyükelçisi ABROMOWITZ'in önceden planlı, ancak açıklamalara tekabül eden günlere

rastlayan Türkiye ve Kuzey Irak seyahati,

-Güvenlik kuvvetlerimizce hazırlıkları en son aşamaya gelen "Bahar Operasyonu"nun, teröristleri kökten temizlemese bile, Kuzey Irak Harekatında olduğu gibi kamuoyu üzerinde oluşturacağı "Güç şov" neticesi,

bölücülüğe temayülü olan kitleleri yıldınlığa dercederek, bölücülüğü bir

avuç azınlığın ütopyasından öteye götüremeyecek olmasına rağmen, ABD ve

bazı Avrupa ülkelerinin bölgedeki çıkarlarına ters düşeceği veçhile gereksiz olduğu imajının yaratılarak, engel olunmak istenmesi hususlarını

mesned olarak gösterilebilir.

Yukarıda arzedilen değerlendirme ve gelişmelerin ise, bu kadar üst üste

gelmesinin tesadüf olarak ele alınması mümkün görülememektedir.

Görünürde

ve kısa vadede, ülkemizi terör belasından kurtarmaya yönelikmiş gibi görülen bu plan, ileride ülkemiz aleyhinde büyük açmazları da beraberinde

getirebileceği endişesini uyandırmaktadır.

Bu cümleden olarak;

Günümüzde bir geçiş süreci içerisinde bulunan kürtçü faaliyetlerin, en

azından kısa vadede marjinalleştirilmesi için, eski yapısını terkedip yeni

yapısını henüz oluşturamadığı bu dönemde üzerine ciddiyetle gitmenin uygun

olacağı değerlendirilmektedir.

Bu maksatla ilk etapta; kürtçü unsurların toparlanmasına, manevra yapmasına ve yeniden yapılanmasına fırsat tanınmadan, mutlaka "Bahar Operasyonu" ile darbelemesi gerekmektedir.

Bölücü mihrakların elde edebileceği yeni demokratik mevzileri ele geçirmeden bedef kitleye yönelik olarak, çok yoğun ve sistemli bir şekilde

kültürel ağırlıklı karşı-propaganda faaliyetleri yoğunlaştırılmalı, en

azından sözkonusu mevzilerin denetim altında oluşması sağlanmalıdır. Almanya haricindeki bazı Avrupa güçleri ve ABD'nce gündemi belirlendirildiği değerlendirilen bu operasyondan karlı çıkılarak, kürt

sorununun önümüzdeki günlerde ülkemizin başına tekrar problem olarak çıkmasına meydan verilmemelidir. Bu meyanda, ülkemizde faaliyet yürüten

bölücü örgütlerin Kuzey Irak kürtleriyle bütünleşmeleri engellenmeli, ülke

içerisindeki üst oluşumları (cepheleşmeler) parçalanmalı ve bu konudaki

tedbirler acilen hayata geçirilmelidir.

Arz."

BU RAPORU YAZMAK İÇİN İSTİHBARATÇI OLMAYA GEREK VAR MI?

Evet , işte size bir rapor. Kendi içinde bir bütünlüğü olmayan, olayların

gelişimini bir köşe yazarı edasıyla yorumlayan, bolca gazete haberine dayanan bir rapor. Ama bunun adı bir istihbarat raporu. Yazanlar da istihbaratçılar. Yeltsin'in alkolik olduğu konusunda raporda yeralan bilgi

ise dünya basınından çok sonraları bu raporda kendine yer buluyor. Neden

bu raporun içinde yer aldığı da anlaşılamayan bu bilgi, emniyet istihbaratının kime ve nasıl bir nispet içinde bulunduğunu da gözler önüne

sermektedir.

Çünkü yasası ve görevi açısından bu tür istihbarat emniyetin işi değildir.

Yasasına göre emniyet istihbarat ünitesinin görevi " Asayiş sağlamaya üzere ülke seviyesinde istihbarat faaliyetinde bulunmaktır".Bu raporda iç

istihbarata ilişkin ne bulunduğu sorusunun yanıtı ise açıktadır. Oysa teröre karşı kişisel yorumlar ve tarihi laf salatalarının dışında, rapora

baktığınızda istihbarat adına hiç bir şeyin bulunmadığı ortadadır. Aynı

sorun MİT için de geçerlidir.

Sonuçta istihbarat öğrenilmesi, çözülmesi gereken bir bilmece olarak

karşımızda durmaktadır. Burada yapılması gereken şey eksikleri saptayıp

iyi organize olarak akıllı, azimli, bilgili, sabırlı elemanları; teknoloji

ile birleştirerek elimizdeki istihbarat birimlerini yenilemek olmalıdır.

Bu alanda yapılması gereken en önemli şey ise istihbarat birimleri arasındaki tartışmaları giderip, koordinasyonu sağlamaktır. Ancak

burada

polis istihbarat ünitelerinin bazı örgütlerin içine sızmadaki başarılarını

da görmezlikten gelmemekte yarar vardır. Bu anlamda işlerini bazı kesimlere karşı iyi yaptıkları ortadadır. Ancak sol örgütlere karşı sağlanan başarı, polis içinde çok iyi bir şekilde örgütlendikleri bilinen

radikal dinciler ile Türkiye'nin başına bela olan ülkücü mafya gruplarına

karşı sağlanamamaktadır. Buna da yetki ve sorumluluk alanlarının dışında

çalışma isteğinin yolaçtığı bir gerçektir. Bir de uygulanan eleman politikasının etkisi tartışılmazdır. Türkiye güvenlik birimlerindeki

siyasi kadrolaşmaların acısını çokça çekmektedir.

Bu nedenle profesyonelleşilememekte, kişi ve grupların baskısı altında

kalınmaktadır.

DEMİREL, ÇİLLER KAVGASININ SONUCU: GÜÇ, KÖKSAL'IN

MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın göreve başladıktan sonraki zamanları çokça

Başbakan Tansu Çiller ile bir denge oyunu oynamakla geçmiştir.

Köksal

kendisini görevden almak isteyen Çiller'e karşı Cumhurbaşkanı Süleyman

Demirel'den aldığı destek ve medyadaki geniş atağıyla direnebilmiştir. Bu

aşamadaki ilk icraatlar Sönmez Köksal'ın makamına sağlam oturmasına

yönelik iç düzenlemelerle dikkat çekmektedir. Bununla askerlerin teşkilat

içindeki etkinlik ve personel düzeyleri aşağıya çekilmiş bulunmaktadır.

Teşkilat içinde asker personel oranı yüzde 2.5 lara, yönetim kademelerindeki etkinlikleri ise yüzde 10 lara çekilmiştir.

Genelkurmay

Başkanlığı ile yapılan protokollere göre bu oranlar 2000 yılında hemen

hemen sıfırlanmış olacak. Ancak burada asker kökenli bazı uzmanların düşünülmeden yapılan planlamalar sonucu MİT dışında kalmasından kaynaklanan sıkıntıların da bugünlerden hissedilmeye başlandığı uzmanlarca

aktarılmaktadır. Ayrıca Köksal kendisine rakip olarak görülen bazı sivil

yöneticileri de MİT içinden dış görevlere göndererek uzaklaştırmıştır.

Ancak gelen yeni kadronun MİT içinden ve sivil unsurlardan seçilmesi

önemli sayılmaktadır. Bu dönem içinde MİT bünyesinde halkın ve devlet yönetiminin isteklerine yanıt verecek bazı operasyonel düzenlemelere de gidildiği belirtilmektedir.

APO ŞAM'DAN GETİRİLEBİLECEK Mİ?

Yeni düzenlemelerin bir kısmında halk ve yöneticilerin" MİT neden Apo'yu Şam'dan getiremiyor" eleştirileri etkili olmuştur. Bu yeni anlayış ve oluşturulan birim İsrail gizli servisi MOSSAD ajanlarının geçirildiği türden bir askeri eğitimden geçirilmekte ve bu tür operasyonlara hazır hale getirilmektedir. 1995 yılına kadar MİT içinde APO'yu Şam'dan veya dünyanın herhangi bir yerinden alıp getirecek düzeyde eylem yapabilecek bir kadro bulunmamıştır. MİT'in oluşumu daha çok " stratejik-analitik" istihbarat faaliyetleri üzerinedir. Ancak özellikle PKK terörünün yarattığı baskı ve diğer istihbarat birimlerinin teşebbüslerine rağmen bu tür konularda başarı sağlayamaması, MİT içinde böyle bir eğitimi de zorunlu kılmış durumdadır. Yani 1996 veya en geç 1998 yılında APO veya başka bir hedefe yönelik MOSSAD türü askeri bir operasyonda MİT'in kullanacağı elemanın yetişmiş olacağı ifade edilmektedir.

Örneğin MİT beşinci kongresini Kuzey Irak'da toplayan PKK'nın bu kongreyi yaptığı salonun askeri timler tarafından basılmasını ve buradaki lider kadronun ele geçirilmesinin yararını askeri kaynaklara aktarmıştır. Ancak askeri kaynakların bu tür bir eylemi gerçekleştirecek yeterli elemana sahip olmadıklarını belirttikleri ifade edilmektedir. Bu baskın yapılmamış ama sonrasında Milli Güvenlik Kurulu'nun aldığı bir karar ile 35 bin kişilik bir asker gücüyle Kuzey Irak' da Çelik Harekatı başlatılmıştır. Bu harekatın başlamasından da ne MİT, ne Dışişleri ne de Bakanlar Kurulu haberdar olmuştur. Çünkü " Çok Gizlidir " yapılanlar. Oysa bölgeye asker sevkıyatı dahil, harekatın olası başlama günü dahi yerli ve yabancı basında haber konusu yapılmıştır.

ÇEKİÇ GÜÇ NEDEN GİTMEM DİYOR

Burada yeri gelmişken istihbarat için yaşamsal önemde olan dış

politika ve uluslararası ilişkiler bakımından Türkiye'nin nasıl kuşatıldığının da bir örneğini sergilemekte yarar bulunmaktadır. Türkiye Körfez krizinin ardından yaşanan ortamda Kuzey Irak konusunda Çekiç Güç adlı çok uluslu gücün kendi topraklarında konuşlandırılarak Saddam'a gözdağı verimesi konusunda çok gönüllü davranmıştır. Bu Turgut Özal'ın Amerika'nın, Türkiye'ye biçtiği yeni rolü kabulü ve isteklerini yerine getirmesi açısından da çok önemli bir adımdır. Bu gücün bir müddet sonra ne işe yaradığı ise ortaya çıkmıştır. Saddama gözdağı ve baskı uygulamanın bir aracı olan Çekiç Güç Kuzey Irak'da oluşturulacak Kürt otonomi bölgesinin temillerini atmıştır. Çekiç Güç helikopterlerinin aynı zamanda PKK'nın Kuzay Irak'daki kamplarına malzeme attıkları saptanmıştır. Çekiç Güç ile ilgili olarak dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş oldukça sert eleştiri ve uyarılarda bulunmuştur. Çekiç Güç helikopterlerinin bölgedeki PKK kamplarına malzeme atmasının önüne geçilmesi için Silahlı Kuvvetler bu tür eylemlerde bulunan Çekiç Güç uçak veya helikopterlerinin düşürüleceğini açıklamıştır. Bütün uçuşlarda Çekiç Güç uçak ve helikopterlerine Türk subaylarının bindirilmesi zorunlluğu getirilmiştir. Bu sınırlamalar Çekiç Güç de asker bulunduran ülkelerin tepsini çekmiştir. Güreş, o dönem yaptığı bir Doğu gezisinde Batman'da odasında konuştuğu gazetecilere Çekiç Güç'den yakınmış ve bunun zararlarını anlatmıştır. Ancak Türkiye siyasetçisi, askeri, istihbaratçısıyla istemediği bu gücü topraklarından çıkarmayı başaramamaktadır. Çünkü Amerika ve diğer gelişmiş Batılı güçler, buna karşı ellerindeki her kozu çok ustaca kullanmakta ve hükümeti de, gözdağıyla etkileyerek Çekiç Güç'ün süresini kendi keyiflerince uzattırabilmektedirler. Buna karşı bir siyasi otorite de kullanılamamaktadır. Şimdi size Çekiç Güç konusunda bir belgeyi sunmak istiyoruz. Belge bu konuda Türkiye'nin ne keder köşeye sıkışmış durumda olduğunun bir göstergesidir. Kendi toprağından istemediği, aleyhine çalıştığından

emin

olduğu bir yabancı askeri misyonu çıkartmak için neler
çektiğinin bir
küçük örneğidir.

TÜRKİYE İSTEMİYOR AMA ONLAR İSTİYOR

Büyükelçi Ünal Ünsal Amerika, İngiltere ve Fransa Büyükelçilerine
Çekiç

Güç (Provide Comfort) konusundaki kaygılarını iletiyor. Aldığı
yanıtlar

mı ? ... Gelin hep birlikte okuyalım.

"Sayın Büyükelçi Ünal Ünsal, bugün (30 Aralık), ABD, İngiltere ve
Fransa

Büyükelçileriyle ayrı ayrı görüşerek, Türkiye Büyük Millet
Meclisi'nin

"Provide Comfort II (PC-II)" Harekatının 30 Haziran 1992 tarihine
kadar

uzatılmasına ilişkin 24 Aralık 1991, tarihli kararını resmen duyurmuş
ve

bu konudaki örneği ilişik Nota'yı vermiştir. Görüşmelerin özet
tutanağı

aşağıda sunulmuştur.

Ünsal, Büyükelçilere, önümüzdeki dönemde, Irak'daki koşulların
düzelerek

Provide Comfort harekatının uzatılmasına olan gereksinmenin ortadan
kalkmasını temenni ettiğimizi, ancak, bu gerçekleşmediği takdirde,
Hükümetimizin yeni bir uzatma önerisiyle TBMM'ne gitmesinin güç
olacağını

değerlendirildiğini, ayrıca, Siyasi Partilerin de 6 ay sonra tekrar
bu

konuyla karşılaşmak istemediklerinin görüldüğünü, bu durumda,
Provide

Comfort'un Birleşmiş Milletler veya NATO çerçevesine alınması
şeklindeki

bir düzenlemeye gidilmesinin sorunu çözebileceğini düşündüğümüzü, bu
konunun önce ikili düzeyde ele alınmasının uygun olacağını, daha
sonra,

danışma mekanizması çerçevesinde görüşülebileceğini ifade etmiştir.

Ünsal,

TBMM'nin 24 Aralık 1992 tarihli son uzatma kararında önceki
kararlardan

farklı olarak, Hükümete mevzuat çıkarma yetkisinin verildiğini,
Anayasamızın 92. maddesine göre, Türkiye'nin taraf olduğu
uluslararası

antlaşmalar uyarınca yapılacak kuvvet konuşlandırmaları için, ayrıca
TBMM

izninin alınmasına gerek bulunmadığından, tatminkar bir düzenleme
yapılabildiği takdirde, Hükümetimizce, yeni bir uzatma için,

TBMM'ne

gidilmesine gerek duyulmayabileceğini, ancak, doğal olarak, bu hususta

Şimdiden kesin bir şey söylenemeyeceğini, 6 ay sonraki siyasi koşullara

bağlı olarak, Hükümetimizin konuyu TBMM'ne götürmek isteyebileceğini de

belirtmiştir.

Üç Büyükelçi de, önümüzdeki 6 ay içinde Irak'da şartların düzelmesinin ve

"Provide Comfort"a ihtiyaç bırakmayacak bir durumun ortaya çıkmasının

muhtemel olmadığını ifade etmişlerdir.

ABD BÜYÜKELÇİSİYLE GÖRÜŞME:

ABD Büyükelçisi Richard Barkley, yapılacak danışmaların hangi konuları

kapsayacağını sormuştur. Ünsal, danışmaların, TBMM'nin kararı ışığında

düşünülen yeni düzenleme dahil, bütün konuları içereceğini ifade etmiştir.

Barkley, Körfez Savaşındaki tutumu ışığında, Almanya'nın PC-II'nin NATO

şemsiyesi altına alınmasına nasıl tepki göstereceğini bilemediğini söylemiştir. Ünsal, iki durumun farklı olduğunu, Körfez savaşında, İncirlik'in kaliteyon kuvvetlerine açılmasının Türkiye'yi tehdit altına

soktuğunu, bu nedenle, talebimiz uyarınca, Almanya'nın çıkardığı güçlülere rağmen, AMF'in Türkiye'ye gönderildiğini, bu itibarla, Körfez

Savaşı sırasında NATO'nun olaya müdahil olmasının doğrudan doğruya tehditle bağlantılı olduğunu ifade etmiştir. Ünsal, büyük ölçüde ABD katkılarıyla yürütülen PC'nin NATO çerçevesine alınmasına, ABD'nin NATO

içindeki rolünün vurgulanmasını ve NATO'nun uluslararası sorunlarda rol

almasını istemeyen Fransa'nın güçlük çıkarabileceğini; ayrıca, hareket

NATO çerçevesine girdiği takdirde, doğal olarak, bütün müttefiklere söz

hakkı verilmiş olacağını, NATO çerçevesinde bir düzenlemeye gidilmesi

incelenirken bu hususların da gözönünde tutulması gerekeceğini belirtmiştir. Büyükelçi Barkley, Fransızların göstereceği tepkilerin asla

kestirilemeyeceğini ifade etmiştir.

Büyükelçi Barkley, hareketin uzatılmasından büyük memnuniyet duyduklarını,

bu konudaki güçlüklerin ve yükün ağırlığının Sayın Bakanımızca üstlenildiğinin bilincinde olduklarını; Meclis toplantısından sonra kendisini telefonla arayan Sayın Başbakanımızın, kamuoyundaki yanlış izlenimlerin giderilmesi gerektiğini ifade ettiklerini, kamuoyunu aydınlatmak için daha aktif faaliyet gösterilmesi gerektiği görüşüne katıldıklarını, gazeteciler için düzenlenen gezinin başarılı geçtiğini, belki bu gezilere milletvekillerinin de katılmasının düşünülebileceğini, herhalükarda, bu alanda Türk tarafının telkinleri uyarınca hareket edeceklerini kaydetmiştir.

Büyükelçi Barkley, yeni yönetim ile başlayıncaya kadar, fazla bir şey yapılamayacağını, bununla birlikte, askeri makamların aralarında görüşebileceklerini, ABD Avrupa Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Oaks'ın 10-12 Ocak'da, Güney Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanı Oramiral Boorda'nın da 19 Ocak'da Türkiye'ye geleceğini, anılan ziyaretlerin tüm bu konuların görüşülmesi için yararlı bir fırsat oluşturacağını söylemiştir.

Siyasi/Askeri İşler Müsteşarı Connell, Genelkurmay Başkanlığı tarafından yayınlanan "Uygulama Esasları Belgesi"yle ilgili sorunlar bulunduğunu, bilindiği gibi, Provide Comfort'a katılan güçlere NATO/SOFA'nın uygulanması gerektiğine inandıklarını, buna yer vermeyen bir belgeyi kabul etmelerinin güç olduğunu söylemiştir. Ünsal, hareket NATO çerçevesine alındığı takdirde, bu konuda düzenleme yapılmasının da kolaylaşacağını ifade etmiştir. Connell, PC konusundaki yeni düzenlemenin, 11 Aralık'ta kurulmuş bulunan danışma mekanizmasında ele alınabileceğini belirtmiştir. Ünsal, belirli hususlarda, evvela ikili düzeyde bir mutabakata varılmasının yararlı olacağını ifade etmiştir. ABD Büyükelçisi bu görüşe katılmıştır.

İNGİLİZ BÜYÜKELCİSİYLE GÖRÜŞME:

Büyükelçi Peter John Goulden, öngörülen yeni düzenlemenin içeriğini sormuş, Ünsal, bunun henüz genel bir kavram olduğunu, mevcut sorunların aşılması için bir çözüm yolu teşkil edebileceğini belirtmiştir.

Büyükelçi Goulden, müttefikler arasında oluşturulan danışma mekanizmasının mümkün olduğunca kullanılması gerektiğine inandıklarını, önemli bir olay olmasa bile, düzenli toplantılar yapılarak bilgi alışverişinde

bulunulabileceğini

belirtmiştir. Ünsal, bunun yararlı olabileceğini, bu çerçevede, basında

çıkan yanlış haber ve yorumların da ele alınarak, bunların süratle düzeltilmesi yollarının araştırılabileceğini ifade etmiştir.

Büyükelçi, Genelkurmay Başkanlığının hazırladığı "Operational Guidelines"ın bazı veçheleri üzerinde mutabakat sağlanamadığının bilindiğini, dolayısıyla, bu belgenin herkesçe kabul edildiğinin söylenemeyeceğini, sözkonusu hususlar üzerinde danışmalara gerek bulunduğunu belirtmiştir.

Büyükelçi bilahare, Meclisde harekate yönelik olarak dile getirilen eleştiriler ve mevcut yanlış izlenimler konusunda Şunları söylemiştir:

- Kamuoyunda hareket konusunda ifade edilen bazı hususların gerçeği yansımadığı bilinmektedir.

- Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması gereğini vurgulayan bir politika

izlenmesi gerektiğine katılıyoruz.

- Irak'lı Kürtlere bu hususun öneminin söylenmesine devam edilecektir.

- Terörizme karşı kararlı tutumumuz bilinmektedir.

- Danışmaların sürdürülerek, Şimdiye kadar yeterli ölçüde eğilinmemiş

hususların çözüme kavuşturulması önem taşımaktadır.

- Irak'daki gelişmelere ilişkin danışmalara önem veriyoruz. Nitekim, yapılan her hususta müttefiklerimizi bilgilendiriyoruz. Doğal olarak, bu

konuda Türk tarafının da bize bilgi vermesini arzu ederiz. Örneğin, Türkiye'nin Kuzey Irak'daki temasları Kürt liderlerle güvenlik düzenlemeleri konusunda yapılan görüşmelerle ilgili olarak bilgilendirilmemiz, sizin yaklaşımlarınızı anlamamıza yardımcı olacaktır.

Zaho'da müttefik ülkeler temsilcileri arasında daha yakın bilgi alışverişi

yapılmasından memnuniyet duyarız. Buradaki personelimiz, yapılan temalar

konusunda münferit raporlar hazırlıyor. Bu raporlar, MCC durum raporlarında da kullanılıyor. 5-10 Ocak tarihlerinde muhalefetteki işçi

Partisi liderlerinden Michael Meacher, "Westminster Foundation For Democracy" adına Kuzey Irak'ı ziyaret edecek. Kendisi, dönüşte Ankara'ya

uğrayarak, temaları hakkında bana da bilgi verecek. Bu bilgileri size de

iletmek isterim.

- Bosna-Hersek konusunda, hiç bir ülke İngiltere ve Fransa kadar çaba göstermiyor. Yardımın aksamadan sürmesi, güvenli, bölgeler kurulması

ve

sözlü tehditler, yaptırım uygulamaları yoluyla Sırlara baskı yapıyoruz."

Ünsal, Meacher'in, Irak'a gitmeden önce, Türkiye için hassasiyet taşıyan

konularda aydınlatılmasının önem taşıdığını ifade etmiş, Goulden, bunun

yapılacağı yanıtını vermiştir. Ünsal, Bosna Hersek konusunda ise, önemli

olanın alınan sonuç olduğunu, saldırıların sürdüğünü, insanların katledilmesine devam edildiğini belirtmiştir. Büyükelçi Goulden, bu hususu

kabul ettiğini söylemiştir.

Goulden, Bağdat'a Büyükelçi atandığına ilişkin basın haberlerine değinmiştir. Ünsal, düzelterek, çok yakında Maslahatgüzar göndereceğimizi;

Sayın Başbakanımızın defalarca belirttiği gibi, uluslararası toplumla

birlikte hareket etmek yönündeki politikamızın sürdüğünü, her vesile ile

Irak'a BM kararlarını uygulaması gerektiğinin anlatıldığını, öte yandan,

Türkiye'nin durumunun diğer müttefiklerden farklı olduğunu, Irak'ın komşu

bir ülke olduğunu, bu itibarla, Türkiye'nin Irak'da olup biten hakkında

ilk elden bilgi almasının ve mümkün olduğunca Irak yönetimini etkilemeye

çaba harcayabilecek bir konumda bulunmasının önem taşıdığını belirtmiştir.

Büyükelçi Goulden, bu konuda bazı riskler olabileceğini, Saddam Hüseyin'e,

ABD yönetimini sınıdığı, sorunlar çıkardığı, Türk kamyonlarının bombalandığı bir dönemde, yanlış bir mesaj verilebileceğini söylemiştir.

Ünsal, Irak'a yanlış bir mesaj verilmeyeceğini, Türkiye'nin tutumunu yumuşattığı konusunda bir izlenime kapılmamasının sağlanacağını ifade

etmiştir. Goulden, bu beyan karşısında memnuniyetini dile getirmiş ve

Maslahatgüzarımızın gidiş tarihi belirlendiğinde, Koalisyon ülkelerine

bilgi verilmesinden müteşekkir kalacaklarını kaydetmiştir.

FRANSA BÜYÜKELÇİSİYLE GÖRÜŞME:

Fransa Büyükelçisi François Dopffer, Ünsal'ın açıklamaları konusunda,

hemen bir yorumda bulunamayacağını, bu hususları Paris'deki

diplomatik ve askeri makamlara iletteceğini belirtmiştir. Büyükelçinin, düşünülen yeni düzenleme bakımından sadece BM veya NATO çerçevesinin mi öngörüldüğüne ilişkin sorusuna cevaben, Ünsal, bunların bizim hatırıma gelen seçenekler olduğunu, müttefiklerimizin başka yararlı fikirleri olursa, bunları da incelemeye hazır bulunduğumuzu ifade etmiştir. Büyükelçi Dopffer, Cumhurbaşkanı Mitterrand'ın ziyaretinin çok yararlı geçtiğini, Cumhurbaşkanının özel bir ziyaret için Türkiye'yi seçmesinin önem taşıdığını, Mitterrand'ın Sayın Başbakanımızla görüşmesinde, -ki bu görüşme, resmi ziyaret sırasında yapılandan çok daha muhtevalı olmuştur- Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması gereğini çok kuvvetli ifadelerle vurguladığını, dün de Fransız Dışişleri Sözcüsünün Irak'ın 32. paralelin Güneyindeki uçuş yasağını ihlaline ilişkin açıklamasında Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması gereğine yer verdiğini söylemiştir. Ünsal'ın görüşmenin tutanağını okuduğunu söylemesi üzerine, Dopffer, tutanağın Sayın Demirel ve Mitterrand arasında kurulan kişisel "rapport"u yansıtamadığını, bu kişisel ilişkinin çok iyi şekilde kurulmuş bulunduğunu ifade etmiştir. Büyükelçi Dopffer, bilahare, ABD'nin Kıbrıs'a silah satışlarını yasaklaması konusundaki görüşümüzü sormuş, Ünsal, bunun yeni bir uygulama olmadığını ve pratikte bir etkisi olmayacağını sanıldığını belirtmiştir."

KELLE AVCISI EĞİTİMİ VE SONUÇLARI

Evet topraklarındaki bir askeri gücü kaldırmak için Türkiye böyle terliyor. Her 6 ayda bir yaşanan sıkıntılar ve herkesten yükselen bu güç gitsin isteği, ne yazık ki uygulanamıyor. Hükümet kıvranıyor, parlamento direniyor, kamuoyu karşı çıkıyor ama sonuç alınamıyor. Türkiye'nin istekleri dışında Kuzey Irak'da bir Kürt otonomisi sağlanmış durumda. Olaylar giderek bir Kürt devletine yöneliyor. Çekiç Güç Türk semalarından çıkıp Kuzey Irak'a uçuyor, oradan dönüyor. Yıllardır bu böyle sürüp

gidiyor. Türkiye ise ne yapacağını bilemiyor. İşte herşeyi etkileyen siyasi güç eksikliği böyle kararsızlıklarla gelecek üzerindeki ipotoğunu sürdürmeye devam ediyor.

Bütün bunlar Türkiye'nin içinde bulunduğu karmaşanın bir göstergesidir.

Böyle bir ortamda Türkiye'nin Kürt terörünün de baskısıyla istihbarat

yapısında yeni eğitim modelleri ve eleman politikaları konusunda aldığı

kararlar doğru mudur? Örneğin " Kelle avcısı eğitimi" konusu iyice düşünülmüş bir karar mıdır? Yoksa bir baskının sonucu mudur?

Türkiye

İsrail tipi bir devlet terörü ile yüzünü çevirdiği Batıya veya çağdaş dünyaya ne kadar yaklaşabilecektir? Bunların değerlendirmesi hiç mi hiç

yapılmamaktadır. Yapılan işlem bir baskının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Gününü kurtaran devlet anlayışı gelecek konusunda belirsizlikleri ve kamburları beraberlerinde taşımaktadırlar. MİT, CIA,

MOSSAD arasındaki ilişkilerin bu kapsamda yeniden gösden geçirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca Sönmez Köksal'ın göreve gelmesinin ardından ortaya MİT'in yetkilerinin genişletilmesi sorunu çıkmıştır. Ancak gariptir bu tartışmayı

başlatan taraf MİT değildir.

MİT ADINA ONDAN HABERSİZ İSTENEN YETKİYİ KİM KULLANACAK

Hürriyet gazetesindeki bir haberle başlayan tartışmada MİT içinde yeni

yetki isteklerinin geliştiği kamuoyuna yansımıştır. Bu konuda özellikle

Hürriyet gazetesindeki köşesinden Oktay Eşki MİT'i eleştiren yazılar yazmıştır. Uygulamanın Alman Gestapo teşkilatının çalışmasını hatırlattığını belirtmiştir. Çok da haksız değildir. Yapılmak istenen MİT

gibi kapalı bir kutu için söz konusu olduğunda nelere varılacağı, Türkiye

gibi ülkelerde pek de bilinmemektedir. MİT yurt içinde ve dışında kişileri gözaltına alma , tutuklama ve sorgulama yani operasyon düzenleme

yetkisi istemektedir. Ancak bu zaten MİT'in iç hizmet yönetmeliğinde

bulunan bir yetkidir. Dış operasyonel faaliyetlerde MİT'in bu yetkisi vardır ve kullanmaktadır. Bu yetkinin kaynağı yasasının kendisine tanıdığı yönetmelik düzenlemesiyle halledilmiştir. MİT iç operasyonel

çalışmalarında da elemanlarını gerekirse en az polis kadar yetkili

kılabilmektedir. Bu da yine yönetmeliğinden gelen bir uygulama yetkisidir. Ancak iç operasyonlarda şart Müsteşarın bu operasyon için izin vermesidir. Gerçi MİT'in yasal zemin arayışı mutluluk vericidir. Ancak bu uygulamanın sınırsızlıklarından endişelenen aydınlar ve kamuoyu olumsuz tepki verince bu istek konusunda yeni bir yasal metin gündeme getirilememiştir. Tartışmalar halen devam ettirilmektedir. MİT'in elinde bulunan bir yetkinin tekrar verilmesini istemenin ne gibi bir amacı olabilir? Yanıtlanması gereken soru budur. Kendilerine bu soruyu yönelttiğimiz MİT yetkilileri bu konuda herhangi bir taleplerinin bulunmadığını, kamuoyundaki tartışmaların kaynağının kendileri olmadığını belirtmektedirler. Hangi kaynakların MİT adına bu talepleri dile getirdiği de bilinmemektedir. Ancak yapılan yorumlar iki temel yapıdan oluşan bir istihbarat teşkilatı isteğinin bunda etkili olduğu şeklindedir. Özellikle sadece dış istihbarat alanında çalışması istenen MİT'in diğer birimlerinin dağıtılması yönündeki isteklilerin bu talepleri gündeme getirdiği ifade edilmektedir. Operasyon yetkisi konusunda Yeni Forum dergisinde -Kasım 1994- emekli General Suat İlhan şunları yazmaktadır: " İstihbarat, kısacası haber- bilgi toplama ve değerlendirme işlemi, kuruluşların hatta kişilerin her tür faaliyetlerinde ilk ihtiyaçlarını , çalışmalarının ilk adımını oluşturması gerekir. bütün alanlarda görülen hızlı değişim ise istihbarat ihtiyacını gün gün arttırıyor. Yapılan ve yapılmakta olan sayısız deney sonuçlarından veya çalışma birikimlerinden yararlanılmadan bir işe başlanması düşünülemez. Aynı deneyleri yapıp, aynı birikimlere ulaşmak için zaman ve güç harcanması istihbarat çalışmaları ile önlenemez. İstihbarat zannedildiği gibi , sadece güvenlik için yapılan bir gizli çalışma değil, her konunun ihtiyacı olan ve özel eğitimi gerektiren bir hizmet ve meslek alanıdır. Bütün kurumlarda ve faaliyet alanlarında ilerleme sağlanması için son bilgilere sahip olunması gerekir. Ne yazıkki sivil istihbarat işleri için ne bir okul, üniversitelerimizde ne bir bölüm, ne bir kürsü bulunuyor. Hatta konu ile

ilgili bir kaç günlük seminer dahi düzenlenmiyor. Kurumlara istihbaratla ilgili değil birim teşkili, sorumlu küçük bir memur bile atanmıyor. Elbetteki bunların olmadığı yerde istihbarat da olmaz. Bu büyük eksikliğin sorumlusu bilgi yetersizliği olan politikacılar ve üst düzey bürokratlardır. Yaratılan boşluğun yasal sorumlusu ise kamu kuruluşu olarak MİT dir. Yokluklar, boşluklar akla şu soruyu getiriyor: Bütün bu özel ve kamu kurumları istihbarat yapmadan mı çalışıyorlar? Şüphesiz ihtiyaçların zorlamasıyla birşeyler yapılıyor. Ancak sistemsiz , ilkesiz ve dağınık olarak çalışılıyor. Hatta çoğunlukla yapılan işin istihbarat olduğu dahi bilinmiyor. Vurgulamaya çalıştığımız husus özel olarak eğitilmiş personelle yapılan teşkilatlı, kurumlaşmış istihbarat faaliyetleridir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiliyor. Sanayi toplumu için istihbarat ihtiyacı ilgililerce anlaşılmaya , yetersiz de olsa önlemler alınmaya başlanmıştır. Girmekte olduğumuz bilgi toplumunun temel girdisi de ürünü de bilgidir. Girdi bilgilere dünyanın neresinde olursa olsun sahip olabilmek için gelişen iletişim tekniğinden olabildiğince yararlanan, her düzeyin ihtiyacına uygun bir istihbarat kuruluşu gerekir. Bakanlıklar diğer kamu kurumları ve örgütlü toplum (sivil toplum) kurumları dahil bütün kuruluşların kendi alanlarında dünyadaki gelişmeleri çok yakından izlemeleri , gelişmeleri için bilgi toplamaları zorunludur. Araştırma faaliyetlerine ayrılan kaynak oranları gelişmişliğin ölçüsü olarak değerlendiriliyor. kendi konumuzda başkalarının yaptıklarını araştırmaları izlemeden, başkalarının ulaştığı noktaları kendi araştırma çalışmalarımız için hareket noktası yapmadan harcanacak emek ve zamana kayıp gözüyle bakılabilir. Çağı yakalamak, çağa ulaşmak, gelişmeleri gecikmeden izleyebilmek ve özgün katkılarda bulunmakla mümkün olabilir. Araştırma ve geliştirme dahil her konu, her alan , her kurum kendi ihtiyacına yönelik bilgi toplama sistemini, kısaca istihbarat ağını kurmuş olmalıdır.

Milli eğitim çalışmalarımızı örnek alabiliriz: Bakanlıkta bilgi toplama ve yayma genel müdürlüğü kurulmalı ve dış dünyada eğitim konusunda yapılan çalışmalar yakından izlenmeli, yayma biriminin çıkaracağı bülten, dergi ve kitaplarla bakanlığın birimlerine eğitim alanındaki yenilikler, gelişmeler duyurulmalıdır. bütün bakanlıklar ve kurumlar benzer ihtiyaç içerisinde bulunuyorlar.

Bilgi toplama görevi verilenler ilk iş olarak yurt dışı görev isterler.

Gerekçe tam bir aldatmacadır. Artık güvenlik dışı bilgilerin yüzde 99'u hatta tamamı her yerde bulunabilen açık kaynaklardan elde edilebiliyor.

Yurtdışına kimseyi göndermeden konuyla ilgili yayınlar elde edilerek tercüme ve değerlendirmeleri yurt içinde yapılabilir. Yurtdışında dışişleri bakanlığı personeli ve askeri ateşelerin dışında kalan görevlilerin yaptıkları işleri görenler bilir. Nasıl seçiliyorlar ve ne iş yapıyorlar gerçekten incelemeye değer. Ataşelerin diplomatlarla uyumlu çalışmalarını sağlayacak bir yönetmelik Ulusu hükümeti tarafından yayımlandı. Uygulanmadığı gibi aransa bulunabileceğini sanmıyorum.

Her toplantıda ilk söz istihbaratın olmalıdır.

İstihbarat konusunu son günlerde tekrar gündeme getirilen MİT görevleri sebebiyle ele alıyorum.

MİT önceleri stratejik istihbarat yapardı. Bütün konular ilgi alanına girerdi. Aslında kurum olarak gene öyle. Fakat bu ölçüde yaygın bir çalışma günümüzde mümkün değil. Eskiden de gereğince yapılamıyordu. MİT esas olarak iç ve dış güvenliğe yönelik haber ve bilgi toplamalı, diğer alanların sadece tehdit yaratan yönleri konusunda, kurumlardan toplayacağı haber ve bilgilere dayanarak değerlendirme çalışmaları yapmalıdır. MİT eskiden olanın aksine, bakanlıklara ve diğer kurumlara sürekli olarak bilgi vermemeli, onlardan bilgi almalı, bu kurumlar MİT'in güvenlik çalışmaları için kaynak oluşturmalıdır. bakanlık ve kurumlar ihtiyaçların, kuracakları bilgi toplama sisteminden kendileri karşılamalı, güvenlikle ilgili olan konu ve bilgileri MİT'e ulaştırmalıdır.

Bugüne kadar MİT 'in görevleri üzerinde tartışmalar, her defasında

faaliyet alanının daraltılması ile sonuçlanmış, bir çok konuda eli kolu

bağlanmış ve bazı alanların sahipsiz kalmasına sebep olunmuştur. MİT'e gözaltına alma ve operasyon yetkisi verilmeye çalışılması yadırganıyor.

Sorgulamasız istihbarat olmaz. Gözaltına almadan da sorgulama yapılamaz.

İstihbaratta iz üzerindeyken başkasının gelip operasyon yapmasını beklemek

da mümkün değildir. Dünyada bu yetkileri elinden alınmış bir teşkilat olduğunu sanmıyorum; çünkü çalışamaz ve işini yapamaz.

Yunan istihbarat teşkilatının Türkiye'ye karşı yaptıkları ortada. Türkiye'de yasal olarak, yapılanlara cevap verecek kuruluş

bulunmuyor. Bir

ülke , bir toplum bu kadar sahipsiz bırakılamaz. MİT istihbarattan başka

şey yapmaz dersiniz, psikolojik savunma gibi devler dev bir toplum ihtiyacı bile öksüz kalır. Yasalarla hak verilmesinden korkmamalı.

Yanlış

yapanı cezalandırma yolunu açmak gerekir. Yoksa yeni yeni kuruluş ihtiyaçları çıkar veya toplumu ve ülkeyi dış güçler kemirir dururlar."

İlginç bir yazı. Aslında istihbarat üzerine yapılan bir kısım değerlendirmeler doğru olmakla birlikte, MİT in bu tür yetkilerinin bulunduğunu bilmesi gereken bir uzmanın neden bunu varolan bir şeyi yok

sayarak savunduğunu anlamak zor olmaktadır.

İSLAMCILAR NASIL BİR MİT İSTİYOR

Bu tartışmalara islamcı kesimde uzak duramamaktadır. Türkiye için MİT tarafından yapılan tehdit unsuru sıralamasında 1995 için PKK' ile atbaşı,

hatta ondan bile bir adım önde bulunduğu raporlara geçirilen şeriat istekçisi islamcılar, MİT'e büyük ilgi duyan grupların başında geliyor.

Bu ilgi karşılıklı olarak devam ediyor. Örneğin MİT ANAP döneminde tarikat

ehli olan ve islamcı emniyet kadrolaşmasıyla ünlü İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ile diğer islamcı -muhafazakar bakanlara ve bürokratlara

Türkiye'de yükselen islami terör eylemleri konusunda briefing verdiğinde bu

kadro anlatılanları gülerek karşılamıştır. Ancak 1993-1994 yıllarında

islami terör Türkiye'de gerçekten etkili ve başedilmesi zor bir yapı haline gelmiştir.

İslamcı kesimin MİT içindeki değişimle ilgili görüşü 12 Aralık 1994 günü

Zaman gazetesinde yer almıştır. Araştırmacı Mehmet Yale imzasıyla çıkan

yorumda şu görüşlere yer verilmiştir:

" Son günlerde basında MİT ile ilgili bir çok haber ve bazı değerlendirmeler çıkıyor. Daha önceleri MİT, CIA ilişkilerine dikkat çekilirken şimdilerde MİT-MOSSAD ilişkileri gündemde. Gerekçe Türkiye'nin

içişleriyle ilgili; yani terörle mücadele. PKK terörü, şimdilik senaryoları Türk filmine benze de ' islami terör ' dedikleri şeyle dengelenmek isteniyor. Bunun için yeni bir birim oluşturulduğu, bu birimin

kuruluşunu haklı çıkaracak provakate eylemlerin her zaman için söz konusu

olabileceği öne sürülüyor. Bu sebeple bazı zinde güçlerin Terör ile

Mücadele Kanun Tasarısını zaruri gördükleri ve kanunlaşmasını istedikleri

ifade ediliyor. Kısacası MİT'in dışa yönelik olarak ve dış istihbarat için

çalışmasını, kuruluş felsefesine de dikkat çekilerek bazı güç odaklarının

istemediği açık. Halbuki artık MİT'in dışa açılacağı, gençleşeceği ve

Dışişleri Bakanlığı ile müşterek çalışacağı yolundaki haber ve umutlar,

son günlerde etkili bir varlık göstermeyen bazılarımız adına çoklarını

sevindirmişti.

Netice olarak, sivil başkanı Sönmez Köksal Bey'le MİT'te reform bir kez

daha gündeme gelmişti. MİT 'in artık dışa açılacağı ve Dışişleri Bakanlığı ile koordineli çalışacağı söyleniyordu. Bunun için MİT'te daha

fazla sivilleşmeye, daha fazla gençleşmeye ve daha fazla fonksiyonerliğe

gidilecekti. Fakat bu reform istekleri anlaşılan bazılarını rahatsız etti.

Kendi ülke çıkarları için tehlikeli bir gelişme olarak görenler oldu. Türkiye çıkarları bir kez daha rafa kaldırılacak gibi gözüküyor.

Halbuki

buna kimsenin hakkı yok. Demokratikleşme olarak takdim edilen tasarının

yasallaşması durumunda ülkenin iç bünyesinde yepyeni ve kapanması zor

gedikler açılacak. Bu endişe geniş halk kesiminde çok yaygın.

Keşke

MİT'te reform fırsatı kaçırılmasıydı. Bu reforma paralel olarak sivil

istihbarat kurumları da takviye edilebilseydi. Yine de umutluyuz. Sağduyu, birbirimizle boğuşmayı ve ülkeyi telafisi imkansız kamplara ayırmayı reddediyor."

İslamcı kesim MİT üzerinde çok hassas davranmaktadır. Bunda en zor ulaşabildikleri kurumların başında MİT'in yeralmasının payı büyük olsa

gerektir. MİT içinde islamcı kesime en yakın bulunan müsteşar Burhanattin

Bigalı olmuştur. Bigalı görevini sona erdirmeden önce Suudi Kralı'nın özel

davetiyle Suudi Arabistan'a gitmiş, burada Kral Fahd ile birlikte kutsal

yerleri gezerek hacı da olmuştur. Dönüşünde de MİT içinde ilk kez mescit

açtırmıştır. Mescit önceleri sadece müsteşarlıkta görevli erler için kullanıma açılmıştır. Daha sonra buna isteyen memurların ve büro personelinin de katılabileceği belirtilmiştir. Cuma günleri de toplu namazların kılınması uygulaması gelmiştir. Bu namazlar Diyanet İşleri

Başkanlığı'nın görevlendirdiği imamlar tarafından kıldırılmıştır. Ancak

uygulamada Bigalı'dan sonra değişiklik olmuş, namaz kılmak isteyen erler

için mescit açık tutulmuş, ancak diğer personele kapatılmıştır.

Bigalı'nın dönemi MİT içinde sorunsuz geçmiştir. Bigalı veda konuşmasında

:

" Ben teşkilatın etkinliğini bir sis gibi yoğun, şeffaflığını ise bir tül

gibi sağladım" diyerek dönemini özetlemiştir.

Bu konuda islamcı çevrelerin başlarına gelen her olayı MİT adıyla açıklamaya çalışmaları da bir başka ilgi çekici noktayı oluşturmaktadır.

DRAMATİK BİR ÖLÜM ÖYKÜSÜ VE MİT'İN YAZILI AÇIKLAMASI

Nurcu cematın önde gelen adlarından Yeni Asya Gazetesi ve yayınlarının

sahibi Mehmud Kutlular'ın 17 yaşındaki kızı Vildan Kutlular, aşırı dozda

aldığı uyuşturucu sonucunda yaşamını yitirince Mehmet Kutlular, kızının

"MİT tarafından öldürüldüğünü" iddia etti. Bu iddia karşısında MİT tarihinde çok ender kullandığı yazılı açıklama yoluna başvurarak olayla

ilgili iddiaları reddetti.

Kutlular, kızını MİT'in öldürdüğünü iddia ederken şunları söyler:

" 28 yıldır basın dünyasında. 38 yıldır da Nurcu hareketin vitrinindeyim. Devletin belli bir ideolojisi var. Devletin bugün en çok korktuğu şey, irticadır, şeriattır, islamiyetin gelmesidir. Şimdiye kadar değişik zamanlarda bir çok tehdide ve anlaşma önerisine maruz kaldım. Beni öldürseler kahraman yapacaklar. Cemaatte birbirine kenetlecek ve daha güçleneceti. Ancak beni yaşarken öldürmeyi, itibarımı kırmayı tercih ettiler. Cemaate 'Büyüttüğünüz adama bakın , kızı eroinman, ailesi perişan, namusu perişen imajı yaratmak istediler. " Peki Kutlular, MİT'in kızına karşı böyle bir hareket gerçekleştirebileceğini nereden anlamış olabilir. Klasik ve geçerli bir yola başvurmuş; mafyaya gitmiş. Evet mafyaya. Kutlular İstanbul'da uyuşturucu işiyle uğraşan bir mafyaya başvurarak kızına eroini şırınga eden Hayri Adıgüzel adlı kişiyle ilgili bilgi ister. Bakın sonrasında neler oluyor. Kutlular anlatıyor: " Kızıma eroin verdiği söylenen şu Hayri Adıgüzel hakkında bana bilgi getirin dedim. O da kabul etti. Bana ertesi gün telefon etti. ' Abi beni bu işe karıştıрма 'dedi. Düşünün bu adamın işleri zaten bu. Bu adamlar polisten korkmaz ama MİT'ten çekinir bunlar. Demekki işin içinde MİT var. " Evet Kutlular uyuşturucu mafyasından aldığı böyle bir tiyo ile olayın arkasında MİT'in olduğunu savunuyor. MİT ise buna tarihinde ikinci kez (ilk açıklama İlhami Soysal'ın kaçırılması olayıyla ilgili) yaptığı genel yazılı açıklama yoluyla yanıt veriyor: " Yeni Asya Gazetesinin 21 Eylül 1995 tarihli baskısında Vildan'ı MİT öldürdü başlıklı bir haber yer almıştır. Gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Kutlular'ın açıklamalarına dayanan sözkonusu habere bazı dergi ve gazetelerde yer vermiştir. Mehmet Kutlular'ın cemaati karşısında düştüğü üzücü durumu saptırmak amacıyla milli bir kuruluş olan MİT'i hedef olarak göstermesi esef vericidir. MİT inançlara ve özgür düşünceye saygı gösterilmesini şiar edinmiş milli bir kuruluştur. MİT çalışanları Anayasa'da yansımalarını bulan Atatürk ilkelerine, çağdaş düşünceye ve laikliğe inançla bağlıdır. Mehmet kutlular tarafından yapılan

muhayyel ve herhangi bir dayanağı olmayan haberle MİT Müsteşarlığının hiç bir bağı olmadığı ve bu doğrultuda yasal haklarını kullanacağı kamuoyuna saygı ile duyurulur."

Evet, her ideoloji ve inanç sisteminin kafasındaki ve elinde olmasını istediği MİT farklı farklı. Bazen de her olaydan sonra suçlanabilecek bir

MİT'in elde olması hayırlı ve karlı gelmektedir insanlara.

YUNAN İSTİHBARATI KORKUSUYLA YAPILMAK İSTENEN

Ama herkesin üzerinde birleştiği bir konu MİT'in bugüne kadar yanlış işlerde ve istihbarat dışı faaliyetlerde kullanılarak yıpratıldığı. Bunun

için de bir yeniden yapılanma ve MİT'in demokratikleştirilmesi ilkesinde

herkes hem fikir gözüküyor. Peki MİT demokratikleşirse Yunan istihbaratı

bizi yutar mı? Bu bazı kafalardaki garip, nedenleri anlaşılamayan bir

soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle bazı çevrelerce Yunan istihbaratı Türkiye'deki her olayın faili gibi gösterilerek bir yerlere

varılmak istenmektedir. "Yunan istihbaratının Türkiye üzerine yaptıkları"

gibi söylemlerle ortaya çıkanlar; yaşlı, asker - sivil çekişmesi dorukta

olan ve elemanları arasındaki çatışmalar kaosa dönüşen Yunan istihbaratının, Türkiye'de büyük eylemler yapabilmesinin mümkün olmadığını

bilmelidirler de. Bu konunun uzmanlarının değerlendirmesi bu yöndedir.

Hele Yunan istihbaratının 1995 İstanbul Gaziosmanpaşa olaylarında kışkırtıcılık yaptığını söyleyenlere, yerli ve yabancı uzmanlar sadece

gülerek yanıt vermektedirler. Ancak Yunan gizli servisinin yaptıkları diye

başlayan cümlelerde bunların ne yaptıkları konusunda bir bilgi verilmemektedir. PKK destekli politikalar Yunanistan'ın resmi görüşüdür ve

bu yönde bütün Yunan kurumları çalışmaktadır. Yunan pisikozu ile yaratılmaya çalışılan hava MİT'de bugünkü yolun dışında başka bir yapılanma arayanların bulunduğu gözler önüne sermektedir. Bu korkuya

dayanan bir yapılanmadır. Doğru olan şey ise duygusallıktan ve yanlış yönlendirmelerden kaçınarak yeniden yapılanmaktır. En önemlisi MİT açısından demokratikleşme ve sivilleşme treninin bu kez

kaçırılmamasıdır.

Bunun önüne korkulardan bir duvar örülmemesi gerekmektedir.

Bu fırsatın da kaçırılması durumunda özellikle Ortadoğu, Balkanlar ve

Kafkasya'da Türkiye'yi önemli sorunların beklediği bir dönemde, Türkiye en

büyük kötülüğü yine kendi eliyle kendisine yapmış olacaktır. Çünkü buralarda halen devam eden sıcak çatışmaların ötesinde büyük bir istihbarat ve nüfuz alanı yaratma çabası hatta kavgası bulunmaktadır.

Bu

kavgada Türkiye'nin rakipleri arasında Amerika, Rusya, Almanya, İngiltere

ve Fransa gibi ülkeler yer alıyor. MİT'in rakipleri de bu ülkelerin gizli

servisleri olmalıdır.

RUSLAR TÜRKİYE'YE NASIL BAKIYOR

Rus gizli servisi 1995 de piyasaya çıkardığı " Beyaz Kitap-Rus Gizli Servisleri" adlı kitap da Türkiye üzerine ilginç analizler yapmaktadır.

Ruslara göre Türkiye; Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan , bütün Kafkasya

açısından bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tehdit giderek ilgi artışı şeklinde gelişmektedir. Rusya'nın bölgedeki etkinliği zayıfladığında bunu

dolduracak ülke de Türkiye'dir. İran 'ın bu konuda bir şansı bulunmamaktadır. Rusların bu değerlendirmelerinde ilginç olan bir nokta

ise Türkiye'nin Batı çıkarları ile birlikte bölge üzerinde Rus çıkarlarına karşı olduğunun vurgulanmasıdır. Oysa bölgedeki petrol

konusunda Türkiye'nin etkinliği konusunda Batı da ikiye bölünmüş durumdadır. Bu konuda İngiltere Ruslardan yana tavır almış durumdadır. 137

seçilmiş devlet görevlisi tarafından yazılan kitapta Türkiye'nin NATO

üyeliğinin Rus çıkarlarına karşı kullanılabileceği de dile getirilmektedir. Ayrıca Orta Asya üzerindeki konvansiyonel silah dengesinin "Şimdilik" Rusya'nın lehinde olduğu ancak bunun her an değişebileceği de bu rapor kitap da kaydedilmektedir. Bu bölgede Türkiye,

İran ve Afganistan'ın etkinliğine dikkat çekilmektedir.

Dile getirilen kaygılar karşısında Rusya'nın bölgedeki etkinliğini korumak

için rakip gördüğü Türkiye üzerinde istihbarat oyunlarına başvuracağı

açıktır. Bir tehlike daha önlem için MİT'i beklemektedir.

LOJMAN İSTİHBARATÇILARI

MİT kaynaklarını en rasyonel şekilde kullanmak durumundadır. Oysa MİT

kendisine sağlanan ekonomik olanaklardan önemli bir bölümünü son derece

plansız ve gereksiz olarak lojman yapımına harcamıştır.

Örneğin 1980 sonrası bütçe ödeneklerinin (Örtülü ödenekten gelen istihbarat harcamaları hariç) yüzde 90'nı lojman yapımında harcanmıştır.

Oysa MİT elemanlarının lojmanlarda oturtulması bir başka büyük sakıncayı

oluşturmaktadır. Askerler tarafından 1978 sonrasında elemanların evlerine

gidiş ve gelişlerinde terör nedeniyle ortaya çıkan sorunlar üzerine başlatılan uygulama, yine asker geleneklerinde varolduğu gibi devam ettirilmiştir ve ttirilmektedir.Bu uygulama gizliliği ortadan kaldırmakta

ve 1920 li yıllardaki (P) teşkilatının içine düştüğü sorunları yeniden

yaşanır kılmaktadır. Tarihinden ders alması gereken en önemli kuruluş MİT

olsa gerektir. Lojmanlarına hapsolan, toplumla ilişkilerini sınırlandıran,

sosyalleşemeyen ve gelişimin karşısına kabuğuna çekilmiş, muhafazakar

anlayışların kalesi gibi dizi dizi lojmanlar ile çıkan bir istihbarat örgütü başarılı sayılabilir mi?

Teşkilatın ideolojisi olarak aktarılan milliyetçiliği kabartılmış merkez

sağ ve sol yapılanma, kendine uygun eleman modelini de bugünkü yapıda oturtmuş gözükmektedir. Sönmez Köksal'ın bizzat TBMM de yürüttüğü kulis

çalışmaları sonrasında 11 Kasım 1994 günü TBMM 'ye sunulan ve MİT çalışanlarının emeklilik ve kıdem esaslarını yeniden düzenleyen yasa teklifi yeniden yapılanmaya ve 2000'li yılların genç elemanlarına teşkilyat içinde kadro açma amacını taşımaktadır.

MİT TARİHİNDEKİ EN BÜYÜK KADRO OPERASYONU

Yapılan operasyon MİT içinde bugüne kadar yaşananlar arasındaki en büyük

kadro operasyonu olma özelliğini taşımaktadır. Kalıcı düzenlemeleri içermektedir. Sonuçta yaklaşık 600 kişi emekliye ayrılmıştır. DYP, SHP,

ANAP'ın ortak imzasıyla verilen teklife göre MİT bünyesinde kadro karşılığı sözleşmeli çalıştırılan personel dahil (MİT içinde bir ikilik

nedeni de sözleşmeli personel uygulaması olmuş ve bu nedenle fazla para

alanlar kurum içinde eleştirilmiştir) memurlardan:

1- Müsteşar Yardımcısı, Başkan, Hukuk Müşaviri, Öğretim Kurulu Başkanı,
Başkan Yardımcısı, Hukuk Müşavir Başyardımcısı, Müşavir Başmüfettiş, Öğretim Kurulu Üyesi , Başmüşavir ; 60 yaş.
2- Daire Başkanı, Hukuk Müşavir 1. sınıf yardımcısı, Başmüfettiş, Öğretim Üyesi, Müşavir; 58 yaş.
3- 1. Sınıf İstihbarat Uzmanı, 1. Sınıf Uzman, Hukuk Müşaviri 1. Sınıf Yardımcısı, Müfettiş, Öğretim Üyesi, Müşavir, Savunma Sekreteri, Daire başkan yardımcısı, Öğretim Üyesi Yardımcısı; 56 yaş.
4- 2. Sınıf İstihbarat Uzmanı, 2. Sınıf Uzman, Hukuk Müşavir 2. Sınıf Yardımcısı, Müfettiş Yardımcısı, Öğretim Üyesi Yardımcısı; 54 yaş
5- Diğer kadrodakiler; 52 yaşlarını dolduranlar emekliye ayrılırlar. Bu yasayla MİT de amaçlanan olay eskiyi temizlemek ve genç kalmayı sağlamaktır. Yasayla ilgili MİT gerekçesi ise şöyledir:
" Sözü edilen nitelikteki ağır çalışma şartları altında 25 yaşında teşkilatta göreve başladığı varsayılan yüksek öğrenim görmüş bir personel,
MİT personel yönetmeliğinin yükselme esaslarına göre, hiç yıl kaybına uğramaksızın ünvan yükselmesi yaptığı kabul edilse dahi, 30-31 hizmet yılı sonu 56 yaşında üst yönetim kademesi olan başkanlığa yükselebilmektedir.
Bu süre içerisinde halen şube müdürü, daire başkan yardımcılığı ünvanlarını aşamamış bir personelin, hangi kadro ünvanında görev yaparsa yapsın, normal yaş haddi olan 65 yaşına kadar randımanlı bir mesaide bulunması mümkün olmamaktadır. Kaldığı, teşkilat personelinin tamamı fikri çalışma yapan kişiler olmayıp önemli bölümünün de fiziki güçlerinden istifade edilmektedir. bilhassa bu kişiler belli yaştan sonra teşkilat çalışmalarında arzu edilen katkıyı sağlayamamaktadırlar. Bu nedenlerle maddede belirtilen yaş hadleri getirilmiştir.
Memuriyet süresini 65 yaş süresini hedefleyerek göreve başlamış bulunan kapsama dahil personel bakımından ilk defa uygulanacak bu nitelikteki bir mevzuat değişikliğine yumuşak geçişi sağlamak için getirilen geçici madde hükmüyle de kanunun uygulaması yayımı tarihinden 6 ay sonraya bırakılmıştır. Ancak yayımını izleyen iki ay içerisinde birinci madde ile belirlenen yaş hadlerini dolduranlar ile 5434 sayılı kanunun 39.

maddesinin b fıkrası kapsamına girenlerden emektliye ayrılmak için başvurarak emeklilikleri onaylananlara yüzde 30 daha fazla emekli ikramiyesi ve ayrıca 65 yaşına göre erken emeklilikleri dikkate alınarak

her erken yıl için toplam 12 maaşı geçmemek üzere bir maaş daha emekli ikramiyesi ödenmesi öngörülmüştür."

ADAM YEME MAKİNASI

İşte burada MİT açısından bir büyük tehlike daha vardır. MİT emeklisini

unutan ve ondan yararlanmasını bir türlü beceremeyen, emeklisine hakkını

veremeyen bir uçurum olarak karışımıza çıkmaktadır. Dünyanın hiç bir istihbarat teşkilatında görülmeyen savurganlık MİT'de yaşanır.

Eğitimini

tamamlamış, olgunlaşmış ve tam anlamıyla istihbaratçı olmuş denilebilecek

yaştaki ve hizmet süresindeki elemanlar emekli edilirler. Sonra da unutulurlar. Herkes onlardan kaçır. MİT, elemanlarını en hoyratça harcayan

istihbarat kurumudur. Emekli olanlar bir daha eski birimlerine giremezler.

Yolda arkadaşlarıyla karşılaşsalar çoğu zaman görmezden gelinirler.

Emeklilerinin deyimiyle MİT onları " Sıkılmış bir limon gibi görüp" gereğini yapır.

MİT bu yasa maddesinin kulisini iyi yapır ama Başbakan Tansu Çiller çıkartmadığı bir yasa maddesini de yasaya ekleyince iş karışır. TBMM de

oluşan öfkeyle yasa meclisten geçmez. Ama Kararname olarak yürürlüğe

konur. Bunun sonucunda da 550 kişi emekliye ayrılır. Ancak bunlardan 100

kadarı daha sonra geri çağırılarak görevler verilir. Bu da bir planlama

eksikliğidir ve MİT içinde tartışmalara yolaçar. Geri çağırılanlar karşısında emekli olanlar aşağılanmış duygusuna kapılırlar. Çünkü gizli

serviste çalışmanın psikolojik yönü pek çok şeyin üzerindedir. Onlar

çoğu kez alacakları bir hizmet belgesi karşılığında milyarları hatta

canlarını bile verirler. Bu onların şerefli bir çalışan olduklarının göstergesidir çünkü. Çünkü gizli serviste çalışırken adı üzerinde en

küçük bir şüphe bulunan kişi için yaşam, dayanılmaz olmaktadır. Hele zamansız görevden alınanlar, yeri değiştirilenler, emekli edilenler, işine

son verilenlerden bir kısmı bunu gururlarına yediremeyip intihar bile etmiştir.

MİT VE İSTİHBARAT EĞİTİMİ

MİT'te eğitim Amerikan ve Alman ekolleriyle yapılmıştır. Alman ekolüyle

başlanan eğitim anlayışı 1950'li yıllardan itibaren CIA'nın destekleriyle

Amerikan tarzına dönmüştür. MİT eğitimi öncelikle fiziki yeteneklerin

gelişimi ile istihbarat teorik eğitimine dayalı yapılmaktadır. Türk üniversitelerinin önemli adlarının bir kısmı MİT için öğretmenlik yaparlar. MİT çalışanlarına strateji tayini, analiz yeteneği ve ulusal -

uluslararası dengelere ve sorunlara bakışın tarihsel ve çağdaş temel yaklaşımlarını öğretmektedirler. Bu öğretmenler gerçekten yetkin kimselerdir. Ancak onların da bir "MİT elemanı" değerlendirmesi bulunmaktadır. Kendileriyle görüştüğümüz öğretim elemanları, MİT elemanları için ana başlıklarla şunları dile getidiler:

- MİT ne yazıkki bir polis örgütü havasında bulunmakta. Ancak bugünkü polis örgütünün eğitiminden ve seçiciliğinden daha yüksek kalitede eleman

düzeyine sahip. Ancak bu seçicilikte askerler kadar titiz olmadıkları görülüyor.

- MİT elemanlarının eğitiminde çağdaş istihbarat anlayışına karşı direniş

veya buna karşı tezlerin ağırlığı hemen kendisini hissettirmektedir. Özellikle hakim havanın muhafazakar anlayış olduğu hemen göze çarpmaktadır.

- Bilgi toplamanın yöntemleri ve kaynaklarla girilecek diyaloglar konusunda büyük eğitim açığı gözlenmekte.

AİLE ŞİRKETİ GİBİ İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ

MİT içinde uzun yıllardır eleman politikasının ana dayanağını dışarıya

kapalı yapı oluşturmaktadır. Bundan keştilen kurum içi eleman politikasıdır. MİT' e en çok personel sağlayanlar yine MİT' elemanlarıdır.

Yani içe dönük yapı egemendir. Dışardan yani aile içi ilişkileri olmadan

sağlanan elemanların ise, yine aileleri önemlidir. Burada MİT elemanı

olmak için MİT'in güvenilir bulduğu en az iki kaynaktan referans getirilmesi şartını da unutmamak gerekir.

MİT halkın içinde, onunla birlikte olacak elemanlar yerine, bir seçilmiş

aileler kurumu gibi ortaya çıkmaktadır. Eleman politikasında en belirgin

yanlış budur. MİT torpille eleman alınan ender istihbarat örgütlerinden biridir.

Ancak 1980 sonrasında MİT ilk kez elemanlarını gazetelere verdiği ilanlarla sınava çağırması ve işe almıştır. Bu sınavlarda istenilen niteliklerin oldukça parlak olması dikkat çekicidir. Bu geçmiş yılların aksine eleman alımındaki kıstasların değiştiğini gözler önüne sermektedir.

Akraba kayırmacılığının çok üst düzeyde olduğu bilinmektedir. Son yıllarda artık bir aileden en çok 3 kişinin kurumda çalışabileceği yönünde kararlar alınmak zorunda kalınmıştır. Ama bu kuralı delerek 6-7 kişiye kadar akrabalarını kurum içine yerleştiren üst düzey yöneticiler de bulunmaktadır. Son döneme kadar lider kadrolardaki bazı zayıf elemanların buralara ulaşabilmesindeki etken gücün bu iç kayırmacılık olduğu vurgulanmaktadır.

MİT MEMURU OLMADA DÖRTLÜ ENGEL

MİT'e alınacak kişiler için dört aşamalı bir eleme mekanizması bulunmaktadır. MİT'e girmek isteyenler önce yazılı, ardından sözlü sınavları kazanmak zorundalar. Yazılı ve sözlü sınavlarda ayrıca dil bilen eleman seçimi de yapılmaktadır. Burada 1995 yılına kadar MİT'in elinde,

Türkiye'ye komşu ülkelerin dillerini konuşabilen çok az sayıda eleman bulunduğunu belirtmekte yarar bulunmaktadır. MİT özellikle yabancı dil

bilen eleman sıkıntısını had safhada çekmektedir. Bu nedenle açılan sınavlarda dil bilen eleman tercih edilmektedir.

Sınavları kazanan adayların mensup olması için öncelikli engel güvenlik

soruşturmasından geçmeleri olmaktadır. Bu güvenlik soruşturmasında doldurtulan formda yeralan soyağacı ve kişinin ilişkileri iş incelenmektedir. Arşiv taraması yapılmaktadır. Kimi zaman altı aya kadar

süreabilen güvenlik soruşturmaları yapıldığı belirtilmektedir. Bu soruşturmalardan sonra MİT içinde oluşturulan sınıflarda öğrencilere

istihbarat, beden gelişimi, bilgisayar kullanımı, pratik uygulama gibi

alanlarda tam bir yılı kapsayacak bir eğitim verilmektedir. Bunun 5 ayı

teorik derslerle, diğer zamanlar ise teori-pratik derslerin birlikte görülmesi olarak geçmektedir. Sonra öğretmenler kurulu toplanarak bu öğrencilerle ilgili son değerlendirmelerde bulunmakta ve mensup

yapılacaklarla, olamayacakları notlandırarak ayırmaktadırlar.

Mensup

yapılamayacaklar daha sonra kadroları Başbakanlığa iade edilerek başka

kuruluşlarda görevlendirilmek üzere MİT ile ilişkileri kesilmektedir. Bir

MİT mensubu için en ağır görev hakaretlerinden birisi kadrosunun Başbakanlık 'a iadesi olmaktadır. Bu bir yıllık eğitimin sonunda başarılı olanlara ise mensup olarak yemin ettirilmektedir.

MİT ÇİLİNGİRİ GÖREV BAŞINDA

MİT içinde geçen eğitim sürecinde takip, buluşma, mesaj alma , mesaj verme, güvenlik kontrolleri, bilgi toplama gibi alanlarda pratik uygulamalara yer verilmektedir. Bunlar için kullanılan mekanlar kamu

kuruluşları olmaktadır. MİT bünyesinde yapılacak işlerin uzmanlık alanlarına göre profesyoneller de yetiştirilmektedir. Örneğin diğer ülkelerde de olduğu gibi, elçilikler ve yabancı misyonla ilgili yerlere

girip, çıkabilecek profesyonellikte elemanlar eğitilmektedir.

Bunlar

kapıları açıp, kapatmak, kasaları açabilecek hünerle donanmak, bilgisayarların dilinden iyi anlamak, iyi fotoğraf ve fotokopi çekmek,

girilen mekanı aynıyla korumak ve diğer özellikleri içinde barındıran gruplar olarak yetiştirilmektedirler.

Türkiye'de yeralan elçiliklerin kasalarını ve binaları incelemek , buralardan belge çıkartmak için oluşturulan ekipler çok rahat bir şekilde

bu tür yerlere girip çıkabilmektedir. Ancak bazen kötü sürprizler onları

bekleyebilmektedir. Ankara'da bir İngiliz misyonunda elegeçen böyle bir

ekip, zor anlar yaşamış olsa gerektir. Olay kayıtlara adi hırsızlık vakası

olarak geçmiştir. Ayrıca bu tür binalara dinleme aletleri yerleştirmek

için eğitim alan ve işinde çok uzman olan elemanların da MİT içinde bulundukları bilinmektedir. Tıpkı diğer gizli servislerde olduğu gibi MİT

de bu alanda önemli bir eleman birikimini yaratmıştır. MİT'in uyguladığı

yöntemlerin hepsi, yurtdışında Türk yetkilileri ve Türkiye'nin misyonlarına karşı da uygulanmaktadır. Ve işin doğası gereği uygulanmaya

devam edecektir.

Bu olaylardan en ilginç olanlarından biri de Mehmet Ali Aybar'ın başına

gelendir. Aybar TİP (Türkiye İşçi Partisi) milletvekili iken, T.B.M.M de

23 Aralık 1970 tarihinde gündem dışı bir konuşma yaparak partisinin teşkilatlarına gönderdiği yazıların açılarak okunduğunu bunun da MİT tarafından yapıldığını belirtir. Bunun kanıtı da TİP Genel

Merkezi'nin

İzmir il teşkilatına gönderdiği bir yazının açılarak içine MİT evrakının

konmuş olmasıdır. MİT'den istenen bir güvenlik soruşturması evrakı TİP'in

yazışma zarfları açıldığında yanlışlıkla İzmir teşkilatının yazısı yerine

konulmuştur. MİT 'in yazısında "Milli Emniyet Başkan Yardımcısı İzzettin

Cebe" imzasını taşıyan ve Maliye Bakanlığında Uzman olarak çalışan İbrahim

Uzun adlı bir memurla ilgili güvenlik soruşturması isteği vardır.

Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'dir. Maliye uzmanının MİT tarafından

soruşturulmasının gerekçesi de Kuşadası-İzmir sahil yolunun güzergahının

Demirel ailesinin büyük hissedarı olduğu ve Şevket Demirel'in de Yönetim

kurulu Başkanı bulunduğu Kuştur tatil köyü çıkarları doğrultusunda değiştirildiği iddialarını dile getirmesidir. Uzun, Doğan

Avcıoğlu'na

yazdığı mektupda tatil köyünün hazine arazisi üzerine kurulu bulunduğunu

da belirtmektedir. İbrahim Uzun Devrim Gazetesi'nde olayın kamuoyuna duyurulsanı istemektedir. Avcıoğlu'da bunu yerine getirmiştir. MİT işte bu

konuda İbrahim Uzun ile ilgili ideolojik durum ve bağlantılı bulunduğu

kişilerle ilgili araştırma yapmaktadır. Bunu da dönemin iktidarını ellerinde tutanlar istemektedir. Ancak olay yanlışlıkla zarfa konan MİT

talimatı nedeniyle bozulmuştur. Ortalık karışır. Aybar bir açıklama yaparak MİT'in partisiyle ilgili tasarrufunu kamuoyuna duyurur. Bunu ispat

edeceğini bildirir. Zarf ve içinden çıkanlar emin olarak bilinen TİP kasasına konulur. Ancak karışıklığa neden olan MİT elemanları aynı gece

TİP'in kasasını açıp kendi raporları alıp, karışan mektubu zarfın içine

yerleştirirler.

Aybar ertesi gün raporun açıklamasını yapamaz. Çünkü MİT, raporunu "ışınlamıştır". Bu tür olaylar dönemin iktidarlarının baskıları ve

kullanım serbestileri içinde sıkça yaşanır.

MİT içinde aktif istihbarat , yani büro dışı görev yapan eleman sayısı

1500-2000 kişi civarındadır. Bunların asıl eğitimleri ise istihbarat,

fiziki yetenek ve güçlerinin arttırılması şeklinde gelişmektedir. Kurumu

en az yıpratın ama olaylardan en çok zarar gören kesim olarak bu çalışanlar gösterilmektedir. MİT'in bir de bunların dışında sokakta, farklı işlerde görev yapan kişiler arasından seçtiği elemanları bulunmaktadır. Bunların işkolları farklı farklı olmaktadır. Örneğin bunlardan birisi ünlü eleman Mahir Kaynak' tır. Daha sonra deşifre olunca

"mensup" kadrosuna geçirilmiştir. Elemanlar için en önemli şey iyi gizlenebilmektir. MİT bu kişileri korumakta, parasal ihtiyaçlarını karşılamakta ve onlardan bilgi toplamaktadır. Bunların kimlik açıklamaları, yaptıkları işle ilgili bilgi vermeleri kesinlikle yasaktır.

SİMİTÇİ'DEN MİT'Çİ YE ALINGANLIK KÖPRÜSÜ

Ancak bunlardan farklı olarak MİT mensupları resmi görevli olarak gittikleri yerlerde kimliklerini göstererek kendilerini tanıtmak zorundadırlar. Kimliklerinde paralel ve meridyenlerle bölünmüş Dünya fonu

üzerinde Türkiye haritasını kuşaklayan ay, yıldız ve Atatürk portesi bulunmaktadır. Beyaz ve mavi zemin üzerine oturtulan bu kimlikte MİT yasasına atıfta bulunulunarak kendilerine istedikleri konularda yardım

etmenin yasal zorunluluk olduğu emir olarak hatırlatılmaktadır.

Bu çalışmada genel anlamda personel veya, kurum mensubu şeklinde algılanıp, tanımlanan "MİT elemanı" adlandırması, teşkilat bünyesinde daha

farklı bir anlamda kullanılmaktadır. Kadrolu, bordrolu devlet memuru olan

kişiler için; MİT içinde kullanılan tanımlama, "MİT mensubu"dur. MİT elemanı ise, gizli servisin; teşkilat bünyesinin dışında kullandığı ajanlar için dile getirilen bir söyleyiş olmaktadır. Bu arada yeri gelmişken MİT mensuplarının en çok alındığı şeylerin başında kendilerine,

" MİT' çi" denilmesi olduğunu belirtmek gerekiyor. Onlara göre bu sesleniş

"simitçi" den çağrışımla oluşturulan bir tanımlama. Bu nedenle eski Müsteşar Teoman Koman, gazetecilere MİT'in kapısını açtığı anda, bu konudaki

gizli servisin alinganlılığını aktararak; yazarların köşelerinde "MİT'çi"

diye yazmamalarını istemiştir. Burada bir noktayı da belirtmek gerekmektedir. MİT, mensuplarının; yani kadrolarında bulunan

çalışanların

, bordroluların adlarını çoğu kez açıklamaktadır. Ancak dışardan kullanılan elemanların kimlikleri açıklanmamaktadır. Hatta bu konuda başbakanlara bile bilgi verilmemekte, ajanların kod adları veya olay

içindeki yerlerine uygun senaryo adları olaylar anlatılırken belirtilmektedir.

İSTİHBARAT PARA DEMEKTİR

İstihbarat faaliyetleri çok masraflı çalışmalardır. MİT'e örtülü ödenekten

aktarılan para miktarlarının da arttırılarak yeni bir yapılanmanın gereklerini sağlayacak düzeye getirilmesi şarttır. MİT'in ihtiyaç duyduğu

paranın iyi saptanıp aktarılması bazı diğer gizli servislerin içine düştüğü uyuşturucudan para elde etme, silah kaçakçılığı ya da bilgi satma

gibi yöntemlerin MİT'in uzağında kalmasını sağlayacaktır.

Gerçi bugüne kadar bazı MİT elemanları ve mensuplarının adları bu tür olaylara karışmıştır. Ancak bunların ne kadarının kurumsal düzeyde gerçekleştiği bilinmemektedir. Bunu araştırarak bir birim de bulunmamaktadır. MİT bunları bir kaç aşamalı ve sıkı işleyen kendi otokontrol mekanizmasıyla takip etmektedir. Bu tür parasal kaynaklar

açısından da sıkı bir denetim mekanizmasının getirilmesi gerekmektedir.

Çünkü bu hastalıkların içine düşen istihbarat servisinin ulusal çıkarları

yokolmaktadır. Bunun örnekleri diğer gizli servislerde

bulunmaktadır. Parasal kaynakların iyi değerlendirilmesi bu konudaki iyi

planlamadan geçmektedir. Bunun için öncelikle lojman yapımı gibi harcamalardan da vazgeçilerek istihbarata bunu sağlayacak insana ve tekniğe yatırım yapılması gerekmektedir. MİT'in lojman konusundaki yapılanması adeta bir çılgınlığa dönüşmüş durumdadır. Neredeyse bütün MİT

personeli lojmanda oturur hale gelmek üzeredir. Kaynakların önemli bir

kısmı buna harcanmaktadır. Haberalma dünyasında sık sık ifade edilen "

İstihbaratçı açık, faaliyeti gizlidir" sözünü, MİT yöneticileri elemanlarını şehir merkezlerindeki lojmanlarda toplayarak biraz abartıp,

yanlış algılamış olsalar gerektir. Örneğin Ankara'da MİT Müsteşarlığının

kampüs alanı mantar gibi biten lojmanlarla çevrilmiş durumdadır. Burasıyla

ilgili olarak otobüslerde ve dolmuşlarda muavinlerin " Var mı MİT

lojmanlarında inecek" diye bağırışmaları işin ne kadar hafife alındığının göstergesidir.

MİT UÇAĞI NASIL KULLANILMALI?

MİT harcamalarında bazı öncelikleri de iyi saptamak durumundadır. Örneğin

1994 yılında MİT'e alınan jet için 10 milyon dolar ödenmiştir. Bu jetin

öncelikler arasındaki birinciliğini tartışmadan kurtaracak şey onu gerçekten istihbarat alanında kullanmak olacaktır. Çünkü günümüzde istihbarat para demektir. Peki harcanacak paranız var iken onu istihbarat

yerine başka alanlara yatırırıyorsanız, size başarılı istihbaratçı denir mi?

Bu sorunun yanıtını MİT içinde herkesin düşünmesi ve yaptığı harcamalar

sonucunda kullandığı araçların fayda paydasını maksimuma çıkartması

gerekmektedir. Bu uçak da böyle kullanılmalıdır. Çünkü jet alındığında

MİT'in elinde 2 adet Chasna tipi uçak daha vardır. Bir de MİT helikopteri

bulunmaktadır. Bu iki uçaktan birisi Trabzon'dan kurye göreviyle Ankara'ya

gelirken 6 kişilik yolcu ve mürettebatıyla düşmüştür. Jet de bundan sonra

alınmıştır.

Uçakların operasyonlarda kullanıldığı alanlar giderek artmaktadır. Bazı

MİT görevlilerinin de organize edenler arasında bulunduğu iddia edilen bir

darbe girişiminde MİT, Jet uçağını en verimli bir şekilde kullanmak olanağını bilmiştir. Azerbaycan'da 1995 yılında Haydar Aliyev'e karşı

düzenlenen darbe girişimi sırasında, Müsteşarın özel uçağı bir hayat kurtarmıştır. Darbenin düzenleyicileri içinde yeralan ve

Azerbaycan'dan

çıkışı sorun olan Ferman Demirkol bu uçak ile Bakü'den MİT elemanları tarafından alınmış ve Türkiye'ye getirilmiştir. Bu darbe girişiminin Türki

Cumhuriyetlerden sorumlu Devlet Bakanı Ayvaz Gökdemir'in koordinasyonunda

gerçekleştiği ileri sürülmüş, ancak bu iddialar yalanlanmıştır. Buna karşı

oldukça fazla sayıda Türk yetkilinin bu darbeye karışmış olması ilginçtir.

Azerilerce, Türkiye'nin Bakü Büyükelçisi başta olmak üzere

Azarbaycan'daki

MİT görevlisi de bu darbe girişiminin içinde yer almakla suçlanmıştır. Bu

nedenle Ankara'ya çekilen bu MİT görevlisi daha sonra Cumhurbaşkanı Demirel'in de bastırması sonucu emekliye sevk edilmiştir. Bakü'den MİT

uçacağıyla çıkartılan ve ülkücü olarak tanınan Ferman Demirkol'un da MİT

adına görev yapanlardan birisi olduğu ileri sürülmektedir.

İSTİHBARATA PARA ÇOK , AMA YA DENETİM

MİT yöneticilerinin deyimiyle özel koşullar yüzünden teşkilatın parasal

sorunları hiç kalmamış gibidir. Aslında Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik darboğaz düşünülürse PKK'nın yarattığı terör ortamı nedeniyle

yaşanan bu para bolluğu, kavgaları azaltmamıştır. Yine de MİT kurumlar

arasında devlete karşı mali yükümlülüklerini titizlikle yerine getiren

yapıların başında yer almaktadır. MİT'in belediyelere su, elektrik, maliyeye vergi borcunun olmadığı belirtilmektedir. MİT, çalışanlarının

istihbarat amaçlı kullandıkları paraların takibini de geliştirdiği otokontrol mekanizmaları ile yapmaktadır. Örneğin bir istihbarata ödenen

paranın karşılığında alınan bilgi ve sonrasında verilecek para merkezi

ve bölgesel denetim raporlarıyla izlenmektedir.

Ancak genelde farklı istihbarat kurumlarının ortaya çıkardığı istihbarat

harcamaları konusundaki dağınıklık ve boşluk hemen her uzmanın yakındığı

bir konu olarak aktarılmaktadır. İstihbarat için harcanan paraların iyi

kontrolü de malesef yeterince ve zamanında yapılamamaktadır. Örneğin Diyarbakır'daki bir MİT elemanı PKK konusunda kendisine bilgi getiren A

kaynağına bunun karşılığı para ödemektedir. Oysa aynı kaynak aynı haber

için Emniyet İstihbaratından, JİTEM (Jandarma İstihbaratından) ve

bölgede görev yapan diğer istihbarat birimlerinden de para alabilmektedir.

A kaynağı bu istihbarat karışıklığı ve dağınıklığı sayesinde paralarını

cebe indirirken, istihbarat teyidini de tekil olmasına karşın çoğul gibi

göstererek sağlamaktadır. Sonuçta bütün istihbarat elemanlarımız atlatılmakla ve paralarını kaybetmekle kalmayıp büyük yanlışlara da yolaçabilmektedirler. Bu denetimi zor ama kesin kez yapılmasında büyük fayda bulunan bir olaydır. Bunun sağlanması için istihbarat birimleri arasında sıkı koordinasyonun bulunması gerekmektedir. Bu istihbarat birimleri arasındaki en büyük eksiktir. MİT'in parasal kaynaklarının denetimi şimdilerde daha önemli bulunmaktadır. Çünkü MİT bütçesini desteklemek üzere şirketleşme ve vakıflar oluşturma yoluyla ek kazanımlar yaratmaya çabalamaktadır. Bu yasal şirket oluşturma ve para kazanma yolları çok önemlidir. Bu sonradan oluşturulan şirketlerin denetimi Amerika'da bile büyük sorunlara yolaçmaktadır. Bu nedenle şirketlerin denetiminin çok iyi, hem de çok çok iyi yapılması gerekmektedir. MİT halen personel ve dayanışma olarak bir vakıf kurmuştur. Bu vakfa bağlı olarak faaliyet gösteren MİTAN adlı bir sigortacılık şirketi ile Birleşik İnşaat A.Ş. adında iki bilinen şirket işletilmektedir. Bunların da sıkı denetimleri gelecekte karşılaşılabilecek sorunların çözümünde şimdiden önemli olacaktır. MİT ekonomik istihbarat alanında da henüz hiç bir şey yapabilmiş değildir. Oysa bu alandaki istihbarat çalışmaları yeni gelişen bir olgu değildir. Dünyada ilk istihbarat çalışmalarının temelinde ekonomik kaygılar yatmıştır. Örneğin 19 uncu yüzyılın iyi istihbarat servislerinden biri de hayret edilecektir; Nathan Rotschild özel bankacılık firmasıdır. Bu firma kredi açarken ve diğer hizmetlerinde müşteri hakkında iyi bilgi olmaya çok dikkat etmiş ve istihbarat sistemi sayesinde başarıya ulaşmıştır. 1815 Waterloo savaşının sonucu henüz Avrupada öğrenilmemişken, N. Rotschild, Prusyalılarla, İngilizlerin Napolyan Bonapart'a galip geldiklerini haber almış, bu haberi değerlendirmesini bilmiş, elindeki resmi hisse senetlerini piyasaya sürmüştür. N. Rotschild'in iyi haber aldığını bilen diğer banka ve müesseseler, İngilizlerin savaşı kaybettiğine, hisse senetlerinin daha da düşeceğine hükmederek,

derhal

ellerindeki resmi senetleri düşük fiyatla elden çıkarmışlardır. Kısa bir

zaman sonra N. Rotschild bütün senetleri çok düşük fiyatla toplamış ve

muazzam bir servet sahibi olmuştur. Bu olaydan 60 yıl sonra yani 1875 de,

Nathan Rotschild'in akrabasından Lionel Rotschild, tanınmış İngiliz devlet

adamı Disraeli ile yemek yerken, kendisine gizli bir mesaj getirilmiştir.

Bunda, Mısır Hıdivinin Süveyş kanalı hisse senetlerinin satılık olduğu

bildirilmiştir. Lionel, Disraeli'yi haberdar etmiştir. Hisse senetlerini

satın almak için 44 milyon dolara ihtiyaç bulunduğunu buna karşın Parlamento tatilde olduğu için Disraeli'nin bu parayı derhal bulması mümkün olamamıştır. Lionel, hisse senetlerini İngiliz hükümeti adına satın

almış ve Kıbrıs adasını da İngiltereye katan, Disraeli'nin başarısını sağlamıştır. İngilterenin Mısır üzerindeki nüfuzu da bu tarihte başlamıştır. Lord Beaconsfield Benjamin Disraeli (1804 - 1881)

Londrada

doğmuş bir romancı ve devlet adamıdır. Rotschild'lerin istihbarat işinde

güvercin ve balon kullandıkları da bilinmektedir. Ayrıca bu dönem içinde

gazeteler ve ekonomik bültenlerin hazırlanmasında da güvercin ile daha

sonra da telgraf hızından son derece yararlanılmıştır.

EKONOMİK İSTİHBARATIN ÖNEMİ

Ekonomik istihbarat konusunda önemli bir örnek de Türkiye'de Amerikan Büyükelçiliği de yapan Hupe'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında Japon tarımını yoketmek konusundaki başarısıdır Ancak o dönem istihbarat alanındaki Amerikan yetersizliği de dikkate değerdir. Amerikan yönetimlerinin istihbarat konusundaki bilgileri toplayıp analiz ettikleri

bir büroları dahi yoktur. Çünkü Amerika'lılar İkinci Dünya Savaşına kadar

istihbarata gereken önemi vermemişlerdir. Nitekim Amerikan Dışişleri Bakanı Stimson 1929 yılında Amerikan kriptanaliz bürosunu kapatmış, "centilmenler, başkalarının mektuplarını okumayın" demiştir. Fakat 2 nci

Dünya Savaşında Savunma Bakanı olan aynı şahıs, kapattırdığı büroyu açtırmakla kalmamış Amerikan gizli servisini geliştirme konusunda çabalamıştır..

1945 Şubatında Deniz Kuvvetleri Komutanı James Forrestal,

istihbaratı

bir kurum haline getirmeye ve bu teşkilatın başına, otuz yıllık istihbaratçı Zacharias'ı oturtmaya karar verir. Zacharias, Japonya hakkında çeşitli kaynaklardan derlenen bilgileri inceler ve bir tablo çizer. On iki maddeden oluşan bu tabloda çıkardığı siyasi sonuca göre Roosevelt'e sunulmak üzere bir rapor hazırlar. Raporda şu tavsiyeler vardır:

"Japon anavatanına büyük sayıda kuvvetle taarruza geçip ağır zayıat vermektense, japon yüksek komutanlığının savaş gücünü kırmak, düşmanı

kayıtsız şartsız teslim mecbur etmek lazım ve mümkündür."

İşte tam bu sırada, Japon halkı hakkında araştırma yapmak üzere Pensilvanya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden Dr. Robert Strausz

Hupe görevlendirilir. Japon halkının yiyecek konusunda sıkıntı çektiğini

dikkate alan Dr. Hupe, gübre konusu üzerinde durur. Bunun Japonya'ya kuzey

Afrika'dan ithal edildiğini, fakat müttefiklerin Cezayir ve Fas'a asker

çıkarmaları üzerine, buralardan gübre ithalinin durduğunu, bununla beraber

Japonya'da ztarımsal alanda bir buhran görölmediğini saptar.

Japon'ların

nereden gübre bulduğunu araştıran, kitaplar, ansiklopediler karıştıran

Hupe, Pasifik Okyanusunda Nauru adında küçük bir adada fosfat bulunduğunu

öğrenir. Japonların gübre ihtiyaçlarını buradan karşıladıkları sonucuna

varır. Hupe, çıkardığı sonucu askeri makamlara ulaştırır ve adanın bombalanmasını teklif eder. Yapılan hava keşifleri, Hupe'nin çıkardığı

sonucun doğru olduğunu gösterir, bunun üzerine ada bombalanır, Japonya'da

tarımsal üretim felç olur.

Bunlar günümüzde ekonomik ve teknolojik casusluk kuralları içinde en saf

örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ruslar teknolojik casusluk sayesinde her yıl bütçelerine milyarlarca dolarlık katkı yapmaktadırlar.

Bu landaki savaşbilim adamlarını ve profesyonel şirket yöneticilerini

istihbarat elemanı haline getirmiştir. Artık dünyada tenloji casusları

etkindir. CIA 2000 yılının istihbaratının ekonomik alanda olacağını açıklamış ve bu alanda çalışmalara yöneldiklerini ve hedeflerinin de

kendilerini bu alanda zorlayan, ekonomik alanda büyük bir savaş verdikleri pasifik kuşağı olduğunu açıklamıştır. Yeni yüzyılın casusları arasında daha çok bilimadamı ve ekonomik analizci bulunacaktır. Türkiye ise buna bugüne kadar hiç hazırlıklı değildir. O kadar ki MİT yeterli elemanı bulunmadığı için PKK kaynaklı kara para aklama olayları ile yurtdışı kökenli islami ekonomik suçlar karşısında etkisiz kalmaktadır. Bu tür suçlarda denetim dışardan sağlanan elemanlar aracılığıyla yaptırılmaya çalışılmaktadır. bunlara bir örnek Faisal Finans konusundaki yüzlerce ihbara rağmen gerçekleştirilemeyen soruşturmalardır.

MİT'İ PARLAMENTO DENETLEMELİ

Ayrıca MİT bu düzenlemeler arasında artık öncelikle parlamenter denetime açık bir kuruluş haline getirilmek zorundadır. TBMM tarafından bütçesi denetlenecek, yaptığı çalışmalar hakkında bilgi istenebilecek bir MİT, daha sağlıklı işleyecektir. Bununla gizliliğin önlenmediği ve operasyonların tehlikeye girmediği bu şekilde çalışan diğer teşkilatların yaptığı çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Dünyanın önde gelen istihbarat teşkilatları parlamenter denetimlere açık olarak çalışmaktadırlar. Bu onların zararına değil, aksine yararına sonuçları ortaya çıkarmaktadır.

Şimdi hiç kimsenin CIA'nın Amerikan parlamentosu tarafından denetlendiği için kötü çalıştığını idda edecek durumu yoktur. MİT için yeni bir yasal düzenlemenin yapılması ve mensuplarının tanımından, çalışma alanlarına ve en önemlisi de kime bağlı olarak çalışacağının net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.

MİT'in TBMM ce denetlenir bir kurum haline gelmesi de bu yasal düzenlemeyle sağlanmalıdır. Burada TBMM denetiminden kastedilen CIA'da olduğu gibi parlamentoda oluşturulacak özel komisyondur. Yoksa bugün çok iyi bilinmektedir ki yeraltı dünyası, hatta düşman ülkelerin

sempatizanları ile uyuşturucu kaçakçıları, kara para aklayıcıları, ekonomik baskı gruplarının temsilcileri de parlemantolara sızabilmektedirler.

Parlamentolar içinde gizli servisleri sıkıntıya sokabilecek örnekler de

yaşanmaktadır. Örneğin MİT daha sonra bakanlık yapan bazı DYP milletvekilleri hakkında 1987'de yeraltı dünyasının ünlü adları arasında

bulunmaları nedeniyle bir rapor düzenlemiş, ama o kişilerin ne milletvekili ne de bakan olmaları engellenebilmiştir. Bu handikaplar da

gözardı edilmemektedir. MİT'in dünyanın gereklerine ve içinde bulunduğumuz

bölgenin koşullarına uygun yapılandırılması bu düzenlemelere bağlıdır.

MİT toplumda veya parlamentoda devletin ulaşılmaz kurum veya kişilerinin

aracı gibi görülmemelidir. MİT ulusal bir yapı haline gelmeli ve toplumun

mozaiklerine karşı savaş-savunma stratejileri üretmekten vazgeçmelidir.

Burada tehdit değerlendirmelerinde ele alınan kıstasların yeniden gözden

geçirilmesi üzerinde durmak gerekmektedir. Tehdidin kökeni veya yöneldiği etnik, siyasal, kültürel kaynaklar topyekün suçlanmak yerine

içlerindeki hastalıklı unsurlarla mücadele edilmesinin sağlanması gerekmektedir. Alevileri, islamcıları, solcuları veya diğer grupları tehdit unsuru olarak görüp mücadele etmek MİT'in görevi olmamalıdır.

MİT

hastalığı ve hastalıklı unsurları sosyolojik, psikolojik, ekonomik açılardan tahlil eden ve uyaran birim olmalıdır. MİT siyasileri, yönetenleri ve özellikle parlamentoyu atlatılması, yenilmesi gereken bir

yapılar zinciri olarak görmemelidir. Kaynağını parlamentodan, halktan

almayan hiç bir yapının MİT üzerinde denetimi olmamalıdır. MİT iktidar

maşası olarak görülmemelidir.

DEMOKRATİK MİT DIŞINDA ÇÖZÜM YOK

Bugün için MİT teknik olanaklar açısından bölgedeki pek çok ülke istihbarat servisinden daha da iyi koşullara sahiptir. Türkiye'nin en

büyük bilgisayar ağı MİT tarafından işlerlik kazandırılmak üzeredir.

İnsanları izlemek , dinlemek için gerekli teknik olanak MİT'e getirilmiş

durumdadır. MİT dinleme konusunda uzman teknisyenlere ve aletlere sahiptir. Ancak MİT için çizilecek ufuk, bölgenin istihbarat birimlerinin

üzerine çıkarılmalıdır.

MİT'in hiyerarşik yapılanması demokratikleştirilmelidir. Bu da parlamentoya düşen bir görevdir. Sadece Başbakana ya da askerlerin oluşturduğu kurullara brifing ve bilgi veren bir MİT, içindeki hasatalıkları söküp atamaz. Onlara yenilir. MİT'in ilacı demokratikleşmedir. MİT gölgedekilerin değil, halkın ve onu aydınlatan

çağdaş güçlerin kurumu olmalıdır.

MİT için demokratikleşme demek eğitilmiş, bilgili ve üreten insanların içinde yer alabilecekleri bir yapı demektir. Toplumun özlemi de bu olsa

gerektir. Bugün eleman alımında çok yabancı dil bilen, Türkiye'nin önde

gelen üniversitelerinin mezunlarının tercih ettiği bir MİT ile dün MİT'i

arasındaki fark açıktır. MİT başkanının seçiminden, atanmasına, içindeki

terfi ve görev allanlarının saptanmasından yeni alanlara yönelmeye kadar

baştan sona revizyona tabi tutulması gerken bir kurumdur. Örneğin MİT Müsteşarı'nın içerden bir kişi olması gelişimini hızlandıracaktır. Çünkü

istihbaratı bilen insanlarla bilmeyenler arasındaki farkı kapatmak uzunca

bir süre istemektedir. Ama buna iç dinamiklerinin de izin vermesi gerekmektedir. MİT munsuplarına birbirlerinin yaptığı muhalefet kadar

hiç kimse muhalefet yapamamaktadır. Oysa Alman ekolünde gizli servisin

başındaki kuşu bugün olduğu gibi muhalefet partisinin bir mensubu olabilmektedir. Amerika'da istihbarat ile uğraşmış veya ona bulaşmış üst

düzen bürokratlar veya özel sektörün yetenekli temsilcileri bu koltuklara

oturmaktadır. İngiltere'de içerden seçim yoluyla gizli servisin başı

belirlenirken özellikle az gelişmiş ülkelerde askerler gizli servislerin

patronu olmaktadır.

MİT'in demokratikleşmesi için yeni bir yasal düzenleme ile istihbaratı

bilen ve ona yön çezebilecek; içerden yetişmiş bir kişinin Müsteşar olması kaçınılmazdır. Ama bunun için mutlaka parlamenter denetimin oluşturulması şarttır. Hepsinden önemlisi siyasi otorite ne

istediğini

bilmeli ve gizli servisinin önüne hedefler koymalıdır. bunlar ekonomik

ağırlıklı ve bilgi ile teknolojiye dönük unsurları içermelidir. Gizli servise hırsız, polis oyunu oynatmaktan vazgeçilmelidir.

MİT ile ilgili olarak toplumdaki yanlış bilgilendirmeden kaynaklanan beklentiler ve bunların sonuçta gerçekleşmediğinin görülmesi de içte MİT'e bakış açısında ciddi sorunlar yaratmıştır. Halk her cinayet olayını,

hatta hırsızlık olaylarının çözümünü dahi MİT'den beklemekte, bu gerçekleşmeyince de MİT hakkında karamsar inançların içine girmektedir.

Halkının güvenini yitiren bir istihbarat örgütünün ayakta kalması ancak

dikta rejimlerinde yaratılan korkularla sağlanabilir.

Demokrasilerde

halkın sevgisi ve güveni şarttır. Bu sevgi ve güvenin karşılıklı olması

kaçınılmazdır. Halkına karşı kullanılan örgütler güdük ve çağdışı aile

şirketleri olarak kalmaya mahkumdurlar. MİT halkı için çalıştığını artık

kanıtlamak zorundadır.

ASKER MİT'İ NEDEN BIRAKTI

Askeri disiplinlerin günümüz gizli servislerinin çalışmalarında başarı

sağlamadığı ortadadır. Türkiye'de MİT askeri yaklaşımlar nedeniyle pek çok

yetenekli elemanını kaçırmıştır. Bir istihbarat uzmanı Askeri Akademide

istihbare dersini verdiği bir subayı bir kaç ay sonra kendisinin üstünde

bir makamda amir konumunda görebilmektedir. Bunun yarattığı sakıncaları

MİT hep yaşayan bir kurum olagelmıştır. Bugün MİT'in en önce kurtulması

gereken şey askerlerden miras kalan idari yapısı ve çalışma tarzıdır.

Bilginin ve aklın her silahtan daha da üstün bir değer olduğunun kesinleştiği çağımızı yakalayamayan bir MİT, sorunları çözemeyeceği gibi,

kendisi bir bataklık haline gelir. Bu bataklık içine kimin ne zaman düşeceği ise hiç belli olmaz. Bugün MİT istihbarat alanında kendi içinde

askeri ağırlığı giderek azalan bir kuruluş olarak gözükmektedir.

Burada şu

sorunun yanıtını vermek gerekir. Askerler MİT'i neden

bırakmışlardır. Evet

MİT'i askerler bırakmıştır. Neden mi? Çünkü MİT ile işleri bitmiştir. Kendilerine yeni bir istihbarat birimi oluşturmuşlardır da ondan.

Bugün

devlet istihbaratında askerlerin ağırlığı en üst düzeydedir.

Askerlerin

yeni oluşturdukları istihbarat birimleri teknik açıdan MİT ten bile ilerdedir. Dış istihbaratta olsun iç istihbaratta olsun bu yeni birimler

etkili olmaktadırlar. MİT dışlanmakta ve büyük bir hatanın içinde illegalize olmuş yeni bir istihbarat yapılanmasıyla sorunların üzerine

gidilmesine çalışılmaktadır. Bugün telefon dinlemeden, pek çok kontrgerilla faaliyetine kadar hemen her olayda bu yeni askeri istihbarat

birimlerinin etkinliği vardır. MİT bu yeni birimin gölgesinde kalmaktadır.

Bu yeni birim de çalışırken diğer Türk istihbarat servisleri gibi MİT'in

adanı kullanmaktadır. Örneğin Mardin'de MİT tarafından öldürüldüğü ileri

sürülen 5 vatandaşın ölümünün ardından yapılan soruşturmada, öldürme

olayını MİT reddetmiş ve kişilerin bu yeni askeri istihbarat oluşumuna

teslim edildiğini anlatmışlardır. Olayla ilgili dosya Diyarbakır DGM'de

bulunmaktadır ve soruşturma devam etmektedir.

Bugün askeri örgütlenme içinde yapılan yeni istihbarat oluşumu büyük hatalar içermekte ve gelişmesine izin verilmeyen Türk haberalma servislerinin tarihi gelenekleri dahi yokedilmektedir. Askerler özellikle

Güneydoğu konusunda MİT'i inisiyatifsiz bırakmışlardır. Zaten yeni servise

ihtiyacın nedeni de PKK ve Kürt sorunu karşısında, MİT'in askerlerin istediği oranda başarılı olamaması gösterilmektedir.

ASKERİ İSTİHBARAT BİLGİ TOPLAMAYA DEĞİL CEZALANDIRMAYA YÖNELİK

Ancak burada askerlerin istihbarat ile cezalandırıcı yapıları birbirine

kariştirdiklerini da söylemek gerekmektedir. Bugünkü yeni askeri istihbarat yapısının komuta kademesini Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nin oluşturduğu iddia edilmektedir. . Bu kurul kendi iç yapılanmasında MİT'den kopardığı kadroların yanı sıra özellikle son 5

yılda büyük atak yapan JİTEM yani Jandarma İstihbarat servisini de yurt

içinde ve dışında kendi belirlediği etkinlik içinde kullanmaktadır.

Bu

kullanımın direkt olarak Kuvvet Komutanlıklarına bağılı olmaması da dikket

çekicidir. JİTEM'in faaliyetleri konusunda son derece endişe verici bilgiler bulunmaktadır.

Bu konuda Yzb. Ş.Dönmez, Jandarma İstihbarat Timlerinin ayrı bir birim

olmadığını, ayrı bir kuruluşlarının bulunmadığını, normal askeri birlikler

içerisinde yer aldıklarını bunların ayrı bir teşkilatlanma kanunlarının

bulunmadığını TBMM deki bir araştırma komisyonuna söylemiştir. Yani JİTEM

yasalarla oluşturulmuş bir ayrı , bağımsız istihbarat birimi değildir.

Peki ama dayanakları nelerdir. JİTEM oluşturulurken 2803 sayılı Jandarma

Teşkilatı Görev ve Yetkileri Kanununun 5.maddesi yine aynı yönetmeliğin 5,

44, 46, 42, 84. Maddeleri ve 6815 sayılı kanunun 4.maddeleri dayanak konusu yapılmıştır. Kuruluş gerekçesi olarak terörle ilgili haber toplama

faaliyetleri gerekçe gösterilmektedir. Remsiyette bu istihbarat birlikleri

Jandarma Asayiş Komutanlığına bağılıdırlar. İstihbarat olayında terör ve

uyuşturucu başta olmak üzere diğer kaçakçılık olayları amaçtır.

Bunların

istihbaratlarının verildiği yerler ise askeri ve sivil amirlikler olarak

gösterilmektedir. TBMM komisyonunun bu konudaki görüşü ise olayın ne

kadar endişe yaratıcı bir boyuta ulaştığının göstergesidir:

" Komisyonumuza verilen bilgi bile devletin organlarının kanunlarla sınırları çizili görev ve yetkilerini aşarak ve bir takım yasal boşluklardan istifade ederek yeni kurumlaşmaya gittiğini iyi bir örnek

teşkil etmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere 2937 Sayılı Kanunun 4/a

Maddesine göre yıkıcı, bölücü terör ve Devlet, Cumhuriyet aleyhine faaliyetler hakkında devlet çapında istihbarat toplayıp, bunları yetkili

makamlara ulaştırmak Milli İstihbarat Teşkilatının görevidir.

Görevli ve

yetkili bu makam olduğu halde, Devletin başka organlarının bu veya başka

organların görevine giren konularda yeni düzenlemelere giderek kendi

görev

ve yetkilerini aşmalarının karışıklığa yolaçacağı hertürlü izahtan varestedir. Kaldı ki bu kadar çok birimin yetkili ve görevli olmadığı halde bu alanda faaliyet göstermesi kimin ne olduğunun, ne yaptığının anlaşılmasına da yol açmaktadır. Bu ortamda en iyi bir şekilde devlet ve Cumhuriyet aleyhine faaliyet gösteren provakatörler ve terör

örgütleri istifade etmektedir. Devletin bir takım organlarının yetkiyi ve

görev sınırlarını aşarak faaliyet göstermeleri neticesinde ortaya çıkan bu

karışık durumda terör örgütleri bir takım şaiyalar ileri sürerek vatandaşın kafasını bulandırmaktadır. Yukarıda itirafçılarla ilgili bölümde belirtildiği gibi bu konuda da Devletin yetkisiz ve görevsiz birimleri yaptıkları hareketlerle adeta bu söylentilere çanak tutmaktadır.

JİTEM'in yetki ve görevsiz olduğu halde polis mıntıkasında polisten habersiz operasyon yapması ve benzeri olaylar neticesinde vatandaşın kafasında bir takım soru işaretlerinin oluşmasına sebebiyet verilmektedir.

Ayrıca buna benzer bir takım olaylardan dolayı, vatandaşlar arasında JİTEM'in itirafçıları kullandığı ve bunlardan dolayı da yasa dışı bir takım işlere karıştığı yönünde iddialar bulunmaktadır. Bunların silah ve

uyuşturucu kaçakcılığına karıştıkları iddia edilmektedir."

JİTEM NEDEN ADINI DEĞİŞTİRİYOR

Evet, JİTEM konusundaki yargılar kaygı yaratıyor. JİTEM'i kamuoyuna duyuran ve daha sonra da canından olan ve JİTEM'in kurucuları arasında yeralan emekli Binbaşı Cem Ersever olayı bu konudaki kaygıları haklı çıkarak niteliktedir. Ersever ve bir takım arkadaşları JİTEM de çalıştıktan sonra, kaza mı; yoksa bir sabotaj mı olduğu hala açıklık kazanmayan bir uçak düşmesi olayında yaşamını yitiren eski Jandarma Genel

Komutanı Eşref Bitlis'in ölümünün ardından ordudaki görevlerinden ayrılmışlardı. 30 kişi oldukları belirtilen bu JİTEM ci subaylar daha

sonra PKK ile mücadelede kitaplar yazarak, gazetelere açık kimlikleriyle

beyanatlar vererek yeni bir yol seçtiler. Ancak bir süre sonra Ankara civarında bu ekibin lider kadrosu ölü olarak bulundu. Bu ölü bulunma olayının ardından JİTEM'in nasıl bir örgüt olduğu da ortaya çıktı. Aslında

örgüt istihbarat nitelikli bir yapılanmadan çok, askeri polis nitelikle

bir kurum gibi gözükmemektedir. Görevi PKK ile ilgili bilgi ve sabotaj eylemleridir. Ama sonuçta kontrol dışı, cezalandırmaya ve rant elde etmeye

yönelik öylesine olaylar yaşanmıştır ki, JİTEM adını değiştirerek ve yapısını saklayarak bunlardan kurtulmaya çabalamaktadır.

Cem Ersever Suriye, İran ve Irak gizli servisleri başta olmak üzere hemen

bütün gizli servislerle ilişkiye giren, para kaynakları ve ilişkileri belli olmayan bir kişidir. Bu karanlık dünyanın savaşı JİTEM içindeyken de girdiği ilişkilerde tam kontrol altında tutulamamıştır.

Ölümünden önce avukatına öldürüleceğinden bahsederek Suriye veya Arnavutluk'da yaşamak istediğini söylemiş ve Saddam Hüseyin dahil Kuzey

Iraklı kürt liderler ve ileri gelenlerden aldığı hediyeleri kendisine göstermiştir. Şimdi böylesine bir istihbarat işinin doğruluğunu savunmak

mümkün müdür? Ersever hakkında açılan askeri sırları açıklama ile ilgili

davadan da son derece çekindiğini saklamamıştır. İçeriye girmek onun için

ölüm gibi bir olaydır. Ama daha davası bitmeden öldürülmüştür.

Suriye İstihbarat Teşkilatı El Muhaberat'ta bir süre çalıştıktan sonra PKK

lideri Abdullah Öcalan'ın kontrolünü sağlamak amacıyla onun sekreterliği

görevine getirilen Neval Boz adlı kadın casus da Ersever tarafından JİTEM'e kazandırılmıştır. Ancak Boz'un Ersever ile olan ilişkisi aşka dönüşünce Boz 1 yılı aşkın süreyle Türkiye'ye bilgi aktarmasına karşın

Suriye'den ayrılıp Türkiye'ye geçmiştir. Ersever Boz ve Mustafa Deniz

adlı ajanlarla birlikte öldürülmüştür. Ersever'in öldürülmesindeki en

büyük etken konuşması ve JİTEM ile ilgili çok sayıda bilgiyi basına aktarması olmuştur.

JİTEM, HİZBULLAH VE DİĞERLERİ

JİTEM, Hizbullah adlı islami terör örgütünün Van ilindeki bazı kamplarında PKK ile mücadelede bulunsun diye bu örgütün bazı elemanlarına

yardımcı olmakla da suçlanmaktadır. Bu konudaki suçlamaları TBMM Faili

Meçhul Siyasal Cinayetleri Araştırma Komisyonuna aktaran dönemin Batman

Emniyet Müdürü görevden alınmıştır. JİTEM kontrol mekanizmalarının dışına

çıkabilmektedir. Bu birim son derece büyük bir serbesti içinde telefonları dinlemektedir.

Örneğin PKK lideri Abdullah Öcalan ile görüşme yapmak ve kendisine geçmişinde MİT ile ilişkili bir görevi bulunup bulunmadığını sormak

için

Kürd-Ha Ajansı aracılığıyla bir randevu girişiminde bulunduk. Bir süre sonra da bu görüşmenin olacağı yönünde sinyaller bize ulaşmaya

başladı. Hazırlıklarımızı yaparken bir gün üst düzey bir subayın telefonla

ardığını bildirdiler. Daha doğrusu bu subayın telefonda bu röportaj ile

ilgili olarak dile getirdiği ve her sözcüğünün sonuna eklemekten kaçınmadığı " öldürülürsünüz" sözcüğüyle yoğunlaştırılmış konuşmayı bildirdiler. Hemen bu subaydan randevu talep ettim. Görüşmeye gerek olmadığını söyleyeceklerini belirttiğini dile getirmesine karşın ısrarım

üzerine randevu verdi.

Randevuya gittiğimde, daha görüşmemizin birinci dakikası içinde eline

aldığı not defterinden bir sayfa çevirerek " yazdır bakalım o randevu işini kimlerle hallettiniz, adları neler" dedi. Birden şoke oldum.Toparlayıp:

"Ben bir gazeteciyim, muhbir değilim. Ben size isim falan yazdırmam" dedim. "O halde görüşme bitti, haydi güle güle" dedi.

Isarar ettim. Elindeki not defterini ve kalemini bırakmadan, gözlerini

gözlerimden hiç kaydırmadan sözlerini sürdürdü:

"Oraya gidemezsiniz. Giderseniz geri dönemezsiniz. Dönerseniz o ropörtajı

yayınlayamazsınız. Yayınlarsanız dava açılır, mahkeme mahkeme süründürürüz. Hatta o ropörtajı yaparsanız öldürülürsünüz, oradan sizi

kurtaramayız. Sizi orada öldürecekler..."

Her lafın altından "öldürülürsünüz ve cezaevi" sözcükleri çıkıyordu. Israr

randevu işini kimlerin ayarladığı noktasında düğümleniyordu. Cezaevi ve

öldürülmekten korkan kişilerin Türkiye gibi ülkelerde gazetecilik yapamayacaklarını anlatıyordum ki, yeni bir şok dalgasıyla karşılaştım.

Komutan elinin altındaki iki lacivert klasörü gösterip:

"İşte burada tüm yaptığınız telefon konuşmaları. Kiminle nasıl temas ettiğiniz, bütün görüşmeleriniz" deyiverdi. Şaşkınlığım daha da büyüdü.

Komutan "sadece sizin değil onların da bütün konuşmaları var burada" diye

devam etti.

Şaşkınlığım daha da artmıştı. Demek telefonların dinlenmesi olayı, bu

kadar kolaylıkla ve alalade bir şeymiş gibi insanların önüne

çıkartılabiliyordu. Gözlerim lacivert klasörlerde kalmıştı:
" Kürd-Ha diye bir ajans var. Almanya'da açık adresi , telefonları var.
Oraya başvurunca size yanıt veriyorlar. Ama telefonların dinlenmesi Anayasal suç" diyebildim.
Komutan " ama suçluların, telefonlarını dinlemek değil" dedi. ve allahtan ekledi, " biz onların telefon konuşmalarında sizin talebinizi öğrendik. Ve bu adamla (Apo'yu kastediyor) konuşulmasını istemiyoruz".
Daha sonra aynı komutanla 15 dakikalık randevumuz 2 saati aşkın samimi bir konuşma şekline dönüştü. "Vatan hainliği ve vatanseverlik" dahil pek çok konuda karşılıklı görüşlerimizi aktardık. Ne için böyle bir çalışma yaptığımızı anlattım. Gazetecinin böyle bir olaya nasıl bakması gerektiği konusunda uzun uzun konuştum. Bütün bunların sonunda asker olmayan yetkililer de araya girmeyi ihmal etmediler. Kısacası Apo ile röportaj istenmiyordu. Bunu bize net bir şekilde anlattılar. Biz de net bir şekilde anladık.
Sonuçta da biz bu kitabın veya hazırlayacağımız belgeselin içine koymayı düşündüğümüz o röportajı gerçekleştiremedik. Evet bunu yapamadık. Abdullah Öcalan'a gidip "Senin MİT ile bir ilişkin oldu mu? Seni geçmişte polis veya MİT muhbir olarak kullandı mı?" diye soramadık. Bu soruları sorup yanıtlarını alsaydık acaba bundan kim , nasıl bir zarar görürdü? Bugün bu konuda söylenecek sözler kurumları veya kişileri ne derece tahrip edebilirdi. Ya da bugünün gerçeklerini değiştirebilirdi?
Evet askeri istihbarat bütün teknik ve personel yapılanmasıyla telefon dinlemesinden, diğer istihbarat ve cezalandırma yöntemlerine kadar Türkiye'de şu an en aktif örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır. Ama eksiği hemen göze çarpmaktadır. İstihbarat örgütü gibi gözüken yapılanmanın aslında daha çok Alman gizli servisi Gestapo türünde olduğunu; cezaya, takibe dönük askeri polis şemasının ve çalışma yöntemlerinin bulunduğunu belirtmek gerekmektedir. Pisikolojik istihbarat doğal olarak bunun ayrılmaz bir parçası olmaktadır. MİT bütün bu gelişmeler içinde

çekildiği

girdabı ya tanımlamakta zorluk çekmekte ya da derdini anlatamamanın aczi

içinde bulunmaktadır. Aslında JİTEM ve benzeri örgütler askeri yapıların

içinde hemen her dönemde ortaya çıkmakta ve yaptıklarıyla bir süre sonra

onu kontrolleri altında tutacaklarına inanları bile korkutmayı başarmaktadırlar. Nitekim JİTEM'de aynı korkunun sonucu olarak lağvedilmiş

ama, ortadan kaldırılamamıştır. 1995 yılının Mart'ın dan itibaren bu birimde görev alanlar başka illere atanmışlardır. Ama yaptıklarından kaçının yasal, kaçının yasadışı olduğu konusu soruşturulmamıştır. Bunlar

araştırılma gereği dahi duyulmadan kapatılmıştır.

Bu birimi oluşturanlar, ona görev verenler ortada yoktur. JİTEM'de görevli

oldukları söylenen ve keyfi adam öldürdükleri açıklanan özellikle PKK itirafçısı devşirmelerle ilgili soruşturmalar da yoktur. Örneğin Türkiye'de hiç bir savcı veya güvenlik birimi kod adı "Yeşil" olan ve

onlarca cinayetin faili olarak gösterilen Ahmet Demir adlı kişiyi bulamamıştır.

Jitem kanalıyla yapılan çalışmaların istihbarat veya haber toplama faaliyetiyle ilgisinin olmadığı da ortadadır. Bir görevliyi önce parayla,

sınırsız yetkiyle ve hukukun üstünde görev anlayışlarıyla tanıştırap,

sonra da ' Artık sen burada değil şurada görev yapacaksın, bizim talimatımıza kadar da bu teşkilat lağvedilmiştir. Eylem yapma' demek, o

görevliyi durduracaksa veya geçmişte yaptıklarını unutturacaksa ne ala...

Ama dünyada bunun böyle olmadığı bütün denemelerde görülmüş bir gerçektir.

Nitekim kapatıldığı belirtilen örgüt, bir süre sonra yeniden oluşturularak

faaliyete sokulmuştur.

JİTEM konusunda bir önemli örnek ODTÜ'de yaşanmıştır. ODTÜ'de öğrencilerin 15 Mart 1995 tarihinde JİTEM kimliği ile yakaladıkları ve

provakatör olduğu iddiasıyla kamuoyuna tanıttıkları Ümit Yalazlı gerçekten

JİTEM elemanı çıkmıştır. JİTEM elemanını yakalayan ve kimliğini açıklayan

öğrenciler hakkında daha sonra dava açılmıştır.

ASKERİ İSTİHBARAT YENİDEN ÖRGÜTLENİYOR

1995 yılında yapılan terfilerle eski MİT Müsteşarlarından Teoman Koman

Orgeneralliğe yükseltilerek Jandarma Genel Komutanlığı görevine getirilmiştir. Bu görev değişimiyle birlikte ordu istihbaratında yeniden

yapılanmaya dönük ilginç gelişmeler izlenmektedir. Örneğin ordu içinde

"İstihbarat Sınıfı" subay eğitime başlanmıştır. Bununla Sovyetlerdeki

GRU (Askeri İstihbarat) türü bir yapılanmaya gidileceği ifade edilmektedir. Bu yapılırken ordu istihbaratındaki yapılanmaların sivil

denetimin dışında gelişmesi ve önemli bir istihbarat potansiyeli bulunan

ancak geleneği ve kontrol mekanizmaları olmayan yeni oluşumların ortaya

çıkmasının iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çünkü JİTEM örneği bütün başarısızlıkları ve yolaştığı sorunlarla gözönünde bulunmaktadır. Ancak Türkiye'nin yenilenen ve yetkileri yasalarda belirtilen sınırlarda kalabilecek iyi bir askeri istihbarat

birimine de büyük ihtiyacı bulunduğu gerçektir. Bu durumda ordu içinde

darbe ve cunta faaliyetlerinde bulunanların ortaya çıkartılmasında belki

önemli bir yol alınabilir. Ayrıca silah ve savunma sanayinde gelişen teknolojilerin izlenmesinde, transferinde ve büyük ihalelerde Türkiye'nin

çıkarlarının korunmasında bundan büyük ölçüde yararlanmak olanakları bulunmaktadır. Terör eylemlerine karşı kullanılacak timler ile bunların

eğitimi konularında da bu birimler beyin gücünü arttırıcı, bilgiyi ön

plana çıkartıcı ve koordinasyonu sağlayıcı çalışmalar yapabilmektedirler.

Ama bütün bunları MİT ve diğer istihbarat servislerinin üstünde veya altında değil, eşit ve kendi sınırları içinde yapabilecek bir yapılanmaya gidilmeledir.

MİT HALKTAN KOPUK

Yetki-sorumluluk alanları açısından şeffaflaşmış bir MİT, görev alanına

neyin girip, nelerin girmediğini topluma anlatmalı ve yanlış anlaşılmalara

önlemelidir. Yanlışla yolaçanları bulup ortaya çıkarmak konusunda da yine

MİT in sorumluluk ve yetkileri bulunmaktadır. Gerçi özellikle askeri

yapılar içinde MİT'in istihbarat faaliyetinde bulunması yasal olarak kısıtlanmıştır. MİT sadece askerlerin istediği alanlarda ve yapılan protokollere bağlı kalarak gösterilen yerde ve kapsamda istihbarat çalışması yapabilmektedir. Bugünkü kaos gibi gözüken ortam da asker, sivil ayrımının kesinleşmiş ve keskinleşmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Sivilleşmenin sancıları ve geçiş dönemi yaşanmaktadır . Ancak bu dönemde kontrol mekanizmasını elinde bulundurması gereken savcılar ve diğer adalet mensuplarının görevlerini yerine getirip, denetim mekanizmalarını açık bulundurdıklarını söylemek de mümkün olmamaktadır. Olsaydı bu kadar çok faili meçhul cinayetin büyük bir kısmı aydınlanır ve bunları işleyenlerin devlet içindeki uzantılarına ulaşmak mümkün olurdu. Bu alanda bir temiz toplum özleminin benimsenmesine daha uzun yılların gerektiği gözükmemektedir. İlişkilerdeki açıklık, istihbaratı güçlendiren doğru kaynaklara götüren bir unsurdur. Malesef MİT'in yapılanmasında böyle bir anlayış söz konusu olmamıştır. Oysa MİT'in adam kaçıran, izleyen, dinleyen, öldüren, sindiren bir teşkilat olduğu havasını topluma bu kapalılık ve hatalı uygulamaları yerleştirmektedir. Çağdaş istihbarat teşkilatlarında olduğu gibi MİT'in, fikir üreten, bilgi toplayan bir yapı haline getirilmesi kaçınılmazdır. Gerektiğinde yasal statüsünün getirdiği diğer görevleri de yerine getirebilecek gücünün bulunduğu halka anlatılmamaktadır. Bunun da sorumlusu yine MİT'in kendisidir. Kendisini anlatamayan bir gizli servis elbetteki olumsuz tartışmaların odağı olacaktır. Açık yürekli ve demokratik yapılanmadan yana olmak sorunların çözümünde önem taşımaktadır. Bugüne kadarki uygulamalar yanlış kanıları doğrulayacak hataları içermektedir. Ama özür dilemesini ve hatalarından arınmasını bilen teşkilatlar büyümektedir. MİT demokratikleşmelidir. Bundan kasıt karanlık yönü yokedilmiş, parlamenter denetim mekanizmalarına açık ve yaptıklarının hesabını verebilecek yeni bir yapılanmadır. MİT halka kendini anlatmalıdır. Bunun yolu da güçlü bir halkla ilişkiler

ağının kurulmasından geçmektedir. Hala MİT'in böyle bir biriminin halka

açık bir şekilde bulunmaması, bir basın sözcüsünün dahi olmaması çağdaş

kuralların ne kadar gerisinden gelinmekte olduğunun bir göstergesi sayılabilir. Oysa dünyada istihbarat hizmetlerinin korkuya dayalı ve duvarlar arkasında saklanarak yapıla gelirliği artık terkedilmiştir. Önemli olan bilgi, bilgiyi değerlendirme, geleceğe ilişkin en sağlıklı

senaryoları üretme ve bunu yerine getirecek ortamı yaratma çabasıdır. Bunun da tek yolu uygun eğitim, eleman seçimi ve yapılanmadan geçmektedir.

MİT KUYUDAN ADAM ÇIKARIYOR

MİT kimi zaman, kim ve ne için kullanıldığı bilinmeyen bir örgüt görüntüsü

sergilemektedir. Örneğin ünlü Türk Koskotas Dosyası olarak adlandırılan

Türksat uydusu ve buna bağlı ihaleler ile ilgili müfettiş araştırmalarının

birinde, PTT yetkililerinin Türkiye'nin ilk ve o dönem için tek özel kuruluşu olan ve dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın oğlu Ahmet Özal'ın

da ortağı bulunduğu televizyon şirketine yasalara aykırı olarak bir verici

ve eleman tahsis ettikleri saptanır. Müfettişlere ifade everen PTT Genel

Müdür Yardımcısı kendisine vericiyi bir yerden söküp bir başka yere nakletme emriyle eleman tahsisini Genel Müdürün emrettiğini söyler. Genel

Müdür de ifadesinde müfettişlere MİT'ten gelen talimat üzerine böyle bir

uygulama yapıldığını anlatır. Bunun üzerine dönemin Ulaştırma Bakanı'nın

imzasıyla MİT'e başvurularak böyle bir talepte bulunulup bulunulmadığı

sorulur. Gelen cevabın altında dönemin asker müsteşarının imzası vardır ve

" Böyle bir talep de bulunulmamıştır" denilir. Müfettişlere aynı asker

MİT Müsteşarı " Bizim PTT'den böyle bir yardım istememize gerek yok, bunu

biz kendi elemanlarımızla da yapabiliirdik" de demiştir. Bu yanıt üzerine

PTT Genel Müdürü mahkemeye verilir. Mahkeme sürerken MİT'e bir kez daha

sorulur böyle bir isteğin olup olmadığı konusunda görüş istenir. Aynı müsteşar bu kez şu yanıtı gönderir " İlk yazımızda her ne kadar böyle

bir

talep olmamıştır demişsek de o dönemin koşulları içinde böyle bir talep

söz konusu olabilmiştir."

Sizce şimdi kim, kimi, ne için kullanıyor gibi sorulara gerek kalmakta

mıdır?

İSTİHBARAT FAALİYETLERİ TARTIŞMAYA AÇILMALIDIR

MİT bugüne kadar kapalı bir kutu gibi durmuş, ona yaklaşmak, uygulamalarını eleştirmek bir kaç örneği dışında hiç gerçekleşmemiştir.

MİT ya yerden yere vurulmakta ya da korkulmaktadır. Sağlıklı bir tartışma

ve değerlendirme için ne ortam ne de yeterli belge ve bilgi elde mevcut değildir. Bugün Türkiye'nin istihbarat çalışmalarının tarihsel bir süzgeçten geçirilerek tartışmaya açılmasında büyük yararlar vardır.

Bu

konudaki tartışmalar; skandallar ve savaşlar döneminde değil, barış ortamlarında ve duygusallıktan uzak kalınarak yapılmalıdır.

Demokratikleşmenin en önce yaşanması gereken yer MİT olsa gerektir.

Çünkü

fikirlerin özgür tartışılmadığı, klasik emir komuta zincirlerinin hakim

olduğu yapılardan bugünkü dünyayı anlamasını ve buna uygun istihbarat senaryoları üretmesini ve gerçekleştirmesini beklemek hata olur.

Artık önümüzde kaoslar ve bölgesel konumu ile Dünya için taşıdığı önem yüzünden 2000 yılına çok zor şartlar altında girecek bir Türkiye vardır.

İç dengeleri ve dinamikleri oturmamış, kurumlaşmamış,

sanayileşememiş,

Cumhuriyet rejiminin gereklerini ifade özgürlüğü, hukuk

anlayışı, eğitim ve

sağlık sistemleri açısından yerine getirememiş bu toplum 20 yüzyıl boyunca

savaşların, didişmelerin tam ortasında oldu. 21. yüzyılda da aynısını yaşayacaktır. Buna hazırlıklı olmalı ve yeniden tüm alanlarımızda süratle,

sağlam temeller atarak ilerlememiz gerekmektedir.

20 yüzyılda savaşlarda milliyetçilik veya ideoloji adına ölen insanların

toplam sayısı 170 milyondur. Üçüncü bin yıl daha ağır ekonomik koşullar ve

paylaşım-milliyetçilik akımlarıyla geliyor. Bu kargaşaya en hazırlıklı

bulunması gereken iki kurumumuz TBMM ve MİT olmalıdır. TBMM

Türkiye'nin

demokratik parlamenter sisteminin yüreğidir. Bu kurum bilgili ve

saygın
insanların toplandığı ve egemenliği halkatan başkasına teslim
etmeyecek
yüreklilikteki siyasetçilerle donanmalıdır. Donanmak zorundadır.
MİT ise
bu yapının bilgi bankası olmalıdır. MİT tarih yazmayacaktır. Ancak
tarih
yazacak olan parlamentoyu bilgi ve belgeyle donatacaktır.
TÜRK KGB'Sİ NASIL DAĞITILDI
2000'li yılların MİT'inin yeni yapılanması aslında bir savunma
şeklinde
gelişmiştir. Sönmez Köksal'ın Başkanlığı'nda oluşturulan bu yeni
yapılanmada ana hedef MİT'in parçalara ayrılmasını önlemek şeklinde
olmaktadır. Bu yeni yapılanmaya gidilmeden önce, Başbakan Tansu
Çiller'in
MİT Müsteşarını değiştirememekten kaynaklanan sıkıntılarını aşmak
için
oluşturduğu Kamu Güvenliği Başkanlığı (KGB) olayını incelemekte
fayda
bulunmaktadır. Çünkü bu MİT'e karşı etkili olamayan bir siyasinin
neler
yapabileceğinin de göstergesidir.
MİT için düşünülen iki başlı yapıların tersine burada, onu dışlayan
veya
tek istihbarat ünitesi olması özelliğini ortadan kaldıran bir proje
olarak KGB ele alınmıştır. KGB terör ile müceadele alanıyla sınırla
kalmamakta bütün devlet istihbaratını bünyesinde toplamakta ve
koordinasyonunu sağlamaktadır. KGB elemanları ve Başkanlığına
atanan
Şadi Ergönenç çalışmaya hazırken, Cumhurbaşkanı Demirel'de daha önce
bu
kuruluşla ilgili yasayı imzalamışken, gelişen olaylar sonucu yeni
yapı
birden dağıtılır. Çünkü MİT bu olaydan son derece rahatsız olmuştur.
Yasasını ilgililere hatırlatır. Cumhurbaşkanı üzerinde özellikle
kredisi
çok yüksek bulunan Müsteşar Sönmez Köksal devreye girer ve Dışişleri
Bakanlığı başta olmak üzere diğer kuruluşlardan toplanan elemanlar
göreve
başlatılmazalar.
Demirel:" Devletin iki başlı bir istihbarat ile yönetilmesi
sakıncalı"
diyerek KGB'nin kuruluşuna karşı çıkar. Tansu Çiller partisinin
içinde
ve hükümet etmedeki muhaliflerinin sayısı çoğaldığından, Demirel ile
iyi
geçinmek ve başka sorunlarla uğraşmamak için MİT'i "by pass" edecek

yeni

yapılanmasından vazgeçer. MİT'i, KGB gibi hatta daha ileri düzeylerde çalıştırmak varken, devlet yönetimindeki hesaplaşmaların kurumlara yansması ve hesaba, kitaba göre değil "adama göre muamele" sonucu, olaylar farklılaşa bilmektedir.

MİT 2000 YILI İÇİN NASIL YAPILANDIRILDI?

Devlet düzeyinde istihbarat yapmak yükümlülüğüne sahip olan MİT, yeni

düzenlemede de öncelikle yasasından kaynaklanan ağırlığını ve bağlarını

korumaktadır.. Bunlar Cumhurbaşkanı, Başbakan, Milli Güvenlik Kurulu ve

Genel Sekreteri, Genelkurmay Başkanı olarak sıralanmaktadır. MİT bu yapıya

bilgi aktarmak zorundadır. Kurum Başbakan'a bağlı olarak çalışmaktadır. Bu

yasasından kaynaklanan bir zorunluluktur. Yeniden yapılandırılan iç

düzenleme ise şöyledir:

Müsteşar en etkili ve tek söz sahibi konumundadır. Bu konumla yetki ve

sorumluluk sınırları iyiden iyiye belirgin duruma getirilmiştir.

Müsteşar'ın altında ve ona bağlı hizmet veren yeni yapılanmada ise;

- İstihbarat Başkanlığı
- Operasyon Başkanlığı
- Psikolojik İstihbarat Başkanlığı
- Elektronik Teknik İstihbarat Başkanlığı
- Bilgi Sistemleri Başkanlığı
- İdari İşler Başkanlığı
- Personel Başkanlığı
- Eğitim Başkanlığı

yer almaktadır.

Yeni yapılanmada eskisinden farklılaştırılan şey, istihbarata bir bütün

olarak bakılması konusudur. MİT yeni yapılanmasında istihbaratı iç ve dış

olarak tasnif etmemekte ve bunları kendi alt dallarına ayırmamaktadır. Bu

amaçla oluşturulan İstihbarat Başkanlığı:

A) Tehditler

B) Kontrespiyonaj

C) Stratejik İstihbarat

olarak kendi içinde yapılandırılmış durumdadır. Bu ünite istihbaratı

hangi alandan gelirse gelsin toplayacak ve değerlendirme, koordinasyon

alışması için Stratejik İstihbarat birimine aktaracak, bilginin olgunlaştırılarak alıcıya sunulması bu birim tarafından gerçekleştirecektir. İstihbarat Başkanlığı bir nevi MİT içindeki bilgi

havuzu haline getirilmiştir.

Yeni oluşturulmuş Operasyon Başkanlığı ise şimdilik yurtdışı istihbarat

alışmalarıyla görevlendirilmiş bulunuyor.

Bu birimlerin altında da yine 13 ildeki Bölge Başkanlıkları yer almaktadır.

Bölge Başkanları aynı zamanda direk olarak Müsteşar'a bağlı bulunmaktadırlar.

Ayrıca 1995 yılı içinde gerçekleştirilen yeni bir uygulamayla MİT binalarının korunmasında askerlerin rolü giderek azaltılmaktadır. MİT

binalarının korunması için içerde özel bir koruma birimi oluşturulmuş

durumdadır. Bu birim Genelkurmay ile yapılan protokole bağlı olarak zaman

içinde askerlerin boşalttığı yerlerde koruma işini üstlenmektedir. Bu

birimin korumayı tamamen ele almasının Genelkurmay'la yapılan görüşmelerin

sonucuna bağlı olacağı kaydedilmektedir.

MİT içinde belki en temel sorun eğitim konusunda ne gerekli altyapı yatırımlarının ne de akademik gelişimin yeterince olmamasıdır. MİT üniversiteler, bağımsız bilgi üretecek ve üreten kuruluşlar, uzmanlar ile

ilişkide sıkıntısı olan bir kuruluştur. Kendi içindeki eğitim koşullarının da yetersizliği ortadadır. MİT bilgi üreten kuruluş denilince

kendisine bağlı ama bünyesinin dışında faaliyet gösteren kuruluşları algılamaktadır. Bağımsız karar mekanizmaları hala onu ürkettmektedir.

Bu

alandaki eksikliklerin MİT için büyük sorunlara yolaçacağı kesindir.

Ayrıca bu konudaki yatırımlar MİT'in demokratikleşmesinin de anahtarı

olacaktır. Ama bütün eleştirilere ve olaylara karşın MİT'i veya mensuplarını değerlendirirken ortalama değerleri ve "Balıkların baştan

koktuğu" gerçeğini gözardı etmemek gerektiğini bir kez daha vurgulamakta

yarar bulunuyor.

SÖZ MİT'İN

Bu kitap hazırlanırken MİT yetkilileri ile uzunca bir zamana yayılan ve

epeyce güç geçen ikna görüşmelerimiz sonrasında, yetkililer bazı konularda

açıklamalar yapmayı kabul ettiler. MİT Müsteşarlığı'na gönderdiğimiz yazılı sorularımızdan bir kısmına yanıt verilmiştir. Verilen yazılı yanıtları aşağıda sunacağız.

Ancak bu arada MİT'in bugün tamamen sivil hale gelen üst düzey yönetiminin

diyaloga yakın, bilgi ve tecrübe birikimleriyle insanı etkileyen, açıklıktan yana ama bunu nasıl yapacaklarının yöntemi konusunda henüz

kararsız havalarını da aktarmakta yarar bulunuyor. Bu arada bazı yöneticilerin açıklık konusundaki atak tavırları ve geç kalındığı yolundaki görüşleri de MİT gibi kapalı bir kutu içinde hemen dikkat çekici

oluyor.

Yeni yönetim 1967 yılından buyana MİT içinde görev alan kimselerden oluşuyor. Bu kişiler MİT'in ilk sivil kadroları da aynı zamanda. Bu kadrolar teşkilat içinde uzun süren bir mücadeleden sonra, merkeze ulaşabilmişler. Yetenekleri sınanmış bu kadrolar 2000 li yılların istihbarat örgütünün yaratılmasında Türkiye'nin şansını yansıtmaktalar.

Tabii sistem içinde neyi ne kadar başarabilecekleri her zaman tartışmaya

açık bulunmaktadır. Çünkü MİT Türkiye ile birlikte değişimin sancılarını

için için kaynayarak çekmektedir.

Bu yönetici kadrosu kendilerine ilettiğimiz soruların yanıtlanması ve

MİT'in açılımı konusunda istekli ama ortaya çıkacak sonuçtan da ürken bir

görüntü sergilediler. Müsteşar Sönmez Köksal da diplomat titizliği nedeniyle bu havanın oluşumunda etkili oldu. Karşılarına ilk çıktığımızda

" Niye şimdi? Neden böyle bir konu? " gibi sorularla uzunca bir zaman mücadele etmek durumunda kaldık. Ancak zaman içerisinde geline nokta ve

sonuç sivillerin , hele işinde uzman sivillerin değişime daha yatkın olduklarını bize gösterdi.

MİT'in ilkleri arasına girecek olan soruların yanıtlanması ve bizimle başlattıkları diyalogların, diğer araştırmacı ve gazetecilere de yansması, bunun giderek gelişmesi demokratik sistem ve bunun önemli bir

unsuru olan gizli servis açısından geliştirici özellikler taşıdığı yadsınamaz bir gerçektir. Yeniden düzenlenen teşkilat yasasının bu ihtiyaçlara yanıt verecek şekilde yöneticileri rahatlatması gerekmektedir. Yasa yapanların bunu gözardı etmemesi lazımdır.

Halen bir basın sözcüsü bulunmaması nedeniyle, sorularımıza verilen

yanıtların altında bir kişinin adı değil, MİT Müsteşarlığı'nın resmi görüşü doğrultusunda teşkilatın adı bulunmaktadır. Ancak önümüzdeki yıllarda MİT'in bir basın sözcüsünün bulunacağı ve halka açık bir büronun faaliyete geçirileceği konusunda yöneticilerin kararlı olduklarını da gözledik. Geçmişte bu yönde yapılan bir uygulamanın olumsuz sonuç vermesinin kendilerini bu konuda daha temkinli kıldığını görüşmelerimiz sırasında bize aktardılar.

MİT yeniden oluşturulurken Türkiye'nin yenilenmiş ve güçlü bir kalesi konumunda olmalıdır. Yıpratılan değil yapılandırılan ve geleceğe güçlü bir

şekilde hazırlanan MİT için çalışılmalıdır. Aksinin Türkiye için yaratacağı sonuçlar bir felaket olacaktır.

İşte MİT'in kendine yönelik eleştirilere, daha doğrusu ilettiğimiz sorulardan bir kısmına verdiği yanıtları. Diğer bir deyişle 68 yıllık tarihinde ilk kez "söz savunmanın":

MİT'E SORDUKLARIMIZ VE YANITLARI

-MİT içinde yıllar itibarıyla asker sivil dengesi nasıl oluşmuştur? Bugünkü yapıda asker eleman ve yöneticiler ile sivil kökenli eleman ve

yöneticilerin MİT içindeki sayısal ve yetkisel ağırlıkları ne yöndedir?

Yanıt: Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı'nın kuruluş tarihinden itibaren

teşkilatın başına getirilen şahısların kimlikleri incelendiğinde, şöyle

bir tablo ile karşılaşırız:

Milli Emniyet Hizmeti Reisleri

-
- 1- Şükrü Ali Ögel (Asker) 06.01.1927 - 31.07.1941
 - 2- Naci Perkel (Asker) 01. 08. 1941 - 03.09. 1953
 - 3- Behçet Türkmen (Asker) 03.09. 1953 - 27.03. 1957
 - 4- Emin Çobanoğlu (Vekil- Asker) 27.03.1957 - 21. 11. 1957
 - 5- Hüseyin Avni Göktürk (Sivil) 21.11. 1957 - 21.07. 1959
 - 6- Ahmet Salih Korur (Vekil-Sivil) 21.07. 1959 - 02.10. 1959
 - 7- Celalettin Tevfik Karasapan (Sivil) 02.10. 1959 - 29.05. 1960
 - 8- Ziya Selişık (1. Gelişi - Asker) 01.06.1960 - 17.01.1961
Ziya Selişık (2. Gelişi- Asker) 29.08.1964 - 13.07.1965
 - 9- Naci Aşkun (Sivil) 17.01.1961 - 18.08.1962
 - 10- Fuat Doğu (Asker) 01.09.1962 - 25.08.1964

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarları

- 1- Avni Kantan (Vekil- Asker) 14.07.1965 - 07.04.1966
- 2- Fuat Doğu (Asker) 02.03.1966 - 23.07. 1971
- 3- Nurettin Ersin (Asker) 02.08.1971 - 25.07.1973
- 4- Bülent Türker (Vekil- Asker) 26.07.1973 - 27.02.1974
Bülent Türker (2. Gelişi- Asker) 26.09.1974 - 24.11.1974
- 5- Bahattin Özülker (Asker) 28.02.1974 - 26.09.1974
- 6- Hamza Gürgüç (Asker) 25.11.1974 - 13.07.1978
- 7- Adnan Ersöz (Asker) 13.07.1979 - 19.11.1979
- 8- Bülent Türker (Asker) 19.11.1979 - 07.09.1981
- 9- Burhanettin Bigalı (Asker) 07.09.1981 - 14.08.1986
- 10- Hayri Ündül (Asker) 05.09.1986 - 29.08.1988
- 11- Teoman Koman (Asker) 29.08.1988 - 27.08.1992
- 12- Sönmez Köksal (Sivil) 09.11.1992- Görevde

Milli Emniyet Hizmetleri Teşkilatı döneminde 11 Milli Emniyet Hizmetleri

Reisinin 7 si asker kökenli 4'ü sivildir.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı'nın kuruluşundan itibaren 12 Müsteşarın sadece biri (Halen Müsteşar olan Sönmez Köksal) sivildir. Bu durum zamana, şartlara ve ihtiyaçlara göre asker ve sivil kökenli şahısların istihbarat teşkilatının yönetimine getirildiklerini göstermektedir.

Zaman zaman teşkilatın başına asker kökenli şahısların getirilmesi sebebiyle, teşkilatın idari ve mesleki kadrolarında asker kökenli şahısların miktarlarında değişiklikler olduğu bir vakadır. Ancak, bu

miktarın tek rakamlı yüzdeleri geçmediği bir gerçektir.

Halen, Genelkurmay Başkanlığı ile yapılan bir protokol çerçevesinde, uzmanlık ve kullanım alanlarının yarattığı zorunluluk sebebiyle, asker

kökenli personel ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilmektedir.

" BATIDA ASKER SAYISI DAHA ÇOK"

Ancak Batılı demokratik servislerde bu oran çok daha yüksektir. Meseleye

asker sivil gibi bir ayırımdan değil, ülke çıkarları ve ihtiyaçlara cevap

vermesi açısından yaklaşmak gerekir.

- MİT'in sivilleşmesi kavramını nasıl yorumluyorsunuz? Bu kavram size neyi

ifade ediyor? Ya da bunun eksikleri nelerdir?

Yanıt: MİT'in sivilleşmesi kavramının yanlış şekilde kullanıldığını görebiliyoruz. Sivilleşmeye asker, sivil kimlikleriyle bakılmaması gerekir. Sivilleşme beyinlerde, demokratik sisteme olan inançta, kültürel

bir birikimde aranmalıdır. Bugün personelimizde yerleştirmeye çalıştığımız

kimlik de budur. O itibarla, böyle bir kavramın yanlış kullanıldığı kanatindeyiz.

Özellikle istihbarat çalışmalarında, göreve göre eniyi kadronun oluşturulması önemlidir. Bu kadro içinde, çeşitli eğitim dallarından personel olacağı gibi, asker veya asker kökenli görevliler de bulunabilir.

Dikkat edilecek husus, devletin MİT Müsteşarlığından beklediği yasal görevlerin siyasi otoritenin yetki ve sorumluluğu çerçevesinde yerine getirilmesidir.

- MİT'in Dünya istihbarat örgütleri arasındaki yeri konusundaki düşünceniz

nedir? Sıkça eleştirilen dışa açılama ve diğer istihbarat örgütleriyle

özellikle de Batılı istihbarat örgütleriyle mücadele edememe eleştirilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yanıt: Her ülkenin koşulları değişik olduğu gibi istihbarat kuruluşlarının teşkilatlanma, faaliyet ve işlevlerinde de değişiklik

vardır.

Dünya İstihbarat Teşkilat örgütleri arasında MİT'in yeri konusunda bizim

değerlendirme yapmamız isabetli olmaz. Ancak, şunu söylemekle yetinmek

mümkün. Saygın bir yeri vardır. Çağımız gelişen ihtiyaçlarına cevap verebilen milli- bölgesel - uluslararası çıkarlarımızı koruyabilen bilgi - tecrübe - teknik açıdan gelişmiş ve yeterli kuruluşlara sahip

bir istihbarat teşkilatının yaratılması istikametinde sonuç alıcı çalışmalar yapılmakta olduğunu söyleyebiliriz.

- MİT'in Türkiye'nin bulunduğu coğrafya'daki etkinliği konusundaki düşünceleriniz nedir? Özellikle Ortadoğuda görev yapan diğer istihbarat

örgütleriyle MİT'i kıyasladığınızda neler söyleyebilirsiniz?

Yanıt : Bulduğumuz coğrafyada Türkiye'nin vazgeçilmez önemi giderek

artmaktadır. Bu durum MİT'nin da önemini açıklayabilir.

Teşkilatı her yönüyle geliştirme gayretlerimiz bu istikamettedir. Şu

hususla dikkati çekmekte yarar görüyoruz:

Bölge ülkelerinin servisleri, çoğunlukla bağlı oldukları yönetimlerden

kaynaklanan yetkileri kullanabilmektedir. Sorunları, tehditleri , değerleri çok farklılıklar gösterir. Bu sebeple, belirtilen noktaları

dikkate almayan kıyaslamalar doğru sonuçları vermez.

TÜRKİYE CASUSLARIN EĞİTİM ALANI MI?

- Türkiye özellikle de Güneydoğu illerimiz gerçekten casuslar açısından

bir eğitim alanı gibi kullanılmakta mıdır? Türkiye'yi bu alanda eğitim

için pilot ülke gibi gören istihbaratçıların görüşleri ve açıklamaları

konusunda ne düşünüyorsunuz?

Yanıt: Türkiye'nin özellikle Güneydoğu'nun bulunduğu coğrafyadaki önemi

değerlendirildiğinde sorunun cevabı kendiliğinden ortaya çıkar.

Ancak '

eğitim alanı gibi kullanma' ifadesinin yanlış kelime seçimi veya önyargılı

değerlendirme sonucu olduğunu özellikle vurgulamak gerekir. Zaman zaman

medyada da benzer haberler işlenebiliyor.

Söz konusu bölgeyle ilgili olan her ülkenin istihbarat elde etme gayretleri olacaktır. Bizim görevimiz de bu çalışmaları tespit ve imkanlar çerçevesinde önleyebilmektir.

-MİT karşı istihbarat konusunda başarılı mıdır? Eksiklikleri var mıdır?

Bu konuda yasal düzenlemelere ihtiyaç duyuyor musunuz? Bunlar nelerdir?

Yanıt: MİT karşı istihbarat konusunda tarihi içinde çok başarılı hizmetler

yapmıştır. Devlet olarak , millet olarak gurur duyacağımız faaliyetler

yürütülmüştür ve yürütülmektedir.

İtiraf etmeliyiz ki başdöndürücü şekilde gelişen olaylar konusunda kontrespiyonaj dediğimiz çok önemli çalışmaların, aynı hızla etkinliğinin

arttığını söyleyemeyiz. Bugün istihbarata karşı koyma olayını, olması

gereken önemle değerlendiriyoruz ve nitelik değiştiren kontrespiyonaj

konseptini olayların iç ve dış bağlantıları çerçevesinde değerlendirerek

çalışmalarımızı şekillendiriyoruz.

Gelişen teknoloji, hızla bütünleşen dünyamızda karşı istihbarat faaliyetleri ve tedbirlerinin amaca uygun şekilde geliştirilmesinin

güçlülüğü ve önemi açıkça görülebilmektedir. Çalışma şartları itibariyle

yasal bir sıkıntı mevcut değildir. Ancak, devlet sırrı kavramını değişen

şartlara göre ilgili yasalarda tanımlanması ve bu sırrın unsurlarının

daha sarıh bir şekilde açıklığa kavuşturulmasının yararlı olacağını mütala ediyoruz.

" YETENEKLİ GENÇLERİ ALMAYA DEVAM EDİYORUZ"

-MİT içinde yeni bir yapılanmanın başladığı gözlemlendi. Eleman alma politikalarından , istihbarat toplama yöntemlerine kadar pek çok alanda

yaşanan bu değişimle yaşanan şey nedir? MİT'e nasıl bir yapı kazandırmaya

çalışıyorsunuz? Bu konuda sizi zorlayan veya yaptıklarınızı kolaylaştıran

unsurlar nelerdir? Örneğin MİT'in personel politikası ve istihbarat gelenekleri sizin için bu anlamda ne ifade ediyor?

Yanıt: MİT içinde yeni bir yapılanmanın başlatıldığı doğrudur. çünkü

Dünyada herşey süratle değişmektedir. Bütünleşmeye rağmen ayrılıklar ve

çıkar farklılıkları daha da artmaktadır.

Türkiye gelişmekte olan bir ülke olarak, demokratik sistemiyle Ortadoğu,

Kafkaslar, Orta Asya, Balkanlar gibi tüm dünyayı saran çok önemli bağlantıları ile laik ve çağdaş yönetim anlayışı ve hedeflerinin yanı

sıra, Müslüman ve Hıristiyan ülkeleri arasındaki yeri, yarattığı çeşitli

vasatlardaki rolleri sebebiyle, bir çok ülke tarafından dayanışma kurulmak istenen veya gelişimi engellenmek istenen bir büyük ülke. MİT

ortaya çıkan bu ihtiyaçlara cevap verebilme durumunda olmak zorundadır,

olacaktır.

Sözkonusu ihtiyaçlara cevap verebilen bir personel kadrosu yaratabilmek

için lisan bilen, yetenekli gençleri almaya devam ediyoruz. Eğitim ve

teknik imkanları geliştiren çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Terörizme karşı

mücadelede daha aktif , yüksek analiz kabiliyeti yaratıcı, gelişmeden tekaddüm eden istihbarat üretimini sağlayıcı bir teşkilatlanma ve istihbarat kültürü oluşturma gayretlerimizi sürdürmekteyiz.

Bahsekonu çalışmalarda karşılaştığımız bünyesel ve teşkilat dışı zorlukların olmadığını söyleyemeyiz. Ancak, aldığımız desteklerin hedefe

ulaşmada önemli şekilde kolaylaştırıcı bir vasat yarattığını memnuniyetle ifade edebiliriz.

" PKK İLE MÜCADELEDE DİĞER KURUMLARDAN GERİ DEĞİLİZ"

- PKK ile yapılan mücadelede MİT'in başarısız olduğu ve istihbarat toplayamadığı eleştirisini nasıl karşılıyorsunuz? Bu eleştiriler de hiç mi

haklılık payı yok, ya da MİT eleştirilirken kantarın topu fazla mı

kaçıyor? PKK konusunda MİT istihbaratta zorlanıyorsa veya zorlandıysa bunun nedenleri nedir? MİT istihbarat veriyor da bunun gereği yerine getirilemiyorsa bu konuda sorunun kaynağı olarak neleri görüyorsunuz, ne düşünüyorsunuz?

Yanıt:PKK ile yapılan mücadelede devlet topyekün mücadele vermektedir.

MİT'da bu mücadelede istihbarat yönüyle katkılarını sürekli geliştirme gayreti içindedir. MİT'e yönelik her eleştiriye yapıcı sonuçlar çıkarılabilmesi yönüyle yaklaşıyoruz. Ancak, ifade edildiği gibi bazen

kantarın topu fazla kaçırılabiliyor.

Bir terör örgütüne yönelik, mücadelenin çeşitli güçlükleri mevcuttur.

Karşımızda etnik kimlikle haklarını savunduğunu iddia ettiği insanları, çocukları, kadınları acımasızca öldüren bir cinayet organizasyonu var.

Mücadele alanının coğrafik durumu, teröristlere uygun şartlar yaratıyor.

Bölgesel ve uluslararası etkiler ile bünyesel bazı sorunlar tehdidi artırıyor.

PKK terörü ile mücadelede, devletin diğer kuruluşlarından daha geride olduğumuzu söylemek mümkün değildir. Herşeyin arzulanan seviyede

olmadığını da biliyoruz. Ancak tehdidin her safhasındaki gelişiminin,

önceden tespit edilip, ilgililerin uyarılmasındaki fonksiyonumuzun

kullanılmasında başarılı olduğumuzu söyleyebiliriz.

Terör ile mücadelede; her ülkenin istihbaratın temininde ve güvenlik kuvvetlerince kullanımında güçlüklerle karşılaştığı bir gerçektir.

Edinilen tecrübeler, eğitim ve teknolojik gelişmelerle, ortaya çıkan

eksiklikler kapatılmaktadır.

" MİT SADECE KENDİ İMKANLARIYLA İSTİHBARAT ÜRETİYOR"

- Türkiye'de istihbarat açısından yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunların

aşılmasında öncelikle yapılmasını istediğiniz şeyler konusunda bilgi

verir misiniz?

Yanıt: Türkiye'de istihbarat açısından yaşanan en büyük sorun, devlet

çapında istihbarat üretmekle yasal olarak sorumlu olan MİT'na, ilgili kuruluşların kanuni sorumlulukları olan bilgi akışını, yeterince

yerine

getirememeleridir. Bu durum MİT'nı sadece kendi imkanları ile istihbarat

üretmeye zorlarken, çeşitli yönlerden güçlükler yaratabilmektedir. Keza;

tarihi süreç içinde, ülkemizde ortaya çıkan siyasi sorunlar sebebiyle çeşitli kesimlerde MİT'na karşı ortaya çıkan tepkiler, olması gereken

kamuoyu desteğinde zaafiyetler yaratabilmektedir. Zaman zaman siyasi destek konusunda dahi yetersizlikler veya belirsizlikler olduğunu ifade

edebiliriz. Gerçekte MİT milli bir kuruluş olarak, tüm ülkeyi, tüm halkımızı kucaklamakta olup, her kesimin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

"ELEMEN TASFİYESİ SÖZ KONUSU DEĞİL"

- Emekli Sandığı yasasında yapılan yeni bir düzenleme ile MİT elemanlarının çalışmalarına ilişkin esasları yeniden düzenlemek gereğini

neden duydunuz? Yasanın gerekçesinde "İstihbarat elemanlarının erken

yıpranmasını" uygulamanın nedeni olarak sunuldu. Ancak özellikle islami

kesimin yayın organlarında bu yasa ile MİT içinde bir eleman tasfiyesinin

gerçekleştirileceği ve bunun da teşkilat içindeki İslamcılara yönelik

olacağı iddiaları yer aldı. Bu yasal düzenlemenin gerekçesi nedir? Bundan

kaç kişi etkilenecektir? Bu yasa ile yapılmak istenen bir tasfiye hareketi

midir?

Yanıt: Emekli Sandığı yasasında yapılan düzenlemeye gerekçe olarak gösterilen "İstihbarat elemanlarının erken yıpranması" hususu doğrudur.

Sürekli stresli yaşam yıpratıcı bir rol oynamaktadır. Erken emeklilik

kararı teşkilatın büyük çoğunluğu tarafından desteklenmiştir. Ancak erken

emeklilik kararı, yeni uygulamaya soktuğumuz meslek sınıfı yaratma

çalışmalarının da temelini oluşturmaktadır. Boşalan kadrolar yerine

genç, lisan bilir, çağımızın ihtiyaçlarına cevap verebilecek insanlarla

doldurulmaktadır. Emekli olanların tecrübelerinden yararlanma konusunda

da hassasiyet gösterilmektedir.

Bir eleman tasfiyesi kesinlikle söz konusu değildir. Esasen emekli olanların büyük çoğunluğunu idari ve destek hizmetleri ünitelerinde çalışanlar oluşturmaktadır. Hele hele emekli işlemlerinin islamcılara

yönelik olduğu iddialarını en hafif deyiimiyle maksatlı olarak netilendiriyoruz.

Aynı yaş sınırı Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet kuvvetleri, PTT mensupları ve gümrük teşkilatımız için de söz konusudur. Bu meslek sahiplerinin çalışma koşullarının yarattığı sosyal ve hukuki bir sonuçtur.

MİT, T.C. Devleti'nin Anayasal sistemi çerçevesinde , laik , özgür düşüncenin öneminin bilinci içerisinde, inanışlara saygılı bir kuruluş

olarak , her kesime güven verebilecek bir yapıdadır.

"LAİKLİĞE BAĞLILIK BAZI KESİMLERDE SIKINTI YARATIYOR"

- Son dönemde MİT'e yönelik eleştirilerin büyük bir kısmı islami kesimden

geliyor. Bunun analisisini nasıl yapıyorsunuz?

Yanıt: Yukarıda da ifade edildiği gibi, MİT insanların inançlarına ve

özgür düşüncelerine saygı gösterilmesini prensip olarak benimsemiştir.

Ancak inançların ve özgür düşüncenin, Anayasa düzenini hedef alan siyasi

amaçlar için, terörizmin hedefleri için, yasal yollar dışında istismar

edilmesine yönelik faaliyetleri izlemek de başlıca görevleri arasındadır.

MİT kuruluşundan buyana, Atatürk ilkelerine , çağdaş düşünceye ve laikliğe

sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Bu durumun bazı kesimlerde rahatsızlık yarattığı, kendilerine yönelik çalışma içinde olduğumuz endişesini

yarattığını müşahade ediyoruz. Ancak islami kesimden gelen eleştirilerin

büyük çoğunluğunun yanlış bilgilenmeden kaynaklandığı söylenebilir.

" MİT HALK TARAFINDAN GERÇEK BOYUTLARIYLA TANINMIYOR"

- Türk halkı MİT'i doğru olarak tanıyor ve beklentilerini MİT'in çalışmalarına göre mi yönlendiriyor? MİT'in görevi nedir, bunu yaparken

nasıl çalışır? Yasasından kaynaklanan sorumlulukları ile toplumun

beklentileri arasındaki farklılıklar nelerdir? Örneğin halk arasındaki

beklenti hırsızlık olayından, cinayete kadar pek çok konuda MİT'in

suçluları yakalayacağı şeklinde gelişmektedir. MİT'in böyle bir

görevi

var mıdır? MİT ne yapar?

Yanıt: MİT' nın halkımız tarafından, gerçek boyutları ile tanındığı söylenemez. Çeşitli dönemlerin yarattığı sorunlar, yanlış bilgilenme, yanlış medyatik yönlendirmeler, MİT konusunda tereddütler ve olumsuzluklar yaratabilmektedir.

Ülkemize yönelik tehdit unsurlarının, MİT 'nın imajını yıpratıcı planlı

çalışmalarının da , belirtilen olumsuzlukların ortaya çıkmasında önemli

payı vardır.

MİT'nin görev ve sorumlulukları 2937 sayılı "Devlet İstihbarat Hizmetleri Milli İstihbarat Teşkilatı" yasası ile tespit edilmiştir. Bu

kanuna göre MİT'nin görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

"A) Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli

gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen

mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını

devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan,

Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli

kuruluşlara ulaştırmak

B) Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve

yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak.

C) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi

için Milli Güvenlik kurulu ve Başbakana tekliflerde bulunmak.

D) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma

faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun

sağlanmasına yardımcı olmak.

E) Genelkurmay Başkanlığı'nca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek

haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığı'na

ulaştırmak.

F) Milli Güvenlik Kurulu'nda belirlenecek diğer görevleri yapmak.

G) İstihbarata karşı koymak.

Milli Güvenlik Teşkilatı'na bu görevler dışında görev verilemez ve bu

teşkilat devletin güvenliği ile ilgili istihbarat hizmetlerinden başka

hizmet istikametlerine yöneltilemez. Milli İstihbarat Teşkilatı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları Başbakanca onaylanacak bir

yönetmelikle belirtilir. "

Yasanın hükmünden de anlaşılacağı gibi MİT polisiye görevler dışında hizmet vermekte olup güvenlik ve stratejik istihbarat üretiminin yanı sıra, istihbarata karşı koyma ve psikolojik istihbarat faaliyetleri

ile devletimizin güvenlik politikalarının tespiti ve uygulamalarına önemli

katkılarda bulunmaktadır.

2000'Lİ YILLAR İÇİN NE YAPILIYOR

- 2000'li yıllarda Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafyanın özelliklerini

gözönüne alırsak MİT'in hazırlıkları hangi yöndedir. Dünyada istihbarat

örgütlerinin ulaştığı ve hedeflediği yapılanmalar ne yönde gelişmektedir,

MİT bunlara karşı nasıl bir hazırlık içindedir?

Yanıt: MİT büyüyen bölgesel bir güç olan Türkiye'nin çağdaşlaşmayı hedef

seçen bir Türkiye'nin, uluslararası ilişkileri gelişen ve saygınlığı olan

bir Türkiye'nin istihbarat örgütü olma durumundadır. Güvenlik, terörizmle

mücadele ve stratejik istihbarat konularının yanı sıra, uyuşturucu-silah

kaçakçılığı ile mücadelede, artan nükleer, biyolojik, kimyasal silah tehdidinin önlenmesinde, yerini almak zorundadır. Gayratlerimiz bu istikamette şekillendirilmektedir.

- MİT'in eleman politikası nedir? MİT nasıl eleman almaktadır? Bunlar nasıl eğitimden geçirilmektedir?

Yanıt: MİT ihtiyacına uygun eleman temini politikasını planlı şekilde uygulamaktadır. bir çok istihbarat teşkilatında da olduğu gibi kapalı

şekilde tavsiye üzerine eleman alımı yöntemi yerine açık ilanlarla

personel temini yoluna gidilmektedir. Daha geniş kitlelere ulaşarak,

daha nitelikli personel temini yönünden, bu uygulamanın faydalı olduğu

anlaşılmıştır.

Meslek sınıfı içinde, ihtisas bölümlerinin ihtiyaç duyduğu eğitim dallarından çeşitli imtihan yöntemleriyle seçilerek alınan personel, özel

eğitimlerden geçirildikten sonra. aday memur olarak göreve başlatılmaktadır. Meslek için eğitim, ilgili kuruluşlardan ve uzmanlardan

yararlanılarak en üst düzeyde ve bir süreklilik içinde verilmektedir.

" YABANCI ÖRGÜTLERLE İLİŞKİLERİ SİYASİ OTORİTE BELİRLER"

- MİT bir dönem, özellikle 1955-1960 yılları arasında yabancı istihbarat

birimlerinden hizmet karşılığı aldığı paralar nedeniyle çokça eleştirilmişti. Bugün diğer istihbarat birimleri ile aranızdaki ilişkilerin ekonomik boyutunu hangi düzeyde ve hangi çerçevede tutuyorsunuz.? Diğer istihbarat teşkilatlarıyla ilişkilerinizin boyutu

konusunda bilgi verir misiniz?

Yanıt: MİT'in yabancı istihbarat örgütleriyle ilişkilerinin çerçevesini,

kanuni görevlerinin sınırlarını , milli çıkarları ve siyasi otoritenin

kararları belirler.

Yabancı istihbarat teşkilatlarıyla eğitim ve teknolojik konularda işbirliği yaptığımız kuruluşlar vardır. Ancak bu ilişkilerimizin milli

çıkarlarımızı zedelemesi söz konusu değildir.

MİT'nin herhangi bir istihbarat örgütüyle ilişkilerini münferit şekilde

ele almak yanıltıcı olur. Türkiye'nin çıkarlarının gerektirdiği ihtiyaçlar çerçevesinde , ilgili olan her ülkenin istihbarat teşkilatı ile

ilişki kurabiliriz.

- CIA ile MİT arasındaki ilişkiler hep tartışma konusu olagelmıştır. 1950'li yıllardaki istihbarat elemanlarının CIA'da eğitim

görmeleri, daha

sora da operasyon boyutunda gelişen yardımlaşmalar tartışılmıştır. Buna

karşın MİT iki CIA köstebeğini Sebahattin Savaşman ile Turan Çağlar'ı da

ele geçirmiştir. Bugün bu ilişkilerin düzeyi nedir, bu ilişkilerde sizin

amaçladığınız düzey yakalanmış mıdır? İlişkileri hangi boyutta tutmayı

istiyorsunuz?

Yanıt: İstihbarat teşkilatlarının, yabancı servislerle ilişkileri demokratik sisteme sahip her ülkede eleştiri konusu olabilmektedir. Ülkelerarası ilişkilere, siyasi şartlara, medyatik habarcılığa göre

de

sözkonusu eleştiriler ortaya çıkmaktadır.

Ülkelerarası ilişkilerin niteliği, güvenlik sorunlarıyla ilgili işbirliği

şartları, servislerarası ilişkilerin derecesini etkilemektedir.

Milli

çıkarların tayiinde rol oynadığı ihtiyaçlar çerçevesinde, karşılıklı

işbirliği konuları da şekillenmektedir.

MİT'nin yabancı servislerle olan irtibatlarının mahiyetini, belirten

çerçeve içinde değerlendirmek gerekir.

Şunu özellikle vurgulamak isteriz: Yabancı istihbarat

teşkilatlarıyla

ilişkiler çok hassas bir konu olup, istihbarat teşkilatlarının özel uzmanlık konuları içerisinde öncelikli öneme sahiptir. Bu duruma devlet

yönetiminde de gerekli hassasiyet gösterilmelidir.

" MİT'İN İSTİHBARATDAKİ MERKEZİ ROLÜ DAHA İYİ ANLAŞILACAK"

-Türkiye'de istihbarat alanında gözlenen en büyük eksiklerden biri koordinasyonsuzluk ve dağınık istihbarat yapısı. Örneğin yasada yer almasına karşın MİT'nin Başkanlığında ve koordinasyonu altında toplanması gereken İstihbarat Koordinasyon Kurulu toplanamıyor, çalıştırılmıyor. Bunun yerine küçük ve yetersiz toplantılar yapılıyor.

Bu kurul neden çalıştırılmıyor? Bunun ortaya çıkardığı eksiklikler nelerdir?

Yanıt: Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'nun yasada öngörülen amaçlar

çerçevesinde çalıştırılmadığı doğrudur. Bunda belki de ortaya çıkan yeni

durumlar da rol oynamış olabilir. Ancak MİT'nin istihbarat üretiminde ve

koordinasyonunda, merkezi rolünün zaman içinde daha da iyi anlaşılacağını

zannediyoruz.

"ÇOĞU ZAMAN SUSKUN KALMAK AĞIR BİR YÜK DEĞİL Mİ?"

- Türkiye'de istihbaratçı olamak nasıl bir duygu?

Yanıt: İfadesi çok güç. Çeşitli çevrelerce sevilen, ilgi duyulan, yardım

edilmek istenen; çekinilen-uzak durulan; nefret edilen-kaçınılan (gizli

karanlık bir organizasyon olarak değerlendirilebilir); sürekli disiplin

isteyen bir işte çalışma; sürekli stres içinde olma; sürekli ülkenin milli

sorunları ile ilgilenme; her zaman objektif davranabilme;

hedeflerin,

yanlış bilgilenmelerin saldırıları karşısında, çoğu zaman suskun kalma;

çok ağır bir yük değil mi?

- MİT'in özellikle halkla ilişkiler alanında çok zayıf olduğu eleştirileri

var. Bunu nasıl karşılıyorsunuz, bu konuda bir yapılanmaya gidecek misiniz? MİT kendisini halka anlata biliyor mu?

Yanıt: MİT'nin halkla ilişkilerinde eksikliklerimiz olduğu doğrudur.

Bu

konuda bazı çalışmalar yapmaktayız. Ancak gizli çalışan bir istihbarat

teşkilatının halkla ilişkilerinin, bir bankanın halkla ilişkileriyle benzer olması da mümkün değil.

Bu konuda en doğru yöntemleri kullanma arayışını sürdürürken yaptığımız

hizmetlerle, halkımızla ilişkilerimizi en iyi şekilde geliştirebileceğimize inanıyoruz.

MİT YENİ BİR DARBEYİ HABER VERİR Mİ?

- Türkiye'de askeri darbeler ile MİT'in bunları sivil birimlere haber verip vermemesi konusu hep tartışılmıştır. Bu konuda sizin düşünceleriniz

nelerdir? MİT darbeler karşısında bağlı bulunduğu sivil yetkilileri haberdar edebilmiş midir? Edemediyse bunun nedenleri nelerdir?

Yanıt: Bu tartışmaların bugün cevaplandırılmasının doğru olamayacağını

düşünüyoruz. Ancak tartışmaların, iddia edilen tarihlerdeki tarafları

doğruları açıklayabilir.

Bir istihbarat teşkilatının darbeler karşısında sivil yetkilileri uyarmaması gibibir durumun günümüzde tartışma konusu dahi yapılmaması

gerektiğini düşünüyoruz.

- MİT askeri yapılar içinde istihbarat çalışması yapabilmekte midir?

Bunu

engelleyen düzenlemeler mevcut mudur?

Yanıt: Askeri yapılar içinde istihbarat faaliyetleri, Genelkurmay Başkanlığı ile yapılan işbirliği çalışmaları ile şekillenmektedir.

-MİT elemanlarının çalışma koşulları özellikle emeklilik durumunda alınan

ücretlerin yetersizliği büyük eleştirilere yolaçıyor. Bunu düzeltmek anlamında girişimleriniz var mı?

Yanıt: MİT mensuplarının çalışma şartları gerçekten çok yıpratıcı. Mensuplarımızın güvenli ekonomik şartlara kavuşturulmasının

öneminin

bilinci ile hareket edilmektedir. Ancak emeklilik maaşının yeterliliği

konusu, devletin bu konudaki genel uygulamalarıyla bağlantılı bir husustur. Biz mevcut yetersizlikleri, MİT vakfını güçlendirerek aşma gayreti içindeyiz.

-MİT'in bugünkü personel sayısı nedir? Bu yeterli midir?

Yanıt: MİT'nin personel sayısı konusunda bir açıklama yapamıyoruz. Türkiye'nin ihtiyaçları personel sayısının arttırılmasını zorunlu kılmaktadır. Planlı şekilde nitelikli personel alımı çalışmalarımız devam etmektedir.

"TELEFON DİNLENMESİ ÇOK SINIRLI VE ZORUNLU HALLERDE KULLANILMAKTADIR"

- MİT'in teknik açıdan bugün bulunduğu nokta nedir? Bilgisayar ve diğer

kriminal teknoloji açısından olanakları nelerdir?

Yanıt: MİT'ni teknik açıdan ve bilgisayar kullanımı yönünden, ihtiyaç duyulan seviyeye ulaştırma gayretlerinde önemli mesafeler alınmıştır.

Önümüzdeki dönemlerde bu çalışmaların sonuçlarının alınması, teşkilatımız

ve devletimiz için dikkati çeken bir gelişme sağlayacaktır.

- Bir dönem MİT'in en büyük rakipleri arasında bulunan Rus gizli servisi

ile bugün başlattığınız diyalog oldukça ilginç. Bu iki rakip teşkilatın

bugünkü diyaloglarından beklentiniz nedir? Bu önemli girişim konusunda

bilgi verir misiniz?

Yanıt: Türkiye ve Rusya'nın ilişkileri tarihin her döneminde önemini korumuştur. Ülkelerimizin karşılıklı çıkarları ve ilişkileri çerçevesinde,

her iki servisin işbirliği önem kazanmaktadır.

- Türk insanının kuşkucu yönü oldukça gelişmiş olduğundan, hemen herkes

telefonunun MİT tarafından dinlendiği gibi bir kanıya sahiptir. MİT nasıl

telefon dinlemektedir? Bunun kuralları nelerdir? Herkesin telefonu dinlenir mi? Özellikle politikacılarımız zaman zaman telefonlarının dinlenmesinden yakınmaktadırlar, bu eleştirileri siz nasıl karşılıyorsunuz. Oldukça masraflı ve çok elemanlı bir uğraş olan telefon

dinleme olayını MİT kime karşı ve ne için kullanmaktadır? MİT'in son 5

yılda kaç telefonu dinlediğini sayısal olarak açıklamak mümkün müdür?

Yanıt: Her ülkede istihbarat servislerinin telefon dinlediği bilinmektedir. Önemli olan dinlemenin şekli ve niteliğidir. Telefon dinlenmesi yasal sınırların yanı sıra , pahalı ve çok sayıda personel

kullnmasını gerektirir. Bu sebeple çok sınırlı ve zorunlu hallerde kullanılması gerekli bir yöntemdir.

Bugün için MİT'nın telefon dinlemelerinin yasal çerçevede "Milli güvenliği

tehdit eden hedeflerle sınırlı olduğunu ve çok hassas şekilde kullanıldığını", sıkı kurallara ve kontrole tabi olduğunu söyleyebiliriz.

" MİT YASASINDA DÜZENLEME İHTİYACI VAR"

-MİT yasasında yeni düzenlemeler gerekli midir? Gerekli ise bunlar nelerdir?

Yanıt: Mit yasasında yeni düzenlemeler yapılması ihtiyacını biz de duymaktayız. Bu konuda bazı hazırlıklarımız da var. Öncelikle, ilgili kuruluşların devlet çapında istihbarat üreten MİT'na yeterli ve düzenli

bilgi akışını sağlaması, diğer istihbarat birimleriyle olan görev çakışmalarının ortadan kaldırılması, merkezi koordinasyon, yabancı istihbarat örgütleriyle ilişkilerin merkeziliği gibi konuların yeniden

düzenlenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

- Endüstri casusluğu, ekonomik istihbarat ve ekonomik suçlarla mücadele

alanında MİT yeni yapılanmalara gedecek mi? Bunlar konusunda bilgi verebilir misiniz?

Yanıt: Endüstri casusluğu, ekonomik istihbarat ve ekonomik suçlarla mücadele gibi konular, bütün istihbarat teşkilatlarının gittikçe daha

yoğun biçimde ilgi alanı içerisine girmektedir. Ancak bu ve benzeri konular uzmanlaşmayı zorunlu kılmaktadır. Sürdürülen çalışmalarımızın bu

istikamette şekillendiğini belirtebiliriz.

- MİT'in ikiye ayrılarak iç ve dış istihbarat çalışmaları yapmasına yönelik hazırlıklar ve tartışmalar konusundaki düşünceniz nedir? MİT ikiye

bölürse mi daha iyi çalışır?

Yanıt: Türkiye'nin jeo-stratejik konumu, bölgesel sorunlar, bölgesel ve

uluslararası çıkar çatışmalarının etkilediği vasatlardaki bağlantıları, iç

ve dış tehditlere bir bütün olarak yaklaşılmasını zorunlu kılmaktadır.

Diğer güvenlik kuruluşlarının, görev çerçeveleriyle bağlantılı olan istihbarat çalışmalarının sınırlarının belirlenmesi ve kuruluşararası

koordinasyon ile stratejik anlamda istihbaratın MİT bünyesinde merkezileştirilmesinin zorunluğu farklı şeyllerdir.

Yaşanılan tecrübeler, stratejik anlamda güvenlik istihbaratı ile stratejik

istihbarat konularının, ülkemiz için ayrı kuruluşlarla takip edelmesinin mahzurlu olacağını göstermektedir. Biz belirtilen sakıncaları ortadan kaldıracı yeni bir teşkilatlanmayı gerçekleştirmiş durumdayız. İstihbarat Başkanlığı bünyesinde , iç ve dış tehditlerin bağlantılarını daha etkili şekilde ortaya çıkarabilecek bir yapılanmaya gidilmiştir.

- Bazı çevreler MİT'in lağvedilerek yerine yeni bir teşkilatın oluşturulmasını zaman zaman gündeme getiriyorlar. Bu konudaki düşünceniz nedir? Türkiye'nin yeni bir istihbarat birimine mi, yoksa MİT'i güçlendirecek değişimlere mi ihtiyacı var?

Yanıt: MİT'nı kimin lağvetmek istediği konusunda bir fikrimiz yok. Olsa olsa, bunu çalışmalarımızdan rahatsızlık duyanlar hayal ediyorlardır.

Ancak sorunuzda da ifade edildiği gibi, MİT' nı güçlendirecek değişimlere ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Teşkilat olarak bu çalışmaları başlatmış bulunuyor ve bu yönde de hızla ilerliyoruz. İhtiyacımız her çevrenin, MİT'ndan milli olma vasfına uygun şekilde desteğini esirgememesidir.

" DÜNYA'DA TARTIŞILMAYAN İSTİHBARAT ÖRGÜTÜ YOKTUR"

- MİT neden her tartışmanın ortasında bir günah keçisi gibi kalıyor, kendini anlatma ve savunma anlamında eksiklik nereden kaynaklanıyor?

Yanıt: Dünyada tartışılmayan istihbarat örgütü yoktur. Sadece otoriter rejimlere sahip ülkelerde tartışma gündemine girmez. MİT'nın tartışma ortamında sıklıkla " günah keçisi" tabirinizde de ifadesini bulan bir konuma sokulmak istendiği muhakkaktır. Bu durum bir yönüyle bilgilendirme ve bilgilenme eksikliğinden ortaya çıkabilmektedir.

Ancak MİT'nın ilgi alanına giren hedeflerin yanlendirmelerinin de bu tür kampanyalarda önemli rol oynadığını biliyoruz. Bu alanda bu tartışma ortamına girmekten kaçınmamız konumumuzdan ve ilgi alanlarımızın özelliğinden kaynaklanmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKÇA:

ÖRSAN ÖYMEN : Bir İhtilal Daha Var (İstanbul Milliyet Yayın A.Ş. Eylül 1986)

CÜNEYT ARCAYÜREK: Bir İktidar Bir İhtilal, Müdahalenin Ayak Sesleri, Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi, Darbeler Ve Gizli Servisler (Ankara, 1984-1985- 1986- 1989. Bilgi Yayınevi)

ALPAY KABACALI: Türkiye'de Siyasal Cinayetler (İstanbul, Altın Kitaplar Yayınları , Nisan 1993)

HASAN UYSAL: Gizli Örgüt Nasıl Kurulur (İstanbul, Boyut Yayınevi, Mayıs 1987)

VİKTOR OSTROVSKY- CLAİRE HOY: Mossad İhanet Çemberi (İstanbul, Hikmet Neşriyat, Çeviri Ahmet Arslan, Kasım 1990)

UĞUR MUMCU: Kürt Dosyası (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1993)

FATİH GÜLLAPOĞLU: Tanksız Topsuz Harekat (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1991)

TURAN GÜNEŞ: Araba Devrilmeden Önce (İstanbul, Kaynak Yayınları, Nisan 1983)

SITKI ULUÇ: Gizli Servis Öyküleri (Ankara, İmge Kitapevi ,1994)

DOĞAN AVCIOĞLU: Devrim Ve Demokrasi Üzerine (İstanbul, Tekin Yayınevi, 1980)

TRUMAN: Hatıralarım (Ankara, Ulusal Basımevi, Çeviri: Cihad Baban,Semih Tuğrul, 1968)

SABAHATTİN SAVAŞMAN: 3. Adam Anlatıyor MİT, CIA İlişkisi (İstanbul, Kaynak Yayınları, 1990)

ERGUN HİÇYILMAZ: Teşkilat-ı Mahsusa'dan MİT'e (İstanbul, Varlık Yayınları, 1990)

İSMAİL BERDUK OLGAÇAY: Tasmalı Çekirge, (Milliyet Yayınları, İstanbul 1990)

KENAN EVREN: Kenan Evren'in Anıları 6. Cilt (Milliyet Yayınları, İstanbul 1992)

UĞUR MUMCU: Gazi Paşaya Suikast (İstanbul, Tekin Yayınevi, 6. basım 1993)

ÇGD YAYINLARI: Bir Basın Emekçisi Rafet Genç(Ankara, Ağustos 1990)

TEVFİK ÇAVDAR: Özgürlük Kavgasında Yaşayan Geçmiş (Ankara, AycaYayını, 1982)

MEHMET EYMÜR: Analiz Bir MİT Mensubunun Anıları (İstanbul, Milliyet Yayınları, Ağustos 1991)

UĞUR MUMCU: Kazım Karabekir Anlatıyor (İstanbul, Tekin Yayınevi, 8. basım

1993)

KARA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI YAYINI: Türkiye'de Yıkıcı Ve Bölücü Akımlar (

Ankara, 1982)

WINSTON CHURCHILL: Anıları-İstiklal Savaşında (İstanbul , Yeni İstanbul

Kültür Yayınları,1969)

GENELKURMAY BAŞKANLIĞI YAYINLARI: Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (Ankara,

II. cilt 2. kısım ,2. kitap- II. cilt 1. kitap Birinci Çatalca Muharebesi-

I. cilt Balkan Harbi- Balkan harbi Edirne Kalesi Etrafında Muharebeler-

Kafkas Cephesi Harekatları ile ilgili ciltler, 1993)

Aynı kurum yayınları : Dr. Kadir Kasalak ; Milli Mücade'de Manda Ve Himaye

Meselesi, 1993.

Aynı kurum yayınları: Atatürk Özel Arşivinden Seçmeler II ve III. ciltler.

Aynı kurum yayınları : Em. Tümğ. Muzaffer Erendil; Çağdaş Ortadoğu Olayları, 1992

Aynı kurum yayınları: Almancadan çeviri, Em. Kur, Alb. İbrahim Ulus; Hans

Adolf Jacobsen 1939-1945 Kronoloji Ve Belgelerle İkinci Dünya Savaşı, 1992

Aynı kurum yayınları: Almancadan çeviri Em. Tuğ. Gen. Fahri Çeliker; Carl

von Clausewitz, Harp Üzerine,1991.

Aynı kurum yayınları: Dr. Hamit Pehlivanlı; Kurtuluş Savaşı İstihbaratında

Tedkik Heyeti Amirlikleri, 1993.

Aynı kurum yayınları: Dr. Hamit Pehlivanlı; Kurtuluş Savaşı İstihbaratında

Askeri Polis Teşkilatı, 1992.

Milli Savunma Bakanlığı : Savunma Politikası ve Türk Silahlı Kuvvetleri

(Beyaz Kitap 1993)

BÜLENT ÇUKUROVA: Kurtuluş Savaşında Haberalma ve Yeraltı Çalışmaları (

Ankara, Ardıç Yayınları 1994)

Marmara Brifingi Devletin Gözüyle Sol ve Sağ Örgütler (İstanbul, Kaynak

Yayınları 1995)

FAHRİ YAZICI: Tahran, Yalta ve Potsdam Konferansları (İstanbul, Sinan

Yayınları 1972- Çeviri)

GAZİ AHMET MUHTAR PAŞA: Anadolu'da Rus Muharebesi (İstanbul, Petek

Yayınevi , Yayına Hazırlayan Enver Yaşarbaş)
YURİŞ AŞATOVIÇ PETROSYAN:Sovyet Gözüyle JönTürkler (Ankara, Bilgi Yayınevi
Nisan 1974, Çeviri, Mazlum Beyhan, Ayşe Hacıhasanoğlu)
FAİRFAX DOWNEY : Kanuni Sultan Süleyman (İstanbul, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1975- Çeviri: Enis Behiç Koryürek)
ANDRE CLOT : Muhteşem Süleyman (İstanbul, Milliyet Yayınları, 1987- Çeviri. Turhan Ilgaz)
JOHN BARRON: KGB (Sümer Kitapevi Yayınları, 1995)
NAİL GÜRELİ: İki 1 Mayıs 10. Yılında 1 Mayıs Katliamı (İstanbul, Gür yayınları)
BERNARD THOMAS: Tarih Boyunca Polis Kışkırtmaları (İstanbul, Koza Yayınları, Eylül 1975- Çeviren: Ali Avni Öneş)
MEHMET DÖNER: CIA'nın Oyunları ve Üçüncü Adam Ecevit (İstanbul, M Yayınları, 1974)
Başbakan Ecevit 'le Sohbet (CHP Yayınları, Milliyet Gazetesi Başyazarı
Abdi İpekçi'nin 11.2. 1974 tarihinde Başbakan Bülent Ecevit ile yaptığı söyleşi)
T. İŞ BANKASI YAYINLARI: Yıldızın Parladığı Anlar (Ankara, Çeviri Burhan Arpad)
UGUR MUMCU: Kürt İslam Ayaklanması (İstanbul, Tekin Yayınevi, 10 basım 1993)
İLHAMİ SOYSAL: Kurtuluş Savaşında İşbirlikçiler (İstanbul, Gür Yayınları, 1985)
BAŞBAKANLIK YAYINLARI: Beyaz Kitap, Türkiye Gerçekleri Ve Terörizm, (Ankara, 1973 ve 1983 yıllarındaki iki ayrı yayın)
M. EMİN DEĞER: CIA Kontrgerilla Ve Türkiye (Ankara , Mart 1979)
EROL ULUBELEN: İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye (İstanbul, Çağdaş yayınları, Eylül 1982)
Dr. PHILIP H: STODDARD: Teşkilat-ı Mahsusa (İstanbul , Arba Yayınları, Çeviren:Tansel Demirel, Kasım 1993)
CEMAL PAŞA: Hatıralar (İstanbul, Çağdaş Yayınları, Tamamlayan ve Düzenleyen Behçet Cemal, Nisan 1977)
KAZIM ÖZTÜRK: Atatürk'ün TBMM Gizli Ve Açık Oturumundaki Konuşmaları (Ankara, Kültür Bakanlığı yayınları, 2 cilt , 1992)
BERNARD LEWIS: Modern Türkiye'nin Doğuşu (Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993)
LİVİA ROKACH: İsrail'in Kutsal Terörü, İsrail Başbakanlarından Moshe Sharett'in Özel Güncesinden(İstanbul, Belge Yayınları-24, 1984)

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRKİYE ANSİKLOPEDİSİ: 52. fasıkül, İletişim Yayınları, İstanbul.

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E TÜRKİYE ANSİKLOPEDİSİ: 4. cilt. İletişim Yayınları İstanbul.

TÜRKİYE 1923-1973 ANSİKLOPEDİSİ: 3. cilt, Kaynak Kitaplar, İstanbul.

ANA BRİTANNİCA ANSİKLOPEDİSİ: Ana Yayıncılık A.Ş

DÜNYA CASUSLUK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ: 4 cilt. Artel Yayınları İstanbul.

TBMM GİZLİ CELSE ZABITLARI: Türkiye İş Bankası Yayınları 4 cilt. Sanem Matbaası Ankara, 1985.

M. KEMAL ATATÜRK: Nutuk (Ankara, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Kutlama Koordinasyon Kurulu yayını, 1981)

ALİ FUAT TÜRKGEİDİ: Görüp İşittiklerim (Ankara , Türk Tarih Kurumu, 1987)

AHMET RIZA BEY: Meclis-i Mebusan ve Ayan Reisi Ahmet Rıza Bey'in Anıları (İstanbul, Arba Yayınları , Temmuz 1988)

TARİH VE TOPLUM DERGİLERİ 1, 3, 4, 7, 13. ciltleri Doğan Koloğlu, D.r Hasan Ünal, Prof.Dr. Taner Timur, Ahmet Mehmetefendioğlu'nun makaleleri (İletişim Yayınları)

BARRY RUBİN: İstanbul Entrikaları (Türkiye Baskısı, Milliyet Yayın A.Ş, Ağustos 1994. Çev: Selim Atalay.)

ZİBİGNİEV BREZİNSKİ: Kontrolden çıkmış dünya (İş Bankası yayınları, 1994)

BİGE YAVUZ : Kurtuluş Savaşı Döneminde Türk Fransız İlişkileri Fransız Arşiv Belgeleri Açısından 1919-1922(Türk Tarih Kurumu Basımevi -Ankara 1993)

NİMET ARZİK: Tek at, Tek mızrak Anılar-3 (Kaynak yayınları, İstanbul 1985)

SELAHATTİN ÜLKÜMEN: Emekli Diplomat Selahattin Ülkümen'in anıları Bilinmeyen Yönleriyle Bir Dönemin Dışışleri (Gözlem Gazetecilik Basın Ve Yayın A.Ş. İstanbul 1993)

HASAN RIZA SOYAK :AaTürk'ten Hatıralar (Cilt 1,Yapı Kredi Bankası Yayınları-İstanbul,1973)

MİRALAY MEHMET ARİF BEY: Ayııcı Arif'in Anıları, Anadolu İnkılabı, Milli Mücadele Anıları 1919-1923 (Yayına Hazırlayan Bülent Demirbaş , Arba Yayınları, İkinci Baskı 1992)

ÇERKES ETHEM: Anılarım (Berfin Yayınları, Ekim 1994)

KENAN ESENGİN: Milli Mücadelede Hıyanet Yarışı (Ulus Basımevi 1969 Ankara)

FETHİ OKYAR: Üç Devirde Bir Adam (Yayına Hazırlayan Cemal Kutay, İstanbul Tercüman Yayınları,1980)

İSMET GÖRGÜLÜ: On Yıllık Harbin Kadrosu 1912-1922 (Türk Tarih Kurumu Yayını,Ankara 1993)

NAİL GÜRELİ: Gerçek Tanık Korkut Özal Anlatıyor (Milliyet Yayınları-Eylül 1994)

ERGUN AYBARS: İstiklal Mahkemeleri (Bilgi Yayınevi, 1975 Ankara)

ERGUN HİÇYILMAZ: Osmanlıdan Cumhuriyete Gizli Teşkilatlar (Altınkitaplar Yayınevi, Kasım 1994)

TÜRKÇE SÖZLÜK: Türk Dil Kurumu A-J 1. Cilt (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1988)

SADİ BORAK : Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk(Kitapcılık Tic. Ltd. Yayınları-1966, İstanbul)

KAZIM KARABEKİR: İstiklal Harbimizin Esasları (Sinan Matbaası Neşriyat Evi, 1933-1951)

KEMAL ARIBURNU: Atatürk ve Çevresindekiler (Türkiye İş Bankası Yayınları,1994 Ankara)

KAZIM ÖZALP-TEOMAN ÖZALP: Atatürk'ten Anılar (Türkiye İş Bankası Yayınları, İkinci Baskı 1994 -Ankara)

KAZIM ÖZALP: Milli Mücadele 1919-1922 (Türk Tarih Kurumu Yayınları 1988, Ankara)

MEHMET ÖNDER: Atatürk'ün Almanya ve Avusturya Gezileri (Türkiye İş Bankası Yayınları 1993, Ankara)

CEMAL KUTAY: Çerkes Ethem Dosyası 2 cilt (Boğaziçi Yayınları 1990, İstanbul)

AZİZ YAKIN: İstihbarat, Casusluk ve Casuslukla Mücadele (Dışişleri Akademisi Yayınları, sayı 3, 2. Baskı -Ankara 1969)

SABİHA GÖKÇEN : Atatürk'le Bir Ömür (Kaleme alan Oktay Verel - Altın kitaplar 1994, İstanbul)

FERİDUN KANDEMİR: Medine Müdafaası, Peygamberimizin Gölgesinde Son Türkler (Nehir Yayınları 1991-İstanbul)

NACİ KAŞİF KICIMAN: Medine Müdafaası Yahud Hicaz Bizden Nasıl Ayrıldı (Sebil Yayınları , İkinci Baskı - İstanbul 1976)

PAUL DUMONT: Mustafa Kemal Çev: Zeki Çelikkol (Kültür Bakanlığı Yayınları , Ankara 1993)

MASAYUKI YAMAUCHI: Hoşnut Olmamış Adam- Enver Paşa Türkiye'den Türkistan'a

(Bağlam Yayıncılık- 1995 İstanbul)

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR: Makedonya'dan Orta Asyaya Enver Paşa (Remzi Kitapevi -1972 , İstanbul 3 Cilt)

13 Haziran 1988 (Bulvar Gazetesi) Mehmet Eymür ile -Oktay Balamir'in söyleşisi -MİT Raporu üzerine.

8 Haziran 1988 (Sabah Gazetesi) Hiram Abas- Güngör Mengi'ye anlattı.

21 Ocak 1994 (Milliyet Gazetesi) Türk görevliye suikast iddiası- Cenar

Kocahakimoğlu olayı.

1 Aralık 1988 (Dökümanlar, NOKTA ve diğer basın kuruluşlarının ekleri)

MİT Raporu ve basın haberleri.

Kasım 1994 (Yeni Forum Dergisi) Suat İlhan 'ın makalesi -İstihbarat Açığımız-

11. Kasım .1994 (TBMM Başkanlığı) MİT çalışanlarıyla ilgili yasa önerisi.

24 Kasım 1994 (Hürriyet Gazetesi) Sedat Ergin'in makalesi- MİT'te köklü

reform-

12 Aralık 1994 (Zaman Gazetesi) Mehmet Yale'nin makalesi - İstihbarat ve

MİT'te reform-

Ağustos-Eylül 1994 (Aktüel Dergisi) MİT Skandalları, Bir Gizli Servisin

Kirli Çamaşırları -Dizi-

1994 (Panorama Dergisi) Kapak konusu -Milli İstihbaratta Kaos-

9 NİSAN 1988 (Cumhuriyet Gazetesi) CIA'dan Milli Emniyet'e Maaş.

21 Haziran 1990 (Cumhuriyet Gazetesi) MİT'te açıklık dönemi.

21 Haziran 1990 (Cumhuriyet Gazetesi) Uğur Mumcu'nun Kapalı Kutu adlı makalesi.

15 Ocak 1990 (Güneş Gazetesi) MİT'e CIA Modeli - Nurcan Akad-

2-8 Ağustos 1987 (İkibin'e Doğru Dergisi) Mister Komplo Hiram Abas.

16-17 Mayıs 1988 (Cumhuriyet Gazetesi)MİT yasası üzerine ve MİT'in üç

paradoksu adlı makaleler- Dr. Hikmet Özdemir-

6 Ağustos 1989 (İkibin'e Doğru Dergisi) Mehmet Eymür'ün büyük suçlaması.

19-25 Haziran 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Makamlar Yıprandı MİT Çöktü.

10 Nisan 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Bir daha MİT'çi olmam: Mahir Kaynak ile söyleşi.

12-18 Haziran 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) MİT Raporu'nun seyir Defteri

ve Olaylarla Hiram Abas CIA, MOSSAD işbirliği.

20-26 Mart 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) İspata Çağırıyoruz.

28 Şubat 5 Mart (İkibin'e Doğru Dergisi)MİT yatak odamızda ve Çürüme var

meclis el koymalı.

21-27 Şubat 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) MİT Raporunda Özal parmağı:

Kıritik Kırıkkale Toplantısı.

27 Şubat 1988 (Güneş Gazetesi) Orhan Duru'nun makalesi- Karanlık Dehlizlerde-

21 Şubat 1988 (Hürriyet Gazetesi) Ecevit: MİT kapatılır yeni bir MİT kurulur.

22 Şubat 1988 (Tercüman Gazetesi) Yavuz Donat'ın makalesi: Muhalefet Penceresinden-

7-13 Şubat 1988 (İkibin'e Doğru Dergisi) Ayaz'ın ayağını MİT kaydırıldı.

10 Şubat 1985 (Nokta Dergisi) Milli İstihbarat Teşkilatı

30 Mart 1980 (Hürriyet 8. gün eki) Doğan Koloğlu'nun araştırması- Sessiz

Mutluluk MİT-

9-15 Ekim 1978 (Yankı Dergisi) Org. Adnan Ersöz- Kapı Aralanıyor-

Bu yazılı kaynakçalara ek olarak kitap hazırlanırken 50'yi aşkın kişiyle

görüşmeler yapılmış ve bunlardan çıkartılan sonuçlara kitapta yer verilerek ,düşünceler yorumlanmıştır.

DİĞER GİZLİ SERVİSLER NASIL ÇALIŞIYORLAR

1980' li yıllarda uzmanların kanısı dünyanın en aktif çalışan ve en çok

ajan kullanan örgütü Sovyetler Birliği istihbaratıdır. CIA ikinci, Batı

Almanya üçüncü, İngiltere dördüncü, Doğu Almanya beşinci, Fransa ise 6.

sırada gelmektedir. Bu dönem bütün bu dev istihbarat örgütleriyle MİT,

çoğunlukla karşı saflarda mücadele etmek durumunda kalmıştır. 1990 larda

ise ön plana çıkan bir istihbarat servisi bulunmamaktadır. Ancak çatışmalar artmış, gizli servisler arasındaki kavgalar boyut değiştirmiştir. Bu örgütleri tanımakta, tarihçeleri hakkında bilgi sahibi

olmakta yarar bulunmaktadır. Bu daha doğru değerlendirmeler yapmamızı

sağlayacaktır.Bu amaçla kitabın bu bölümünde seçilmiş gizli servislerin

tarihsel gelişimi konusunda derlediğimiz bilgileri aktarmanın yararlı

olacağını düşündük.

ALMAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Prusya'yı ,Avrupa'nın büyük devletleri arasına sokan Kral Büyük Frederik

(1712-1786) bir devletin iç ve dış güvenliğinin istihbarat olmadan olmayacağını o zamanlardan anlamış ve önmeler almıştır. Özellikle de askeri istihbarata çok önem vermiştir. Dönemin kusursuz örgütleri arasında

sayılan istihbarat servisini özenle oluşturmuştur. Alman Birliğinin kurucusu ve Avrupa'nın şekillenmesinin mimarlarından Bismark'da (1815-1898) Frederik in yolundan yürümüş, ayrıca siyasi istihbarat açığını

da bu alana verdiği büyük önem sayesinde kapatmayı bilmiştir. Yani Hitler'in iktidara gelişine kadar Almanya'da güçlü ve kusursuz çalışan iki

büyük istihbarat oluşumu gerçekleştirilmiştir. Bunlardan birisi Genelkurmay istihbaratı (Abwehr), diğeri siyasi istihbaratı yönlendiren

Alman Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Servisi'dir. Bu iki kuruluş organize

halde ve beraberce çalışmışlardır.

Hitler'de istihbarata son derece önem vermiştir. Abwehr onun döneminde 5

şube olarak şöyle organize olmuştur:

1- Geheimer Meldedienst adı verilen organizasyon. Bu şube espiyonaj ve

kontrespiyonaj (casusluk ve karşı casusluk) ile görevliyidiler. Bu şubenin

emrinde kara, hava ve deniz birlikleri ve olanakları vardır. Ayrıca bu

alanlarda uzmanlaşmış çok sayıda personele sahiptiler.

2- Sabotaj işleri: Bu şubece yerine getirilmiştir. Bu alanda uzman bombacılar, özellikle elde tutulur bunların rahat kullanabilecekleri ve

değerlendirecekleri bomba türleri geliştirmişlerdir. Özellikle bomba patlatma ve yerleştirme konusunda bu şube uzmandırlar. 1960 dan sonra Almanların bu konudaki uzmanlıklarından Türk asker ve sivil istihbaratçıları da eğitimler yoluyla yararlandırılmışlardır.

3- Güvenlik olarak adlandırılan bu şube Almanlara karşı girişilecek sabotaj ve diğer casusluk faaliyetlerinin eylemlerine karşı organize

olmuştur.

4- Dış ülkelerdeki faaliyetlerle bu şube ilgilidir. Bunlar adam kaçırma,

elde etme ve organizasyonları sağlamakla görevlidiler.

5- Bu şubenin görevi ise merkez koordinasyonunu sağlamak ve eşgüdüm içinde

sorunsuz çalışılmasını gerçekleştirmektir.

Almanlar istihbaratı hep çok önemsemiştirler. 1939 yılında yalnız Berlin'de Abwehr'de ünlü casus şefi Canaris'in emrinde çalışan ajan sayısı

(Bunlara V= Vertrauen= mutemet denirdi) 10 binin üzerindeydi. Bunlara hizmet veren teknik uzman kadrosunun sayısı ise 18 bini aşıyordu. Ajan V

ler ünlü Majino hattı planlarını ele geçirmişlerdir. Canaris'in emrindeki

bu kadro ayrıca 1937-1939 yılları arasında İngiliz, kara, deniz ve hava

kuvvetlerine ait çok önemli planları , bilgileri, savaş düzenlerini öğrenip bu güçlerin hareket ve idari yapılarına kadar bütün bilinmeyenleri

çözmüşlerdir.

Hitler Abwehr'e ilaveten 1933 yılında saldığı dehşetiyle ünlü olan Gestapo (Geheime Staatspolizei) adlı devlet gizli polis teşkilatını kurmuş ve 1939 da bütün polis servislerini merkezileştirme yoluna

giderek bu yapıyı dev bir organizasyon haline getirmiştir. Buna da RSHA

(Reichsicherheitshauptamt) adı vermiştir. Ancak Abwehr de çalışmalarına

devam etmiştir. Alman Güvenlik Yüksek Dairesi olarak adlandırılabilir

olan RSHA veya Alman casusluk ve mukabil casusluk teşkilatı başlıca 7

daireden oluşmuştur. Bunlar:

1. Daire: Personel
2. Daire: İdari ve ekonomik işler
3. Daire: Parti işleri
4. Daire: Gestapo (rejim düşmanları, kilise ve yahudilerle mücadele ve yurda girip çıkanları kontrol)
5. Daire: Kripto- cinayet polisi, devlet organizmasıyla ilgili işler
6. Daire: Dış istihbarat espionaj
7. Daire: Dini ve ideolojik çalışmalar-belgeler, biyografiler, arşiv.

Hitler ordularının 2. Dünya Savaşında yenilmelerinin ardından Almanya'nın

ikiye bölünmesi üzerine zafer kazanan devletler öncelikle RSHA'yı dağıtmışlardır. Ortadan kalkan RSHA'nın yerine ikiye bölünen Almanya'da

Doğu ve Federal Alman istihbarat teşkilatları yeniden örgütlenmiştir. İki

Alman istihbaratı artık iki düşmandır.

FEDERAL ALMAN İSTİHBARAT TEŞKİLATI

BUNDESNACHRICHTENDIENST (BND) = Federal Almanya İstihbarat Servisi=

Gehlen teşkilatı.

Münih'e bağlı Pullach'da, General Von Gehlen'in idaresinde kurulan Federal

İstihbarat Servisinin emrinde 10 bin uzman ve ajan çalışıyordu ve bütçesi

de 40 milyon markın üzerindeydi. General Gehlen'in çok kısa bir süre önce

teşkilattan ayrılmasına rağmen Gehlen Teşkilatı adıyla da anılan Federal

Alman'ya İstihbarat Servisi, küçük hücreler şeklinde örgütlenip çalışmıştır. Dost veya düşman ayırd etmeden aynı titizlikle çalışan teşkilat Almanya'nın özel statüsü gereği bu yıllarda CIA ile de büyük paslaşmalar ve dayanışmalar içinde çalışmıştır.

Almanlar iç istihbarat konusunda ise özel olarak oluşturdukları " Batı

Almanya Anayasasını Koruma Ajansı"ndan yararlanmaktadırlar. Bu kuruluş

aynı zamanda karşı casusuluk örgütü olarak da faaliyet göstermektedir. Amerika'daki FBI'ya denk olan kuruluşun karargahı Köln'e

bağlı Ehrenfeld'de çalışmalara başlamıştır. Merkez teşkilatında bine yakın

görevlinin bulunduğu kuruluşa o zamanlar polis teşkilatı ile askeri istihbarat da yardım vermiştir.

Alman istihbaratında askeri bölüm çok önemlidir. Çünkü burada oluşturulan

ve FOİ (Field Operations Intelligence) adı ile anılan grup vurucu güçtür

ve eylemleri yapar. Eylemlerinde ünlü ve acımasızlığıyla bilinen bir güçtür.

Karargahı Bonn'da bulunan BUNDESKRİMİNİLAMT da casusulukla mücadele eder.

Bu birimin çok ünlü laboratuvar ve teknik olanakları vardır.

Almanya'nın savaş sonrası statüsü gereği CIA Frankfurtta, Berlinde, Stuttgart'da bürolar açmıştır. Frankfurt'taki CIA bürosu DAD

(Department

of Army Detachment), Münih'teki büro SD (Special Detachment) adını, Stuttgart ve Berlin gibi yerlerdeki bürolararı ise US Mission (ABD Misyonu) adını alırlar. Bunların ana amaçları komünizme karşı mücadele

etmektir. Bu kapsamda Narodno Turudoyoz Soyuz adlı anti komünist Rus mühteci teşkilatına öğretmen verirler. Bu dönemde Almanlar ile CIA'nın işbirliği sonucu 1949 da Hür Hukukçular Birliği kurulur. Bu birlik Batıya

ilticaları teşvik eden bir istihbarat yan kuruluşudur.

Alman makamları 1968 yılında yaptıkları bir açıklamada ülkelerinde 15-16

bin kadar casusun Doğu Bloku lehine çalıştığını sandıklarını, 1967 yılında

bunlardan 167 , 1968 de de 350 kişinin yakalanarak mahkemeye sevk edildiğini belirtmişlerdir.

BND'nin kuruluş yasası bulunmamaktadır. 12 Temmuz 1955 tarihli Bakanlar

Kurulu Kararına dayanılarak kurulmuştur. BND içinde yaklaşık 7 bin personel görev yapmaktadır. 1995 de BND'nin Başkanlık koltuğunu Başbakan

Kohl, muhalefet partisinden bir milletvekiline vermiştir. BND değerlendirmelerinde Almanya'yı bir süper güç olarak yorumlayıp ona göre

analizler ve eylemler planlamaktadır.

BND bugün askeri istihbarat, siyasi istihbarat, teknolojik ve bilimsel

istihbarat, dış istihbarat, terörizm, uluslararası kaçakçılık, illegal

geçişler ve Almanyaya sığınmalar konusunda istihbarat çalışmaları yapmaktadır. İnsan, teknoloji, değerlendirme, idari işler, güvenlik, merkezi faaliyetler olarak yapılanan BND etkinliği çok güçlü bir istihbarat örgütü konumunda bulunmaktadır.

Almanya'da önemli bir kuruluşta Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı (BfV)

dir. 3 bini aşkın personeli ile çalışan kurum, 27 Eylül 1950 de kurulmuştur. Teşkilatın iç yapılanmasında her ana ünite, toplama ve kıymetlendirme olarak iki bölümde konumlanmıştır. Toplama bölümleri

operasyonları yürütmektedir. Eyaletlerin teşkilatları ile işbirliği bu

bölümlerde esastır.

1. daire arşiv işleri ve üniteler arası koordinasyon,
2. daire sağ terör ve radikal sağcı örgütlenmelerle ilgilenir,
3. daire sol terör ve radikal sol örgütlenmelerle ilgilenir,
4. daire kontr espiyonaj ile ilgidir
5. daire araştırma ve güvenlik ile ilgili işleri yürütür
6. daire idari işlerle sorumludur.

16 eyalette örgütlenmiş durumda bulunan BfV demokratik yapının korunmasından da sorumludur. Eyaletlerde örgütlü bulunan LfV adındaki

servisler ise bağımsız hareket etmekle birlikte , aralarındaki koordinasyonu BfV gerçekleştirmektedir.

DOĞU ALMANYA İSTİHBARAT SERVİSLERİ

MFS = Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı.

Almanların ayrılmasının sonunda Sovyet nüfuz alanında kalan Doğu Almanya

casusluğun adeta yüreği olmuştur. Öyküleringerçeklerle karıştığı

olaylar

yaşanmıştır casusluk adına Doğu ve Batı Almanya arasında. Doğu Almanya'da

gizli servis geleneğini geliştiren ve burasını Avrupa yani Batı dünyası

içinde bir ileri karakol gibi kullanan Moskovadır.

1950 yılında mevcut oluşumların tek çatı altında toplanmasıyla Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığı kurulmuştur. KGB bu bakanlığı oluşturduğu bir konseyle kontrol altında tutmuştur. Bakanlığın emrinde 22

bin subay, 5 bin polis, 3 bin komünist partili memur çalışmıştır. karargahı Doğu Belirlin'de Normannenstrasse'de bulunan MFS'in Batı Almanya

'da adam kaçırma ve öldürme , yıkıcı faaliyet ve propaganda işlerinde

kullandığı 16 bini aşkın ajanının bulunduğunu bilinmektedir.

İstihbarat

bakanlığının başlıca daireleri ve görevleri şunlar olmuştur:

1. Daire : Doğu Almanya ordusu içinde iç istihbarat yapmak, askerlerin

rejime sadakatini sağlamak.

2. Daire : Batılı ülkelerde casusluk faaliyetlerinde bulunmak.

3. Daire : Sovyet işgal bölgesinde her türlü ekonomik faaliyet sahasında

casusluk çalışması yapmak.

4. Daire : Din ile mücadele müesseselere ortadan kaldırma.

"R" Dairesi : Berlindeki müttefik askeri misyonların faaliyetlerini izlemek.

MFS ayrıca idarecilerin güvenliğini sağlamak amacıyla 6300 kişilik bir

muhafız kıtası da oluşturmuştur.

Ayrıca HVA= Ana İstihbarat Dairesi adı altında Doğu Almanya Komünist İstihbarat Teşkilatı adı altında Batılı ülkelerde casus şebekeleri kurmak ve istihbarat işleriyle görevli bir birim daha vardır. HVA MFS'e

bağlı bir birimdir ama ayrıca bir casusluk okulu da vardır. Bu teşkilatların koordinasyonundan ise VFK = Koordinasyon Dairesi adı

verilen birim sorumludur. Bu da bir gizli servis gibi çalışır. Elbe nehri

üzerindeki Klietz'de bir casus okulları faaliyet göstermiştir.

Bunların

teknik laboratuvarlarında gizli mürekkepler ve sahte belgeler üretimi

gerçekleştirilmiştir. Doğu Alman gizli servisi belge üretiminde oldukça

başarılı ve ünlü bir servis olmuştur. Bu konu gizli servislerde

büyük

önem taşımaktadır.

Ancak bu iki servisin kanlı bıçaklı günleri Doğu ve Batı Almanya'nın birleşme kararının ardından tek çatı altında ortak çalışmaya dönmüştür. Bu

birleşme sırasında Doğu Alman casuslarla Batı Alman muhbirler büyük sıkıntılar çekmişler ama Batı Alman istihbarat çatısı altında birleşmeyi

başarmışlardır. Çok geniş bir arşivi bulunan MfS ile 1991

birleşmesinden

sonra çıkan durum sonucunda Alman Anayasayı Koruma Teşkilatı sorumlu

kılınmıştır. Arşiv bilgilerinin incelenmesi görevi bu teşkilata verilmiştir.

Bu birleşmeden ortaya çıkan bilgi ve ilişkiler ağı dünyanın en büyük istihbarat arşivini ortaya çıkarmıştır. Önümüzdeki dönemde Almanların

bundan kaynaklanan güçlerini diğer ülkeler üzerinde kullanacaklarından hiç

şüphe yoktur. Arşiv bulgileri içinde Türklere ait bilgilerin çokça olması

da doğaldır. Yani önümüzdeki günlerde Almanya hesabına casusluk yapacak

Türklerin sayısında bir artışın olması da doğaldır.

AMERİKAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Amerika bugün dev bir yapı olan gizli servislerine öyle eski zamanlarda

kavuşmuş değildir. Amerika'nın devamlı bir istihbarat teşkilatına kavuşması 1947 yılında yayınlanan Milli Güvenlik Kanunu ile olmuştur.

Bundan önce ortaya çıkan ihtiyaçlar özel sektörde bu konuda uzmanlaşmış

kişiler ve eldeki olanaklar genişletilerek karşılanmaya çalışılmıştır.

Amerika'da faal olan tam 9 istihbarat birimi bulunmaktadır o yıllarda.

Bunlar:

CIA(Merkezi İstihbarat Ajansı), NSC (Milli Güvenlik Konseyi), DIA (

Savunma İstihbarat Ajansı), NSA(Milli Güvenlik Ajansı), G2 (Kara Kuvvetleri İstihbarat Servisi), ONI (Deniz Kuvvetleri İstihbarat Servisi), A2 (Hava Kuvvetleri İstihbarat Servisi), INR(Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Bürosu), AEC(Atom Enerjisi Komisyonu),

FBI (Federal İnceleme Bürosu) dırlar.

CIA NASIL OLUŞTU

Pearl Harbor baskınından sonra (Japonlar bu baskında savaş kurallarına uymadıkları, savaş ilan etmeden önce saldırdıkları için 1994 yılında Amerika'dan özür dilediler) 11 Temmuz 1941 yılında Başkan Roosevelt ilk Amerikan istihbarat servisi olan OCI (Office of Coordinator of Information- Haberalma Eşgüdüm Bürosu) ı kurmuş, teşkilatın başına General William J. Donovan 'ı getirmiştir. 1942'de yapı ikiye ayrılmış

OSS olarak stratejik istihbarat ve OWI olarak savaş istihbaratını değerlendirme ofisi olmuştur.

Bu zamana kadar elbetteki Amerikan ordusunun ve dışişlerinin de diğer ulaşların olduğu gibi birer istihbarat bölümü vardır, ama bütün bu istihbarat elemanlarının elde ettikleri bilgileri bir merkezde toplayıp değerlendirecek, yorumlayacak bir büro yoktur.Bu koordinasyonsuzluk

Amerikalılara pek çok şeyi yitirmeleri sonucunu doğurmuştur. OCI'nin beklentilere yanıt verememesi üzerine Roosevelt'in verdiği destek

ile 13 Haziran 1942 de kuruluş kanunu olan 9182 sayılı icra yönergesi ile

OSS (Stratejik Hizmetler Ofisi) yürürlüğe girmiştir. Örgütün ikinci büyük ünitesini oluşturan David Bruce yönetiminde Özel Danışma Servisi

(SI) ile OSS'nin en gizli bölümü olarak faaliyet göstermiştir. CIA'nın fikir babası olan Allen Dulles da bu en gizli birimin çatısı altında yetişmiştir.

Savaş sonrasında Amerika'da barış ortamında bir gizli servise ihtiyaç olup olmayacağı tartışılmış ve bu tartışmalar üzerine 1945'de Truman OSS'i lağvetmiş ama 1946'da NIA yanı Uluslararası Casusluk Ajansını kurmuş, bu

da daha sora Merkezi Casusluk Grubu (CIG) adını almıştır. 1947'de CIG ın yerini CIA almıştır. İlk CIA başkanı da Amiral Hillenkoetter olmuştur.

Amerikan Başkanına, Milli Güvenlik Konseyi'ne ve Amerikan Kongresi Özel Komisyonlarına karşı sorumlu olan CIA'nın görevleri şunlardır:

- Milli güvenliği ilgilendiren istihbarat alanlarında NSC(Milli Güvenlik konseyi) yi aydınlatmak
- Milli güvenlikle ilgili istihbaratı koordine etmek ve değerlendirmek

- Mevcut istihbarat kuruluşlarını ortak ilgilendiren ve koordinasyonu gerektiren işleri yapmak

-Milli Güvenlik Kurulu'nun vereceği görevleri yerine getirmek

CIA 5 büyük daireden oluşturulmuştur. Bunlardan üçü normal yollardan gizli veya açık haber toplar. Dördüncü daire araştırma ve tahlil yapar ve gelen bilgileri sınıflandırır, beşinci daire ise haberleri yorumlar, değerlendirir, raporlar düzenler. CIA'ya bağlı olarak oluşturulan Covert Activities (Gizli etkinlikler) adlı bir de eylem servisi bulunmaktadır.

Bu servis diğer istihbarat servislerinde olduğu gibi adam öldürme, kaçırma, sabotaj, saklama gibi işleri yürütür. Bu bölüm CIA'da en etkili birimlerin başında yeralır. Bir ara dünyada karabasan gibi görülen bu birimin adam öldürme yetkisi Başkan Jimmy Carter zamanında sınırlandırılmıştır. Ancak daha sonra bu sınırlama kaldırılmıştır. CIA'nın arşivi ise mükkemel özelliktedir. Bütün dünyadan toplanan yazılı ve görsel malzeme burada tasnif edilip arşivlenmekte ve isteyene bilgisayarlar aracılığıyla kısa zamanda sunulmaktadır.

Amerikan istihbarat birimlerinden biri olan NSA (Milli Güvenlik Ajansı)

1970'lerde emrinde 8 bini asker yaklaşık 20 bin personel çalıştırmıştır.

Yine aynı yıllardaki bütçesi yarım milyar dolardır. Haberleşme alanında faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. İstihbarat alanında:

a- Devletin bütün şifrelerini çözer (Amerikan ordusundaki kriptobürosuna MI-8 adı verilmiştir)

b- Amerikan şifre ve kodlarını hazırlar ve zaman zaman değiştirir

c- Bütün Dünyadaki dinleme tesisleri ve uzay teknolojisi aracılığıyla devletlerin telsiz haberleşmelerini dinler, saptamalar yapar

d- Düşman unsurların radar ve savunma tesislerinin yerlerini saptar ve asker kaydırmaları anında izleme grevlerini yerine getirir.

NSA'nın merkez bürosunda 4 birim bulunur. Bunlar:

1- PROD (Office of Production). Bu birim toplanan mesajları çözer, yorumlar. ADVA, GENS, ACOM, ALLO, NPRO rumuzlu şubeleri vardır. ADVA şubesi gelişmiş Sovyet şifreleri ve diplomatik kodları üzerine çalışır.

GENS şubesi alalade Sovyet şifre ve kodlarını, ACOM komünizmi seçmiş Asyalı ülkelerin şifre ve kodlarını, ALLO ise müttefik ve tarafsız

devletlerin kod ve şifreleri üzerine çözüm çalışmaları yapar. NPRO şubesi

ise işbirliği yapılan istihbarat teşkilatlarının gönderdiği şifre ve kodların çözümü ile bunlara teknik yardım sağlanması konusunda çalışmalarda bulunmuştur.

2- R/D (Research and Development). Bu araştırma bölümü üç şubeden oluşturulmuştur. Bunlar REMP (Kripto alanında çalışır), RADE (iletişim

ve teknolojisi üzerine çalışmalar yapar), STED (Şifreler konusunda araştırma yapar).

3- COMSEC. Bu büro Amerikan şifre sisteminin güvenliğinden sorumludur.

4- SEC (Personnel Department). Bu büro ise tüm çalışanların güvenirliliklerini kontrol eder. Teşkilata giren bütün elemanlar öncelikle

yalan makinesinde testten geçirilir. Bu bölüm sadakat kontrolleri de yapar.

Amerika'da istihbarat konusunda ayrıca Savunma Bakanlığına bağlı bir T-7

adlı bir dairebulunmaktadır. Bu daire muhtemel bir bakteri ve kimya savaşı için araştırmalar yapmaktadır. G2 ye bağlı CİC (Karşı istihbarat

ürünü) adlı bir karşı casusluk birimi bulunmaktadır.

Amerika'da Merkezi İstihbarat Başkanı (DCI) , dış istihbarat konularında

Başkanın ve Ulusal Güvenlik Konseyi'nin baş danışmanı konumundadır. CIA'nın başkanlığını yürüttüğü gibi bu kişi aynı zamanda kendisine bağlı

istihbarat topluluğuna ait sorumlulukların yerine getirilmesinde hizmetlerine ihtiyaç duyulan diğer bir kısım personelin de amiri konumundadır.

Amerikan istihbarat yapısında bugün bulunan kuruluşlar şöyledir: Merkezi İstihbarat Teşkilatı, Ulusal Güvenlik Teşkilatı, Savunma İstihbarat Teşkilatı, Ulusal Keşif Bürosu, Merkezi Tasarı Bürosu, Dışişleri Bakanlığı İstihbarat ve Araştırma Bürosu, Askeri İstihbarat

Servisleri (Kara, Deniz , Hava, Deniz Piyade) Federal Soruşturma Bürosu,

Hazine ve Enerji Bakanlıkları İstihbarat Büroları.

Amerikan gizli servislerinin amaçlarının dışında çalıştıkları konusundaki

tartışmalar üzerine CIA'nın faaliyetlerini izlemek üzere Senato tarafından

19 Mayıs 1976 tarihinde " Senato İstihbarat Yüksek Komitesi " (SSCI) oluşturulmuştur. Senato'nun bu uygulaması Amerikan Parlamentosunun Temsilciler Meclisi kesiminde de benimsenmiş ve 14 Temmuz 1977 tarihinde

de Meclis İstihbarat Daimi Yüksek Komitesi (HPSCI) kurulmuştur. Bu komiteler Amerikan gizli servislerinin skandallara yolaçan yasa dışı uygulamalarından yüzlercesini ortaya çıkarmışlar ve CIA'nın çalışmaları üzerindeki en etkili denetim organları haline gelmişlerdir.

FRANSIZ İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Dünyada etkin bir istihbarat servisi de Fransızlara aittir.

Fransızların

istihbarat servisinin kurucusu XII. Louis'in başmüşaviri Kardinal Richelieu dur. Richelieu'nun attığı temeller XIV. Louis zamanında Kardinal

Mazarin tarafından tamamlanıp geliştirilmiştir. Bunların ardından askeri

casuslukta büyük başarı sağlayan ve Fransız gizli servisini sağlamlaştıran kişi Napolyon olmuştur. Ancak bu dönemlerin ardından İkinci

Dünya Savaşına kadar Fransız gizli servisinin çok büyük başarılarının olduğunu söylemek mümkün değildir. Fransızların istihbarat çalışmalarını

Genelkurmay yürütmektedir. Bu istihbarat anlayışında 4 servis çalışmalarını sürdürmektedir. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Fransız istihbaratı dağınık, tembel ve değerlendirmelerden yoksun çalışmıştır.

Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu durum değişmiştir.

Fransızlar

bütün istihbarat alanlarında ilgili birimler oluşturmuşlar ayrıca bir

Milli Emniyet (Surete Nationale) adlı genel istihbarat örgütü kurmuşlardır. İçişleri Bakanlığına bağlı olan bu kuruluş, ayrı birimler

yerine tek merkezden yönetim esasına göre oluşturulmuştur. Kuruluş beş

kısımdan oluşmuştur. Bunlar şöyle sıralanmaktadır:

1- Adli polis. 1970 lerde 17 bölgede iki bine yakın kadrosuyla hizmet

vermiştir.

2- Kırpolisi. bu kadrolar taşrada görev yapmışlardır ve jandarma ile birlikte çalışmışlardır

3- Ulusal Gözleme Müdürlüğü DST (Direction de la Surveillance du Territoire) bir karşı casusluk servsidir. 1942 yılında işgal zamanı

lağvedilmiş, fakat 1945'de yeniden faaliyete geçirilmiştir.

1970'lerde

1200 memur çalıştıran DST sert, etkili bir servistir. DST'nin 1947-1961

yılları arasında 473 kişiyi mahkemeye sevkettiği, 1300 kişiyi sınır dışı ettiği, 75 diplomatın Fransa'dan geri çağrılmasına yolaçtığı, şüpheli 2700 yabancıнын Fransaya girmesine mani olduğu, 30 Fransız vatandaşlıktan attırdığı, 120 gazete ve dergiyi kapattırdığı, 140 cemiyetin kapısını mühürlettiği açıklanmıştır. Bu rakamlar servisin çalışmaları hakkında bir fikir verse gerektir.

4- Genel İstihbarat (RG- Renseignements Generaux) teşkilatı ise politik ve ekonomik haberler başta olmak üzere bütün istihbarat değerleri ilgi alınana girer ve ülkedeki yabancıları kontrol eder. Fransada faal durumdaki ajanların saptanmasına çalışır. RG arşivlerinde 1970 yılların başında 400 binden fazla kişi hakkında arşiv bilgisi bulunduğu bilinmektedir. Aynı yıllar içinde Fransız polisinin arşivlerindeki fiş sayısı da 10 milyonun üzerindedir. Fransız gizli polisi sendikacılardan, işadamlarına, yabancı gazetecilerden devlet ve bilim adamlarına kadar herkesin fişini tutmaktadır.

5- CRS olarak adlandırılan (Compagnies Republicanes de Securite) seyyar polis teşkilatıda olaylara müdahale için hazır güç olarak çalışır. Fransızlarca da itiraf edilmektedir ki teknik açıdan çok üstün olmamakla birlikte merkezi sistemi ve kullandığı yöntemler açısından Fransız servisi dünya istihbarat servisleri arasında ön sıralarda yer alabilmektedir.

Fransız istihbarat sisteminde en önemli şey muhbir veya haber kaynağı için getirilen olanaklardır. Fransızlar bu iki unsuru teminat altına alan ve koruyan bir sistem kullanmaktadırlar. Onların suçlarını affeder ve korurlar. Oysa diğer ülkelerde bu durum genellikle az bir ceza veya hafif yoluyla göz hapsi olarak uygulanmaktadır.

Fransa'da bugün iki ana istihbarat yapılanması gözlenmektedir. Bunlardan biri Dış Güvenlik Genel Müdürlüğü olarak adlandırılan DGSE'dir. 2 nisan 1982 tarih ve 82?306 sayılı kararname ile kurulan birim Savunma

bakanlığı

çatısı altında örgütlenmiştir. Bilgilerini Milli Savunma Sekreteryası

(SGDN), Cumhurbaşkanı Özel Genel Kurmayı ve Başbakan ile direkt bağlı

olarak , bütün istihbari birimlerle koordineli çalışmak zorulluğundadır

DGSE'de 5 bine yakın eleman görev yapmaktadır. Casus avcılığı bu birimin

görevleri arasındadır. DGSE bir Genel müdür, ve ona bağlı istihbarat,

teknik, strateji, operasyon ve idari işler birimleri tarafından çalıştırılmaktadır.

Fransız istihbarat yapısının temel ikinci yapılanması ise 22 Aralık 1982

yılında 82/1100 sayılı kararname ile yeniden düzenlenen DST dir. Bu köklerini çok eskilere götürebileceğimiz istihbarat yapılanması Fransa

içinde her türlü operasyonda en etkin kurumdur. Son dönemde ekonomik

istihbarata karşı koyma ve teknolojik casusluk konusunda da uzmanlaşmaktadır.

İNGİLİZ İSTİHBARAT SERVİSLERİ

İngiliz gizli servislerinin temeli Kral 8. Henri'nin Adalet BakanıThomas

Cromwell tarafından 1530 da atılmıştır. Daha sonra gelen Kral 3. George'un Başmüsaviri Willıma Pitt oluşturulan servisi yeniden düzenlemiş

ve eksiklerini gidermiştir. Bu krallık geleneğinin devamını Birinci Dünya

Savaşı'na kadar getirirsek, 1914 öncesi İngiliz istihbaratının temelini

oluşturan gizli servisleri şöyle sıralamak mümkündür.

a) Özellikle siyasi istihbarata önem veren Dışişleri Bakanlığı istihbarat

servisi(Foreign Office Intelligence Service)

b) Askeri istihbarat çalışmalarını yürüten Milli Savunma istihbarat servisi (War office Intelligence Service)

c) Sömürgelerin İngiltere'ye karşı tavırlarını, tasavvur ve gayelerini,

orlardaki aleyhte gelişmeleri , milliyetçilik hareketlerini ve buralardaki karşı sabotaj hareketlerini organize eden Sömürgeler Bakanlığı isitihbarat servisi (Colonial Intelligence Service)

d) Ekonomik , endüstriyel ve ticari istihbaratı yürüten, devlet organizasyonu içindeki olumsuz akımları saptayan da Ticaret Bakanlığı

istihbarat servisidir: (Board of Trade Intelligence Service) .

Bu servise bağlı olarak bir de "Heyecanlı Haberler Bürosu" bulunmaktadır
od nemde. Bu büro 1916 yılında Alman ve İngiliz donanmaları arasında Sakarejak'da yapılan savaşı İngilizler kazandığı halde , Amerikalılara savaşı İngilizlerin kaybettiğı , Almanların kazandığı şeklinde duyurmuştur. Buun  zerine İngiliz hisse senetlerinin değeri borsada müthiş bir şekilde düşmüştür. İngiliz ajanları bunun üzerine borsada çok düşük fiyattan İngiliz senetlerini toplamışlar, ertesini gün İngilizlerin savaşı kazandıkları ortaya çıkınca İngiltere bu iki günlük kazancını o dönemin 600 bin liraya kadar çıkartma olanağına kavuşmuştur. Ancak İngiltere'de D şişlerine bağlı gizli servis uzunca bir süre eleştirilmiş ve bunun sonucunda da Dışişleri Siyasi İstihbarat Servisi dağıtılmıştır. Ancak  ek buhranının ardından tekrar oluşturulmuştur. 1938'de İngiltere'nin istihbaratına ayırdığı para 400.000 Sterlindir. Bu paranın büyük bir kısmı da ajanlarla mücadeleye ayrılmıştır. 1970 lerde yeniden yapılandırılan İngiliz gizli servisleri şöyle sıralanmaktadır:
1- Askeri İstihbarat servisleri:
M : (Military Intelligence) Kara Ordusu istihbarat servisidir M -1 den M -12 kadar uzanan şubeleri bulunmaktadır. M -11 gizli siyah propaganda ile görevlidir.
N : Deniz Kuvvetlerinin istihbarat servisidir. Amerikalıların ON  adlı kuruluşunun karşılığıdır. Deniz Kuvvetlerini ilgilendiren alanlarda casusluğa karşı savaşır. Güvenlik tedbirlerini alır ve şifreleri korur.
A : Hava Kuvvetlerinin istihbarat servisidir. İngilizlerin en önemli istihbarat oluşumları ise Special Branch ya da Special Intelligence adını verdikleri özel istihbarat birimidir. Bu birim 1829'da Robert Peel'in çıkarttığı bir yasayla kurulmuş olan Scotland Yard adlı Londra polis teşkilatının ilgili birimlerinden oluşturulmuştur. Bu birimler i  güvenlik ile yabancılara kontrol

gibi görevlerin yanısıra bir de Kraliyet ailesini korurlar. Bu teşkilatın casuslukla ilgili birimleri karşı casusluk ile ilgili denetimleri de yaparlar. 1961 yılında Portland'da faaliyetteki ünlü Rus casus şebekesini ortaya çıkartarak bu alandaki ünlerini pekiştirmişlerdir. İngiliz istihbaratında önemli bir birim de MI-5 adı verilen ve doğrudan doğruya Başbakan'a bağlı olarak çalışan casusluk servsidir. Bu birim casuslukta her alanda etkinlik gösterir ve Başbakanın korunmasından sorumludur. British Counterintelligence olarak da adlandırılır. Karşı casusluk alanındaki ünü ile tanınır. İngiliz Dışişleri Bakanlığı binasında çalışmalarını yürüten ve MI-6 olarak adlandırılan istihbarat servisi ise sadece pozitif espiyonaj konusu ile uğraşır. İngilizler ayrıca Supply Ministry Security Service olarak adlandırdıkları ve İaşe Bakanlığı bünyesinde bulundurdıkları bir gizli servis ile de Atom enerjisi ve füze teknolojileri konusunda casusluğa karşı mücadele verirler. Ayrıca oluşturdıkları çok ileri teknolojiyle donattıkları bakteriyolojik ve kimya laboratuvarlarını da bir kimyasal savaşa karşı hazırlık için kullanırlar. Bütün bu birimlerin birbirleriyle ilişkilerini üçler konseyi adı verilen ve İkinci Dünya Savaşı sırasında oluşturulan bir koordinasyon ünitesi sağlar. Bu koordinasyon ünitesi aslında bizdeki Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'na benzeridir. Bütün bunlara ilaveten İngilizlerin dünyanın her yerindeki ekonomik, siyasi ve askeri elemanları da ayrı ayrı birer gizli servis elemanı gibi çalışır ve bilgi toplarlar. İngilizler ekonomik casusluk alanında da önemli yollar katetmişlerdir. 1968 yılı sonunda Edward Boyle adlı muhafazakar bir mebus İngiliz Avam Kamarasına endüstriyel casuslukla ilgili bir yasa teklifi vermiştir. Bu nedenle yapılan açıklamalara göre İngiltere 'de endüstri alanında casusluğu önleyici bir yasanın mevcut olmaması yüzünden 1970 li yıllarda yılda 70 milyon sterlin kayıp verilmiştir. Endüstriyel sırların gizli tutulması için yapılan bu masraflara rağmen yine de casusluk önlenememekte

endüstriyel casuslar, telefon dinlemek, gizli seçikler yapmak ve adamlar

satın almak, çalmak yollarıyla rakiplerinin geliştirdiği ürünlerin

teknolojilerini çalmaktadırlar.

Bunlar arasında bir ünlü kuruluş da dünyada çok saygın bir yeri bulunan

yayın organı BBC'dir. BBC'nin dinleme servisi İngiliz istihbaratında çok

önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin 1958 Lübnan iç savaşı sonunda Amerikalıların Lübnan'a, İngilizlerin Ürdün'e çıkartmalarına karşı Sovyet

lideri Kuruçev'in batıya salladığı tehditlerin blöf olduğunu BBC ortaya

çıkarmıştır. BBC yaygın dinleme ve tahlil merkezleri sayesinde Kuruçev'in

Sovyetlerdeki konuşmalarının tamamını dinlemiş, bunlarda savaşa dair hiç

bir ışık bulunmadığını anlayınca, halkın psikolojik olarak savaşa değil

tahıl üretimini arttırmaya davet edildiğini ortaya çıkartarak batıyı rahatlatmıştır.

Bugün İngiliz istihbarat yapılanmasında J.I.C olarak tanımlanan Birleşik

İstihbarat Komitesi en etkin konumdadır. Bu teşiklat bütün kamu kesiminin

uyacağı günlük raporları hazırlar. "Kırmızı Kitap" olarak adlandırılan bu

raporlar ulusal istihbarat bilgilerinin analiz edilmiş halini oluştur.

Bunun dışında İngiltere de şu servisler de bulunmaktadır:

1- İstihbarata Karşı Koyma ve Güvenlik Servisi (M.I.5)

İçişleri Bakanına bağlı olarak çalışmakta ve sıkı bir denetim mekanizması

işletilmeye çalışılmaktadır.

2- Özel İstihbarat Servisi S.I.S (M.I.6)

Askeri istihbarat servsidir. 1985 den sonra terör için özel eğitimli timleriyle tanınmıştır. Hazırladığı terör ve uyuşturucu kaçakçılığı raporları ünlüdür.

3- Hükümet Muhabere Karargahı (G.C.HQ.)

İstihbarat Komitesinin saptadığı ihtiyaçlar doğrultusunda haberleşme

istihbaratını yapmakla görevli birimdir. Şifreler ve çözümleri bu burumun

en tecrübeli olduğu daldır.

4- Savunma İstihbarat Servisi (D.I. S)

Bütün askeri yapının istihbaratını üreten bu kuruluş dört temel

bölümden
oluşmaktadır.

MISIR POLİS VE İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Birleşik Arap Cumhuriyetindeki polis servislerini 5'e ayırarak incelemek mümkündür.:

1- Muhaberat el Asıme adı verilen genel istihbarat servisi .
Bu servis düşman ajanlarını soruşturmak, casusluğa karşı koymak, askeri tesisleri, özellikle Kahire - Süveyş yolu üzerindeki füze fabrikalarını ve Garp El Kebir'deki Füze rampalarını korumakla görevlendirilmiştir. Sabotaj, tedhiş ve tahrip işinde uzman elemanlar ile çalışır.

2- Bu birime bağlı özel gizli polus:
Uluslararası alanda çalışan ajanları idare eder, dışistihbarat yapar. Bir Arap imparatorluğu kurma yolunda gizli çalışmaların yürütücüsü olarak görevlendirilmiştir.

3- Muhaberat El Harbiye :
Ordunun kara, hava ve deniz istihbarat servislerinin 1965 yılında birleşmesinden sonra meydana gelen bir askeri istihbarat servsidir ve uluslararası alada faaliyet gösterir. Her türlü istihbarat alanında çalışır.

4- Emniyet Genel Müdürlüğü:
İç istihbarat konuları ve güvenlikle uğraşır.

5- Cumhurbaşkanlığı İstihbarat servisi:
Nasır zamanında oluşturulan bu servis koordinasyon ünitesi gibi çalışır ve Cumhurbaşkanının güvenliğini sağlamakla görevlidir. Bütün birimlerden gelen istihbarat bilgilerinin değerlendirildiği yer de yine burasıdır. Nasır zamanında Arapların birliği konusunda yapılan çalışmalar için bu gizli servislere olağanüstü paralar ayrılmış ve çalışmalarına destek verilmiştir. Pek çok eylem onlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu

örgütlerin başkanlığını da yapan Mahmud Halil 1956 yılında Beyrutta ateşemiliter muavini iken otomobili içinde polis tarafından yapılan aramada otomobilinin içinde patlayıcıların bulunduğu saptanmıştır. Mısır'ın Adisababa Büyükelçiliği ateşemiliteri Ahmet Hilmi, 1956 da hükümet aleyhtarı aşiretlere silah dağıtmıştır. Ürdünde'ki Mısır

ateşemiliteri

Salal el Mustafa , Kral Hüseyin'i öldürtmek için hazırlattığı bombayla

bürosunda oynarken havaya uçmuştur. Mısır gizli servisi özellikle Arap -İsrail savaşında sınıfta kalmıştır. İsrail'in gizlice Çekoslavakya'dan uçak satın aldığını öğrenemeyen gizli servis Arap ordularının yenilmesinde etkenlerdendir biridir. İsrail istihbaratı Arap

istihbaratını dize getirmiştir. Sovyetlerin savaşa müdahale etmeyeceğini

öğrenip İsrail Başbakanına aktaran İsrail gizli servisi olmuştur. İsrail

gizli servisi Arap ordularının içine kadar sızıp bütün hareketlerinin harita üzerindeki koordinatlarını dahi elde etmişlerdir.

Arap ordularının Hava Kuvvetleri Komutanı İsrail gizli servisi tarafından

elde edilmiştir. Bunun sonucunda devriye uçakları indirilmiş, Nasır'ın

emri dinlenmemiştir. 5 Haziran 1967 taaruzundan bir gece evvel üs komutanlarının ziyafet ve eğlencede olduklarını saptayıp Telaviv'e bildiren İsrail gizli servisi taaruzun başarısındaki en büyük etken olmuştur. Mısır birliklerinin yerlerini belki Mısırlılardan bile iyi

bilen gizli servislerinin çalışmaları sonucunda yine İsrailliler olmuştur.

İsrail gizli servisi ayrıca kara propaganda ile panik yaratmada ve karşı

unsurları harekete geçirmede de başarılı olmuştur.

SOVYET İSTİHBARAT SERVİSLERİ

16. yüzyılda Çar Korkunç İvan (4) zamanında Rus hanedanına ortak olabilecek soyluları incelemek ve bertaraf etmek amacıyla kurulan Rus polis teşkilatı, Çar 1. Nikola zamanında Rus egemenliği altındaki milletlerin hareketlerinin kontrolünü üstlenen bir jandarma teşkilatı

şekline bürünmüştür. Oysa bu teşkilat Çar'ın isteklerini yerine getiren

bir gizli iç istihbarat örgütüdür. Bu örgütün 3. şubesi Gestapo kadar ünlüdür ve korku salmıştır. Gestapo gibi vatandaşları sorgulama, gözaltına alma, hapse atma yetkisi bulunan bu şube adam öldürme eylemleriyle de tanınmıştır. Bu kötü şöhretten kurtulmak için 1890'da teşkilat adını OHRANA olarak değiştirmiştir. Bu aslında tüm yasa dışı

yollara başvuran ve yetkilerini aşan kötü şöhretli teşkilatların sık sık

başvurdukları bir kamufleden başka bir şey değildir. OHRANA Bolşevik devriminin hemen ardından katıldığı seri katliamları unutturmak için kapatılmış ve aynı teşkilat Polonyalı DJERZINSKI nin telkinleri

üzerine

20 Aralık 1917'de kurulan ÇEKA'ya katılmıştır. ÇEKA örgütü 1918'den sonra

yasal olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. ÇEKA da kötü şuhretini 1922'de GPU olarak değiştirdiği adı ile temizlemeye çalışmış, bu da olmayınca 1924 yılında OGPU adını almak gereğini hissetmiştir.

1934'de ad

NKVD olmuştur. Bu ad değiştirmelerin nedeni yasaların dışına çıkan örgütlerin halk desteğini yitirmesi ve kanserli birer hücre haline dönüşmesidir.

Ruslar bu gizli servislerine ilaveten NKGB yi oluşturmuşlar daha sonra bu

Bakanlık olarak geliştirilen ve sırf istihbarat ile ilgilenen bir birim

olan MGB'ye dönüşmüş bu adda 1946 Martında Bakanlık olarak KGB adını almıştır. Askeri istihbarat dışındaki bütün istihbarat faaliyetleri KGB'dedir. Askeri istihbaratı ise Kızılordu'nun istihbarat servisi GRU

nun yetki alanındadır. Bu arada 1968 yılında bir süre önce Stalin tarafından dağıtılan ve NKGB'nin değişik adlarından biri olan MVD yeniden

canlandırılmıştır.

Rus gizli servislerinin en önemli destekçisi ve canlardıcısı Stalin olmuştur. Mükemmel bir istihbarat servisi oluşturan Stalin İkinci Dünya

Savaşı öncesinde 6 servis ile çalışmıştır. Bunlar özellikle operasyonel

çalışmalar yapan :

1- Kızılordu 4. bürosu

2-NKVD'nin dış ülkeler servisleri

3-Siyasi istihbarat kısmı Narkomindel

4- Endüstriyel ve ticari istihbarat kısmı (Dış ticaret bakanlığına bağlı

idi)

5- Komünist Enternasyonal'in istihbarat kısmı

6- Bütün bu istihbarat çalışmalarının koordinasyonunu yapan ve değerlendirmeleri gerçekleştiren ve polit büroya aktaran stratejik analiz

servisi olan Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreterliği Gizli İşler

Dairesi.

Bu büroların çalışmaları sırasında Rusya İkinci Dünya Savaşında olağanüstü

başarılar elde edebilmiştir.

Bugün dünyada 600 binden fazla Rus casusu olarak görev almış insanın Rus

toprakları dışında yaşadığı tahmin edilmektedir. bunların en az 100

binin

sabotaj, adam kaçırma ve öldürme işlerinde uzman olduğu
sanılmaktadır.

1970 yılının başında Amerikan Dışişleri eski Bakanı C Herter Sovyet
ajan

sayısının 300 bin FBI Başkanı E. Hoover ise 400 bin olduğunu tahmin
ettiklerini açıklamışlardır.

Rusların asıl ünlü ve önemli istihbarat servislerinin başında yeralan
KGB

sine bakmadan evvel KGB'ye kadar olan süreçteki adlarıyla bir kez daha
bu

oluşumlara bakmak gerekmektedir. Önemli olan istihbarat örgütünün
çokluğu

veya azlığı değildir. Önemli olan bir koordinasyon ve görüş birliği
içinde

olayı yönlendirmek ve yönetmektir. İşte çoklu istihbarat yapısının
altından kalkarak bunda başarılı olan Rusya'nın KGB'ye kadar
geçirdiği

istihbarat serüveninde örgütlerin adları:

RAZVETKA: İstihbarat servisi

OKPAHA: Koruma ve korunma servisi

ÇK= ÇEKA: İhtilal aleyhtarlığı ve sabotajla mücadele olağanüstü
komisyonu (1918-1922) Bu öneri VEÇEKA yani bütün Rusların
olağanüstü

komisyonu olarak anılmıştır.

GPU: Devlet siyasi dairesi (1922)

OGPU: SSCB halk komiserleri kurulu nezninde bedBirleşik Devlet Siyasi
Dairesi (1922-1934).

NKVD: İçişleri Halk Komiserliği.

NKGB: Devlet Güvenlik Halk Komiserliği

MVD : İç istihbarat işleriyle ilgili siyasi polis.

MGB: Dış istihbarat ile ilgili Devlet Güvenlik Bakanlığı.

KGB: Bakanlar kurulu nezninde Devlet Güvenlik Komitesi

Bugün dünyanın en önde ve ünlü teşkilatları arasında bulunan KGB ise
1970

lere kadar olan dönemde 3 daire'den oluşan bir yapıyla şöyle
çalışmaktadır:

Birinci Daire(Pervoye Upravleniye):

a) Birinci Şube: Bütün Dünyada ki ajanlarını kontrol eder aldığı ve
analiz

ettiği haberleri Komünist Partisi Merkez Komitesine ulaştırır. Her
alanla

ilgili ayrı bölümler vardır. 11. bölüm NATO ile ilgilidir ve 70 li
yılların başında burada görevli olan memur sayısı 800 ün

üzerindedir. Burada görev alan uzmanlar Baltık kıyılarındaki

Borgensee

casusluk okulunda yetişmiş kimselerdir.

b) İkinci Şube: Dış ülkelerdeki ajanlar için gerekli her türlü sahte belgeleri hazırlar.

c) Üçüncü şube: Casus şebekelerini idari anlamda kontrol eder, aralarındaki koordinasyonu sağlar ve Sovyet aleyhtarı unsurları etkisiz

hale getirir.

Birinci daireye bağlı olarak çalışan SPO komünist karşıtlarını, DTO ulaştırma yollarına karşı sabotajları, KRO Sovyet aleyhtarlığını, EKO da

ekonomik sabotajlara karşı istihbarat çalışmalarını yürütür.

İkinci Daire (Vtoroye Upravleniye) :

Özellikle eylemci uzmanlardan oluşan ve sabotaj konusunda etkili olan peçk

çok istihbarat birimini içinde barındıran bu daire casusları, casus uçak

ve gözlemleri, askeri sırları, gemileri izler ve yurtdışındaki Sovyet

vatandaşlarını gözler.

Üçüncü Daire (Kontr Razvediatelnoye Upravleniye)

Bu daire karşı casusluk ile görevlidir. Bu daireye Kuruçev zamanında onun

dış politikasını uygulamada yardımcı olacak KORZİGS adlı bir birim ilave

edilmiş ama sonradan Kuruçev'in ölümüyle bu ortadan kalkmıştır. Bu alanda

Ruslar çok etkili olmuşlardır.

KGB'nin ZAPİSKİ adını alan arşivinin de bir benzeri daha yoktur. Bu arşiv

dünyanın en önemli belge ve dökümantasyon merkezlerinden birini oluşturmaktadır.

1990 yılında yaşanan kapitalizme dönüş süreci ve ülkelerin birlikten ayrılarak bağımsız hale gelmeleri sonucunda Rus istihbaratı da yeniden

yapılandırıldı. 1991 darbesinden önce 420 bin personeliyle bin bütün

olarak çalışmalar yapan KGB'nin 1 nolu dış istihbarat, 2 nolu istihbarata karşı koyma ve 16 nolu kod ve sinyal çözücü birimlerinin dağıtılması ve 20 binin üzerinde çalışanının da istifa etmesiyle yeniden

örgütlenmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Şu an kopuk ve dağınık görüntü içinde çalışan Rus istihbaratının içinde

daha çok asker kökenli yöneticinin bulunduğu idare masrafların arttığı ve

kaliteli istihbaratın toplanamadığı belirtiliyor.

Rus istihbaratı şu an 6 ana servis tarafından yürütülüyor:

Federal Güvenlik Servisi (FSB): KGB'den daha zayıf olmasına karşın

son

zamanlarda terörizm ve organize suçlarla savaşmada daha çok yükümlülük

elde etti. Başkanı General Barsukof.

Dış İstihbarat Servisi (SVR) : Etkinliğini Rusya'nın içinde bulunduğu ağır

ekonomik koşullar nedeniyle dondurmuş durumda. Başkanı Yevgeni Primakov

Federal Devlet Haberleşme ve Enformasyon Bürosu (FAP): Devlet Başkanına

bağlı olarak çalışıyor: Başkanı Albay A. Stravoitov.

Sınır Kuvvetleri: KGB'nin eski sınır birlikleri birimi.

Başkanlık Güvenlik Servisi (SBP): 1993'de Khorzakov'un yönetimi altında kuruldu.

Askeri İstihbarat Servisi (GRU): En eski ve değişimlerden en az etkilenen

birim. Başkanı Tuğgeneral Tedor Ladygin.

Rus Federal Güvenlik Servisi (FSB)'nin başına General Mikail Barsukov'un

getirilmesinin ardından siyasetle daha sıcak ilişkilerin oluşmaya başladığı gözlenmektedir.

İTALYAN İSTİHBARAT SERVİSLERİ

Dünya gizli servislerinin atak yılı İkinci Dünya Savaşı olmuştur. Gizli

servisler uşkularından uyanmış ve hiper aktif hale gelmişlerdir. Bu gelişmelerden etkilenen İtalyan gizli servisi de küçük ataklara başlar.

Birinci Dünya Savaşı sonunda İtalyanların ana istihbaratları diplomatik

kanallardır. 30 kişiyi geçmeyen Deniz kuvvetleri ikinci bürosu istihbarata

bakmaktadır. Ama aralarında casus olmayan 30 kadar personele sahiptirler.

Daha sonra bu büro eleman takviyesiyle genişletilirken İstanbul, Madrit

ve Şanghay'da öncü bürolar, ardından da Amerika, Portekiz ve diğer ülkelerde genişleme büroları oluşturulur.

Bu ikinci şubenin 4 ana birimi vardır.

B: Dinleme ve kriptoloji ile görevli olan birim. Diğer adı karanlık odadır.

D: İstihbarat ile görevli birimdir.

C: Koordinasyon , tahlil ve değerlendirme birimidir.

E: İstihbarata ve casusluğa karşı koymayla görevli birimdir.

1960 da yapılan bir tahmine göre Berlin'den sonra en çok casus barındıran kent Roma olmuştur. Roma da tam 39 gizli servisin faaliyet gösterdiği ve 15 bin civarında casusun bulunduğu sanılmaktadır.

Buna

karşı İtalyanlar bir gizli servis reorganizasyonu gerçekleştirmişler ve

bu alanda başarılı olmuşlardır.

İtalyan gizli servisi askeri unsurlarla birlikte çalışmıştır. SIFAR adlı

birim İtalyan gizli servisini, CS adlı birim İtalyan güvenlik birimi Garabinieri içinde oluşturulmuş ve karşı casusluk alanında örgütlenmiştir.

Bu birim 1961 yılının Ocak ayında Puglia'daki NATO üssünün planlarını

Arnavut diplomatı Koko'ya veren İtalyan yüzbaşı Spada'yı suçüstü yakalamıştır. Ayrıca Centro Cina ajansının binasında aramaları sonucu 6

Çinli casusu yakalayıp sınır dışı etmeyi başarmışlardır. Ayrıca 1964 yılında Mordehay Luki veya Josef Dahan adlı İsrail casusunu ele geçirerek

bir sandık içinde Mısır uçağı ile Roma'dan kaçırmak isteyen Mısırlı diplomat casus Salim Osman el Sayid ile Mohammed Moneim el Neklavi'nin planlarını alt üst etmişlerdir. Bugün de dünyanın önemli gizli servisleri

arasında sayılmaktadırlar.

1967 yılında adını SİD olarak değiştiren SIFAR, daha sonra 1977 yılında

politize olduğu için yeniden yapılandırılıp adı da SISMI (Servizio Informazioni e Sicurezza Militare) olarak yenilemiştir. Daha sonra

09.05.1978 de bugün faaliyette olan SİSDE adlı Demokratik İstihbarat ve

Güvenlik Servisi kurulmuştur. Bunun ardından da CESİS adlı Güvenlik ve

İstihbarat Servisleri İcra Komitesi, SİSMİ ve SİSDE arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla oluşturulup faaliyete geçirildi.

JAPON GİZLİ SERVİSLERİ

1911 yılında İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulan Japon özel polis

servisi TOKKO (Tokubetsu Koto Keisatsu) solcu akımlarla mücadele amacıyla yani iç istihbarat işi ön planda olmak üzere kurulmuştur. 1920'den itibaren Japonlar Amerika'da casusluk yapmak için harekete geçtiler. Bu casusluk faaliyeti 1935'de deniz ateşesi Yamaguşi zamanında

son derece etkin bir noktaya ulaşır. Yamaguşi bazı Amerikalıları ajan olarak kullanmak ister. William Thompson, John Farnsworth gibi iki askerle bir sivil 'e hizmet teklif eder. Ama bunda başarı sağlayamamıştır.

Özel polis (TOKKO) 1932'de organize edilir. TOKKO başlıca 4

daireden

oluşur.

1- Aşırı akımları izler

2- Japonya'daki yabancıları takip eder.

3- Japonya'daki Korelileri izler

4- Sansür işlerini yürütür.

Şanghay, Londra, Berlin'de bürolar açmış olan TOKKO idarecileri iç istihbarat yanında dış istihbarata da önem vererek Milli Savunma konularında sıkı güvenlik tedbirleri almışlardır. Görev ve yetki alanında

dış istihbarat servisi KEMPEİ (İkinci büro) ile birlikte çalışmalar yaparlar. İkinci Dünya Savaşı öncesinde Japonya'da gizli servisler, bağımsız daireler olarak çalışan, başlıca 4 oluşumdan ibarettir:

A- Dışişleri Merkezi İstihbarat Bürosu: İstihbarat daha ziyade diplomatlarca yapılır ajanlara yazılı emirleri diplomatlar verir; yabancı ülkelerdeki bölge ajanlarını dışişleri tayin eder , elçiliklerde

bunlara bürolar tahsis eder , muhaberelerini sağlar, maaşlarını öder. Mesela Washington'daki Japon ikinci katibi TERASAKİ , Amerika kıtasındaki

japon istihbarat servisinin başkanlığını yapar.

Ancak istihbarat servislerinin sefaretlerde bulunmasının sakıncaları

barışta meydana çıkmıştır. Savaşta ise durum feci olmuştur. Zira 1941 de

Amerika'daki Japon elçiliği kapatılınca buradaki şebeke de dağılıvermiştir.

B- Donanma ikinci bürosu: Japon istihbaratının önemli bir servisidir,

Pearl Harbor 'un hazırlanmasında büyük rol oynamıştır.

C- Kara Kuvvetleri İstihbarat Servisi: (Genelkurmay Şube 3) Bu servisin

Japon anavatanı dışında, mesala Kuantung (Mançurya) da adeta bağımsız

kolları vardır.

D- Kontrespiyonaj ile görevi 4. büro: Bunun da KEMPEİ TAİ (Kara Ordusu Gizli Polisi) TOKKOKA (Anavatan polis siyasi kısmı) adlı iki şubesi vardır.

Yukarda sayılan bu servislere ek olarak Japonya'da 1970 lere kadar Tokyo

Sanayi Koruma Enstitüsü adını taşıyan bir ekonomik kontrespiyonaj okulu da

oluşturulmuştur. Enstitünün başkanlığını yapanlar arasında

Japonya'nın

eski Ankara Büyükelçilerinden Tadaşi Kurihara da vardır.

Rivayetlere göre yalnız Tokyo'da 380 özel müesse, bütün Japonya'da ise

1970 rakamlarıyla ekonomik ve endüstriyel alanlarda 10 bin kişi casusluk yapmaktadır. Japon yasaları imalatçıyı sanayi erbabını ekonomik ve endüstriyel casusluğa karşı koruyacak hükümleri ihtiva etmediği için böyle bir okul veya enstütünün kurulması kaçınılmaz olmuştur. Enstitüye çalışmalarında bir çok japon istihbarat uzmanı yardım etmektedir. Japon istihbaratında ana unsur ekonomi ve teknoloji alanlarındaki istihbarat faaliyetleridir.